

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

פסק דין והחלטות (חלק 2 מתוך 4 חלקים)

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

כד. סיכומי התובעים

כד1. כללי

960. סיכומי התובעים הוגשו בשתי קבוצות, ובנוסף לכך הוגשו גם סיכומי תשובה (ראה עליהן פרק כו להלן).

961. הסיכומים המרכזיים הוגשו ביום 31.12.17, והם משתרעים על פני 355 עמודים.

962. הוגשו סיכומים נפרדים, שהם סיכומי השלמה, ביום 15.7.18 (11 עמודים).

963. פרק כד2. יוקדש לתיאור של הסיכומים המרכזיים, ובפרק כד3. אתייחס לסיכומי ההשלמה.

כד2. הסיכומים בכתב של התובעים

964. מאחר וב"כ הנתבעים הודיעה בסיכומיה כי אף היא תלך לפי סדר סיכומי התובעים, ראיתי לנכון להביא את סיכומי התובעים לפי סדר הפרקים הכלולים בסיכומים (כד פרקים, 355 עמודים).

965. הן ביחס לסיכומי התובעים והן ביחס לסיכומי הנתבעים, ניסיתי עד כמה שאפשר לתמצת את הדברים. אך, כדי שהדברים יובאו באופן מלא ומדויק, בכמה מקרים אף ראיתי לנכון לצטט סעיפים שלמים מנוסח הסיכומים בכתב של התובעים (כפי שאעשה גם ביחס לסיכומי הנתבעים).

966. אתחיל, כפי הסדר של סיכומי התובעים, בהתאם לפרקים הכוללים בהם

כד1.2. פרק המבוא

967. כך החל ב"כ התובעים, עו"ד אברהם משה סגל את סיכומיו (סעיף 1):

1." בית המשפט הנכבד ביושבו ב-17 שהתיקים המאוחדים שהובאו לפניו יתבקש להכריע לא רק בדבר אחריות הנתבעים לפיגועים הספציפיים, אלא יתבקש לקבוע כי הנתבעים 1 ו-2 אחראים לכל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מעשי הרצח והפיגועים מאז הקמתה של הרשות הפלסטינית ובעיקר
2 ככל שהדבר נוגע לאינתיפאדה השנייה (המכונה: 'אנתאפדת
3 אלאקצא')".
- 4 968. מבלי "להפריע" לרצף הבאת טענות התובעים בסיכומיהם, אומר כבר עתה כי אין
5 בכוונתי ליתן הכרזה כוללת או הצהרה מעין זו המבוקשת לפיה הנתבעים 1 ו-2 (אש"ף
6 והרש"פ), "אחראים לכל מעשי הרצח והפיגועים" (ההדגשה שלי).
- 7 969. יש לזכור כי מסמך זה אינו ספר היסטוריה, ולא כל שכן שאינו פמפלט מדיני.
- 8 970. מסמך זה הינו החלטה שיפוטית המבוססת על מסגרת של כתבי תביעה והגנה (ולא
9 בכדי הוסברו הדברים בפרק ב לעיל).
- 10 971. בית משפט אינו דן בנושאים שהם מעבר לאמור בכתבי התביעה ובכתבי ההגנה שבפניו.
- 11 972. אם סבור ב"כ התובעים כי קבלת עמדתו ביחס ל-17 התיקים "המאוחדים" לעניין
12 החבות והאחריות של הרש"פ (לעניין "איחוד" התיקים, ראה האמור בתת פרקים כב.7
13 ו-כב.8 לעיל), תסייע לו לעניינים אחרים, אין בית המשפט יכול למנוע זאת ממנו.
- 14 973. על כל פנים, הראיות שהוגשו הן במישור הנושא הכללי והן ביחס ל-15 הפיגועים נשוא
15 התיקים שפורטו לעיל, ראיות אלה ינותחו והמסקנות העולות מהן כוחן יפה ל-15
16 התיקים הללו.
- 17 974. יישום מסקנות אלה לגבי תיקים אחרים – חורג ממסגרת מסמך זה.
- 18 975. בכל מקרה אני מדגיש וחוזר ומדגיש כי אין בכוונתי ליתן מניפסט בדבר אחריות
19 הנתבעים 1 ו-2 לכל מעשי הרצח והפיגועים מאז הקמת הרש"פ, ככל שהדבר נוגע
20 לאינתיפאדה השנייה.
- 21 976. לאחר התייחסות לדברי הקדמה אלה, של ב"כ התובעים בפתח סיכומיו, אביא את
22 המשך דבריו, שהם חלק מקובל בתחילת סיכומים, שבהם מציג ב"כ התובעים את
23 התיזה המרכזית שלו בדבר בקשתו לשכנע את בית המשפט כי הראיות שהגיש תומכות
24 בטענות שהעלה בכתבי התביעה השונים וכי בכוחן של הראיות גם לדחות את טענות
25 ההגנה של הנתבעים בכתבי התביעה השונים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 977. וכך נכתב בהמשך פרק המבוא של הסיכומים בכתב של התובעים מיום 31.12.17
2 (סעיפים 2-4; ההדגשות במקור):
- 3 2". התובעים הוכיחו לבית המשפט הנכבד כי הנתבעים 1 ו-2 הקימו
4 מכונת רצח משומנת, שאינה בוחלת באמצעים, ושכל תכליתה הוא
5 פגיעה בישראלים ויהודים חפים מפשע, מנער ועד זקן טף ונשים.
- 6 3. התובעים הוכיחו כי המדיניות המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2 הייתה
7 מדיניות של הפעלת טרור מכל מין וסוג שהוא כנגד אזרחי מדינת
8 ישראל (חיילים וחיילות, אנשים, נשים, נערים ונערות, ילדים
9 ותינוקות, זקנים וזקנות) בכל תחומי מדינת ישראל וכן ביהודה
10 ושומרון וחבל עזה, המוכרים גם בשם 'הגדה המערבית'. כאשר כל
11 האמצעים מקדשים את המטרה, לרבות פיגועי התאבדות, פיגועי
12 ירי, הנחת מטענים וכיו"ב.
- 13 4. התובעים הוכיחו כי מדיניות מוצהרת זו באה לידי ביטוי בכל
14 המימדים:
- 15 א. המימד האידיאולוגי – בגדרו של המימד האידיאולוגי לא זו
16 בלבד שהנתבעים 1 ו-2 והעומד בראשם, יאסר ערפאת,
17 העניקו 'הכשר' לפעולות טרור, כמרכיב לגיטימי וחשוב
18 במאבק נגד ישראל ובכך עודדו את השימוש בטרור כמכשיר
19 לקידום מטרותיהם. אלא שכאמור, לנתבעים 1 ו-2 הייתה
20 מדיניות מוצהרת של טרור והם פעלו בעצמם והפעילו אחרים
21 בהתאם למדיניות נוראה זו. כפי שנראה להלן, הנתבעים 1
22 ו-2 והעומדים ראשם, הודו כי הם אלו ששלחו את מבצעי
23 פיגועי הטרור לעשות את מעשיהם הנפשעים. הם אלו
24 שאחראים למעשים נפשעים אלו ועד היום הם מבטיחים
25 לבני עמם להמשיך וללכת בדרכם של המחבלים.
- 26 לא זו אף זו, עד כדי כך מדובר במדיניות מוצהרת שהנתבעים
27 1 ו-2 אף חוקקו חוקים התומכים באופן מופגן במדיניות
28 מוצהרת זו של טרור, הרס וארס.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **המימד המעשי – בגדרו יזמו, תכננו וסייעו מנגנוני הביטחון** ב.
2 **וה'מודיעין הכללי' של הרש"פ באופן ישיר עקיף לתשתיות**
3 **הטרור ולפעולות הטרור.**
- 4 **ובין היתר:**
- 5 (1 **אנשי מנגנוני הביטחון של הנתבעים 1 ו-2 והעומד**
6 **בראשם, יאסר ערפאת, היו מעורבים בעצמם בביצוע**
7 **פיגועי טרור;**
- 8 (2 **הנתבעים 1 ו-2 והעומד בראשם, יאסר ערפאת, הם**
9 **אלו שסיפקו אלפי טונות של אמצעי לחימה, מכל מין**
10 **וסוג שהוא, לידי מבצעי הפיגועים;**
- 11 (3 **בכירים במנגנוני הביטחון של הרש"פ פעלו בשיתוף**
12 **פעולה עם ארגוני הטרור וסייעו בהוצאתם לפועל של**
13 **פיגועים;**
- 14 (4 **הנתבעים 1 ו-2 והעומד בראשם יאסר ערפאת, שיתפו**
15 **פעולה באופן הדוק עם ארגוני הטרור כולל גם אזהרת**
16 **פעילי טרור המבוקשים על-ידי ישראל;**
- 17 (5 **הנתבעים 1 ו-2 והעומד בראשם יאסר ערפאת, נמנעו**
18 **בזדון, ולמצער ברשלנות פושעת, מלסכל פיגועים**
19 **חבלניים גם במקרים בהם ידעו על תכנונם;**
- 20 (6 **הנתבעים 1 ו-2 והעומד בראשם, יאסר ערפאת, נמנעו**
21 **בזדון, ולמצער ברשלנות פושעת, מלסכל פיגועי טרור**
22 **שבוצעו על ידי החמאס והג'יאהד האסלאמי ונתנו**
23 **לאותם ארגונים 'יד חופשית' לביצועי מעשי טרור;**
- 24 (7 **הנתבעים 1 ו-2 הפעילו מערכת הסתה מהוקצעת**
25 **ומשומנת בכל האמצעים, לרבות אמצעי התקשורת**
26 **בשליטתם כדי להסית למעשי אלימות וטרור כנגד**
27 **ישראליים באשר הם ולהביא לכך שמדיניותם**
28 **המוצהרת תצא מן הכוח אל הפועל.**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- ג. המימד הכספי – בגדרו של המימד הכספי העניקו הנתבעים סיוע כספי שוטף, בסכומי עתק, להפעלת תשתיות הטרור ולכל מבצעי פעולות הטרור מכל מין וסוג שהוא; הנתבעים 1 ו-2 והעומד בראשם, יאסר ערפאת שילמו שכר למבצעי פעולות הטרור, הן לכתחילה והן בדיעבד; הנתבעים 1 ו-2 משלמים עד היום משכורות עתק למחבלים ובני משפחותיהם, ממשיכים להעלותם בסולם הדרגות גם כאשר אלו יושבים בבתי הכלא במדינת ישראל, נותנים להם ולמשפחותיהם הטבות אינסופיות בגין 'מעשי הגבורה' שעשו מחבלים נתעבים אלו".
978. בהמשך נטען כי הרש"פ ואש"ף וערפאת, לא רק שהכינו את תשתית הטרור ולא רק שהודו באחריותם בביצוע פיגועי הטרור, אלא, כנטען על ידי ב"כ התובעים, הם גם "מתגאים וממשיכים להתגאות ברצח נשים וילדים, מעלים על נס את המחבלים ופעילותם ומתחייבים, גם במועד כתיבת שורות אלה (ויש להניח גם בעתיד) להמשיך וללכת בדרכם של מחבלים אלו" (סעיף 5 סיפא לסיכומים).
979. בהמשך הסיכומים נטען (סעיף 6):
6. תיק זה, איננו כשאר התיקים שנדונו בבתי המשפט השונים בקשר לאחריותם של הנתבעים 1 ו-2 לפיגוע ספציפי כזה או אחר. אכן, גם בתיק זה יידרש בית המשפט והנכבד לקבוע אחריות לפיגועים ספציפיים, ואולם מעבר לכך, בית המשפט הנכבד יידרש להכריע, למעשה, באחריות הנתבעים 1 ו-2 לאלפי פיגועים שבוצעו בתקופה הרלוונטית".
980. אחזור ואומר מה שאמרתי לעיל ביחס לסעיף הראשון של סיכומי התובעים, כי אין לי כל כוונה לכלול במסמך זה הצהרות מעבר לנדרש לצורך ההכרעה בשאלות הניצבות בפניי ב-17 התיקים כפי שפורט בהרחבה בפרקים ג-יט ובסיכום של הפלוגתאות, המרוכזות בפרק כא לעיל.
981. בהמשך סיכומי התובעים, מובאים ציטוטים לא קצרים מפסיקות של בית המשפט העליון על היקף האינתיפאדה, ובעקבות זאת כתב ב"כ התובעים, עו"ד סגל, את הדברים הבאים (סעיפים 8-10; ההדגשה במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 דברי בית המשפט העליון שצוטטו לעיל לא נאמרו בחלל הריק. 8"
2 בסיכומים אלו יוכח כי הנתבעים 1 ו-2 הקימו, הפעילו, סייעו ומימנו
3 מערכת טרור משומנת כנגד ישראלים ויהודים – זו הייתה מדיניותם
4 המוצהרת ואותה הם יישמו מבוקר עד ליל.
- 5 9. לאור זאת, ונוכח כובד המשקל המונח על כתפיו של בית המשפט
6 הנכבד, הוגשו לבית המשפט הנכבד עשרות אלפי עמודים של ראיות,
7 המוכיחות, קבל עם ועולם, את מדיניות הנתבעים 1 ו-2 כאמור לעיל
8 ואת המעורבות המסיבית והאינטנסיבית של הנתבעים 1 ו-2 במעשי
9 הטרור הנפשעים שהותירו אלפי משפחות שכולות.
- 10 10. קול דמי אחינו זועקים אלינו מן האדמה."
- 11 982. בפרק השני של הסיכומים יש תיאור תמציתי שבתמציתי (עמ' 12-14 לסיכומים) של
12 הפיגועים נשוא 15 התיקים וכן של שני התיקים הנוספים.
- 13 983. לאחר שמודגש כי הוסכם בין הצדדים על פיצול הדיון, "באופן שתחילה תידון שאלת
14 האחריות/חבות ובשלב השני תידון שאלת הנזק" (סעיף 12 סיפא לסיכומים), מובאת
15 מתכונת הסיכומים (סעיפים 13-16).
- 16 984. בפרק השלישי המוקדש לתיאור הצדדים, ההתייחסות הינה לשתי הנתבעות, אש"ף
17 ורש"פ, כאשר התיאור הוא למעשה ציטוט מכתבי התביעה השונים כפי שהובאו לעיל
18 בפרקים ג-יט.
- 19 כד. 2.2 הודאת בעל דין
- 20 985. טענות משפטיות כבדות משקל מתחילות בפרק החמישי של הסיכומים, הנושא את
21 הכותרת "הודאות בעל דין של הנתבעים 1 ו-2 באחריות לפיגועים".
- 22 986. בתחילת פרק זה נאמר באופן כללי כי מן הראיות ניתן ללמוד כי הנתבעים אש"ף
23 והרש"פ "הודו בפה מלא" כי הייתה להם מדיניות מוצהרת, וכי הייתה זו "ההנחיה
24 המפורשת" שלהם והם אלה ששלחו את המפגעים והמחבלים (הקטעים דלעיל, כולל
25 ההדגשה, מובאים בסעיף 22 רישא ומציעתא לסיכומים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לאור טענה זו, נכתב על ידי ב"כ התובעים בשם למעלה מ-200 תובעים כי: "נגרם עינוי
2 דין נוראי, שאין הדעת סובלתו נוכח הכחשה סתמית זו של הנתבעים 1 ו-2 וגם על כך
3 צריכים הנתבעים 1 ו-2 לתת את הדין" (סעיף 22 סיפא לסיכומים).
- 4 988. התיזה של ב"כ התובעים, בנקודה זו, מובאת בסעיף 23 לסיכומיו, בזו הלשון (ההדגשה
5 במקור):
- 6 "בתיק זה חלה מהפכה של ממש כאשר הגיע יומם של הנתבעים לעמוד על
7 דוכן העדים. החקירות הנגדיות של עדי הנתבעים בתיק זה חשפו את האמת
8 והביאו לידי כך שהנתבעים 1 ו-2 הודו בהודאות בעל דין שאין אחריהן
9 באחריותם לפיגועים. חבל רק שהודאות מובהקות אלו ניתנו רק בשלב
10 ההוכחות ולא בשלב בו נדרשו הנתבעים 1 ו-2 להגיש את כתבי ההגנה. אילו
11 היו הנתבעים מודים בעובדה זו כבר בשלב כתבי ההגנה היה נחסך זמן
12 שיפוטי יקר ערך ועינוי הדין של התובעים היה מצטמצם ללא הכר".
- 13 989. לטענת ב"כ התובעים, עו"ד סגל, היו הודאות בעל דין רבות, שאותן יפרט בהמשך
14 סיכומיו, אך בשלב זה הביא בסעיף 26 לסיכומיו את הודאת בעל הדין, שלדבריו היא
15 החשובה ביותר. וכך נכתב בסעיף 26 הנ"ל:
- 16 "במהלך ישיבת ההוכחות האחרונה בתיק זה, שהתקיימה ביום 1.11.2017,
17 הציגו התובעים לעד מטעם הנתבעים, מר אשרף עיד מוחמד עג'רמי, מי
18 שכיהן כשר לענייני אסירים ברשות הפלסטינית את דבריו של אבו מאזן, כפי
19 שאלו באו לידי ביטוי במהלך ריאיון של אבו מאזן לטלוויזיה הפלסטינית.
20 וכך אמר אבו מאזן באותו ריאיון:
- 21 'אני דורש את שחרור האסירים מכיוון שהם בני אדם, שביצעו פעולה
22 שאנחנו – אנחנו פקדנו עליהם לבצע, אנחנו כרשות הפלסטינית. אי
23 אפשר להעניש אותם כשאנחנו יושבים סביב שולחן אחד ועורכים
24 משא ומתן. זאת מלחמה. ובמלחמה אתה [ישראל] פקדת על חייל
25 להרוג, ואני פקדתי על בני, או אחי, או על מישהו אחר שיבצע את
26 חובת ההתנגדות [האלימות] זה הרג וזה הרג. אז מדוע, ידיו של אדם
27 הזה מגואלות בדם, ואסור לשחרר אותו מהכלא".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לאחר שציין ב"כ התובעים, כי אותו עד (השר לשעבר לענייני אסירים ברש"פ), אישר
2 את נכונות דבריו של אבו מאזן, מסיק עו"ד סגל, ב"כ התובעים, את הדברים הבאים
3 (סעיף 28 לסיכומיו; ההדגשות במקור):
- 4 "משמעות דבריו של יו"ר אש"פ ויו"ר הרשות הפלסטינית ברורה ונהירה.
5 אבו מאזן מודה כי אש"פ והרש"פ נשאו ונושאים באחריות מוחלטת למעשי
6 הטרור הנפשעים של אותם אסירים פלסטיניים היושבים בבתי הכלא
7 בישראל. ואולם, לא זו בלבד שאבו מאזן הודה בכך שאש"פ והרש"פ נשאו
8 ונושאים באחריות המוחלטת למעשים הנפשעים, אלא שהוא מודה בהודאת
9 בעל דין שאין אחריה שהרשות הפלסטינית היא גם זו שפקדה על המפגעים
10 לבצע את המעשים בגינם הם יושבים בכלא הישראלי".
- 11 990. בהמשך פרק זה של הסיכומים מובאים ציטוטים נוספים של דברי יו"ר הרש"פ, אבו
12 מאזן בדבר הכרה בשאהידים כגיבורים – ללא הבדל מאיזה ארגון הם – וכי הם נשלחו
13 על ידי הרש"פ (סעיפים 28-37).
- 14 992. התיזה בדבר הודאת בעל דין חלה לא רק על דברים שאמר אבו מאזן, אלא גם על
15 דברים שאמר קודמו, ערפאת, כפי שטוען עו"ד סגל בסעיף 38 לסיכומיו (ההדגשה
16 במקור):
- 17 "וגם כאן מונחת בפני בית המשפט הנכבד הודאת בעל דין שאין למעלה
18 הימנה שבאה מפיו של בכיר (שר) ברשות הפלסטינית אשר מודה כי ערפאת
19 ניהל את האינתיפאדה ביד רמה, וכי הוא (ערפאת) אדון ההתנגדות החמושה.
20 העד הודה גם כי מנגנוני הביטחון הפלסטינים הם אלו שביצעו את הפיגועים
21 והוא אף מתפאר ומונה לדוגמא מספר פיגועים בהם נהרגו 17 חפים מפשע".
- 22 993. בהמשך לתיזה האמורה, מרחיב ומפתח ב"כ התובעים (נושא שעוד יוזכר בהרחבה
23 להלן), את הקשר בין הודאת בעל דין לבין נטל הראיה (סעיף 39 לסיכומים):
- 24 "האם לא די בהודאות בעל דין מובהקות אלו כדי להביא למסקנה שאש"פ
25 והרשות הפלסטינית אחראיות לפיגועים נושא התובענות?! השאלה שאלה
26 והתשובה בה. ודאי יפים הדברים להעברת נטל הראיה לכתפיה של הרשות
27 הפלסטינית ונטל זה לא הורם על ידה כלל וכלל (לשון המעטה)".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

994. לדברי ב"כ התובעים, גם עד נוסף מטעם הנתבעים – פרופ' מנחם קליין (שלעדותו עוד
אתייחס בהרחבה בחלק השני של מסמך זה) – הודה כי המדיניות הרשמית וההנחיה
המפורשת של הרש"פ, וכן של יאסר ערפאת (יו"ר הפת"ח, יו"ר אש"ף ויו"ר הרש"פ),
הייתה לבצע פיגועים בגדה המערבית, וכן במזרח ירושלים (סעיף 41 לסיכומים, שם
גם מצוטטים דברים שנאמרו בפרוטוקול ביום 21.6.17, עמ' 2925, שורות 1-13;
ההדגשות במקור):

7 "וכך העיד, בין היתר, פרופ' קליין מטעם הנתבעים:

8 "כב' השופט משה דרורי: עוד הפעם. אני מצטער שלא הבנתי. אז מה
9 ערפאת והרשות הפלסטינאית והפת"ח, מה
10 הם רצו, שהפיגועים איפה יהיו?

11 ת. רק בגדה המערבית. שהפיגועים יתנהלו אך
12 ורק בגדה המערבית, ולא בתוך מדינת
13 ישראל. וזה ההבדל בינם לבין ג'יאהד
14 אסלאמי וחמאס, וזה הבדל גדול בדוקטרינה.
15 אז השאלה האם הם הצליחו לשמור לאורך
16 זמן, כלומר האם ההנחייה הזאת נשמרה גם
17 כשהיא יורדה למטה.

18 כב' השופט משה דרורי: תודה.

19 ת. שזאת שאלה אחרת.

20 כב' השופט משה דרורי: עכשיו, כשאתה אומר גדה מערבית, מה דינה
21 של ירושלים?

22 ת. ירושלים, מזרח ירושלים היא חלק מהגדה
23 המערבית אליבא הרשות הפלסטינית
24 והקהילה הבינלאומית, אבל לא מערב
25 ירושלים."

995. בהמשך מובאים ציטוטים נוספים מדברי עד ההגנה פרופ' קליין, שבהם אישר אותו
27 מומחה שחלק מן הפיגועים בוצעו על ידי מנגנוני הביטחון הפלסטיני, כולל הפת"ח
28 ותנזים, כאשר הוא מאשר שכולם היו כפופים או שהם תחת הכותרת של הרשות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הפלסטינית. בעניין זה האריך ב"כ התובעים והביא ציטוטים רבים (ראה: סעיפים 40-
2 49 לסיכומי התובעים).
- 3 996. מהי המשמעות של דברים אלה? על כך משיב ב"כ התובעים (סעיפים 54-50 לסיכומי
4 התובעים; ההדגשות במקור):
- 5 "50. הנה כי כן נמצאנו למדים כי בפני בית המשפט הנכבד מונחות מגוון
6 הודאות בעל דין ולפיהן הרשות הפלסטינית ואש"פ אחראיות
7 לפיגועי הטרור והן אלו אשר שלחו את המפגעים (אסירים ושהידים)
8 לבצע את הפעולות ה'מבורכות' הללו (כך לשונם);
- 9 51. הלכה למעשה עומדות בפני בית המשפט הנכבד הודאות בעל דין
10 לפיהן הנתבעים 1 ו-2 לקחו אחריות וממשיכים לקחת אחריות על
11 הפיגועים גם כיום. כן עומדת בפני בית המשפט הנכבד הצהרה
12 מפורשת של מומחה הנתבעים (פרופ' קליין) כי האינתיפאדה נוהלה
13 בכח ובפועל כל ידי הרשות ומנגנוני הביטחון שתחתיה, בכל הדרגים,
14 וכי אלו יזמו פעולות ירי וטרור כנגד חיילים ואזרחים משני עברי הקו
15 הירוק;
- 16 52. כמו כן, עומדת בפני בית המשפט הנכבד, למצער, הצהרה מפורשת
17 של פרופ' קליין ולפיה המדיניות המוצהרת של הרשות הפלסטינית
18 ואש"פ הייתה לבצע פיגועים, לרבות פיגועי התאבדות, לרבות
19 פיגועים המופנים כלפי נשים וילדים בגדה המערבית. כך גם עומדת
20 הצהרה של פרופ' קליין כי לא בטוח שהנחיה ומדיניות מוצהרת זו
21 של הנתבעים 1 ו-2 (לבצע פיגועי טרור בשטחי הגדה המערבית)
22 חלחלה לדרגי השטח ובהחלט ייתכן שהנתבעים 1 ו-2 לא הצליחו
23 לתחום את המפגעים מטעמם רק לגבולות הקו הירוק;
- 24 53. ודוק היטב. פרופ' קליין, אמר באופן מפורש (ר' ציטוט לעיל) כי
25 הנתבעים 1 ו-2 הנחו לבצע פיגועים, לרבות פיגועי התאבדות, כנגד
26 נשים, ילדים וחיילים, בגדה המערבית – פרופ' קליין השתמש
27 בביטוי 'הנחיה' על כל הנובע והמשתמע מכך. זו הייתה ההנחיה של
28 הנתבעים 1 ו-2!!!
- 29 54. האם יש צורך בהוכחה נוספת על זו?! – השאלה והתשובה בה!"

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 טענה משפטית הנובעת מהדברים דלעיל, עניינה "הודאה והדחה" שהיא רלבנטית
2 לעניין דיני הראיות והנטלים, כמוסבר בסעיפים 56-59 לסיכומי התובעים; ההדגשות
3 במקור:
- 4 "56. לאורך כל הדיונים בתיק זה טענו התובעים כי נטל הראיה מוטל על
5 שכס הנתבעים 1 ו-2 בתובענות דנא. והנה, סוף דבר מעיד על
6 ראשיתו. שכן, אך ברי הוא כי אילו היו טוענים הנתבעים 1 ו-2 בכתבי
7 ההגנה בתביעות השונות, כי אכן נכון שהייתה מדיניות מפורשת
8 ומוצהרת של הנתבעים 1 ו-2 כמפורט לעיל וכי אכן נכון שהנתבעים 1
9 ו-2 פקדו על מבצעי הפיגועים לעשותם (כדברי אבו מאזן לעיל) וכי
10 הנתבעים 1 ו-2 וכוחות הביטחון שלהם הם אלו שעשו את הפיגועים
11 הגדולים ביותר כנגד ישראלים (דברי שר האסירים), ואולם חרף כך
12 אין לייחס לנתבעים 1 ו-2 אחריות לפיגועים נושא התובענות עקב
13 עובדות אחרות, הרי שמדובר היה בטענת 'הודאה והדחה' קלאסית
14 והנטל היה עובר לכתפי הנתבעים 1 ו-2, כבר בשלבים הראשונים של
15 ההליך, כדי להוכיח את העובדות המדיחות.
- 16 "57. ואולם, הנתבעים סברו (בטעות רבת) כי האמת לא תצא לאור.
17 הנתבעים העדיפו להכחיש תחילה את המדיניות המוצהרת שלהם
18 אותה היטיב לתאר פרופ' קליין ואף העדיפו להכחיש את העובדה כי
19 המפגעים והמחבלים נשלחו על ידם (אבו מאזן: אנחנו הרשות פקדנו
20 עליהם לבצע את הפעולות) ואת מעורבות כוחות הביטחון של הרש"פ
21 בפיגועים (כ'נושאי הדגל' כדברי שר האסירים של הרשות).
- 22 "58. הנה כי כן, ועוד בטרם נכנסנו לטרקלין דיני הנזיקין, ועוד בטרם
23 נכנסנו לעובי קורת דיני הראיות (נטלים והימנעות מהבאת ראיה),
24 עומדים בפנינו נתבעים שהודו בהודאות בעל דין שאין למעלה מהן,
25 הן בראיות והן במומחים מטעמם באמור בכתבי התביעה. להלכה
26 ולמעשה, אין בפי הנתבעים 1 ו-2 טענה 'מדיחה' ודי בכך כדי לקבוע
27 את אחריותם לפיגועים נושא הדיון.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 יפים הדברים שבעתיי שבעתיים נוכח ההוראות המיוחדות בדיני
2 הנזיקין (בין היתר סעיפים 39 ו-41 לפקודת הנזיקין) אשר חלים
3 במלוא עצמתם ותפארתם בתובעות דנא".
- 4 998. הודאות נוספות מטעם בכירים ברש"פ, מובאות בהמשך הסיכומים, ובהם: ההרשעה
5 במשפט הפלילי של פואד חגאזי שובכי (שתואר בסעיף 60 לסיכומים, במילים אלה:
6 "מי שהיה אחראי על מנגנוני הכספים ברשות הפלסטינית, ומי שהיה יד ימינו של
7 יאסר ערפאת... שחדרו סמוך היה לחדרו של יאסר ערפאת ולא היה כל חוצץ בינו ובין
8 ערפאת"); ראה הציטוטים בסעיפים 60-62 לסיכומים.
- 9 999. המסקנה שאותה רוצה להסיק ב"כ התובעים מכך היא זו (סעיפים 63-64 לסיכומי
10 התובעים):
- 11 63". דהיינו, עומדות בפני בית המשפט הנכבד עובדות חלוטות מפיו של
12 האיש שהיה אחראי על תקציב הביטחון של הרשות הפלסטינית
13 ולפיהן: יאסר ערפאת הורה לרכוש אמל"ח בהיקפים עצומים
14 בתקופה הרלוונטית; נרכש על ידי שובכי לפחות 1,000 טון אמל"ח;
15 האמל"ח הועבר בידיעה שהוא ישמש לפיגועים; הרש"פ שילמה
16 משכורת חודשית, למצער, ל-268 חברי ארגון גדודי חללי אלאקצא
17 בידיעה שאלו מבצעים פיגועים; הרש"פ העבירה למרואן ברגותי
18 אמל"ח וכן עשרות אלפי דולרים לצורך ייצור אמל"ח ולייצור
19 מטענים; והכל אושר על ידי יאסר ערפאת (שהיה יו"ר אש"פ, יו"ר
20 הרש"פ ויו"ר פת"ח).
- 21 64. העולה מהאמור הוא שיש בפנינו עובדות חלוטות מפיו של לא אחר
22 מהאחראי על תקציב הביטחון ברש"פ, יד ימינו של ערפאת, והן:
- 23 א. הוראה ישירה של יאסר ערפאת לרכישת אמל"ח לצורך
24 ביצוע פיגועים;
- 25 ב. מימון ישיר של הנתבעים 1 ו-2 למבצעי הפיגועים;
- 26 ג. מימון ישיר של הנתבעים 1 ו-2 לאמל"ח בידיעה שזה משמש
27 לפיגועים;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ד. מעורבות ישירה של מנגנוני הביטחון של הרש"פ בביצוע
2 פיגועים, מימון מבצעים ומסירת האמל"ח לצורך ביצוע
3 הפיגועים".
- 4 1000. הודאת בעל דין נוספת, לשיטת ב"כ התובעים היא של עד ההגנה ד"ר אלמסרי,
5 שקטעים מעדותו מצוטטים בסעיף 66 לסיכומי התובעים, ומהם מסיק ב"כ התובעים
6 את הדברים הבאים (סעיף 67 לסיכומי התובעים):
- 7 "נמצאו למדים ממדי שהיה בכיר מאוד ברשות הפלסטינית (ר' תפקידו
8 הרבים בפתח 'חוות דעתו') שכל הנתונים על מבצעי הפיגועים, זהותם,
9 השתייכותם, תפקידיהם ברשות הפלסטינית וכו', נמצאים בידיה של
10 הרשות הפלסטינית וזו נמנעה באופן מכוון מהביאם (וברור היטב מדוע)".
- 11 1001. הודאה נוספת מסיק ב"כ התובעים מדבריו של שר האסירים הפלסטיני מר אשרף עיד
12 מוחמד אג'רמי (קטעים מעדותו מצוטטים בסעיף 69, לאורך עמודים 27-29 לסיכומי
13 התובעים), ועל בסיסם מוצגות הטענות המשפטיות הבאות (סעיפים 69-71 לסיכומי
14 התובעים; ההדגשות במקור):
- 15 "69. נמצאו למדים ממי שהיה בכיר ברשות הפלסטינית (שר האסירים)
16 שכל הנתונים על מבצעי הפיגועים, זהותם, השתייכותם, תפקידיהם
17 ברשות הפלסטינית וכו', נמצאים בידיה של הרשות הפלסטינית וזו
18 נמנעה באופן מכוון מהביאם (נוכח העובדות שעלו מפיו של שובכי אין
19 פלא שהרשות כומסת נתונים אלו).
- 20 70. אכן, הקדמנו את המאוחר (ונדון בהרחבה להלן בנטלי הראיה
21 ובהימנעות השיטתית של הנתבעים 1 ו-2 מהבאת ראיות והמשמעות
22 הנובעת מכך), ואולם, הבאנו דברים אלו כבר כעת כדי להראות לבית
23 המשפט הנכבד כי בידי הנתבעים 1 ו-2, וחרף כך, ובכוונת מכוון,
24 נמנעו הנתבעים מלהציג ראיות אלו בפני בית המשפט, זאת למרות
25 שניתנו להם אינספור הזדמנויות לכך (ר' אינספור בקשות עוה"ד
26 יונתן ארנון להגיש ראיות לכל פיגוע ופיגוע והיעתרות בית המשפט
27 הנכבד לבקשות אלו פעם אחר פעם וחרף כך לא הוגש מאומה על ידי
28 הנתבעים [הראיות היחידות שהוגשו היו בעניין הלינץ]).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 71. ונקודה נוספת טרם חתימת פרק זה. התובעים נאלצו לנהל עשרות
2 רבות של ישיבות בית משפט, ולהביא עשרות רבות של עדים
3 ומומחים, להציף את בית המשפט הנכבד באוקיינוס של ראיות, וזאת
4 בשל העובדה כי הנתבעים 1 ו-2 לא הודו כבר בכתב הגנתם בהודיות
5 שהודו בשלהי הדיונים בתיק זה. אילו הודיות הנתבעים דלעיל היו
6 מבואות מפי הנתבעים בראשית המשפט, פסה"ד בתיקים אלו
7 (בשאלת האחריות בוודאי) היה נכתב לפני שנים ארוכות.
8 להתנהלות זו יש מחיר, ובית המשפט הנכבד יתבקש לשקף זאת עת
9 הוא פוסק הוצאות ושכ"ט בשאלת האחריות (ור' להלן הפרק העוסק
10 בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד).

11 כד. 3.2 עיקרי הטענות של התובעים

- 12 1002. לאחר סקירה תמציתית של הראיות (פרק ו של הסיכומים), סעיפים 73-78, עמ'
13 30-39, מוצגת בתמצית עיקרי טענות התובעים בפרק ז.
14 1003. לאחר טענת הודאת בעל דין (כפי שפורטה לעיל; ראה תת פרק כד. 2.2) מובאים עיקרי
15 הטיעונים של התובעים.
16 1004. למען הדיוק, וכדי שניתן יהיה להציב זה מול זה את טענות הצדדים, ראיתי לנכון
17 להביא במלואם את הטענות, כלשונן, אף כי חלק מהן כבר הובאו בכתבי התביעה כפי
18 שנותחו וצוטטו בפרקים ג-יט לעיל (סעיפים 81-95, עמ' 38-41 לסיכומי התובעים):
19 "81. התובעים מוסיפים וטוענים כי אין מחלוקת שבחלק מהתיקים נושא
20 התובעות מי שביצע את הפיגועים היו אנשי מנגנוני הביטחון
21 הפלסטיני ושוטרים פלסטינים.
22 82. התובעים מוסיפים וטוענים כ הנתבעים 1 ו-2, הם אלה אשר הפעילו
23 את הפת"ח, את התנוזים, את גדודי חללי אלאקצא ואת המפגעים
24 האחרים שביצעו את הפיגועים נושאי התובעות. משכך, חלה על
25 הנתבעות 1 ו-2 חובת זהירות מושגית וקונקרטיית גם יחד, כלפי
26 המנוחים והפצועים, וזאת על יסוד החובה הכללית של 'הריבון'
27 שקיבל לידיו את השליטה הביטחונית בשטח A, ואת אפשרות
28 ההשפעה והשליטה על אנשים המתגוררים באזור ממנו יצא הפיגוע,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שלא להשתמש בשטח כדי לפגוע בצדדי ג', ולא לעודד או לשדל
2 פרטים מן הציבור הנתון להשפעתה, כדי לרצוח צדדי ג'.
- 3 .83 עוד טוענים התובעים, כי הנתבעים 1 ו-2 אחראים למעשים שביצע
4 ארגון הפת"ח משום שארגון הפת"ח היה נתון למרותם של הנתבעים
5 1 ו-2. הקשר בין אש"ף, הרש"פ לפת"ח הוא קשר הדדי עמוק,
6 המאופיין בזהות פרסונאלית, זהות מטרה, זהות שיטות מאבק
7 וערבוב תקציבי.
- 8 .84 יתירה מכך, מכלול נסיבות העניין, לרבות המימון והסיוע שקבלו
9 פעילי הטרור שרצחו את המנוחים מן הרשות הפלסטינית, מלמדות
10 על יחסים מיוחדים בין הרוצחים לבין הנתבעים 1 ו-2. דהיינו,
11 הנתבעים 1 ו-2 יצרו תנאים נוחים לביצוע מעשי הטרור בהם נרצחו
12 המנוחים.
- 13 .85 בהקשר זה מוסיפים התובעים וטוענים כי העובדה (שאינה שנויה
14 במחלוקת) כי עד לרגע כתיבת שורות אלו מקבלים המחבלים שביצעו
15 את הפיגועים (הן אלו שיושבים בבתי הכלא במדינת ישראל והן אלו
16 שאינם בין החיים) משכורת מהרשות הפלסטינית ומאש"ף, מהווה
17 נדבך נוסף לכך שהרשות ואש"ף אישרו ומאשררים עד היום את
18 מעשיהם הנפשעים של המחבלים בפיגועים הקשים בתובענות דנא.
- 19 .86 עוד מוסיפים התובעים וטוענים בהקשר זה כי העובדה שהמחבלים
20 מוסיפים לעלות בסולם הדרגות בעצם ישיבתם בכלא והעובדה
21 ששכרם של המחבלים עולה ככל שהמעשה שביצעו חמור יותר,
22 מהוות נדבך נוסף לתמיכה הבלתי מסויגת של אש"פ והרשות
23 הפלסטינית במעשים הנפשעים שנעשו על ידי אותם רבי מחבלים.
- 24 .87 עוד מוסיפים התובעים וטוענים בהקשר זה כי העובדה שהחוק
25 הפלסטיני (ור' להלן) קובע כי כאשר מחבל משתחרר מן הכלא (ולא
26 משנה לאיזה פלג הוא שייך), מחויבים הרשות ואש"פ לקלוט אותו
27 לעבודה אצלן, או למצער לשלם לו שכר עד יום מותו, מהווה נדבך נוסף
28 לאשרור המעשים ולתמיכה בהם.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ובהקשר זה בל נשכח גם את העובדה שהרשות הפלסטינית ואש"פ
2 מביעות תמיכה בלתי מסויגת במעשי הטרור גם בשל העובדה (שאף
3 היא איננה שנויה במחלוקת) שמדי יום ביומו נקראים כיכרות,
4 רחובות, בתי ספר, מוסדות ציבור וטורנירי ספורט על שמם של רבי
5 מחבלים ורוצחים. עובדה זו מהווה אף היא נדבך נוסף לתמיכה הבלתי
6 מסויגת של הרשות ואש"פ במעשים הנפשעים ואף היא מהווה
7 אשרור מצידה של הרשות למעשי טרור חמורים אלו.
- 8 בהקשר זה, מרחיבים התובעים את טענותיהם, וטוענים כי ההסתה
9 שבוצעה על ידי הנתבעים 1 ו-2 להרג יהודים וישראלים, היא זו
10 שהשפיעה על מבצעי הפיגועים והיא תאמה ותואמת ככפפה ליד את
11 מדיניות הנתבעים 1 ו-2 כפי שהוצגה בפרק ה' לעיל, ואף בשל כך
12 אחראיות הנתבעות הנתבעים 1 ו-2 בנזיקין.
- 13 טענתם של התובעים היא כי שליטת הרש"פ על הנעשה בשטח,
14 והזיקה בין הרש"פ, אש"ף, יאסר ערפאת, גדודי חללי אל אקצה,
15 חמאס וג'יאהד אסלאמי יצרו חובת זהירות מוגברת.
- 16 בהקשר זה טוענים התובעים כי הרש"פ ואש"פ מימנו באופן ישיר
17 פיגועים אשר עשתה תנועת החמאס וגם בשל כך מוטלת עליהם
18 אחריות בגין הפיגועים שעשתה חמאס.
- 19 בנוסף, טוענים התובעים כי הנתבעים 1 ו-2 פעלו מתוך מודעות, כוונה
20 וזדון (בהתאם למדיניות ור' פרק ה' לעיל). ועוד, כך נטען על ידי
21 התובעים, הפרו הנתבעים 1 ו-2 את חובת הזהירות המוטלת עליהן,
22 בכך שלא עצרו את פעילי הטרור, וביניהם את מבצעי הפיגועים
23 השונים.
- 24 עוד טוענים התובעים כי הנתבעים 1 ו-2 הם אלו שסיפקו את
25 האמל"ח לביצוע הפיגועים, הם אלו שאימנו את המחבלים השפלים,
26 הם אלו ששילמו שכר למחבלים והם אלו שמשלמים עד היום שכר
27 לאותם רוצחים ומפגעים.
- 28 בשל כך, מבקשים התובעים להטיל על הרשות הפלסטינית אחריות
29 נזיקית וזאת על פי הדוקטרינות או הכללים המשפטיים הבאים:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 אחריות ישירה; אחריות שילוחית; תורת האורגניזם; אחריות ישירה
2 למעשי הזולת; ראייתם כקבלן עצמאי; אישור בדיעבד; הפרת חובה
3 חקוקה; עוולת התקיפה; עוולת כליאת שווא; דבר מסוכן; העדר גינוי
4 ותמיכה ברצח המנוחים, הפצועים והחטוף.
5 95. פועל יוצא מכך הוא דרישת הותבעים לקבוע כי הנתבעים, כולם יחד
6 וכל אחד לחוד, ובמיוחד הנתבעים 1 ו-2, אחראים לתוצאותיהם הרות
7 האסון של הפיגועים ולחייבם בפיצוי התובעים (בשלב השני של
8 המשפט), ובנוסף לכך לחייבם כבר כעת בהוצאות משפט, תרגום,
9 מומחים ושכ"ט עו"ד".

10 כד.4.2 ההשלכות של פסק הדין בפרשת בן שלום על 17 התיקים שבפניי

11 1005. כפי שכבר הוזכר לעיל (תת פרק כב.4) דנתי ופסקתי ב-ת.א. 3361/09 יורשי בן שלום
12 ז"ל נ' הרש"פ, כאשר בתיק הנ"ל ניתנה החלטה מפורשת בדבר חבות ואחריות הרש"פ
13 וכן פסק דין בעניין גובה הנזק.

14 1006. ב"כ התובעים, עו"ד סגל, טוען כי אותה חוליה שרצחה את משפחת בן שלום הנ"ל היא
15 זו שרצחה את יואלה חן ז"ל ואת רונן לנדאו ז"ל, שמשפחותיהם הם התובעים ב-ת.א.
16 2301/08 (פרק יז לעיל).

17 1007. בהקשר זה מצוין ב"כ התובעים, כי כל מוצגי התובעים שהוגשו בפרשת בן שלום הוגשו
18 גם בתיק דנא (למעט מוצגים אישיים של התובעים שם [צווי ירושה, צו אימוץ וכיו"ב]),
19 וכי עדותו של פרופ' מנחם קליין בפרשת בן שלום מהווה חלק בלתי נפרד מתיק 17
20 התביעות שבפניי (ראה: סעיפים 97-99 לסיכומי התובעים).

21 1008. לשיטת ב"כ התובעים, לא רק שהמסד העובדתי עליו מבוסס פסה"ד בפרשת בן שלום
22 מצוי בפני בית המשפט הנכבד גם בתיק דנא (והרבה מעבר לכך), אלא שבתיק זה הוספו
23 ראיות נוספות של חוות דעת מומחים ועל כן, יש לאמץ ובקל וחומר, את החלטת
24 החבות בתיק בן שלום ל-15 התיקים שבפנינו, כפי שמוסבר בסעיף 102 (עמ' 41-42
25 לסיכומים; ההדגשות במקור):

26 "אלא שישנם מספר הבדלים בין פרשת בן שלום לתיק דנא – הבדלים אשר
27 לא זו בלבד שמכריחים את אותה תוצאה אלא שהתוצאה צריכה להיות חיוב
28 באחריות גם בעוולות האחרות. ונסביר.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ראשית, כל הפרק העוסק בהודאות בעל הדין של הנתבעים 1 ו-2 איננו
2 מצוי בפרשת בן שלום – הנתבעים שם (לרבות המומחה מטעמם) לא הודו
3 בהודאת בעל דין על המדיניות המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2 כפי שנסקר
4 בהרחבה לעיל. ונדגיש, כי אם נקבל את גרסתו של פרופ' קליין (כפי
5 שהראנו לעיל) בדבר המדיניות לביצוע פיגועים כנגד נשים וילדים
6 וחיילים רק בגדה המערבית, הרי שאין ולא יכולה להיות מחלוקת כי
7 פיגועי הטרור בתיק דנא אירעו בגדה המערבית.
- 8 שנית, כידוע לבית המשפט הנכבד, סעיף 42א' לפקודת הראיות [נוסח
9 חדש] תשל"א-1971 תוקן בשנת 2017 (תיקון מס' 18) [הובא לעיל בתת
10 פרק כב.6, בסופו], באופן שכל הדיון שערך בית המשפט הנכבד בפרשת
11 בן שלום בעניין זה התייתר, שכן הוסף לסעיף 42א' ס"ק א' 1 הקובע כי
12 הכלל האמור יחול גם כשמדובר בפסקי דין של בתי המשפט הצבאיים.
- 13 שלישית, בפרשת בן שלום טענו הנתבעים כאילו לא ניתן להחיל את סעיף
14 42א' לפקודה, מפני שמרואן ברגותי לא הורשע ברצח משפחת בן שלום.
15 טענה זו איננה רלוונטית לתיק דנא, מפני שמרואן ברגותי הורשע ברצח
16 יואלה חן ז"ל.
- 17 רביעית, כל הפרק העוסק בהסתה באמצעי התקשורת הפלסטינית
18 בפרשת בן שלום (טענת התובעים שנדחתה שם) איננו רלוונטי לענייננו,
19 שכן התובעים דנא הביאו ראיות וחוות דעת שלא נסתרו לא בעדים ולא
20 בראיות (ההפך הוא הנכון וכפי שנראה להלן) ולכן יש מקום לחייב את
21 הנתבעים 1 ו-2 גם בעוולה זו בתיקים דנן ובכללם התיק דנא.
- 22 חמישית, בפרשת בן שלום דחה בית המשפט הנכבד את הטענה בדבר
23 עוולת התקיפה (נוכח העובדה שמרואן ברגותי 'רק' אישרר בדיעבד את
24 הפיגוע). בתיק דנא לא זו בלבד שמרואן ברגותי הורשע ברצח, אלא שהוא
25 הודה בכך שהורה לבצע את הפיגוע.
- 26 שישית, בפרשת בן שלום מחק בית המשפט הנכבד את התביעה כנגד
27 אש"פ מן הטעם: 'התובעים לא טענו כי אש"פ היה מודע או סייע, או
28 מסוגל היה למנוע בכל דרך שהיא את ביצוע הפיגוע, אשר בו קיפחו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 המנוחים את חייהם. במקרה דנא, הובאו ראיות למכביר בעניין זה ועל
2 כן יש לחייב גם את אש"פ באחריות לפיגועים בכלל ולפיגוע בתיק דנא
3 בפרט".

4 כד.5.2 נטל הראיה

5 1009. אומנם נושא זה כבר הוזכר לעיל בסיכומים, אך ב"כ התובעים ראה לנכון להקדיש
6 לעניין זה את הפרק התשיעי של סיכומיו.

7 1010. עיקר טענותיו מתבססות בעניין זה על פסיקת בית המשפט העליון בפרשת מנטין (ע"א
8 2144/13 עזבון המנוח עמית עמוס מנטין ז"ל נ' הרש"פ (2017)), פסק דין שעוד נחזור
9 ונדון בו. מובאים ציטוטים מדברי שלושת השופטים שישבו דין באותה פרשה: כב'
10 השופט נעם סולברג; כב' השופט משה פוגלמן; וכב' הנשיאה בדימוס השופטת מרים
11 נאור (סעיף 113, עמ' 44-45 לסיכומים).

12 1011. בקשתו של ב"כ התובעים היא כי הלכות אלה בדבר העברת נטל הראיה לשכם
13 הנתבעים, יחולו גם כאן, והוא מבקש כי ייפסק שהנתבעים לא הרימו את הנטל
14 האמור.

15 1012. וכך מסיים ב"כ התובעים את פרק זה של סיכומיו (סעיפים 117-118):

16 "117. נדגיש ונאמר שוב, הנתבעים הם אלו שכפו מסכת הבאת ראיות עניפה
17 זאת, זאת מפני שהם ידעו היטב שאין באמתחתם הגנה מפני
18 התביעות, ומטעם זה, ובגינו בלבד, דקדקו ועמדו על כל תג ותג.
19 עמידה מלאכותית זו לא הועילה להם.

20 118. החומר הראיתי שנחשף בפני בית המשפט הנכבד בתיקים אלו,
21 חושף את פרצופם האמיתי של הנתבעים, ובהם הנתבעים 1 ו-2
22 שניהלו במשך 8 שנים (התקופה הרלוונטית לפיגועים נושא
23 התובעות) מכונה משומנת היטב של הרג ורצח מכוון של חפים
24 מפשע. הנתבעים, ביחד ולחוד, ניהלו את מכוונת ההרג והטרור ב'יד
25 רמה' הזרימו גלגלי השיניים הרצחניים שלה דלק ושמן בדמות
26 אמל"ח וסכומי עתק של כסף, רתמו ושלחו לצורך כך את אנשיהם,
27 והכל כדי שהמכונה המשומנת לא תנוח ולא תשקוט מהריגת חפים
28 מפשע, רבים ככל שניתן".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

כד.6.2 הימנעות הנתבעים מהבאת ראיות מצידם

- 1
2 1013. את האמור בפרק העשירי של סיכומי, פותח ב"כ התובעים במילים אלה: "בית
3 המשפט העיר, לא אחת, במהלך הדיונים כי במדינת ישראל חלה השיטה
4 האדוורסרית, אשר על פיה בית המשפט אינו נותן עצות לצד, כיצד להוכיח את
5 טיעוניו, וכי משימה זו של הבאת ראיות מוטלת על כתפי הצדדים" (סעיף 119, עמ'
6 46, לסיכומי התובעים).
- 7 1014. על בסיס דברים אלה, מציג ב"כ התובעים את הקושי הניצב בפני משפחות שנפגעו
8 בפיגועים, לעניין איסוף הראיות, באומרו את הדברים (סעיפים 120-121 לסיכומים):
9 "120. נותר הפער בין המידע הרב הנמצא בידי התובעים, ואשר
10 עליהם לטרוח ולהשיגו, כולל: בדרך של פניה למוסדות ממשלתיים
11 או למומחים פרטיים, כאשר מולם ניצבים הנתבעים, שמאחריהם
12 עומדת הרשות הפלסטינאית ואש"פ, עם אלפי עובדיה ומאגרי
13 המידע שצברו.
- 14 121. לפיכך, כאשר בית המשפט הנכבד יידרש לשקול האם ניתן היה
15 להוכיח עובדה פלונית על ידי הבאת ראיה נוספת או עד נוסף, ומי הוא
16 זה אשר יישא בתוצאה של אי הבאת אותו עד או ראיה, צריך בית
17 המשפט הנכבד להביא בחשבון, פרט לכלל הרגיל, של 'המוציא
18 מחברו עליו הראיה', את הכללים המשניים שהוזכרו לעיל, ובהם,
19 הכלל בדבר הדבר מדבר בעד עצמו, כללי הנזק הראייתי ואת פערי
20 הכוחות והיכולת שבין התובעים לבין הנתבעים".
- 21 1015. על בסיס דברים אלה, מביא ב"כ התובעים את הכללים הידועים בדבר התוצאות
22 המשפטיות של התנהגות צד במהלך משפט אשר נמנע מלהעיד או מלהביא ראיה או
23 מלחקור עדים, ולעניין זה מצוטטים דברים שנכתבו על ידי השופט בדימוס יעקב
24 קדמי, בספרו על הראיות (ראה: סעיף 122, עמ' 46-47), ולאחר מכן אף מזכיר פסיקה
25 שניתנה על ידי באותו נושא (סעיף 123, עמ' 48).
- 26 1016. בתת פרק י.2 מתייחס ב"כ התובעים במפורט להימנעות הנתבעים מלהביא ראיות
27 פרטניות בקשר ל-16 תיקים מתוך ה-17 (הובאו ראיות פרטניות על ידי ב"כ הנתבעים
28 ביחס לתיק הראשון של הלינץ' ברמאללה; ראה פרק ג לעיל).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1017. ב"כ התובעים מצטט דיונים שנערכו בבית המשפט לאורך השנים 2016 ו-2017, כולל הביטחות של ב"כ הנתבעים, עו"ד יהונתן ארנון, כי יוגשו תצהירים וראיות מטעם הנתבעים ביחס לתיקים הפרטניים, כולל הביטחות של נציג משרד האוצר הפלסטיני שהצהיר כי הם מאוד יסודיים והם יגישו את כל המסמכים והראיות, אך מסמכים אלה לא הוגשו (ראה על כל הנ"ל סעיפים 132-125, עמ' 53-48 לסיכומים).
1018. תת פרק נוסף (י.3) מוקדש להימנעות הנתבעים מהעדתו של מרואן ברגותי. אכן, הוא היה נתבע רק באחת מהתובענות (ת.א. 2301/08; פרק יז לעיל); אך לדברי ב"כ התובעים: "ואולם, ההימנעות מהבאת מרואן ברגותי איננה מקרינה אך על ת.א. 2301/08 אלא על התובענות כולן" (סעיף 133 סיפא לסיכומים).
1019. הטעם לכך מוסבר, תוך ציטוטים מפסק דינו של מרואן ברגותי, בסעיף 134 לסיכומי התובעים, במילים אלה:
- "נזכיר כי מרואן ברגותי עד למעצרו היה יד ימינו של יאסר ערפאת, הוא זה אשר היה מדווח לערפאת; הוא זה אשר היה מעביר בקשות מימון לפיגועים לערפאת ומקבל ממנו את הכספים; הוא זה אשר היה מעביר בקשת מימון לפיגועים לערפאת ומקבל ממנו את הכספים; הוא זה אשר ביקש משובכי (ר' לעיל פרק ה) כספים לצורך רכישת אצל"ח והכנת מטעני חבלה לפיגועים; הוא זה אשר פנה לשובכי (וזה בתורו פנה לערפאת) כדי לממן את פעילות גדודי חללי אלאקצא (ר' לעיל פרק ה); הוא זה אשר היה פונה חדשות לבקרים ליאסר ערפאת כדי לקבל מימון למבצעי הפיגועים (וזה בתורו היה מאשר); הוא זה אשר היה מעביר כספים לארגון החמאס (ר' לעיל הע"ש 23). הדברים הללו באו לידי ביטוי בהכרעת דינו של ברגותי בבית המשפט המחוזי בתל אביב. וכך נקבע שם בין היתר:
- 'הנאשם [מרואן ברגותי – א.ס.] היה מפקד הפת"ח והתנזים בגדה המערבית. הוא היה מנהיג השטח של הפת"ח בגדה, ואחראי על הפעילות הצבאית של הפת"ח בכל שטחי הגדה. הביטוי בו השתמש הנאשם, קרי: 'הפעילות הצבאית', איננו אלא שפה נקיה לפיגועי הטרור כנגד ישראל, שבוצעו על ידי חוליות חללי אלאקצא. הנאשם הקים את גדודי אלאקצא, והיה אחראי על פעילותם, בהיותו מנהיגם ומפקדם של אנשי חוליות השטח ומפקידהם. בפעילותו זו היה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 הנאשם כפוף באופן ישיר ליו"ר הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת.
2 פעילותו 'הצבאית' של הנאשם כמותואר לעיל, נעשתה במקביל
3 לפעילותו הפוליטית כמזכ"ל הפת"ח בגדה, והיותו חבר הפרלמנט
4 הפלסטינאי.

5 וכן (סעיף 16 להכרעת הדין):

6 'עוד ציין הנאשם כי הבין את תמיכתו של ערפאת בפיגועים גם לאור
7 העובדה שערפאת היה מאשר לו את הבקשות הכספיות שהגיש עבור
8 פעילי השטח של הפת"ח שיצעו פיגועים (זכ"ד ת/70 ס' 17ח',
9 שהוגש ואושר על ידי החוקר 'סטיב' בעמ' 53). הנאשם תיאר את
10 הקשר שלו עם ערפאת כ'אישי וישיר' (תמליל שיחה ת/98 ח עמ'
11 55). (ההדגשה במקור – א.ס.).

12 וכן (סעיף 17 להכרעת הדין):

13 'עוד אמר הנאשם בחקירתו כי ערפאת היה, למעשה, מפקדו הישיר והממונה
14 עליו, ואת עצמו הגדיר כ'אחראי לכל פעילות פת"ח בגדה מעצם היותו מזכ"ל
15 הארגון בגדה' (ת/24 ס' 3ב, 5).

16 הנאשם אישר כי הוא היה מנהיג 'השטח' של הפת"ח, בעוד שיאסר ערפאת
17 עמד בראש הפת"ח (תמליל שיחה ת/98א עמ' 67). כך הסביר הנאשם
18 בחקירתו גם את העובדה שאנשי החוליות פנו אליו לקבלת כסף, משום שראו
19 בו 'מפקד', וכן 'אחראי של פת"ח בגדה המערבית', בשל היותו הדובר
20 הפוליטי של התנועה, בשל היותו הדובר הפוליטי של התנועה ומשום שנקט
21 קו ועמדה התומכים בהמשך המאבק בכיבוש (תמליל ת/98ה עמ' 3-4, 61,
22 ת/98 ד עמ' 35-33). הנאשם הסביר כיצד הוא נראה בעיני אנשי החוליות,
23 באומרו: 'אני המפקד שלהם, הם חושבים אותי לסמל שלהם', ואף אישר כי
24 אין אדם אחר שנחשב כמנהיג שלהם (ת/98 ט עמ' 7-6).

25 1020. בהקשר זה, של הימנעות מהעדתו של מרואן ברגותי, מביא ב"כ התובעים את חקירתו
26 הנגדית של שר האסירים אשרף עג'רמי אשר, למעשה, אישר את מידת ההיכרות
27 הקרובה של מרואן ברגותי עם ערפאת, לעומת אותו עד (סעיף 136), שבו מובאים
28 ציטוטים מחקירתו הנגדית של העד על ידי עו"ד אבי סגל, ב"כ התובעים (ההדגשות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 במקור של הסיכומים; למותר לציין שבפרוטוקול הדיון בבית המשפט עצמו אין
2 הדגשות):
- 3 **"עו"ד אבי סגל: ומרואן ברגותי היה קרוב ליאסר ערפאת?**
- 4 **העד, אשרף עג'רמי: גם מרואן ברגותי.**
- 5 ש. הוא היה קרוב אליו יותר ממך?
- 6 ת. בטח יותר ממני. אני לא הייתי קרוב ליאסר ערפאת
7 כל כך.
- 8 ש. עכשיו תגיד לי, מרואן ברגותי הוא זה נכון שהוא היה
9 יו"ר הזרוע הביצועית של פת"ח בגדה?
- 10 ת. לא, הוא היה מזכ"ל פת"ח בגדה.
- 11 ש. מזכ"ל. מי היה יו"ר כשהוא היה מזכ"ל פת"ח.
- 12 ת. יאסר ערפאת.
- 13 ש. יאסר ערפאת. ולכן אם מרואן ברגותי אומר שערפאת
14 העביר לו כסף למבצעי פיגועים ולביצוע פיגועים אז
15 אני צריך לסמוך יותר ממה שאתה אומר כי אתה
16 פחות הכרת את ערפאת ופחות היית באינטראקציה
17 אתו, נכון.
- 18 ת. כן.
- 19 1021. מבחינה זו, ניתן לומר כי עדותו של אשרף עג'רמי, בכיר ברש"פ, לעניין אמינותו של
20 מרואן ברגותי (שלא העיד), מביאה לתוצאה לפיה יש לקבל את דברי מרואן ברגותי –
21 כפי שנקבעו בבית המשפט המחוזי בתל אביב בתיק הפלילי נגדו – כראיה הן כנגד
22 מרואן ברגותי עצמו (שלא העיד), והן כנגד אש"ף והרש"פ.
- 23 1022. מוסיף בהקשר זה ב"כ התובעים כי גם לאחר דברים אלה של העד אשרף עג'רמי,
24 החליטו הנתבעים בכוונה שלא להעיד את ברגותי (סעיף 137 לסיכומיו). בהקשר זה,
25 מצטט ב"כ התובעים דברים שכתבתי בפרשת בן שלום לעניין אי העדתו של מרואן
26 ברגותי (סעיף 138 לסיכומים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1023. בתת פרק י.4 מפרט ב"כ התובעים, בהתבססו על פרוטוקולים ושאלות לעדים, את
2 טיעונו לעניין הימנעות הנתבעים מהעדת אנשים נוספים, והוא מתייחס לבכירים
3 ברש"פ ובאש"ף, כדלקמן: מוחמד דחלאן (סעיפים 139-146); יאסר עבד רבו (סעיפים
4 147-149); גייבריל רג'וב (סעיפים 150-154); "אנשי כוחות הביטחון דאז והאחראים
5 על מנגנוני הביטחון" (סעיף 154).
- 6 1024. מעבר לאי העדת עדים, כפי שפורט לעיל, נטען על ידי ב"כ התובעים בתת פרק י.5, כי
7 הנתבעים נמנעו "מהצגת מסמכים מהותיים הנמצאים ברשותם ואשר ניתן להוציאם
8 בלחיצת כפתור" (הכותרת שלפני סעיף 156 לסיכומי התובעים).
- 9 1025. לאחר שהביא עדויות של נציג משרד האוצר של הרש"פ שבידו מסמכים בהיקף של 100
10 קלסרים, ודברי ד"ר מסרי כי יש אינפורמציה וחומר רב בידי הביטחון הפלסטיני, הוא
11 מצטט את חקירתו של אלמסרי והסבריו מדוע אינו מביא את המסמכים (ציטוט מן
12 הפרוטוקולים מובא בסעיף 157 לאורך עמודים 65-58 לסיכומים).
- 13 1026. וכך מסכם עו"ד סגל את טיעונו לעניין אי המצאת המסמכים (סוף סעיף 157, עמ' 65
14 לסיכומי התובעים):
- 15 "מדוע לא זכינו לשזוף עינינו בתיעוד זה? – השאלה שאלה והתשובה בה.
16 נזכיר בהקשר זה כי הנתבעים טענו כי הם ביצעו פעולות כדי למנוע את
17 פעולות הטרור של חמאס והג'יהאד האסלאמי ואולם לא הביאו ולו דוגמא
18 אחת (למעט גילוח הזקנים) לכך. והנה, מסתבר, כך טוענים הנתבעים כי יש
19 בידם פירוט מדוקדק של הפעולות שעשו. מה היה קל יותר לנתבעים מלהביא
20 לבית המשפט הנכבד את התיעוד הנ"ל?! ושוב, השאלה שאלה והתשובה
21 בה!
- 22 זאת ועוד, הראיות שהביאו התובעים (לרבות חוות הדעת ונספחיהן) מראות
23 באופן ברור את שיתוף הפעולה ההדוק בין הנתבעים 1 ו-2 לבין אותן תנועות
24 (חמאס וג'יהאד אסלאמי) לצורך ביצוע פיגועים, לרבות אספקת אמל"ח
25 לאותן תנועות, העברת כספים לאותן תנועות לצורך יצור מטענים וכיו"ב (ר'
26 הע"ש 23 לעיל). ומה הביאו הנתבעים להפריך ראיות אלו? – מאומה!!!
- 27 ואם זו לא הימנעות מהבאת ראיה – לא נדע הימנעות מהי!"

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1027. במסגרת הפרק שעניינו אי הבאת ראיות על ידי הנתבעים, יש התמקדות מיוחדת, בתת פרק י.6 שכותרתו "הימנעות הנתבעים מהבאת חוות דעת לעניין ביצוע פיגועי הטרור". ראיתי לנכון להביא את הפרק הקצר הזה, כלשונו (סעיפים 158-161; עמ' 65-66 לסיכומים; ההדגשות במקור):
- 158". הראינו לעיל את דבריו של פרופ' קליין שאמר: 'אני לא כתבתי ולא חקרתי את הפועלות המבצעיות ולא פרסמתי ספר על הפעולות המבצעיות נגד ישראל'.
159. לא זו בלבד שהנתבעים נמנעו מהבאת מסמכים או ראיות כלשהן בקשר עם פעולות הטרור נושא התובענות (ר' לעיל), ולא זו בלבד שהנתבעים לא הביאו ראיה כלשהי ל-16 הפיגועים (ר' לעיל), אלא שהם גם נמנעו מהבאת חוות דעת הסותרת את חוות הדעת של תא"ל קופרווסר, סא"ל יונתן דחוח הלוי, אריה שפיצן וד"ר רוני שקד – כולם אנשי מקצוע ומודיעין שהעידו על ידעותיהם הבלתי אמצעיות מתוקף תפקידיהם בתקופה הרלוונטית.
160. מצופה היה מהנתבעים שיביאו את גורמי המודיעין והביטחון שלהם – אולם הנתבעים לא עשו כן בכוונת מכון, בידעם שאם הם היו מעלים לדוכן העדים את אנשיהם הייתה עדות אנשיהם תומכת בדברי קופרווסר, דחוח הלוי, שקד ושפיצן.
161. מדובר, שוב, בהימנעות קלאסית מהבאת ראיה, על כל הנובע והמשתמע מכך".
1028. לטענת התובעים, גם בעניין ההסתה ומניעתה לא הביאו הנתבעים ראיות מספיקות או חוות דעת (פרק י.7, סעיף 162 ואילך לסיכומי התובעים), וזאת לעומת אלפי הפרסומים שצורפו לחוות הדעת של המומחים מטעם התובעים (קופרווסר, דחוח הלוי, שקד ושפיצן, וכן תצהירו של איתמר מרכוס).
1029. מאחר ולפי הבנת ב"כ התובעים, לנתבעים היו שלוש טענות הגנה: היעדר שליטה על אמצעי התקשורת; הנתבעים כן נלחמו בהסתה; היו פרסומים שמוכיחים את ההיפך מההסתה; מסביר ב"כ התובעים כי הראיות מטעם הנתבעים כולל עדות שר האסירים היא חלקית, מגמתית ואינה עומדת מול חוות הדעת של התובעים, ולכן מבחינתו של

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 ב"כ התובעים, מדובר, למעשה, באי הבאת ראיה. כך, כותב הוא בסעיף 166 לסיכומיו:
2 "לא בכדי נמנע מר עג'רמי לעשות מחקר על התקשורת הפלסטינית מפני שאילו היה
3 מביא מחקר שכזה היה הדבר תומך באופן חד חד ערכי בגרסת התובעים".
4 1030. התובעים מסיימים פרק זה בציטוט תשובותיו של העד עג'רמי על שליטתו של ערפאת
5 באמצעי התקשורת, לעניין ההסתה (סעיף 169):

6 ש: עכשיו, האם זה נכון שאם יאסר ערפאת אמצעי התקשורת שלו של

7 הרשות היו משדרים משהו שהוא נוגד את האינטרסים של הרשות

8 הוא יכול לנקוט בהליכים כנגד אותם אמצעי תקשורת, זה נכון?

9 ת: הוא יכול היה, כן.

10 ש: יכול היה. ואם היה מובא לידיעתו שהולך להתפרסם משהו שנוגד את

11 האינטרסים של הרשות הפלסטינית הוא היה יכול למנוע את זה,

12 נכון?

13 ת: אם הוא היה רוצה כן הוא היה יכול".

14 ולאחר ציטוט דברים אלה, מסכם ב"כ התובעים: "ערפאת פשוט לא רצה. הוא רצה

15 ההפך הגמור" (הסיפא של סעיף 169).

16 כד.7.2 עילת התביעה כנגד אש"ף

17 1031. בפרק יג של הסיכומים של התובעים, הנושא את הכותרת הנ"ל, נכתב על ידי ב"כ

18 התובעים כדלקמן:

19 "177. בניגוד לפרשת בן שלום, בה ערך בית המשפט הנכבד דיון בקשר עם

20 אחריות אש"ף וקבע כי לא הובאו ראיות למעורבות אש"ף בפיגועים

21 נושא התובענות (ולמעשה בכל הפיגועים שבוצעו למצער

22 באינתיפאדת אלאקצא), הרי שבתובענות זנא הובאו ראיות חד

23 משמעיות וחותכות לגבי אחריות אש"ף.

24 178. לא נאריך מקום בו ניתן לקצר ונפנה את בית המשפט הנכבד לחוות

25 הדעת שהוגשו מטעם התובעים אשר סוקרות בהרחבה את מעורבות

26 אש"ף בפיגועים וכן לפרק הפרטני של סיכומים אלו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 נציין עוד בפני בית המשפט הנכבד, כי כפי עדותם של עדי הנתבעים,
2 הרי שכיום, אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי דווקא אש"ף היא זו
3 אשר משלמת וממנת את המחבלים שיושבים בבתי הכלא ואת
4 משפחות ה'השאהידים' (נוכח לחץ מדינות אירופה וארה"ב). די בכך
5 כדי להוות אשרור של פעולות אותם המחבלים וכדי לקבוע את
6 אחריות הנתבעים 1 ו-2 בתיקים דנא".

7 כד.8.2 יישום סעיף 42 לפקודת הראיות

8 1032. לעניין זה נכתב בפרק טו של סיכומי התובעים כי הם תמימי דעים עם הניתוח שנערך
9 בפרשת בן שלום שנכתבה על ידי, והוסיפו כי חלק מהניתוח שם אינו רלבנטי לאור
10 מדיניות מוצהרת של הרש"פ ואש"ף בדבר ביצוע פיגועי טרור וכן בשל טענת ב"כ
11 התובעים כי ברוב התיקים מבצעי הפיגועים היו עובדי הרש"פ ואש"ף (סעיף 182
12 לסיכומי התובעים), ועל כן המסקנה המשפטית בפרשת בן שלום חלה ביתר שאת גם
13 בתיקים אלה (סעיף 183).

14 1033. לעניין האמור בסעיף 42 לפקודת הראיות, ככל שהדבר נוגע לשאלה מה ניתן
15 "לשאוב" מן ההליך הפלילי להליך הנויקין שבפניי, לאחר ששוב מפנה לפרשת בן
16 שלום, כותב ב"כ התובעים את הדברים הבאים (סעיפים 185-187):

17 "185. ואולם, גם כאן יש לתת את הדעת לעובדה שבמקרים רבים (כפי
18 שיוכח להלן) התובעים לא הסתפקו בממצאי פסק הדין, אלא
19 בהודעות המורשעים עצמם (שהוגשו באמצעות השוטרים וגם
20 באמצעות המחבלים).

21 186. משכך, כל הקביעות שבהן ייעשה שימוש בסיכומים אלו, הינן
22 קביעות עובדתיות או משפטיות שהן חלק מן המארג המרשיע את
23 הנאשמים, ולא חלק מן המארג העובדתי והמשפטי אשר זיכה אותו.
24 פעמים שיש בקביעות אלו כדי לסייע להכרעה בסוגיה שבמחלוקת.
25 כך, לדוגמא, קביעה ביחס לקשר שבין נתבע אחד אל האחר,
26 המבוססת על הודאתו של אחד מן הנתבעים, והיא חלק מן המארג
27 המרשיע את הנאשם, שהוא, כאמור, אחד מן הנתבעים.

28 187. בהקשר זה, ולמען קצר היריעה, נפנה את בית המשפט הנכבד
29 לסעיפים 343-357 לפסה"ד בפרשת בן שלום – ניתוח משפטי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 הרלוונטי גם לענייננו (אם כי במידה פחותה שכן, כאמור, בפנינו
2 הודאת הנתבעים על כך שהם שלחו את מבצעי הפיגועים לבצע את
3 זממם וכן כי בענייננו מדובר בהודאות עדים בכתבי אישום
4 שאמרותיהם הוגשו בהסכמה במסגרת הדיונים בבתי המשפט
5 השונים).".

6 כד.9.2 הקבילות של דו"ח נווה ושל מסמכי השלל, כראיות

7 1034. ב"כ התובעים, עו"ד סגל, הקדיש לנושא זה את פרק טז לסיכומיו, ובתחילתו הוא
8 מציין כי מקובל עליו הניתוח המשפטי שערכתי בפרשת בן שלום (פרק טו, שם), וכן כי
9 הסתמכתי שם על עדותו של פרופ' קליין ועל מסמכי שלל (ראה: סעיפים 188-189
10 לסיכומים).

11 1035. בהמשך, מסביר ב"כ התובעים כי בתיקים שלפנינו המצב הראייתי הוא "יותר טוב",
12 ולכן, לדבריו, יש לנהוג בדרך הבאה (סעיפים 190-192 לסיכומי התובעים):

13 "190. ואולם, הניתוח המשפטי בפרשת בן שלום מתייחר בתיקים דנא, זאת
14 מפני שהמומחים בתיק דנא (תא"ל קופרווסר, סא"ל דחוח הלוי
15 ואריה שפיצן) היו בזמן הרלוונטי אנשי צבא והם אלו שעסקו, בין
16 היתר, גם במסמכי השלל. יש בפנינו, אם כן, עדות ישירה בדבר
17 האותנטיות של המסמכים.

18 191. לעניין זה ראה את קביעתה של כב' השופטת דליה גנות בפיסקה 52
19 לת.א. 1047/04 עזבון המנוח מנטין עמית עמוס נ' בזק החברה
20 הישראלית לתקשורת בע"מ (2013), כי: 'למרות שדני נווה לא העיד
21 בפניי, הנני קובעת, כי נוכח הסתמכות דו"ח נווה על מסמכי השלל,
22 הרי שמדובר בראיה כשרה ובעלת ערך גבוה, ולענייננו – בעלת
23 משמעות מיוחדת, כפי שיבואר בהמשך, מה עוד שב"כ הרש"פ לא
24 הצביע על סתירות הקיימות בין האמור בדו"ח לבין הכתוב במסמכי
25 השלל'. כמו כן ראה את בש"א (ת"א) 24566/06 עזבון שחר אורי יובל
26 ז"ל נ' הרשות הפלשתינאית (2007). כמו כן ר' פסק הדין של בית
27 המשפט העליון בפרשת מנטין כפי שצוטט ואוזכר לעיל.

28 192. מכל מקום, בסיכומים אלו נעשה שימוש אך ורק במסמכי השלל, כך
29 שמשוּסכם על האותנטיות של אותם המסמכים, שוב לא תוכל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 להישמע כל טענה בדבר עדות שמיעה וכיוצא בזה. נטעים בהקשר זה
2 כי לא באה טענה כלשהי מטעם הנתבעים בקשר עם האותנטיות של
3 מסמכי השלל".

4 כד.10.2 המדיניות המוצהרת של הנתבעים היא מדיניות טרור כנגד
5 ישראלים

6 1036. פרק נז של סיכומי ב"כ התובעים נפתח במילים אלה (סעיף 193):

7 "התובעים טענו לכל אורכו ורוחבו של תיק זה כי הנתבעים התוו מדיניות
8 מוצהרת שתכליתה היא ביצוע פיגועי טרור כנגד אזרחים ישראלים. המניע
9 למדיניות מוצהרת זו איננה מעלה או מוריד (האם מדובר במדיניות טרור כדי
10 להשיג הישגים מדיניים או מדיניות טרור לשמה). השורה התחתונה היא
11 החשובה ולגביה, נכון להיום, יש תמימות דעים. הנתבעים מודים, כאמור
12 לעיל, כי אכן התוו מדיניות שכזו, הנחו את כוחותיהם בהתאם למדיניות זו,
13 ופעלו על פי מדיניות זו בכל הרבדים ובכל המימדים".

14 1037. כדי לבסס תיזה זו, מפרט ב"כ התובעים כי יש לו ראיות לכך, שאותם פירט בהרחבה
15 בהמשך פרק יז לסיכומיו.

16 1038. תחילה, מוצגים בפרק יז.2 מסמכי שלל רבים, שמהם מוכח, לשיטת ב"כ התובעים, כי
17 מדיניות הטרור של הנתבעים 1 ו-2 (רש"פ ואש"פ) מתייחסת לשלושת המימדים
18 שפורטו לעיל: המימד האידיאולוגי (ראה: סעיף 198 והציטוטים המפורטים בו, בעמ'
19 76-79); המימד המעשי (ראה: סעיף 199, והציטוטים הרבים המופיעים בו בעמ'
20 79-86); והמימד הכספי (ראה: סעיף 200, והציטוטים הרבים של המסמכים המופיעים
21 בו, בעמ' 86-94).

22 1039. ואלו הם טיעוניו ומסקנותיו של ב"כ התובעים ביחס לממצאים העובדתיים העולים
23 ממסמכי השלל (סעיף 201 לסיכומיו, עמ' 94-95):

24 "מסמכי השלל מוכיחים באופן מובהק, בין היתר, את העובדות הבאות:

25 א. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת הכינו תשתית טרור מסועפת
26 ומאורגנת לביצוע פיגועים כנגד ישראל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ב. האידיאולוגיה של הנתבעים 1 ו-2 הייתה אידיאולוגיית טרור. הנתבעים
- 2 1 ו-2 הללו את ה'אינתיפאדה המבורכת' ואת פיגועי הטרור.
- 3 ג. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת הם אלו ששלחו את המפגעים
- 4 לביצוע הפיגועים.
- 5 ד. מדיניותם המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, הייתה
- 6 לביצוע פיגועים כנגד ישראל.
- 7 ה. נוכח המדיניות המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת,
- 8 הם לא עשו דבר כדי למנוע את הפיגועים – ההפך הגמור הוא הנכון.
- 9 ו. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת נתנו הוראה ישירה ומפורשת
- 10 לרכישת אמל"ח לצורך ביצוע פיגועים ורכשו אמל"ח בהיקפי ענק.
- 11 ז. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת תמכו בביצוע פיגועים בכל שטחי
- 12 מדינת ישראל, לרבות בגדה המערבית ובתוך 'הקו הירוק'.
- 13 ח. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת, מימנו באופן ישיר את מבצעי
- 14 הפיגועים.
- 15 ט. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת מימנו באופן ישיר את האמל"ח
- 16 בידעה שזה משמש לפיגועים.
- 17 י. לנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת הייתה מעורבות ישירה של
- 18 מנגנוני הביטחון של הרש"פ בביצוע פיגועים, מימון מבצעים ומסירת
- 19 האמל"ח לצורך ביצוע הפיגועים.
- 20 יא. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת ערכו מסע הסתה מכוון אצל
- 21 הציבור הפלסטיני ובכלי התקשורת שתכליתו ביצוע פיגועים כנגד אזרחי
- 22 ותושבי מדינת ישראל במטרה לפגוע בהם.
- 23 יב. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת לא עשו מאומה כדי למנוע
- 24 מהחמאס והג'יהאד האסלאמי לבצע פיגועים למרות שידעו היטב כי
- 25 ארגונים אלו וחבריהם מבצעים פיגועים ואף ידעו מראש על כוונות לביצוע
- 26 פיגועים, אותם לא סיכלו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 יג. הנתבעים 1 ו-2 נקטו במדיניות 'הדלת המסתובבת' ושחררו באופן מסיבי
- 2 פעילי חמאס וג'יהאד אסלאמי למרות שידעו כי אלו מבצעים פיגועי
- 3 טרור.
- 4 יד. הנתבעים 1 ו-2 שיתפו פעולה עם חמאס וג'יהאד אסלאמי, בכירים
- 5 במנגנוני הרשות סיפקו נשק ואמל"ח לארגונים אלו ואף היו מעורבים
- 6 בהכנת פיגועים וכיו"ב.
- 7 טו. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת העבירו מימון לארגונים השונים
- 8 לצורך ביצוע פיגועים ובידיעה שהם מבצעים פיגועים.
- 9 טז. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת אישרו מראש ובדיעבד את ביצוע
- 10 הפיגועים וזאת, בין היתר, בדרכים הבאות:
- 11 (1) הנתבעים 1 ו-2 שילמו משכורות עתק לכל מבצעי הפיגועים מכל
- 12 פלג שהוא.
- 13 (2) הנתבעים 1 ו-2 מעבירים כספים למבצעי הפיגועים
- 14 ולתשתיותיהם.
- 15 יז. הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת, 'השאלו' עובדים במנגנוני
- 16 הביטחון הפלסטינים 'לעבוד' בשורות פת"ח-תנזים ביוזעים [צ"ל:
- 17 ביוזעים] שאלו מבצעים פיגועים כנגד מטרות ישראליות, זאת כאשר
- 18 הנתבעים 1 ו-2 משלמים את משכורות אותם פעילי טרור.
- 19 יח. הנתבעים 1 ו-2 תמכו בחזית השחרור הפלסטינית הן בתשתיות, הן
- 20 ב'השאלת' בכירים במנגנוני הביטחון לעובדה ב'חזית' והן בהעברה
- 21 מסיבית של כספים לארגון טרור זה.
- 22 יט. הקריטריונים ה'סוציאליים' של הנתבעים 1 ו-2 למתן התמיכה
- 23 במחבלים הם כמות היהודים והישראלים שנרצחו בפעולות הטרור.
- 24 כ. 'פעילות' הנתבעים 1 ו-2 הייתה לכל אורך השנים הרלוונטיות לתובענות
- 25 ובעיקר לתקופה המכונה אינתיפאדת אל-אקצא".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1040. לכן, מסקנת ב"כ התובעים, עו"ד סגל, לשיטתו היא זו (סעיף 202; במקור הסעיף נכתב
2 באותיות מודגשות, והוא מצוי בסוף עמ' 95 לסיכומים):
- 3 "די במסמכי השלל כדי להוכיח כי הנתבעים 1 ו-2 עסקו באופן יומיומי
4 בהפעלת טרור כנגד מטרות ישראליות ועל כן אחראים הנתבעים 1 ו-2 לכל
5 הפיגועים בתקופה הרלוונטית לתובענות".
- 6 1041. מקורות ראייטיים נוספים, מובאים בפרק יז.2, שכותרתו "שרשרת הכרעות הדין,
7 גזרי הדין, כתבי האישום, הודעות העדים ופרוטוקולים".
- 8 1042. לאורך סעיף 209, מובאים קטעים שלמים של הכרעות דין המתייחסות למחבלים
9 שונים. כך, בסעיף 209(1) יש התייחסות למחבל מחמוד עווד תאופיק דמרה, אשר מאז
10 מעצרו ובמהלכו עלה בדרגה, מתת אלוף לאלוף, כמפקד כוח 17; יש פירוט של פסק
11 הדין בעניין פואד שובכי, כולל רכישת אמל"ח בהיקפים גדולים על פי הוראת יאסר
12 ערפאת (סעיף 209(2) לאורך עמ' 101-98); התייחסות ממוקדת יש בעניין מרוואן ברגותי
13 (אחד הנתבעים, ומנהיג התנזים), כאשר מובאים ציטוטים רבים מהכרעת הדין בעניינו
14 בבית המשפט המחוזי בתל אביב בתפ"ח 1158/02 (סעיף 209(3), עמ' 104-101).
- 15 1043. וכך נאמר בהמשך הדברים, בסעיף 120, שכותרתו "סיכום ביניים ותמונת מצב" (עמ'
16 104 לסיכומים; ההדגשות במקור):
- 17 "1. ברשות בית המשפט הנכבד, נסכם, כבר עתה, נוכח חשיבותם
18 העצומה של הדברים להבנת התמונה, את העולה מהאמור עד כה.
- 19 2. יאסר ערפאת, יו"ר הרש"פ, אש"ף ופת"ח, עומד בראש הפרמידה.
20 ערפאת מכנס ישיבה בה נוכחים כל הבכירים מכל הגוונים והסוגים
21 ומתקבלת החלטה אסטרטגית לרכוש אמל"ח ביקפי ענק כדי
22 שערפאת יוכל לשלוט באופן בלעדי באנתפאדה. כל המעורבים
23 פועלים בהתאם לסיכום. כל הארגון פועל בהתאם להחלטה
24 האסטרטגית. יש תקציב; יש ציוד; ויש מבצעים בפועל. ברור אף
25 משיטת הארגון שהכל עבר דרך ערפאת – הקודקוד (עד לרמת אישור
26 100 דולר). וככה הוא ידע על כל המתרחש ונתן אישור על כל פעולה.
- 27 בפן הכספי – יד ימינו של ערפאת שובכי, פועלי בהתאם להנחיות
28 ומעביר סכומי עתק לצורך רכישת אמל"ח ותשלום שוטף לפעילי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הטרור. שוכבי [צ"ל: שובכי] רוכש 1,000 טון אמל"ח ומשלם באופן
2 שוטף שכר למבצעי הפיגועים.
- 3 בפן הלוגיסטי – מוזרם באופן שוטף אמל"ח לארגוני הטרור לצורך
4 ביצוע פיגועים.
- 5 בפן המבצעי – צמרת הפיקוד (ברגותי ודמרה) דואגים לביצוע
6 הפיגועים, מורידים הנחיות לביצוע פיגועים, מזרימים אנשים (בהם
7 אנשי המנגנונים) לצורך ביצוע פיגועים ומקימים תשתית רחבה של
8 חוליות לביצוע פיגועי טרור".
- 9 1044. בהמשך, מתייחס ב"כ התובעים למחבלים אחרים שנידונו בבתי המשפט הצבאיים כדי
10 להראות, כדבריו, "עד כמה מדובר היה במנגנון משומן" (ראש סעיף 211).
- 11 1045. אין כאן המקום להביא כל אחד ואחד מן המקרים המפורטים לאורך סעיף 211,
12 ואסתפק במקרה אחד המסומן (2)211, עמ' 106:
- 13 "קא"ש/236א – קא"ש/236ב – מדובר בכתב אישום ובגזר דין של רב
14 המרצחים עבדאללה ע'אלב עבדאללה ברגותי (להלן: 'עבדאללה ברגותי').
15 עבדאללה ברגותי הורשע על פי הודאתו ב-108 אישומים ונגזרו עליו 67
16 מאסרי עולם. מעובדות כתב האישום בהם הודה עבדאללה ברגותי ומגזר הדין
17 ניתן ללמוד על הסינכרוניזציה המושלמת שהייתה בין הרש"פ והפת"ח לבין
18 ארגון החמאס. סינכרון זה בא לידי ביטוי באספקת נשקים מהרש"פ
19 לחמאס; בייצור מטענים עבור הרש"פ; בהעברת כספים מסיבית בין הרש"פ
20 לחמאס; על ידיעתם המובהקת של הנתבעים 1 ו-2 על מעלליו של עבדאללה
21 ברגותי וחבורתו ועל כך שהנתבעים 1 ו-2 לא עשו מאומה, ההפך הוא הנכון,
22 כדי למנוע את פעילות הטרור העניפה שהביאה לרציחתם של 67 ישראליים
23 ומאות פצועים".
- 24 1046. בהמשך הסעיף (עמ' 108-106 לסיכומים), מצוטטים קטעים שלמים מגזרי הדין ומכתב
25 האישום, ומהם מסיק ב"כ התובעים את המסקנות הבאות (עמ' 108 לסיכומים):
- 26 "מדברים חמורים אלו אנו למדים:
- 27 א. הנתבעים 1 ו-2 סיפקו נשק לחמאס ול'מהנדס' החבלה של החמאס.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ב. הנתבעים 1 ו-2 שילמו לחמאס סכומי עתק עבור ייצור מטעני חבלה
2 לביצוע פיגועי טרור.
- 3 ג. הנתבעים 1 ו-2 הזמינו ממהנדס החמאס מטעני חבלה כדי לבצע
4 פיגועי טרור.
- 5 ד. הנתבעים 1 ו-2 ידעו היטב שעבדאללה ברגותי וחבורתו עסוקים כל
6 העת בביצוע פיגועי טרור ובהכנת חומרי חבלה לביצוע פיגועי טרור –
7 לא זו בלבד שהם ידעו על כך, אלא שהם הזמינו מעבדאללה ברגותי
8 מטעני חבלה ומכרו לו נשק!
- 9 ו. [צ"ל: ה.] לא זו בלבד שהנתבעים 1 ו-2 לא עשו מאומה כדי למנוע את
10 הטרור, הם היו מעורבים בטרור מכף רגל ועד ראש!!".
- 11 1047. לעניין עבדאללה ברגותי הנ"ל, מביא ב"כ התובעים את דבריו בעדותו בפניי ביום
12 13.7.15, כדלקמן (עמ' 109):
- 13 "אבל להם אני לא עונה בגלל גם אני לא רוצה לפגוע ברשות בשום פנים ואופן.
14 הרשות היא יותר חשובה ממני כאיש".
- 15 וכן:
- 16 "גם אם הרשות עשתה משהו לא טוב, אני לא, גם המילים שלי לא רוצה
17 שיפגעו ברשות בשום פנים ואופן. בגלל ככה אני שומר על זכות השתיקה".
- 18 1048. מדבריו אלה של עבדאללה ברגותי מסיק ב"כ התובעים את הדברים הבאים (שם, בעמ'
19 109 לסיכומיו):
- 20 "תשובותיו של עבדאללה ברגותי מלמדות כאלף עדים על שיתוף הפעולה
21 ההדוק שהיה לו עם הנתבעים 1 ו-2 בביצוע פיגועי טרור רצחניים. שכן
22 הנמקתו לשתיקה הייתה כי אם ידבר הדבר יפגע ברשות הפלסטינית".
- 23 1049. ב"כ התובעים מביא בסעיף 109 הנ"ל הכרעות דין וגזרי דין של אנשים נוספים
24 שהורשעו בבתי המשפט הצבאיים, בעניינים שונים: ניסיון להברחת כלי נשק ואמל"ח
25 מלבנון (עמ' 109-111); הכרעת הדין של נאסר מחמוד אחמד עויס שהורשע בפיגועים
26 רבים, וממסמכי בית המשפט עולה שליטתו של ערפאת ומרואן ברגותי בגובה הלהבות
27 של הפיגועים (סעיף 209(4), עמ' 116-112); הכרעת דין של מי שעבד במשטרה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הפלסטינית בעזה וביצע פיגועים (סעיף 209(5), עמ' 116-118); הכרעת דין של שוטר
2 בביטחון הלאומי ברשות הפלסטינית (סעיף 209(6) עמ' 118-119).
- 3 1050. בהמשך פרק יז הנ"ל לסיכומיו של ב"כ התובעים, מוקדש פרק יז.4 לסוג ראיות נוסף
4 שהוגש לבית משפט זה ואשר מוכתר על ידי ב"כ התובעים במילים הבאות: "חוות
5 הדעת שהוגשו מטעם התובעים והעובדה שחוות דעת אלו לא נסתרו, לא בעדים ולא
6 בראיות מטעם הנתבעים" (עמ' 122).
- 7 1051. בהמשך תת פרק זה של סיכומיו מתייחס ב"כ התובעים לכל אחד מהמומחים שהגישו
8 חוות דעת מטעמו.
- 9 1052. תחילה – תת אלוף (במילואים) יוסי קופרווסר, כאשר בסעיף 219 מצוטטים דברים
10 שכתב בית המשפט העליון בפרשת מנטין שבה אימץ את חוות דעתו. יש התייחסות
11 מפורטת לתוכן חוות הדעת, וב"כ התובעים מבקשים כי אקבל אותה כראיה גם מאחר
12 שלאחר שעות ארוכות של ח"נ, עדותו לא נסתרה (סעיף 222).
- 13 1053. כאשר הוצגו לתת אלוף קופרווסר תיזות של מומחים נגדיים, נטען על ידי ב"כ
14 התובעים כי אלו לא הובאו לעדות על ידי ב"כ הנתבעים וכי העדר חוות דעת נגדית או
15 דרך אחרת להפריך את חוות דעתו של קופרווסר, מביאה לתוצאה של קבלת חוות
16 דעתו, כפי שנקבע בפרשת מנטין (סעיפים 223-224 לסיכומים).
- 17 1054. בהקשר זה, מצטט ב"כ התובעים את דברי המומחה מטעם הנתבעי פרופ' קליין,
18 בתשובה לשאלותיו: "אני לא כתבתי ולא חקרתי את הפעולות המבצעיות ולא
19 פרסמתי ספר על הפעולות המבצעיות נגד ישראל" (סעיף 224 סיפא לסיכומים).
- 20 1055. לדבריו של המומחה השני, סא"ל (במילואים) יונתן דחוח הלוי, מוקדש פרק יז.2.4.
21 אסתפק בעניין זה בציטוט סעיף 230 לסיכומי התובעים, המשקף את עמדתם:
- 22 "מסקנותיו של סא"ל דחוח הלוי זהות למסקנות תא"ל קופרווסר, ובתמצית
23 – אינתיפאדת אל-אקצא לא הייתה התפרצות עממית, אלא מתקפת טרור
24 מתוכננת היטב ויזומה בידי הרש"פ ואש"פ, בראשות מנהיגם יאסר ערפאת
25 ומנהיגיהם הנוספים, זאת הן באופן ישיר ע"י הארגונים הנתונים למרות
26 הרש"פ ואש"פ והן באמצעות תמיכה ישירה ועקיפה בפעילותם של ארגוני
27 טרור אחרים בשטחי הרש"פ; הרש"פ ואש"פ הם הנושאים באחריות
28 לפיגועי הטרור שבוצעו נגד אזרחים ישראלים מאז ה-28.9.2000. תחת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שלטון הרש"פ בהנהגת ערפאת פעלה קואליציה של ארגוני טרור ש'התוצר'
2 העיקרי שלה הוא פיגועי טרור רצחניים. הרש"פ הפעילה בעצמה ונתנה 'אור
3 ירוק' לביצוע פיגועי טרור. הרש"פ ואש"פ העניקו חסות רשמית, עידוד,
4 הכוונה, מימון, ולעתים סיוע חומרי וערכי נוסף לפעולות האלימות של ארגוני
5 הטרור כנגד ישראל, הן לפני ביצוען, הן במהלכן, והן לאחר מעשה. המדיניות
6 הממלכתית של הרש"פ ואש"פ הייתה מדיניות שיטתית המעודדת טרור,
7 והדברים אף עולים ממסמכי השלל המוכרים לסא"ל דחוח הלוי מתוקף
8 תפקידו. המסקנה הברורה של סא"ל דחוח הלוי היא שמאחורי תכנונה,
9 ייזומה והוצאתה לפועל של אינתיפאדת אל אקצא ניצבת יד מכוונת מובהקת
10 בדמות אש"פ ורש"פ שהתוו, כאמור, מדיניות ממלכתית שיטתית המעודדת
11 טרור. סא"ל דחוח הלוי אף התייחס בהרחבה למערכת ההסתה המשומנת
12 שהפעילו הנתבעים 1 ו-2 ולכך נתייחס בפרק נפרד. סא"ל דחוח הלוי התייחס
13 בחוו"ד גם לתשלומים המועברים למבצעי פיגועים".
- 14 1056. העד המומחה הבא שביחס לחוות דעתו מבקשים התובעים כי אקבל אותה הוא אריה
15 שפיצן (פרק יז.3.4).
- 16 1057. ב"כ התובעים הביא את תמצית חוות הדעת ואת הדברים שאמר בחקירה הנגדית בבית
17 המשפט (ראה במיוחד בעניין האחרון סעיף 239 והערה 104, בעמ' 131-130).
- 18 1058. ראיתי לנכון להביא את סעיף 238 לסיכומי התובעים, שהוא רחב יותר מסעיף 230
19 שצוטט לעיל, שכן יש בו התייחסות לא רק לרש"פ אלא גם לחמאס ולג'יהאד
20 האסלאמי, כפי שיובא עתה:
- 21 "מסקנותיו של שפיצן זהות למסקנות תא"ל קופרווסר ותא"ל דחוח הלוי.
22 ואולם, תורף חוות דעתו עוסק באחריות הרש"פ, אש"פ וערפאת, לפיגועים
23 של החמאס והג'יהאד ואסלאמי. מסקנות שפיצן בעניין זה הן שתנועות
24 החמאס והג'יהאד האסלאמי פעלו בשטחים שנמסרו לשליטת אש"פ,
25 פת"ח, ורש"פ באופן חופשי וכמעט ללא הפרעות מצד רש"פ, זאת למרות
26 התחייבות אש"פ להיאבק בטרור, ולמרות מודעותם המלאה של אש"פ,
27 רש"פ ופת"ח, תחת הנהגת ערפאת, לטיבם של החמאס והג'יהאד האסלאמי,
28 ולזהות מנהיגיהם, פעיליהם, תשתיותיהם, פעילותן, ומשמעויות פעילותן.
29 זאת למרות שהרש"פ יכולה הייתה לפגוע פגיעה קשה ביותר בחמאס

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ובגא"פ, לו רצתה בכך, ולהפכם לבלתי אפקטיביים כארגוני טרור. שפיצן
2 מסיק כי מחדליה של הרש"פ מלפעול לפירוק חמאס וגא"פ מחזקים את
3 מסקנות חו"ד קופרווסר ודחוח הלוי בדבר הקשרים של הרש"פ, אש"פ
4 ופת"ח עם הארגונים הללו, ובדבר השותפות בפועל שנוצרה בין הצדדים הללו
5 בטרור שהופעל כנגד ישראלים ויהודים. שפיצן קובע כי הרש"פ, אש"פ
6 ופת"ח אחראים לפיגועים שבוצעו על ידי חמאס וגא"פ, לרבות התייחסות
7 ספציפית לפיגועים נושא תובענות אליו".
- 8 1059. מאחר ולשיטת ב"כ התובעים, גם לאחר שעות ארוכות של חקירה נגדית עדותו של
9 שפיצן לא נסתרה והוא, כלשון ב"כ התובעים, "השיב כבקיא ורגיל ועדותו הייתה
10 קוהרנטית, אמינה ורציפה" (סעיף 239 לסיכומים), מבקש ב"כ התובעים לאמצה כך
11 שהיא תשתלב עם חוות הדעת הקודמות של קופרווסר ודחוח הלוי.
- 12 1060. תת פרק יז. 4.4 מוקדש לחוות הדעת של פרופ' אפרים קארש, מרצה בינלאומי במדינות
13 שונות בעולם, שפירסם 15 ספרים, ולמעלה מ-100 מאמרים אקדמיים, והוא נחשב
14 כמומחה בעל שם עולמי בלימודי המזרח התיכון.
- 15 1061. חוות דעתו של פרופ' קארש, חורגת מעבר לפיגוע פלוני או למהלך טקטי אלמוני, והיא
16 מוצגת בצורה רחבה על רקע היסטורי ושיקולים אסטרטגיים של הרש"פ ואש"ף,
17 כאשר התזה המרכזית היא כי אש"ף ובעקבותיו הרש"פ, לכתחילה לא היו כנים
18 בהליכי הסכם אוסלו, וכיהם הכינו מראש הן את הכשרת הלבבות והן את האמצעים
19 לאינתיפדה, כדי להשיג יעדים מדיניים, של הקמת מדינה פלסטינאית, בכל השטחים
20 שנכבשו במלחמת ששת הימים, שבירתה ירושלים, והשבת הפליטים, על פי החלטה
21 194 של העצרת הכללית של האו"ם (הדברים תומצתו בסעיפים 247-250 לסיכומי ב"כ
22 התובעים).
- 23 1062. גם ביחס לעדות מומחה זו, נטען על ידי ב"כ התובעים כי היא לא נסתרה בחקירה
24 הנגדית (ראה ההתייחסות הפרטנית בהערה 107, עמ' 133-134), היא משתלבת עם
25 חוות הדעת הקודמות, ובית המשפט מתבקש לאמץ אותה (סעיפים 251-254 לסיכומי
26 התובעים).
- 27 1063. המומחה האחרון אשר אליו מתייחס ב"כ התובעים בפרק האמור של סיכומיו (יז. 5.4),
28 הוא ד"ר רוני שקד, אשר חוות דעתו היא המקפת ביותר הכוללת מאות עמודים ומאות
29 נספחים, והוא אף זה שנחקר על ידי ב"כ הנתבעים במשך תשע ישיבות (בחודשים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מרס-מאי 2016). חקירה נגדית זו הביאה להרחבת חוות הדעת ולהוספת עובדות
2 נוספות (ראה: סעיף 263-264 לסיכומים).
3 1064. ב"כ התובעים מציין כי חוות הדעת של ד"ר שקד מחולקת לשני חלקים: החלק הכללי
4 העוסק במעורבות נתבעים 1 ו-2 בטרור, והחלק השני המתייחס לפיגועים הספציפיים.
5 1065. גם ביחס לחוות דעת זו נכתב בסיכומים כי היא לא נסתרה וכי יש לאמצה (סעיפים
6 260-268 לעיל).

כד. 11.2 הסתה לאלימות מצד הרש"פ

- 8 1066. פרק יז. 5 מתחיל בתיאור תמציתי של טענות התובעים (סעיפים 270-271 לסיכומי ב"כ
9 התובעים):
10 "270. לבד מטענות התובעים כפי שאלו מופיעות ומוכחות לעיל בדבר
11 מדיניות המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2 לבצע פיגועי טרור כנגד
12 ישראלים ויהודים, הרי שבנוסף לה וכחלק בלתי נפרד הימנה,
13 הוכיחו התובעים כי הנתבעים 1 ו-2 הפעילו מערכת משומנת של
14 הסתה לאלימות והסתה גזענית המכוונת כנגד יהודים וישראלים.
15 קמפיין ההסתה היה ממושך ומאורגן, והוא היה חלק בלתי נפרד
16 ממדיניות הטרור שהפעילו הנתבעים 1 ו-2 ואף הוא מלמד על רצונם
17 של הנתבעים 1 ו-2 בביצוע פעולות אלימות כנגד ישראל. מערכת
18 משומנת ומיומנת זו של הסתה רצחנית השפיעה על הלך הרוח
19 הציבורי, עורר ועודד מחבלים לעשיית מעשי טרור, ואף שימש
20 למחבלים – ולגדודי חללי אל אקצה בפרט – כמסר המאשר את
21 פועלם, תומך בו ומעודד אותו. מערכת הסתה משומנת זו נערכה
22 באמצעות אמצעי התקשורת, כרזות, נאומים פומביים, נאומים
23 במסגדים, פגישות רבות משתתפים, כנסים, ספרי לימוד, מחנות
24 קיץ, ולמעשה בכל אמצעי המונים אשר עמד לרשות הנתבעים 1 ו-2.
25 271. התובעים טוענים כי יש לראות גם בהסתה הפרועה מטעם הנתבעים
26 1 ו-2 כהפרת חובת הזהירות כלפי המנוחים, שהיוו חלק מהציבור
27 הישראלי, שנגדו כוונה אותה ההסתה".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1067. ב"כ התובעים מציין כי הראיות התומכות בטענות אלה הן חוות הדעת הנ"ל של
2 קופרווסר, דחוח הלוי, שפיצן ושקד, וכן תצהירו של איתמר מרכוס ומסמכי שלל (סעיף
3 273 לסיכומים).
- 4 1068. מעבר לכך טוען ב"כ התובעים (סעיף 273 לסיכומים) כי "גם עדי הנתבעים הודו כי
5 הייתה הסתה לאלימות אצל הנתבעים 1 ו-2 וכי אילו הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר
6 ערפאת היו רוצים למנוע את ההסתה הפרועה, הם היו יכולים בנקל לעשות כן (הם
7 לא רצו, מפני שהם עצמם היו המסיתים הראשיים). עדי הנתבעים גם הסכימו כי
8 הייתה הסתה פרועה בכלי התקשורת של ארגוני הטרור ובראשם חמאס, וכי אם
9 יאסר ערפאת היה רוצה למנעו זאת הוא יכול היה לעשות זאת בנקל".
- 10 1069. לאורך פרק יז.2.5 מובאים ציטוטים ואזכורי נספחים מחוות הדעת של המומחים
11 מטעם התובעים (עמ' 146-139), וכן מתצהירו של מרכוס (סעיף 280 לסיכומי ב"כ
12 התובעים, עמ' 147-146) וממסמכי השלל, ומסקנת הביניים של ב"כ התובעים הינה זו
13 (סעיף 282; ההדגשות במקור):
- 14 (1" חוות הדעת של המומחים מטעם התובעים, תצהיר מרכוס ומסמכי
15 השלל, מתבססים על כל כלי התקשורת הפלסטיניים והם כוללים
16 מאות רבות של דוגמאות, חמורות מאין כמותן, לפרסומים המהווים
17 הסתה לאלימות, בכל קנה מידה שהוא. אין, ולא יכול להיות ספק, כי
18 יש בכך כדי להוכיח כדבעי מדיניות הסתה משומנת של הנתבעים 1
19 ו-2.
- 20 (2) המומחים והמצהיר מטעם התובעים עקבו באדיקות על כל כלי
21 התקשורת הפלסטיניים מכל מין וסוג שהוא, כמפורט לעיל.
- 22 (3) מסקנתם של כל המומחים היא שהנתבעים 1 ו-2 ערכו מסע הסתה
23 משומן לאלימות וטרור.
- 24 (4) נטעים, כי מדיניות זו של הסתה לטרור זאת תואמת היטב למדיניות
25 המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2 כפי שהראינו לעיל – מדיניות טרור
26 רצחנית".
- 27 1070. ב"כ התובעים, עו"ד סגל, מתמצת את טענות הנתבעים לעניין ההסתה לשלושה (סעיף
28 283): "ראשית, כי בניגוד לנטען, לנתבעים לא הייתה שליטה על אמצעי התקשורת;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **שנית, כי הנתבעים נלחמו בהסתה; שלישית, כי עובדה היא שהיו פרסומים אחרים**
2 **באמצעי התקשורת אשר מוכיחים את ההפך".**
- 3 1071. מאחר והנתבעים הביאו, כתמיכה לטיעוניהם אלה שני עדים, מתמודד ב"כ התובעים
4 עם עדותם.
- 5 1072. בפרק יז.3.5, מתייחס הוא לעדותו ולחקירתו הנגדית של שר האסירים, מר אשרף
6 עגירמי, שהציג עצמו כמי שהוא מתמחה בתקשורת. לדברי ב"כ התובעים, לאחר
7 ציטוט מחקירותיו בבית המשפט מוכח, כי הוא לא עשה מחקר בעניין, ובחר להביא
8 שלוש דוגמאות מתוך שמונה שנים בהן התקשורת הפלסטינית (טלוויזיה, רדיו ועיתון)
9 פירסמה דברים שהם נוגדים את האינטרס של הרש"פ. לטענת ב"כ התובעים, אילו
10 היה עושה אותו מומחה מחקר כזה היה הדבר תומך באופן ברור בגרסת התובעים
11 (סעיף 283 לסיכומי ב"כ התובעים).
- 12 1073. אשר לטענה בדבר מלחמתם של הרש"פ ואש"ף באמצעי התקשורת המסיתים, כאשר
13 התבקש העד מטעם הנתבעים להביא ראיות לכך אמר שניתן להשיגם בלחיצת כפתור
14 אך לא הביאם (סעיפים 286-287 לסיכומי ב"כ התובעים).
- 15 1074. מאידך גיסא, כאשר נשאל אם ערפאת היה יכול למנוע פרסום הנוגד את האינטרסים
16 של אש"ף השיב העד כי אם ערפאת היה רוצה הוא היה יכול (סעיפים 288-289).
- 17 1075. בהתייחסו להסתה בספרי הלימוד הפלסטיניים, וכתגובה לטענה שאותם ספרים
18 שצוטטו מטעם המומחים של התובעים, תוקנו או שונו, שלח העד את עו"ד סגל לבדוק
19 בעצמו מבלי להביא כל ראיה לעניין זה, ובכך רואה עו"ד סגל דוגמה נוספת להימנעות
20 מהבאת ראיות (סעיף 290-291).
- 21 1076. אשר לעד השני מטעם הנתבעים, ד"ר מוחמד אלמסרי, כותב ב"כ התובעים בפרק
22 יז.4.5, כי לעניין משקל העדות יש להתייחס לדברי ד"ר אלמסרי עצמו כי עדותו אינה
23 בשם הרש"פ אלא מדובר בעמדתו האישית בלבד (סעיף 292), ובכל מקרה, בדבריו שלו
24 אישר ד"ר אלמסרי, בתשובה לשאלות ב"כ התובעים, את שליטת ערפאת בכלי
25 התקשורת. כך שבתשובה לשאלה האחרונה שנשאל השיב בחיוב כי לשאלה אם ערפאת
26 היה מעניש את העורך או השדרן המפרסם דברים הנוגדים את הרש"פ (סעיף 293),
27 וזאת בהמשך לתשובתו לשאלה הכללית שבה נשאל האם יאסר ערפאת "היה מנהיג
28 כל יכול של הפלסטינים", והמענה של העד ד"ר אלמסרי היה: "בטח", וכי כל אנשי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 המנגנונים של הרש"פ צייתו לדבריו, וכי בתשובה לשאלתי בדבר מעמדו של ערפאת
2 כמי שעומד בראש האינתיפאדה, תשובתו הייתה "כן. הוא היה אדון. הוא היה האדון
3 של האינתיפאדה" (סעיף 294 סיפא לסיכומים).
- 4 1077. סיכום עדות ד"ר אלמסרי, לשיטת ב"כ התובעים היא זו (סעיף 295-296): "ערפאת
5 הוא מנהיג כל יכול, ידו בכל ופקודיו צייתו לו. על פי עדות אלמסרי, אילו היה ערפאת
6 רוצה להפסיק את ההסתה הפרועה באמצעי התקשורת היה עושה כן בנקל. ערפאת
7 פשוט לא רצה. הוא רצה ההפך הגמור."
- 8 1078. גם מדברי עדותו של פרופ' קליין, המומחה מטעם הנתבעים, שהעיד בנושאים אחרים,
9 ניסה ב"כ התובעים להסיק כי סקרי דעת הקהל מוכיחים ההיפך ממה שטען בחוות
10 דעתו, וכי על פי הסקרים הרלבנטיים, 92% מהציבור הפלסטיני תומך בפיגועים נגד
11 חיילים ומתנחלים; 86% מהציבור הפלסטיני מתנגד לכך שמי שפוגע ביהודים ייעצר;
12 כ-60% תומכים בפיגועים גם בתוך ישראל.
- 13 1079. וכך מסכם ב"כ התובעים את הממצאים העובדתיים בקשר להסתה עם אלימות,
14 לשיטתו (סעיפים 301-302; ההדגשה במקור).
- 15 "301. כל האמור לעיל מוכיח כי הנתבעים 1 ו-2 עסקו במסע הסתה
16 לאלימות בכל אמצעי שהיה ברשותם. עדי הנתבעים עצמם אישרו כי
17 לערפאת הייתה שליטה אבסולוטית, ואם רצה היה יכול בנקל
18 להפסיק באחת את מסע ההסתה. פרופ' קליין אף אישר שמסע
19 ההסתה נשא פירות בדמות תמיכה בלתי מסויגת (כמעט) של העם
20 הפלסטיני בפיגועי הטרור כנגד ישראל וישראלים.
- 21 302. אלא שהנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת, לא זו בלבד שלא עשו
22 מאומה כדי לעצור את מסע ההסתה, אלא שהם לבו בעצמם את מסע
23 ההסתה לאלימות וטרור, וכל כך למה? מפני שמסע הסתה זה תאם
24 היטב את מדיניות הטרור של הנתבעים 1 ו-2, והיה חלק בלתי נפרד
25 מדיניות רצחנית זו."
- 26 כד.2.12 תשלומי עתק למבצעי פיגועים – אסירים וחללים
- 27 1080. זו כותרת פרק יז.6 לסיכומי התובעים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1081. כדי להבין אל נכון את הצגת הראיות המפורטת באותו פרק, מן הראוי להציג את
2 התיזה של ב"כ התובעים כפי שמובאת בפרק יז. 1.6 לסיכומיו (סעיפים 303-313; עמ'
3 154-156 לסיכומים; ההדגשות במקור):
- 4 "303. לבד ממימון הטרור על ידי הנתבעים 1 ו-2 כפי שפורט בהרחבה לעיל
5 הרי שנתבעים 1 ו-2 משלמים למחבלים ולבני משפחותיהם סכומי
6 עתק מדי חודש בחודשו (סכום המתקרב למיליארד ₪ בשנה), ואף
7 מעניקים להם ולבני משפחותיהם הטבות מפליגות (בגין: 'פעילותם
8 המבורכת').
- 9 304. המשכורות וההטבות משולמות לכל האסירים והחללים מכל מין וסוג
10 שהוא לרבות פעילי חמאס, פעילי ג'יהאד אסלאמי וכיו"ב.
- 11 305. כפי שנראה להלן, מפי הנתבעים ומומחיהם, גובה המשכורת והיקף
12 ההטבות הן נגזרת מחומרת המעשה – דהיינו, ככל שהמעשה יותר
13 חמור ונגזרו בגינו יותר שנות מאסר וככל שהמחבל יושב יותר שנים
14 בכלא המשכורת וההטבות עולות ללא היכר.
- 15 306. יתרה מכך, בזמן ישיבת המחבלים בכלא, עולים הם בסולם הדרגות,
16 הן הצבאיות והן האזרחיות. ובעת שחרורם, וגם כאן תלוי הדבר
17 במספר השנים בכלא, מובטחת להם משכורת שיכולה להגיע עד
18 למשכורת שר (הכל תלוי בכמה יהודים הרג אותו מחבל שפל).
- 19 307. לא זו אף זו, האסירים הפליליים (גנבי רכב וכיו"ב) אינם מקבלים
20 מאומה (הנתבעים טענו שגם אלו מקבלים ואולם לא הביאו ולו בדל
21 ראיה לכך).
- 22 308. יתרה מכך, אם מחבל כלשהו מחליט לעבור לקטיגוריה של אסיר
23 פלילי הוא מאבד באחת את כל זכויותיו!
- 24 309. הנתבעים ניסו לטעון כי מדובר בתשלום סוציאלי, ואולם, טענתם זו
25 קרסה והתרסקה בקול רעש גדול בחקירה הנגדית (בעיקר נוכח
26 שאלות בית המשפט הנכבד כפי שיוצגו להלן).
- 27 310. במסגרת עדויות עדי הנתבעים אף הוצגה החקיקה הפלסטינית
28 הנוגעת לעניין והמוכיחה את התמיכה הבלתי מסוייגת במחבלים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 אשר, כעולה מדברי החקיקה הפלסטינית, ניתנת רק בשל היותם של
2 המחבלים חלק מ'הנדבך הלוחם', והיא ניתנת אך ורק 'למי שיושב
3 בבתי הסוהר של הכיבוש על רקע השתתפותו במאבק נגד הכיבוש'.
4 נטעים ונדגיש כי נושא תשלומי העתק למחבלים (הן האסירים והן
5 החללים) הובא בהרחבה בחוות הדעת מטעם התובעים כפי שנסקרו
6 בקצרה לעיל, ולא נשוב לסוקרם בעניין זה. נוכח העובדה שאין
7 מחלוקת בין הצדדים בעניין זה (הנתבעים אינם חולקים על כך שהם
8 משלמים מאות מיליוני שקלים לאסירים ולמשפחות החללים, אולם
9 טוענים כי הדבר נעשה ממניעים סוציאליים – טענה שהופרכה,
10 כאמור).
11 בהקשר זה יודגש ויצויין כי גם בעניין זה באה לידי ביטוי אחריות
12 אש"פ לפיגועים באופן מובהק, שכן נוכח לחץ המדינות התורמות
13 (שרואות בהעברת הכספים הללו תמיכה חד משמעית בטרור), נסגר
14 משרד האסירים בשנת 2014, ומי שמשלם את הכספים הוא אש"פ.
15 התובעים יטענו, כי תשלומי עתק אלו למחבלים וההטבות שמקבלים
16 המחבלים והחללים מהווים ראיה ניצחת נוספת לכך שאותם מחבלים
17 נשלחו על ידי הנתבעים 1 ו-2. למצער, תשלומי העתק מהווים אשור
18 בהתאם לסעיף 12 לפקודת הנזיקין (בו נדון להלן). תשלומי עתק אלו
19 אף מהווים את המניע הכספי לביצוע הפיגועים".
20 1082. בהמשך, מנתח ב"כ התובעים את עדותו של עו"ד עמאוו, מטעם הנתבעים, שניסה
21 להוכיח את התיזה כי התשלומים לאסירים הם תשלומים סוציאליים ולא תשלומים
22 שמשמעתם תמיכה בטרור (פרק יז. 2.6, סעיף 315), אך, כלשון ב"כ התובעים, "תיזה
23 כוזבת זו קרסה בקול רעש גדול" (סעיף 316 רישא). כאסמכתא לטענה זו מצוטטת
24 החקירה של העד לאורך שלושה עמודים (עמ' 156-158 לפרוטוקול).
25 1083. ראיה נוספת התומכת בעמדת התובעים היא חוק האסירים והאסירים המשוחררים
26 (נספח 19) לשנת 2004, כפי שהוצג כראיה, ושבנו נכתב בסעיף 1 כדלקמן:
27 "האסיר – כל מי שיושב בבתי הסוהר של הכיבוש על רקע השתתפותו
28 במאבק נגד הכיבוש.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 האסיר המשוחרר – כל אסיר ששוחרר מבתי הכלא של הכיבוש".
- 2 1084. וכך נכתב בסעיף 2 לאותו חוק (ההדגשה הוספה על ידי ב"כ התובעים בסעיף 317
- 3 לסיכומיו):
- 4 "האסירים והאסירים המשוחררים הם נדבך לוחם, וחלק בלתי נפרק
- 5 מרקמת החברה הערבית הפלסטינית, וסעיפי חוק זה מבטיחים חיים בכבוד
- 6 להם ולמשפחותיהם".
- 7 1085. משני סעיפים אלה מסיק ב"כ התובעים את הדברים הבאים (סעיף 317, עמ' 158
- 8 לסיכומי התובעים):
- 9 ראשית, כי רק אסירים שיושבים בבתי הכלא על רקע השתתפות במאבק נגד
- 10 הכיבוש זכאים להטבות החוק.
- 11 שנית, כי הסיבה שאותם אסירים מקבלים את המשכורת וההטבות היא
- 12 שהם 'נדבך לוחם'."
- 13 1086. בהמשך הפרק, ובהתבסס על סעיף 4 להחלטת הממשלה מס' 21 לשנת 2010, שבה נכתב
- 14 כי "האסיר יאבד את זכויותיו להקצבה חודשית עם יעבור מרצונו לקריטריון של
- 15 אסירים פליליים", מסיק ב"כ התובעים כי ההקצבות הללו נועדו אך ורק לאסירים
- 16 ביטחוניים ולא לאסירים פליליים (עמ' 160 לסיכומי ב"כ התובעים), וכי האסירים
- 17 הללו יכולים להיות לא רק מאנשי הפת"ח אלא גם אנשי חמאס וג'יהאד אסלאמי
- 18 (ציטוט מדברי העד בעמ' 161, כאשר בעמ' 162 מצוטטים דבריו: "והם עצורים אצל
- 19 הישראלים בגלל שהם עצורים ביטחוניים ובגלל שאנו לא מבדילים בין בני העם
- 20 הפלסטינאי").
- 21 1087. עד נוסף מטעם הרש"פ, מוחמד עבד אל חמיד גייברין (פרק יז.3.6) אישר כי הם פועלים
- 22 על פי רשימות כדי לשלם למי שביצע את האינתיפאדה המבורכת (סעיף 318 וכן סעיף
- 23 322, עמ' 164-164), וכי בטפסים הרלבנטיים לקבלת התשלום אין התייחסות לתנאים
- 24 סוציאליים (סעיף 321, עמ' 163-164).
- 25 1088. בהמשך טיעוניו בנושא זה, מסביר ב"כ התובעים, עו"ד סגל, כי גם המומחה מטעם
- 26 הנתבעים, פרופ' מנחם קליין, אישר את העברת המשכורות לאסירים ללא קשר
- 27 להשתייכותם הארגונית (פרק יז.4.6, סעיף 325). ראוי לציין בהקשר זה, כפי שנאמר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בסעיף 326 לסיכומים, כי פרופ' קליין "מודה בחקירתו כי התשלום לאסירים מעורר
2 קושי ודיסוננס".
- 3 1089. וכך מסיים ב"כ התובעים את טיעונו לעניין התשלומים (פרק יז.5.6, סעיפים
4 : (327-329)
- 5 "327. הנתבעים 1 ו-2 הבינו והפנימו כי אם אכן תשלום המשכורות
6 וההטבות איננו סוציאלי, הרי שהמסקנה המתבקשת היא שמדובר
7 בתשלום המהווה, למצער, אשור של פעולות הטרור שביצעו
8 המחבלים. לכן, הם ניסו להציג תיזה ולפיה מדובר בתשלום סוציאלי.
- 9 328. תיזה זו קרסה בחקירות הנגדיות של העדים והמומחים מטעם
10 הנתבעים ומדברי העדים הסתבר ההפך הגמור.
- 11 329. מסקנת הדברים היא ברורה ופשוטה והיא מצטרפת למדיניות הטרור
12 הרצחני של הנתבעים 1 ו-2. התשלום למחבלים מצטרף כאדן נוסף
13 לאחריות הנתבעים 1 ו-2 לפיגועים".
- 14 כד.13.2 העברת מימון ואמצעי לחימה לארגוני הטרור
- 15 1090. זו כותרת פרק יז.7 לסיכומים ב"כ התובעים, כאשר בפתחו נטען כי על בסיס חוות דעת
16 המומחים של התובעים, מסמכי השלל והמסמכים המשפטיים, ניתן להסיק את
17 הדברים הבאים (סעיף 331, עמ' 169-168 לסיכומים):
- 18 "ממאות מסמכים אלו, עולים באופן ברור גם הממצאים הבאים, זאת לבד
19 מהממצא העיקרי והוא, שהנתבעים 1 ו-2 הפעילו מערכת טרור משומנת:
- 20 הממצא האחד – הינו כי אצל הרשות הפלסטינית היו מצויים אמצעי לחימה,
21 מותרים ושאינם מותרים.
- 22 הממצא השני – הוא כי בקשות לרכישת אמצעי לחימה היו מופנות אליה על
23 ידי ארגוני הטרור, שביניהם גם גדודי חללי אל אקצא, הפת"ח-תנזים,
24 החמאס והג'יהאד האסלאמי, וארגוני טרור נוספים.
- 25 הממצא השלישי – הבקשות למימון הטרור אכן אושרו, לפחות בחלקן. זו גם
26 הסברה העולה מריבוי המסמכים בעניין זה: אם הבקשות למימון אמצעי
27 לחימה היו נדחות באופן גורף, הרי שמפקדי החוליות ואנשי הקשר, לא היו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מטריחים עצמם שוב ושוב לבקש סיוע כספי, ובשלב מסוים זרם הבקשות
2 היה פוסק.
- 3 הממצא הרביעי – הנתבעים 1 ו-2 שילמו משכורות למאות פעילי טרור (ר'
4 לדוגמא דברי שובכי על תשלום ל-268 פעילי גדודי חללי אלאקצא); הנתבעים
5 1 ו-2 נהגו 'להשאיל' את עובדי מנגנוני הביטחון לארגוני הטרור (ר' לעיל
6 מסמכי השלל לרוב).
- 7 הממצא הרביעי [צ"ל: החמישי] – הנתבעים 1 ו-2 העבירו כספים לחמאס
8 ולג'יהאד האסלאמי לצורך ייצור מטעני חבלה, רכישת נשק וכיו"ב.
- 9 הממצא החמישי – הנתבעים 1 ו-2 העבירו אמל"ח, מימנו קניית אמל"ח
10 וסחרו באמל"ח עם כל הארגונים לרבות: גדודי חללי אלאקצא, פת"ח, תנזים,
11 חמאס, ג'יהאד אסלאמי וארגוני טרור נוספים".
- 12 1091. גם בפרק זה, הראיות עליהן הסתמך ב"כ התובעים הם המומחים מטעם התובעים,
13 הכרעות הדין והמסמכים המשפטיים וכן מסמכי השלל.
- 14 1092. לדברי ב"כ התובעים, מכל הראיות הללו, "עולה תמונה ברורה ונהירה, ולפיה
15 הנתבעים 1 ו-2 עסקו מבוקר ועד ליל, לא רק בהפעלת טרור באמצעות אנשיהם, אלא
16 במימון טרור, מימון פעילי טרור, מימון אמל"ח והעברת אמל"ח בשיתוף פעולה עם
17 כל הארגונים ולכל ארגוני הטרור" (סעיף 334, עמ' 170 לסיכומים).
- 18 1093. בסיכומים התייחס ב"כ התובעים גם לחוות דעתו של המומחה מטעם הנתבעים, פרופ'
19 מנחם קליין לעניין העברות הכספים (פרק יז. 2.7 לסיכומי התובעים).
- 20 1094. באחת מהשאלות, נשאל אותו מומחה האם יש מחלוקת בשאלה האם כאשר הגישו
21 לערפאת בקשה לאשר כספים למבצעי פיגועים הוא חתם על הבקשה והעביר את
22 הכסף. הוא השיב שהדברים נכונים ואף אמר: "אני מקבל ואין מחלוקת שהועבר
23 הכסף, כפי שהמסמכים מראים, מערפאת אל אנשים שביצעו פעולות" (מצוטט
24 בסעיף 377 סיפא לסיכומים).
- 25 1095. כאשר נשאל על ידי ב"כ התובעים כיצד הוא מתייחס לחוות הדעת של התובעים בנוגע
26 להעברת כספים של הרש"פ למימון פעולות טרור ולאספקת נשק, והאם הוא כמומחה
27 מטעם הנתבעים בדק את הדבר ומצא נתונים הסותרים זאת, תשובתו הייתה: "לא.
28 לא נבדק על ידי ולא נסתר" (מצוטט בסעיף 339 סיפא לסיכומי התובעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1096. פרופ' קליין גם אישר שבאינתיפאדה השתתפו אנשי מנגנוני הביטחון של הרש"פ
2 באומרו כי "היו פעולות טרור שבוצעו על ידי אנשי מנגנון הביטחון הפלסטיני משני
3 עברי הקו הירוק".
- 4 1097. הוא אף ציין בתשובה לשאלה האם הייתה זו יוזמה של אנשי מנגנון הביטחון הפלסטיני,
5 כי מבחינה מילולית, "יוזמה הייתה, פעולה שנעשית היא יוזמה... אפילו בערבית
6 אמאליה זה אמל" (מצוטט בפסקה 341 לסיכומים מעדותו של פרופ' קליין מיום
7 1.6.17, עמ' 2932). בהקשר זה הוסיף וציין המומחה, בתשובה לשאלה, כי כל
8 המחבלים הללו מקבלים משכורת מהרשות הפלסטינית והם תחת הרשות (שם).
9 בתשובה לשאלת ב"כ התובעים, אם היה ראוי לכלול זאת בחוות דעתו, הוא השיב
10 בשלילה (מצוטט בסעיף 342 לסיכומי ב"כ התובעים, המפנה לדברי העד משיבת יום
11 12.7.17, עמ' 3060).
- 12 1098. מסקנת ב"כ התובעים, לשיטתו, מובאת בסעיף 343 (עמ' 174 לסיכומי ב"כ התובעים),
13 כדלקמן:
- 14 "יצוין ויודגש בהקשר זה, כי דרך הילוך זו של הנתבעים 1 ו-2 תואמת את
15 דבריו של פרופ' קליין (ושל עדים אחרים מטעם הנתבעים 1 ו-2 – בין כאלו
16 שבאו ובין אלו שלא טרחו להגיע), כפי שאלו צוטטו בפרק ה' לעיל בדבר
17 מדיניותם הרשמית המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2 לביצוע פיגועי טרור
18 (למצער כנגד חיילים, ילדים נשים וטף באזור הגדה), ולכן אין פלא
19 שהנתבעים 1 ו-2 והעומד בראשם ערפאת העבירו מימון ואמל"ח לארגוני
20 הטרור (לבד מהטרור אותו ביצעו בעצמם ו/או באמצעות עובדיהם)".
- 21 1099. וכך נאמר בפרק יז.3 שכותרתו "סיכום הממצאים העובדתיים בקשר עם מימון
22 הטרור והעברת אמל"ח לטרור" (סעיף 344 לסיכומי ב"כ התובעים):
- 23 "מכל האמור לעיל עולות, בין היתר, העובדות הבאות:
- 24 א. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, נתנו הוראה ישירה ומפורשת
25 לרכישת אמל"ח לצורך ביצוע פיגועים, ורכשו אמל"ח בהיקפי ענק.
- 26 ב. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, מימנו באופן ישיר את מבצעי
27 הפיגועים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ג. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, מימנו באופן ישיר את
2 האמל"ח, בידיעה שזה משמש לפיגועים.
- 3 ד. לנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, הייתה מעורבות ישירה
4 באמצעות מנגנוני הביטחון של הרש"פ בביצוע פיגועים, מימון
5 מבצעים ומסירת האמל"ח לצורך ביצוע הפיגועים.
- 6 ה. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, שיתפו פעולה עם חמאס
7 וג'יהאד אסלאמי, בכירים במנגנוני הרשות סיפקו נשק ואמל"ח
8 לארגונים אלו, ואף היו מעורבים בהכנת פיגועים וכיו"ב.
- 9 ו. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, העבירו מימון לארגונים
10 השונים לצורך ביצוע פיגועים ובידיעה שהם מבצעים פיגועים.
- 11 ז. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, אישרו מראש ובדיעבד את
12 ביצוע הפיגועים וזאת, בין היתר, בדרכים הבאות:
- 13 (1) הנתבעים 1 ו-2, שילמו ומשלמים משכורות עתק לכל מבצעי
14 הפיגועים מכל פלג שהוא.
- 15 (2) הנתבעים 1 ו-2, מעבירים כספים למבצעי הפיגועים
16 ולתשתיותיהם.
- 17 ח. הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, 'השאלו' עובדים במנגנוני
18 הביטחון הפלסטינים 'לעבוד' בשורות פת"ח-תנזים, בודעם שאלו
19 מבצעים פיגועים כנגד מטרות ישראליות, זאת כאשר הנתבעים 1 ו-2
20 משלמים את משכורות אותם פעילי טרור.
- 21 ט. נטעים ונדגיש היטב: הנתבעים לא מצאו לנכון להביא חוות דעת
22 בקשר למימון הטרור על ידי הנתבעים 1 ו-2. גם פרופ' קליין העיד כי
23 הוא לא עשה כן ואין לו הכישורים לעשות כן!!"
- 24 כד.2.14 האם פעלו הרש"פ ואש"ף כדי למנוע פעולות טרור?

25 1100. לטענת הגנה זו של הנתבעים, מקדיש ב"כ התובעים את פרק יז. 8 של סיכומיו.

26 1101. גם כאן הוא מציין כי הראיות עליהן הוא מתבסס הן מאות מסמכי השלל והמסמכים

27 המשפטיים החלוטים (סעיף 345), כאשר התיזה של התובעים היא זו (סעיף 346):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "ממאות מסמכים אלו, עולים באופן ברור גם הממצאים הבאים, זאת לבד
2 מהממצא העיקרי, והוא שהנתבעים 1 ו-2 הפעילו מערכת טרור משומנת:
- 3 הממצא האחד – הינו כי הנתבעים 1 ו-2, לא זו בלבד שלא עשו מאומה כדי
4 למנוע את פיגועי הטרור, אלא שהם, עובדיהם וכיו"ב, היו שותפים פעילים
5 בביצוע פעולות הטרור כנגד ישראלים ויהודים בכל שטח מדינת ישראל
6 ובאזור.
- 7 הממצא השני – הוא כי הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, היו מודעים
8 היטב לזהות מבצעי הפיגועים, ולכך שכספים שלהם משמשים למימון
9 פעולות טרור.
- 10 הממצא השלישי – הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, עבדו בשת"פ
11 צמוד עם ארגוני הטרור, הזרימו להם כספים ואמל"ח לצורך ביצוע פיגועי
12 טרור, וביודעם בידיעה ברורה שכספים אלו ואמל"ח זה משמש לפיגועי טרור
13 [כאן גם יש הפניה לפרק הקודם של הסיכומים].
- 14 הממצא הרביעי – הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, ידעו היטב על
15 פעילות הטרור של החמאס והג'יהאד האסלאמי וכן של ארגוני טרור אחרים.
16 כמו כן, הם ידעו היטב את זהות מפקדיהם ולא עשו מאומה (ההפך הוא הנכון,
17 הנתבעים 1 ו-2 הזהירו את פעילי הטרור וסייעו להם להימלט מידה הארוכה
18 של ישראל) כדי למנוע מארגונים אלו לבצע את זממם".
- 19 1102. גם כאן, מובאים מסמכים שהם נספחים של חוות דעת התומכים בתיזה האמורה (ראה
20 במיוחד הערה 163 בעמ' 177).
- 21 1103. ב"כ התובעים מתמודד עם חוות הדעת של פרופ' קליין, המומחה מטעם הנתבעים,
22 כאשר בתחילה מציין הוא שאותו מומחה נתן חוות דעת בפרשת בן שלום, והוסכם
23 שעדות זו תהיה חלק מהעדויות בתיק זה, הוא מציין כי בפרשת בן שלום כתבתי על
24 חוות דעתו של פרופ' קליין את הדברים הבאים: "אין היא מצביעה על פעולות
25 מספקות שנקט ערפאת למניעת פיגועים, כאשר ממכלול הראיות שבפניי ניתן להסיק
26 כי ערפאת דווקא תמך בפיגועים ובמבצעייהם, לרבות בדרך המימון" (מצוטט בסעיף
27 351 לסיכומי ב"כ התובעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1104. בהמשך, מפנה ב"כ התובעים לחקירתו הנגדית של פרופ' קליין, ממנה עולה כי הוא לא ביקש מהרש"פ תיעוד כדי לבדוק מה עשה ערפאת כדי למנוע את פיגועי הטרור ומה עשה ערפאת כדי לנטרל את החמאס ואת הג'יהאד האסלאמי, כדי שאלה לא יבצעו פעולות טרור (מצוטט בסעיף 352 מעדות המומחה מיום 23.7.17, בעמ' 3143).
1105. העד המומחה, פרופ' מנחם קליין, אישר גם כי לא ביקש מהרש"פ מידע על רכישת אמל"ח, ולדבריו הוא לא עוסק בתחום זה כלל, ואף לא בדק את מעורבות השוטרים הפלסטינים ואנשי מנגנוני הביטחון הפלסטיני בביצוע פעולות טרור, שכן "אני לא עוסק בתחום המבצעי" (מצוטט מסוף סעיף 352 לסיכומים).
1106. לאחר ציטוטים רבים נוספים, כותב ב"כ התובעים את הדברים הבאים (סעיף 354):
- "ישים לב בית המשפט הנכבד היטב: פרופ' קליין לא ביקש מידע כלשהו מהנתבעים 1 ו-2 בעניין הפעולות שהם נקטו למיגור פעולות הטרור; הפעולה היחידה אותה זוכר פרופ' קליין היא פעולה משנת 1995 (!) פעולה שלטענתו הייתה אפקטיבית; משנת 1996-2004 לא מצא פרופ' קליין (בשל קשיי זיכרון...) ולו פעולה אחת שנקטו הנתבעים 1 ו-2 למיגור הטרור... ואיך זיל גמור. דברי קליין מלמדים גם כי כשערפאת רצה הוא עשה – ערפאת פשוט לא רצה...".**
1107. בהמשך טיעוניו בעניין זה, מתייחס ב"כ התובעים, עו"ד סגל, לעד הגנה נוסף ד"ר אלמסרי שבתשובה לשאלה, אמר שזה תפקידו: "אחראי ברשות הפלסטינית לביצוע פעולות של מניעת טרור פלסטיני". והנה הוברר, לשיטת ב"כ התובעים, כי אדם זה לא מחזיק שום נתונים בידו, לא עשה דבר למניעת טרור פלסטיני, וכאשר אמר שיש בידו נתונים בכתב, לא הביא אותם. הוא נתן תחילה תירוץ כי הדבר אסור לו על פי החוקים הפלסטינים, וגם כאשר התבקשה הסכמת עו"ד ארנון, ב"כ הרש"פ, לא הובאו המסמכים, לא בישיבה שבה העיד העד, ואף לא בישיבה הבאה שלאחריה, כאשר הוא מסר שכלל לא פנה לבקש את המסמכים בין הישיבה הראשונה לישיבה השניה (לא רציתי להאריך, והדברים מפורטים כולל ציטוטים ארוכים בסעיפים 357-358, עמ' 182-188).
1108. בהמשך, מסב ב"כ התובעים את תשומת הלב לחלק נוסף של עדותו של ד"ר אלמסרי, לעניין ביצוע פיגועים על ידי אנשים שעבדו ברש"פ וקיבלו משכורת. תשובותיו היו שאיננו זוכר, וניתן למצוא את האינפורמציה בידי הרש"פ, אך הוא, העד, לא מסר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 אינפורמציה זאת ובתשובתו האחרונה אמר לב"כ התובעים: "תחזור לביטחון
2 הפלסטיני ותשאל אותם" (מצוטט בסוף סעיף 359, עמ' 191 לסיכומים).
- 3 1109. עד נוסף של הנתבעים, אשרף עג'רמי, נשאל על דבריו לפיהם עצרו אנשי הרש"פ את
4 פעילי הטרור ולוקחים מהם את הנשק, ואף מעמידים לדין אנשים שביצעו פעולות
5 טרור נגד יהודים כאשר היו חיילים ברשות הפלסטינית, היכן הדבר רשום והאם יש
6 תיעוד על כך, וזה היה הדו שיח בין ב"כ התובעים לבין אותו עד (דיון מיום 1.11.07,
7 עמ' 3408, כמצוטט בסוף סעיף 362 לסיכומי ב"כ התובעים):
- 8 "ש: אתם העמדתם לדין אנשים שביצעו פעולות טרור כנגד יהודים
9 וחיילים ברשות הפלסטינית?
- 10 ת: עצרנו כן.
- 11 ש: עצרתם?
- 12 ת: כן.
- 13 ש: העמדתם לדין?
- 14 ת: כן.
- 15 ש: אותו אדם אחד שאתה כותב פה בתצהיר שלך ?
- 16 ת: מי זה ?
- 17 ש: אני לא יודע, תגייד לי אתה. את מי העמדתם לדין ועצרתם ?
- 18 ת: יש הרבה, כל העולם יודע על זה, כל העולם מתלוננים נגדנו על,
19 רק רגע, יש רשימות של מי שהעמדתם לדין?
- 20 ת: יש. אין לי כרגע, אבל יש.
- 21 ש: אני שאלתי אותך אם ברשות יש רשימות של מי שהעמדתם לדין?
22 ת: יש.
- 23 ש: וגם כתוב מה הם עשו נכון? ברשימות האלה. ואתה יודע להסביר
24 לנו למה הרשות לא הביאה את זה לפה ?
- 25 ת: אני לא יודע...".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1110. ראייה נוספת שתומכת בעמדת ב"כ התובעים, היא ציטוט של ריאיון שנתן אותו העד
2 עג'רמי לטלויזיה הפלסטינית, שאותו אישר גם בעדותו (עמ' 3347 לפרוטוקול, מצוטט
3 בסעיף 363 לסיכומי ב"כ התובעים):

4 "עו"ד אבי סגל: עכשיו, אתה אומר בהמשך שאותם פיגועים בוצעו על
5 ידי גיבורי כוחות הביטחון הפלסטיני.

6 העד, אשרף אג'רמי: כן.

7 ש: זה נכון ?

8 ת: כן. זה מה שאני אמרתי, בעניין הזה אני מחדד אני מדבר על אנשים
9 בודדים, אני לא מדבר על מנגנון הביטחון.

10 ש: גיבורי כוחות הביטחון הפלסטיני שהגנו על המולדת ועל האינטרס
11 הלאומי כך אתה אומר.

12 ת: נכון".

13 1111. ובכך מסכם ב"כ התובעים בפרק יז.8.5 את הממצאים העובדתיים בקשר עם אי מניעת
14 טרור (סעיפי 365-366 לסיכומיו):

15 "365. ניתן לסכם ולומר, כי טענת הנתבעים כאילו הם פעלו ככל יכולתם
16 למניעת פיגועים ורצח של ישראלים בידי ארגוני טרור פלסטינאים
17 קרסה ולא נשאר ממנה מאומה. לא הוצגו ראיות ולא הובאו עדים
18 המגבים טענה זו, מעבר לשתי עדויות מומחים, אשר אחת מהן חסרה
19 דיון משמעותי ביחס לשאלת יכולות הרשות למנוע טרור והמאמצים
20 שנעשו בעניין זה (זו של פרופ' קליין), ואילו חוות הדעת השניה (זו
21 של ד"ר אלמסרי), אין בה מאומה – ההפך הוא הנכון. יפים הדברים
22 גם באשר לעדותו של העד אשרף אלעג'רמי.

23 366. משמעות הדברים מבחינה עובדתית ומשפטית היא ברורה ונהירה".

24 כד.2.15 סיכום מרוכז של הטענות ביחס לממצאים העובדתיים אותם

25 מבקשים התובעים כי בית המשפט יקבע בהחלטתו

26 1112. לאחר פרק שלם (יז.9) שעוסק בחוות דעתו ובחקירתו הנגדית של פרופ' מנחם קליין,
27 לאורך עמודים לא מעטים (עמ' 206-193), שבהם מנסה ב"כ התובעים לשכנע כי אין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לקבל את חוות דעתו של אותו מומחה לנוכח הסתירות הפנימיות שבדבריו ואי
2 ההתאמה בין דברי מרואן ברגותי המקורב לערפאת, לעומת פרופ' קליין שראה את
3 ערפאת באופן מקרי לדקות ספורות (לנושאים אלה ואחרים אדרש כאשר בחלק השני,
4 במסגרת הדיון, אנתח את המשקל של העדים), מסכם ב"כ התובעים את טענותיו ביחס
5 לממצאים העובדתיים בפרק יז.10.
- 6 1113. ראיתי לנכון להביא את הדברים הללו במלואם, הן ביחס לתוכן הראיות כפי שמבין
7 אותם ב"כ התובעים, והן ביחס לחוסר או להימנעות מהבאת ראיות מטעם הנתבעים,
8 הכל כפי שנכתב בסעיפים 379-385 (עמ' 206-208 לסיכומי ב"כ התובעים), כדלקמן:
- 9 "379. בפני בית המשפט הנכבד עומדים אלפי מסמכים שהגישו התובעים,
10 חוות דעת אשר לא נסתרו לא בעדים ולא בראיות ואשר אליהן צורפו
11 מאות נספחים, וכל אלו מוכיחים, קבל עם ועולם, את אחריותם של
12 הנתבעים 1 ו-2 למסכת הטרור שנקטה כמדיניות מוצהרת כנגד
13 ישראלים ויהודים בכל תחומי מדינת ישראל.
- 14 380. אין ולא יכול להיות ספק, כי התובעים הרימו את נטל הראיה (והרבה
15 מעבר לכך), ובוודאי יפים הדברים לאור טענתנו כי הנטל הועבר על
16 שכם הנתבעים ואלו לא הרימו אותו (לשון המעטה). דלות הראיות
17 של הנתבעים (אם בכלל ניתן לקרוא לאלו ראיות) והימנעותם
18 המופגנת של הנתבעים מהבאת ראיות, למרות שאלו, כך על פי
19 עדיהם, מצויות תחת ידם, מחייבת את המסקנה כי יש לקבל את
20 התובעות ולקבוע את אחריות הנתבעים כולם, ביחד ולחוד, לפיגועי
21 הטרור נושא התובעות.
- 22 381. כאמור, הראינו והוכחנו לעיל באריכות את העובדות הבאות
23 המכריחות את הקביעה ולפיה הנתבעים 1 ו-2 אחראים בניזקין לכל
24 הפיגועים נושא התובעות (וזאת, כאמור, עוד בטרם כניסה לחלק
25 הפרטני של סיכום אלו).
- 26 ואלו העובדות:
- 27 (1 הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, הם אלו ששלחו (והודו
28 בכך) את המפגעים לביצוע הפיגועים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 (2) מדיניותם המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת,
2 הייתה לבצע פיגועים.
- 3 (3) נוכח המדיניות המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר
4 ערפאת, הם לא עשו דבר כדי למנוע את הפיגועים – ההפך הגמור
5 הוא הנכון.
- 6 (4) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, נתנו הוראות ישירות
7 ומפורשות לרכישת אמל"ח לצורך ביצוע פיגועים.
- 8 (5) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, הורו לפקודיהם לבצע
9 פיגועים בכל שטחי מדינת ישראל, הן ב'גדה המערבית' והן בתוך
10 ה'קו הירוק'.
- 11 (6) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, מימנו באופן ישיר את
12 מבצעי הפיגועים.
- 13 (7) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, מימנו באופן ישיר את
14 האמל"ח בידיעה שזה משמש לפיגועים.
- 15 (8) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, הייתה מעורבות ישירה
16 באמצעות מנגנוני הביטחון של הרש"פ בביצוע פיגועים, מימון
17 מבצעיהם ומסירת האמל"ח לצורך ביצוע הפיגועים.
- 18 (9) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, ערכו מסע הסתה מכון
19 בקרב הציבור הפלסטיני ובכלי התקשורת, שתכליתו ביצוע
20 פיגועים כנגד אזרחי ותושבי מדינת ישראל.
- 21 (10) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, לא עשו מאומה כדי
22 למנוע מהחמאס והג'יהאד האסלאמי לבצע פיגועים למרות
23 שידעו היטב כי ארגונים אלו וחבריהם מבצעים פיגועים – ההפך
24 הגמור הוא הנכון. הם השתמשו בחמאס ובג'יהאד כ'שבט אפס'
25 ברצותם מגביהים הלהבות וברצותם מנמיכים.
- 26 (11) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, העבירו מימון לארגונים
27 השונים לצורך ביצוע פיגועים, ובידיעה שהם מבצעים פיגועים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 (12) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, העבירו נשק וכספים
2 לארגוני טרור, תוך שהם מודעים היטב לשימוש שאמור
3 להיעשות באותם אמצעי הלחימה ובאותם הכספים.
- 4 (13) הנתבעים 1 ו-2, ובראשם יאסר ערפאת, אישרו מראש ובדיעבד
5 את ביצוע הפיגועים וזאת, בין היתר, בדרכים הבאות:
6 א. הנתבעים 1 ו-2, שילמו ומשלמים משכורות עתק לכל מבצעי
7 הפיגועים מכל פלג שהוא, ובכל מקום בו בוצעו.
8 ב. המשכורות מועברות אך ורק למבצעי פיגועים ומעשי טרור.
9 ג. סכום המשכורות עולה ככל שהפיגוע שבוצע חמור יותר (ובגין
10 כך תקופת המאסר ממושכת יותר).
11 ד. החוק הפלסטיני (שאליו כפוף גם אש"פ, כפי הצהרת מומחה
12 הנתבעים) נותן אין ספור הטבות למבצעי הפיגועים ובני
13 משפחתם, לרבות, ומבלי לגרוע מכלליות האמור:
14 משכורת העולה ביחס ישר לחומרת המעשה;
15 עליה בדרגות בזמן שהייתם של המחבלים בכלא (עד כדי
16 משכורת של שר או אלוף בצבא);
17 התחייבות לעבודה אצל הנתבעים 1 ו-2 לאחר השחרור
18 מהכלא, ובאם לא תמצא עבודה, הבטחת משכורת לכל
19 החיים;
20 הטבות אחרות (אוניברסיטה בחינם, פטור ממסים וכיו"ב).
21 ה. הנתבעים 1 ו-2, מהללים את פעולות המחבלים, ולציון
22 פעולותיהם ה'מבורכות' הם אף קוראים על שמם בתי ספר,
23 כיכרות, רחובות, תחרויות ספורט וכיו"ב.
- 24 (14) הנתבעים 1 ו-2, התחייבו ומתחייבים בפני העם הפלסטיני
25 להמשיך בדרכם של המחבלים, עד ימים אלו ממש (ור' נאומו של
26 אבו-מאזן בעקבות הכרזת טראמפ רק לאחרונה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 382. עובדות אלו עולות גם מעדויות עדי הנתבעים ו'מומחיהם'.
- 2 383. בית המשפט הנכבד אף איננו יכול להתעלם מן התשתית הראייתית
- 3 החסרה (לשון המעטה), אותה העמידו הנתבעים. מן ה'ראיות'
- 4 שהציגו נעדרים כליל עדים רלוונטיים, מסמכים הנמצאים תחת
- 5 שליטתם, וכיו"ב.
- 6 384. הנתבעים בחרו שלא להעיד ולא להביא עדים וראיות גם לא על
- 7 נסיבות רכישת האמל"ח או על הנחיות שקיבלו מבצעי הפיגוע,
- 8 ובחירה זו הינה בעוכריהם: במשפט האזרחי, נעשה ברגיל, במצב
- 9 דברים כגון זה, שימוש בדוקטרינה הגורסת כי אי הבאת עד הנתון
- 10 לשליטת צד, ואשר בוחר שלא להביאו, תעמוד לחובתו של אותו הצד
- 11 אשר נמנע מלהעיד את העד, הכל כפי שהוסבר במפורט לעיל.
- 12 385. היות שהעדים המשמעותיים והמרכזיים נפקדו ממצבת העדים של
- 13 הנתבעים, הרי שעל פי הדין יש להעמיד חסרון ראייתי זה לחובתם
- 14 של הנתבעים, וכך מתבקש בית המשפט הנכבד לעשות".
- 15 כד.2.16 אחריות רש"פ ואש"ף מכוח סעיפים 11, 13 ו-14 לפקודת
- 16 הנזיקין
- 17 1114. לאחר תום פרק יז, העוסק בצד העובדתי, מקדיש ב"כ התובעים, עו"ד סגל, את פרק
- 18 יח לסיכומיו, לעניין ההיבטים המשפטיים של אחריות הנתבעים בנוזיקין.
- 19 1115. כבר עכשיו אומר כי במסגרת הבאת הדברים במסמך זה, אקצר, שכן, ב"כ התובעים
- 20 בעצמו, כותב כי חלק ניכר מסיכומיו בהיבט המשפטי מבוסס על דברים שכתבתי
- 21 בפרשת בן שלום. לעיתים הוא אף מצטט קטעים שלמים מאותה החלטת חבות בפרשת
- 22 בן שלום. אינני רואה צורך לחזור ולהעתיק כאן דברים שכתב ב"כ התובעים שהוא
- 23 העתקה של דבריי שלי.
- 24 1116. עיקר הדברים שיובאו להלן הם אותם חידושים הרלבנטיים ל-17 התיקים שלפניי
- 25 מעבר לטיעונים שנכללו בהחלטת החבות שלי בפרשת בן שלום.
- 26 1117. בפרק יח, מפנה ב"כ התובעים לסעיפים אלה של פקודת הנזיקין, אותם הוא מצטט
- 27 (סעיפים 388-397, עמ' 208-210): 11, 12, 13, 14, 23, 26, 35, 38, 41, 63.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1118. בחלק זה של הסיכומים, הדיון מבוסס על ההנחה כי הפיגועים בוצעו על ידי המבצעים שהם הנתבעים האינדיבידואליים, והשאלה המשפטית היא, האם ניתן לייחס אותם מעשים לאש"ף ולרש"פ על פי דיני הנזיקין או דוקטרינות משפטיות אחרות.
1119. בפרק יח.1 מתייחס ב"כ התובעים לאחריות של הרש"פ על פי סעיפים 11 ו-12 לפקודת הנזיקין, שעניינם: "מעוולים יחד" (סעיף 11) ו"אחריות של משתף ומשדל" (סעיף 12).
1120. לעניין זה, כתב ב"כ התובעים את הדברים הבאים בסעיפים 400-402 לסיכומיו, כדלקמן (ההדגשות במקור):
- 400". נזכיר לבית המשפט הנכבד כי יו"ר הנתבעים 1 ו-2 הוא זה שהצהיר: 'אני דורש את שחרור האסירים מכיון שהם בני אדם, שביצעו פעולה שאנחנו פקדנו עליהם לבצע, אנחנו כרשות הפלסטינית. אי אפשר להעניש אותם כשאנחנו יושבים סביב שולחן אחד ועורכים משא ומתן. זאת מלחמה. ובמלחמה אתה [ישראל] פקדת על חייל להרוג, ואני פקדתי על בני, או אחי, או על מישהו אחר שיבצע את חובת ההתנגדות [האלימות] זה הרג וזה הרג'.
401. הצהרה זו לא נסתרה לא בעדים ולא בראיות – ההפך הגמור הוא הנכון. גם שר האסירים הצהיר כך: 'אדון התנהגות החמושה, ללא ספק וללא עוררין הוא השהיד יאסר ערפאת. אפילו האינתיפאדה הזאת שחמאס ניסתה – בעוול, בעושק, בשקר ובזיוף – להניף את דגלה, דגלה של האינתיפאדה שייך ליאסר ערפאת בלבד. המנגנונים האלה [מנגנוני הביטחון של הרש"פ] שילמו מחיר כבד באינתיפאדה השניה, בין אם כשהידים ובין אם כאסירים. מספר האסירים הגדול ביותר הוא מהסקטור של מנגנוני הביטחון, הם מבין אלה אשר נשאו נשק וביצעו את הפעולות הגדולות ביותר והחשובות ביותר נגד הכיבוש הישראלי ובמיוחד נגד החיילים, מבין הפעולות המפורסמות בגדה המערבית, עין עריכ, ואדי אל חרמייה, סורדא ואחרים. הן בוצעו על ידי גיבורי כוחות הביטחון הפלסטיניים, שהגנו על המולדת ועל האינטרס הלאומי, בזמן שחמאס צפתה מהצד במשך חודשים ארוכים לפני שהיא החלה לבצע פיגועים'.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 402. לא זו אף זו, הראינו לעיל (ונראה ביתר שאת בחלק הפרטני של
2 הסיכומים) כי פיגועים רבים בוצעו על ידי עובדי הנתבעים 1 ו-2 ו/או
3 שלוחיהם בהתאם למדיניות הטרור המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2
4 כפי שנדונה באריכות לעיל".
- 5 1121. בהמשך (סעיף 403) יש הפניה לפרק שלם של החלטתי בפרשת בן שלום, מוסיף וכותב
6 ב"כ התובעים, בהקשר זה, כי "פיגועי הטרור נעשו בכוונה מתוך מדיניות זדונית
7 מכוונת ומכוונת על ידי הנתבעים 1 ו-2 ו/או מי מהם ו/או עובדיהם ו/או שליחיהם"
8 (סעיף 404).
- 9 1122. ב"כ התובעים מעורר שאלה, שהיא הכותרת של פרק יח.1.1: "האם ידיעת בכירי
10 הנתבעים 1 ו-2 על הפיגועים מטילה חבות נזיקית על הרש"פ ואש"ף?".
- 11 1123. בתשובותיו לשאלה זו, מציין ב"כ התובעים כי על פי הראיות, "הפיגועים נושא
12 תובענות אלו בוצעו בחלקם הגדול על ידי עובדי הנתבעים 1 ו-2 בעקבות הוראה ישירה
13 של בכירי הנתבעים 1 ו-2 ובראשם יאסר ערפאת ובהתאם למדיניות הטרור
14 המוצהרת של הנתבעים 1 ו-2. כפי שהראינו לעיל ונראה להלן כל הפיגועים בוצעו
15 באמצעות אמל"ח שהנתבעים 1 ו-2 סיפקו ביוזעם שיעשה בהם שימוש לפיגועי
16 טרור, הנתבעים 1 ו-2 מימנו את פעילי הטרור (אם במשכורות ואם ב'הטבות' אחרות)
17 וכו'" (סעיף 407 לסיכומי ב"כ התובעים).
- 18 1124. גם כאן מובאים קטעים שלמים מפרשת בן שלום ביחס לאחריות הרש"פ מכוח מעמדו
19 של מרואן ברגותי (סעיף 408, עמ' 214-212, המצטט את פסקאות 370-359 להחלטתי
20 בפרשת בן שלום), ולאחר מכן מוסיף ב"כ התובעים את המשפט הבא (סעיף 409
21 לסיכומיו): "הדברים הללו יפים, בשינויים המחוייבים לא רק כלפי מרואן ברגותי
22 אלא גם כלפי בכירים אחרים ברש"פ, אשר שמותיהם ומעשיהם הוזכרו לעיל ויוזכרו
23 בהרחבה להלן".
- 24 כד.2.17 אחריות רש"פ ואש"ף מכוח סעיף 12 לפקודת הנזיקין
- 25 1125. סעיף 12 לפקודת הנזיקין מטיל אחריות על משתף או משדל. לטענת ב"כ התובעים,
26 הרש"פ ואש"ף חבים בנזיקין מכוח הסעיף האמור, גם מכוח ההסתה לאלימות (סעיף
27 410, בפרק יח.2 לסיכומים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1126. בהתבסס על פרשת בן שלום, מציין ב"כ התובעים כי אחריותו של משדל אינה אחריות
2 ישירה וגם לא אחריות שילוחית אלא "אחריות מעורבת", אשר על פיה פעולת המשדל
3 – יחד עם פעולותיו של אדם אליו מיוחסות אותן הפעולות – יוצרות מעשה אסור,
4 שבגיננו יש חובה לשלם בנזיקין (סעיף 411).

5 1127. לאחר דיון בהיבט המשפטי של סעיף 12, שכאמור, מבוסס על דבריי בפרשת בן שלום
6 (הדבר נכתב במפורש בהערה 191 שבעמ' 214 לסיכומי התובעים), מובא היישום הבא
7 של הדוקטרינות המשפטיות הללו על נתוני 17 התיקים נשוא מסמך זה, כאמור
8 בסעיפים 419-420 לסיכומים (ההדגשות במקור):

9 "419. משמעות הדברים היא כי אם מי ממנהיגי הרשות אשר, ואפילו
10 בשתיקה שבהסכמה, את פעולותיהם של המפגעים, גם בדיעבד, הרי
11 שהוא קיבל, במעשה האשרור את האחריות לפיגוע על כתפיה של
12 הרשות.

13 420. אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי לא זו בלבד שמנהיגי הרשות
14 ובראשם יאסר ערפאת אשררו את פעולות המפגעים אלא שהם יזמו
15 את הפעולות, שילמו שכר למבצעייהן, העבירו אמל"ח לצורך ביצוען,
16 הכל כאמור וכמפורט לעיל".

17 כד. 18.2 הסתה לאלימות בראי סעיף 12 לפקודת הנזיקין

18 1128. כאמור לעיל, התבסס ב"כ התובעים על החלטתי בפרשת בן שלום.

19 1129. בפרשת בן שלום קבעתי כי לא ניתן להסיק שידול לאלימות או חבות אחרת מכוח סעיף
20 12 לפקודת הנזיקין, בשל ההסתה לפעולות אלימות. ב"כ התובעים אף מצטט
21 בסיכומיו (סעיף 421) קטעים מהחלטתי בפרשת בן שלום, דהיינו: פסקאות 169 וכן
22 183-184.

23 1130. אולם, ב"כ התובעים סבור כי יש לאבחן את פרשת בן שלום מ-17 התיקים שלפנינו,
24 כאשר, לשיטתו, הראיות שבפניי רבות יותר, מגוונות יותר, ועל כן מחייבות מסקנה
25 הפוכה מזו שנקבע בפרשת בן שלום, דהיינו: קביעת חבות של הרש"פ ואש"ף.

26 1131. ראיתי לנכון גם בעניין זה לצטט את הדברים שב"כ התובעים, כלשונם (סעיפים
27 422-425), עמ' 217-218 לסיכומים):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 422. בתיקים דנן, במובחן מפרשת 'בן שלום' כל הליקויים עליהם עמד
2 בית המשפט הנכבד לא קיימים. בעיקר מופנים הדברים לליקויים
3 אותם מנה בית המשפט הנכבד בחוות דעתו של מרכוס שם (נזכיר כי
4 מרכוס בתיקים דנן לא נתן חוות דעת אלא היה 'עד מסמכים'
5 ובתיקים דנן נתנו 4 חוות דעת העוסקות בעניין ההסתה שלא נסתרו,
6 לא בעדים ולא בראיה).
- 7 423. נדגיש כי הכשלים אותם מנה בית המשפט בחוות דעתו של מרכוס
8 (צמצום יתר וציטוט סלקטיבי) אינם קיימים בענייננו. נטעים בעניין
9 זה כי מומחה הנתבעים 1 ו-2 העד אשרף עג'רמי 'מצא' בסה"כ 3
10 פרסומים סותרים על פני תקופה של קרוב לעשור!!!
- 11 424. הראינו לעיל, באריכות רבה בפרק טז5 על תתי פרקיו, את העובדות
12 הבאות:
- 13 א. הפרסומים בכלי התקשורת, ספרי הלימוד וכיו"ב היו
14 בהתאם למדיניות של הנתבעים ובשליטתם המלאה.
- 15 ב. הוכח כי מדובר בכלי תקשורת ואמצעי פרסום הנשלטים
16 שליטה מלאה על ידי הנתבעים 1 ו-2/או מי מהם (לרבות
17 מפי עדי הנתבעים עצמם).
- 18 ג. הוכח כי מדובר בעמדתם הרשמית של הנתבעים 1 ו-2
19 התואמת להפליא את מדיניות הטרור המוצהרת של
20 הנתבעים 1 ו-2 כפי שזו באה מפיהם, מפי עדיהם
21 ומומחיהם.
- 22 ד. הוכחה גם אפקטיביות מסע ההסתה (ור' לעיל ניתוח
23 עדותו של פרופ' קליין בהקשר זה).
- 24 ה. הוכח גם אשרור הנתבעים 1 ו-2 את הפרסומים (לרבות
25 פרסומי החמאס).
- 26 425. בנסיבות העניין יש לחייב את הנתבעים 1 ו-2/או מי מהם גם
27 בהסתה לאלימות בראי סעיף 12 לפקודת הנזיקין שכן כל האדנים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 הנדרשים לכך (הן לפי החלופה הראשונה והן לפי החלופה השנייה)
2 מתקיימים בענייננו".

כד.19.2 נטל הראיה

3
4 1132. בעניין זה חוזר ב"כ התובעים על האמור בטיעונו לעיל (סעיף 426), ומבליט את סוגיית
5 ההודאה והדחה (סעיפים 427-430), שאף אותם הזכרנו לעיל.

6 1133. בהקשר זה הוא מתבסס לא רק על החלטתי בעניין בן שלום, אלא גם על פסק הדין של
7 בית המשפט העליון בפרשת מנטין (סעיפים 431-432).

8 1134. לעניין נטל הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים (פרק יח.3.3 לסיכומי התובעים),
9 בחר ב"כ התובעים לצטט את סיכומי בפרשת בן שלום, פסקאות 234-235 (מובא
10 בסעיף 433 לסיכומי התובעים, עמ' 219), ולאחר מכן הוא מיישם את הדברים על 17
11 התיקים שלפנינו במילים אלה (סעיף 434, עמ' 220; ההדגשות במקור):

12 "בענייננו הדברים יפים מקל וחומר בן בנו של קל וחומר. אין ולא יכול להיות
13 חולק בדבר התרחשותו של אירוע נזק אין ולא יכול להיות חולק בדבר העברת
14 הון עתק מהנתבעים 1 ו-2 לביצוע פעולות הטרור; אין גם ולא יכולה להיות
15 מחלוקת כי מדובר בדבר מסוכן (נשק וכסף שנועד למימון פעולות טרור).
16 ואולם, במובחן מפרשת בן שלום, אצלנו נוסף יסוד המזיד והכוונה (שאיננו
17 נדרש לסעיף זה) ולפיו הרשות ניהלה מדיניות מוצהרת של ביצוע פיגועים
18 נגד ישראלים ויהודים והנחתה את כל הארגונים לפעול בהתאם למדיניות
19 זו. נטעים ונוסיף, למעלה מן הצורך, כי כפי שיראה בית המשפט הנכבד בחלק
20 הפרטני של סיכומים אלו כי הנשק והאמל"ח לביצוע הפיגועים הגיע
21 מהרשות, מבצעי הפיגועים היו עובדי הרשות ואנשי מנגנוני הביטחון של
22 הנתבעים 1 ו-2 כאשר כולם פועלים בהתאם למדיניות הטרור של הרשות
23 ובניצוחה".

24 1135. בעניין הכלל הראיתי "הדבר מדבר בעד עצמו", כאמור בסעיף 41 לפקודת הנזיקין,
25 נכתב על ידי ב"כ התובעים (פרק יח.3.4, סעיף 437), כדלקמן (ההדגשות במקור):

26 "התובעים יטענו כי כל תנאי סעיף זה מתקיימים גם הם בענייננו. אין ולא
27 יכול להיות חולק כי הנזקים בפיגועים נושא התובענות נגרמו על ידי נכס
28 שלנתבעים הייתה שליטה מלאה עליהם (בין אם מדובר בכסף שהועבר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 למימון טרור, בין אם המדובר באמל"ח שהועבר למימון טרור ובין אם
2 המדובר בכוח אדם שנותב כדי לבצע פיגועי טרור); אין גם ולא יכולה להיות
3 מחלוקת כי הנתבעים לא נקטו זהירות סבירה (ההפך הגמור הוא הנכון,
4 הנתבעים הנחו הנחייה מפורשת ומוצהרת שכל תכליתה הוא ביצוע פיגועי
5 טרור).

כד.20.2 אחריות הנתבעים מכוח תורת האורגנים

7 1136. לכך מוקדש פרק יח.4 לסיכומי התובעים.

8 1137. בעניין זה אין חידוש זולת העתקה וציטוט מהחלטתי בפרשת בן שלום (סעיף 440).

כד.21.2 העוולות הנזיקיות – הפרת חובה חקוקה

10 1138. בפרק יט.1 מתייחס ב"כ התובעים לעוולת הפרת חובה חקוקה, ומביא את אותם
11 סעיפים בחוק העונשין ובפקודה למניעת טרור, שלטענתו, הנתבעים הפרו (סעיפים
12 441-445), וזאת בהמשך לטענה שעלתה בכתבי התביעה כפי שנסקרו לעיל בפרקים
13 ג-יט.

14 1139. ראיתי לנכון להביא את טענות ב"כ התובעים בדבר היישום של הפקודה למניעת טרור,
15 תש"ח-1948, על נתוני תיק זה כולל מעמדו של יאסר ערפאת כמי שעומד בראש ארגון
16 טרור.

17 1140. וכך נכתב בסעיפים 447-453 (עמ' 223-224 לסיכומי התובעים; ההדגשות במקור):

18 "447. אין ולא יכול להיות ספק באשר המפקד העליון של הנתבעים 1 ו-2
19 וכן של הפת"ח היה יאסר ערפאת אשר הוא נחשב, בהתאם לפקודה
20 הנ"ל 'אדם הממלא תפקיד בהנהלה או בהדרכה של ארגון טרוריסטי'
21 עפ"י ההגדרות דלעיל.

22 448. די באמור עד כה כדי לקבוע כי הנתבעים 1 ו-2 ויתר הנתבעים לא כל
23 שכן, הפרו את הפקודה למניעת טרור ודי בכך כדי לקבוע את
24 אחריותם לפיגועים נושא התובענות.

25 449. ואולם בכך אין די. טענתם הנוספת של התובעים היא, כי לאור מכלול
26 התמיכה, הסיוע והעידוד שהרעיפו הנתבעים 1 ו-2 על ארגוני הטרור,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לא יכול להיות ספק בכך שהנתבעים 1 ו-2 עברו על הוראות הפקודה
2 למניעת טרור.
- 3 450. לצורך כך מבקשים התובעים להפנות את בית המשפט הנכבד
4 להתקיימותם של התנאים הנקובים בסעיף 4 לפקודה למניעת טרור.
- 5 451. נקדים ונציין כבר כעת כי על פי דרישות סעיפי הפקודה למניעת טרור
6 אין כל צורך בהכרזה על הנתבעים 1 ו-2 בעצמם כארגון טרור, או אף
7 בהוכחת קשר סיבתי בין מבצעי הפיגוע לבין הנתבעים 1 ו-2.
- 8 452. הגדרת 'ארגון טרוריסטי' בהתאם לסעיף 1 לפקודה, הינה: 'חבר
9 אנשים המשתמש בפעולותיו במעשי אלימות העלולים לגרום למותו
10 של אדם או לחבלתו, או באיומים במעשי אלימות כאלה'. אין ולא יכול
11 להיות ספק כי ביטוי זה כולל את הנתבעים 1 ו-2, בעיקר נוכח
12 העובדה כי הנתבעים 1 ו-2 הודו בהודאת בעל דין שאין אחריה כי
13 מטרתם המוצהרת ומדיניותם הברורה והנחיייתם המפורשת היא
14 ביצוע מעשי אלימות וטרור כדי לגרום למותם של כמה שיותר
15 ישראלים ויהודים.
- 16 453. ואולם הנתבעים 1 ו-2 לא הסתפקו בעשייתם העצמית אלא שהם
17 תמכו באופן גורף בארגוני טרור כדוגמת 'גדודי חללי אלאקצא'
18 (שהם הקימו), ארגון החמאס (שאין ספק כי הוא ארגון טרור והדבר
19 בגדר ידיעה שיפוטית שכן המדינה הכריזה עליו כארגון טרור);
20 הג'יהאד האסלאמי (שאין ספק כי הוא ארגון טרור והדבר בגדר
21 ידיעה שיפוטית שכן המדינה הכריזה עליו כארגון טרור) וארגוני
22 טרור נוספים (חזית השחרור הפלסטינית וכיו"ב). אשר על כן,
23 תמיכה בקבוצות פעילים אלו, הינה תמיכה בארגון טרוריסטי. נטעים
24 בהקשר זה כי עד לרגע כתיבת שורות אלו משלמים הנתבעים 1 ו-2
25 משכורות לפעילי ארגוני הטרור. כל פרשנות אחרת – תחטא לכוונתו
26 של הסעיף".
- 27 1141. אשר למתן שירות לארגון טרור או פעולה אסורה על פי סעיף 4 לפקודה למניעת טרור
28 (שצוטטה במלואה בסעיף 454 לסיכומי התובעים), טענת ב"כ התובעים היא לתחולת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 סעיף 4 הנ"ל על הסיטואציה בפנינו, ב-17 התיקים שבהם דן מסמך זה, וזאת כפי
2 שנכתב בסעיפים 455-456 (עמ' 224-225 לסיכומי התובעים; ההדגשות במקור):
- 3 "455. הנתבעים 1 ו-2 עומדים בכל החלופות של סעיף זה. בעיקר יפים
4 הדברים לחלופות (ד) ו-ו) לסעיף, הקובעות בשפה ברורה ופשוטה כי
5 הנותן כסף או שווה כסף לטובת ארגון טרוריסטי, יאשם בעבירה
6 לפסי סעיף זה, או כי המעמיד לרשות מישהו חפץ כדי שחפץ זה
7 ישמש לארגון טרוריסטי או לחבר בארגון טרוריסטי בביצוע פעולה
8 מטעם הארגון הטרוריסטי, יאשם אף הוא בעבירה לפי סעיף זה.
- 9 456. לא ניתן לייחס פרשנות אחרת, למסירת כלי נשק ולהעברת מימון,
10 לארגונים וחוליות המבקשות לבצע פיגועים כנגד אזרחים ישראלים
11 ותשלום משכורות לאסירים ו'שהידים', מלבד זו שבסעיף 4 לפקודת
12 מניעת טרור. פעולותיהם של הנתבעים 1 ו-2, אם כן, מהווה עבירה
13 על הפקודה. היות והסעיף לא דורש יסוד נפשי (על אף שיש לקבוע
14 כי לנתבעים 1 ו-2 היה, לפחות, יסוד נפשי של מודעות למעשיהם
15 ולשימושים שייעשו בכלי נשקם או בכספם), הרי שניתן לקבוע כי
16 בענייננו, הוא חל על הנתבעים 1 ו-2".
- 17 1142. על הזיקה שבין הפרת הוראות הפקודה למניעת טרור לבין הפעלת החבות הנזיקית
18 מכוח סעיף 63 לפקודת הנזיקין, שעניינו הפרת חובה חקוקה, מצטט ב"כ התובעים את
19 דבריי בפרשת בן שלום (פסקאות 328-330) בסעיף 458 לסיכומיו, ומסביר כי אותן
20 שאלות שהועמדו בפרשת בן שלום, לשיטתו, נפתרו בתיק דנן מכוח היקף הראיות
21 שהובאו על ידי התובעים, וזאת, כמוסבר על ידו בסעיפים 459-460 (עמ' 226
22 לסיכומים; ההדגשות במקור):
- 23 "459. שאלות אלו הן בבחינת למעלה מן הצורך בתובענות שבפנינו (הגם
24 שהתשובה היא שלא חל ניתוק כלשהו בקשר הסיבתי – ור' החלק
25 הפרטני של הסיכומים). זאת מפני שבתיקים דנא עומדת בפני בית
26 המשפט הודאת בעל דין של הנתבעים 1 ו-2 כי הם אלו שפקדו על
27 המחבלים לבצע את שביצעו; כי מדיניותם המוצהרת והנחייטת
28 הייתה לבצע פיגועי טרור; מפני שבתיקים דנא הנתבעים 1 ו-2 לא
29 רק סייעו לארגוני הטרור, אלא היו בעצמם ארגון טרור על כל הנובע

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 והמשתמע מכך; מפני שבתובענות דנא עובדי הנתבעים 1 ו-2 ו/או מי
2 מהם היו אלו שביצעו את פיגוע הטרור!
3 460. לאור כל האמור והמקובץ לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע
4 כי הנתבעים 1 ו-2 ויתר הנתבעים לא כל שכן, הפרו את הפקודה
5 למניעת טרור ודי בכך כדי לקבוע את אחריותם לפיגועים נושא
6 התובענות מכוח הפרת חובה חקוקה".

7 כד.22.2 עוולת התקיפה

8 1143. פרק יט.2 של סיכומי התובעים מוקדש לעוולת התקיפה, כאשר נאמר בו כי הניתוח
9 המשפטי מבוסס על דברים שכתבתי, הן בפרשת בן שלום, ובעיקר בת.א. 5074/03
10 (ראה הערות 199-197, בעמ' 26 לסיכומי התובעים). נטען באותו פרק כי הנתבעים 1 ו-
11 2 (רש"פ ואש"ף), לא רק שהרשו והרשו את פיגועי הטרור אלא שהם אף יזמו אותם
12 והם הנחו והגו את מסכת הטרור הרצחנית נגד מדינת ישראל. ועל כן – על פי הניתוח
13 המשפטי בת.א. 5074/03 – לשיטת ב"כ התובעים, "די בכך כדי להביא לקביעה כי
14 הנתבעים כולם, ביחד ולחוד, עוולו בעוולת התקיפה" (סעיף 464 סיפא).

15 1144. טענה חלופית היא – במיוחד ביחס לתיק החטיפה והעינויים של המשת"פ (פרק ו לעיל)
16 כי גם אם התקיפה לא הורשתה במפורש על ידי הרש"פ ואש"ף, "עדיין לא יימלטו הם
17 מאחריותם השילוחית; זאת, משום שבכל מקרה ביצוע העינויים הללו נעשו לשם
18 קידום עניינו של המעסיק (הרש"פ ואש"ף בענייננו)" (סעיף 465 לסיכומים).

19 1145. לאחר הבאת ציטוט ארוך מעבודת הדוקטורט של אהרן ברק, אחריות שילוחית וטובת
20 המעביד (משנת תשכ"ב-1962), בסעיף 466 לסיכומיו, מסיק ב"כ התובעים, עו"ד סגל,
21 את הדברים הבאים (סעיפים 467-472 לסיכומי התובעים; ההדגשות במקור):

22 "467. מאחר שהוכח כי כל מבצעי הפיגועים (חלקם הגדול ממנגנוני
23 הביטחון השונים של הנתבעים 1 ו-2 כפי שפורט לעיל ויפורט ביתר
24 הרחבה בפרק הפרטני להלן) פעלו לשם קידום 'עסקי המעביד', קרי:
25 ביצוע פיגועי טרור נגד ישראל, שבעיני המעביד – הרש"פ – היה
26 אינטרס חשוב ויישום מדיניות הטרור הרצחנית של הנתבעים 1 ו-2,
27 יש לקבוע משפטית כי נתבעים 1 ו-2 ו/או מי מהם אחראים באחריות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שילוחית למעשי התקיפה והפיגועים שבוצעו כלפי התובעים על ידי
2 עובדי הנתבעים 1 ו-2, על כל מנגנוני הביטחון שלהם.
- 3 468. המשמעות היא אחת: נוכח הוכחת הפיגועים על ידי התובעים לא
4 תוכל הרשות להישמט מאחריות בטענה כי היא לא ידעה אודותיהם
5 דבר.
- 6 469. נזכיר בהקשר זה כל העת כי הנתבעים 1 ו-2 הודו כי הם אלו ששלחו
7 את המפגעים לבצע את זממם, הם אלו שנתנו את הפקודה ועל כן הם
8 אלו שנושאים באחריות.
- 9 470. נטעים בהקשר זה, כי בניגוד לפרשת 'בן שלום' שם לא הוכח כי
10 'ההסמכה והאישור לביצוע מעשה התקיפה היו מפורשים', הרי
11 שבמקרה שלנו, הוכח גם הוכח כי ההסמכה והאישור לביצוע
12 הפיגועים היו הרבה יותר ממפורשים – הייתה זו יוזמה של הנתבעים
13 1 ו-2 ומדיניות מוצהרת ומונחית לביצוע פיגועי טרור כנגד ישראלים
14 ויהודים.
- 15 471. די באמור עד כה כדי שהנתבעים 1 ו-2 יחובו באחריות גם לגבי עוולת
16 התקיפה.
- 17 472. למעלה מן האמור, להלן נראה (בחלק הפרטני של סיכומים אלו) גם
18 כי רובם של הפיגועים היו מטעמים של הנתבעים 1 ו-2, בהתאם
19 למדיניותם המוצהרת ובהתאם להנחיות הנתבעים 1 ו-2".
- 20 כד.23. עוולת הרשלנות
- 21 1146. לכך מוקדש פרק יט.3 של סיכומי התובעים.
- 22 1147. כמקובל, בודקים קודם האם יש "חובת זהירות מושגית" (פרק יט.3.1), ולאחר מכן,
23 האם יש "חובת זהירות קונקרטיית" (פרק יט.3.2).
- 24 1148. ככל שמדובר בזהירות המושגית, מצטט ב"כ התובעים את פסקאות 58-60 לפסק הדין
25 של בית המשפט העליון בפרשת מנטין (סעיף 473 לסיכומים), וכן מזכיר הוא את דבריי
26 בפסקאות 393-402 להחלטתי בפרשת בן שלום (סעיף 474 לסיכומים), ומסיים כי
27 בנסיבות אלה: "לא נאריך מקום בו ניתן לקצר ודומה שאין ולא יכולה להיות מחלוקת
28 כי לנתבעים 1 ו-2 חובת זהירות מושגית" (סעיף 475 לסיכומים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1149. ככל שמדובר בחובת זהירות קונקרטיית, הניתוח של ב"כ התובעים מבוסס ומועתק
2 מדבריי בפרשת בן שלום, פסקאות 403-412 (ראה האמור בהערה 202, בעמ' 230
3 לסיכומים).
- 4 1150. לאחר התייחסות למבחנים ולשאלות העזר, כפי שפורטו בפרשת בן שלום, מיישם ב"כ
5 התובעים את העקרונות הללו לנתוני תיק זה, תוך התייחסות גם למשל בית החולים
6 שאף הוא הוזכר בפרשת בן שלום הנ"ל, וזאת בסעיפים 482-486 לסיכומיו (ההדגשה
7 במקור):
- 8 482. הוכחנו לעיל (והדבר אף נקבע על ידי בית המשפט העליון ומותב זה
9 ור' לעיל) כי בהתחשב במערכת היחסים שבין התובעים ובין הרשות
10 הפלסטינית, הסתמכותם של התובעים על אמצעי הזהירות שינקטו
11 מבחינתם של הנתבעים, כדי לשמור על ביטחונם, הינה הסתמכות
12 ראויה ולגיטימית.
- 13 בכך נענתה בחיוב השאלה הראשונה לעיל.
- 14 483. יתר השאלות הינן שאלות עזר, המיועדות לקבוע את מסוגלותו של
15 הנתבע לצפות את האירוע העברייני מצידו של גורם שלישי. כזכור,
16 כבר קבעתי למעלה (פיסקה 231ב לעיל) כי הכספים שהועברו על ידי
17 הרשות לחוליות הטרור, הועברו במודעות לגבי אופי השימוש
18 שיעשה בהם אם לא ניתן לייחס לרשות מודעות לגבי הפרטים
19 המלאים של הפיגוע הספציפי אותו תבצענה חוליות הטרור. ברם,
20 כפי שהדבר הוזכר בעניין המשל של אחריות בית החולים, די בכך
21 שמנהל בית החולים קבע כי חומר החיטוי בפתח חדר הניתוח לא
22 יהיה יעיל כנגד מגוון סוגי החידקים הפוטנציאליים, כדי שהנהלת
23 בית החולים תישא באחריות בנזיקין לניתוח שהזדהם מסיבה זו,
24 אפילו אם מנהל בית החולים לא ידע אודות אותו ניתוח ספציפי אשר
25 הסתבך בעקבות הנחייתו האמורה.
- 26 484. משמעות הדברים היא, כי השאלות בדבר התרחשות של אירועים
27 דומים והשכיחות של מעשים פליליים באותו המקום, כמו גם לגבי
28 השגרה שבמעשה העברייני, נענות בחיוב רבתי. הנתבעים 1 ו-2/או
29 מי מהם הם בעלי השליטה והפיקוח על העברייני וגם על מקום

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הביצוע, גם אם נקבל את הטענה כי לחוליות הטרור היה חופש פעולה
2 יחסי לגבי בחירת היעדים לפיגוע (פעמים שהוטלו עליהם הגבלות
3 מסוימות ביחס לביצוע פיגועים בתוך תחומי הקו הירוק).
- 4 485. בשקלול כל העובדות והנתונים שהוצגו בהרחבה לעיל, נראה, שוב, כי
5 אין ולא יכול להיות ספק בכך שלנתבעים 1 ו-2 הייתה או למצער
6 צריכה הייתה להיות, מודעות ביחס לאופן השימוש שייעשה באמצעי
7 הלחימה, במימון ובכוח האדם שניתן לחוליות הטרור.
- 8 486. אשר על כן, בית המשפט הנכבד יתבקש לקבוע, כי התקיימה במקרה
9 הנדון חובת הזהירות הקונקרטיית בין הנתבעים 1 ו-2 ובין התובעים.
10 חובת זהירות קונקרטיית זו לובשת אופי של מאמץ למניעת הנזק
11 שבכוונתו של הגורם השלישי העברייני, לגרום (והראינו כי מאמץ
12 מצד הנתבעים 1 ו-2 בעניין זה אין – ההפך הגמור הוא הנכון)."

כד.24 עוולת כליאת שווא

- 14 1151. כפי שנאמר בתחילת פרק יט.4 לסיכומי התובעים (סעיף 487), עוולה זו רלבנטית
15 לשלושה תיקים: הלינץ' ברמאללה (פרק ג לעיל); הרצח בג'נין (פרק ה לעיל); והחטיפה
16 והעינויים של המשת"פ (פרק ו לעיל).
- 17 1152. ב"כ התובעים בחר בפרק זה לקצר ולהסתמך על מה שכתבתי בת.א. 5074/03. לדבריו,
18 מתחייבת המסקנה כי יש לחייב את הנתבעים 1 ו-2 גם בגין עוולה זו של כליאת שווא
19 (סעיף 489 לסיכומים).
- 20 1153. פרק זה מסתיים בסעיף 490, שזה לשונו:
- 21 "נטעים בהקשר זה, כי לצערנו הרב בתיק הלינץ' [פרק ג לעיל] ובתיק רצח
22 המסעונים בטול כרם [פרק ה לעיל] הסתיימה כליאת השווא ברצח מתועב.
23 בתיק שרקייה [פרק ו לעיל], לעומת זאת, לשמחתנו, שוחרר שרקייה מכליאת
24 השווא והעינויים לאחר מספר חודשים הכל כפי שיפורט בחלק הפרטני
25 להלן".

26

27

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כד.25 – החלק הפרטני – נקודות משותפות
- 2 1154. מכאן ואילך, בפרק כ של הסיכומים (סעיפים 591-827), דן ב"כ התובעים ב-17 התיקים
- 3 באופן פרטני.
- 4 1155. בתת פרק כ.1 מציג ב"כ התובעים נושאים משותפים לכל התיקים הפרטניים, כאשר
- 5 תחילה הוא חוזר על אותם ממצאים שלדבריו הוכחו (סעיף 491, עמ' 234-233 לסיכומי
- 6 ב"כ התובעים).
- 7 1156. אני סבור כי מן הראוי, מתוך הפרק הכללי האמור, להביא את הטענות הבאים, שהם
- 8 נקודות משותפות לכל 17 התיקים, כמפורט בסעיפים 499-497 (עמ' 235-234
- 9 לסיכומים):
- 10 "497. נטעים כבר כעת ונאמר, כי התובעים עשו כל שלא ידם כדי להביא
- 11 ראיות לפיגועים הפרטניים, והביאו ראיות למכביר בעניין זה. נזכיר,
- 12 כי מלוא המידע בעניין הפיגועים נושא התובענות מצוי בידם של
- 13 הנתבעים 1 ו-2 ואלו לא הביאו ראיות אלו ובעניין זה חל הכלל של
- 14 הימנעות מהבאת ראיה על כל הנובע והמשתמע מכך (כאמור לעיל
- 15 הנטל עבר על שכמם של הנתבעים 1 ו-2 והם לא הרימו נטל זה ולו
- 16 במאום).
- 17 498. למען קצר היריעה ומאחר וחלק מחוות הדעת של המומחים מטעם
- 18 התובעים עסקו באופן פרטני גם בפיגועים נושא התובענות לא נחזור
- 19 על הדברים ונבקש מבית המשפט הנכבד לראות באמור בחוות הדעת
- 20 בקשר עם הפיגועים נושא התובענות חלק בלתי נפרד מפרק זה של
- 21 הסיכומים.
- 22 499. כבר בפתח הדברים נציין כי העתק נאמן למקור של כל פסקי הדין
- 23 בתיקים השונים הוגשו על ידי התובעים. כן נציין כי כל ההודעות
- 24 במשטרה הוגשו באמצעות השוטרים שחקרו את העדים (ר' לעיל
- 25 שמות השוטרים בפרק סקירת הראיות). חלק מן המחבלים שהעידו
- 26 בפני בית המשפט הנכבד אישרו את חתימותיהם על ההודעות; חלקם
- 27 'לא זכרו' וחלקם אישר את החתימות אולם 'נזכר' בחקירה הנגדית
- 28 כי עבר 'עינויים' על ידי השב"כ. נטעים כי במרבית המקרים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 ההודעות הוגשו בהסכמה במסגרת הדיון בבית המשפט הצבאי,
2 לחלקם נערך משפט זוטא בו נדחתה טענתם בדבר האיומים. בתי
3 המשפט הצבאיים קבעו בהכרעות הדין כי מדובר במסמכים קבילים
4 וכי יש לאמץ את אמרות העדים חרף הכחשתם. בכל מקרה, כל מי
5 שיקרב מבטו לעדויות השוטרים לעומת עדויות המחבלים יגלה כי
6 השוטרים העידו באופן קוהרנטי, עדותם לא נסתרה לא בעדים ולא
7 בראיות ולעומתם המחבלים גלגלו עיניהם לשמיים, סתמו אוזניהם
8 בידיהם ואלו שהעידו, עדותם הייתה רוויית סתירות וסתרה פסקי
9 דין חלוטים של בתי המשפט הצבאיים. בית המשפט עמד על שיטתם
10 של המחבלים כשקבע: 'העד: אני במשך שנים שוהה פה, אני לא
11 יודע, אני לא יודע מה אכלתי אתמול. כב' השופט: גמרנו, יש להם
12 שיטה, לא זוכרים מה אכלו אתמול וגם לומדים באוניברסיטה
13 הפתוחה...".

14 כד.26 הראיות הפרטניות בפרשת הלינץ' ברמאללה

- 15 1157. במסגרת הסיכומים של התובעים, מוקדש לעניין זה פרק כ.2 (סעיפים 501-526, עמי
16 236-264 לסיכומים).
- 17 1158. לא פלא הוא, שכן בעניין זה (להבדיל מהפיגועים האחרים; ראה להלן), הוגשו ראיות
18 הגנה מפורטות ונחקרו על דוכן העדים חלק ממשנתפי הלינץ' וכן קציני משטרה
19 פלסטינאים בכירים.
- 20 1159. מאחר ולעניין הלינץ' ברמאללה אני מתכוון להקדיש פרק מפורט בחלק השלישי של
21 מסמך זה, וכדי למנוע כפל טיעונים, אסתפק במסגרת זו בהפניה לעיקרי הדברים של
22 ב"כ התובעים על פי סדר כתיבתם.
- 23 1160. הניתוח של ב"כ התובעים נערך, תחילה, על בסיס כרונולוגי: המפגש הראשוני של
24 השוטרים עם החיילים (סעיף 503); התלקחות האירוע (סעיף 504); לאחר האחר
25 האירוע (סעיף 505), כאשר כל שלב מנותח ולצורך כך מובאות עדויות של מספר אנשים
26 שנכחו באירוע, כל אחד מנקודת מבטו שלו.
- 27 1161. על כל פנים, לאחר שלב זה של טיעונים מוצג סיכום ביניים כדלקמן (סעיף 506):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **א. אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי מעשה הלינץ' הנתעב אירע בתחנת**
2 **המשטרה הפלסטינית ברמאללה;**
- 3 **ב. אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי במעשה הלינץ' הנתעב היו מעורבים**
4 **שוטרים ואנשי מנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית;**
- 5 **ג. אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי חלק מהשוטרים שנתפסו על ידי**
6 **צה"ל הועמדו לדין והודו ברצח החיילים ובמעורבות ובנוכחות צמרת**
7 **המשטרה הפלסטינית בלינץ' הנורא;**
- 8 **ד. אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי מעשה הלינץ' הנורא בוצע על ידי**
9 **שוטרי המשטרה הפלסטינית עם נשק שסופק להם על ידי המשטרה**
10 **הפלסטינית."**
- 11 1162. עיקר הפרק מוקדש לניתוח מדוקדק של דברי העדים תוך השוואה ביניהם, כאשר
12 עמדת ב"כ התובעים היא זו (סעיף 507ב): "עדים אלו הילכו בעדותם בין הטיפות;
13 עדויותיהם היו רוויות סתירות ואי אמירת האמת ניבטה מכל שורה ושורה בהן.
14 העדים סתרו האחד את השני, סתרו את האמור בתצהיריהם עצמם; סתרו את האמור
15 בפסקי הדין ובהודעות השוטרים הפלסטיניים; העדים תיאמו בין גרסאותיהם
16 (באופן ש'זיהם' את עדויותיהם), וחלקם לא ידע כלל מה כתוב בתצהירו ואף לא ידע
17 על מה הוא חתם."
- 18 1163. נושא נוסף שמופיע בפרק הנ"ל בסיכומי התובעים הוא זה: האם האירוע נחקר על ידי
19 גורמים ברש"פ. לדברי ב"כ התובעים בעניין זה יש סתירות בין העדים כאשר האחד
20 מטיל על השני את הדברים (תת פרק ו, עמ' 258 ואילך לסיכומי התובעים), כאשר גם
21 בנושא זה הטענה היא כי יש סתירות רבות בין דברי ראשי המשטרה הפלסטינית,
22 שמתחמקים ולא אומרים את האמת (עמ' 261-262 לסיכומים).
- 23 1164. בתת פרק ז (עמ' 262-263) יש ניתוח של עדויות המחבלים עצמם, תוך הצבעה על כך
24 שהם מצד אחד אינם אומרים אמת, ומצד שני אחד מהם מאשר כי מבחינתו "ערפאת
25 הוא מתחת אלוהים בסנטימטר", וכי ערפאת היה מפקדו העליון, ולדברי אותו עד
26 מחבל – שהיה שוטר במשטרה הפלסטינית – מה שערפאת אומר הוא "כמו הקוראן"
27 (ראה עמ' 263 והערה 317, שם).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1165. ואלו הן המסקנות שמסיק ב"כ התובעים מן העדויות של עדי ההגנה ביחס ללינץ'
2 ברמאללה (סעיפים 520-526, עמ' 263-264 לסיכומי התובעים):
- 3 "520. יכולנו להאריך עד אין קץ בניתוח עדויותיהם רוויות הכזבים של
4 העדים מטעם הנתבעים (לא פלא שהנתבעים בחרו, לאחר שעדים אלו
5 נחקרו, שלא להביא עדים כלשהם לפיגועים האחרים).
- 6 521. השורה התחתונה היא שאירוע הלינץ' בוצע על ידי שרשרת של
7 שוטרים פלסטינים, חלקם שוטרים בתחנת המשטרה ברמאללה
8 וחלקם אנשי מנגנוני הביטחון האחרים.
- 9 522. באירוע נכחה הצמרת הביטחונית של המשטרה וזאת לא עשתה
10 מאומה כדי למנוע את הרצח הנתעב.
- 11 523. ראינו גם שהיו במקום עשרות רבות של שוטרים, חלקם עמד על הגדר
12 ולא עשה מאומה, וחלקם עמד בחוץ ולא עשה מאומה; לא נעשה
13 שימוש באלות, לא נעשה שימוש בגז מדמיע, לא נעשה שימוש בנשק,
14 כולל לא ירי אוויר, לא נעשה שימוש בשום אמצעי שעמד לרשותה של
15 המשטרה הפלסטינית כדי למנוע את האירוע.
- 16 524. מי שתקף את החיילים והרגם היו שליחיה של הרשות הפלסטינית
17 ועובדיה, ולכן הנתבעים 1 ו-2 אחראים לרצח הנתעב. מי שעצר את
18 החיילים ז"ל והפר חובה חקוקה היו שוטרי הרשות הפלסטינית
19 אשר היה אסור להם לעצור ולכלוא את החיילים ז"ל. יש לחייב את
20 הנתבעים כולם מכוח כל העוולות המנויות בכתב התביעה ושעסקנו
21 בניתוחן לעיל בחלק הכללי.
- 22 525. לא נאריך מקום בו ניתן לקצר: הרצח אירע בתוככי תחנת המשטרה
23 המרכזית בעיר רמאללה; הפיגוע בוצע על ידי עובדים בכירים של
24 הנתבעים 1 ו-2 ובנוכחות צמרת המשטרה הפלסטינית; הנשק בו
25 נעשה שימוש כנגד החיילים סופק על ידי הנתבעים 1 ו-2; השוטרים
26 ממשיכים לקבל משכורת מהנתבעים 1 ו-2 והשוטרים העצורים יחד
27 עם האזרחים העצורים ממשיכים להיות סמל בנתבעים 1 ו-2, והם
28 מקבלים משכורת מהנתבעים 1 ו-2 ואף עולים בסולם הדרגות עד
29 לרגע כתיבת שורות אלו ממש.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לאור כל האמור מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את אחריותם של
2 הנתבעים ביחד ולחוד, לפיגוע הנ"ל ולהוציא מלפניו פסה"ד כנגד
3 הנתבעים כולם.
- 4 כד.27. הראיות הפרטניות ביתר 16 התיקים
- 5 1166. לעניין זה מוקדשים עמודים 264-346 לסיכומי ב"כ התובעים.
- 6 1167. מאחר והנתבעים בחרו שלא להביא ראיות נגדיות לעניין 16 התיקים האחרים,
7 השאלות שיש להכריע בהן בחלק השלישי של מסמך זה הן, האם לקבל את טיעוני ב"כ
8 התובעים או את טיעוני ב"כ הנתבעים.
- 9 1168. כדי שלא לחזור פעמיים, הגעתי למסקנה כי אין מקום במסגרת סקירת טיעוני הצדדים
10 להתייחס באופן פרטני לכל אחד ואחד מן הטיעונים, ביחס לכל אחד ואחד מ-16
11 התיקים, שכן הדברים יובאו בהרחבה בחלק השלישי.
- 12 1169. כדי בכך, כדי להבין את קו הטיעון של התובעים לצטט את פרק כ.18 (סעיפים
13 826-827, בעמ' 346-347 לסיכומים):
- 14 **826. בפרק פרטני זה הוכחו בין היתר, העובדות הבאות:**
- 15 א. חלק ניכר מהפיגועים בוצעו באופן ישיר על ידי אנשי מנגנוני
16 הביטחון הפלסטיניים, באמצעות אמל"ח של הרש"פ,
17 במימון של הרש"פ ובהתאם להנחיית הנתבעים 1 ו-2 לבצע
18 פיגועים כנגד ישראלים ויהודים.
- 19 ב. חלק מהפיגועים בוצע על ידי ארגונים שהיו כפופים לנתבעים
20 1 ו-2, במימון ארגוני הטרור, במימון שכר למבצעי הפיגועים,
21 בהעברת אמל"ח למבצעי הפיגועים, באשרור הפיגועים לאחר
22 מעשה ובהתאם להנחיית הנתבעים 1 ו-2 לבצע פיגועים כנגד
23 ישראלים ויהודים.
- 24 ג. חלק מהפיגועים בוצע על ידי ארגוני הטרור חמאס וג'יהאד
25 אסלאמי אשר האמל"ח סופק להם על ידי הנתבעים 1 ו-2,
26 הועבר אליהם מימון מהנתבעים 1 ו-2, הן קודם לפיגועים והן
27 לאחר מכן, באשרור הפיגועים לאחר מעשה ואין ולא יכול

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 להיות ספק שהנתבעים 1 ו-2 לא עשו מאומה כדי למנוע
2 מאותם ארגונים ביצוע של מעשי טרור (ההפך הוא הנכון).
3 הסיבה לכך היא ברורה: אותם ארגוני טרור נפשעים פעלו
4 בהתאם לאינטרסים של הנתבעים 1 ו-2 ובהתאם למדיניות
5 הטרור אותה הכתיבו והנחו.
- 6 ד. כל הפיגועים אושרו על ידי הנתבעים 1 ו-2 לאחר מעשה, בין
7 היתר, בדרך של תשלום משכורות למחבלים וה'שהידים'.
- 8 ה. באשר לאירוע החטיפה והעינויים של משתף הפעולה, הרי
9 שגם בעניין זה הוכח כל הדרוש הוכחה.
- 10 827. משכך, הוכחו כל נסיבות הפיגועים הספציפיים וגם הוכח כי
11 הנתבעים 1 ו-2 אחראים לכל פיגועי הטרור, למצער באינתיפאדת אל
12 אקצא וכן לנזקים הכספיים בעקבות פיגועים אלו בתביעת מורי
13 הדרך".

כד.28 הקשר הסיבתי בין ביצוע העוולות לנזק

- 14 1170. זו הכותרת של פרק כא לסיכומי התובעים.
- 15 1171. תחילה בפרק כא.1 יש התייחסות לסעיפים 11, 13 ו-14 לפקודת הנזיקין, העוסקים
16 בחבות מעביד ושידול. לעניין זה נכתב בסעיף 830 לסיכומי התובעים כי: "אין ולא יכול
17 להיות ספק שהנתבעים 1 ו-2 לא זו בלבד שהרשו ואשררו את הפיגועים, אלא שהם
18 הורו לבצע אותם בהתאם למדיניות טרור אותה התוו והנחו. אין ולא יכול להיות ספק
19 גם כי פיגועי הטרור נעשו במסגרת ותוך כדי 'עבודת' העובד".
- 20 1172. לאחר הבאת פסיקה של בית המשפט העליון (סעיף 831), מסכם ב"כ התובעים, עו"ד
21 סגל, את טענותיו לעניין הקשר הסיבתי של הסעיפים הנ"ל בפקודת הנזיקין, במילים
22 אלה (סעיפים 832-836, עמ' 348-349 לסיכומי ב"כ התובעים):
23
- 24 "832. אין ולא יכול להיות ספק כי ה'מטרה השלטת' במעשי עובדי
25 הנתבעים 1 ו-2 הייתה עשיית רצונם של הנתבעים 1 ו-2 והוא ביצוע
26 פיגועים כנגד ישראלים ויהודים.
- 27 833. הראינו לעיל כי לא זו בלבד שהנתבעים 1 ו-2 ביצעו באמצעות
28 עובדיהם את פיגועי הטרור (ולמצער חלקם), אלא שהם התגאו בכך

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שעובדיהם, אנשי מנגנוני הביטחון הפלסטיניים עשו את הפיגועים
2 ה'איכותיים' ביותר (ר' דברי שר האסירים לעיל).
- 3 834. ואולם בכך אין די. סעיף 14 [לפקודת הנזיקין] מרחיב את המעגל
4 בדיוק לענייננו. הנתבעים 1 ו-2 אף העסיקו, בחלק מהפיגועים,
5 שלוחים לצורך ביצוע מטרתם הנפשעת ועל כן הם אחראים למעשי
6 שלוחיהם מכוח סעיף 14 לפקודת הנזיקין.
- 7 835. אין ולא יכול להיות חולק גם שהמבחנים המקובלים הנוגעים לקשר
8 הסיבתי (מבחן הצפיות הסבירה, מבחן הסיכון ומבחן השכל הישר)
9 מתקיימים בענייננו במלואם.
- 10 836. מכאן שיש לחייב את הנתבעים 1 ו-2 מכוח היותם המעוול הראשי,
11 למצער מעוולים במשותף ובוודאי מכוח סעיפים 13 ו-14 לפקודת
12 הנזיקין".
- 13 1173. אשר לקשר סיבתי בהתאם לסעיף 12 לפקודת הנזיקין (פרק כא.2), מציין ב"כ
14 התובעים כי פרק זה נלקח בשינויים המחוייבים מפסק הדין שנתתי בפרשת בן שלום
15 (ראה הערה 569 בעמ' 349 לסיכומים).
- 16 1174. לא ראיתי צורך לחזור על הדברים פעם נוספת, ודי בכך שאצטט כיצד רואה ב"כ
17 התובעים את הדברים הללו כחלים על הפרשה שבפנינו (סעיפים 840-841, עמ'
18 349-350 לסיכומים; ההדגשות במקור):
- 19 "840. יישום הדברים בענייננו, מעלה כי היות שהוכח כי הנתבעים 1 ו-2
20 שיתפו עצמם או סייעו, ואף אישרו את ביצוע הפיגועים בדיעבד, הרי
21 שחל עליהם סעיף 12 לפקודת הנזיקין, כאשר החלופות של שיתוף או
22 אישרור בדיעבד, אינן דורשות קיומו של קשר סיבתי, כתנאי להטלת
23 אחריות מכח הסעיף. אך ברי הוא כי במקרה דנא אילו לא היו
24 הנתבעים 1 ו-2 מספקים את האמל"ח ומממנים את המפגעים לא היו
25 פיגועים.
- 26 841. מכיוון שכך, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כי הנתבעים 1 ו-2
27 חייבים בנזיקין כלפי התובעים גם מכוחו של סעיף 12 לפקודת
28 הנזיקין".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1175. פרק כא.3 מוקדש לקשר הסיבתי הרלבנטי בהתאם לסעיף 35 לפקודת הנזיקין. גם כאן
2 נכתב כי הפרק לקוח בשינויים המחוייבים מהחלטתי בפרשת בן שלום, וכן נכללת בה
3 פניה לקביעות בית המשפט העליון בפרשת מנטין (ראה הערה 570 בעמ' 350
4 לסיכומים).
- 5 1176. גם כאן לא ראיתי צורך לחזור על הדברים, שכן הם כתובים בהחלטתי בפרשת בן שלום
6 (שבכל מקרה אחזור עליה בחלק השני של מסמך זה בפרקי הדיון השונים).
- 7 1177. הניתוח מתייחס להטלת אחריות בנזיקין על יוצרי הסיכון הראשון והציפיה הסבירה
8 של יוצר הסיכון לתוצאות שיקרו עקב הסיכון האמור. בעיקר הכוונה למי שמוסר
9 אמל"ח, ובמיוחד שרצונו הוא שבאותו אמל"ח יבוצע פיגוע שהוא העולה (ראה : סעיף
10 852 לסיכומים).
- 11 1178. בהמשך מוסבר כי חובתו של יוצר הסיכון הראשוני, אשר צפה כי גורם שלישי עלול
12 להתערב ולהזיק כתוצאה מיצירת הסיכון על ידו, חובה זו אינה מתאינת גם כאשר
13 הגורם המתערב הוא בעל שיקול דעת ומודעות לסכנה, אך כל חפצו הוא להזיק (סעיף
14 856 לסיכומים ב"כ התובעים).
- 15 1179. וכך מיישם ב"כ התובעים, לשיטתו, את הניתוח המשפטי האמור, על נתוני התיקים,
16 על פי הראיות, כפי שהבין, בסעיפים 857-860 (עמ' 353-355 ; ההדגשות במקור),
17 כדלקמן :
- 18 "857. משהובהרה המסגרת המשפטית בה אנו ממוקמים, כל שנתר הוא
19 לענות על השאלה העובדתית בעיקרה, שהיא: האם כאשר העבירו
20 אנשי הנתבעים 1 ו-2 כספים או נשק למפקדי החוליות או לאנשי
21 הקשר עם החוליות, היה בגדרי הציפיה שלהם, שהכספים ישמשו
22 לרכישת נשק, ונשק זה עלול לשמש למטרת ביצוע פיגועים?
- 23 858. דומנו כי אין צורך לחזור על הדיונים הרלוונטיים לצורך ההכרעה
24 בשאלה זו, ודי בכך שנצטט מן העובדות שהוכחו מעלה, ואשר יש בהן
25 כדי להכריע בשאלה שבפנינו, ללא תוספת מלל כלל. זאת נעשה
26 להלן:
- 27 א. הקביעה העובדתית הרלבנטית לענייננו היא כי הנתבעים 1
28 ו-2 אכן העבירו נשק, כוח אדם וכספים לארגוני טרור, תוך

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שהם מודעים היטב לשימוש שאמור להיעשות באותם
2 אמצעי הלחימה ובאופן הכספים.
- 3 ב. עובדה זו מבוססת על שרשרת ארוכה של מסמכי שלל,
4 הכרעות וגזרי דין אשר מהם עלה כי הנתבעים 1 ו-2 ידעו
5 היטב כי האמל"ח, הכסף וכוח האדם משמש לביצוע פיגועי
6 טרור – הם לא רק ידעו אלא שהם הנחו כך מפני שמדיניותם
7 המוצהרת הייתה מדיניות טרור.
- 8 ג. נזכיר בהקשר זה כי למעשה לא הייתה מחלוקת בין הצדדים
9 על עצם העברת הכספים לארגוני הטרור, וגם לא על המודעות
10 של הנתבעים 1 ו-2 ביחס למטרת הכספים הללו, בעניין זה
11 ראה הסכמתו של פרופ' קליין לכך שערפאת המשיך ומימן
12 את ארגוני הטרור לפחות במשך שנתיים וכי ערפאת העביר
13 ישירות כספים למבצעי פעולות הטרור.
- 14 859. היות שהייתה לנתבעים 1 ו-2 מודעות לגבי אופי השימוש אשר
15 ייעשה בכספים ובאמצעי הלחימה שהם מעבירים לחוליות הטרור,
16 באמצעות מי מאנשיהם האפשרות, כי יתבצעו פיגועי טרור כנגד
17 אזרחים ישראלים, באמצעות כלי הנשק והכספים שהעבירו, הינה
18 צפויה, ואף הייתה צפויה, בזמן אמת, של מסירת הכסף ואמצעי
19 הלחימה על ידי הנתבעים 1 ו-2, למבצעים הפיגועים.
- 20 860. מכיוון שכך, לא נותק הקשר הסיבתי בין התרשלותם של הנתבעים 1
21 ו-2 בשמירה על חפץ מסוכן (דהיינו, האמל"ח שהיה ברשותה) או
22 במתן כספים וכוח אדם לארגוני טרור, בידיעה כי אלו יעשו בהם
23 שימוש לצורך רכישת אמצעי לחימה וביצוע פיגועי חבלה כנגד
24 אזרחים ישראלים, ובין ביצועם בפועל של הפיגועים נושא תובענות
25 אלו (ראה הכרעת כב' השופטת דליה גנות בת.א. 1047/04 עזבון
26 המנוח מנטין עמית עמוס נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ
27 (2013); כן ראה פסה"ד של בית המשפט העליון בעניין מנטין).".

28

29

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כד.29.2 הוצאות משפט
- 2 1180. נושא זה נכלל בפרק כב של סיכומי ב"כ התובעים (עמ' 355). ב"כ התובעים מצייין כי
3 תיק זה מתנהל במשך כמעט שני עשורים (סעיף 861), ולצורך כך, כדי להוכיח, כלשונו,
4 "את העוולות והעוול שנגרם לתובעים", נדרשו, לדבריו, משאבי עתק (סעיף 862
5 לסיכומי ב"כ התובעים).
- 6 1181. לטענת ב"כ התובעים יש כלל לפיו בעלי הדין אינם צריכים לצאת בחסרון כיס אם יזכו
7 בתביעתם, ולהערכת ב"כ התובעים אכן זה מה שיקרה, מבקש ב"כ התובעים כי בית
8 המשפט יפסוק כנגד הנתבעים, ביחד ולחוד, את סכום ההוצאות שהוצאו על ידי
9 התובעים עד לשלב האחריות, דהיינו: סך של 3,670,000 ₪, בצירוף הפרשי הצמדה
10 וריבית כדון (סעיפים 863-865 לסיכומי ב"כ התובעים).
- 11 כד.30.2 סיכום
- 12 1182. וכך נכתב בפרק הסיכום (כג) של סיכומי ב"כ התובעים, עו"ד סגל (סעיף 866):
- 13 "לאור כל האמור והמקובץ לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר
14 לתובענות ולקבוע כי הנתבעים כולם חייבים בנזיקין מכוח כל העוולות
15 המתוארות לעיל וכן לחייב את הנתבעים כולם, ביחד ולחוד, בהוצאות משפט
16 שהוציאו התובעים בשלב האחריות".
- 17 כד.3 סיכומי השלמה של התובעים
- 18 כד.1.3 החלטתי מיום 10.7.18
- 19 1183. סיכומי השלמה אלה הינם פרי החלטתי מיום כז בתמוז תשע"ח (10.7.18), שזה
20 לשונה:
- 21 "1. בתיק זה הוגשו סיכומים על ידי ב"כ התובעים ביום 31.12.17, כאשר
22 ב"כ הנתבעים, עו"ד אביטל שרון, הגישה סיכומים חלקיים
23 המתייחסים לחלק הפרטני ביום 27.5.18, ועל פי החלטתי מיום
24 4.7.18, יוגשו סיכומיה המלאים, כפוף לתנאים האמורים באותה
25 החלטה, עד ליום 18.7.18.
- 26 2. אחד מהנושאים שעלו בתיק זה – מבלי להביע עמדה לגביו – היה
27 מימון של הרש"פ לאסירים שביצעו פיגועים כנגד יהודים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בספר החוקים 2730, מיום כה בתמוז תשע"ח (8.7.18), בעמ' 732 3.
2 פורסם "חוק להקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה
3 לטרור מהכספים המועברים אליה מממשלת ישראל, התשע"ח-
4 2018". תשומת הלב הינה גם לסעיף 1, המתאר את מטרת החוק.
- 5 מבלי לקבוע כל עמדה מראש, וכדי שתהיה בפניי תמונה מלאה של
6 טיעוני הצדדים, אני מאפשר לב"כ התובעים, עו"ד אברהם משה
7 סגל, להשלים טיעונו, בהיקף שלא יעלה על 2-3 עמודים, ביחס
8 להשפעת חוק זה, אם יש השפעה כזו, על סיכומיו וטיעונו בתביעות.
- 9 השלמה זו תיעשה עד ליום 15.7.18. 5.
10 למותר לציין, כי הנתבעים בסיכומיהם יתייחסו הן לחומר הרב המצוי
11 בתיקים, הן לסיכומים המקוריים של ב"כ התובעים, והן להשלמה
12 האמורה, אם תהיה כזו.
- 13 המזכירות תשלח העתק החלטה זו לב"כ הצדדים, ותביא תיק זה
14 בפניי עם קבלת סיכומי התשובה של התובעים (לא הוגשה בקשה
15 להארכת מועד, ואם תוגש כזו, היא תיענה, כפי שנענו הבקשות
16 שהוגשו על ידי ב"כ הנתבעים)".
- 17 כד. 2.3 החוק, הצעת החוק ודברי ההסבר
- 18 1184. כדי להבין את הסוגיה, כולל סיכומי התובעים (וכן את תשובת הנתבעים אליה אתייחס
19 בפרק הבא), ראיתי לנכון להביא את נוסח החוק:
- 20 "החוק להקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור
21 מהכספים המועברים אליה מממשלת ישראל, תשע"ח-2018
- 22 מטרת החוק
- 23 1. חוק זה מטרתו להביא להפחתת פעילות טרור ולבטל את התמריץ
24 הכלכלי לפעילות טרור, באמצעות קביעת הוראות לעניין הקפאה של
25 כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור, מתוך הכספים
26 שמעבירה ישראל לרשות הפלסטינית בהתאם להוראות חוקי
27 הייסוס.

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הגדרות
- 2 .2 בחוק זה –
- 3 "אזור" – כהגדרתו בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט
- 4 בעבירות ועזרה משפטית);
- 5 "הוראות חוקי היישום" – הוראות פרק ה' לחוק יישום ההסכם
- 6 בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות)
- 7 (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1994, והוראות פרק ב' לחוק יישום
- 8 ההסכם בדבר העברה מכינה של סמכויות לרשות הפלסטינית
- 9 (תיקוני חקיקה והוראות שונות), התשנ"ה-1995;
- 10 "ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי" – כמשמעותה בסעיף 6 לחוק
- 11 הממשלה, התשס"א-2001;
- 12 "חוק המאבק בטרור" – חוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016;
- 13 "כספי ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור" – כסף או שווה
- 14 כסף, ששילמה הרשות הפלסטינית, במישרין או בעקיפין, לכל אחד
- 15 מאלה:
- 16 (1) לפעיל טרור, בתקופת מאסרו או מעצרו או לאחר שחרורו, או לבני
- 17 משפחתו, בשל היותו פעיל טרור;
- 18 (2) לאסיר או לעצור, שאינו פעיל טרור, בתקופת מאסרו או מעצרו או
- 19 לאחר שחרורו, או לבני משפחתו, בשל ביצוע או ניסיון לביצוע של
- 20 עבירה שיש בה כדי לפגוע בביטחון המדינה או בביטחון הציבור;
- 21 "המפקד הצבאי באזור" – מפקד כוחות צבא הגנה לישראל ביהודה
- 22 והשומרון;
- 23 "פעיל טרור" – כל אחד מאלה:
- 24 (1) מי שהורשע בעבירה מהעבירות כמפורט להלן או שמוחזק במעצר
- 25 בשל חשד לביצוע עבירה כאמור;
- 26 (א) עבירת טרור כהגדרתה בחוק המאבק בטרור;

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 עבירה לפי פקודת מניעת טרור, התש"ח-1948, חוק איסור מימון (ב)
2 טרור, התשס"ה-2005, או תקנה 84 או 85 לתקנות ההגנה (שעת
3 חירום), כנוסחם ערב ביטולם בחוק המאבק בטרור, או עבירת ביטחון
4 כהגדרתה בחוק סדר הדין הפלילי (עצור החשוד בעבירת ביטחון)
5 (הוראת שעה), התשס"ו-2006, כנוסחו ערב ביטולו בחוק המאבק
6 בטרור;
- 7 מי שמוחזק במעצר לפי חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים), (2)
8 התשל"ט-1979;
- 9 מי שהורשע בידי בית משפט צבאי כהגדרתו בתקנות ההגנה (שעת
10 חירום), בעבירה לפי חלק ג' לתקנות האמורות;
- 11 מי שהורשע בידי בית משפט צבאי כהגדרתו בתקנות שעת חירום (4)
12 (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) בעבירה נגד
13 ביטחון המדינה שנקבעה בצו בדבר הוראות ביטחון, בצו אחר שהוציא
14 המפקד הצבאי באזור או בתקנות ההגנה (שעת חירום) כתוקפן
15 באזור, או מי שמוחזק במעצר בשל חשד לביצוע עבירה כאמור;
- 16 מי שמוחזק במעצר לפי החלטת מפקד צבאי בהתאם להוראות פרק (5)
17 ט' לצו בדבר הוראות ביטחון;
- 18 מי שמוחזק מכוח צו כליאה או מכוח הוראת כליאה זמנית, שהוצאו (6)
19 לפי הוראות חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-
20 2002;
- 21 מי שביצע עבירה מהעבירות כאמור בפסקה (1) או (4) ולא הועמד (7)
22 לדין בשלה, או שנהרג במהלך ביצוע עבירה כאמור או במהלך ניסיון
23 לביצועה או הכנה לה;
- 24 "צו בדבר הוראות ביטחון" – צו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב]
25 (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009, שהוציא המפקד
26 הצבאי באזור, כתוקפו מעת לעת;
- 27 "הרשות הפלסטינית" – המועצה כהגדרתה בתקנות שעת חירום
28 (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית);

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "תקנות ההגנה (שעת חירום)" – תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945;
2 "תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה
3 משפטית)" – תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות
4 ועזרה משפטית), התשע"ז-1967, כפי שהוארך תוקפן ותוקן נוסחן
5 בחוק, מעת לעת;
6 "השר" – שר הביטחון.

7 דיווח שנתי בדבר כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור

8 3. (א) השר יביא לאישור ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי, בתום
9 כל שנה, דין וחשבון המפרט נתונים בדבר סך הכספים ששילמה
10 הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור, באותה שנה (בסעיף זה – דו"ח).
11 (ב) בוצעה בשנה שקדמה למתן הדו"ח הקפאת כספים לפי
12 הוראת סעיף 4, יכלול הדו"ח, נוסף על האמור בסעיף קטן (א), נתונים
13 בדבר השפעת ההקפאה כאמור בהיבטי ביטחון לאומי ויחסי החוץ
14 של המדינה.
15 (ג) השר יציג את הדו"ח לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.
16 (ד) השר יפרסם את הדו"ח לאחר אישורו על ידי ועדת השרים
17 לענייני ביטחון לאומי, ואולם רשאי הוא שלא לפרסם מידע מתוכו
18 שיש בגילוייו חשש לפגיעה בביטחון המדינה.

19 הקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור מהכספים
20 המועברים אליה

21 4. (א) מתוך הכספים שמעבירה ממשלת ישראל לרשות
22 הפלסטינית בהתאם להוראות חוקי היישום, יוקפא בכל חודש, סכום
23 השווה לחלק השנים עשר מסך הכספים ששילמה הרשות
24 הפלסטינית בזיקה לטרור בשנה הקודמת, בהתאם לדו"ח לגבי אותה
25 שנה כפי שאושר בידי ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי לפי סעיף
26 3(א).
27 (ב) הביא השר לאישור ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי דו"ח
28 כאמור בסעיף 3, ולפיו לא שילמה הרשות הפלסטינית כספים בזיקה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לטרור בשנה שאליה מתייחס הדו"ח, רשאית ועדת השרים להחליט
2 על העברת הכספים שהוקפאו לפי סעיף קטן (א), לרשות
3 הפלסטינית, כולם או חלקם; החלטת ועדת השרים לפי סעיף קטן זה
4 תפורסם לציבור".
- 5 1185. ראוי לציין, כי הצעת החוק הייתה שונה במידה מסוימת, ואף השם שלה היה אחר:
6 הצעת חוק קיזוז כספים לרשות הפלסטינית בשל תמיכתה בטרור, התשע"ח-2018,
7 (הצעות חוק הכנסת, 764, מיום יא באדר התשע"ח (26.2.18), עמ' 116). הצעת החוק
8 הינה של חברי כנסת מסיעות שונות (קואליציה ואופוזיציה דאז): אלעזר שטרן, אבי
9 דיכטר, מיקי לוי, איל בן ראובן, רוברט אילטוב, יעקב מרגי, משה גפני, דוד ביטן, רועי
10 פולקמן, בצלאל סמוטריץ', עמר בר-לב.
- 11 1186. אמנם יש שוני הנוסח הסופי של החוק לבין הצעת החוק, אך עדיין יש רלבנטיות, לצורך
12 הבנת טיעוני הצדדים, בדברי ההסבר של הצעת החוק כפי שפורטו בשולי הצעת החוק,
13 כדלקמן:
- 14 "מדינת ישראל מעבירה לרשות הפלסטינית כספי מסים שגבתה עבורה לפי
15 הוראות פרק ה' לחוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים
16 כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה), תשנ"ה-1994, והוראות פרק ב'
17 לחוק יישום ההסכם בדבר העברה מכינה של סמכויות לרשות הפלסטינית
18 (תיקוני חקיקה והוראות שונות), התשנ"ה-1995. הסדרים אלו עיגנו
19 בחקיקה את נספח 5 להסכם הביניים הישראלי-פלסטיני בדבר הגדה
20 המערבית ורצועת עזה (פרוטוקול פריז בנושא יחסים כלכליים).
- 21 בתוך כך, הרשות הפלסטינית וארגון השחרור הפלסטיני משלמים מדי שנה
22 סכומי עתק למי שהיו מעורבים בפעילות טרור נגד ישראלים ולבני
23 משפחותיהם, באמצעות משכורות והטבות למחבלים פלסטינים הכלואים
24 בבתי סוהר ישראליים (במהלך מאסרם ואף לאחר שחרורם) ומענק קצבאות
25 למשפחות פלסטיניות שקרובם נהרג או נפצע בפעילות כאמור. בעצם תשלום
26 כספים אלו יש משום הבעת תמיכה במעשי טרור.
- 27 משמעות הדברים היא שמדינת ישראל מממנת בעקיפין, באמצעות העברת
28 הכספים לרשות הפלסטינית, את התשלומים האמורים. אין מדינה שיכולה
29 להסכין עם הדבר.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 לפיכך, מוצע לקזז בכל שנה מהכספים המועברים לרשות הפלסטינית
2 בהתאם לחוקים האמורים סכומים בגובה כספי התמיכה בפעילי טרור ובבני
3 משפחותיהם בשנה שקדמה לה. סכום זה ייקבע בדו"ח שנתי שיפרסם שר
4 הביטחון".

5 כד.3.3 סיכומי ההשלמה של התובעים בסוגיה האמורה

6 1187. בסיכומים שהוגשו ביום 15.7.18, על ידי ב"כ התובעים, עו"ד אבי סגל ועו"ד אברהם
7 גז, בעקבות החלטתי הנ"ל מיום 10.7.18 (ראה תת פרק כד.1.3), מובאים הצעת החוק
8 ודברי ההסבר, וממנה מסיק ב"כ התובעים בסעיף 4 להשלמת סיכומיו, כי: "המחוקק
9 בישראל קבע באופן חד משמעי כי בכך שהרש"פ ואש"ף משלמים למחבלים, מדובר
10 בתמיכה במעשי טרור בהם היו מעורבים אותם מחבלים, וכי עצם התשלום מהווה
11 תמריץ כלכלי לביצוע מעשי טרור".

12 1188. לאחר ציטוט סעיפים 14-11 לפקודת הנזיקין (סעיף 5 לסיכומי ההשלמה) ולאחר שהוא
13 מזכיר כי בסיכומיו הקודמים הוא התייחס לאותם סעיפים בפקודת הנזיקין בפרקים
14 יז.6, יח.1 ו-יח.2, ובהם, לשיטתו, הוכיחו התובעים כי הנתבעים אחראים לפיגועים,
15 בין היתר מכוח הסעיפים הללו של פקודת הנזיקין, וזאת לאור הודעות בעל דין של
16 הנתבעים והעדר חומר ראיתי כלשהו מצידם, וכן בהתבסס על מדיניות הנתבעים
17 והצהרת ראשי הנתבעים, והכל על בסיס שאר הראיות שהביאו התובעים (סעיף 6
18 לסיכומי ההשלמה).

19 1189. ב"כ התובעים טוענים בהמשך, כדלקמן (סעיפים 9-7 לסיכומי ההשלמה; ההדגשות
20 במקור):

21 "7. כעולה מניתוח הדברים, תשלום המשכורות מטעמה של הרשות
22 למחבלים ולבני משפחותיהם, הינו רלבנטי במיוחד גם לביסוס יחסי
23 השליחות שבין הרשות והמחבלים מבצעי הפיגועים, בהתאם לסעיף
24 14. כמו כן, ולמצער, הוא מהווה אשורר בהתאם לסעיף 12. זאת מבלי
25 להיכנס לדיון הנוגע לרבים מאוד מן המחבלים, שהועסקו על ידי
26 הנתבעים באופן ישיר, ועל כן הם גם נכנסים גם בגדריו של סעיפים
27 11 ו-13 [הסעיפים הללו כולם מפקודת הנזיקין].

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 עוד יודגש כי אין ולא יכולה להיות מחלוקת כי תשלום המשכורות .8
2 למחבלים מהווה 'אישרור בדיעבד', ואולם, התובעים טענו והוכיחו
3 (והדבר מקבל משנה תוקף נוכח דבר החקיקה שבכותרת) כי המחבל,
4 עוד בטרם הוא יוצא לבצע את הפיגוע, יודע כי לאחר שיבצע פיגוע
5 וישב בכלא בישראל, או אף אם ייהרג וישאיר אחריו את בני
6 משפחתו, הרי שקצבתו תגיע אליו בוודאות. הידיעה הזו, שהיא
7 ידיעה ודאית, ועומדת בהתאמה לכל הראיות שהביאו התובעים,
8 ולדברי עדי הנתבעת, מהווה אישרור מראש למעשי המחבלים, וכן
9 סיוע, פיתוי, שידול ואף ציווי או הרשאה.
- 10 הדברים הללו נכונים כיום על אחת כמה וכמה משנקבעו בחוק, אשר .9
11 קובע ברורות, כי הכספים שמשלמת הרשות הפלסטינית (ו/או
12 אש"ף), הנתבעים בתיקים אלה, לאסירים הביטחוניים היושבים
13 בישראל, וכן למשפחות המחבלים המתאבדים, בזיקה לטרור אותו
14 ביצעו, מהווים תמריץ כלכלי לפעילות טרור. למעשה, חקיקת חוק
15 ההקפאה מייתרת את הדיון בשאלה האם תשלום המשכורות
16 מטעמים של הנתבעים למחבלים מהווה שידול ואישרור למעשיהם,
17 וקובעת אותה כיסוד בדיון."
- 18 1190. אשר למעמד החוק הנ"ל, מבחינת המשפט הישראלי, לצורך ההכרעה בשאלה שבין
19 התובעים לבין הנתבעים, מסכמים וכותבים ב"כ התובעים את הדברים הבאים
20 (סעיפים 10-12 להשלמה האמורה):
21 "10. סעיף 2 לחוק יסוד: השפיטה קובע כדלהלן:
22 'בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת
23 מרותו של הדיון'.
24 'הדיון', פירושו, ראשית לכל, דבר חיקוק, כך בהתאם לחוק הפרשנות,
25 התשמ"א-1981, ועל כן, משקובע החוק ברורות כעת, כי הכספים
26 שמשלמת הרשות הנתבעת, לאסירים ולמשפחות מחבלים
27 מתאבדים, מהווים תמריץ כלכלי לפעילות טרור ומהווה תמיכה
28 במעשי הטרור, הרי שלמעשה, אין לבית המשפט הנכבד כל שיקול
29 דעת בנוגע לשאלה האם הרשות מעודדת פיגועי טרור באמצעות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 תשלום המשכורות אם לאו, והאם היא אחראית להם. שכן מתוך
2 החוק עולה מפורשות אחריותה של הרשות לפיגועי הטרור, תמיכתה
3 של הרשות בפיגועי הטרור ובוודאי אשרורה לפיגועי ופעולות הטרור.
- 4 11. בהתאם לעולה מן האמור – הרי שלאחר חקיקת החוק מצווה בית
5 המשפט הנכבד לפסוק כי הרשות הפלסטינית אחראית לכל פיגועי
6 הטרור אשר בגינם מקבלים המחבלים תגמולים מהרש"פ ו/או
7 מאש"פ (נזכיר לבית המשפט כי בחקירות הנגדיות של נציגי
8 הנתבעים הודו אלו שכל המחבלים, מכל פלג שהוא, מקבלים
9 משכורות וכיו"ב).
- 10 12. טרם יונח העט נטעים כי גם ללא דבר החקיקה הנ"ל, ולאור ראיות
11 התובעים הרבות מני ים, אין כל ספק במסקנה הנ"ל גם מתוך
12 הראיות עצמן, ואולם, דבר החקיקה הנ"ל פשט את כל הספיקות
13 בעניין זה".
- 14 **כה. סיכומי הנתבעים**
- 15 **כה.1 כללי**
- 16 1191. סיכומי הנתבעים הוגשו ב"מנות" נפרדות.
- 17 1192. תחילה, ביום 15.5.18, הוגשו סיכומים חלקיים של החלק הפרטני של 16 תיקים (229
18 עמודים).
- 19 1193. בשלב הבא, ביום 27.5.18, הוגשו סיכומים פרטניים של ת.א. 2538/00, פרשת הלינץ'
20 ברמאללה (47 עמודים).
- 21 1194. עיקר הסיכומים מבחינת התוכן הוגש ביום 27.2.18, וכלל התייחסות לחלק הכללי
22 (263 עמודים).
- 23 1195. כדי שלא להלאות את הקורא, לא אתייחס לכל הבקשות, התגובות והחלטות הביניים
24 לעניין מועד הגשת הסיכומים והיקפם. אני מבהיר באופן ברור וחד משמעי כי כל
25 הסיכומים מתקבלים במלואם, ללא קשר למועד הגשתם, וכל הטענות הנגדיות –
26 נדחות בזה.
- 27 1196. אתייחס לכל אחד מקבוצות הסיכומים הללו בתתי הפרק הבאים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כה.2 סיכומים פרטניים ל-16 התיקים
- 2 כה.1.2 הטיעון המרכזי
- 3 1197. התיזה המרכזית של ב"כ הנתבעים, עו"ד אביטל שרון, באה לידי ביטוי בסעיף הראשון
4 של סיכומי הנתבעים החלק הפרטני, שזה לשונו:
- 5 "חלק זה של הסיכומים יתייחס בנפרד ובאופן ממוקד לראיות שהוגשו בכל
6 אחד מ-16 תיקי התביעה. הנתבעים יראו כי התובעים לא הרימו את הנטל
7 המוטל על שכמם להוכיח כי הנתבעים 1-2 חייבים כלפיהם בנוזיקין בכל אחד
8 ואחד מהתיקים הנידונים במאוחד".
- 9 כה.2.2 קבלת מסמכים באופן גורף ולא קביעה מוקדמת כי חלקם פסול
- 10 מבחינה ראייתית
- 11 1198. בסעיפים 3-6 לסיכומים הללו, טוענת ב"כ הנתבעים, כי בית המשפט, התיר הגשת
12 חומר רב הכולל 29 קלסרים, ובהם כ-30,000 עמודים המסומנים בלמעלה מ-500
13 מסמכים, וזאת ללא בחינה, אבחנה וסיכון, וללא הקפדה על דיני הראיות.
- 14 1199. לטענת ב"כ הנתבעים, מדובר בהתנהלות התובעים אשר העבירה באופן בלתי הגון את
15 משימת סינון הראיות לפתחי הנתבעים, ולכן, ביקשו הנתבעים כי בית המשפט יכריע
16 ביחס לקבילות של כל ראיה וראיה, אולם בית המשפט דחה את בקשתם וקבע כי
17 טענות אלה יישמעו בסיכומים. בהקשר זה נכתב כי "הנתבעים סבורים כי אלמלא
18 החליט בית המשפט להותיר את הראיות בתיק, הרי שניהול התיק היה הופך פשוט
19 יותר ומסורבל פחות" (סעיף 6 לסיכומים). [חבל שב"כ הנתבעים לא מזכירה שטענה זו
20 בדיוק הועלתה על ידם בבקשת רשות ערעור בבית המשפט העליון שנדחתה על ידי כב'
21 השופט יצחק עמית בהחלטה צוטטה לעיל במפורש בתת פרק כב.8].
- 22 1200. על בסיס הנחה זו של ב"כ הנתבעים, נטען כי למעלה מ-60% מהמסמכים הוגשו שלא
23 בהתאם לפקודת הראיות והם אינם מסמכים קבילים (ראה הרשימה בסעיף 7 עמ'
24 4-6 לסיכומים הנ"ל).
- 25
- 26

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כה.3.2 הוגשו מסמכים בניגוד לכללים המדויקים של סעיף 42 לפקודת

2 הראיות

3 1201. בפרק הבא של הסיכומים, שכותרתו "מסמכי בית דין שאינם חוסים תחת סעיף 42א

4 לפקודת הראיות", נטענו הטענות הבאות (סעיפים 9-11 לסיכומים; עמ' 6-7;

5 :ההדגשות במקור):

6 "9. סעיף 42א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן:

7 'פקודת הראיות'), קובע כך: 'הממצאים והמסקנות של פסק דין

8 חלוט במשפט פלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט

9 אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי

10 שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו

11 הפסוק, הוא בעל דין במשפט האזרחי' (ההדגשים אינם במקור).

12 סעיף ב(2) מבהיר כי עסקינן רק בהכרעת הדין ולא בגזר הדין.

13 10. התובעים הגישו פרוטוקולים של הליכים בבית משפט צבאי או

14 פלילי, גזרי דין וכן הכרעות דין של אנשים שהורשעו בהליך פלילי,

15 אולם לא נכללו ברשימת הנתבעים בתביעה האזרחית בגין אותו

16 מעשה. כל אלו אינם חוסים תחת סעיף 42א, הם אינם קבילים

17 כראיות, ודינם לפיכך כדין עדות שמועה. בית המשפט רשאי (אך לא

18 חייב) לעיין גם במסמכים נוספים שהובאו במסגרת ההליך הפלילי –

19 אך ורק לצורך הבהרת ראיות שהתקבלו על פי סעיף 42א, אך אין

20 בהוראה זו כדי להכשיר קבילות של ראיות שהוגשו במסגרת ההליך

21 הפלילי כראיות עצמאיות בהליך האזרחי. מסמכים אלו יכולים

22 לשמש אך ורק לצורך עיון בהם במטרה להבהרת הראיות הקבילות –

23 אך לא בכדי להסתמך עליהם. על כן, מאחר שמסמכים אלו אינם

24 קבילים כשלעצמם, ואין להסתמך עליהם, הם אינם בגדר ראיה.

25 משקלם של מסמכים אלו יכול להיות אך ורק כמשקל מסייע כאשר

26 בית המשפט (הוא עצמו, ולא הצדדים) סבור כי יש מקום להבהיר את

27 שדרוש הבהרה.

28 11. בהקשר זה נפנה את בית המשפט הנכבד להחלטתו מיום 03.01.2013

29 לפיה התיקים אינם מאוחדים ברמה הפורמאלית. משמעות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 ההחלטה, בין השאר, היא כי ראיות מתיק אחד אינן הופכות לקבילות
2 כלפי נתבעים בתיק אחר רק מתוקף איחוד הדיונים".

3 1202. בעקבות תיזה משפטית זו, מבקשת ב"כ הנתבעים, כי בית המשפט לא יתייחס
4 למסמכים של בתי משפט שאינם חוסים תחת סעיף 42א, וזאת בהתאם לרשימה
5 ארוכה המופיעה בסעיף 12, עמ' 7-8 לסיכומים.

6 כה.4.2 הפסול של עדות שמועה, החלה גם על הודעות חוץ של אדם

7 1203. טענה נוספת בתחום הקבילות של הראיות, מתייחסת אל "הודעות חוץ של אדם, עד
8 ושאינו עד, במשפט אזרחי", שהיא הכותרת של תת הפרק הבא בסיכומי ב"כ
9 הנתבעים.

10 1204. גם כאן ראיתי לנכון לצטט את דברי ב"כ הנתבעים כלשונם (סעיפים 13-17, עמ' 8-9
11 לסיכומים; ההדגשות במקור):

12 "13. התובעים הגישו הודעות משטרה של אנשים שונים, רובן (אך לא
13 כולן) הוגשו באמצעות השוטרים שבו אותן. רבים ממוסרי ההודעות
14 לא הובאו כעדים ועל כן הודעות משטרה, גם אם הוגשו על ידי השוטר
15 שגבה אותן, אינן קבילות כראיה כלל, ובוודאי שלא כראיה לאמיתות
16 תוכנו, והן בגדר עדות שמיעה בלבד.

17 14. הודעות משטרה רבות אחרות שהוגשו נגבו מאנשים שהובאו כעדים
18 בפני המותב דנן אך הם אינם בעלי דין בתיקים אלו ככלל או שאינם
19 נתבעים בתיק בו הפנו אליהם התובעים בסיכומיהם.

20 15. על פי סעיף 10א לפקודת הראיות, הודעת חוץ תהיה קבילה רק בהליך
21 פלילי. מאחר ואנו נמצאים בזירה האזרחית הרי שהודעות חוץ
22 נשארות בגדר עדות שמיעה לא קבילה, גם אם הוגשו על ידי השוטר
23 שגבה אותן.

24 16. לא זו אף זו, 'אמרה של עד שניתנה מחוץ לכתלי בית המשפט אינה
25 ראיה קבילה כראיה בנוגע לאמיתות תוכנה, זאת בהתאם לכלל
26 הפוסל עדות מפי השמועה' (ר' למשל ע"פ 7679/14 עדנאן זהאדה נ'
27 מדינת ישראל, תק-על 2016(3) 6184).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

17. בעניין זה נכתב על ידי יעקב קדמי בספרו על הראיות (מהדורת 2009) (להלן: קדמי): 'נחקר עד בחקירה שכנגד על הודעת חוץ שמסר, ונתגלתה סתירה בין עדותו בבית המשפט לבין האמור בהודעת החוץ – יש להגיש את הודעת החוץ לבית המשפט, אם מבקש החוקר להנות מ'פרי הסתירה'; ההודעה תתקבל, בהקשר זה, כראיה לעצם אמירת הכתוב בה, ולא לאמיתות תוכנה' (עמ' 1950, דגשים לא במקור)".
1205. גם כאן, לאחר הצגת התיזה בדבר דיני הראיות, מבקשת ב"כ הנתבעים ליישם דברים אלה ביחס למסמכים רבים שפורטו בסעיף 18 לסיכומיה.
- כה.5.2 לא ניתן להגיש על פי דיני הראיות מסמכי שלל ומסמכים מודיעיניים**
- וזכ"ד של אנשי השב"כ**
1206. טענה נוספת נגד קבילות היא של מסמכי השלל, שהם לדברי ב"כ הנתבעת, עדות שמועה, שכן הם לא הוגשו באמצעות עורכיהם ולא אומתו על ידם ובוודאי שאינם ראיה לאמיתות תוכנם (סעיף 20 לסיכומי ב"כ הנתבעים).
1207. פגמים נוספים שמוצאת ב"כ הנתבעים במסמכי השלל מפורטים בסעיפים 21-25, עמ' 9-11 לסיכומיה (ההדגשות במקור):
- 21" **המסמכים שהוצגו לבית המשפט כמסמכי שלל הינם חומר מעובד ברמות שונות. דהיינו, גורמים עלומים רבים, שזהותם אינה ידועה, קראו את מסמכי השלל, תרגמו אותם והוסיפו להם הערות, פרשנויות וביאורים (כגון מיהם האנשים המוזכרים בהם, מה תפקידם וכו'). חלק מהחומרים הוצגו בפני בית המשפט ברמת עיבוד זו, וחלקם הוצגו רק לאחר שנכתב עליהם דו"ח על ידי גורמים עלומים נוספים. המסמכים לא הוגשו לבית המשפט הנכבד באמצעות איש מהרבים שהיו שותפים בהכנתם.**
22. גם מסמכי השלל שהוגשו באמצעות מומחי התובעים, יוסי קופרווסר ויונתן דחוח הלוי, נשארים בגדר עדות שמועה שכן המומחה לא תפס אותם בעצמו ולא בדק אותם.
23. מסמכים רבים, וביניהם מסמכי שלל, הוגשו מתורגמים לעברית במלואם או בחלקם ללא תצהיר המתרגם. מאחר והנטל להוכחת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 נכונות התרגום מוטל על התובעים, והם לא הרימו אותו, הרי שאין
2 להסתמך עליו. יוער כי אין זה סביר לצפות מהנתבעים לעבור על
3 תרגום של אלפי מסמכים ולהשוות כל אחד ואחד לתרגום של גורם
4 עלום שהוגש ללא תצהיר.
- 5 24. משמעות הדבר הינה כי מסמכי השלל ואוספים המתייחסים
6 למסמכי שלל (דוגמת דו"ח דני נווה), מתחילתם ועד סופם, מהווים
7 עדות שמיעה על גבי עדות שמיעה ובית המשפט אינו רשאי להסתמך
8 עליהם; על תרגומיהם; על הפירושים שנכתבו עליהם; ועל הניתוחים
9 שנעשו על גבם; כאילו מדובר בעובדה שהוכחה, כראיה לאמיתות
10 תוכנם. כך נקבע בת.א. 15980-03-09 אר-אל חברת מלונות ופנסיונים
11 בע"מ נ' הרשות הלאומית הפלסטינית ו/או המועצה הפלסטינית
12 ואח' [כב' השופט אברהם יעקב, מיום 23.10.2013], לענין דו"ח דני
13 נווה, ובתיקים נוספים אחרים.
- 14 25. בנוסף, מסמכים אלו אינם נוגעים לארועים שבפנינו ספציפית או
15 לאנשים הפרטיים הנתבעים בתביעות אלו".
- 16 1208. דו"חות מודיעין, שהוגשו באמצעות עדים של התובעים, הם, לשיטת הנתבעים,
17 "אסופת דעות, טענות ומסקנות הכתובות באופן סיפורי, ועל פניו מתבססות על מידע
18 רב נוסף שאינו מפורט ואינו מצורף להם. דו"חות מודיעין אלו, גם הם מהווים עדות
19 שמועה בלבד" (סעיף 26 לסיכומי ב"כ הנתבעים).
- 20 1209. לטענת הנתבעים, הן מסמכי השלל והן דו"חות המודיעין, אינם מזכירים את
21 האירועים הספציפיים מושאי כתבי התביעה (סעיף 27 לסיכומי ב"כ הנתבעים).
- 22 1210. כאשר התובעים מסתמכים על זכ"דים שונים שנרשמו על ידי חוקרי השב"כ, סבורה
23 ב"כ הנתבעים, עו"ד אביטל שרון, כי מדובר במסמכים שנכתבו על ידי אנשים עלומים,
24 שרק יש כינוי לשמם הפרטי בלבד. מאחר והזכ"דים לא הוגשו באמצעות עורכייהם, על
25 כן, לשיטת הנתבעים הם אינם קבילים (סעיף 28 לסיכומי ב"כ הנתבעים).
- 26 1211. אף כאן, לאחר התיזה האמורה, מופיעים בסעיף 29 לסיכומים (עמ' 11-12) רשימת
27 מסמכים שלשיטת ב"כ הנתבעים אינם ראיה קבילה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1212. התייחסות ספציפית בסיכומי הנתבעים היא לחוות דעת המומחה מטעם התובעים, רוני שקד, וזאת לאחר שאותו מומחה צירף לחוות דעתו מסמכים רבים. לשיטת הנתבעים, לא ניתן לצרף לחוות דעת מסמכים שלא הוגשו על פי פקודת הראיות, שכן כמצוטט על ידי הנתבעים מספרו של קדמי, את נתוני הרקע לחוות דעת המומחה יש להוכיח בדרך הקבועה בחוק, ולא על ידי עדות שמיעה (ראה במפורט סעיף 30 לסיכומי הנתבעים). פועל יוצא מטענה משפטית זו של הנתבעים היא בקשתם שלא להתייחס לנספחים רבים של חוות דעתו של רוני שקד, המובאים בסעיף 31, עמ' 12-13 לסיכומים.

9 כה.2 הפגמים הראייתיים בנספחים ובתוכן של חוות דעת רוני שקד

1213. ב"כ הנתבעים ער לכך שרוני שקד היה גם עיתונאי ששוחח עם אנשים רבים. אולם, לטענת הנתבעים, כאשר לאותן שיחות לא מצורפים מועדים מדוייקים ומקומות מדוייקים של השיחות, ומבלי שהוצגו חומרי הגלם של תרשומת השיחות, כי אז "בנסיבות אלו משקל הדברים נמוך ביותר" (סעיף 32 סיפא).

1214. לטענת הנתבעים, כל המסמכים שאליהם מפנה המומחה הם עדות שמועה שלא ניתן להגישם באמצעות עד מומחה, פרט לכתבות שהמומחה רוני שקד היה שותף לכתבתם (סעיף 33 לסיכומי הנתבעים).

1215. הנתבעים אף טוענים כי היו מסמכים שהוגשו ללא תרגום מערבית לעברית וחלקם בלתי קריא (סעיף 34 לסיכומי הנתבעים).

1216. הנתבעים ערים לכך שקיימת נטייה של בתי המשפט לעבור ממבחנים של קבילות למשקל, אך לשיטת ב"כ הנתבעים, "טרם עברה מן העולם ההלכה הברורה ביחס לקבילותן של ראיות, ובית המשפט בישראל אינו יכול לקבל ראיות שבאופן מובהק הן בלתי קבילות בעליל ולא ניתן כלל להכשירם" (סעיף 35 סיפא לסיכומים).

23 כה.2. הראיות שהוגשו על ידי התובעים אינן מספיקות כדי להוכיח את

24 עילות התביעה

1217. ב"כ הנתבעים סבורה (כאמור ברישא של סעיף 37 לסיכומיה), כי גם "מי שצולח את ים הניירת והמלל שהגישו התובעים", יגלה כי אותם מסמכים "לא הצליחו להרים את הנטל ולהוכיח את הקשר בין הנתבעים 1 ו-2 לבין טענותיהם", וזאת כמוסבר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בהרחבה בסעיפים הקטנים של סעיף 37 לסיכומי הנתבעים, אשר ראיתי לנכון לצטטם
2 במלואם (עמ' 14-15; ההדגשות במקור):
- 3 **"א. התובעים לא הוכיחו בראיות קבילות ובעלות משקל כי הנתבעים**
4 **שלחו את המפגעים באף אחד מהמקרים נושא התביעות דנן. בוודאי**
5 **שאין הודיה בכך במסגרת אמירות חוץ או במסגרת ראיות וחוות דעת**
6 **מומחים שהובאו לבית המשפט, כפי שיפורט בחלק הכללי של**
7 **הסיכומים.**
- 8 **ב. התובעים לא הוכיחו בראיות קבילות ובעלות משקל כי הייתה**
9 **מדיניות מוצהרת של הנתבעים לביצוע פיגועים ככלל ואת הפיגועים**
10 **נושא התביעות דנן בפרט. ההפך הוא הנכון. הוכח כי היו גינויים של**
11 **הנתבעת 1 ו-2 לפיגועים אלו ולרבים אחרים.**
- 12 **ג. התובעים לא הוכיחו בראיות קבילות ובעלות משקל שהנתבעים לא**
13 **פעלו למנוע פיגועים ככלל ואת הפיגועים נושא התביעות דנן בפרט.**
14 **ההפך הוא הנכון. הוכח כי נתבעים 1-2 עשו לא מעט פעולות מנע**
15 **ביניהן מעקב אחרי ראשי הארגונים וחבריהם וביצוע מעצרים.**
- 16 **ד. התובעים לא הוכיחו בראיות קבילות ובעלות משקל שהייתה הוראה**
17 **מפורשת לרכישת אמל"ח או להעברת אמל"ח לביצוע פיגועים ככלל**
18 **[כנראה צ"ל: בכלל] ולביצוע הפיגועים נושא התביעות דנן בפרט.**
19 **ההפך הוא הנכון, הוכח כי ככלל הייתה הוראה לאיסוף נשק**
20 **מהרחובות כדי למנוע פיגועים ופעולות שהשלטון לא מעוניין בהן.**
- 21 **ה. התובעים לא הוכיחו בראיות קבילות ובעלות משקל כי הנתבעים 1**
22 **ו-2 מימנו פיגועים ככלל ואת הפיגועים נושא התביעות דנן בפרט.**
- 23 **ו. התובעים לא הוכיחו בראיות קבילות ובעלות משקל כי הנתבעים**
24 **הסיתו במכוון לביצוע פיגועים ככלל או שהסיתו את המפגעים**
25 **שביצעו את הפיגועים נושא התביעות דנן."**
- 26 **כה.2. התשובה לטיעוני התובעים לעניין אי הבאת ראיות מטעם הנתבעים**
- 27 **1218. הפרק ה"כללי" בסיכומים פרטניים אלה נושא כותרת "העדר ראיות פרטניות מטעם**
28 **הנתבעים".**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1219. כעולה מן הפרק, ב"כ הנתבעים ערה לכך שב"כ התובעים חזר והעלה טיעון זה ביחס לכל אחד ואחר מנימוקיו: לאחר שהסביר כמה ראיות טובות יש לתובעים כדי לתמוך בטענותיהם, הוא טען כי הנתבעים בחרו שלא להביא ראיות נגדיות, וכי הדבר פועל לרעתם, ועל כן, לשיטת ב"כ התובעים, יש לקבל את התביעה ולקבוע חבות על פי ראיות התובעים.
1220. אם הבנתי נכון, יש לב"כ הנתבעים חמש תשובות כלליות ביחס לטענה זו של התובעים, ותשובה אחת ספציפית יחס לעד ספציפי.
1221. הראשונה, היא בפשטות זו: התובעים לא הביאו ראיות מספיקות ולכן נתבעים לא צריכים להביא ראיות נגדיות. כך נכתב בסעיף 38-40 (עמ' 15-16 לסיכומי ב"כ הנתבעים; ההדגשות במקור).
- 38" **נדגיש כי ביחס לכל אחת מהתביעות הפרטניות טוענים הנתבעים 1 ו-2 כי לא מתקיים קשר כלשהו בינם לבין האירועים נושא התביעות ובוודאי לא קשר המקום חבות בנזיקין.**
39. הנתבעים לא הביאו ראיות בתיקים הפרטניים (פרט לת.א. 2538/00 שהסיכומים בעניינו טרם הוגשו). ככל שלא הורם נטל הראיה על ידי התובעים) אין צורך בראיות מטעם הנתבעים, הנטל להוכיח את יסודות התביעה מוטל על התובעים ולא ניתן לקבל טענה שלא הוכחה בראיות רק מהטעם שלא נסתרה. התייחסות נרחבת לטענה זו תכלול בחלק הכללי של הסיכומים.
40. התובעים לא הרימו את הנטל בתיקים הפרטניים להוכיח חוליה אחר חוליה את הקשר הסיבתי בין הנתבעים 1-2 לבין האירועים הספציפיים, קשר המקום לנתבעים 1 ו-2 חבות בנזיקין".
1222. שניה, אין לזקוף לחובת הנתבעים את העדר הראיות, לאור טענתם, אשר לדבריהם אושרה על ידי מומחי התובעים והנתבעים, כי "במבצע חומת מגן, לקחה ישראל שלל את כל הארכיונים של הנתבעים 1-2. המסמכים הקשורים למעשי הנתבעים 1-2 בתקופה הרלוונטית לאירועים נושא התביעות אינם בידי הנתבעים 1-2 כי אם במחסני צה"ל. התובעים עשו כל שביכולתם לאתר מסמכים, השקיעו בכך זמן רב ופנו לאנשים רבים, אך לא איתרו חומרים רלוונטיים".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1223. השלישית, שמוצגת כהמשך לטענה של אובדן המסמכים עקב ההפגזות של צה"ל (ולעניין זה אף מצוטט בסעיף 42 הסברו של עו"ד עמאוווי, עד מטעם הנתבעים, כפי שהעיד בבית המשפט מיום 10.5.17, עמ' 2891-2890), והיא כי חלף זמן מן האירועים ולכן "האנשים הרלבנטיים כבר לא מחזיקים במשרותיהם ולא ניתן לאתרם; כבים מהם עבור להתגורר בחו"ל" (סעיף 43 מציעתא).
1224. הרביעית, עניינה – חשש העדים להעיד. בעניין זה אביא את הדברים במלואם (סעיף 43 סיפא):
- "לא למותר לציין כי אין זה פשוט לאדם פלסטיני, שאינו יושב בבית האסורים, להגיע מרצונו החופשי לבית משפט בישראל. עדים פוטנציאליים רבים מפחדים מהרשויות הישראליות ורואים בכניסה לישראל, ועל אחת כמה וכמה לבית המשפט סכנה לחירותם ולשלומם".
1225. החמישית – העדר זמן מספיק להביא ראיות מטעם הנתבעים, כפי שנכתב בסעיף 45 לסיכומים של עו"ד אביטל שרון (עמ' 17-18 לסיכומים; ההדגשה במקור):
- "בהקשר זה יצויין כי בית המשפט הנכבד נתן לתובעים פרק זמן בלתי סבור של כ-7 שנים להגשת ראיותיהם החל מנובמבר 2008 ועד יוני 2015, במנות כאשר גם לאחר הגשת סיכומיהם המשיכו להגיש ראיות. בכל השנים בהן ביקשו התובעים אורכות הדגיש הנתבעים לציין כי יקפידו על כלל ההדדיות כשתבוא העת להגיש את ראיותיהם. אולם בית המשפט הנכבד לא כיבד את ההסכמה ולא הקפיד על ההדדיות. בית המשפט הנכבד קצב לנתבעים תקופה של כשנה בלבד להגשת ראיותיהם תוך שהוא לוחץ עליהם לסיים את מסכת ראיותיהם ולהכריז 'אלה עדיי' לאור לוח הזמנים הלחץ של המותב אשר עתיד לפרוש לגמלאות. כתוצאה מפער הזמנים האדיר שניתן לצדדים נפגמה באופן דרמטי תחושת ההוגנות והצדק".
1226. אשר למרואן ברגותי, שהוא נתבע באחד מהתיקים ושימש כראש התנוצים, ולאורך כל סיכומי התובעים הודגש חזר והדגש כי החלטתו שלא להעיד מהווה משקל ראייתי רב התומך בעמדת התובעים, הציגה ב"כ הנתבעים, עו"ד אביטל שרון, מעין "טענת הגנה" או "הצדקה" להחלטתו שלו – שכנראה הינה בתמיכת עורכי דינו – שלא להעיד.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1227. גם בעניין זה, כדי להציג את הדברים לאשורם, ראיתי לנכון לצטט את דברי ב"כ
2 הנתבעים מילה במילה (סעיפים 46-47, עמ' 18; ההדגשות במקור):

3 **46.** לסיום פרק זה נתייחס למרואן ברגותי שנתבע בחלק מהתיקים וסרב
4 להעיד במשפט דנן. בהכרעת הדין של ברגותי בתפ"ח 1158/02 מדינת
5 ישראל נ' מרואן חטיב ברגותי נכתב כך: 'בית המשפט הטיל אמנם
6 על הסניגוריה הציבורית לייצג את הנאשם, חרף בקשותיה החוזרות
7 ונשנות להשתחרר מייצוגו, ולמעשה היא מייצגת את הנאשם גם
8 כיום ונכחה בכל הדיונים. ואולם הסניגוריה הציבורית בחרה להיעתר
9 לבקשת הנאשם שלא להעלות טענות כלשהן מטעמו במהלך המשפט,
10 לרבות טענות משפטיות, ואף לא לחקור את העדים. כך התנהל ההליך
11 על פי בחירתו של הנאשם, אשר ממשיך לכפור בסמכות בית המשפט
12 לשפוט אותו. בנסיבות אלו בחר הנאשם גם שלא להגיב על כתב
13 האישום. כמו כן נמנע הנאשם מלהעיד בעצמו או להביא עדים
14 מטעמו'.

15 **47.** מרואן ברגותי סרב להעיד במשפטו הפלילי שלו בו נגזרו עליו מאסרי
16 עולם. הוא כפר בסמכותה של משטרת ישראל לחקרו ובסמכותו של
17 בית המשפט לשופטו. מכאן ברור שניסיונות הנתבעים דכאן להביאו
18 לעדות לא צלחו גם הם. מרואן ברגותי אינו מכיר בבית משפט ישראלי
19 ואינו מוכן להעיד לפניו גם כשחירותו תלויה בדבר וק"ו במשפט
20 אזרחי. משכך הם פני הדברים אין לזקוף לחובת הנתבעים את סירובו
21 להעיד בפני מותב זה".

22 **כה.9.2 ניתוח הראיות בתביעות – כללי**

23 1228. ב"כ הנתבעים מתייחסת החל מעמ' 19 עד עמ' 229, באופן פרטני לכל תיק ותיק
24 ומנתחת את הראיות שבו.

25 1229. כפי שכבר ציינתי ביחס לטענת ב"כ התובעים (פרק כד.27), החלטתי שלא להביא
26 טענות מפורטות אלה כאן, ואתייחס אליהן בפרקי הדיון של החלק השלישי של מסמך
27 זה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1230. אסתפק בציטוט הערות המבוא של ב"כ הנתבעים, כאמור בסעיף 48 (עמ' 19 לסיכומי
2 הנתבעים):
- 3 "וכעת, למלאכת בחינת הראיות, חוליה אחר חוליה, בהתבסס על פסקי דין
4 קודמים של מותב זה, ומבלי לקבל את עמדת המותב כי אלו הקריטריונים
5 לבחינת האחריות במקרים כגון דא, יבחנו הנתבעים בכל תיק ותיק האם
6 הרימו התובעים את הנטל להוכיח כי: המפגעים הועסקו על ידי הנתבעים
7 1-2 והאם פעלו במסגרת עבודתם; קיבלו אמל"ח מהנתבעים 1-2 לשם ביצוע
8 הפיגוע; קיבלו מימון מהנתבעים 1-2 לשם ביצוע הפיגוע".
- 9 כה.3 סיכומים פרטניים לת.א. 2538/00 (הלינץ' ברמאללה)
- 10 1231. כבר הוזכר לעיל (פרק כד.26.2) כי ביחס ללינץ' ברמאללה הוגשו ראיות מטעם ההגנה,
11 ואף נערכו מספר ישיבות שבהן נחקרו חקירה נגדית עדי הנתבעים.
- 12 1232. ב"כ הנתבעים, עו"ד אביטל שרון, הקדישה לנושא תיק זה סיכומים נפרדים שהוגשו
13 ביום 27.5.18, ואשר השתרעו על פני 46 עמודים.
- 14 1233. בפתח דבריה היא חוזרת על הטענות שנטענו ביחס לטענות בדבר הבעייתיות בראיות
15 שהוגשו על ידי התובעים (כפי שפורטו לעיל בפרק כה.2 על כל סעיפי המשנה שבו).
- 16 1234. לעניין שבפנינו שבפרשת הלינץ' ברמאללה נטען כי שב"כ התובעים הגישו מסמכים
17 בלתי קבילים ובהם הודעות חוץ של אדם, עד ושאינו עד במשפט אזרחי, זכ"דים
18 שנרשמו על ידי אנשי השב"כ, דו"חות פתולוגיים ועוד. נטען כי ביחס למספר נתבעים
19 הם לא הורשעו בהריגת המנוח כי אם בהריגת אחר בתיק זה, ועל כן לשיטת ב"כ
20 הנתבעים לא ניתן להשתמש במסמכים של אותם נתבעים בתיק זה. כמו כן, נטען
21 בהקשר זה כי "גם מראיות קבילות כהכרעות דין של נתבעים שהורשעו במעשה נושא
22 התביעה דנו, אין ללמוד עובדות על אחרים, זולת הנתבע [הרש"פ], שכן ביחס לאחרים
23 נותרו הקביעות בגדר עדות שמועה בלבד" (סעיף 2 סיפא לסיכומים הנ"ל).
- 24 1235. כפי שנהגתי ביחס לסיכומים של ב"כ התובעים בעניין זה (פרק כד.26.2), גם כאן אביא
25 את עיקרי הדברים המשותפים ולא אנתח עדות עדות, שכן ניתוחי העדויות ייעשו
26 בחלק השלישי של מסמך זה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1236. ראיתי לנכון לפתוח בסעיפים 5-7 לסיכומי הנתבעים, אשר כולם נכתבו באותיות בולד
2 וכנראה בעיני ב"כ הנתבעים הם הליבה של הטענות ביחס ללינץ' ברמאללה, מנקודת
3 מבטם של הנתבעים:
- 4 **5"** בטרם נחל במלאכת ניתוח הראיות נבקש במלוא הצניעות מבית
5 המשפט הנכבד להתעלם מכל דימוי מוקדם שיש במוחו בנוגע למהלך
6 העניינים בארוע מעבר לזה שעולה מחומר הראיות. נבקש מבית
7 המשפט להתעלם מדימויים הנשאבים ממראה תחנת משטרה
8 בישראל, מיומנות שוטרי משטרת ישראל, נשקים שיש בידי
9 משטרת ישראל וכד' שכן הללו אינם רלוונטיים לארוע נושא תביעה
10 זו שארע בתחנת משטרה בשטח A.
- 11 **6.** נבקש מבית המשפט לשוות לנגד עיניו מבנה אבן פשוט, מוקף גדר
12 ברזל לא גבוהה שניתן לטפס עליה, כ-10 שוטרי מנהלה לא מיומנים
13 ולא מנוסים, כ-10 שוטרים חמושים באלות בלבד והמון זועם, המון
14 של מאות ואלפי בחורים צעירים וגברים מבוגרים, חלקם חמושים
15 בנשק חם, מתנפל על הבניין, קופץ מעל הגדרות, מטפס על העצים
16 ועל חוטי חשמל ונכנס דרך החלונות, ובחמת זעם שובר קירות
17 ודלתות. ידמיין עשרות גברים צפופים בחדר קטן מחפשים על מי
18 לפרוק את זעמם ב'אמוק' ממש ושוטר שעומד בחדר הצפוף, בין
19 עשרות הגברים, נצמד לקיר, וכל מעיניו נתונים לשמירה על נשקו
20 האישי בשתי ידיו פן יחטף ממנו ואולי אף ישמש לרוצחו נפש. ישווה
21 בית המשפט הנכבד לעיניו את המראה הזה, את דלות כוחם של
22 השוטרים הבודדים מול עוצמת כוחו של ההמון.
- 23 **7.** נבקש עוד מבית המשפט הנכבד לענות על השאלה הפשוטה מדוע לא
24 הוציאו השוטרים את המנוח אל מחוץ לתחנה ברגע שהתחיל להצטבר
25 שם המון אדם הדורש זאת, מה פשוט היה זה לשלוח את המנוח אל
26 מותו, להתנער מאחריות ולטעון 'ידינו לא שפכו את הדם הזה'. מדוע
27 לא עשו זאת השוטרים אילולא הייתה הוראה מפורשת ממפקדיהם
28 לשמור על המנוח מכל משמר, מדוע סיכנו את חייהם מול המון זועם
29 ולא מילטו את נפשם לולא קבלת פקודה מפורשת?!"

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1237. מאחר והחיילים נהרגו בתוך משטרת רמאללה, מציבה ב"כ הנתבעים, עו"ד אביטל שרון, את ההסכמות והמחלוקות באופן הבא (סעיפים 8-9, עמ' 4-5 לסיכומי הנתבעים; ההדגשות במקור):

8" אין מחלוקת שהאירוע התרחש שעה שאלפים מתושבי רמאללה וסביבתה חזרו מלוויות שני חללים שנהרגו במהומות והם משולהבים (ר' ס' 47 לכתב האישום); אין מחלוקת כי חלק מהאירוע התרחש בתוך תחנת משטרה. בניגוד לכתוב בסיכומי התובעים (ס' 502) – יש מחלוקת בשאלה אם שוטרי המשטרה הפלסטינית ואנשי מנגנוני הביטחון הפלסטיניים היו מעורבים במעשה. הנתבעים יטענו כי לא הוכח כי השוטרים הבודדים שהשתתפו בתקיפת המנוח עשו כן במסגרת עבודתם. הנתבעים יטענו כי הם הוכיחו כי ההיפך הוא הנכון וכי הייתה הוראה של הנתבעת 1 לשמור על חיי המנוח ושלומו אלא שבנסיבות העניין השוטרים לא הצליחו לעמוד במשימה. ככל שהוכח כי מי מהמשתתפים בתקיפת המנוח היה שוטר, הרי שחרג מתפקידו ומעבודתו אצל הנתבעת 1 ועל כן לא ניתן לקבוע כי פעל כשלוחה ואין להטיל אחריות על הנתבעת בגין הארוע.

9. תיאור הארוע בסיכומי התובעים אינו מבוסס על ראיות קבילות והוא מערבב פיסות מידע חלקי, לא מאומת וסותר, בניסיון להעביר לבית המשפט תמונת מציאות שגויה (סעיפים 503-505 לסיכומיהם). כך לדוגמא התובעים מלקטים שמות של שוטרים שונים מראיות בלתי קבילות שונות ומציגים מצג שווא כאילו היו שוטרים רבים בכל שלב ושלב שהשתתפו בתקיפת המנוח. התמונה העולה מהראיות הקבילות ומעדויות עדי הנתבעים שונה לחלוטין. להלן העובדות כפי שהן עולות הראיות הקבילות בתיק".

1238. בפרק הבא של הסיכומים, שכותרתו "הנתבעים לא הרימו את הנטל להוכיח כי המפגעים פעלו במסגרת עבודתם אצל הנתבעת 1", נטען בראש סעיף 10 של הסיכומים כי "מאז הקמת הנתבעת 1 ועד ימינו קיימת הנחיה לכל אנשי מנגנוני הביטחון לדאוג לשלומם של ישראלים שנכנסים בטעות לשטחיה ולהעבירם בשלום ובבטחה לרשויות הישראליות. ואכן, עדים רבים העידו כי במהלך השנים ארע לא אחת שחיילים ואזרחים ישראלים טעו בדרכם והוחזרו על ידי כוחות ביטחון פלסטיניים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לצד הישראלי ללא פגע" (סעיף 10 רישא לסיכומים; בהמשך הסעיף מוזכרים
2 תצהירים של עדי הגנה שונים לעניין זה).
- 3 1239. לשיטת הנתבעים, לא היו מספיק כוחות למשטרה, לא היו כלי רכב למשטרה, כמות
4 כלי הנשק הייתה נמוכה, והמנוח הוכנס למשטרה מחשש שהמונים המשתתפים
5 בתהלוכת אבל ייתקלו בו ויפגעו בו (סעיפים 11 עד 16 רישא לסיכומי הנתבעים), כאשר
6 בהמשך נכתב "לא הוכח בראיות קבילות כי מאן דהוא, ובפרט לא שוטר, היכה את
7 המנוח בשלב זה. העובדה כי המנוח הוכנס לתחנת המשטרה על מנת להגן על חייו לא
8 נסתרה" (סעיף 16 סיפא, ההדגשה במקור).
- 9 1240. בהמשך מוסבר כי מפכ"ל המשטרה ונציג אש"ף הנחו את השוטרים לשמור על חיי
10 המנוח (סעיף 17).
- 11 1241. ההסבר לרצח המנוח בתחנת המשטרה, והסרת האחריות מהרש"פ מוסברת בסעיף 18
12 לסיכומי הנתבעים הכתובים כולם באותיות מודגשות, כאשר מילה אחת מודגשת
13 בקו):
- 14 "כאמור, אין מחלוקת ששוטרי הנתבעת 1 לא שלחו את המנוח לידי ההמון
15 הזועם שהמתין לו מחוץ לתחנת המשטרה. עובדה זו בלבד יש בה כדי להוכיח
16 את טענת הנתבעת 1 כי לא הייתה לה מדיניות של פגיעה בחיילים המגיעים
17 לשטחה בתום לב אלא ההפך מכך – הייתה מדיניות של החזרתם בשלום על
18 ידי גורמי ביטחון פלסטיניים לידי גורמי ביטחון ישראלים. העובדה שהמנוח
19 נותר בתחנת המשטרה והותקף שם בידי המון אדם זועם שסיכן גם את
20 שלומם של שוטרי הנתבעת 1, מוכיחה מעל לכל ספק כי המדיניות הכללית
21 והפקודות במקרה זה, היו להגן ולשמור על שלומו של המנוח, אלא שההמון
22 הזועם הרב והתנאים הקיצוניים בארוע מנעו מהשוטרים לבצע את
23 משימתם".
- 24 1242. לאור טענה מרכזית זו מובאים בהמשך (סעיף 19, על כל סעיפי המשנה שלו) פרטים
25 ביחס להצבת שוטרים על הפתחים, העלאת המנוח לקומה השנייה, פנייה לקבלת
26 תגבורת, ניסיון להרגעת המצב, ניסיון להסתיר את זהותם של המנוחים ושיחות של
27 מושל רמאללה עם מפקדת התיאום והקישור, והרחקת ההמון מהגדרות. כן נטען כי
28 מפקד כוחות המשטרה ברמאללה נשכב על אחד המנוחים כדי לגונן עליו וכי במהלך
29 האירוע נשברה ידו של אחד השוטרים, ו-13 שוטרים וקצין נפצעו בניסיון להגן על

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 המנוח. כן נטען באותו סעיף, כי "הכוחות המיוחדים בחרו שלא לפתוח באש כדי לא
2 להיכנס לקרב יריות רב נפגעים עם החמושים ששהו בחדר או מחוצה לו" (סעיף
3 19. יח, עמ' 10).
- 4 1243. טענה נוספת של הנתבעים היא שהאירוע תוחקר על ידי מנגנוני הביטחון ובסיומו יצא
5 דו"ח מסכם למפכ"ל המשטרה, שממנו מצוטטים, בסעיף 20 לסיכומי הנתבעים,
6 דברים אלה:
- 7 "כוחות המשטרה עמלו קשה לבצע את הפקודה המורה להם למצות את כל
8 המאמצים האפשריים על מנת לשמור על חיי החיילים ולמנוע מהקהל
9 מלפלוש אל תחנת המשטרה... לא היה והשתתף ולו אף אחד מכוחות
10 המשטרה או קציניהם בתקיפות נגד החיילים ההפך הם הגנו עליהם כך
11 שרבים מהם נפגעו והתעלפו והועברו 13 איש מבניהם (נזכיר שלכתחילה היו
12 רק 20 א.ש.). אל בית החולים ברמאללה כאשר הם פצועים המומים
13 ומאוכזבים מהתנהגותו של הקהל חסרת ההיגיון והמוסר' (ס' 9, נספח ג'
14 לתצהיר פייסל מחמד שיח יוסף שיח)".
- 15 1244. לשיטת הנתבעים, יש לתת משקל רב לדו"ח החקירה האמור שיצא קרוב לשנה לאחר
16 האירוע, שנים רבות טרם הוגש לבית המשפט (סעיף 21 לסיכומי הנתבעים).
- 17 1245. וכך מסתיים פרק זה של סיכומי הנתבעים (סעיף 22):
- 18 "במצב עובדתי זה, הרי שגם אילו יסבור בית המשפט כי התובעים הוכיחו
19 בראיות קבילות ששוטרים זוטרים כלשהם השתתפו בתקיפת המנוח, טענה
20 מוכחשת, הרי שלא הורם הנטל להוכיח כי הם עשו במסגרת תפקידם אצל
21 הנתבעת 1 אלא בחריגה בוטה ממנו. הנתבעים הוכיחו כי הפקודות היו
22 הפוכות והפעולות שעשו תוך כדי הארוע נעשו במטרה למלא אחר הפקודות".
- 23 1246. הפרק הבא בסיכומי הנתבעים שכותרתו "לא הוכחה השתתפות שוטרים בתקיפת
24 המנוח ו/או שנעשתה במסגרת עבודתם את הנתבעת 1", מתבסס על דו"ח החקירה
25 האמור, שממנו עולה, לדברי ב"כ הנתבעים, כי "שוטרים לא השתתפו בתקיפת
26 המנוח".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1247. בהמשך, יש התייחסות מפורשת ומפורטת לעדויות הנתבעים, כאשר מטרת הציטוטים היא, כלשון הסיפא בסעיף 23, להסביר מדוע הם הורשעו בתקיפת המנוח בבתי המשפט הצבאיים (סעיף 24-25 לסיכומי הנתבעים).
1248. בסעיף 26 יש התייחסות לנתבע 5, שלא הורשע בתקיפת המנוח או בהריגתו, אלא בפגיעה בביטחון האזור בלבד (ראה ציטוט העדויות לאורך עמ' 15-18).
1249. כך הוא גם לגבי הנתבעים 6 ו-7 שאף הם לא הורשעו לגבי העבירה הנוגעת למנוח, ולטענת ב"כ הנתבעים הדבר נעשה רק כדי להגיש את הכרעות הדין בעניינם לבית המשפט כראיה קבילה ולא כעדות שמועה. לטענת ב"כ הנתבעים מדובר בפרקטיקה פסולה שמרוקנת את סעיף 42א לפקודת הראיות מתוכנו (סעיף 27 רישא לסיכומי הנתבעים; וראה הציטוטים לאורך עמ' 19-20).
1250. אשר לנתבעים 6-18, מאחר ועל פי כתב התביעה לא נטען כי הם הועסקו על ידי הרש"פ, אין להטיל על הרש"פ חבות בנויקין בשל מעשיהם, ככל שאלה הוכחו (סעיף 29 לסיכומים).
1251. אשר לנתבע 10, נטען כי הוא אדם בעל קשיים אובייקטיביים ממשיים ואין לתת משקל להכרעת דינו (סעיף 30).
1252. נתבע 14 הכחיש את הודעותיו במשטרה בהיותו קטין (סעיף 30, והציטוט הגדול בהמשך הסעיף).
1253. נתבע 15 לא הועסק אצל הרש"פ והכחיש את הודעותיו במשטרה (סעיף 31 לסיכומי הנתבעים).
1254. נתבע 17 לא הורשע בעבירה הנוגעת לתביעה ולכן לא ניתן להביא את הכרעת דינו כראיה על פי סעיף 42א (סעיף 32 לסיכומי הנתבעים).
1255. אשר לנתבעים 18-21 – לא הובאה ראיה קבילה כי הם שוטרים שפעלו שלא כשורה או עשו מעשים במסגרת תפקידם אצל הרש"פ ולכן היא איננה אחראית למעשיהם (סעיף 33 לסיכומי הנתבעים).
1256. נתבע 22 – מנהל תחנת משטרת אל בירה ברמאללה, העיד מטעם הרש"פ, ובסיכומים מבקשים להאמין לדבריו כי הוא פעל כשורה, לא התרשל בתפקידו לא פגע במנוח (סעיף 34 לסיכומי הנתבעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1257. ככל שמדובר בנתבע 23, הוא היה שוטר צעיר בכוחות המיוחדים של המשטרה, וניסה
2 למנוע פגיעה במנוח, ושחרר לאחר 40 ימי מעצר על ידי הכוחות הישראליים
3 שהשתכנעו שעשה את עבודתו וניסה להגן ככל האפשר על המנוח, ולכן הרש"פ אינה
4 אחראית (סעיף 35 לסיכומי הנתבעים).
- 5 1258. לטענת הנתבעים, התובעים לא הרימו את הנטל להוכיח כי מקור האמל"ח באירוע היה
6 של הרש"פ שכן עולה שהמנוח נהרג באמצעות חפצים קהים שונים ולא נטען ולא הוכח
7 כי מקור חפצים אלו הוא ברש"פ (סעיף 36).
- 8 1259. הנתבעים הוסיפו וטענו בסיכומים האמורים, כי התובעים לא הרימו את הנטל להוכיח
9 כי מימון האירוע הגיע מהרש"פ. לטענת הנתבעים מדובר באירוע ספונטני שלא קיבל
10 שום מימון (סעיף 37), והעזרה הכספית המוזכרת באחד מהמסמכים אינה קשורה
11 לעניין ובכל מקרה אותו נספח אינו חתום על ידי ערפאת ואין לדעת האם הבקשה
12 הגיעה אליו והאם אושרה על ידו (סעיפים 38-41 לסיכומי הנתבעים).
- 13 1260. לשיטת הנתבעים, מה שקובע הוא דו"ח החקירה הפנימי של הרש"פ שקבע כי שוטרים
14 פלסטינים לא פגעו במנוח כי הם ניסו להגן עליו. לכן, לשיטת הנתבעים, אנשי הרש"פ
15 אשר "נשפטו על ידי המערכת הצבאית הישראלית על לא עוול בכפם לאחר שסיכנו
16 את חייהם בהגנה על המנוח" (סעיף 42 לסיכומי הנתבעים). לכן, מימון הגנה משפטית
17 מול המערכת הצבאית מוצדק כי זו מנסה לשים מאחורי סורג ובריה אדם חף מפשע
18 לאור החקירה האמורה. מכאן, מסקנת הנתבעים: "הרי שגם אילו היה מוכח
19 שהנתבעת 1 סייעה במימון הגנה של אחד הנאשמים, אין משום אשור של המעשים
20 בהם הואשם אלא אמונה בחפותו על פי חקירה פנימית" (סעיף 42 סיפא לסיכומי
21 הנתבעים).
- 22 1261. ב"כ הנתבעים דוחה את טענות התובעים בדבר "זיהום" של עדי הנתבעת אשר ישבו
23 יחדיו לפני החתימה על התצהירים, והכל כמוסבר במפורט בסעיפים 43-47 לסיכומי
24 הנתבעים, עמ' 25-26.
- 25 1262. החל מעמ' 26, תחת הכותרת "חקירת עדי הנתבעת" לאורך עמודים רבים, נטענו
26 הטענות הבאות ביחס לדברים שעדי הנתבעת אמרו בבית המשפט: יש פערי תרגום
27 ותרבות; בית המשפט לא הבין את העדים; בית המשפט, כלשון ב"כ הנתבעים, "בחר
28 לאבד את סבלנותו כלפי העד"; בית המשפט מכיר רק את המערכת הישראלית, ולא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 את הפלסטינית; כאשר הייתה סתירה ביחס לדברי עד מסוים, באוזני בית המשפט
2 דקויות אלה לא הובנו; לא בית המשפט, לא המתרגם, ולא עוה"ד החוקר לא ערים
3 להבדלים בדברי עד; בסעיף 58 לסיכומי הנתבעים (עמ' 31) נטען כי היו קשיים בהבנה
4 ובתרגום; גם בשאלת כי הנשק, לשיטת ב"כ הנתבעים, בשל קשיי תרגום ושפה ופערי
5 תרבות והבנה, יש בלבול בין כלי הנשק של המנוחים לבין כלי הנשק של המשטרה
6 הפלסטינית (סעיף 60 לסיכומי הנתבעים); גם כלי נשק שהיו בנשיקה של המשטרה
7 לא הובנו על ידי בית המשפט (סעיף 61 לסיכומי הנתבעים).
- 8 1263. כאשר יש סתירות בדברי עדי ההגנה, מדובר או בסתירות מינוריות וחסרות משמעות
9 (סעיף 62 לסיכומי הנתבעים), או נטען כי "החקירה הנגדית כולה מצטיירת כתלת
10 שיח של חרשים כאשר עורך הדין החוקר מתעצבן על העד, בית המשפט מזלזל
11 בתשובותיו, ואילו העד מתוסכל ואינו מבין מה הפגם בתשובותיו מאחר והוא מבין
12 את השאלות אחרת ועונה עליהן כמיטב יכולתו" (סעיף 63 רישא לסיכומי הנתבעים).
- 13 1264. וכך מתייחסת ב"כ הנתבעים לעדותו של עד ההגנה מטעמה, מפכ"ל המשטרה
14 הפלסטינית (סעיף 63 סיפא לסיכומים):
- 15 "בחקירת העד, אדם מבוגר, מפכ"ל משטרת יו"ש לשעבר, ניסה האחרון
16 להסביר כמיטב יכולתו את השתלשלות העניינים, אך אוזני בית המשפט,
17 ואוזני עוה"ד החוקר, לא שמעו את דבריו בהקשר הנכון".
- 18 1265. לאורך עמודים רבים יש ניתוח של עדויות וציטוטים מאותם עדים. כפי שאמרתי לעיל,
19 לא אתייחס בשלב זה לדברים, והדבר ילובן בפרק המתאים בחלק השלישי של מסמך
20 זה. אסיים פרק זה של הסיכומים באמור בסעיף 73 לסיכומי הנתבעים (עמ' 41), שזה
21 לשונו:
- 22 "עדותו הכנה והאמינה של העד שופכת אור נוסף על הסיטואציה הקיצונית
23 שגרמה למות המנוח; על מאמצי העד וחבריו להגן עליו בהתאם לפקודות
24 שקיבלו, ולסיבות לכישלונם. העדות תומכת בגרסת הנתבעת 1 כי נתנה
25 הוראה לפעול להגן על המנוח, אך בנסיבות הקיצוניות בארוע, פקודיה לא
26 יכלו למלא אחר ההוראות".
- 27 1266. בחלק האחרון של הסיכומים העוסק באחריות של הרש"פ, יש התייחסות למספר
28 נושאים, כפי שיפורט להלן.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1267. כנגד טענת התובעים כי הרש"פ אחראית בנזיקין בשל כליאת השווא של המנוח,
2 תשובת הנתבעים היא כי העדים השונים הבהירו שעובדתית לא הייתה כליאה וכי
3 המנוח הוכנס לתחנת המשטרה במטרה להגן עליו מפני ההמונים שהשתתפו בלוויית
4 בקרבת מקום (ראה: סעיף 74 לסיכומי הנתבעים רישא וכן הראיות הפרוסות לאורך
5 הסעיפים 75-76 לסיכומי הנתבעים).
- 6 1268. בהמשך נטען כי לא הובאה כל ראיה לכך שהמנוח היה פיזית עצור או כי נדרש
7 להזדהות. ב"כ הנתבעת מבקשת להאמין לעדי הנתבעים כי מטרת הכנסתו של המנוח
8 לתחנת המשטרה הייתה להעבירו למת"ק הישראלי, ברגע שהדבר יתאפשר, כפי
9 שנעשה הדבר במקרים דומים בעבר (סעיף 77 לסיכומי הנתבעים).
- 10 1269. "מאחר ולא הייתה כליאה – הרי שלא מתקיים התנאי העובדתי לעוולת כליאת
11 השווא" (סעיף 78 לסיכומים).
- 12 1270. בסוף הפרק העוסק בכליאת השווא מועלית הטענה המשפטית הבאה (סעיף 79
13 לסיכומי הנתבעים):
- 14 "למותר לציין כי המנשר הצבאי בדבר יישום הסכם הביניים (יהודה
15 ושומרון) (מס' 7) תשנ"ו-1995 אינו חל על הנתבעת 1 כי אם על כוחות
16 הביטחון של מדינת ישראל הכפופים למפקד הצבאי הישראלי".
- 17 1271. העילה הנוספת המוזכרת בתביעה היא עילת התקיפה, וביחס אליה עמדת הנתבעים
18 היא זו (סעיפים 80-81 לסיכומי הנתבעים, עמ' 44-45; ההדגשות במקור):
- 19 "80. הנתבעים טוענים כי הנתבעת 1 אחראית בנזיקין כלפי התובעים בשל
20 תקיפת המנוח. הנתבעים הראו כי עשו כי הנחו את פקודיהם להגן על
21 המנוח, הזעיקו כוחות תגבור; התייעצו עם בכירים ועם המת"ק
22 הישראלי; ניסו להדוף את ההמון; נעלו שערים ודלתות וכו' כפי
23 שפורט לעיל בסעיף 16. אלא שכוחו של ההמון היה גדול מכוחם של
24 השוטרים המעטים. בנסיבות אלו אין להטיל את [על] הנתבעת 1
25 אחריות בנזיקין בגין עוולה זו.
- 26 81. יצוין כי ביחס לאף אחד מהשוטרים הנתבעים שהשתתפו בתקיפת
27 המנוח, ככל שהדבר הוכח, לא הוכח קיומם של תנאי סעיף 13
28 לפקודת הנזיקין. בסעיף נקבע כי מעביד יהא חב על מעשה שעשה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 עובד שלו אם הרשה או אשרר את המעשה. לא הוכח כי הנתבעת 1
2 הרשתה או אשררה את תקיפת המנוח. ההפך הוא הנכון, הוכח כי
3 הנתבעת 1 לא הרשתה את תקיפת המנוח והורתה לעובדיה לפעול
4 לשמור על שלומו ולהחזירו לידי ישראל. כמו כן לא מתקיים התנאי
5 'עשה את המעשה תוך כדי עבודתו' בשל החרוג הקבוע בהמשך
6 הסעיף המסביר כי 'רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של
7 עובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים הרגילים של
8 עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא
9 נאות של מעשה שהרשה המעביד; אולם לא יראו כן מעשה שעשה
10 העובד למטרות של עצמו ולא לעניין המעביד'. לא הוכח כי מי
11 מהשוטרים שהשתתפו בתקיפת המנוח, דבר המוכחש, פעל כשהוא
12 מבצע את התפקידים הרגילים של עבודתו שכן עבודתם הרגילה של
13 השוטרים לא כללה תקיפת ישראלים טועים בדרכם. הוכח כי עבודת
14 השוטרים כללה החזרתם בשלום של ישראלים טועים, אזרחים או
15 חיילים, לצד הישראלי. ככל ששוטרים של הנתבעת 1 השתתפו
16 בתקיפה הרי שעשו זאת למטרת עצמם ולא לעניין המעביד. בנוסף,
17 לא הוכח כי התקיים 'מבחן השליטה הגמורה' כדרישת הפסיקה
18 והספרות. לא הוכח כי מי מהנתבעים השוטרים שהשתתפו בתקיפת
19 המנוח פעל במסגרת כפיפותו לנתבעת 1, כחלק פנימי ואינטגרלי
20 לפעולת הנתבעת 1, בהוראת הנתבעת 1 או מטעמה. משלא הוכחו כל
21 אלו הרי שאין לחייב את הנתבעת 1 בנזיקין בגין פעולות שוטרים
22 שהפרו את הוראותיה המפורשות".

23 1272. העילה המשפטית הנוספת שתוארה על ידי התובעים כ"דבר מסוכן", זוכה לתשובה זו
24 של הנתבעים (סעיפים 82-83 לסיכומי הנתבעים, עמ' 45 לסיכומים; ההדגשות
25 במקור):

26 "82. הנתבעים טוענים כי נזקו של המנוח ארע בשל דבר מסוכן אשר
27 הנתבעים ממונים עליו. יובהר כי לא הוכח כי המנוח נפגע מכלי ירייה
28 של הנתבעת 1. ההפך הוא הנכון. הוכח כי המנוח נפגע מחפצים כהים
29 רבים ושונים כגון צינורות ומקלות אך לא מכלי ירייה של הנתבעת 1.
30 מכאן שלא מתקיים התנאי העובדתי של 'דבר מסוכן' להעברת הנטל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לפני סיום נעיר כי במקרה דנן לא חל הכלל 'הדבר מעיד על עצמו' שכן
2 לא מתקיימים התנאים המצטברים הנדרשים: לא הוכח כי לתובע לא
3 הייתה ידיעה או לא הייתה לו יכולת לדעת מה היו למעשה הנסיבות
4 שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק. למעשה מכמות הראיות
5 שהגישו התובעים ניכר כי מרבית הידע על הארוע נמצא דווקא
6 בידיהם. בנוסף, לא מתקיים התנאי שהנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע
7 הייתה שליטה מלאה עליו. הארוע ארע בנכס שבשליטת הנתבע 1
8 אבל על ידי המון אדם. משכך, הנטל להוכחת התרשלות הנתבעת 1
9 מוטל על התובעים והם לא הרימו אותו".
- 10 1273. ובכך מסתיים מסמך זה של 46 העמודים של הסיכומים שהוקדשו ללינץ' ברמאללה,
11 בפרק שכותרתו "סיכום ומסקנות" (סעיפים 84-88 לסיכומי הנתבעת, עמ' 46):
- 12 "84. הארוע דנן היה חריג וקיצוני. שוטרי תחנת המשטרה באל-בירה
13 רמאללה, קיבלו הנחיות להגן על המנוח וניסו למלא אחריהן ולהעביר
14 את המנוח לידי גורמי ביטחון ישראלים, אך לא הצליחו.
- 15 85. התובעים לא הרימו את הנטל להוכיח כי מי מהשוטרים השתתף
16 בתקיפת המנוח וככל שעשה זאת – שפעל במסגרת תפקידו. להפך.
- 17 86. מטעם הנתבעת 1 העידו עדים בכירים במנגנון המשטרה שנכחו
18 בארוע. עדויות העדים היו מהימנות ובעלות משקל שחזקו את טענת
19 הנתבעת 1 בנוגע למאמציהם להגן על המנוח. בנוסף, לא הוכחה
20 כליאה.
- 21 87. לאור כל האמור לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כי התובעים
22 לא הרימו את הנטל להוכיח כי הנתבעת 1 אחראית בנזיקין לארוע
23 נשוא התביעה.
- 24 88. ביהמ"ש הנכבד מתבקש לדחות את התביעה תוך חיוב התובעים
25 בהוצאות הנתבעת בגין ניהול תביעה במשך כ-18 שנים לרבות
26 הוצאות שכ"ט עו"ד ומע"מ כחוק".

27

28

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כה.4 סיכומי הנתבעים – החלק הכללי

2 כה.4.1 מבוא

3 1274. ביום 22.7.18 הגיש ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף ארנון, מסמך רחב היקף של 263 עמודים,
4 שכותרתו "הודעה על הגשת סיכומים מטעם הנתבעים – החלק הכללי".

5 1275. לא ראיתי לנכון להביא את שלושת הסעיפים הראשונים המתייחסים למועד ההגשה
6 ולהיקף ההגשה, שכן עניינים אלה הינם נושאים טכניים שיש בהם כדי להסיט את
7 המבט מהתמונה המרכזית.

8 1276. הסיכומים שהוגשו כוללים 27 פרקים.

9 1277. אציג אותם על פי סדר כתיבתם, במתכונת דומה לזאת שהוצגו הסיכומים הקודמים,
10 דהיינו הבאת עיקרי הדברים, ובמקרה הצורך גם ציטוט סעיפים ממסמך הסיכומים
11 שראיתי לנכון להביאם במלואם מילה במילה.

12 כה.4.2 הקדמה

13 1278. בסעיף 1 מיד לאחר הכותרת "הקדמה" נכתבו הדברים הבאים:

14 **"בפתח הדברים יצוין כי סיכומים אלו מוגשים מתוך תחושה וחשש כבדים**
15 **כי ההכרעה למעשה כבר נפלה וכי עמלם של הנתבעים, הן בניהול התיקים**
16 **והן במלאכת הסיכומים – היה לשווא.**

17 1279. לאחר שמוצגים 17 התיקים ככאלה העוסקים בנושאים שונים מבחינת סוג זהות
18 המבצעים ומיקום, וכן אירועים שהיו לפני האינתיפאדה ולאחריה (סעיפים 4-2),
19 מזכיר ב"כ הנתבעים כי הוא התנגד לאיחוד התיקים באופן מהותי, וטען כי ייגרם
20 סרבול וחוסר יעילות בניהול התיקים. לדבריו, היקף זה של 80 ישיבות על פני למעלה
21 מ-4,000 עמודי פרוטוקול שבהם נשמעו עשרות עדים נגרם כולו על ידי התובעים
22 שבחרו לנהל את התביעות כך שיריעת המחלוקת הייתה רחבה בהרבה מזו הנדרשת
23 להכרעה בסוגיות המשפטיות העומדות על הפרק (סעיפים 5 ו-6 לסיכומי הנתבעים).

24 1280. בהקשר זה ובהמשך לדברים האמורים, משלב ב"כ הנתבעים טענות על דרך ניהול
25 המשפט על ידי התובעים ואף מייחס לשופט הדין בתיק דברים אלה כפי שנכתבו
26 בסעיפים 7-12:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בית המשפט נתן יד חופשית להתנהלות זו של התובעים. לטעם .7"
2 הנתבעים, על בית המשפט היה למנוע זאת ולנהל את המשפט באופן
3 המקובל, הראוי והיעיל ביותר.
- 4 מבחינה זו, ככל שהמשפט התארך – אין לתלות את האשם אלא .8
5 בתובעים. הם שהתוו את הדרך, הם שקבעו את המסלול,
6 והתמשכותם של ההליכים היא תוצאה ישירה של רצונם לאחד את
7 התיקים, להגיש ראיות בהיקף אדיר ולנהל את התיקים 'ביחס
8 לשאלה אחת'. בית המשפט הוא שאיפשר להם לעשות זאת.
- 9 תביעות אלו אין מקומן בבתי המשפט בישראל. אין זה ראוי שמדינה .9
10 ריבונית אחת תשפוט ישות ריבונית שניה. אין זה ראוי כי בית משפט
11 ישראלי, ישפוט גוף זר שאינו פועל על פי חוקים ונורמות ישראליים
12 ואף נתפס בעיניו כאויב. תוצאת מצב אבסורדי זה נחשפה בפועל
13 פעמים רבות במהלך משפט זה (ואחרים) כאשר פערי מנטליות,
14 תרבות, תפיסות עולם ואף התנהגות הביאו לכך שדברי העדים מטעם
15 הנתבעים לא הובאו ולא הובנו כהלכה או פורשו באופן מוטעה.
- 16 כמו כן, הפלוגתא שהונחה על ידי התובעים הינה כללית ביותר .10
17 ודורשת הלכה למעשה מבית המשפט להכריע בשאלות היסטוריות
18 ביחס לאינתיפאדה כולה ולמעורבות הנטענת של הנתבעים בה.
19 שאלות היסטוריות שלובות יד ביד עם שאלות עובדתיות והיריעה
20 שפרשו התובעים בפני בית המשפט כה רחבה וכוללת עובדות כה
21 רבות (רובן המכריע לחלוטין אינו נחוץ להכרעה בתביעות אלו), עד
22 שבלתי ניתן להפריד בין השאלות השונות.
- 23 הנתבעים יראו בסיכומים אלו כי התובעים לא הוכיחו את טענותיהם .11
24 בעניין אחריות הנתבעים לארועים השונים נושא התובענות – לא
25 באופן כללי ולא באופן ספציפי; טענות התובעים נסמכות על אמירות
26 כלליות ועמומות, פשטניות וגורפות, מגמתיות ברובן, שאינן יכולות
27 לתאר ובוודאי שלא להקיף מהימנה את המציאות המורכבת ששררה
28 באזורינו באותה תקופה; ראיות התובעים הינן בגדר עדויות שמיעה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 או נשענות על התבטאויות בתקשורת שאין בהן כדי לבסס אחריות
2 ברמה הנדרשת במשפט אזרחי ולכן יש לדחות את התביעות.
- 3 12. כ[פ]י שנכתב כבר בפתיח, לכל אורך הדרך חשו הנתבעים כי בית
4 המשפט גיבש דעתו מראש כנגדם וכי תוצאות המשפט סומנו מראש.
5 בית המשפט התערב בניהול הדיונים לטובת התובעים בכל שלב של
6 ניהול התביעות, כפי שיפורט בהמשך".
- 7 1281. לעניין אחרון זה מובאות שתי דוגמאות בסעיפים 13 ו-14 לסיכומים. הנתבעים חזרו
8 על הטענה בסעיפים רבים, בהמשך סיכומיהם, ושם יובאו הדברים, בלשונם או
9 בתמציתם.
- 10 1282. במסגרת הנושאים שמקומם במבוא או בהערות הפתיחה, כללו הנתבעים בפרק ב של
11 סיכומיהם "הערה ביחס ליתר הנתבעים שאינם מיוצגים על ידי משרד החתום
12 מטה".
- 13 1283. בפרק זה נטען כי משרד עו"ד ארנון מייצג את רש"פ, אש"ף ומרואן ברגותי, ולא ידוע
14 לו האם נעשתה מסירת כתבי בית דין לנתבעים האחרים, אך כן ידוע לו שהם לא הגישו
15 כתבי הגנה מטעמם. לכן, להבנת עו"ד ארנון מדובר בבעלי דין לכל דבר ועניין, שלא
16 נכחו בדיוני ההוכחות ולא הוזמנו אליהם ולכן לא ניתנה להם הזדמנות להציג את
17 גרסתם, לטעון טענות, להגיש ראיות ולחקור עדים. מכאן נובעת, לשיטתו של ב"כ
18 הנתבעים עו"ד ארנון, מסקנה משפטית לפיה: "לא ניתן להטיל אחריות יחד ולחוד'
19 על הנתבעים כאן יחד עם הנתבעים הפרטיים ביחס למעשים ו/או מחדלים שיוחסו
20 לנתבעים אלו, בייחוד כאשר לא הוכח קיומו של קשר סיבתי בין המעשים ו/או
21 המחדלים המיוחסים לנתבעים הפרטיים לבין הנתבעים כאן" (סעיף 21 סיפא
22 לסיכומי הנתבעים).
- 23 1284. נימוק נוסף לכך שלא ניתן לחייב את כל הנתבעים ביחד ולחוד מובא בסעיף 22 לסיכומי
24 הנתבעים, כדלקמן:
- 25 "מאחר שאין מחלוקת כי אין טענה כנגד הנתבעים כאן ביחס לביצוע מעשי
26 הטרור עצמם אלא הטענות כנגדם הינן טענות כלליות במישור של 'הסתה'
27 ו/או 'עידוד' ו/או 'מימון' כללי של מעשי טרור, אזי אין לראות את הנתבעים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כחבים ביחד ולחוד עם הנתבעים הפרטיים בקשר למעשים ו/או למחדלים
2 הקונקרטיים המיוחסים להם בכתבי התביעה".
- 3 1285. לעניין הימנעות התובעים מהזמנת הנתבעים הפרטיים לדיון, טוען ב"כ הנתבעים, עו"ד
4 ארנון (על אף שאינו מייצג אותם) כי הימנעות זו של התובעים גוררת פגם בהליך ואף
5 מצטט לעניין זה דברים שנאמרו על ידי ביהמ"ש ביום 14.4.13 (ראה סעיף 23 לסיכומי
6 הנתבעים).

כה.4 הטענות המקדמיות – הזכות להעלותן

- 7
- 8 1286. עו"ד ארנון מציין כי העלה טענות מקדמיות (שיפורטו להלן) בכתבי ההגנה שהגיש
9 בתיקים.
- 10 1287. הוא ער לכך כי הטענות המקדמיות כפי שהועלו על הכתב בחמשת השאלות שפירט
11 הנשיא זילר, נידונו בבקשת רשות ערעור עצמו שהוא עצמו הגיש (רע"א 4060/03; ראה
12 על פסק הדין בתיק רע"א הנ"ל בפרק כב.3 לעיל).
- 13 1288. אולם, להבנתו של עו"ד ארנון לפחות בשלושה נושאים בית המשפט העליון ברע"א
14 4060/03 הנ"ל לא הכריע אלא קבע ששאלות אלה ילובנו בהמשך ההליכים בערכאות
15 הדיוניות.
- 16 1289. עו"ד ארנון התייחס לנושאים הבאים כאשר לצד כל אחד מהם הוא מצטט קטע מפסק
17 הדין של בית המשפט העליון ברע"א הנ"ל: היקף החסינות (סעיף 25); הדין שחל (סעיף
18 26); הדוקטרינה של פורום לא נאות (סעיף 27).
- 19 1290. אביא להלן בשלושת הפרקים הבאים את טענות הנתבעים באותם נושאים.

כה.4 חסינות

- 20
- 21 1291. לטענת ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, עצם השתתפותם בהליכים אלה אין בה משום ויתור
22 על חסינותם הדיונית, וקיומה של חסינות מהותית תקיפה לאור הטענות שיפורטו
23 להלן (סעיף 28 לסיכומי הנתבעים).
- 24 1292. לשיטת הנתבעים, הרש"פ ו/או האורגנים שלה ו/או הבכירים שלה זכאים לחסינות
25 דיונית מפני שיפוט בהליכים אזרחיים במדינה זרה (סעיף 29 רישא לסיכומי
26 הנתבעים), כאשר הטעם לכך מוסבר בסעיף 29 סיפא בזו הלשון: "לא ניתן להתעלם
27 מההיבטים הריבוניים שהוקנו לרשות הפלסטינית ולשטחיה, ועל כן מעמדה והיותה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 'מעין ריבון' מפעילים עליה את הגיונה של החסינות בפרט במקרה בו מתבקשת
2 הכרעה על מעשיה כריבון".
- 3 1293. לאחר שמזכיר הוא את ההחלטה בהרכב מיום 30.3.13 (ראה על כך במפורט בפרק
4 כב.2) שבה אומצה הגישה הפורמלית לפיה החסינות נגזרת מהמעמד הפורמלי של הגוף
5 הנידון וכי עניין זה הושאר לשיקול דעתה של הרשות המבצעת באמצעות תעודת שר
6 חוץ, ובית המשפט העליון ברע"א 4060/03 לא התייחס לשאלת תחולת החסינות על
7 הרשות הפלסטינאית ואופייה, ובפרשת מנטין הסתמך בית המשפט העליון על תעודת
8 שר חוץ (כאשר הוא מציין שבתיקים שלפנינו לא הוצאו למיטב ידיעתו תעודות כאלה),
9 רואה הוא את השאלה של חסינות כשאלה פתוחה וטוען ביחס אליה כפי שיובא להלן
10 בפסקאות הבאות.
- 11 1294. עו"ד ארנון מזכיר את דו"ח הוועדה הציבורית להכנת חסינות מדינות זרות (משרד
12 המשטים ומשרד החוץ, 2005), כאשר על פי פרשנותו הומצא בדו"ח גישה
13 פונקציונאלית לסוגיית החסינות, וזאת במקום הגישה הפורמלית, אשר תולה את עצם
14 תחולת החסינות, במעמד הפורמלי של הגוף הנידון (סעיף 32 לסיכומי הנתבעים).
- 15 1295. ההגדרה המוצעת ל"מדינה" על פי הדו"ח האמור, כפי שמפרשו ב"כ הנתבעים, היא כי
16 מדובר בהגדרה רחבה וגמישה, כאשר העמדה הבסיסית היא זו: "כל אימת שמופעלת
17 סמכות שלטונית, ראוי להעניק חסינות". בהמשך מביא הוא מהדו"ח כי "אופי
18 הפעילות הוא שמכריע אם החסינות תחול אם לאו. יכול גוף שמפעיל סמכות
19 שלטונית רשאי ליהנות מהחסינות, אפילו אינו שלטוני במהותו". ובהמשך הוא
20 מצטט קטע נוסף בדו"ח הנוגע בשאלת ההכרה בגוף מסוים כמדינה: "אין זה רצוי
21 להשאיר את העניין כולו לרשות המבצעת ולאפשר לשר החוץ להכתיב לבית המשפט,
22 באמצעות תעודת שר חוץ שתכריע תמיד, אם לפרוס חסינות אם לאו" (כל הציטוטים
23 מן הדו"ח מובאים בסעיף 33 לסיכומי הנתבעים).
- 24 1296. ברם, גם ב"כ הנתבעים יודע שהמסמכים המחייבים בבית המשפט אינם דו"חות אלא
25 סעיפי חוק, ועל כן הוא כותב את הדברים הבאים בסעיף 34 לסיכומיו; ההדגשות
26 במקור:
- 27 "אמנם, בחוק חסינות מדינות זרות, תשס"ט-2008 נקבעה ההגדרה לחסינות
28 ולהיקפה אולם הנתבעים סבורים כי לאור מאפייניה הברורים של הרש"פ
29 יש לקבוע כי היא מדינה זרה בהגדרתה בחוק ולפיכך לא חל עליה ס' 20 לחוק

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הדן ביישנות [כנראה צ"ל: בישות] מדינית שאינה מדינה, שלגביה רשאי שר
2 החוץ לקבוע כי תהא לה חסינות".
- 3 1297. בהמשך מועלית טענה חלופית כדלקמן (סעיפים 35-36 לסיכומי הנתבעים):
- 4 35. לחילופין, כאמור לעיל, בתיקים אלו לא הוצאו, למיטב ידיעת הח"מ,
5 תעודות שר חוץ ולפיכך אין באפשרות בית המשפט בעת הזו לקבוע
6 קיומה ו/או אי קיומה של חסינות ריבון.
- 7 36. בהנחה שייקבע קיומה של חסינות, תטען הרש"פ כי מאחר שהמבחן
8 המנחה לצורך קביעת תחולת החסינות הוא מבחן אופי הפעולה, ולא
9 מהות מבצעה, עולה הצורך לנתח את אופי הפעולות המיוחסות
10 לנתבעים ולבחון האם אלה הן פעולות ריבוניות החוסות תחת שאלת
11 היקף החסינות".
- 12 1298. ב"כ הנתבעים ער לכך כי בהחלטת ההרכב (פרק כב.2) נקבע כי אופיין של תביעות
13 הנזיקין נעדר אופי שלטוני דומיננטי, ולכן, אף אם הייתה זכאית הרש"פ לחסינות של
14 ריבון זר, הרי שחסינות זו לא תעמוד לה לגבי פעולות אלה (סעיף 37).
- 15 1299. אולם, עמדת ב"כ הנתבעים היא זו (סעיף 38 לסיכומיו; ההדגשה במקור):
- 16 "לעניין זה יטענו הנתבעים כי המעשים המיוחסים להם בכתבי התביעה,
17 והמוכחשים כשלעצמם, הינם מעשים, אשר אם יוכחו, ואף אם תקבע
18 אחריות הנתבעים לגביהם, אזי יש לקבוע לגביהם כי הינם מעשים בעלי אופי
19 מדיני ושלטוני מובהק – ובשל כך מוקנית להם חסינות מפני תביעות בגינם
20 בהליכים אזרחיים המתנהלים בפני ערכאות משנה של מדינה זרה".
- 21 1300. לאחר הצגת עמדות משפטיות בדבר סוגיות של חסינות יחסית, חסינות מוגבלת והשוני
22 של פעולות שלטוניות במשפט הציבורי ופעולות של מדינה זרה בתחום המסחרי של
23 המשפט הפרטי (ולשם כך הוא מביא כאסמכתא את פסק דינו של הנשיא ברק בפרשת
24 אדלסון – רע"א 7092/94, פ"ד נא(1) 625), טוען ב"כ הנתבעים כי יש ליישם דברים אלה
25 בשיטה המשפטית הישראלית ולהחילם על הרש"פ, כאמור בסעיפים 41-43, עמ'
26 13-14; ההדגשות במקור:
- 27 41. יצוין כי מגמה זו של צמצום היקף החסינות מצאה ביטוי בדברי
28 חקיקה של מדינות מסוימות, אשר החילו מספר חריגים לעקרון

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 החסינות, וכי עקרונותיה הכלליים נקלטו במשפטה של מדינת
2 ישראל מכח היותם חלק מהמשפט הבינלאומי המנהגי, המהווה חלק
3 מהמשפט המקובל הישראלי, כל עוד אינו עומד בסתירה לדבר
4 חקיקה ישראלי הקובע אחרת (ר' פרשת אדלסון בע"מ 650 וההפניות
5 המופיעות שם).

6 **42.** בפרשת אדלסון נדונה קליטת תורת חסינות ריבון זר במשפט
7 הישראלי ומידת היקפה, ונפסק על ידי כבוד הנשיא ברק כי המשפט
8 הישראלי מכיר בחסינות מוגבלת למדינה זרה בעניינים שלטוניים.
9 זאת בהתבסס על מבחן טיב הפעולה, מהותה ואופייה, אשר הינו
10 המבחן העיקרי הנוהג במשפט הבינלאומי המנהגי לשם קביעת
11 אופייה השלטוני או הפרטי של הפעילות, ותוך דחיית מבחן המבוסס
12 על בחירת מטרתה של הפעולה. בהתאם למבחן זה, הרי שיש לבחון
13 את מהותה המשפטית של הפעולה ואת המבנה המשפטי שלה,
14 דהיינו, האם זהו מבנה של מכשיר משפטי מתחם המשפט הפרטי,
15 שאז לא תחול החסינות, או שמא טיב הפעולה בכך שהיא פעולה
16 שלטונית, הנעשית במישור הציבורי ובמסגרת הפרווגטיבות
17 השלטוניות של המדינה הזרה – שאז תוקנה חסינות לפעולה זו.

18 **43.** לטענות המועלות נגד הנתבעים בכתבי התביעה אופי שלטוני
19 דומיננטי, ועל כן אף בהתאם למבחני החסינות המוגבלת המקובלים
20 במשפט הבינלאומי המנהגי ובמשפט הישראלי, קיימת להם חסינות
21 דיונית מפני הליכים אלה. הטענות נגד הנתבעים הינן כי הרשות
22 הפלסטינית לא הפעילה סמכויותיה כדי לסכל פעילות חבלנית וזאת,
23 כמובן, מתוקף מעמדה כרשות שלטונית, וכן כי עשתה מעשים
24 שרשות שלטונית סבירה הייתה נמנעת מלעשות".

25 1301. בהמשך נטען כי ניתן למצוא במשפט המשווה דוגמאות הקרובות לנשוא תיקים אלה
26 שבהם נקבע כי הם נופלים לגדר פעולות שלטוניות שלגביהם קיימת חסינות (סעיף 44
27 לסיכומי הנתבעים), ולפי הבחנה זו אין לסווג את הפעולות וההתנהגויות המיוחסות
28 לנתבעים ככאלה השייכות למישור הפרטי, וכי קביעה זו "הינה שגויה ומופרכת עד
29 לשורשיה", כלשון ב"כ הנתבעים בסעיף 45 לסיכומיו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1302. בסעיף 46 לסיכומיו מביא ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון אסמכתא של בית משפט מחוזי,
2 כדלקמן:

3 **"יצוין כי בת.א. (ב"ש) 5006/08 אדוארד יוסיפוב נ' הרפובליקה הערבית של**
4 **מצרים, בו נטענו כנגד הנתבעת טענות זהות לטענות הנתבעות כנגד הנתבעים**
5 **כאן (התובעים שם יוצגו על ידי אותם עורכי הדין המייצגים את התובעים גם**
6 **בתביעות דנו) קבע בית המשפט כי 'המיוחס למבקשת הינו בבחינת הפעלת**
7 **מדיניות בשטחה הריבוני, תוך שיש לזכור, כי לא מיוחס למבקשת ביצוע**
8 **פעולות הירי גופן' (שם בס' 10 לפסק הדין).**

9 1303. לשיטת הנתבעים, לא חל במקרה זה חריג העוולות הנזיקיות, אשר על פי המשפט
10 הבינלאומי קובע כי חסינות ריבון זר תישלל רק ביחס למעשי נזיקין שארעו בשטחה
11 של מדינת הפורום, דהיינו: המדינה שבה הוגשה התביעה. לטענת הנתבעים, הפעולות
12 אשר על בסיסן מבססים התובעים את תביעתם כנגד הנתבעים, נובעים מניהול
13 מדיניות בשטחי הרש"פ, באופן שאיפשר את פעולות הפיגועים, וכי דבר זה בוצע – על
14 פי הנטען בכתבי התביעה – בתוך שטחי הרש"פ ולא בתוך שטח מדינת ישראל. לכן, קו
15 הטיעון של הנתבעים הוא כי לא חל החריג הנזיקי וכי יש לקבל את עמדת הנתבעים
16 בדבר חסינות (סעיפים 47-52 לסיכומים).

17 1304. מעבר לנימוקים הטכניים כביכול, טוען ב"כ הנתבעים, כי הרציונאלים של תורת
18 החסינות חלים על הסיטואציה שלפנינו וכן ובמיוחד על הנתבעות (הרש"פ ואש"ף)
19 המיוצגים על ידו.

20 1305. אביא את הדברים בלשון ב"כ הנתבעים (סעיפים 54-57; ההדגשות במקור):

21 **"54. הרציונל העיקרי ובעל החשיבות העומד בפני מתן חסינות לפעולות**
22 **שלטוניות הינו אינטרס הריבון הזר להגשים את מטרותיו הפוליטיות**
23 **ללא ביקורת שיפוטית הנעשית במדינה זרה (ר' פרשת אדלסון בעמ'**
24 **652 וההפניות שם).**

25 **55. טעם נוסף הינו בעקרונות בדבר כיבוד ריבונותן של המדינות הזרות,**
26 **נימוס ואיפוק בינלאומי וריסון עצמי של כוח מתערב וכופה של מדינה**
27 **אחת על רעותה. שיקולים אלה אין להקל בהם ראש ואין להתייחס**
28 **אליהם כאל גינוני נימוסין שטחיים. רעיונות אלה נובעים מניסיון**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 החיים המצטבר של ההיסטוריה האנושית, המלמד כי תועלת לא
2 תצמח מגישה פטרונית המתערבת באופן ביקורתי בענייניה
3 המדיניים ובמעשיה השלטוניים של ישות ריבונית אחרת (או אף
4 מעין-ריבונית), וזאת תוך פגיעה, לעיתים, ברגשות הלאומיים של
5 אזרחי הישות האחרת.
- 6 דברים אלה אינם נאמרים בעלמא. הניסיון להביא לבחינת מדיניותה
7 של הרש"פ, התנהלותה ויחסיה הבינלאומיים בערכאות אזרחיות
8 רגילות של מדינת ישראל חמור הוא, ויש בקיום ביקורת כזו יסוד של
9 התערבות בלתי סבירה ובלתי מידתית. אין בצידה כל תכלית ראויה
10 והיא מתעלמת מהשיקולים החשובים וכבדי משקל שפורטו לעיל,
11 והכל בנוסף לכך שהינה מנוגדת לדין הבינלאומי כפי שהינו כיום.
- 12 56. לאור כל האמור לעיל, ובשל אופי הטענות הנטענות בכתבי התביעה
13 המייחסות לנתבעים ניהול מדיניות-פנים וביצועה בתוך שטחי
14 הרשות הפלסטינית, או מדיניות בינלאומית ביחס למדינת ישראל
15 ולהסכמים מדיניים עליהם חתומה הרשות הפלסטינית – אזי יש
16 לקבוע כי מדיניות נטענת זו הינה בגדר מעשה שלטוני שבנוגע אליו
17 זכאית הרש"פ לחסינות דיונית בפני הליכים אזרחיים בתי המשפט
18 של מדינת ישראל".
- 19 1306. טענה חלופית נוספת בתוך הפרק העוסק בענייני חסינות, נוגעת לתעודות שר החוץ,
20 אשר ביחס אליהן כותב ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, את הדברים הבאים (סעיפים 58-
21 59, עמ' 16-17 לסיכומי ב"כ הנתבעת; ההדגשות במקור):
- 22 58" לחילופין יטענו הנתבעים כי בתיקים אלו, ככל הידוע להם, לא הוצאו
23 תעודות שר חוץ ולפיכך לא ידועה עמדת שר החוץ של ישראל ביחס
24 למעמדה של הרשות הפלסטינית ולפיכך על בית המשפט לדרוש
25 תעודה כזו מאת שר החוץ בטרם ייתן את הכרעתו.
- 26 59. יצוין כי בתביעות אחרות הוצאו תעודות שר חוץ שנוסחן אינו עומד
27 בקריטריונים שהותוו לכך בהחלטת ההרכב ובית המשפט יתבקש
28 משר החוץ להוציא תעודה המתייחסת אך ורק למעמד הרש"פ בעיני

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 מדינת ישראל ולא לשאלת קיומה ו/או אי קיומה של חסינות, שהיא,
2 בהתאם להחלטת ההרכב, שאלה משפטית".

3 כה.5.4 אי שפיטות

4 1307. תחת כותרת פרק ג(2) לסיכומי הנתבעים, "אי שפיטות – בקשה להכרעה בשאלות
5 היסטוריות על חלק מסכסוך דמים מתמשך", טוען עו"ד ארנון כי הטענה המרכזית
6 הבאה (סעיף 61 לסיכומי ב"כ הנתבעים; ההדגשות במקור):

7 "אם 'נקלף' את התביעות מטיעוניהם הנחזים להיות נזיקיים, נגלה כי
8 הטענה הכללית של התובעים כנגד הנתבעים היא באופייה טענה כנגד
9 מדיניותם כלפי ישראל בתקופת האינתיפאדה. התובעים טוענים כי
10 הנתבעים הנחו את כוחות הביטחון שלהם לבצע פעולות אלימות כנגד
11 ישראלים, או עודדו את המשך האלימות. יתרה מזאת מלאכותי לבחון מעשה או
12 אף שורת מעשים או מחדלים של גוף מסוים (שהוא במקרה זה ריבון), בלא
13 לבחון אותם בהקשר ההיסטורי הנכון, ובחינה כזו תביא למסקנה כי מדובר
14 באירועים בלתי שפיטים".

15 1308. מנקודת מבטו של ב"כ הנתבעים, מדובר בסיטואציה מלחמתית קשה בין שני עמים
16 אשר, כלשונו, "במהלכה נספרו הרוגים ופצועים משני הצדדים". לכן, לפי קו חשיבה
17 זה, "אין שום אפשרות וגם אין זה מקומו של בית המשפט הנכבד לנתח או חלילה
18 להכריע בשאלות ההיסטוריות הרבות המתעוררות כגון מקורו של הסכסוך, כיצד
19 ומדוע החלה האינתיפאדה ומה חלקו של כל צד בה" (סעיף 62 סיפא לסיכומיו).

20 1309. כאסמכתאות לכך מובאים שני פסקי דין: האחד, בענייני הרש"פ, והשני, בתביעת לשון
21 הרע של אריאל שרון נגד העיתונאי בנוזימן (ראה הפירוט בסעיפים 63-65 לסיכומי ב"כ
22 הנתבעים); ולשיטת הנתבעים דברים אלה חלים בקל וחומר בענייננו, כמוסבר בסעיף
23 66 לסיכומיו:

24 "דברים אלה יפים בענייננו מקל וחומר. את הארועים נושא התביעות, כפי
25 המתוארים ע"י התובעים, לא ניתן לנתק מהקשרם ההיסטורי – סכסוך
26 בינלאומי, בין שני עמים. אין מקום לבחון את השאלה הכללית האם הרש"פ
27 לא מנעה טרור או עודדה פעילות אלימה, מבלי להתייחס להקשר כולו,
28 למהות היחסים בין הצדדים, מבלי ללכת אחורה בזמן לשורשי הסכסוך. ולכן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 אין בפנינו תביעות נזיקיות רגילות. אין פה 'מזיק' רגיל (ככל שהדבר נוגע
2 לרש"פ) ואין פה סיטואציה שפיטה רגילה".
- 3 1310. עו"ד ארנון ער לכך שטענה דומה נדחתה בפרשת בן שלום, ועל כן הוא כותב את
4 הדברים הבאים בסעיפים 67-68 לסיכומיו (ההדגשות במקור):
- 5 "67. ויודגש – אין לראות בטיעון האמור לעיל משום הודאה בכך שאכן
6 מדיניות הנתבעים בתקופה הנדונה הייתה לעודד אלימות או לתמוך
7 בה (כפי שקבע בטעות מותב זה בעניין ת"א 3361/09 יורשי בן שלום
8 נ' הרש"פ (להלן: בן שלום)). ההיפך הוא הנכון – הנתבעים טענו בכל
9 כתבי ההגנה וכן מעל כל במה אפשרית כי הם מתנגדים לאלימות.
10 מטרת הטיעון דלעיל להמחיש כי הארועים נושא התביעות דנו, אינם
11 שפיטים ואינם יכולים להיבחן בכלים משפטיים נזיקיים, מאחר והם
12 חלק מסכסוך דמים ארוך שנים בין שני הצדדים.
- 13 68. עוד טוענים הנתבעים כי, באופן בו מוצגים האירועים בכתבי
14 התביעה, עסקינן באירועים שאינם דרים בין כתליהם של דיני
15 הנזיקין המקובלים, העוסקים בחלוקת סיכונים שב'שגרה' ובחיי
16 היום יום. הסיכון שהתממש כאן, על פי תיאור וטענות התובעים,
17 איננו סיכון שבשגרה או בחיי היום יום. הוא סיכון מלחמתי על פי
18 טבעו וטיבו, שדיני הנזיקין אינם מתאימים לו".
- 19 1311. כאחת מהאסמכתאות לקו טיעון זה מובאים ציטוטים מדברי המדינה, הן בהצעות
20 חוק והן בטיעונים בבית המשפט, בעניין חוקים הקובעים את הגבלת אחריות המדינה
21 בנזיקין לפעולות שבוצעו על ידי הצבא והמשטרה הישראלים כנגד פעולות טרור (ראה
22 סעיפים 69-72 לסיכומי ב"כ הנתבעים). לשיטת הנתבעים, אין לקבל את הטענה
23 שסיטואציה מלחמתית קיימת רק כאשר שני צבאות לוחמים זה בזה, ואילו פעולת
24 טרור אינה נכללת בסיטואציה מלחמתית. הנתבעים סבורים כי מדובר בפעילות
25 מלחמתית משני צדי המתרס, בדרגים שונים. לאחר מכן נכתב על ידי ב"כ הנתבעים,
26 "אין בכוונת הנתבעים להשוות בין מעשה אחד משנהו, אלא רק להזכיר לבית המשפט
27 כי בזמני מלחמה – כל פעולה שנעשת במסגרתה נכללת בהגדרה הרחבה של סכסוך
28 בין עמים, כולל האירועים נושא תביעות אלו" (סעיף 71 סיפא; ההדגשות במקור).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1312. על רקע טיעונים רחבים אלה, מתמודד ב"כ הנתבעים עם החלטת בית המשפט העליון
2 בפרשת מנטין, שקבעה את אחריות הרש"פ (ואף הטילה עליה פיצויים עונשיים),
3 באומרו את הדברים הבאים (סעיף 75 לסיכומי ב"כ הנתבעים):
- 4 **"יצוין כי דעת הרוב בעניין מנטין, בדעת שהתובעים מרבים להזכירו, ביסוס**
5 **את קביעת אחריותה של הרשות הפלסטינית על נסיבותיו הפרטניות של**
6 **אותו מקרה, וקבעו כי לא היה צורך להיזקק לטענות הכלליות".**
- 7 1313. בתת פרק ג(3), שכותרתו "אי שפיטות – עניינים מדיניים ו/או מעשה מלחמה",
8 הטענה של הנתבעים היא כי הכרעה בשאלות שמעמידים התובעים לפני בית המשפט
9 מחייבת אותו לדון בסוגיות מדיניות, וזאת בניגוד להלכה החד משמעית הקובעת כי
10 לבית המשפט אין סמכות לדון בנושאים אלה בהעדר שפיטות מוסדית או נורמטיבית
11 (סעיף 76 לסיכומי הנתבעת).
- 12 1314. בהמשך נטען, על בסיס הנחת התובעים כי הרש"פ הינה ישות מדינית זרה, כי לבית
13 המשפט אין את הכלים ואת ההתמחות לדון בנושאים אלה, שכן מדובר בעניינים
14 מדיניים ושלטוניים, ולכן עליהם להיות מוכרעים על ידי הרשות המבצעת (סעיף 77
15 לסיכומי הנתבעת). בהמשך לקו טיעון זה נאמר כי אם בית המשפט ידון ויכריע
16 בנושאים כאלה יהיה חשש לפגיעה באמון הציבור במערכת השיפוט (סעיף 78 לסיכומי
17 הנתבעים).
- 18 1315. כאסמכתא לקו מחשבה זה מובא הליך שהתנהל בארה"ב, שבו אזרחית פלסטינית
19 הגישו תביעה נגד המדינה, ובית המשפט העליון קיבל את עמדת מדינת ישראל כי
20 מדובר בשאלות פוליטיות בלתי שפיטות (ראה הפרטים בסעיפים 80-81, עמ' 22-23
21 לסיכומי הנתבעים).
- 22 1316. טיעון נוסף בהקשר זה מובא בסעיף 83 לסיכומי הנתבעים (עמ' 23-24):
- 23 **"בעניין זה מתקיים גם אבסורד נוסף שאין כדוגמתו – מחד, הרש"פ נתבעת**
24 **כריבון וכמי שכביכול נמנעה מלהפעיל את סמכויותיה הריבוניות, אולם**
25 **מאיך נקבע כי לא עומדת לה חסינות ריבון, שכן טרם עלתה למעמד של**
26 **מדינה בעיני מדינת ישראל! מצב זה הוא נוח כמובן עבור התובעים אך בלתי**
27 **נסבל מבחינה שיפוטית, מוסדית וערכית ובית המשפט יתבקש לקבוע כי כל**
28 **הטענות הנטענות כנגד הרש"פ מתוקף היותה ריבון בשטח – בלתי שפיטות".**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1317. לאחר הבאת פסיקה ישראלית לעניין אי שפיטות מוסדית (סעיף 84 לסיכומי הנתבעת),
וטענה כי אין לאזרח זכות קנויה לטעון כנגד עצם התווית מדיניות מסוימת של
ממשלתו, קל וחומר שאין לאזרחי מדינה אחרת זכות לטעון טענות ממן אלה כנגד
מדיניותה של ישות זרה (סעיף 85), מובאת טענה נוספת, שמן הראוי לצטטה מילה
במילה (סעיף 86):

6 **"החלטה שיפוטית, מעצם טיבה ומהותה, שהינה הכרעה בין צדדים**
7 **למחלוקת באמצעות קבלת גרסת צד אחד על פני גרסתו של הצד האחר לדיון,**
8 **עלולה לחבל במאמצים להשיג התקדמות במשא ומתן להסדר בין מדינת**
9 **ישראל לרשות הפלסטינית, ולפיכך הליכה בתלם המשפטי בענייננו זה אינה**
10 **הולמת ואינה ראויה או רצויה".**

1318. ב"כ הנתבעים רואה באירועים נשוא תביעה זו בגדר "מעשה מלחמה", אשר בלתי ראוי
לשפוט אותם בכלים הרגילים של המשפט, בנוסף לטענה המוסדית והנורמטיבית של
אי שפיטות (סעיף 88). בעניין זה מובאים פסקי דין שעוסקים הן בהריסת בתים והן
בתביעות נזיקין שהוגשו כנגד פעולה מלחמתית של צה"ל (סעיפים 90-93), ולאור זאת
נטען האמור בסעיף 95 לסיכומי הנתבעים, כדלקמן:

16 **"הנתבעים יטענו, אם כן, כי לאור הטענות בתביעות, הרי שיש לקבוע כי עצם**
17 **האירועים החבלניים הינם בגדר מעשה מלחמה, אשר אינו שפיט בבית משפט**
18 **זה בכלל, ועל פי דיני הנזיקין בפרט".**

1319. הטיעון האחרון בהקשר זה, מתייחס לכך שמטרת דיני הנזיקין לטפל בסיכונים רגילים
ויומיומיים, בעוד שמעשי מלחמה אינם חלק מדיני הנזיקין, ואין לראות בהם נושאים
המכוסים על ידי דיני הנזיקין הרגילים (סעיפים 96-98 לסיכומי הנתבעים).

22 **כה.4. הפורום הנאות**

1320. בתת פרק ג(4), שכותרתו "דוקטרינת הפורום הנאות" מציג ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף
ארנון, את התיזה שהעלה בכתבי הגנתו לפיה אין מקום לקיים את הדיון בתביעות לפני
בתי המשפט בישראל, בכלל, ובבית המשפט המחוזי בירושלים, בפרט, ויש להעביר את
הדיון לבתי המשפט הפלסטינאים אשר מוסמכים לדון בתביעות מעין אלה, בהתבסס
על חקיקה שפורטה בסעיפים 101-104 לסיכומיו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1321. לטענת עו"ד ארנון, מאחר ומקום ביצוע העוולות המיוחס לנתבעים הוא בשטחי הרשות הפלסטינאית, שהם אזורים המצויים תחת סמכותה ותחת המערכת המשפטית שלה, יש לקיים את הדיונים בבית משפט אלה (סעיפים 105-106).
1322. גם בהקשר זה חוזר הוא על כך שמדובר בתביעות של ישראלים כנגד ישות זרה, אשר, כלשונו, "מדינת ישראל מצויה ביחסים מורכבים ורגישים עמה, והדורשות מבתי המשפט בישראל להתערב בעניינים מדיניים ובינלאומיים, ולהכריע, באמצעות כליו של המשפט האזרחי, בדבר מדיניותה של ישות זרה – תביעות כאלה יש לקבוע לגביהן כי לא ראוי שיתבררו בפני בתי המשפט של מדינת ישראל" (סעיף 107 סיפא לסיכומי ב"כ הנתבעים; ההדגשות במקור). ובהמשך לכך מועלית הטענה הבאה (סעיף 108 לסיכומים; ההדגשות במקור): "כל אלו, לטענת הנתבעים, בצירוף המשמעויות השליליות מרחיקות הלכת הנובעת משפיטת מדיניות הרשות הפלסטינית בבתי המשפט בישראל, הן במישור המשפט הפנימי והמשפט הבינלאומי, הן במישור יחסי החוץ של מדינת ישראל, והן במישור מערכת השלטון הפנימית של מדינת ישראל וחלוקת הסמכויות בין רשויות השלטון השונות – מהוות טעם מהותי בגינו יש להורות על מחיקת התובענות והעברתן לשטחי הרשות הפלסטינית".
1323. בנוסף לטענות העקרוניות הללו, מציג ב"כ הנתבעים את השיקולים המקובלים בתחום סדרי הדין לעניין קביעת פורום נאות, ומסקנתו היא כי בית המשפט הישראלי אינו הפורום הנאות, אלא בתי המשפט המוסמכים לדון בעניינים אלה בתחום הרשות הפלסטינית.
1324. וכך כותב ב"כ הנתבעים (סעיפים 109-113 לסיכומיו; ההדגשות במקור):
- "109. בהתאם לגישה החלה כיום במשפט הישראלי, על בית המשפט לשאול עצמו האם הפורום בו הוגשה התובענה הוא פורום 'טבעי', והאם קיים פורום טבעי זר, בעל סמכות. בחינת שאלה זו נתונה, כאמור, לשיקול דעתו של בית המשפט, כאשר ההכרעה נעשית תוך כך שבית המשפט משווה לנגד עיניו את מכלול הזיקות, הנסיבות והאינטרסים הרלוונטיים לעניין, ותוך התחשבות בשיקולי צדק שבין הצדדים עצמם ובציפיותיהם הסבירות.
110. בנוסף, הנתבעים יטענו כי על פי ההיגיון והשכל הישר אין מנוס מן המסקנה כי ציפיתם של הנתבעים היא כי התדיינות בתובענות דנן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לא תתרחש במדינת ישראל. הרשות הפלסטינית הינה ישות זרה,
2 אשר לגביה ניתן לומר כי ציפיותיה הסבירות הן להתדיין במקום בו
3 היא פועלת, ואשר ממנו היא מנהלת את ענייניה המדיניים. הרשות
4 הפלסטינית, נבחרה הציבור שלה, נושאי משרות ציבוריות ועובדי
5 הזרעות השונות של הרשות המבצעת שלה – כולם כאחד פועלים על
6 סמך החוקים השוררים בשטחי הרשות הפלסטינית, וכפופים
7 למערכת המושגית, הן המשפטית והן החברתית והתפקודית,
8 הקיימת בשטח בו היא פועלת ולאמות המידה והמנהגים הנוהגים
9 שם.
- 10 **111.** גם ביחס לתובעים עצמם, הרי שיש לקבוע כי צפו, או שהיה עליהם
11 לצפות, כאנשים סבירים ונבונים, כי תביעותיהם עשויות להתברר
12 בפני בתי המשפט בשטחי הרשות הפלסטינית.
- 13 **112.** גם מקום מגורי רובם המוחלט של העדים בתביעות הינו בשטחי
14 הרשות הפלסטינית, ועל כן מהווה גורם זה שיקול נוסף לטובת
15 העברת הדיון לבתי המשפט המוסמכים שם.
- 16 **113.** בעניין זה יוזכר ויצוין כי עדים פוטנציאליים רבים מטעם הנתבעים
17 סרבו להגיע ו/או לא נמנעה הגעתם מטעמים רבים הקשורים באופן
18 ישיר לעובדה שהמשפט התנהל בישראל (ביניהם אי קבלת היתרי
19 כניסה, חשש מכניסה לשטח ישראל, חשש ממגע עם כוחות הביטחון
20 הישראליים או מבדיקות ביטחוניות, חשש מצווי מעצר שאינם ידועים
21 להם שאולי השב"כ ביקש עבורם ויתממשו אם יגיעו למחסום ועוד
22 כהנה וכהנה הימנעויות הנובעות מהעובדה שהדיון התנהל במדינת
23 ישראל). העובדה שהדיון התנהל במדינת ישראל פגעה קשות בהגנת
24 הנתבעים ויש בה כדי לתמוך בטענתם ביחס להחלת הדוקטרינה".
- 25 1325. הסעד המבוקש בסיום תת פרק זה של הפורום הנאות, הוא קביעה כי בתי המשפט
26 בישראל אינם הפורום הנאות, ובסעיפים 115-116 לסיכומי הנתבעים מוצעות חלופות
27 דיוניות אלה:
- 28 **115"** לאור כל האמור לעיל, סבורים הנתבעים כי שומה היה על בית
29 המשפט הנכבד לקבוע כי בתי המשפט בישראל אינם הערכאות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 המתאימות לדון בתביעות דנן ולהעביר אותן לבתי המשפט
2 המוסמכים בשטחי הרשות הפלסטינית ו/או למסגרת הסדר כולל
3 שייערך באמצעות משא ומתן בין מדינת ישראל לרשות הפלסטינית,
4 או שייקבע באמצעות הליך פישור או הליך בורות כמתחייב
5 מהצהרת העקרונות וההסכמים המדיניים בין הצדדים.

6 116. לחילופי חילופין ומחמת הזהירות ייטען כי ככל שתוטל אחריות, אזי
7 את הדיון בשלב הנזק יש להעביר אל בתי המשפט בשטחי הרשות
8 הפלסטינית, כאמור לעיל".

9 **כה.7.4 ברירת הדין**

10 1326. טענת הנתבעים, בפרק ג(5) של סיכומיהם, היא כי על פי כללי ברירת הדין המחייבים
11 במשפט הישראלי ובמשפט הבינלאומי הפרטי, יש לפעול על פי דין מקום ביצוע העוולה
12 (סעיף 117).

13 1327. לטענת עו"ד ארנון, מאחר ומיוחסים לנתבעים עוולות של עידוד פעילות טרור או
14 הפעלת מדיניו מסוימת בשטחי הרש"פ, עוולות אלה בוצעו כנטען בשטחי הרש"פ
15 (שטחי A ו-B), ועל כן יש להחיל עליהם את דין מקום ביצוע העוולה, כאשר לעניין זה
16 מסתמך ב"כ התובעים על פסק הדין בפרשת ינון (סעיף 120).

17 1328. לשיטת ב"כ הנתבעים, מתוקף שליטתה של הרש"פ על שטחי A ו-B, העקרונות
18 הטריטוריאליים מוליכים למסקנה כי לרש"פ יש עניין שדיניה הם אלה שיסדירו את
19 האירועים המתרחשים בשטחיה, ויקבעו את הסטנדרט של כללי ההתנהגות הראויים
20 (סעיף 112), וכי אין מקום לתחולת הדין הישראלי על התובענות, שכן בכתבי התביעה
21 מיוחסים לנתבעים עוולות שבוצעו בשטחי הרש"פ, ולא בישראל (סעיף 123).

22 1329. לטענת הנתבעים, על התובעים היה הנטל להוכיח את תוכנו של הדין הזר (סעיף 125),
23 אך ראיות ביחס לתוכן הדין הזר לא הוגשו על ידי התובעים, ולכן יש לקבוע כי הם לא
24 עמדו בנטל הזה (סעיף 125).

25 1330. הטענה החלופית האחרונה בפרק זה, אשר נטענת מחמת הזהירות, היא, כי "יש לקבוע
26 כי ככל שתוטל אחריות על הנתבעים, הרי שעל שלב הנזק יחול הדין החל על
27 הנתבעים" (סעיף 127 סיפא).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כה.4 הודעות צד ג' נגד מדינת ישראל

2 1331. בפרק קצר זה (פרק ד) מוזכר כי מתוך 17 התיקים הוגשו הליכי צד ג' נגד המדינה
3 בשלושה: ת.א. 2538/00 (ראה פרק ג.4 לעיל); ת.א. 3062/01 (פרק ד.4 לעיל); ת.א.
4 3196/01 (פרק ה.3 לעיל), וכי בדיון שהתקיים ביום 28.10.03 ב-ת.א. 2538/00 (לפני
5 שהתיקים אוחדו ולפני שהועברו למותב זה), ביקשה ב"כ המדינה (עו"ד חביליו), כי
6 הגשת התצהירים מטעם המדינה תידחה לשלב מאוחר יותר (ראה: סעיפים 128-129
7 לסיכומי הנתבעים).

8 1332. לאור ההסכמה הדיונית הנ"ל, אין צורך לדון כרגע בבירור ההודעות לצד ג' והטיפול
9 בהם ייעשה לאחר החלטה בתביעות הראשיות ובהתאם לתוצאות שלהם (סעיף 130
10 לסיכומי הנתבעים).

11 כה.4.9 "נטיית בית המשפט לטובת התובעים"

12 1333. אין זו טעות בהדפסה, אלא זו הכותרת של פרק ה לסיכומי הנתבעים, מילה במילה.

13 1334. להלן ארבעה הסעיפים הראשונים של פרק זה (סעיפים 131-134), כלשונם:

14 "131. לטענת הנתבעים המשפט נוהל באופן בלתי הוגן וחד צדדי לרעתם
15 מאז אוחד הדיון אצל מותב נכבד זה. בית המשפט נטה באופן בולט
16 לטובת התובעים וגרסתם, התנהג באורך רוח ואדיבות כלפי עדי
17 התובעים ומנגד גילה קוצר רוח וחוסר סבלנות כלפי עדי הנתבעים.

18 132. ניכר כי בית המשפט לא היה ער לפערי התרבות בין עדי שני הצדדים
19 והוא מיהר לפרש כל התנהלות וכל אמרה של עדי הנתבעים – שחרגה
20 לטעמו מן הנורמה המקובלת בישראל – נגדם.

21 133. בית המשפט סייע באופן בולט ועקבי לתובעים במהלך ניהול
22 משפטם, התערב בניהול המשפט בצורה בלתי מקובלת, הרבה מעבר
23 לצורך להבהיר נקודה מסוימת, עד כדי כך שנדמה היה שנשכח מבית
24 המשפט כי שיטת המשפט המקובלת בישראל היא השיטה
25 האדברסרית.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 134. למעשה, במשך דיוני הוכחות רבים ניהל המותב הנכבד חלקים
2 נכבדים מהדיונים תוך שהוא שואל את העדים שאלות ולמעשה
3 'עושה את העבודה' עבור ב"כ התובעים".
- 4 1335. בהמשך מובאות דוגמאות קונקרטיות מפרוטוקולים של דיונים, כאשר בחלק
5 מהמקרים נטען כי בית המשפט שאל את העדים מספר שאלות, או התערב בחקירת
6 עדים (סעיפים 135-139), ובמקרה אחד כאשר בית המשפט שאל את המומחה של
7 הנתבעים, פרופ' מנחם קליין, מספר שאלות, מתאר זאת ב"כ הנתבעים במילים אלה:
8 "אולם החל מעמ' 3176 לקח בית המשפט את 'מושכות' החקירה והחל לשאול את
9 המומחה שאלות שונות לחלוטין" (סעיף 140 סיפא), כאשר ביחס לשאלות אחרות של
10 בית המשפט כותב ב"כ הנתבעים את המילים הבאות (ההדגשה והקו במקור): "ניכר
11 היה כי השאלות נועדו אך להקטין את העד ולהשפילו" (סעיף 144 לסיכומי הנתבעים).
- 12 1336. בהמשך כאשר בית המשפט שאל מספר שאלות הבהרה והסביר כי בית המשפט "בסך
13 הכל מנסה לשאול שאלה כדי להבין את התיק שעומד בפניי", כותב לאחר מכן ב"כ
14 הנתבעים את הדברים הבאים (אותיות הבולד במקור): "עיון בפרוטוקולים מגלה כי
15 לא מדובר בשאלות הבהרה כלל וכלל אלא בשאלות מעמיקות החורגות משמעותית
16 מקו החקירה של ב"כ התובעים" (סעיף 146 סיפא לסיכומי הנתבעים).
- 17 1337. בהמשך לטענות האמורות, מציג ב"כ הנתבעים את תפקיד בית המשפט באופן הבא
18 (סעיף 147 לסיכומי הנתבעים):
- 19 "ככל שלא עלה בידי מומחי התובעים להבהיר כדבעי את התזה שלהם, אזי
20 תפקידו של בית המשפט להסיק מכך את המשמעות המשפטית בפסק הדין,
21 ולא 'לעזור' לתובעים באופן אקטיבי לנהל את תביעתם באופן המעניק להם
22 יתרון".
- 23 1338. דוגמאות נוספות, אשר לשיטת ב"כ הנתבעים תומכות בתיזה שהציג, מובאים בסעיף
24 148 ואילך, כולל ציטוטים ארוכים של פרוטוקולים בעמ' 40-44.
- 25 1339. טענה נוספת של ב"כ הנתבעים, מתחילה במילים "התנהלותו החד צדדית של המותב
26 באה לידי ביטוי בעוד מישורים" (תחילת סעיף 156 לסיכומים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1340. בעניין זה לאורך מספר סעיפים נטען כאילו ארכות שניתנו לתובעים להגשת סיכומיהם
2 לא ניתנו במקביל לנתבעים, ובכל מקרה אורכן המצטבר של הארכות שניתנו לנתבעים
3 קצר בהרבה מהארכות שקיבלו התובעים (סעיף 159 לסיכומי הנתבעים).
- 4 1341. בהמשך מוזכרת גם החלטה שניתנה לפני למעלה מ-10 שנים ביום 16.2.09, שבה נאמר
5 כי שאלת ההוצאות תידון בתום הדיון בתובענה כולה (סעיף 161 רישא).
- 6 1342. בסעיף 161 סיפא נכתבו המילים הבאות (ההדגשות במקור):
- 7 **"הנתבעים מוחים על כך ויטענו כי מדובר בהתנהלות בלתי ראויה המצדיקה**
8 **את פסילת המותב, ושהעניקה לתובעים יתרונות דיוניים רבים".**
- 9 1343. בסעיף 162 מתייחס ב"כ הנתבעים לפסק דין של בית המשפט העליון (ע"א 9021/10),
10 שבו התקבל ערעור על החלטת בית משפט השלום שלא לפסול את עצמו. ב"כ הנתבעים
11 כותב "אמנם מדובר בעניין שעובדותיו שונות מהמקרה שבפנינו, אולם ההלכה
12 שיצאה תחת ידי בית המשפט בנושא התערבות לא ראויה של המותב בדיונים,
13 מתאימה גם כאן", ומיד לאחר מכן מצוטטים מפסק הדין חלקים נרחבים (ראה עמ'
14 146-147 לסיכומים).
- 15 1344. וכך מסתיים פרק זה של סיכומי הנתבעים (סעיף 163):
- 16 **"הנתבעים סבורים כי ההלכה הנ"ל חלה גם בענייננו, כי גם בתיקים שבפנינו**
17 **נחצו הקווים וכי התערבותו של בית המשפט כפי שתוארה לעיל (וחזרה על**
18 **עצמה לכל אורך ניהול התיק) פגמה באובייקטיביות השיפוטית שלו.**
19 **התערבותו והאקטיביות היתרה שלו ביטאה משוא פנים ונטייה ברורה**
20 **לטובת התובעים".**
- 21 **כה.10.4 "אין ליתן הכרעה כללית ביחס לאחריות הנתבעים לכל מעשי**
22 **האלימות"**
- 23 1345. זו כותרת פרק ו לסיכומי ב"כ הנתבעים, המתייחסת (בסעיף 164), לסעיף הראשון של
24 סיכומי התובעים אשר מבקשים שבית המשפט יקבע את אחריות הרש"פ ואש"ף "לכל
25 מעשי הרצח והפיגועים מאז הקמתה של הרשות הפלסטינית ובעיקר ככל שהדבר
26 נוגע לאינתיפאדה השניה".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1346. לטענת עו"ד ארנון, התובעים אינם זכאים לסעד כזה וכי הוא לא יינתן בתביעות
2 נזיקיות, כמו אלה שבפנינו (סעיף 165), ובכל מקרה, הטעם הראשון לאי קבלת טענת
3 התובעים הוא זה: התובעים לא תבעו סעד כזה בכתבי התביעה וגם לא ביקשו סעד
4 הצהרתי כללי, ואף אם היו תובעים אותו, מדובר בסעד שאינו קיים בדיני הנזיקין
5 (סעיף 166).
- 6 1347. בנוסף לשני טעמים אלה, מעלה ב"כ הנתבעים שני נימוקים נוספים המצדיקים שלא
7 להיענות לסעד או לעתירה של התובעים (סעיפים 167-168):
- 8 "167. שנית, כאמור, לטענת הנתבעים, דיני הנזיקין לא נועדו לקביעות
9 כלליות מעין אלו. אין עסקינן בתביעה ייצוגית הדנה
10 בארוע/מעשה/מחדל אחד אלא בתביעות נזיקין שבהן נטען כי הנתבע
11 במעשיו או במחדליו אחראי למעשה פרטני שגרם נזק לתובע פרטני.
12 בנסיבות אלו, אין מקום לחרוג ממסגרת כתבי הטענות וממסגרת דיני
13 הנזיקין, המקובלת ולקבוע אחריות כללית לכל מעשי הרצח
14 והפיגועים מאז הקמתה של הרשות הפלסטינית'.
- 15 168. שלישית, לא ניתן ליתן הכרעה כללית אחידה ביחס לאחריות לכלל
16 'מעשי הרצח והפיגועים' משום שנסיבותיו של כל תיק ותיק שונות
17 וכל ארוע ארע בתקופה אחרת, על ידי אנשים שונים ובמקומות
18 שונים. כך למשל ת.א. 8262/06 עוסק באירוע מיום 7.8.1999, דהיינו
19 לפני תחילת האינתיפאדה, ות.א. 5345/03 עוסק בארוע משנת 1996
20 (שעל פי המומחה מטעם התובעים, פרופ' קארש, כלל איננו נכלל
21 בגדר ארוע טרור), זמן רב לפני תחילת האינתיפאדה".
- 22 1348. לעניין אחרון זה מודגש בסעיף 169 לסיכומי הנתבעים כי בתוך 17 התיקים נכללים
23 תביעות שחלקן לפני האינתיפאדה וחלקן לאחריה, ואשר רוב הראיות הכלליות של
24 התובעים דנות בתקופת האינתיפאדה. לכן, ממשיך וטוען ב"כ הנתבעים כי "התמקדות
25 בתקופת האינתיפאדה מחד, וצירוף לאיחוד התביעות אירועים שארעו לפני שהחלה
26 מאידך, הינה סתירה הממחישה את האבסורדיות שבטענת התובעים" (סעיף 169
27 סיפא; ההדגשה במקור).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1349. כתמיכה לטענותיו מזכיר ב"כ התובעים ומפנה לפרוטוקולים של דיונים שהיו בבית המשפט העליון במספר תיקים (סעיפים 175-170), כולל התייחסות לפרוטוקול של תיק שהסתיים בכך שהמערערים משכו את הערעור והוא נמחק (סעיף 176).
1350. אסמכתא נוספת לטיעוני ב"כ הנתבעים היא פסק דין שלי שבו דחיתי את תביעת התובעים בתיק כפריס שם קבעתי כי הטענות נגד הרש"פ באותו תיק היו כלליות ולא נגעו לפיגועים מסוימים ולכן טענות כאלה אינן ניתנות לבחינה בכלים משפטיים במסגרת דיני הראיות (סעיף 177 והציטוט מפסק דיני בפרשת כפריס מיום 3.9.15).
1351. כמו כן יש התייחסות לפסק דין של בית המשפט המחוזי בתל אביב שדחה תביעה נגד הרש"פ בהיעדר ראיות ספציפיות לגבי זהות המחבלים (סעיף 178 רישא).
1352. בסעיף 178 סיפא נכתבו הדברים הבאים (ההדגשה במקור): **"עוד יצוין כי הקביעה הכללית ביחס למעורבות הרש"פ בטרור בעניין מנטין בבית המשפט העליון היא דעת מיעוט"**.
1353. טעם נוסף, שהוגדר כטעם "טכני", על ידי ב"כ הנתבעים, לכך שלא ניתן לקבל הכרעה רחבה וגורפת כפי שמבקש ב"כ התובעים הוא זה: **"אש"ף כלל אינו נתבע בכל אחת מהתביעות אלא רק בחלק מהן"** (סעיף 179 סיפא).
1354. בהמשך מוסבר מדוע אין מקום לפרוס יריעה כזו רחבה ולעסוק בשאלות המחייבות בדיקת הקשר בין מדיניות הנתבעים לבין מדיניות מדינת ישראל, ואף כאן מוזכר כאסמכתא פסק הדין בעניין שרון נ' בנזימן, שלדברי ב"כ הנתבעים נקבע בו כי האמת ההיסטורית היא עניין להיסטוריונים ולא לבית המשפט (סעיפים 180-182 לסיכומי הנתבעים).
1355. מובא, אף לצורך השוואה, ספרו של עו"ד שמואל ברקוביץ' לגבי מלחמות המקומות הקדושים, אשר מציין כי ראשיתו בשנת 313 לספירה, ומזה מנסה ב"כ הנתבעים להסיק כי זו היריעה שעל בית המשפט להכריע בה, לשיטת התובעים (סעיף 183).
1356. ב"כ הנתבעים מוסיף וכותב (בסעיף 185 לסיכומי הנתבעים; ההדגשות במקור):
- "כאמור, למקרא חוות דעת הכלליות של התובעים לא ניתן שלא להתרשם מכך שאלו מבקשים לגרור את בית המשפט לדיון בכלל הסכסוך הישראלי-פלסטיני ובקביעת ה'אמת ההיסטורית'".**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1357. לאחר הבאת אסמכתאות נוספות באותה רוח (סעיפים 186-190), חותם ב"כ הנתבעים
2 את דבריו בפרק זה במילים הבאות (סעיף 191):

3 "לסיכום, הנתבעת תטען כי מבוקשם של התובעים בסעיף הראשון
4 לסיכומיהם אינו יכול להינתן להם. תביעה נזיקית נועדה מטעם טבעה
5 לעסוק בשאלת אחריותו של נתבע לנזקי התובע כתוצאה מארוע נזיקי מסוים.
6 וראה דבריו של בית המשפט העליון בדיון שהתקיים בע"א 1206/14 ביום
7 11.7.2018 לעיל".

8 כה.11.4 "רוב ראיות התובעים אינו קביל ואינו רלבנטי"

9 1358. זו כותרת פרק ז לסיכומי הנתבעים.

10 1359. הטענה המרכזית בפרק זה היא כי מדובר בהיקף ראיות רחב מידי שחלקו אינו קביל
11 וחלקו אינו רלבנטי.

12 1360. באותו פרק סוקר עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים, את שלבי הגשת הראיות על ידי עו"ד
13 כוכבי, כאשר תחילה הגיש 14 קלסרים כראיות בת.א. 2538/00 (הלינץ' ברמאללה),
14 והחליט להרחיב את הראיות כדי שיחולו גם על התיקים האחרים (סעיף 194). עו"ד
15 ארנון מספר על התנגדותו, הן לאיחוד התיקים והן להגשת ראיות בהיקף כה רחב, ואף
16 ביקש להוציא את רוב הראיות מן התיק, בנימוק שאינן דרושות להכרעה ורובם אינו
17 קביל (סעיף 195-196), כאשר לעניין סוג ראיות מסוים של "עדות שיטה" מזכיר עו"ד
18 ארנון את הספרות (קדמי, על הראיות) וכן דברים שנאמרו על ידי בהכרעה בת.א.
19 4071/02 (סעיף 197-198).

20 1361. לשיטת ב"כ הנתבעים, בסוף ההליכים התברר שהחשש שהביע היה נכון.

21 1362. כנגד טענת התובעים, כי נאלצו להציף את בית המשפט באוקיינוס של ראיות, כי
22 הנתבעים לא הודו בטענות בכתב ההגנה, תשובת הנתבעים היא זו (סעיף 202 סיפא
23 לסיכומים; הקו וההדגשות במקור):

24 "טוב לה אלמלא נטענה. התובעים לא 'נאלצו' לעשות דבר כי אם בחרו בדרך
25 ארוכה, מסורבלת ומפותלת של הצפת בית המשפט בראיות למכביד שרובן
26 כלל אינו רלבנטיות להכרעה בתביעות אלו. מי שהאריך את הדיונים שלא
27 לצורך היו התובעים".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1363. לשיטת ב"כ התובעים, גם חוות הדעת שהוגשו על ידי מומחי התובעים, קופרווסר, קארש ודחוח הלוי עסקו בתקופה שלפני שנת 2000, ומה שרלבנטי הוא רק חוות דעת של רוני שקד המתייחסת לאירועים הספציפיים (סעיפים 204-205), וזאת לאחר שב"כ הנתבעים מפרש את החלטת בית המשפט לפיה הפלוגתא שבפנינו "איננה אחריות רש"פ לכלל הפיגועים שארעו החל מהקמתה, אלא רק לאחריותה לאותם פיגועים שהינם נושא התביעות. כל קביעה אחרת אינה יכולה להתקבל" (סעיף 207 לסיכומי הנתבעים; ההדגשות במקור).

1364. ב"כ הנתבעים אינו מתעלם מכך כמובן שבקשת רשות ערעור שהגיש לבית המשפט העליון נדחתה, והוא מסכים כי עמדת בית המשפט העליון הייתה אי התערבות לגופה של ההחלטה, והותרתה לשיקול דעת הערכאה המבררת (סעיף 208 לסיכומי הנתבעת).

1365. בהמשך, טוען ב"כ הנתבעים כי לא ניתן לבסס קביעות משפטיות ביחס לאחריות רש"פ לכל מעשי הפיגועים מאז הקמתה, וכי יש לקבוע ממצאים בכל תביעה (סעיף 210). לעניין זה הוא אף מפנה להחלטתי (סעיף 211; ההדגשה במקור):

"דומה שאין צורך להכביר מילים מקום שמוטב נכבד זה אמר באופן [ב]מפורש ביותר במהלך הדיונים בתיקים אלו:

'...לכן 17 המקרים של אדוני, הדברים הכלליים האלה לא יעזרו לאדוני ב-17 מקרים האלה, כי כל אחד ואחד אני צריך שתהיה לי את הזיקה'.

דברים כדורבנות."

[זה אותו השופט שעליו כתב אותו ב"כ הנתבעים את הדברים שצוטטו לעיל בתת פרק כה.4.9].

1366. וכך מסכם ב"כ הנתבעים עו"ד יוסף ארנון את הפרק הנ"ל בסיכומיו (סעיף 212):

"ראיות התובעים אינן כוללות זיקה, או שאינן כוללות זיקה מספקת קבילה, בין הרש"פ ובין האירועים הפרטניים נשוא התיקים, כפי שהראו הנתבעים בחלק הפרטני לסיכומיהם. לפיכך, סיכומיהם של הנתבעים להלן ביחס לחלק הכללי של ראיות התובעים נכתב לטעמם למעלה מן הצורך ומחמת הזהירות בלבד."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כה.12.4 תשובת הנתבעים לטענת התובעים בדבר הודאת בעל דין של

2 הנתבעים

3 1367. כזכור, ב"כ התובעים חזר והדגיש לאורך כל סיכומיו כי הנתבעים הודו בעיקר
4 טענותיהם של התובעים, ואם היו מודים בשלב ראשון היה נחסך זמן שיפוטי יקר (ראה
5 במיוחד פרק כד.2.2).

6 כה.1.12.4 טענות במישור הדיוני

7 1368. תשובת הנתבעים הנה במישור הדיוני והראייתי של "הודאת בעל דין", וזאת כפי
8 שמוסברים הדברים בסעיפים 213-217 לסיכומיו של עו"ד ארנון (עמ' 61-60; ההדגשות
9 במקור):

10 "213. טענתם של התובעים בסיכומיהם כי הנתבעים 'הודו בפה מלא כי
11 הייתה להם מדיניות מוצהרת והנחייה מפורשת לביצוע פיגוע הטרור
12 ומעשי חבלה' (ס' 22 לסיכומיהם) [הובא לעיל בפרק כד.2.2], אין לה
13 על מה שתסמוך, והיא איננה נכונה עובדתית. דרך הצגת הדברים על
14 ידי התובעים היא מגמתית ומטעה. לא חלה כל 'מהפכה' בתיק,
15 הנתבעים לא 'חשפו את האמת' וודאי וודאי לא הודו באחריותם
16 לפיגועים.

17 214. לא בכדי נמנעו התובעים מלהפנות לפסיקה בסוגיה זו, שכן אילו היו
18 עושים כן, היה מתברר כי על פי הפסיקה – הדברים שהפנו אליהם
19 התובעים אינם יכולים להיחשב כהודאות בעל דין פורמלית.

20 215. על פי הפסיקה, קיימת אבחנה בין 'הודיה פורמאלית' לבין 'הודאה'
21 מחוץ לכתלי בית המשפט, כאשר הודאה פורמאלית נעשית על ידי
22 בעל דין או פרקליטו לצורך הדיון והיא נועדה לפטור את הצד שכנגד
23 מהוכחת עובדה או טענה מסוימת ואילו 'הודאה מחוץ לכותלי בית
24 המשפט' הינה 'ראיה כשאר הראיות ובין שאר הראיות. הודאת בעל
25 דין יכולה להיות כבדת משקל או פחותת ערך, מהימנה או בלתי
26 מהימנה על בית המשפט, הכל לפי נסיבות ההודאה ושאר הראיות
27 במשפט'.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 216. התובעים לא התייחסו בסיכומיהם לשני סוגי ההודאות, ולא ברור
2 טיעונם המשפטי בנקודה זו, אולם לא יכול להיות ספק כי הדברים
3 שאמרו אבו מאזן או אחרים, אליהם מפנים התובעים בסעיפים 22
4 ואיך לסיכומיהם, אינם יכולים להיחשב בגדר הודיות פורמליות
5 מהסוג שבעל הדין נתפס אליהן ושיש בהן כדי לקצר את הדיון (כפי
6 שמבקשים התובעים), אלא מדובר באמירות חוץ, ראיה כשאר
7 הראיות. על פניהן, האמירות לא נועדו לצורך הדיון בתיקים אלו
8 ובוודאי לא נועדו לפטור את התובעים מהוכחת העובדות נשוא
9 תביעותיהם.
- 10 217. הנתבעים יטענו כי גם אין מדובר ב'הודאת חוץ' וממילא המשקל שיש
11 ליתן לאמירות אלו הוא נמוך ביותר, כפי שיפורט להלן".
- 12 1369. בהמשך פרק זה, ולאחר דברים כלליים אלה, מתייחס ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון לסוגי
13 הראיות שמהם עולה, לשיטת התובעים, כי הנתבעים הודו הודאת בעל דין.
- 14 **כה.2.12.4 סרטונים**
- 15 1370. קבוצת הראיות הראשונה היא סרטונים שהוצגו לעד הנתבעים מר עג'רמי. לטענת ב"כ
16 התובעים לא ניתן להסיק מן הפרוטוקול באיזה סרטונים מדובר, ולכן, לשיטת
17 הנתבעים, דברי התובעים בעניין זה הינם בלתי מבוססים ומשקלם נמוך (סעיף 218
18 לסיכומי התובעים).
- 19 1371. בהקשר זה של הנאומים המופיעים בסרטונים, נטען על ידי הנתבעים כי התובעים ניסו
20 לטשטש את העובדה שאותם נאומים המופיעים בסרטונים ניתנו או שודרו שנים רבות
21 לאחר האירועים נושא התביעות (ולדברי ב"כ הנתבעים לא צוין תאריך הריאיון).
22 הישענות על דברים שארעו שנים לאחר האירועים מפחיתה ממשקלם, וגורמת לכך
23 שלא ניתן להסתמך עליהם כבסיס להטלת אחריות. טענת משנה נוספת באותו עניין
24 היא כי הימנעות מהפניה תאריך או למיקום מדויק מקשה על בית המשפט לבחון
25 ראיות אלה באופן רציני. טוב היו עושים התובעים אילו היו מפנים באופן מדויק
26 למקום הראיה עצמה (סעיף 219 לסיכומי התובעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1372. גם הטענה כי העד מטעם הנתבעים מר עג'רמי אישר את נכונות התרגום, אינו ראיה
2 מספקת בעיני הנתבעים, שכן מדובר באישור גורף ולא ממוקד לעניין ריאיון פלוני או
3 אלמוני ולכן דברי התובעים בעניין זה הינם בגדר הטעיה (סעיף 220).
- 4 1373. באופן ממוקד בהתייחס לריאיון של אבו מאזן בנושא שחרור האסירים טוען עו"ד
5 ארנון כי לא מצא את הריאיון כי התובעים נמנעו מלפרט בסיכומיהם מתי שודר אותו
6 ריאיון (סעיף 222).
- 7 1374. כאשר מדובר בתרגום של ריאיון אחר, מר עג'רמי אמר שהתרגום הנכון הוא לא
8 "פקדתי עליהם" אלא "אנחנו שלחנו אותם" (סעיף 223); ובהמשך קובל ב"כ התובעים
9 על ב"כ הנתבעים אשר משתמש בשאלותיו במינוח "פקדנו", גם בסיכומים (סעיף 224).
- 10 1375. במסגרת טיעוניו, בנקודה זו, כותב ב"כ הנתבעים כי ב"כ התובעים מנע ממר עג'רמי
11 מלהשלים את תשובותיו ומלהציג את התמונה בכללותה, דבר שגרם נזק לנתבעים.
12 כאסמכתא לטיעון זה מצטט עו"ד ארנון את הדברים הבאים מן הפרוטוקול (סעיף 225
13 סיפא):
- 14 **"כב' השופט משה דרורי: עו"ד סגל, זה לא פייר, אתה לא נותן לו לענות (עמ'
15 3398, ש' 30).**
- 16 **כב' השופט משה דרורי: אבל תן לו לדבר (עמ' 3390, ש' 19).**
- 17 **כב' השופט משה דרורי: תן לו לסיים את התשובה (עמ' 3393, ש' 6).**
- 18 [להזכיר שוב, זה אותו שופט שעליו נכתב האמור בתת פרק כה.9.4]
- 19 1376. לשיטת ב"כ הנתבעים, אין די בהבאת ציטוטים מדברי אבו מאזן אלא יש להתייחס
20 להסבריו של העד עג'רמי למה התכוון אבו מאזן. בסעיף 227 מובא ההסבר כי אבו
21 מאזן התייחס לאסירים ותיקים היושבים בכלא בתקופה שלפני הסכם אוסלו ואינם
22 רלבנטיים לתביעות ב-17 התיקים שלפניו, וכי אבו מאזן, לדברי העד ידוע כמי שמתנגד
23 לאללימות והוא מאמין בדרך השלום (ראה גם: סעיף 228 לסיכומי הנתבעים).
- 24 1377. בצורה מרוכזת מובאים הסבריו של העד עג'רמי, יחד עם עתירת ב"כ הנתבעים להבין
25 וליתן משקל לדבריו המפורשים של אבו מאזן על רקע אותם הסברים. גם כאן ראיתי
26 לנכון לצטט את הדברים באופן מלא (סעיפים 231-230; ההדגשות במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 לטענת הנתבעים, לא ניתן לבודד את אותו משפט בודד של מחמוד
2 עבאס מיתר הריאיון ומהקונטקסט הרחב בו נאמר, תוך התעלמות
3 מכך שהוא ידוע כמתנגד נחרץ לאלימות, תוך התעלמות מהעובדה
4 הידועה שסוגיית האסירים מורכבת ורגישה מאוד בחברה
5 הפלסטינית, ותוך התעלמות מכך שהוא מנהיג נבחר של העם
6 הפלסטיני מצופה לעשות ככל שביכולתו להביא לשחרור האסירים –
7 אחרת לא יזכה לתמיכת הרחוב – ולקבוע כי מדובר בלקיחת אחריות
8 משפטית!! למען הפולמוס יוזכר המחיר היקר והמאמצים של מדינת
9 ישראל לשחרורו של אלחנן טננבאום, אף שאין ספק שישראל איננה
10 תומכת ולא תמכה בפעולות שעל פי הפרסומים הובילו אותו לזרעות
11 חיזבאללה.

12 231. מדובר באמירה שנועדה לאזני הציבור הפלסטיני, ולצרכים פוליטיים
13 ומדיניים ואין להסיק ממנה כי אכן הרשות הפלסטינית שלחה את
14 אותם אנשים לבצע מעשי טרור או כי היא 'לוקחת אחריות בשם
15 הרשות הפלסטינית על כל המחבלים שיושבים בבתי הכלא בישראל'
16 (כפי שטוענים התובעים בסע' 29 לסיכומיהם). קיים הבדל גדול בין
17 לקיחת אחריות ציבורית לבין הטלת אחריות משפטית. בית המשפט
18 פוסק על פי ראיות המובאות בפניו לא על סמך דברים האמורים
19 בתקשורת. והלא על נקודה זו נסוב הדיון כולו".

20 1378. גם ביחס לנאום אחר של אבו מאזן שאושר על ידי העד עג'רמי, לטענת התובעים,
21 תשובת הנתבעים היא כי העד לא אישר את נכונות התרגום והתייחס בחקירתו הנגדית
22 לדברים המקוריים בערבית, כפי שהושמעו לו (סעיף 234). בכל מקרה, לטענת
23 הנתבעים, אין להסיק מדברי עג'רמי ואבו מאזן הודאה, אלא ההסבר לכך הוא זה
24 (סעיף 235 לסיכומי הנתבעים):

25 "גם כאן נמנעים התובעים מלהתייחס לדבריו של מר עג'רמי ביחס לנאום
26 זה, שיש בהם כדי להאיר את דברי אבו מאזן באור אחר מזה העולה מסיכומי
27 התובעים (מעמ' 3392, שורה 28 ואילך). העד הסביר כי עצם אזכור אחמד
28 יאסין ואחרים כשהידים אינו מעיד כי אבו מאזן תומך במעשיהם, שהרי ידוע
29 כי מחמוד עבאס מתנגד לאלימות ופועל לעצור אנשי חמאס (עמ' 3394, ש' 2).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 אלא שלמחמוד עבאס חשוב להראות לבני עמו כמי שמדבר עם כל הפלגים
2 הפלסטינים".
- 3 1379. בהמשך לקו טיעון זה, נכתבו על ידי ב"כ הנתבעים דברים ביחס ליכולת הבנתו של בית
4 המשפט, וגם זאת ראיתי לנכון להביא מילה במילה (סעיף 236 לסיכומי הנתבעים;
5 הסעיף כולו כתוב בבולד והוספתי בקו את ההדגשות בקו שבמקור):
- 6 "דבריו של העד בנקודה זו המחישו פעם נוספת את הקושי הרב שיש בעצם
7 השיפוט בתביעות אלה בבית משפט ישראלי – קושי המחייב את הקביעה כי
8 בית המשפט נעדר סמכות וכלים לשפוט בה. בית משפט ישראלי אינו יכול
9 לשפוט ואינו ראוי שישפוט עם אחר ורשות ריבונית אחרת, וזאת בראש
10 ובראשונה משום שבין שני העמים פעורה תהום בתחומים רבים ולא ניתן
11 לשפוט את הרשות הפלסטינית על פי סטנדרטים ישראליים. הפערים הרבים
12 בתרבות, במנטליות ובתפיסת הסכסוך מביאים לכך שבית משפט ישראלי
13 נעדר כלים לשפוט על פי הדין והנורמות הישראליות את הרשות הפלסטינית
14 ואת בכירה".
- 15 1380. גם בהמשך, מצויים בסיכומי הנתבעים הסברים שונים מדוע מחמוד עבאס אמר מה
16 שאמר (כדי ללכד את העם וללכד סביבו את הפלגים הפלסטינאים וכדי לשכנע אותם
17 כי אם ילכו בדרכו יוגשמו המטרות הלאומיות הפלסטינאיות – סעיף 237 רישא
18 לסיכומי הנתבעים), וההסבר של מר עגירמי כי עצם התייחסותו של מחמוד עבאס אל
19 מנהיגים פלסטינאים שונים המצויים בכלא אינה מעידה על תמיכתו בהם או
20 במעשיהם (סעיף 239 לסיכומי הנתבעים).
- 21 1381. קו זה של טיעון הנתבעים מתייחס גם לפרשנותו של העד ד"ר אלמסרי לגבי
22 התבטאויותיו של מחמוד עבאס, לפיה לא ניתן לקבל את גישת התובעים וטענתם
23 הכללית, "שכן שזורים בו עניינים של תרבות, סוציולוגיה ותפיסות חברתיות של עם
24 אחר" (סעיף 240 סיפא לסיכומי הנתבעים).
- 25 1382. וביתר שאת, מוצגת עמדה זו של פער בין בית משפט ישראלי לבין העם הפלסטיני,
26 ובסעיף 241 לסיכומי הנתבעים, שזה לשונו:
- 27 "בית המשפט – בתוך עמו יושב. עמו ולא עם אחר. שיפוט בתיקים אלו מחייב
28 מתן פרשנות לדברים שנשמעו בתקשורת כגון אלו שהושמעו לעד אולם בית

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 המשפט חסר את הכלים ליתן את הפרשנות הנכונה, המתיישבת עם תפיסת
2 עולמם של הפלסטינים. בית המשפט אינו יכול לשפוט עם אחר על פי נורמות
3 חשיבה ואמונה שלו עצמו".
- 4 1383. בהמשך, מתייחס ב"כ הנתבעים אל מבצעי הפיגועים, השאהידים והאסירים, באופן
5 הבא, שלדבריו משקף את התפיסות הפלסטינאיות, שבית משפט ישראלי לא יבין
6 (סעיף 242 לסיכומי הנתבעים):
- 7 "עדי הנתבעים כולם, שלא נכחו זה בעדותו של זה, הסבירו וטענו במפורש כי
8 הנתבעים התנגדו לפיגועים וכי הפיגועים גרמו נזק לתהליך השלום ולרשות
9 הפלסטינית עצמה והביאו למיטוט מוסדותיה. אולם מעמד השהידים
10 ותפיסת האסירים בחברה הפלסטינית, כפי שהם מתבטאים גם בתקשורת
11 הפלסטינית – נעוצים עמוק בשרשי ההיסטוריה של העם הפלסטיני. מעמד
12 ותפיסה אלו אינם מלמדים כי הרש"פ תמכה בפיגועים. כל מסקנה וכל
13 פרשנות אחרת יהיה בהן משום 'הלבשת' נורמות החשיבה של בית המשפט
14 על אלו של הפלסטינית. אין לבית המשפט רשות לעשות כן".
- 15 1384. ב"כ הנתבעים מבקש כי אאמץ את הסברו של ד"ר אלמסרי כי מדובר באסירים רבים
16 ("850,000 פלסטינים נכנסו לכלא הישראלי, ואלה לפחות רבע מהעם"), וכי תפיסתו
17 של אבו מאזן היא: "אני צריך אותם לצדי ולא נגדי. הם והמשפחות שלהם והאנשים
18 שתומכים בהם" (ראה הציטוטים בסעיף 243 לסיכומי הנתבעים). ובהמשך, בסעיף
19 245, כותב ב"כ הנתבעים עו"ד ארנון את הדברים הבאים, ולאחר מכן מביא כאסמכתא
20 דברים שאמר העד ד"ר מחמוד אלמסרי:
- 21 "בהמשך הסביר העד כי אם מחמוד עבאס לא היה מביע כבוד והערכה
22 לאסירים, דינו היה נחרץ:
- 23 עד, ד"ר מוחמד אל מסרי: אם לא היו יורים בו למחרת לא היו יורים
24 בו גם.
- 25 כב' הש' משה דרורי: מצוין. זאת אומרת מה שאתה אומר זה שמר
26 אבו מאזן תומך באסירים בגלל שהוא מפחד שיהרגו אותו. בסדר.
- 27 עד, ד"ר מוחמד אל מסרי: לא תומך, מכבד, מעריך".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1385. וזו תמצית טענות הנתבעים לעניין טענת התובעים בדבר הודעותיו של אבו מאזן, בשם
2 הנתבעים, כמפורט בסעיף 247 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות והקווים במקור):

3 "לסיכום, דברי היו"ר מחמוד עבאס שהוצגו לעיל וכן דברים נוספים שנשמעו
4 בתקשורת הפלסטינית והוצגו לעד אינם יכולים להיחשב בגדר הודאה שיש
5 בה כדי להביא למסקנה שאש"פ והרש"פ אחראיות לפיגועים נשוא
6 התובענות (כטענת התובעים בסעיף 39 לסיכומיהם). אין בדברים התייחסות
7 לאירועים נושא התביעות ואף תוכן הדברים עצמם אינן בגדר הודאה
8 באחריות הנתבעת לאירועים נושא התביעות. אין בדברים משום תמיכה
9 במעשים או עידוד למעשים דומים כלל וכלל. כאמור, מדובר בנאומים
10 פוליטיים המיועדים לאזני העם כפי שהדבר נהוג גם במקומותינו ולא ניתן
11 לראות בהם משום הודאה בעובדות כלשהן ביחס לאירועים נושא התביעות
12 שבפנינו. את תוכן הדברים עצמם יש לראות באספקלריה רחבה יותר של
13 החברה הפלסטינית, תפיסת הסכסוך ומעמד האסירים החשוב מאוד
14 בחברה, כמו גם את הצורך של מחמוד עבאס לזכות בתמיכת כל חלקי החברה
15 הפלסטינית ליצירת תקווה לשאיפות הלאומיות הפלסטיניות, ועל מנת
16 שניתן יהיה להשיגן בדרכים בלתי אלימות – כפי שחזר והתבטא מחמוד
17 עבאס בכל הזדמנות.

18 את כל אלו הסביר באריכות העד מר עג'רמי, שהיה עד מהימן ביותר ומכיר
19 את הנושאים מקרוב.

20 כפי שפורט לעיל גם עד הנתבעים ד"ר אלמסרי השיב לשאלות ביחס
21 לנאומים של אבו מאזן המזכירים את האסירים באופן זהה, על אף ששני
22 העדים לא היו נוכחים בחקירת רעהו".

23 1386. בסעיף 248, מועלת טענה נוספת על ידי ב"כ הנתבעים, לפיה גם אם ייקבע כי מדובר
24 בהודאת בעל דין, לשיטתו, "הרי שבית המשפט רשאי שלא לייחס להם משקל".
25 בהמשך נאמר כי הדברים שנאמרו לכאורה בסרטונים, בהקשרם הרחב, יש בה כדי
26 לאיין את מסקנת התובעים בדבר קיומה של הודאת בעל דין, כאשר בתוך הטיעון, בין
27 סוגריים, נרמז כי מאחר והסרטונים במלואם לא צורפו, לא ניתן לדעת אם לעשות
28 בהם שינויי עריכה (מבלי להביא אסמכתא לטענה זו).

29

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כה.3.12.4 פרופסור מנחם קליין

2 כה.1.3.12.4 היבט משפטי דיוני

3 1387. במסגרת פרק זה של "הודאת בעל דין", לאחר ניתוח ענייני הסרטונים, כפי שהובא
4 לעיל בפסקאות הקודמות, מתייחס ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון לדברי פרופסור מנחם
5 קליין, המומחה מטעם הנתבעים, אשר התובעים מייחסים לו "הודאת בעל דין",
6 בדבריו בחקירתו הנגדית (סעיף 248).

7 1388. אולם, עמדתו המשפטית של עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים, היא כי לא ניתן לייחס
8 "הודאת בעל דין" למומחה מטעם אותו בעל הדין, כפי שמסביר הוא את הטיעון בסעיף
9 250 לסיכומיו (ההדגשות במקור):

10 "הנתבעים יטענו כי לא ניתן לראות בדבריו משום הודאת בעל דין שכן הוא
11 איננו בעל הדין עצמו אלא רק מומחה מטעמו. לגופו, מחקירתו של פרופ'
12 קליין לא ניתן להסיק את מה שמבקשים להסיק ממנה התובעים ובוודאי
13 שלא ניתן להסיק את קיומה של 'מדיניות רשמית והנחיה מפורשת של
14 הנתבעת, של יאסר ערפאת, של יו"ר פת"ח ואש"פ, לבצע פיגועים בגדה
15 המערבית' (סעיף 42 לסיכומיהם).

16 כה.2.3.12.4 פרופסור קליין לא אמר את מה

17 שיוחס לו על ידי התובעים

18 1389. מעבר לטענה המשפטית האמורה, מעלה ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, טענה כלפי שיטת
19 חקירתו הנגדית של ב"כ התובעים, כאשר לדבריו, ביקש ב"כ התובעים "להטעות את
20 העד שהפנה אותו לציטוט מתוך הכרעת הדין של מרואן ברגותי, שהופיעה בתוך חוות
21 דעתו של המומחה, ואז שאל – כאילו הדברים נאמרו מפי המומחה" (סעיף 251 רישא
22 לסיכומי התובעים).

23 1390. לטענת ב"כ הנתבעים ניתוח מדוקדק של המומחה מגלה כי האינתיפאדה לא נוהלה
24 מלמעלה ולא הייתה הכוונה המרכזית ולא הייתה מדיניות, אלא שררו אנרכיה וחוסר
25 שליטה מרכזית (סעיף 252), וכי הפיגועים לא היו ביוזמת ראשי המנגנונים או ביוזמת
26 הרשות אלא ניזמו על ידי "אנשים פונקציונרים במנגנוני הביטחון" (הציטוט מובא
27 בסעיף 253); ובהמשך נטען בסעיף 255 כי לדברי המומחה קליין, "גם אם היו אנשי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כוחות הביטחון פלשתינים שהיו מעורבים בפיגועים, הרי שהדבר נעשה ביוזמתם
2 שלהם, ללא הכוונה או הנחייה מלמעלה."
- 3 1391. לטענת ב"כ הנתבעים, חקירתו של ב"כ התובעים את המומחה פרופסור קליין, נעשתה
4 בדרך שמנעה מן המומחה להביע את דעתו בצורה ברורה. מובאים ציטוטים בפסקה
5 256, שבהם השופט משה דרורי מעיר מספר פעמים לעו"ד סגל, ב"כ התובעים, כדי
6 לאפשר למומחים להעיד, ובאחד המקרים ניתנה הוראה לעו"ד סגל לשבת כדי לתת
7 למומחה לדבר שלוש דקות רצוף.
- 8 1392. מסקנת ב"כ הנתבעים היא פרופ' קליין לא הודאה בכך שהאינתיפאדה נוהלה על ידי
9 הרש"פ ומנגנוני הביטחון שיזמו פעולות ירי וטרור (סעיף 258). נהפוך הוא, עמדת ב"כ
10 הנתבעים אינה זו (סעיף 259):
- 11 "הנתבעת הכחישה בכתבי הגנתה ומכחישה עד היום את מעורבותה בטרור.
12 הנתבעת טענה לכל אורך הדרך, כפי שאף הסבירה באמצעות עדיה, כי היא
13 התנגדה לטרור ופעלה ככל יכולתה למניעת התארגנויות ופעילויות טרור,
14 כולל מעצר פעילים ושיתוף פעולה ביטחוני הדוק עם ישראל (פעולות בהן היא
15 ממשיכה עד היום). זאת, גם בתקופת שלאחר מבצע חומת מגן, בהן מוטטה
16 ישראל את יכולת הפעולה של כוחות הביטחון הפלסטינים ובתנאים קשים
17 ביותר."

כה.4.12.4 פואד שובכי

- 18
- 19 1393. בתשובה לטענות ב"כ התובעים, לפיהם הכרעת הדין בעניינו של פואד שובכי מהווה
20 "הודאת בעל דין" וכי מדובר ב"עובדות חלוטות", לפיהן הנתבעת מעורבת בטרור
21 (סעיף 260 לסיכומי הנתבעת), תשובת ב"כ הנתבעים, במישור המשפטי, היא זו (סעיף
22 261; ההדגשות במקור):
- 23 "התובעים מתעלמים מכך שמר שובכי איננו נתבע בתיקים אלו (ר' דבריו של
24 עו"ד כוכבי בפרו' הדיון מיום 8.7.2014, עמ' 799, ש' 16) ולכן הכרעת הדין
25 בעניינו אינה נחשבת כראייה קבילה בהתאם לס' 42א' לפקודת הראיות.
26 הכרעת הדין ויתר המסמכים הנוגעים לעד זה גם לא הוגשו באמצעות העד
27 עת עמד הנ"ל על דוכן העדים. לא זו אף זו, העד בחקירתו לא אימת את
28 חתימותיו על הודעות המשטרה וממילא מהודעות אלה לא עולה כלל כי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הנתבעים רכשו נשק על מנת להעבירו לגופי טרור. לפיכך 'העובדות
2 החלוטות' ביחס אליו – לאו עובדות הן, והן לא הוכחו באופן שבו יש להוכיח
3 עובדות בבית משפט."
- 4 1394. טענה נוספת, לגוף העניין, אף שמוכתרת במילים "למעלה מן הצורך", מובאת בסעיף
5 262 לסיכומי הנתבעים, כדלקמן:
- 6 "למעלה מן הצורך יצוין כי אף אם ניתן היה להסתמך על המסמכים בעניינו
7 ברכישת אמל"ח ולכך ש'יאסר ערפאת הורה לרכוש אמל"ח בהיקפים
8 עצומים בתקופה הרלבנטית' (ס' 63 לסיכומיהם). אולם, עובדה זו כשלעצמה
9 – אין בה דבר. האם נטען כי בידי כוחות הביטחון הפלסטינים לא היה
10 אמל"ח? כיצד אמורים כוחות ביטחון של רשות ריבונית כלשהי לתפקד ללא
11 אמל"ח? מה נפקא מינה בכך שהרשות רכשה אמל"ח, גם אם היה מדובר
12 בכמות החורגת מהכמות המותרת בהסכמי אוסלו (דבר המוכחש)!"
- 13 1395. בהמשך לציטוט דלעיל, נטען על ידי עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים, כי בית המשפט חייב
14 להתעלם מאין ספור טענות ועובדות, ולהתמקד רק בדברים ההכרחיים לצורך הכרעה
15 בתיק. לדברי ב"כ הנתבעים: "עצם רכישת אמל"ח על ידי הנתבעת – אין בה דבר. היא
16 מותרת ואף אם לא הייתה מותרת – דבר שלא הוכח על ידי התובעים – אין לה שום
17 קשר עם האירועים נושא התביעות" (סעיף 263 סיפא לסיכומי הנתבעים).

כה.5.12.4 מסמכים שלא הוגשו

- 19 1396. ב"כ התובעים רואה קיומם של נתונים על מבצעי פיגועים, המצויים בידי הרש"פ,
20 באשר לא הוגשו לבית המשפט, בגדר "הודאת בעל דין" (סעיף 264), ועל כך עונה עו"ד
21 ארנון (סעיף 265): "לא ברור לנתבעים מדוע סבורים התובעים כי אמירה ביחס
22 לקיומם של נתונים כאלה ואחרים היא בגדר 'הודאת בעל דין', שכן סוגיה זו אינה
23 פלוגתה הרלוונטית להכרעה בתביעות, ואין בה כדי להשפיע על עצם הטלת האחריות
24 על הנתבעים".
- 25 1397. בתשובה לטענה של התובעים כי אי הצגת המסמכים על ידי הרש"פ יצרה מצב שבו
26 הנתבעים מנעו בכוונת מכוון את בחינתם על ידי בית המשפט, משיב ב"כ הנתבעים,
27 בשתי תשובות: "ראשית, התובעים לא פנו אל הנתבעים במסגרת הבקשה לגילוי
28 מסמכים וביקשו נתונים ספציפיים כאלה או אחרים." (סעיף 266 סיפא). "שנית, לא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 ברור מדוע סבורים התובעים כי מסמכים אלו היו מסייעים להם, שכן הנתבעת אינה
2 חולקת על כך שבין מבצעי הפיגועים היו גם אנשי מנגנוני הביטחון שלה, אולם אלו
3 בוודאי אינם מהווים רוב מבין מבצעי הפיגועים, ובכל מקרה הנתבעת טענה כי לא
4 ידעה על מעשיהם, לא שלחה אותם, לא אישרה את מעשיהם ובוודאי שלא תמכה
5 בהם ואלו לא נעשו במסגרת עבודתם. ולכן בעצם עובדה זו אין כל רבותא. גם לא ברור
6 לח"מ איזו 'הודאת בעל דין' יש בעצם הטענה כי קיימים מסמכים ורשימות ביחס
7 למבצעי פיגועים שונים. שהרי, קיומם של מסמכים בידי כוחות הביטחון
8 הפלסטינים או בידי המשרד למשפחות החללים ביחס למבצעי הפיגועים – אין בו
9 שום הודאה בכך שהנתבעת עומדת מאחורי פיגועים אלו. ולכן, בכל הכבוד, גם כאן
10 זורים התובעים חול בעיני בית המשפט ומנסים לבסס את טענותיהם על עובדות
11 שאינן בהן ולא כלום."

12 כה.13.4 תשובת הנתבעים לטענת התובעים בדבר העברת נטל הראיה

13 כה.1.13.4 מבוא

14 1398. פרק ט של סיכומי הנתבעים מוקדש לנושא הנ"ל כאשר ההתייחסות היא לשלושה
15 כללים משפטיים אשר לטענת התובעים מצדיקים את העברת נטל הראיה: תחולת
16 הכלל הדבר מדבר בפני עצמו; החלטתי בפרשת בן שלום; פסק דינו של בית המשפט
17 העליון בפרשת מנטין.

18 1399. אביא את תמצית טיעוני ב"כ הנתבעים, על פי הסדר הנ"ל.

19 כה.2.13.4 הכלל "הדבר מדבר בעדו"

20 1400. כלל זה מקורו בסעיף 41 לפקודת הנזיקין, ולטענת ב"כ הנתבעים הוא נועד לחול
21 ולהיבחן בנסיבות מקרה ספציפי, ואין הוא מתאים כלל לחול על טענה כללית רחבה,
22 וזאת בנוסף לטענות הקודמות של הנתבעים כי טענה זו אינה שפוטה, אינה רלוונטית
23 ויש להתעלם ממנה (סעיף 271 לסיכומי הנתבעים).

24 1401. בהמשך, מנתח עו"ד יוסף ארנון את היסודות והתנאים של הכלל "הדבר מדבר בעד
25 עצמו", ולשיטתו, הכלל האמור אינו חל במסגרת 17 התיקים שבפניי.

26 1402. התנאי הראשון, דורש "חוסר ידיעה של התובע או חוסר יכולת לדעת מה היו נסיבות
27 שהובילו לנזק" (סעיף 274), אך, לשיטת הנתבעים, אין תחולה לתנאי זה בתיקים
28 שבפנינו (סעיף 275; ההדגשות במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "בענייננו, כפי שנקבע גם בתיק מנטין שהוזכר על ידי התובעים, לא מתקיים
2 תנאי זה, שכן התובעים פרטו באריכות את אופן התרחשות האירועים נושא
3 כתבי התביעה. אמנם, לנתבעים טענות ביחס לראיות שהגישו התובעים,
4 קבילותן ומשקלן, אולם מתיאור הדברים בכתבי התביעה, בראיות ובסיכומי
5 התובעים עולה במפורש כי אליבא דתובעים – ידוע בדיוק מי ביצע כל אירוע,
6 היכן וכיצד. כך שגם מבחינה זו, משל 'בית חולים' בו נעשה שימוש בתיק בן
7 שלום – אינו רלבנטי כאן כלל וכלל".

8 1403. לשיטת עו"ד ארנון, גם התנאי השני במסגרת הכלל "הדבר מדבר בעד עצמו", לא חל
9 בענייננו, כפי שנכתב בסעיף 276 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות במקור):

10 "גם התנאי השני (שוב כמו בתיק מנטין) אינו מתקיים, שכן לא הוכח כי הנזק
11 נגרם על ידי נכס שהיה בשליטת הנתבעים. הנתבעים הראו בסיכומיהם
12 בחלק הפרטני כי התובעים לא הוכיחו ברמת הוודאות הנדרשת למשל כי
13 אפילו כלי הנשק בהם נעשה שימוש היו בבעלות הנתבעים. למעשה עצם
14 העלאת הטענה בדבר אחריות של הרש"פ לכלל הפיגועים מעידה כי אליבא
15 דתובעים – אין עליהם חובה להוכיח את נסיבותיו הספציפיות של כל אירוע
16 ואירוע. התובעים מאמינים כי טענה זו מספיקה להם וכי אין להם צורך
17 להוכיח אם הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע הייתה שליטה מלאה עלי ואם
18 לאו".

19 1404. לדברי ב"כ התובעים, הפסקה קבעה כי רק אם מתקיימים שני התנאים הללו יש לעבור
20 לשלב השלישי אשר נותן לבית המשפט כלי עזר לפתרון מצבים מסוימים של אי וודאות
21 עובדתית לגבי נסיבות המקרה (סעיף 277).

22 1405. על כל פנים, לטענת הנתבעים גם התנאי השלישי לא הוכח, כמוסבר בסעיף 278
23 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות במקור):

24 "גם את התנאי השלישי לא הוכיחו התובעים ואין כל סיבה להניח כי
25 האירועים נושא התביעות מתיישבים יותר עם המסקנה שהנתבעים לא נקטו
26 זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהם נקטו זהירות סבירה. הרשות
27 הפלסטינית היא הריבון בשטחיה והיא מפעילה את הסמכויות שניתנו לה
28 בהסכמי אוסלו. אין קשר בינה ובין המפגעים הספציפיים, אין קשר בינה
29 ובין האירועים הספציפיים. היא נתבעת כ'כיס עמוק' ותו לא. משכך, אין כל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בסיס לקביעה כי המקרים מתיישבים יותר עם המסקנה שהנתבעים לא
2 נקטו זהירות סבירה. טענה זו משולה לטענת כי מדינת ישראל אחראית לכל
3 מקרה של אירוע טרור יהודי, והיא מגוחכת".
- 4 1406. מעבר לטענות בדבר תחולת התנאים לגבי הפעלת הכלל האמור, כפי שהובא לעיל
5 בפסקאות הקודמות, מעלה ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף ארנון, טענות רחבות יותר, על
6 פי הפסיקה, לפיהן הכלל "הדבר מדבר בעד עצמו" אינו רלוונטי ואינו ישים במקרים
7 שלפנינו, כאמור בסעיף 279 לסיכומי (ההדגשות במקור):
- 8 "כלל זה מהווה חריג לדרישת ההוכחה האינדיבידואלית: אולם התובעים
9 במקרים בפנינו טענו כי בידיהם הוכחות וראיות אינדיבידואליות למכביר
10 כולל כל פרטיו האישיים של כל מפגע ומפגע.
- 11 הכלל מאפשר לתובע להוכיח את תביעתו באמצעות ראיות סטטיסטיות
12 גרידא – כלומר ראיות לפיהן במרבית המקרים, נזק מן הסוג הזה שארע נגרם
13 בשל התרשלות כלשהי: התביעות שבפנינו ארעו בתקופות שונות, במקומות
14 שונים ועל ידי מפגעים שונים. לא קיימות ראיות סטטיסטיות שיש בהן כדי
15 לקשור בין כל האירועים.
- 16 הכלל הוא כלי עזר לבית המשפט לפתרון מצבים של אי ודאות עובדתית לגבי
17 נסיבות המקרה: במקרים שבפנינו, כאמור לעיל, אין כל אי ודאות עובדתית
18 לגבי נסיבות המקרים. ההיפך הוא הנכון. התובעים טענו כי הם יודעים בדיוק
19 מי ביצע כל פיגוע, מתי איפה ואיך. (ר' לעניין זה גם ע"א 9073/15 פלוני נ'
20 כלל חברה לביטוח בע"מ, בו נקבע: 'במקרה המערער יודע את העובדת
21 לאשורן, על פי טענתו בכל הגרסאות שהציג. הוא אינו מצוי בעמימות
22 עובדתית. לכן בדין קבע בית המשפט המחוזי כי הסעיף אינו חל על תביעתו').
- 23 על פי ראיות התובעים (שהנתבעים חולקים על קבילותן), מדובר באנשים
24 שהחליטו, כל אחד מסיבותיו הוא, לבצע פיגוע. אנשים אלו, או אנשים
25 המקורבים להם או ששיתפו עימם פועלה באותה 'חוליה', נעצרו, נשפטו
26 ונכלאו. למעשה, התובעים יודעים את העובדות הרבה יותר טוב מאשר
27 הנתבעים, שכן מדינת ישראל היא זו שעצרה, חקרה ושפטת את המעורבים
28 – זמן קצר מאוד לאחר כל אירוע ואירוע, כפי העולה מכתבי האישום
29 ומתאריכי החקירות, ולנתבעים לא הייתה כל גישה למידע זה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 התנאי מוצדק במקומות בהם דחיית התביעה רק בגלל חוסר ודאות עובדתית
2 לא נראית צודקת, וחוסר הצדק משקלל את הנתון שהתובע אינו ידוע מה קרה
3 ואילו הנתבע שולט בנכס. העברת הנטל לא נועדה להביא לקבלת התביעה
4 אלא לסייע להכרעה צודקת: כאמור, אי כאן חוסר ודאות, התובעים יודעים
5 מה קרה והנתבעים אינם שולטים בנכס".

6 כה.3.13.4 פרשת מנטין

7 1407. לאחר שהתובעים הסתמכו על פסק הדין של בית המשפט העליון בפרשת מנטין, וראו
8 בכך אסמכתא להחלת סעיף 41 לפקודת הנזיקין, בדבר היישום של כלל "הדבר מדבר
9 בעד עצמו", באותה פרשה, כתקדים שיחול על 17 התיקים, משיב ב"כ הנתבעים לטענה
10 זו ואומר את הדברים הבאים (סעיף 281 לסיכומי הנתבעים; ההדגשה במקור):

11 "טועים התובעים כשהם מסתמכים בסוגיה זו על הקביעה בעניין מנטין, שכן
12 באותו מקרה לא הוחל ס' 41 בכללותו אלא נקבע ביחס לעובדה ספציפית אחת
13 בלבד (תוכן מחנה האימונים שיוחס לרש"פ) היה מקום להעביר אליו את נטל
14 הבאת הראיות".

15 כה.4.13.4 פרשת בן שלום

16 1408. תשובת הנתבעים לטענות התובעים, לפיה החלטתי בעניין בן שלום הינה אסמכתא
17 לתיזה של התובעים, עונה ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, כדלקמן (סעיף 282
18 לסיכומי הנתבעים; ההדגשה במקור):

19 "גם בעניין בן שלום לא הוחל ס' 41, כי אם ס' 38, וזאת ביחס לנסיבות
20 הספציפיות שהוכחו באותו מקרה. יוזכר ויוער כי על פסק הדין בעניין בן
21 שלום תלוי ועומד ערעור בבית המשפט העליון".

22 כה.14.4 תשובת הנתבעים לטענת התובעים ביחס להימנעות
23 הנתבעים מהבאת ראיות

24 1409. לנושא זה מקדיש עו"ד ארנון את פרק י לסיכומיו, כאשר בתחילה הוא מציין כי
25 התובעים עצמם נתנו משקל רב לנושא הימנעות הנתבעים מהבאת ראיות. הוא ממקד
26 את הנושא לעניין הראיות ביחס ל-16 התיקים הפרטניים, שכן הנתבעים הקדישו
27 ראיות הן לטענות הכלליות והן לת.א. 2538/00 (הלינץ' ברמאללה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1410. הנתבעים מאשרים שביקשו הארכות מועד לצורך הגשת הראיות הפרטניות, ובסופו
2 של דבר, כאמור, הגישו ראיות פרטניות רק ביחס ללינץ' ברמאללה; אולם, לשיטת
3 הנתבעים, כפי שיפורט להלן, "אין לזקוף לחובתם את אי הגשת הראיות" (סעיף 286
4 סיפא).

5 1411. בפי ב"כ הנתבעים, שתי תשובות המופיעות בסעיפים 287-288 לסיכומי (עמ' 80-81;
6 ההדגשות במקור):

7 "287. ראשית, כאמור לעיל, המידע ביחס לארועים הפרטניים והמעורבים
8 בהם מצוי רובו ככולו בידי מדינת ישראל, שפעלה לעצור את
9 המבצעים והמעורבים מיד לאחר כל ארוע. עובדה זו עולה מן
10 המסמכים שהגישו התובעים עצמם (כך למשל עולה מתאריכי
11 המעצר המצוינים במסמכי בתי הדין הצבאיים וכך עולה מתאריכי[ם]
12 הודעותיהם במשטרה – על אף שלטענת הנתבעים מדובר בראיות
13 בלתי קבילות). לנתבעת לא הייתה ועדיין אינה [אין לה] גישה
14 למסמכים אלו.

15 288. שנית, ככל שהדבר נוגע לראיות ביחס למעשי הנתבעים, הרי שכפי
16 הידוע היטב למותב זה, וכפי שאושר על ידי מומחי שני הצדדים,
17 במבצע חומת מגן פעלה ישראל להרוס את מבני מנגנוני הביטחון של
18 הרש"פ ולקחה שלל את כל הארכיונים של הנתבעים. המסמכים
19 הקשורים למעשי הנתבעים בתקופה הרלוונטית אינם בידיהם כי אם
20 במחסני צה"ל. הנתבעים עשו כל שביכולתם לאתר מסמכים,
21 השקיעו בכך זמן רב ופנו לאנשים רבים, אך לא איתרו חומרים
22 רלוונטיים (וראה בעניין זה בהמשך סיכומים אלה בפרק כ' ביחס
23 למשרד החללים, כאשר בחקירתו של מר ג'יברין התברר כי אכן
24 מסמכים רלבנטיים נמצאים בידי מדינת ישראל)".

25 1412. לטענת הנתבעים יש קושי באיתור עדים שפרשו מעבודתם ברש"פ או אלה שעזבו את
26 הארץ (סעיף 289, המביא את עדותו של עו"ד עמאוו, וכן האמור בסעיף 290), כאשר
27 ביחס להבאת עדים מועלית על ידי הנתבעים הטענה הבאה (סעיף 291):

28 "כמו כן, בכל הנוגע להבאת עדים, לא למותר לציין כי אין זה פשוט לאדם
29 פלסטיני, שאינו יושב בבית האסורים, להגיע מרצונו החופשי לבית משפט

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בישראל. עדים פוטנציאלים רבים מפחדים מהרשויות הישראליות ורואים
2 בכניסה לישראל, ועל אחת כמה וכמה לבית משפט, סכנה לחירותם
3 ולשלומם. עדים אחרים – כניסתם נמנעת פעמים רבות על ידי הרשויות
4 הישראליות מטעמים ביטחוניים או אחרים, כפי הידוע היטב לבית
5 המשפט".
- 6 1413. מעבר לכך, טוען ב"כ הנתבעים, כי חוות הדעת שהוגשו מטעם הנתבעים ובהם חוות
7 דעתו של ד"ר אלמסרי, הייתה חוות דעת כלית שלא התיימרה להתייחס לאירועים
8 הספציפיים כפי שגם המומחים מטעם התובעים, תא"ל (מיל') קופרווסר ומר דחוח
9 הלוי אישרו בעדותם כי אינם מכירים את התיקים הפרטניים (סעיף 292-293).
- 10 1414. לעניין אי העדתו של מרואן ברגותי, מייחד עו"ד ארנון סעיף נפרד, שבו כותב כדלקמן
11 (סעיף 294 לסיכומי הנתבעים, עמ' 82-83; ההדגשות במקור):
- 12 "ביחס לטענת התובעים לפיה יש ליתן משקל לאי העדתו של מרואן ברגותי,
13 הרי מן המפורסמות הוא כי מרואן ברגותי מסרב באופן עקרוני להעיד בבתי
14 המשפט בישראל, כפי שעשה במסגרת ההליכים הפליליים נגדו והדבר עולה
15 מהכרעת הדין בעניינו. מרואן ברגותי כפר בסמכותן של הערכאות
16 הישראליות לדון בעניינו ולשפוט אותו ואף סרב בסמכותן של הערכאות
17 הישראליות לדון בעניינו ולשפוט אותו ואף סרב להעיד במסגרת תביעות
18 אזרחיות נוספות בהן נתבע באופן אישי, כך למשל בעניין בן שלום, בנסיבות
19 אלו אין דין היעדרותו כדין היעדרות של עד רגיל ומשקל הטענה כי הימנעותו
20 מעלה חשד כי עדותו הייתה פועלת לחובתו – נמוך בהרבה במקרה זה.
21 ממילא, אגב, מרואן ברגותי נתבע אישית רק בתיק אחד מתוך 17 התיקים".
- 22 1415. טענה נוספת של התובעים הייתה כי הנתבעים בחרו שלא להעיד מטעמים אנשים
23 הנושאים תפקידים בכירים ברש"פ, ומכאן שיש להם מה להסתיר, ובכל מקרה,
24 לשיטת התובעים, יש לקבל את ראיות התובעים בהעדר ראיות נגדיות של הנתבעים.
- 25 1416. בעניין זה, ראיתי לנכון להביא את תשובת הנתבעים בעניין זה כפי שנוסחה על ידם
26 (סעיפים 295-298 לסיכומי הנתבעים; ההדגשות במקור):
- 27 "295. טענתם של התובעים כי הנתבעים נמנעו מהעדת בכירים ברש"פ
28 ובאש"פ בתקופה הרלבנטית (סעיפים 139 ואילך לסיכומיהם) ראוייה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 להתייחסות מיוחדת, שכן יש בה קושי רב, שלא לומר חוצפה.
2 התובעים מניחים כי מאחר שהועלתה בכתבי טענותיהם הטענה
3 הכללית בדבר קיומה של מדיניות טרור של הנתבעים בתקופה
4 הרלבנטית, אזי הנתבעים אמורים 'ליישר קו' ולשגר לבית המשפט
5 שרשרת ברירים שיתייצבו אחד אחר השני על דוכן העדים ויפרשו
6 בפני בית המשפט את מדיניות הרש"פ ואש"פ באופן כללי בתקופה
7 הרלבנטית.
- 8 טענת הנתבעים לכל אורך הדרך הינה כי פלוגתא כללית ורחבה זו היא .296
9 בלתי שפיטה, שכן לא רק שהיא אינה רלבנטית לצורך הכרעה
10 בתיקים אלו, אלא שגם בלתי ראוי שבית משפט ישראלי יבחן
11 מדיניות של רשות ריבונית זרה (מדיניות מוכחשת כמובן). כמו כן,
12 להתייצבותם של אותם עדים בכירים, אליהם מתייחסים התובעים
13 (או אחרים) בבית משפט ישראלי יש משמעות והשלכות נרחבות
14 מבחינת העדים והנתבעים והדברים ברורים. כך למשל, במהלך
15 ישיבות ההוכחות בתיקים אלו עלה לא אחת נושא הסכסוכים
16 והמחלוקות הפנימיות בתוך הגופים השונים ברש"פ, כולל בתוך
17 הפת"ח, אנשים שאחזו בתפקידים רלבנטיים בתקופת האינתיפאדה
18 חלקם לא נמצאים עוד בצמרת וחלקם מסוכסך עם פעילים אחרים.
19 התובעים כמובן מתעלמים מכך וממשיכים לטעון בלהט כי על
20 הנתבעים היה להביא לעדות את מוחמד דחלאן, ג'יבריל רג'וב ויאסר
21 עבד רבו. נשאלת השאלה – האם הייתה מדינת ישראל מזמנת לעדות
22 מיוזמתה את ראשי מנגנוני הביטחון שלה ושרים בכירים לו הייתה
23 נתבעת בנזיקין? התשובה היא כמובן 'לא'.
- 24 אגב, אילו סברו התובעים כי עדותם של אישים אלו חיונית והייתה .297
25 מסייעת להוכחת טענתם, יכלו לבקש לזמנם, כפי שמאפשרות להם
26 תקנות סדר הדין האזרחי וכפי שעשו תובעים בתיקים אחרים.
- 27 הנתבעים הגישו מספר חוות דעת ותצהירים ביחס לשאלה הכללית, .298
28 של אנשים שהם בכירים זיים, מקצועיים בתחומם ומתמצאים
29 בסוגיות שעל הפרק לא פחות אם לא יותר מאשר 'בכירים' שצוינו על
30 ידי התובעים."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1417. הנושא האחרון בפרק זה של סיכומי הנתבעים עוסק בשאלת אי הבאת מסמכים מטעם הרש"פ, כאשר לטענת התובעים, עדי הרש"פ עצמם העידו כי קיימים מסמכים כאלה, אך הם לא הגישו אותם כראיה דבר המחזק את התשתית הראייתית של התובעים.
1418. המענה שניתן לכך על ידי עו"ד ארנון ב"כ הנתבעים, מובא בסעיפים 299-300 לסיכומיו (עמ' 84-85 ; ההדגשות במקור):
- 299" טענתם של התובעים לפיה הנתבעים נמנעו מהצגת מסמכים מהותיים' הנמצאים ברשותם (סעיפים 156 ואילך לתצהיריהם) – היא טענה אבסורדית שאף תומכת בטענת הנתבעים כי עצם השיפוט בתביעות אלו הינו אבסורדי לא פחות. ראשית, ככל שהתובעים מלינים על כך שהנתבעים נמנעו מהצגת מסמכים ספציפיים, הרי שיכלו לבקש זאת במסגרת גילוי מסמכים. שנית, כיצד ניתן לטעון ברצינות כי הנתבעת יכלה להמציא אך לא המציאה מסמכים מה עשתה הרשות הפלסטינית כדי לעצור את פיגועי הטרור' (למשל השאלה שנשאל ד"ר אלמסרי מטעם הנתבעים), הרי אין מדובר במסמך ספציפי מסוים בו חפצים התובעים אלא במסע 'דיג' לקבל מסמכים רבים כל כך שקשה להעלות על הדעת היכן הם נמצאים – אם בכלל, כיצד הם מאוחסנים והאם ניתן לשלוף אותם באופן סביר. התובעים סוברים כנראה כי מדובר בעניין של מה בכך – כל מה שצריך הוא לגשת למשרד ולהביא את הקלסר. אולם, העד מטעם הנתבעים העיד כי מדובר במסמכים חסויים. לא יעלה על הדעת לבקש ממנגנון הביטחון המסכל הפלסטיני להמציא נתונים ספציפיים ביחס לפעולות שנעשו למניעת פיגועים, בדיוק כפי שהשב"כ הישראלי לא היה מגיש נתונים כאלה לבית המשפט. עצם העלאת הדרישה כשהמדובר ברשות ביטחונית פלסטינית הינה פוגענית ומזלזלת וממחישה עד כמה יחסו של בית המשפט לנתבעים היה בלתי מוטה.
300. גם אופן ניסוח השאלות בעניין זה בידי ב"כ התובעים מגחיק את הסוגיה עד אבסורד. מדובר בשאלות כמו 'איפה מנעת טרור פלסטיני' או 'האם נכון שכל הפעולות שהוא טוען שהרשות הפלסטינית עשתה כדי למגר טרור פלסטיני מתועדות במסמכים? יופי אז אני רוצה את

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כל המסמכים האלה' (עמ' 60 לסיכומי התובעים). אלו שאלות
2 כלליות וגורפות עד מאד המתייחסות לאירועים רבים מאוד בתקופות
3 זמן ארוכות מאוד. למרבה [ה]צער, גם כאן נחלץ בית המשפט לסייע
4 לתובעים וחזר ודרש מהעד להמציא מסמכים, זאת אף כאשר העד
5 טען כי מדובר בניירת חסויה שלא ניתן להגישה (אף בהנחה כי ניתן
6 לאתרה), וזאת מסיבות ברורות. יצוין כי באותו פרוטוקול הזכיר בית
7 המשפט עצמו את העובדה שבית המשפט העליון מנע מהצגת
8 מסמכים מקבילים של השב"כ הישראלי! אף עו"ד ואף מותב לא היה
9 מעלה על דעתו לבקש מאיש שב"כ ישראלי להמציא לבית המשפט
10 'את כל המסמכים שישראל עשתה כדי למגר טרור'. לא כך מתנהל
11 משפט בבית משפט ישראלי ועצם העובדה שבית המשפט הנכבד
12 הורה לעד להמציא את המסמכים מדגימה היטב פעם נוספת את
13 טענת הנתבעים כי בית המשפט נהג איפה ואיפה, סייע לתובעים
14 בניהול משפטם, התייחס לנתבעים באופן מזלזל ונהג כלפיהם כפי
15 שלא היה נוהג כלפי רשויות ריבוניות ישראליות, כולל תוך התעלמות
16 מסדרי דין מקובלים".

17 כה.15.4 משל בית החולים

18 1419. עשיתי שימוש במשל זה בפרשת בן שלום, וב"כ התובעים אימץ משל זה ואף הרחיב
19 אותו, לצורך הבנה והסבר של האחריות השילוחית של הרש"פ למעשי המפגעים,
20 בדומה לאחריות בית החולים למנתחים המבצעים ניתוחים ללא רחיצת ידיים או
21 בסכינים בלתי מחוטאים ובכך נגרמים נזקים ומוות של מטופלים.

22 1420. ב"כ הנתבעים טוען כי אנלוגיה זו ממחישה את טענותיו דלעיל לפיהן בית המשפט שרוי
23 היה, מתחילת הדרך, בקונספציה שגויה לגבי הנתבעים (סעיף 301), ולעניין זה אף
24 מצטט את דברי פרופ' קליין, לפיהם הסיטואציה דכאן שונה מבית חולים (סעיף 302).

25 1421. עמדת ב"כ הנתבעים ביחס למעמד הרש"פ שונה היא לגמרי ומוצגת על ידו באופן הבא
26 (סעיפים 303-307 לסיכומי הנתבעים, עמ' 85-86; ההדגשה הוספה):

27 "303. הרשות הפלסטינית הינה ריבון בשטחיה ומבצעי פעולות הטרור הם

28 לכל היותר (ככל שיוכח) אזרחים המתגוררים בתחומה. לא מתקיים

29 ביניהם קשר של יחסי עובד-מעביד ולא מתקיימים יחסים מיוחדים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 אחרים הדומים באופים ליחסים שבין מנהל בית חולים ובין עובדיו.
2 הטלת אחריות על הרשות הפלסטינית במקרה כזה לא תעלה על
3 הדעת, היא אינה מוצדקת מבחינה משפטית כלשהי וברור לח"מ כי
4 בית המשפט הנכבד לא היה מעלה על דעתו לעשות אנלוגיה דומה לו
5 הייתה נתבעת מדינת ישראל.
- 6 מאחר שהנתבעת הינה ריבון המפעיל סמכויות שלטוניות לטובת 304
7 אזרחיו, לא ניתן לדון בתביעות אלו כבתביעות נזיקיות רגילות ולא
8 ניתן להתעלם מן האלמנטים המיוחדים המעורבים בטענות הצדדים.
9 בוודאי ככל שהדבר רלבנטי לטענות התובעים הכלליות.
- 10 זאת ועוד, הגופים השונים הנדונים בתיק זה (הרשות הפלסטינית, 305
11 ארגון הפת"ח ועוד) אינם בנויים ואינם מתנהלים כפי שמתנהלים
12 הארגונים שבית המשפט התייחס אליהם (דוגמת בית חולים
13 ישראלי). אין מדובר בגופים ישראליים. לא חלות עליהם נורמות
14 התנהלות, התנהגות והתאגדות ישראליות, ולא חלות עליהן אף
15 נורמות התנהלות חברתיות, אישיות, כספיות ואחרות המקובלות
16 בישראל.
- 17 אין בית המשפט רשאי להלביש' על הנתבעים נורמות ישראליות, 306
18 כאשר אין מחלוקת כי מדובר בגופים שאינם ומעולם לא היו,
19 ישראליים; אינם פועלים בשטחי מדינת ישראל; והם כפופים
20 למערכת נורמות וערכי תרבות שונים לחלוטין מאלו המקובלים
21 במדינת ישראל.
- 22 בנוסף, הרשות הפלסטינית, אש"פ והפת"ח, אינם ארגונים 307
23 מונוליטיים, ואין בהם היררכיה ברורה ואנכית כפי המקובל לגבי
24 ארגונים מקבילים ישראליים או אחרים".
- 25 1422. בהמשך מסביר ב"כ הנתבעים כי בשנים המדוברות הרש"פ הייתה גוף חדש יחסית,
26 וטרם עוצבו היחסים בינה לבין הארגונים האחרים שפעלו בשטח, ולכן לא ניתן
27 להשוות את המצב לזה שבישראל (סעיף 308), כאשר בעניין זה מצביע ב"כ הנתבעים
28 על סתירה פנימית בטיעוני התובעים (סעיף 309): "הרי התובעים עצמם טוענים כי
29 מדובר בגופים בלתי מסודרים שאין ביניהם ובתוכם היררכיה מסודרת, שקיימת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 חפיה רבה בין בכיריהם, מנגנוניהם (כולל הפיננסיים) ועוד. כיצד זה יכולים
2 התובעים לטעון מחד כי מדובר בגופים חופפים בחלקם ובלתי מסודרים, ומאידך
3 לטעון כי הייתה שליטה מוחלטת ומאורגנת של ערפאת בכל שרשראות הפיקוד
4 והארגונים השונים בראשם עמד? מדובר בטענות סותרות שאינן עולות בקנה אחד
5 אחת עם רעותה".

6 1423. ובכך מסיים ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף ארנון, את טיעונו כאשר הוא קושר בין משל
7 בית החולים לבין מעמד הרש"פ והערכתו מדוע הוגשו 17 התביעות נגד הרש"פ (סעיף
8 : (310)

9 "הרשות הפלסטינית נתבעה כ'כיס עמוק'. הדבר ברור על פניו ודומה שאין
10 צורך להסבירו. טענותיהם הכלליות של התובעים כנגדה אינן רלבנטיות וגם
11 אם יוכחו – אין בהן די על מנת להטיל עליה אחריות לארועים נשוא התביעות.
12 לכן, עם כל הכבוד, 'משל בית החולים' אינו רלבנטי כלל ויש להיצמד אך ורק
13 לבדיקת טענות וראיות הצדדיות במקרה זה ולבדוק האם שכנעו התובעים
14 בטענתם ובראיותיהם כי יש להטיל אחריות על הנתבעים לארועים נשוא
15 התביעות".

16 כה.16.4 דו"ח דני נווה ומסמכי השלל

17 1424. פרק זה של הסיכומים (יב) – עניינו המרכזי הוא טיעונים בתחום סדרי הדין ודיני
18 הראיות כאשר התיזה המרכזית של הנתבעים היא כי לא ניתן להתבסס על דו"ח דני
19 נווה ועל מסמכי השלל, ובכך מנסים למתמודד ב"כ הנתבעים עם קביעות שניתנו על
20 ידי בפרשת בן שלום, שבו הכרתי בדוח נווה ובמסמכים השלל כראיות קבילות, והם
21 מתבססים על פסק דין אחר שבו בית המשפט המחוזי ת.א. (מרכז) 15980-03-09
22 אר-אל חברת מלונות ופסיונים בע"מ נ' הרשות הלאומית הפלשתינית, המועצה
23 הפלשתינית (פסק דינו של סגן הנשיא, כב' השופט אברהם יעקב, מיום יט בחשוון
24 תשע"ד (23.10.13); הערעור לבית המשפט העליון נדחה – ע"א 1206/14 אר-אל חברת
25 מלונות ופסיונים בע"מ נ' הרשות הלאומית הפלשתינית (פסק דינם של כב' השופטים
26 עוזי פוגלמן, מנחם מזוז ויעל וילנר, מיום כח בתמוז תשע"ח (11.7.18)), שמהם עולה,
27 לשיטתם, כי אין מקום לקבל מסמכים אלה כראיה.

28 1425. בנוסף לטענת היעדר קבילות, נטען על ידי הנתבעים כדלקמן (סעיפים 318-319
29 לסיכומי הנתבעים):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לנתבעים טענות רבות ביחס למסמכי השלל ולדו"ח דני נווה בפרט
2 ולטענתם מדובר במסמכים בלתי קבילים להגשה, זאת, גם בהנחה
3 שייקבע כי אין מחלוקת לגבי האותנטיות של מסמכי השלל. טענת
4 הנתבעים הינה כי מסמכי השלל הוגשו מעובדים ומתורגמים על ידי
5 גורמים עלומים ולא ניתן להסיק מהם מסקנות ללא העיבוד, התרגום
6 והתוספות שנוספו להם על ידי אלמונים.
- 7 319. עדי התובעים (מר קופרווסר ודחוח הלוי), על אף שביקשו להסתמך
8 על מסמכים אלו בחוות דעתם, הודו כי הם לא היו אלה שתרגמו או
9 עיבדו את המסמכים, כי הם לא יודעים כלל מי חיבר את הדו"חות
10 שבהם משובצים המסמכים ומי ביצע את התרגומים והתוספות,
11 ולפיכך לא ניתן היה להגיש את המסמכים בדרך בה הוגשו".
- 12 1426. טענות נוספות ביחס לדרך הדיונית והראייתית, אשר המסמכים הובאו בפני בית
13 המשפט, ואשר לשיטת הנתבעים אין מקום לקבלם, מובאת בסעיפים 320-323
14 לסיוכומי הנתבעים; ההדגשות במקור:
- 15 320". על פי האמור בעמ' 4 לחוות דעתו של מר קופרווסר, צוות ממרכז
16 המידע למודיעין ולטרור במרכז למורשת המודיעין בגלילות הוא
17 שתרגם וניתח את מסמכי השלל – דהיינו אף לא מדובר באנשים
18 ששרתו באמ"ן מחקר תחת פיקודו של מר קופרווסר עצמו (כפי שטען
19 בעניין מנטין, ר' בעניין זה בפרק טו(1)) העוסק בחוות דעתו של מר
20 קופרווסר). דו"ח דני נווה לעומת זאת לא נכתב על ידי אותם אנשים
21 ולא הובא בפנינו עד שיכול להעיד מכלי ראשון על הדו"ח ועל הדברים
22 שנכתבו בו.
- 23 321. דהיינו בפנינו סוגים רבים של מסמכים שהתובעים אינם עושים כל
24 אבחנה ביניהם ובין אופן הגשתם – גם מסמכי שלל יחידים שלא ברור
25 כלל מי ניתח ותרגם אותם (צורפו לתצהירה של הגב' אוליאל שני),
26 גם סקירות אמ"ן מחקר שלטענת המומחים נכתבו על ידי אנשים
27 מחטיבת המחקר באמ"ן (צורפו לחוות דעת מר קופרווסר למשל) וגם
28 דו"ח דני נווה שלטענת התובעים נכתב על ידי דני נווה וצוותו (צורף
29 למשל לחוות דעת מר דחוח הלוי), כשלא הובאו ביחס לכל סוגי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מסמכים עדים רלבנטיים שיגישו אותם. ככה לא מגישים מסמכים
2 בבית משפט. כדי לסבך את העניינים עוד יותר, אזי מר קופרווסר
3 בחוות דעתו ציין כי מסמכי השלל נותחו, תורגמו ועובדו בכלל על ידי
4 גורם אחר – צוות במרכז למידע למודיעין בגלילות. גרסת התובעים
5 ביחס למסמכים אלו אינה קוהרנטית ואינה מאפשרת להתייחס
6 למסמכי השלל ואל ההערות והתרגומים שבהם כאל מקשה אחת
7 בעלת אותו משקל ראיתי.
- 8 322. העדים מטעם התובעים לכל היותר קראו את המסמכים (או חלק
9 מהם), הם אינם יכולים להעיד מכלי ראשון על כל הערה והערה או
10 כל תרגום של כל שם ושם או מונח המופיעים במסמכים ואין להם
11 ידיעה אישית אודות תוכנם. על כן לא ניתן לקבל את הטענה כי עדותם
12 של העדים מכשירה את המסמכים כראיה לאמיתות תוכנם.
- 13 323. זאת ועוד, לטענת הנתבעים, אף אם היו מובאים לעדות המתרגמים,
14 המעבדים ומוסיפי ההערות, עדיין לא ניתן היה לקבל את מסמכי
15 השלל כראיה לאמיתות תוכנם, וזאת משום שמדובר במסמכים זרים
16 שנתפסו על ידי צה"ל ועל פי דיני הראיות במדינת ישראל, לא ניתן
17 לקבלם כראיה לאמיתות תוכנם אלא באמצעות מי שכתב אותם או מי
18 שקיבל אותם".
- 19 1427. בהמשך מסביר ומפרט ב"כ הנתבעים מדוע אין לקבל את קביעותיי בעניין בן שלום,
20 כאשר הוא חוזר ומציין כי הוגש על ידי הרש"פ ערעור לבית המשפט העליון על מה
21 שפסקתי בתיק הנ"ל (סעיף 324 ואילך).
- 22 1428. ב"כ הנתבעים טוען כי אין לראות במסמכי השלל "תעודה ציבורית" וזאת כהקדמה
23 לטיעון שטרם הועלה על ידי התובעים (סעיף 329), וזאת בנוסף לפגמים טכניים
24 במסמכים שהיו כתובים וחלקם ללא תאריך או כותרת (סעיף 330).
- 25 1429. לטענת ב"כ הנתבעים חלק מהסתירות, דו"ח דני נווה ומסמכי השלל הוכנו בסמוך
26 לסיום מבצע "חומת מגן", ולשיטתו, מאחר ומדובר ב"זמן קצר לאחר בזיזת
27 המסמכים ממוסדות הנתבעים עובדה שמפחיתה ממשקלם" (סעיף 331 רישא); וכן
28 ראה ההתייחסות בסעיף 332 לסיכומי הנתבעים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1430. לשיטת ב"כ הנתבעים, לא ניתן להסיק ממסמכי השלל דבר ללא תרגומים עיבודים
2 ותוספות שנוספו להם על ידי אנשים שלא הובאו לעדות, מה גם שמסמכי השלל עצמם
3 הם בגדר עדות שמיעה (סעיף 333).
- 4 1431. טענה חלופית לעניין מסמכי השלל מצויה בסעיפים 335-337 (עמ' 94-93; ההדגשות
5 במקור):
- 6 "335. לחילופין ומחמת הזהירות בלבד יטענו הנתבעים כי אין להסתמך על
7 מסמכי השלל גם מהטעם שהם אינם נוגעים כלל לארועים שבפנינו
8 ומטרת הגשתם היחידה על ידי התובעים הייתה לתמוך בטענתם
9 הכללית בדבר קיומה של 'מדיניות טרור' של הנתבעים – שלטענת
10 הנתבעים אינה טענה שפיטה ואין ליתן בה הכרעה. לטענת
11 הנתבעים, המסמכים אינם תומכים גם בטענה זו של התובעים.
- 12 336. המסמכים הם חלקיים מאד ואינם מספקים תמונה שלמה. כך
13 למשל, לא ניתן לקבוע ביחס להעברות כספים כי הנתבעים הם
14 שביצעו אותם (וזאת בניגוד לגופים אחרים שאינם נתבעים כאן כגון
15 הפת"ח), לא ניתן לקבוע בהסתמך עליהם כי ערפאת חתום עליהם או
16 כי הוא ידע מה מטרת הכספים שהתבקשו ממנו או כי כספים אלו
17 הועברו בפועל או כי האנשים ששם צוין במכתבי הפניה אכן
18 קשורים לטרור. כל אלו לא הוכחו.
- 19 337. הנתבעים טענו בראיותיהם כי ערפאת היה מעניק סיוע כספי
20 סוציאלי לאנשים רבים מבני העם הפלסטיני, כגון כספי סעד לצרכים
21 שונים ולגיטימיים לאנשים שהתפקדו לשורות הפת"ח – שעמד
22 בראשו – ולא היה בודק מי מהם ביצע או התכוון לבצע פיגוע. לא הוכח
23 כי מסמכי השלל עוסקים בסכומים אחרים".
- 24 1432. "מחמת הזהירות בלבד", כלשון ב"כ הנתבעים, יש התייחסות ספציפית למסמכי
25 השלל, תוך הדגשה כי אין לצפות מהנתבעים להגיש תרגום לכל מסמך מאלפי המוצגים
26 שהגישו התובעים (סעיף 338); הפירוט של התייחסות למסמכים ספציפיים מצוי
27 בסעיף 339, לאורך עמ' 100-94 לסיכומי הנתבעים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1433. גם כאשר מדובר במסמכי שלל שמהם עולה הקצאת כספים לאנשים פרטיים שונים, לשיטת הנתבעים, לא הוכח שמדובר בפעילי טרור ואין הוכחה כי ערפאת ידע בזמן שאישר את הקצאות הכספים כי מדובר בפעילי טרור (סעיף 340; כאסמכתא לכך מובאים קטעים מתצהירו של ד"ר אלמסרי ומעדותו לפניי כאמור בסעיפים 341-343).

1434. מסקנת עו"ד יוסף ארנון, ב"כ הנתבעים, לעניין הדרך הראייתית של הבאת מסמכי השלל ומשקלן לעניין הוכחת טיעוני התובעים, מובאת בסעיפים 344-349 לסיכומי הנתבעים, עמ' 101-102; ההדגשות במקור:

344" הנה כי כן הראינו לא ניתן להסתמך על מסמכי השלל על מנת לקבוע את שמבקשים התובעים והוא כי 'הנתבעים עסקו בהפעלת טרור ואחראים לכל הפיגועים בתקופה הרלבנטית לתובענות' (ס' 202 לסיכומיהם). כל מסמכי השלל שהציגו התובעים הינם, לטענת הנתבעים, עדות שמיעה מוחלטת ובלתי קבילים להגשה וכל שנכתב לעיל נכתב מחמת הזהירות בלבד.

345. גם אם חלק מעדי התובעים העידו כי ראו את המסמכים בסמוך לאחר תפיסתם על ידי צה"ל – הרי שאין בכך דבר! שכן, על פי דיני הראיות במדינת ישראל, לא ניתן לקבל את המסמכים כראיה לאמיתות תוכנם בדרך זו.

346. אם לא די בכך, המסמכים הוגשו מעובדים, מתורגמים ובעלי תוספות שונות ועורכי התרגומים, העיבודים והתוספות לא הגיעו לעדות. לאור זאת, בוודאי שלא ניתן להסתמך על התרגומים והתוספות כעל ראיה לאמיתות תוכנם, שכן אין מחלוקת כי עדי התובעים לא יכלו להעיד מידעה אישית על תוכן המסמכים.

347. טענת התובעים כי הם נסמכים רק על המסמכים עצמם ולא על הפרשנויות שבהם איננה יכולה לעמוד מהסיבה הפשוטה שמסמכי השלל אינם עומדים בפני עצמם! על מנת להסיק מסקנה כלשהי ממסמכים אלו יש צורך להסתמך באופן מוחלט על התרגום ועל הביאורים והתוספות שנוספו להם. כל אלו מהווים עדות שמיעה.

348. כך למשל, לגבי מסמכים רבים נטען כי הם כוללים את חתימתו של ערפאת או חתימתם של אחרים אולם עובדות אלו לא הוכחו לבית

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 המשפט, העדים מטעם התובעים לא יכלו לאשר כי אכן מדובר
2 בחתימות אותנטיות ולא ניתן להסתמך בעניין זה על הסברות שנכללו
3 בפרשנות המסמך.

4 349. כמו כן, התובעים יוצרים בכוונה ערבוביה ומפנים למסמכים מבלי
5 לציין למשל כי מסמכים רבים מתייחסים לארגון הפת"ח – שאינו
6 נתבע בתביעות אלו ואין זהות בינו ובין הנתבעים. בוודאי שלא ניתן
7 לייחס באופן אוטומטי לנתבעים פעולות שעשה גוף אחר (בנושא זה
8 ר' בהמשך לסיכומים אלה)."

9 1435. גם אם לא תתקבל טענת הנתבעים כי מסמכי השלל כוללים עדות סברה ושמיעה
10 שהוגשו שלא כדין (סעיף 353), נטען בהמשך כי מסמכי השלל אינם מוכיחים את
11 התיזה של התובעים, כמוסבר בסעיפים 354-355 לסיכומים של הנתבעים; ההדגשות
12 במקור:

13 "354. ויוזכר, עשרות ומאות מסמכי השלל שהוגשו אינם מזכירים את
14 האירועים נשוא תיק זה וממילא מטרת הגשתם הייתה לתמוך
15 בטענה הכללית בדבר תמיכה בטרור. לטענת הנתבעים, פלוגתא זו
16 אינה שפיטה ואין מקום או צורך ליתן בה הכרעה בתיקים אלו. זאת
17 ועוד, אף אם יבחר בית המשפט לדון בפלוגתא כללית זו, אזי יש לקבוע
18 כי אין במסמכים אלו כדי לבסס קביעה כללית כזו וממילא אף אם
19 יקבע בית המשפט על סמך מסמכים אלו כי הנתבעים אכן תמכו
20 בפיגועים, עדיין על התובעים להוכיח קשר בין הנתבעים ובין
21 הארועים נושא התביעות ולא ניתן יהיה להסתפק בקביעה הכללית
22 על מנת להטיל אחריות בתיקים אלו, זאת כפי שפורט לעיל.

23 355. לא ניתן להסתמך על המסמכים על מנת לקבוע את שמבקשים
24 התובעים והוא 'כי הנתבעים עסקו בהפעלת טרור ואחראים לכל
25 הפיגועים בתקופה הרלבנטית לתובענות' (ס' 202 לסיכומיהם).
26 עובדות אלו אינן עולות כלל וכלל מהמסמכים, אלא ממשאלת ליבם
27 של התובעים, הקוראים לתוך המסמכים את מה שאין בהם."

28

29

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כה.17.4 הכרעות הדין בבתי המשפט הצבאיים
- 2 1436. הכרעות הדין הללו הוגשו באמצעות תצהירה של הגב' אוליאל שני (המנהלת של משרד
- 3 עו"ד ניצנה דרשן-לייטנר), כאשר טענתו הראשונית של ב"כ הנתבעים בפרק יג
- 4 לסיכומיו היא כי "לא יכול להיות ספק כי הגשתם בדרך זו אינה כדין" (סעיף 357
- 5 סיפא).
- 6 1437. על אף שהוגשו הכרעות דין כאלה בפרשת בן שלום (סעיף 358 לסיכומי הנתבעים),
- 7 עמדת הנתבעים בסיכומיהם כאן היא כי אין לקבל את הכרעות הדין כראיה למשפט
- 8 האזרחי הישראלי, מהטעמים הבאים (סעיפים 361-359):
- 9 "359. לטענת הנתבעים, סעיף 42א' אינו חל על הכרעות דין שבפנינו, היות
- 10 שבמועד מתן הכרעות הדין טרם תוקן הסעיף באופן המאפשר הגשת
- 11 פסקי דין של בתי משפט צבאיים. להווי ידוע, כי בשנת 2017 תוקן
- 12 סעיף 42א(א1) כך שיחול גם על פסק דין של בתי משפט צבאיים,
- 13 כהגדרתם בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות
- 14 ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967. העולה מכך הוא כי עד אותו תיקון
- 15 לא חל הסעיף על פסקי דין פליליים כאלה.
- 16 360. על פי עקרונות היסוד של המשפט הישראלי, אין דבר חקיקה חל
- 17 למפרע. בע"א 1613/91 ארביב נ' מדינת ישראל נקבע: אחת החזקות
- 18 המקובלות בשיטתנו הינה זו, כי תכליתו של חוק אינה לתחולה
- 19 רטרואקטיבית או רטרואספקטיבית חזקה על כל חוק כי הוא צופה פני
- 20 העתיד ולא פני העבר!
- 21 361. לפיכך, לטענת הנתבעים, מאחר שכל ההכרעות הפליליות שהוגשו
- 22 בתיקים אלו (למעט כמובן הכרעות דין של בית משפט בישראל) ניתנו
- 23 שנים רבות לפני התיקון לפקודת הראיות, ומאחר שעל פי הדין, אין
- 24 תחולה רטרואקטיבית לחקיקה, זולת מקום בו הדבר הוסדר במפורש
- 25 בחקיקה (ואין זה המצב בענייננו) אזי יש לקבוע כי הכרעות דין אלו
- 26 לא ישמשו כראיה בתיקים אלו".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1438. מנקודת מבטם של הנתבעים, גם אם יש מקום להגיש הכרעת דין פלילי כזו כראיה
2 (אם יידחו טענותיהם הדיוניות הקודמות), כי אז יש לעשות כן במשורה וביחס
3 לנתבעים בלבד (כמוסבר בסעיפים 364-365 לסיכומים; ההדגשות במקור):
- 4 364". העולה מכך הוא כי הכרעות דין בעניינם של מי שאינם בעלי דין
5 בתיקים אלו אינן יכולות לחסות תחת ס' 42א', וזאת על פי לשון ס'
6 42א' עצמו. טענת התובעים כי ברוב המקרים המפגעים היו עובדי
7 הנתבעים מוכחשת ולא הוכחה כפי שפורט בחלק הפרטני של
8 הסיכומים ביחס לכל תביעה ותביעה.
- 9 365. מסמכים אלו אינם בגדר ראיה קבילה בתיק בהיות פסק דין בתיק
10 אחד בגדר עדות שמיעה עבור תיק אחר. לכן יתבקש בית המשפט
11 להתעלם מכל הכרעות הדין הנוגעות לאנשים שאינם נתבעים
12 בתיקים שבפנינו – בדיוק כפי שביקשו הנתבעים בתחילת הדרך".
- 13 1439. לשיטת ב"כ הנתבעים, אין מקום, בקל וחומר, להגיש מתיקי בתי המשפט הצבאיים
14 מסמכים נוספים מעבר להכרעות הדין, כגון: גזרי דין, כתבי אישום ופרוטוקולים
15 (סעיף 366-367 לסיכומי הנתבעים).
- 16 1440. גם אם הכרעות הדין הוגשו באמצעות המומחים של התובעים, לשיטת ב"כ הנתבעים
17 אין הדבר מספיק על פי דיני הראיות של המשפט הישראלי, כפי שכותב הוא בסעיפים
18 369-370 לסיכומיו; ההדגשות במקור:
- 19 369". הגשת הכרעות הדין 'באמצעות המומחים מטעמם ולתצהירה של קרן
20 אליאל שני' (סעיפים 203, 205 לסיכומי התובעים) אינה כדוין.
21 המומחים אמנם רשאים להסתמך בחוות דעתם על עדויות שמיעה אך
22 למומחים אין ידיעה אישית על העובדות נשוא הכרעות הדין ולכן
23 הגשת הכרעות הדין באמצעות המומחים אינה מקנה להן מעמד של
24 ראיות קבילות ואינה מכשירה את הגשתן. מסקנה זו נכונה ביתר
25 שאת כמובן בכל הנוגע להגשתן על ידי קרן אליאל שני.
- 26 370. לא ניתן לקבל כראיה בתיקים אלו הכרעות דין המתייחסות לעשרות
27 מורשעים שאינם בעלי דין בתביעות דנון. שכן, כאמור, הכרעות דין
28 אלו הינן בגדר עדות שמיעה וס' 42א' לפקודת הראיות אינו חל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 לגביהן. יוזכר עוד כי הכרעות הדין גם לא הוגשו באמצעות העדים –
2 המורשעים עצמם – עת זומנו לעדות על ידי התובעים. מסקנה
3 משפטית זו חלה ביתר שאת ביחס למסמכים נוספים מתוך תיקי בתי
4 המשפט הצבאיים שהתובעים הגישו ללא אבחנה ביניהם, שכן ס'
5 42' ממילא מעניק מעמד של ראיה לכאורה רק לממצאים ולמסקנות
6 של הכרעת הדין ולא להודעות המשטרה, פרוטוקולים וכיו"ב".

7 1441. טענה דיונית נוספת לעניין אי קבלת הכרעות הדין כראיה, מופיעה בסעיף 372 לסיכומי
8 הנתבעים, שזה לשונה:

9 "אמנם התובעים לא טענו זאת, אך הנתבעים יטענו כבר כעת, מחמת
10 הזהירות, כי לא ניתן לקבל את המסמכים כראיה לכאורה גם מכח הסיפא
11 לס' 42'א', שכן לא הוכח (וכאמור לא נטען) כי הנתבעים הינם 'חליפס' או 'מי
12 שחבים בחובת הפסוק' של המורשעים באותם מקרים. הנתבעים יטענו כי
13 את ה'חליפות' (כמו גם את יתר החלופות בסיפא לס' 42'א') יש להסיק
14 מראיות חיצוניות ולא מן המסמך שמבוקש לקבלו כראיה וטרם התקבל,
15 וראיות כאלה לא הוגשו על ידי התובעים".

16 1442. בחלק השני של פרק יג לסיכומי הנתבעים, שכותרתו "הכרעות הדין אינן מוכיחות את
17 תמיכת הנתבעים בטרור", מועלות טענות, שהן במהותן חילופיות, דהיינו: רק אם בית
18 המשפט יכיר בהכרעות הדין כראיות (בניגוד לטענות הנתבעים כפי שפורטו לעיל), גם
19 אז לא יביא הדבר תועלת לתובעים שכן מהם לא ניתן להוכיח את אחריות הנתבעות
20 (רש"פ ואש"ף), בנזיקין.

21 1443. וכך נכתב בסעיפים 373-375 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות במקור):

22 "373. מחמת הזהירות בלבד יטענו הנתבעים כי גם לו ייקבע כי הכרעות
23 הדין קבילות, הרי שבדומה לטענת הנתבעים ביחס למסמכי השלל,
24 גם מהכרעות הדין לא ניתן להסיק מסקנה קונקלוסיבית ביחס
25 לאחריות הנתבעים לכלל ארועי האינתיפאדה ובמסמכים קיימות גם
26 אמרות התומכות בטענות הנתבעים כגון ביחס לחוסר השליטה של
27 הנתבעים בשטח.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 374. דהיינו, אף אם היה ניתן באופן תאורטי להסיק את אחריות הנתבעים
2 למעשי המורשעים באותם מקרים בהם דנות הכרעות הדין, אין הדבר
3 משליך על הטענה הכללית או על הארועים שבפנינו, וכל מקרה צריך
4 להבחן לגופו.
- 5 375. ככל שהכרעות הדין דנות במעורבותם בפעילות טרור של אנשים שהיו
6 מועסקים על ידי הרש"פ, הרי טענת הנתבעת הינה כי מדובר
7 בפעילות שהייתה בניגוד לעמדת הרש"פ, ללא אישורה, ללא
8 תמיכתה ושהרש"פ פעלה למנוע אותה בכלים שעמדו לרשותה.
9 התובעים לא הוכיחו אחרת".
- 10 1444. בהמשך חוזר עו"ד ארנון על הטענה – הנתמכת בעדותו של עד ההגנה ד"ר אלמסרי –
11 כי אנשי מנגנון הביטחון הפלסטיניים שביצעו פעולות אלימות לא עשו כן לאחר קבלת
12 אישור מדרג ביטחוני או צבאי, אלא רק כהחלטה אישית ובגלל המצב הכללי, וכי
13 מדובר במקרים ספוראדיים ולא במדיניות (סעיפים 375-376 לסיכומי הנתבעים);
14 ולכך מתווספת, לטענת הנתבעים, תרומתה של ישראל להעדר שליטה של הרש"פ על
15 הרחוב הפלסטיני, וזאת "בכך שהפצצה מיד עם תחילת האינתיפאדה מוסדות של
16 כוחות הביטחון ובשלב מאוחר יותר אף פלשה לאזורים ברבים בשטחי הרש"פ.
17 למרות זאת, טען ד"ר אלמסרי, ולמרות שמנגנוני הביטחון הפלסטינים הואשמו על
18 ידי העם הפלסטיני בשיתוף פעולה עם ישראל בכך שהסגירו את העצורים עצמם –
19 נשארו אלה מחויבים לחובותיהם ופעלו להפסקת האלימות ולמניעתה".
- 20 1445. בהמשך הפרק, לאורך סעיפים רבים, מובאות טענות ממוקדות ביחס להכרעות דין של
21 מספר אנשים (בכך אעסוק בחלק הפרטני).
- 22 1446. על כל פנים, אביא לעניין זה מספר הדגמות של סוגי טיעוני הנתבעים. כך למשל נכתב
23 בסעיפים 382-384 כדלקמן:
- 24 "382. כך למשל התובעים מפנים (ס' 209 לסיכומיהם) למשפט מתוך
25 הכרעת הדין שבו נאמר כי הנאשם מתאר כיצד ייצר מטעני חבלה
26 לבקשת ערפאת. ציטוט זה לקוח מתוך עמוד 45 להכרעת הדין,
27 בהתאם לאתר נבו. אולם עיון מהיר בהכרעת הדין מגלה כי מספר
28 פסקאות קודם לכן מתאר הנאשם את נסיבות הכנת המטענים
29 ומסביר כי מטרתם הייתה למנוע מהצבא הישראלי להיכנס

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לרמאללה ולמוקטעה (ר' עמ' 44 וגם עמ' 64 להכרעת הדין, על פי אתר
2 נבו).
- 3 383. אין לאפשר לתובעים להטעות את בית המשפט בדרך זו, אין ללכת
4 שולל אחר 'ציטוטיהם' מתוך המסמכים השונים המובאים ללא
5 הקשרם, ובוודאי שאין להתייחס באופן אוטומטי למונח 'מטענים'
6 ככאלה שנועדו לשמש בהכרח בפיגועי טרור.
- 7 384. כמו כן, כאמור לעיל, הכרעת הדין פורשת תמונת מצב מורכבת בהרבה
8 מזו המוצגת על ידי התובעים, והיא תומכת גם בטענות הנתבעים
9 בתיקים אלה. כך למשל, ביחס לחוסר השליטה על הפעילים
10 במנגנונים עצמם:
- 11 'כאשר נשאל העד, מי נתן את ההוראה לירות לעבר חיילי
12 צה"ל עמד על דעתו מספר פעמים, כי הירי היה ספונטני,
13 לאחר שעות העבודה, וכל אחד עשה מה שהוא רוצה, 'מה
14 בראש' כלשונו'.
- 15 1447. אשר להכרעת הדין של פואד שובכי, מועלית טענה ראשונה לגבי עצם קבילות הכרעת
16 הדין כראיה (סעיף 387 לסיכומי הנתבעים; ההדגשות במקור):
- 17 "גם על הכרעת הדין של פואד שובכי מסתמכים התובעים כעל ראיה קבילה
18 לאמיתות תוכנה ונמנעים מלהתייחס לכך שהנ"ל אינו נתבע בתיקים
19 שבפנינו, הכרעת הדין בעניינו לא הוגשה באמצעותו עת עמד על זוכן העדים
20 והוא אף לא אימת את חתימותיו על הודעות המשטרה".
- 21 1448. בעניינו של פואד שובכי מעבר לטענה הפורמלית הנ"ל יש התייחסות לגופם של דברים
22 וההשלכות של הכרעת הדין על אחריות הרש"פ ואש"ף, כפי שמפורט בסעיפים
23 389-391 לסיכומים, עמ' 110-111; ההדגשות במקור):
- 24 "389. זאת ועוד, גם ביחס לשובכי יטענו הנתבעים מחמת הזהירות בלבד כי
25 אין לקבל את הטענה התיאורטית (שלא נטענה!) כי ניתן לקבל את
26 המסמכים כראיה באמצעות הסיפא לס' 42א', דהיינו כי יש לראות
27 בנתבעת – הרשות הפלסטינית – 'חליפו' או מי שאחריותה נובעת
28 מאחריותו או מי שחבה בחובו הפסוק (על פי הסיפא לס' 42א(א)).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הנתבעת תטען כי לא מתקיימות לגביה חלופות אלה וכל הקביעות
2 שבהכרעת הדין, כולל ביחס לקשרים או ליחסים מיוחדים כלשהם
3 בין המורשע ובינה, מוכחות על ידה. ממילא, לטענת הנתבעת, לא
4 ניתן ללמוד את עצם ה'חליפות' מהכרעת הדין שטרם התקבלה
5 כראיה ועל התובעים היה להוכיחה בראיות חיצוניות! כאמור,
6 התובעים אף לא טענו זאת וחזקה עליהם שהיו פועלים לעשות כן אילו
7 סברו כי יש בטענה זו ממש.
- 8 לגופו של עניין, מחמת הזהירות בלבד ורק אם ייקבע כי הכרעת הדין 390
9 מתקבלת כראיה לכאורה בהתאם לס' 42א', אז יטענו הנתבעים כי
10 הכרעת הדין בעניינו, רובה ככולה, עוסקת בנושאים של רכישת נשק
11 או סחר בנשק – שאין ביניהם ובין התביעות שבפנינו דבר וחצי דבר.
12 אין ראיה או טענה כי הנשק היה מיועד ו/או שהגיע בפועל לגופי טרור
13 ואין כל סיבה שלא להניח כי הרשות הפלסטינית ביקשה להתעצם
14 צבאית בתקופת האינתיפאדה כדי להגן על עצמה מפני המתקפות
15 הישראליות ומפני הארועים האלימים שהתרחשו באותה תקופה
16 במקומות רבים ברחבי הרשות הפלסטינית ואף להמשיך ולפעול כנגד
17 הטרור כפי שעשתה לאורך כל הדרך. גם כאן אל לו לבית המשפט
18 ליפול למלכודת שתוארה לעיל ואל לו להניח או להסיק כי רכישת
19 אמל"ח נועדה להעברה לפעילי טרור, שכן עובדה זו לא הוכחה בעניינו
20 של מר שובכי.
- 21 העובדה שפעולה כגון רכישת אמל"ח מקושרת על ידי התובעים 391
22 אוטומטית לפעילות טרור מעידה כי גם התובעים שבויים
23 בקונספציה שגוייה בכל הנוגע לאירועי האינתיפאדה והנתבעים
24 יבקשו מבית המשפט להימנע מליפול לאותה מלכודת".
- 25 1449. התייחסות נפרדת מצויה ביחס להכרעת הדין של מרואן ברגותי בבית המשפט המחוזי
26 בתל אביב.
- 27 1450. תחילה, יש התייחסות לעצם הכרעת הדין הנ"ל ומעמדה בתיק זה, והשלכותיה על
28 קביעת האחריות של הרש"פ (סעיפים 392-393, עמ' 111-112 לסיכומי הנתבעים):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 392". התובעים מפנים אל הכרעת הדין בעניינו של מרואן ברגותי בעמ' 101
2 ואילך לסיכומיהם. אולם הנ"ל נתבע רק בתיק אחד מתוך כלל
3 התיקים שבפנינו. לפיכך, בהתאם לס' 42א' לפקודת הראיות, הכרעת
4 דינו יכולה להיחשב כראיה לכאורה באותו תיק ובו בלבד. אמנם
5 התיקים אוחזו באופן לא פורמלי לצורך דיון בשאלה הכללית של
6 אחריות הנתבעת לאירועים, אולם אין בכך כמובן כדי להכשיר קבלת
7 ראיות בלתי קבילות מתיק אחד למשנהו. לפיכך, מכיוון שהכרעת
8 הדין איננה קבילה להגשה ביתר התיקים, הרי שלא ניתן להסתמך
9 עליה ויש להתעלם מכל טענות התובעים לגביה – כפי שטענו
10 הנתבעים לעיל ביחס לדמרה ושובכי.
- 11 393. עוד יטענו הנתבעים לחילופין בלבד ומחמת הזהירות כי אין לקבל את
12 הטענה (שלא נטענה) כי יש לראות בנתבעת 'חליפו' וכו' של מרואן
13 ברגותי. התובעים לא הוכיחו את היסודות העובדתיים לטענה כי
14 חלות במקרה זה החלופות שבסיפא לס' 42א' – דהיינו כי ניתן לראות
15 ברשות הפלסטינית חליפו או מי שאחריותה נובעת מאחריותו או מי
16 שחבה בחובו הפסוק. למרוואן ברגותי לא היה כל תפקיד ברשות
17 הפלסטינית, הוא לא נמנה על מנגנון הנתבעים ולא החזיק בתפקיד
18 כלשהו אצל הנתבעים."
- 19 1451. לאחר שב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, "מתפלמס" עם קביעותיי בפרשת בן שלום, ביחס
20 למרוואן ברגותי (סעיפים 394-395 לסיכומי הנתבעים), מוצגת עמדת הנתבעים לפיה גם
21 על פי הכרעת הדין לא ניתן להסיק מסקנות לחובת הרש"פ, תוך התייחסות ספציפית
22 למעמדו של מרואן ברגותי ברש"פ, בפת"ח ובפרלמנט הפלסטיני, כדלקמן (סעיפים
23 396-400):
- 24 396". כמו כן, בהכרעת הדין בעניינו של מרואן ברגותי קיימות גם קביעות
25 רבות מהן עולה כי הוא קיבל אישור מערפאת להעברת כספים מבלי
26 שציין את מטרת הסיוע הכספי – קביעה התומכת בטענת הנתבעים
27 כי אין כל ראיה כי ערפאת, או מאן דהו ברשות הפלסטינית, אישר
28 הקצאת כספים (אם אישר) ביודעו מה מטרת הכספים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 397. הרשות הפלסטינית וארגון הפת"ח הינם ארגונים נפרדים ושתי
2 אישיות משפטיות נפרדות. תפקידו של ברגותי כמזכ"ל הפת"ח
3 וכחבר פרלמנט, אפילו שהינה המפלגה הגדולה ברשות, אינו מקנה
4 לו מעמד כעוסק בעשיית מעשה או סוג של מעשים למענה של
5 הרשות!
- 6 398. הכרעת הדין בעניינו של ברגותי מתייחסת לתפקידו בארגון הפת"ח
7 בלבד (וכך גם עולה מההפניות שבסיכומי התובעים אל הכרעת הדין),
8 ארגון שאינו בעל דין בתביעות שבפנינו וכאמור אין זהות משפטית
9 בינו ובין הנתבעים דכאן.
- 10 399. הקביעות בהכרעת הדין בעניינו של מרואן ברגותי העוסקות בתפקידו
11 כחוליה מקשרת בין דרגי השטח בפת"ח ובין ערפאת רלבנטיות אך
12 ורק לארגון הפת"ח ואין להסיק מהן כי הוא עסק בביצוע פעולות עבור
13 הנתבעים דכאן. גם בעניין זה חולקים הנתבעים על קביעותיו של
14 המותב הנכבד בעניין בן שלום.
- 15 400. ולכן, ממילא לא ניתן להסיק מהכרעת הדין את שמבקשים להסיק
16 ממנה התובעים, שכן הכרעת הדין אינה מתייחסת אל הרשות
17 הפלסטינית אלא כאמור רק לארגון הפת"ח ו/או לארגונים אחרים,
18 ואין התובעים רשאים להסתמך על הכרעת הדין לצורך שכנוע
19 בטענתם הכללית בדבר מעורבות הרשות הפלסטינית בארועי
20 האינתיפאדה כולם".
- 21 1452. טענה משפטית נוספת, מתייחסת לכך שבהליך הפלילי כנגד מרואן ברגותי, הוא בחר
22 שלא להגן על עצמו. לכך יש משמעות ראייתית כפי שמסביר עו"ד ארנון בסעיף 401
23 לסיכומיו:
- 24 "הנתבעים ישובו ויחזרו גם על טענתם לפיה העובדה שהכרעת הדין בעניינו
25 של מרואן ברגותי ניתנה בהעדר הגנה, מפחיתה מיכולתו של בית המשפט
26 בהליך הפלילי להגיע לחקר האמת ובתורה מפחיתה ממשקלן של הממצאים
27 והמסקנות שנקבעו בה. זאת, לאור כך שהוראת ס' 42א' לפקודת הראיות
28 מבוססת על הרעיון שנעשתה חקירה ודרישה על ידי בית המשפט הפלילי –
29 דבר שהתקיים באופן חלקי ביותר בענייננו".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1453. סיכום הטענות לעניין מרואן ברגותי מובא בסעיפים 403-404:
- 2 "403. התובעים מבקשים בסיכומיהם לצייר תמונה רחבה בהרבה מזו
3 המתקבלת מקריאת המסמכים והם מבקשים לקבוע מסקנות
4 מרחיקות לכת (ס' 210 לסיכומיהם) לפיהן הייתה לנתבעים שליטה,
5 הכוונה ותכנון מלאים ביחס לפיגועי האינתיפאדה, החל בערפאת ועד
6 לדרגי השטח. אולם כפי שהראו הנתבעים לעיל, גם הכרעות הדין
7 שהתובעים מסתמכים עליהן מצביעות על תמונה אחרת, לחלוטין לא
8 חד משמעית וברורה כפי שמנסים לצייר זאת התובעים – תמונה
9 שאין בה כדי להוביל למסקנות המבוקשות על ידי התובעים על פי
10 מאזן הסתברויות".
- 11 404. לחילופין בלבד ומחמת הזהירות יטענו הנתבעים כי גם אם יקבל בית
12 המשפט כי יש להטיל אחריות על הרש"פ בגין מעשיו של ברגותי,
13 אזי לכל היותר ניתן לעשות זאת ביחס לפיגועים שהוא הורשע בהם
14 בהכרעת דינו ולא אירועים אחרים נושא התיקים שבפנינו, שכן אין
15 בפני בית המשפט כל ראיות ביחס למעורבותו בכלל התיקים. ויוזכר,
16 על מנת להטיל אחריות על הנתבעים יש להורות קשר סיבתי בין
17 מעשה ו/או מחדל שלהם ו/או של שלוחיהם ביחס לכל אירוע
18 ואירוע".
- 19 1454. התייחסות נוספת בפרק הנ"ל של סיכומי הנתבעים הוא ליוסף מקדאד, כאשר עיקרי
20 הטענות דומות לאלה שהועלו קודם לכן (סעיפים 405-407 לסיכומים), כאשר בכל
21 מקרה לטענת הנתבעים, גם אם ייקבע כי הנתבעים אחראים למעשיו של אותו אדם
22 אין בך כדי לסייע לטענתם הכללית של התובעים כי בכל מקרה ומקרה של פעילות
23 בלתי חוקית או מעורבו בטרור יש להטיל אחריות על הנתבעים (סעיף 408 לסיכומי
24 הנתבעים).
- 25 1455. אשר לעבדאללה ברגותי, שנידון למאסרי עולם רבים, לטענת הנתבעים, הוא אינו נתבע
26 בתיקים שלפנינו, הוא היה איש חמאס וכי הכספים שקיבל בסך 117,000 דולר היו
27 מפעיל חמאס וכי ממרואן ברגותי קיבל "רק" 500 דולר, ולכן אין להסיק מהכרעת
28 הדין הנ"ל כי הוכחה העברת כספים מאסיבית של הרש"פ לחמאס (סעיף 411).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1456. לטענת ב"כ הנתבעים, עיקר כתב האישום והכרעת הדין בעניינו של עבדאללה ברגותי
2 עוסקים בפעילותו בחמאס והזיקה שלו לרש"פ היא מצומצמת, כמוסבר בסעיפים 412-
3 413 לסכומי הנתבעים (ההדגשה במקור):

4 **412". פרטי האישום של הנ"ל רבים מאד אולם רובם ככולם עוסקים**
5 **בפעילותו בארגון החמאס**. בשלושה פרטי אישום מוזכר קשר לארגון
6 גדודי חללי אל אקצה (פרט 30, 31, 52)) – שגם לו אין כל קשר
7 לנתבעים כאן!! – בהם נכתב כי הנאשם רכש או ביקש לרכוש רובים
8 מאת אחמד טאלב מוצטפא ברגותי, על פי כתב האישום אחד מראשי
9 ארגון חללי אל אקצה באזור רמאללה. לא ברור על מה מסתמכים
10 התובעים כשהם מנסים לקשור בין ארגון זה ובין הנתבעים, ובכל
11 מקרה, בוודאי שלא ניתן להסיק מאירועים ספורים אלה כי
12 'הנתבעים סיפקו נשק לחמאס'!! לכל היותר ניתן להסיק כי הנאשם
13 קיים קשרים מסוימים עם פעילים מארגוני טרור אחרים, שאין בינם
14 ובין הנתבעים דבר וחצי דבר.

15 413. גם הקשר הנטען למרוואן ברגותי קלוש ובוודאי שאין בו כדי לבסס
16 את טענת התובעים ביחס לקיומה של מדיניות כללית של הנתבעים
17 ביחס לתמיכה בפיגועים. כאמור, מתוך כל פרטי האישום ישנם שני
18 אזכורים בלבד למרוואן ברגותי – האחד [כי] (פרט 50) כי מרוואן
19 ברגותי ביקש מהנאשם לייצר מטעני חבלה, והשני (פרט 2) כי מרוואן
20 ברגותי נתן לו \$ 500. כפי שפורט בסיכומים הפרטניים מטעם
21 הנתבעים, בהודעותיו במשטרה של הנאשם מצוין כי הסכום ששילם
22 לו מרוואן ברגותי ניתן לו באופן חד פעמי לצורך ייצור מטענים למקרה
23 שהצבא הישראלי ינסה לכבוש את רמאללה. עדות זו תואמת את
24 גרסת הנתבעים לעיל, כפי שנתמכה בראיות נוספות שפורטו, ביחס
25 לצורך בהצטיידות באמצעי לחימה כהגנה מפני תקיפה ישראלית.
26 ביחס לסכום של \$ 500 אין פירוט לשם מה ניתן ובכל מקרה, כאמור
27 לעיל, הנתבעים אינם אחראים למעשיו של מרוואן ברגותי ולא
28 מתקיימים יחסים משפטיים מיוחדים בינם ובינו".

29 1457. בהתייחסו להכרעות הדין בעניין ארבעה מברייחים לבנוניים שנתפסו ונעצרו על ספינה
30 עם נשק, טענת הנתבעים היא כי לא ניתן להגיש את הכרעות הדין בעניינם, שכן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 המסמכים בלתי קבילים לחלוטין מאחר והם אינם נתבעים בתיקים שלפנינו (סעיף
2 414 לסיכומי הנתבעים).
- 3 1458. כטענה חלופית נאמר שאין להסיק מהמסמכים הללו כל מסקנה ראייתית לפי הנשק
4 מיועד לרש"פ וכי התובעים "השלימו" עובדות שלא כתובות בהכרעת הדין, וזאת, לפי
5 הסבר הנתבעים, חלק מניסיונם של התובעים להציג תמונה עובדתית שאינה מדויקת,
6 והכל כמוסבר בסעיפים 416-418 לסיכומים (ההדגשה במקור):
- 7 "416. מפתיע כיצד מרשים לעצמם התובעים שוב ושוב לטעון בבוטות
8 טענות שלא הוכחו כגון הטענה כי הנשק 'היה מיועד לאנשי
9 הרש"פ... ההברחות נעשו על דעתם ולבקשתם של בכירים ברשות
10 הפלסטינית ולמטרות ברורות של שימוש טרוריסטי בנשק המוברח'
11 (עמ' 109 לסיכומיהם).
- 12 417. גם כאן מרשים לעצמם התובעים לבצע 'השלמות' ביחס לעובדות
13 שזכרון כלל לא בא במסמכים כשהם מנסים לקשור בין הרשות
14 הפלסטינית לבין 'קצינים בצבא השחרור הפלסטיני' המוזכרים
15 כמעורבים בפרשה. אולם התובעים שוכחים כי לרשות הפלסטינית
16 אין כלל צבא (אלא רק משטרה – זאת על פי הסכם הביניים) והגוף
17 המכונה 'צבא השחרור הפלסטיני' אינו קשור או שייך כלל לרשות
18 הפלסטינית, אף אינו פועל בשטחי הרשות הפלסטינית, ואם הוא
19 קיים אזי מדובר על גוף הפעיל בסוריה ובלבנון. בהכרעת הדין עצמה
20 מצוין כי המברחים נפגשו עם אותם קצינים במחנה פליטים בלבנון
21 והתובעים עצמם מצטטים מתוך הכרעת הדין כי הנשק מגיע ממחנה
22 פליטים פלסטיני מלבנון 'וגם יש בו צבא פלסטיני' (עמ' 110
23 לסיכומיהם).
- 24 418. המנהג שעשו להם התובעים ל'התלות' בכל מה שמצויה בו המילה
25 'פלסטיני' ולייחס אותו אוטומטית לרשות הפלסטינית – חושף כי
26 המסכת העובדתית הרחבה שביקשו התובעים לפרוש בתיקים אלו
27 נשענת על אדנים רעועים מאד, והיא נסמכת על ניסיון לצייר ולהציג
28 תמונה מסוימת בכל מחיר, גם על חשבון הצגה אמיתית של
29 העובדות."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1459. בתשובה לטענת התובעים לעניין מעורבות מנכ"ל משרד התחבורה הפלסטיני, כתב
2 ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, את הדברים הבאים (סעיף 419 לסיכומי הנתבעים):

3 "טענת התובעים ביחס למעורבות מנכ"ל במשרד התחבורה בפלסטיני
4 ברצועת עזה בפרשת הספינה עם הנשק (עמ' 111 לסיכומיהם) אינה ברורה,
5 אינה עולה מהכרעת הדין (שהינה בלתי קבילה ממילא), וגם לו הייתה עולה
6 ממנה – הרי שמדובר בעדות שמיעה ובקשר קלוש שבוודאי אין בו כדי לבסס
7 את טענתם הכללית של התובעים ביחס לתמיכת הרשות הפלסטינית
8 בטרור".

9 1460. ככל שמדובר בהכרעת הדין בעניינו של מחמד עיד קאדר עיסא, אשר ממנו מנסים
10 התובעים להסיק על מעורבות אנשי מנגנון הביטחון של הרש"פ בפעילות טרור (סעיף
11 420 לסיכומי הנתבעים), מתייחס ב"כ הנתבעים במפורט לאותו אדם ולהכרעת הדין
12 בעניינו, ומצביע על כך שהתובעים נהגו בדרך שאינה מקובלת, ביחס להצגת הדברים
13 (סעיפים 421-423 לסיכומי הנתבעים):

14 "421. אולם גם כאן אופן הצגת העובדות והמסקנות על ידי התובעים מטעה,
15 שלא לומר שערורייתי. למיטב ידיעת הנתבעים, הנ"ל באופן רשמי
16 אמנם נתבע באחד התיקים שבפנינו (ת.א. 3062/01) אולם המסמכים
17 שהגישו בעניינו התובעים לא קושרים בינו ובין הפיגוע ואף
18 בסיכומיהם ביחס לתיק הספציפי לא מזכירים התובעים את הנ"ל
19 (פסקה 631 ואילך לסיכומיהם). לפיכך אין ספק שהוספתו כנתבע
20 נעשתה בטעות, היות שהתובעים לא הוכיחו ואף לא טענו לקשר בינו
21 ובין הארוע נשוא ת.א. 3062/01.

22 422. בנסיבות אלו יש לקבוע כי לא ניתן להגיש את המסמכים בעניינו
23 כראיה בתיקים אלו והם בגדר עדות שמיעה ואינם קבילים כראיה
24 לכאורה. גם אילו היו התובעים מתגברים על הקושי בעניין זה, הרי
25 שהמסמך היחיד שניתן היה להגיש, אם בכלל, הוא הכרעת הדין.
26 אולם התובעים מתעלמים במפגיע גם מכך ומצטטים באין מפריע
27 מכלל המסמכים שצורפו על ידם, כולל מתוך הודעותיהם במשטרה
28 של אנשים שאינם הנאשם ומתייחסים אליהם כאילו הן עובדות
29 חלוטות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כך למשל כותבים התובעים בסיכומיהם – כביכול כמסקנות חלוטות
2 הנובעות מהמסמכים שהגישו – כי הנ"ל עבד במשטרה הפלסטינית
3 תחת פיקודו של ע'אזי ג'באלי, מפקד המשטרה הפלסטינית בעזה
4 (עמ' 116, ס' 5 לסיכומיהם). אולם עובדה זו אינה מוזכרת כלל בכתב
5 האישום או בהכרעת הדין (!) ולפיכך ניסיונם של התובעים להציגה
6 כעובדה שהוכחה – אינו אלא ניסיון הטעיה חמור ביותר. התובעים
7 ממשיכים ומתייחסים ל'עובדות' נוספות שלטענתם קושרות את
8 האירועים אל בכירי הרש"פ, אולם עיון מעמיק במסמכים מגלה כי
9 לא כך הדבר. כך למשל טוענים התובעים כי הנ"ל מכר רובה מסוג M-
10 16 לסוהיל אבו מדללה שהינו קצין ברשות הפלסטינית (עמ' 117, ס' א'
11 לסיכומיהם). אולם גם העובדה שאבו מדללה הוא קצין ברשות
12 הפלסטינית כלל לא עולה מהכרעת הדין או מכתב האישום!
13 התובעים ממשיכים ומספרים כי רימוני יד מסוימים נרכשו מאת
14 נשאת אבו מצלאח שהיה שוטר ברשות הפלסטינית אולם גם עובדה
15 היותו של הנ"ל שוטר ברשות הפלסטינית אינה מוזכרת כלל בכתב
16 האישום או בהכרעת הדין!".
- 17 1461. לאחר טענות כנגד התובעים אשר מפנים לעובדות חלוטות שלא היו כאלה (סעיפים
18 424-425), מועלות טענות חלופיות בעניין אחריות הרש"פ, כאמור בסעיף 426 לסיכומי
19 הנתבעים, שזה לשונו:
- 20 "לחילופין בלבד, ככל שייקבע כי כתב האישום והכרעת הדין קבילים כראיה
21 לכאורה, הרי שכל שניתן להסיק מהם הוא שהיו מספר שוטרים פלסטינים
22 שהיו מעורבים בסחר בנשק ובפיגועי ירי. הנתבעים לא הכחישו כי היו
23 מקרים כאלה, אך טענו בתוקף כי הדבר נעשה שלא במסגרת העבודה וללא
24 ידיעת הנתבעים – המעבידים. הנתבעים טענו עוד כי הם פעלו למנוע מקרים
25 כאלה אך בתקופת האינתיפאדה לא הייתה להם שליטה מלאה על אנשיהם,
26 ר' עדותו של ד"ר אלמסרי לעיל".
- 27 1462. מוסיף וטוען ב"כ הנתבעים, כי כתב האישום בעניינו של הנ"ל מתייחס לאירועים של
28 מכירתם ורכישתם של כלי נשק, אך לשיטתו, "אין לעניין זה ולמעורבות בטרור דבר
29 וחצי דבר" (סעיף 427 לסיכומי הנתבעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1463. וכך מסכם ב"כ הנתבעים את עמדתו ביחס להכרעות הדין ולמסמכי השלל (פרק יד,
2 סעיפים 428-430 לסיכומי הנתבעים, עמ' 120):
- 3 "428. מהאמור לעיל עולה כי מאות ואלפי העמודים שהגישו התובעים
4 הכוללים הכרעות דין של עשרות אנשים שאינם קשורים כלל
5 לתיקים שבפנינו וכן מסמכי שלל שאינם מזכירים כלל את הארועים
6 שבתיקים שבפנינו – אינם יכולים לסייע לתובעים. הן משום
7 שמדובר במסמכים שאינם קבילים להגשה והאמור בהם אינו בגדר
8 ראייה לאמיתות תוכנם, והן משום שמדובר במסמכים שאינם
9 מצביעים על שיטה או על מדיניות.
- 10 429. גם לו ייקבע בטעות (לטעם הנתבעים) כי מדובר במסמכים קבילים,
11 הרי שכל מסמך מתאר ארוע נקודתי שאין בו כדי ללמד על הכלל ולא
12 ניתן להסיק ממנו לגבי המקרים שבפנינו. התובעים מבקשים
13 למעשה מבית המשפט לבצע מעין 'משפט זוטא' ביחס לכל הכרעת
14 דין, לקבוע כי הרש"פ אחראית גם לארועים המוזכרים בהן ולהסיק
15 מכך למקרים שבפנינו. ברור כי מדובר בטענה אבסורדית שאין לה כל
16 תוקף משפטי. ראשית, אותם תיקים לא הובאו במלואם בפני בית
17 המשפט ובוודאי שלא ניתן לקבוע מסמרות בדבר אחריות הנזיקית
18 של הרש"פ באותם מקרים. מקל וחומר שלא ניתן לקבוע דבר וחצי
19 דבר ביחס לאחריותה ו/או מעורבותה של הרש"פ במקרים שבפנינו,
20 שכלל אינם מוזכרים באותן הכרעות דין אחרות שהגישו התובעים.
21 לא ניתן ללמוד מהמקרים שהביאו התובעים על 'מדיניות כללית של
22 תמיכה בפיגועים'. אלו מקרים פרטניים בלבד.
- 23 430. הערה אחרונה בעניין זה – התובעים טענו באופן כללי כי הנתבעים
24 נמנעו מלהגיש ראיות נגדיות לשלל הראיות שהוגשו על ידם. בהקשר
25 של מסמכי השלל והכרעות הדין דומה שלא ניתן להעלות טענה זו
26 כנגד הנתבעים ולא סביר לצפות מהם לעמוד ולחפש ראיות נגדיות
27 למאות ואלפי מסמכי השלל ולעשרות הכרעות הדין – כאלה אלו
28 הוגשו שלא כדין ואינם נוגעים כלל לתיקים שבפנינו".
- 29

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כה.18.4 התייחסות הנתבעים לחוות הדעת מטעם התובעים

2 כה.1.18.4 טענות כלליות ועקרוניות

3 1464. עמדת הנתבעים (כפי שבאה לידי ביטוי בפרק טו של סיכומיהם) ביחס לחוות הדעת של
4 התובעים שהוגשו כדי לתמוך בטענתם הכללית של התובעים לפיה הנתבעים "ניהלו
5 מערכת טרור מכוונת ומאורגנת כנגד ישראל וישראלים" (סעיף 431 לסיכומי
6 הנתבעים), היא כי מדובר בחוות דעת כלליות, וכי אין בכוחם להוכיח את מה
7 שמבקשים התובעים לשכנע את בית המשפט, והכל – כפי שנאמר לאורך פרק טו
8 לסיכומי הנתבעים, כאשר עיקרי הדברים מצויים בסעיף 433 (עמ' 122-121; ההדגשות
9 במקור):

10 **'על פי התובעים עצמם, חוות הדעת לא נועדו כלל על מנת להוכיח את הקשר**
11 **בין הנתבעים ובין הארועים הספציפיים, אלא הן הוגשו כדי לתמוך בטענת**
12 **התובעים הכללית ביחס לאחריות הנתבעים לכלל האינתיפאדה. גם עיקר**
13 **ראיות הנתבעים הוגשו בתשובה לאותן חוות דעת כלליות, מחוסר ברירה.**
14 **בחקירתו הנגדית של ד"ר אלמסרי מטעם הנתבעים אמר בית המשפט כי**
15 **מאחר שהעד אינו מכיר את פרטי התיקים הספציפיים אזי 'העדות שלו**
16 **תהיה עדות כללית ואני אתן לזה משקל של עדות כללית ולא משקל ספציפי**
17 **על 17 המקרים'. מסקנה זהה צריכה להתקבל ביחס למומחים מטעם**
18 **התובעים (כאמור חוץ מהחלק הפרטני של חו"ד רוני שקד) שגם הם לא**
19 **הכירו את פרטי הארועים הספציפיים ולא העידו לגביהם."**

20 1465. לשיטת הנתבעים, חוות דעת כלליות שאינן מתייחסות לפיגועים ספציפיים, כפי ששאל
21 ב"כ התובעים את העד ד"ר אלמסרי מטעם הנתבעים, חל במידה שווה בכיוון ההפוך,
22 כאמור בסעיף 435 לסיכומי התובעים: "אם סבור ב"כ התובעים כי עד שאינו יודע מי
23 ביצע את הפיגועים אינו יודע ואינו יכול להעיד על אחריות הרש"פ להם – אזי קביעה
24 זו חלה באותה מידה בדיוק על כל עדי התובעים הכלליים. אין התובעים יכולים לאחוז
25 במקל בשני קוצותיו!".

26 1466. בכל מקרה, ב"כ הנתבעים טוען לפגם אימננטי לפיו לא ניתן בחוות דעת להתייחס
27 לנושאים רחבים ולהסיק באופן אינדוקטיבי מפרטים על קו מדיניות או עידוד של
28 הנתבעים לביצוע פעולות טרור, וזאת כפי שכתב בסעיפים 436-437 לסיכומי הנתבעים
29 (עמ' 123-122; ההדגשה במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 436". מחוות דעת מומחי התובעים עולה על פניו כי הם כולם אווזים באותה
2 תזה כללית אחת לפיה הנתבעים עודדו טרור ותמכו בו בדרכים שונות,
3 והם מסיקים בצורה אינדוקטיבית כי גם המעשים הפרטניים נשוא
4 התביעות שבפנינו בוצעו בעידוד הנתבעים. דרך הוכחת דברים כזו
5 אינה יכולה לעמוד ולא היה מקום לקבל את חוות הדעת כפי שהוגשו.
- 6 437. חוות הדעת עוסקות במאטריה מורכבת בעלת פנים רבים, מתייחסות
7 לתקופות ארוכות, לגופים ולאישים רבים. חוות הדעת פורשות בפני
8 בית המשפט יריעה עובדתית רחבה עד מאד ולמעשה מחזקות את
9 טענת הנתבעים לפיה הכרעה בשאלה הכללית אינה הכרעה עובדתית
10 ומשפטית 'טכנית' אלא יש בה ממדים היסטוריים, מדיניים,
11 אסטרטגיים וצבאיים והיא מחייבת כניסה לעומק של נושאי 'סיבה
12 ומסובב' ביחס למכלול האירועים שהתרחשו באותן תקופות. כך
13 למשל, כפי שעלה במהלך הדיונים בתיקים אלו, לא ניתן לנתק את
14 ארועי פרוץ האינתיפאדה מארוע עלייתו להר הבית של אריאל שרון,
15 לא ניתן להסיק מסקנות ביחס ליחסי הרש"פ וארגונים נוספים כגון
16 החמאס מבלי להכיר לעומק את ההיסטוריה ואת המורכבות של
17 מערכת היחסים בין גופים אלו, על המחלוקות ועל שיתופי הפעולה
18 ביניהם וכו'. כל ניסיון ליתן הכרעה כלשהי ביחס לסוגיות אלו נדון
19 מראש לפשטנות, ליומרות, לכישלון".
- 20 1467. לעניין היקף חוות הדעת ורוחב היריעה של הנושא, לאחר שמביא ב"כ הנתבעים את
21 תשובת המומחה של התובעים רוני שקד, שבה אמר כי חוות דעתו הארוכה מציגה רק
22 את קצה הקרחון (מצוטט בסעיף 438 לסיכומי הנתבעים), מציב ב"כ הנתבעים, עו"ד
23 ארנון, את הדילמה הבאה (סעיף 440):
- 24 "השאלה המתבקשת היא – אם חוות דעת בת 400 עמודים היא רק 'קצה
25 הקרחון' בנושאים הללו, כיצד מצפים התובעים מבית המשפט לקבוע
26 קביעות קונקלוסיביות, שיהיו בגדר 'אמת משפטית ועובדתית' ביחס
27 לנושאים אלו?"

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1468. לטענת ב"כ הנתבעים, המסמכים התומכים בחוות הדעת ניתנים לפירושים דו
2 משמעיים ולכך יש להוסיף את הבעייתיות של חוסר ההבנה של בית המשפט את
3 התרבות הפלסטינאית (סעיפים 444-445 לסיכומי הנתבעים):

4 "444. מסמכים רבים שצורפו כנספחים לחוות דעת המומחים אינם תומכים
5 באופן מובהק בפרשנותם של המומחים ובהחלט ניתן לפרשם באופן
6 שונה ולעתים הפוך. הדברים אינם חד משמעיים, ואמירות רבות של
7 אישים שונים בתקשורת הפלסטינית סובלים בהחלט גם פירוש אחר
8 מזה המעניקים לו המומחים.

9 445. הנתבעים חוזרים על טענתם לעיל כי ממילא לא ניתן לפסוק בתיקים
10 אלו באופן חסר פניות, בוודאי נוכח חוסר ההבנה הבסיסי של בית
11 המשפט הישראלי את התרבות הפלסטינית, את הרטוריקה
12 הפלסטינית ואת נקודת המבט הפלסטינית את הסכסוך באופן
13 כללי".

14 1469. פגמים נוספים שמצא ב"כ הנתבעים בחוות הדעת של הנתבעים קשורים לרקע
15 הביטחוני שלהם, לנקודת המבט שלהם לפיה הרש"פ הוא אויב המפעיל טרור, תוך
16 התייחסות לחברה הפלסטינית כנשלטת על ידי אנשי הרש"פ, כפי שמוסבר בסעיפים
17 446-449 לסיכומי הנתבעים (עמ' 124-125; ההדגשות במקור):

18 "446. כמו כן, חוות הדעת של התובעים רובן ככולן הוגשו על ידי אנשי
19 מערכת הביטחון, הצבא ו/או המינהל האזרחי בעברם. אנשי הממסד
20 הישראלי הנאמנים למערכת הישראלית. אנשים שהמשקפת דרכה
21 הם רואים את המציאות 'צבועה' ובאופן טבעי עמדתם משקפת את
22 עמדת ראשי הצבא והקברניטים באותה עת – את העמדה הרואה
23 בנתבעים 'אויב'. אין מדובר במומחים ניטרליים עצמאיים, החוקרים
24 את התחום 'מבחוץ' ובאופן אובייקטיבי. העובדה כי כל המומחים של
25 התובעים יוצאים מאותו בית גידול מצומצם מבט, מפחיתה עד מאד
26 ממשקל חוות הדעת.

27 447. בהתאם, וכפי שיפורט להלן, חוות דעת מציירות תמונה חד גונית
28 ומוחלטת, מבלי לתאר כלל את המורכבות הרבה ששררה בשטח
29 כמעט בכל תחום ותחום בו הן עוסקות. כך למשל טוענים המומחים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 לקיומה של שרשרת פיקוח חד משמעית בין הדרגים השונים
2 בהנהגת הנתבעים וארגונים אחרים אך מתעלמים מקיומם של
3 חילוקי דעות קשים ביניהם, מחלוקות ואינטרסים סותרים, גם
4 באשר ליעדים וגם באשר לדרך, הן בתקופות מוקדמות בהרבה
5 לארועים נשוא התביעות והן במהלכן. התובעים עוסקים בנושא
6 ההסתה ומתייחסים רק לפרסומים המשרתים אותם, ללא
7 התייחסות למסרים אחרים והפוכים. כמו כן, חוות הדעת לעתים
8 סותרות זו את זו כשחלק מהן טוענות כי הרש"פ לא [עשתה] פעלה
9 כלל למניעת הטרור וחלק אחר מודה כי הרש"פ קיימה שיתוף פעולה
10 ותיאום ביטחוני עם ישראל ואף פעלה נחרצות נגד גופים כגון
11 החמאס.

12 448. בחוות הדעת כל פעולה של הרש"פ מתורגמת כנגדה – אם היא פעלה
13 כנגד הטרור, הרי שזה היה למראית עין בלבד, ואם היא לא פעלה –
14 הרי שיכלה לעשות כן ולא עשתה כן.

15 449. החברה הפלסטינית מתוארת בחוות הדעת כחברה הומוגנית
16 הנשלטת ומונעת באופן מוחלט על ידי מנהיגיה ולפיכך, מסיקים
17 מומחי התובעים פה אחד, ההנהגה אחראית בלעדית לכל מעשי
18 אזרחיה. הנחה זו, מעבר לכך שהיא בלתי סבירה ובלתי הגיונית,
19 מתעלמת גם לחלוטין מהשפעת התמורות בתהליך המדיני
20 והתנהלותה של ישראל. עמד על כך פרופ' קליין מטעם הנתבעים:
21 'חווה הדעת הן חד ממדיניות ומתארות את הרשות הפלסטינית כדמון
22 רב-מג ואדיר יכולת, גוף מתואם שלמרותו סרות גם תנועות
23 אופוזיציה' (סעיף 67 לחוות דעתו)."

24 1470. מכאן, לשיטת ב"כ הנתבעים, יש מסקנה אחת (סעיף 450 לסיכומי הנתבעים): "לפיכך
25 משקלן של חוות דעת אלו, ארוכות ומרשימות ככל שיהיו, הינו נמוך ביותר".

26 כה.2.18.4 חוות הדעת של מר קופרווסר

27 1471. לאחר דברים כלליים אלה ביחס לחוות הדעת של התובעים, כוללים סיכומי הנתבעים
28 התייחסות פרטנית לכל אחד מעדי התובעים אשר נתנו חוות דעת, החל מפרק טו(1)
29 ואילך לסיכומי הנתבעים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1472. הראשון, אשר אליו מתייחס ב"כ הנתבעים הוא תת אלוף במילואים קופרווסר, וכבר
2 בסעיף הראשון של פרק טו(1) (סעיף 451 לסיכומי הנתבעים) מסביר הוא כי אין מקום
3 לייחס לו את האמינות כפי שנקבע בפרשת מנטין על ידי בית המשפט העליון מטעמים
4 אלה (סעיף 451, עמ' 125 לסיכומים):

5 "התובעים פותחים את הפרק בסיכומיהם המתייחס למר קופרווסר בהפניה
6 להתייחסות בית המשפט העליון ל'חוות דעתו' שהוגשה בתיק מנטין עמוס
7 (ס' 219 לסיכומיהם). אולם, ראשית הם נמנעים מלציין כי באותו עניין לא
8 היה מדובר כלל ב'חוות דעת' אלא בתעודת עובד ציבור לאקונית בת עמוד אחד
9 שבאמצעותה הוגשו מספר סקירות של אמ"ן מחקר (כך עולה גם מס' 16
10 לפסק הדין של בית המשפט העליון). שנית, ביחס לאותן סקירות קבע בית
11 המשפט המחוזי שם כי בהתאם לדבריו של קופרווסר, סקירות אלה נעשו
12 בידי אנשי חטיבת המחקר באמ"ן בשנים הרלבנטיות וכי מר קופרווסר 'היה
13 מעורב בכתיבת הסקירות המצורפות לא ברמת הכותב אלא ברמת הפיקוח'.
14 אולם בתיקים שבפנינו ציין מר קופרווסר כי מי שניתח ותרגם את המסמכים
15 הוא לא אמ"ן מחקר אלא דווקא צוות ממרכז המידע למודיעין ולטרור בגלילות
16 (עמ' 4 לחוות דעתו). לא ניתן להתייחס ברצינות לאדם שבכל תיק טוען דבר
17 והיפוכו".

18 1473. לשיטת הנתבעים, חוות דעתו של קופרווסר היא פשוטה וברורה, כאשר, לעמדתו,
19 הרש"פ שלטה ביד רמה והפעילה כרצונה את כל המנגנונים כולל ארגוני הטרור. לפי
20 קו זה של המומחה – כפי שמבין אותו ב"כ הנתבעים – "כל ארוע מקבל 'הסבר'
21 המותאם למטרה שסומנה מראש – כגון שהרש"פ הייתה זקוקה לאמתלה על מנת
22 לפתוח באלימות וכל מעשה שעשתה 'חלילה' כנגד הטרור נעשה מן השפה ולחוץ
23 ובשל לחץ בינלאומי" (סעיף 453 סיפא לסיכומי הנתבעים).

24 1474. בהמשך לקו טיעון זה, נכתב על ידי ב"כ הנתבעים ביחס לחוות דעתו של תת אלוף
25 (מיל') קופרווסר, כדלקמן (סעיף 454 לסיכומי הנתבעים):

26 "אין זכר בחוות הדעת למציאות המורכבת, לצעדים שנקטה מדינת ישראל
27 והשפעתם על פרוץ הארועים, למצב העם הפלסטיני, לאופי הרטוריקה
28 המקובל בעם הפלסטיני (שהוא שונה מזה המקובל בישראל), למשמעות
29 סוגיית האסירים והחללים לדורותיהם בחברה פלסטינית וכיוב' לשורת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 נושאים המוצגים על ידי מר קופרווסר באותו אופן חד צדדי המשרת את
2 התזה שלו ואותה בלבד. אין מקום למורכבות, אין מקום לפרשנויות אחרות".
- 3 1475. לשיטת הנתבעים, הפרשנות של המומחה קופרווסר אינה הכרחית וניתן את אותם
4 אירועים הנכללים בחוות דעתו, לפרש באופן אחר, התואם את עמדת הנתבעים
5 (הרש"פ ואש"ף) בתיק זה, כפי שכותב עו"ד ארנון בסעיף 455 לסיכומיו:
- 6 "למעשה, כמעט כל טענה בחוות הדעת ניתנת להסבר באופן הפוך לחלוטין –
7 הרש"פ לא 'התירה' לחמאס לחדש את הפיגועים אלא לא הצליחה לשלוט
8 בו; הרש"פ ביקשה לרכוש או לייצר אמל"ח על מנת להגן על עצמה מפני
9 פלישת צה"ל ופגיעה במוסדותיה; הרש"פ ביקשה לגייס פעילי פת"ח
10 לשורותיה על מנת לשלוט בפעילים אלו מקרוב ולסכל סכנה לפעילות טרור
11 מצדם; הפת"ח לא התאמן לקראת פתיחה באינתיפאדה אלא כהכנה לפלישה
12 ישראלית צפויה לשטחים (שהפלסטיניים צפו שתקרה אם יכריזו על עצמם
13 כמדינה); ארועי האינתיפאדה לא החלו משום שערפאת השתמש בעלייתו
14 של שרון להר הבית כ'ניצוץ' להפעלת ההמונים אלא כתגובה עממית
15 אותנטית של הפלסטינית למעשיו של שרון, ועוד ועוד ועוד.
- 16 1476. מעבר לכך ובנוסף לכך, טוען ב"כ הנתבעים, כי גם המומחה קופרווסר עצמו חזר בו
17 מחלק מטענותיו בחקירתו הנגדית, כמפורט בשתי הדוגמאות המוזכרות בסעיפים
18 456-457 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות במקור):
- 19 "456. במהלך חקירתו הנגדית נסדקה נחרצותו של מר קופרווסר, כשעומת
20 עם עובדות שנעלמו לחלוטין מחוות דעתו. כך למשל הודה כי, בניגוד
21 לחוות דעתו ובהתאמה לטענת הנתבעים – מנגנוני הביטחון של
22 הרש"פ לא היו יעילים בהרבה מאד בחינות וכי היו ביניהם מאבקים
23 פנימיים שהחלישו אותם.
- 24 457. מר קופרווסר גם הודה כי הרש"פ פעלה כנגד החמאס, סגרה את
25 משרדי התנועה ותפסה ארכיונים שלהם (אם כי לדבריו כמובן הדבר
26 היה בשל לחץ בינלאומי)".
- 27 1477. נקודה נוספת, אשר לשיטת הנתבעים, משפיעה על משקל חוות דעתו, היא הטענה
28 הכלולה בסעיף 461 לסיכומי הנתבעים (עמ' 127-128; ההדגשות במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "מר קופרווסר אישר מעל גבי דוכן העדים את טענת הנתבעים ביחס למסמכי
2 השלל, כפי שהועלתה לעיל, לפיה אמ"ן שימש בו זמנית גם כגוף לאיסוף
3 חומר מודיעיני וגם כספק אינפורמציה לקברניטי המדינה בנושא הסברה –
4 וכי הדואליות הזו בתפקידיו העלתה חשש ביחס לאובייקטיביות שלו. טענת
5 הנתבעים לכל אורך הדרך הייתה כי סקירות אמ"ן מחקר אינן
6 אובייקטיביות, הן סימנו מראש את המטרה ('הרשעת' הרשות הפלסטינית
7 לצורכי הסברה בימי האינתיפאדה השניה), ובהתאם לה בחרו את מסמכי
8 השלל, והציגו אותם באופן זה לעיני הציבור, תוך הם נמנעו מלהציג מסמכי
9 שלל רבים אחרים, שמן הסתם לא תמכו בתזה זו. הנתבעים הראו לעיל שגם
10 מסמכי השלל שצורפו לסקירות אמ"ן מחקר ושהתובעים ביקשו להסתמך
11 עליהם – אינם חד משמעיים, אינם תומכים בטענת התובעים וממילא מדובר
12 במסמכים שהם בגדר עדות שמועה שלא ניתן להגשים או להסתמך עליהם
13 כעל ראיה לאמיתות תוכנם".

14 1478. לשיטת ב"כ הנתבעים, עצם הכנת מסמך לצורך משפטו של מרואן ברגותי, היא נקודה
15 שלא לזכות מר קופרווסר, כמוסבר וכנטען בסעיף 462 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות
16 במקור):

17 "העד נשאל רבות על נושא זה ולבסוף הודה כי צוות באמ"ן מחקר הכין מסמך
18 מודיעין 'לצורך משפטו של ברגותי' (הכוונה למרואן), 'זה תמונת מודיעין
19 שהוזמנה לצורך משפטו של מרואן ברגותי'. נדמה שכל מילה נוספת בעניין
20 זה מיותרת. אגב, טענתו זו סותרת את טענתו בעמ' 4 לחוות דעת לפיה מסמכי
21 השלל נותחו ותורגמו על ידי צוות מרכז המידע למודיעין בגלילות!"

22 1479. הוא הדין, לשיטת הנתבעים, לעניין דו"ח נווה, כנאמר בסעיף 463 לסיכומי הנתבעים
23 (ההדגשות במקור):

24 "כשנשאל קופרווסר האם דו"ח דני נווה היה מידע מוזמן או חלק מהערכות
25 המודיעין השופטת [שוטפת:], איבד לפתע המומחה את זכרונו המעולה: 'אני
26 לא רוצה לענות דבר שאני פשוט לא זוכר את הפרטים...'. בהמשך הודה העד
27 כי אותן סקירות ובכללן דו"ח דני נווה נועדו לספק למערכת המדינית את
28 הכלים שיאפשרו לה לנהל את המערכת המדינית הזו...'. משמעות הדבר
29 הינה כי מסמכי השלל עובדו באופן התואם את צרכי המערכת המדינית ולא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בלתי סביר להניח כי היו לפני אלפי מסמכי שלל אחרים שסתרו עמדה זו ולו
2 [ולא? נחשפו".
- 3 1480. טענה נוספת של הנתבעים התומכת בעמדתם, היא הודאתו של קופרווסר על כך שיש
4 דעות שונות מעמדתו בקרב אנשי אמ"ן (סעיף 464, עמ' 129-128; ההדגשה במקור):
- 5 "בחקירתו הנגדית הודה העד מספר פעמים כי עמדתו ביחס לסיבות לפרוץ
6 האינתיפאדה, ובמיוחד לגבי השאלה האם היא תוכננה מראש על ידי ערפאת
7 והרש"פ או שהייתה תגובה עממית ספונטנית – הייתה שנויה במחלוקת
8 בקרב אנשי אמ"ן, כולל הבכירים שבהם כגון ד"ר אפרים לביא שהיה באותו
9 זמן ראש הזירה הפלסטינית באמ"ן מחקר. העד הודה כי באותם ימים הוא
10 עצמו לא היה באמ"ן מחקר אלא בפיקוד מחקר וכדברי כב' הש': 'הוא לא
11 היה בלב לבם של העניינים באמ"ן מחקר ביום פרוץ האינתיפאדה'".
- 12 1481. בהמשך מציג ב"כ הנתבעים שאלות ותשובות שהופנו לקופרווסר מהן עולה לשיטתו
13 כי הוא סתר את עצמו או שינה עמדתו, בין זו שהייתה בעת פרוץ האינתיפאדה (בהיותו
14 קמ"ן פיקוד מרכז) לבין עמדתו בעת העדות בבית המשפט (סעיפים 466-468 לסיכומי
15 הנתבעים).
- 16 1482. הסבריו של קופרווסר, לשוני בין עמדתו לבין עמדת אנשים אחרים שהיו באותה עת
17 יועצים או פעילים בקרב גופי ביטחון שונים, נראית בעיני ב"כ הנתבעים כשיקול הפוגע
18 באמינות ובמשקל של חוות דעתו של קופרווסר, כנטען בס' 469 לסיכומי הנתבעים;
19 ההדגשות במקור:
- 20 "כשעומת העד עם טענות של בכירים אחרים במערכת הביטחון דוגמת עמי
21 איילון, מתי שטיינברג ואחרים שאחזו בתזה סותרת לזו שהציג העד, לפיה
22 למשל הרשות הפלסטינית פעלה ללא לאות נגד החמאס ושיתפה פעולה עם
23 ישראל במאבק נגד הטרור ענה אופן סתמי ולא משכנע כי זה לא נכון, או
24 ניסה להסביר את הדברים בכך שהפלסטינים הטעו את השב"כ באותן
25 פגישות וכי אנשי השב"כ התאהבו בפלסטינים שאתם הם היו במגע.
26 תשובות מזלזלות בראשי מערכת הביטחון אשר העזו לחשוב בשונה ממנו".
- 27 [וראה גם: טענות ב"כ הנתבעים ביחס לדברי העד כלפי מתי שטיינברג, בסעיף 470
28 לסיכומין].

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1483. בתשובה לטענות התובעים מדוע אותם מומחים, אשר לשיטת הנתבעים תומכים בדעת
2 הנתבעים, לא העידו מטעם הנתבעים, כותב עו"ד ארנון את ההסבר הבא (סעיף 471
3 לסיכומי הנתבעים):

4 "טענותיהם של התובעים בסיכומיהם כי אותם המומחים האוחזים בתזות
5 ההפוכות לא הובאו לעדות על ידי הנתבעים (ס' 223 לסיכומיהם) – אין בהם
6 ממש. מומחים אלו ואחרים, אף שעמדותיהם ידועות ופורסמו, בחרו מטעמים
7 שלהם שלא להתייצב בבית המשפט מטעם הנתבעים, ובנסיבות העניין לא
8 ניתן להסיק מכך בהכרח כי אילו היו מעידים, הייתה עדותם תואמת את זו
9 של מר קופרווסר. יצוין כי מר פדהצור נהרג בתאונת דרכים כשנה לאחר
10 חקירתו הנגדית של מר קופרווסר, עוד בטרם הוגשו ראיות הנתבעים,
11 באפריל 2014".

12 1484. לאחר פרטים אלה טוען ב"כ הנתבעים טענה גורפת יותר כלפי חוות דעתו של קופרווסר
13 עד השוואתה להצגת עמדה פוליטית. גם כאן ראוי להביא את הדברים שכתב עו"ד
14 ארנון, מילה במילה (סעיף 472 לסיכומי הנתבעים; עמ' 131-130; ההדגשות במקור):

15 "חוות הדעת של קופרווסר – כמו יתר חוות דעת התובעים – כתובה באופן
16 סיפורי ורוב רובה אינו נתמך באסמכתאות. בנסיבות אלה לא ניתן לאמת את
17 מקור הנרטיב שהרכיב קופרווסר, מה היסוד לו, האם התבסס על מידע אמין
18 או על קטעי מידע, שמועות לא מבוססות או דעות במחלוקת של אחרים.
19 במובן זה חוות דעתו אינה שונה מעמדה פוליטית שיציג כל אדם אחר שגדל
20 בישראל וביסס לעצמו נרטיב על הסכסוך בין העמים בהתבסס על תקשורת
21 שצרף את דעות חבריו שאימץ".

22 1485. לאחר טענות ב"כ הנתבעים על כך שחוות דעתו של קופרווסר היא עדות שמיעה (סעיף
23 473) וביקורת כלפי בית המשפט שכלשונו "לא עשה מאמץ להסתיר את התרשמותו
24 הטובה מן העד" (סעיף 474), מסכם ב"כ הנתבעים את עמדתו לגבי חוות דעתו ועדותו
25 של מר קופרווסר (תוך השוואה למומחה מטעם הנתבעים), בסעיפים האחרונים של
26 תת פרק זה (סעיפים 475-477, עמ' 131-132):

27 "475. למותר לציין כי העובדה שהעד שירת במנגנוני הביטחון של מדינת
28 ישראל לא הופכת את עמדתו ביחס לשאלות שהעלו התובעים לנכונה
29 או מדויקת. כפי שפורט לעיל, ניתן לטעון כי ההפך הוא הנכון –

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הפריזמה דרכה הוא מסתכל היא צרה ומותאמת למערכת אותה
2 שירת. נזכיר כי מקומו של בית המשפט הנכבד אינו לשרת את מערכת
3 הביטחון הישראלית.
- 4 476. בהקשר זה יצוין כי בית המשפט הנכבד לא יצא מנקודת הנחה דומה
5 לגבי ד"ר אלמסרי – בכיר במנגנוני הביטחון של הנתבעים אשר עסק
6 גם הוא בשמירה על הביטחון. וסיבותיו עימו.
- 7 477. לסיכום, האמור בחוות דעתו של מר קופרווסר אינו רלבנטי לצורך
8 הכרעה בשאלת אחריות הנתבעים לארועים נושא התיקים שבפנינו,
9 באשר היא אינה מתייחסת כלל לארועים אלו. חוות הדעת מציגה
10 עמדה קיצונית, בלתי מאוזנת וחד ממדית של הארועים. חוות הדעת
11 נסמכת רובה ככולה, על עמדתו האישית של מר קופרווסר וממילא
12 רוב התימוכין לחוות הדעת לא הוצגו לעיני בית המשפט והצדדים,
13 ועל כן יש לקבוע כי מדובר בחוות דעת שמשקלה נמוך.
- 14 כה.3.18.4 חוות הדעת של מר דחוח הלוי
- 15 1486. פרק טו(2) לסיכומי הנתבעים מוקדש להצגת עמדת הנתבעים ביחס לחוות דעתו של
16 מר דחוח הלוי.
- 17 1487. רוב הטענות בתת פרק זה דומות לאלה שהופנו כלפי מר קופרווסר.
- 18 1488. ב"כ הנתבעים הבליט בסיכומיו דברים שאמר מר דחוח הלוי התומכים בעמדת
19 הנתבעים. כך למשל נכתב בראש סעיף 481 כדלקמן: "בניגוד למר קופרווסר, שאצלו
20 כאמור תמונת הדברים היא שחור-לבן, הודה מר דחוח הלוי כי לא תמיד לרש"פ
21 שליטה מלאה בשטח" (וראה המקור בהערה 100, שם).
- 22 1489. לאחר ביקורת על הימנעותו של המומחה לענות לשאלות של תאמו את התיזה שלו (ראה
23 דוגמאות בסעיף 481), מסיק ב"כ הנתבעים את המסקנה הבאה לשיטתו: "אין ספק כי
24 מדובר בהתחמקות של העד מלענות על שאלה שהתשובה לה ברורה והתומכת בעמדת
25 הנתבעים" (סעיף 482 סיפא לסיכומי הנתבעים).
- 26 1490. עמדה כללית ביחס לחוות דעתו של מר הלוי (אשר לשיטת ב"כ הנתבעים, חלה על כל
27 המומחים של התובעים), היא זו (סעיף 483):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "חוות דעתו של מר הלוי, כמו חוות הדעת של קופרווסר ויתר מומחי
2 התובעים, נשענת רובה ככולה על עמדתם הפוליטית האישית. המומחים
3 אינם מי ששמעו את הדברים שהם מעידים עליהם במו אזניהם או ראו אותם
4 במו עיניהם. אלא הם קראו עליהם בעיתון או באינטרנט או קיבלו את המידע
5 ממקורות אחרים. ככל שהמומחים מסתמכים על מקורות מידע מודיעיניים,
6 הרי שאלה לא הוגשו, גם לא תחת חסיון, ולכן לא ניתן ליתן לדברים משקל
7 כלשהו".
- 8 1491. ב"כ הנתבעים העלה מספר טענות כנגד חוות דעת זו, ובהן כי מדובר בעדויות שמיעה
9 רבות (סעיף 484); כי ב"כ התובעים סיפק מידע למומחה (סעיף 485); וכי אין לו ידיעה
10 מי חיבר את הסקירות שצורפו לחוות דעתו (סעיף 487 לסיכומי הנתבעים).
- 11 1492. לאחר טענות כנגד אמינות העד המומחה הנ"ל, מר הלוי, מוצגת תשובת עד בעניין אחד
12 כאות ומופת להגינותו (סעיף 488):
- 13 "כמו כן הודה העד בהגינותו כי אינו מכיר את חתימתו של יאסר ערפאת.
14 לפיכך ברור שככל שצוין על גבי מסמכי שלל שונים כי החתימה המופיעה
15 בהם היא חתימתו של ערפאת – מדובר בעדות שמיעה בלתי קבילה".
- 16 1493. בהמשך מובאות תשובות העד ביחס למסמכי השלל, שבהם הודה העד שאינו מכיר את
17 כל האנשים המופיעים באותם מסמכים (סעיף 489 לסיכומי הנתבעים).
- 18 1494. לעניין תרגום של ריאיון עם מרואן ברגותי משנת 2001, שבו אמר כי האינתיפאדה
19 נובעת מנגיעה לעומק בתחושות של כל הציבור, והעד המומחה דחוח הלוי פירש אותם
20 בכך שהרש"פ פעלה להפעיל את ההמונים, טוען ב"כ הנתבעים כי מדובר ב"פרשנות
21 מאולצת שהטקסט אינו סובל כלל וכלל" (סוף סעיף 491 לסיכומי הנתבעים).
- 22 1495. לעניין הצגת חוות הדעת באופן של "שחור-לבן", טוען ב"כ הנתבעים כי הן מר
23 קופרווסר והן מר דחוח הלוי לוקים באותה ראייה שאינה מורכבת. כך מסביר ב"כ
24 הנתבעים בסעיפים 492-493 לסיכומיו:
- 25 "492. כמו ביחס למר קופרווסר, הקפיד העד להציג את עמדתו באופן
26 דיכוטומי ומוחלט. כך למשל כאשר נשאל האם זה נכון שפעילותו של
27 ברגותי לא הייתה מתואמת באופן מוחלט עם ערפאת ענה בהחלטיות
28 כי ערפאת אישור לחלוטין את ברגותי', זאת למרות שמהכרעת הדין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 בעניינינו של ברגותי עולה תמונה מורכבת בהרבה, כגון שבמקרים
2 רבים פעל ברגותי בניגוד לדעתו של ערפאת ובניגוד להנחיותיו (בעניין
3 זה ראה גם פרק כג לסיכומים אלה).

4 493. כשנשאל העד אם מרואן ברגותי אחז בתפקיד ביצועי מעבר להיותו
5 חבר פרלמנט פלסטיני, ענה באופן המגלה את דעתו האמתית על
6 הנתבעים כאן, ובאופן המעמיד סימן שאלה ביחס ליכולתו לנתח את
7 הדברים באופן ניטרלי ומקצועי:

8 'הם היו טרוריסטים, חברי פרלמנט...''.

9 1496. היבט נוסף של ביקורת מצד ב"כ הנתבעים לעדות המומחה דחוח הלוי, היא כיצד
10 התמודד עם עמדות שונות של אנשים מהממסד הביטחוני, כפי שהוצג הדבר בסעיפים
11 494-495 לסיכומי הנתבעים:

12 494. כשעומת מר דחוח הלוי עם דבריהם הברורים והמנוגדים של אבי
13 דיכטר שאמר כי ממידע שהתקבל בדיעבד 'הובהר סופית שערפאת
14 לא עמד מאחורי הארועים שפרצו ספונטאנית בשטח' ושל יובל
15 דיסקין שאמר שבדיעבד לא מצאו שום תכניות מגירה כהכנה
16 לעימותים – טען בתחילה כי אינו מכיר את ההתבטאות ולאחר מכן
17 כי הוא אינו מקבל את הדברים. הראיה לכך שגרסתו של ראש השב"כ
18 אינה נכונה נמצאת, לטענת מר דחוח הלוי, בדברים שאמר ברגותי
19 במסגרת משפטו. בכל הכבוד, לא סביר כי ראש השב"כ אינו מודע
20 לדבריו של ברגותי, בלתי סביר שברגותי יטען כי האינתיפאדה
21 תוכננה מראש על ידי ערפאת וממילא דבריו של ברגותי לא הובאו
22 בפני בית המשפט.

23 495. עדותו הותירה אותנו עם מחלוקת בינו ויתר [ו]מומחי התובעים ובין
24 ראש השב"כ ומומחים אחרים. מי מהמומחים צודק? האם ניתן
25 להכריע? האם ראוי להכריע? שאלה זו אינה מונחת לפתחו של בית
26 המשפט אלא לפתחה של ההיסטוריה ולספר דברי הימים''.

27 1497. וכך מסיים ומסכם עו"ד יוסף ארנון, ב"כ הנתבעים, את עמדתו ביחס למשקל שיש
28 ליתן לחוות דעתו של המומחה מטעם התובעים מר דחוח הלוי (סעיף 496):

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "לסיכום, האמור בחוות דעתו של מר דחוח הלוי לא רלבנטי לצורך הכרעה
2 בשאלת אחריות הנתבעים לארועים נושא התיקים שבפנינו, באשר היא אינה
3 מתייחסת כלל לארועים אלו. חוות הדעת נסמכת על נספחים שלא תורגמו
4 ומנסה להלבין מסמכים לא קבילים כמסמכי בית משפט בארה"ב וזכ"ד של
5 השב"כ. חוות הדעת מציגה עמדה קיצונית, בלתי מאוזנת וחד ממדית של
6 הארועים. חוות הדעת נסמכת רובה ככולה, על עמדתו האישית של מר דחוח
7 הלוי וממילא רוב התימוכין לחוות הדעת לא הוצגו לעיני בית המשפט
8 והצדדים. בעדותו הודה דחוח הלוי כי התמונה מורכבת וכי שליטת הנתבעים
9 לא הייתה מלאה ובהמשך התחמק ממענה לשאלות הנתבעים כשאלו הקשו
10 עליו. יש לקבוע כי מדובר בחוות דעת שמשקלה נמוך".

11 כה.4.18.4 חוות דעתו של אריה שפיצן

12 1498. פרק טו(3) לסיכומי הנתבעים מוקדש להצגת עמדתם ביחס לחווה"ד של אריה שפיצן.

13 1499. לאחר דברי ביקורת בעניין היקף חוות הדעת והעדר פרופורציה בין המבוא לבין הדין
14 בקשר שבין הנתבעים לבין ארגוני הטרור, החמאס והג'יהאד האסלאמי (סעיפים
15 499-497), נטען כי מדובר בחוות דעת שאינה רלבנטית, וכי כאשר ביהמ"ש איפשר
16 לתובעים להגיש אותה, הוא גרם לנתבעים נזק, שלא לומר בזבוז זמן משווע של בית
17 המשפט והתובעים צריכים להלין רק על עצמם בשל התמשכות ההליכים (סעיף 500
18 לסיכומי הנתבעים).

19 1500. הצגת התיזה של המומחה שפיצן, מול תשובותיו בחקירה הנגדית, תומך – לשיטת
20 הנתבעים – בטענת ההגנה המרכזית של הנתבעים, לפיה ההכנות הצבאיות של הרש"פ
21 נועדו להגן על עצמם ולא כדי כהכנה לאינתיפאדה, והכל כמפורט בסעיף 501 לסיכומי
22 הנתבעים (ההדגשות במקור):

23 "גם בחקירתו הנגדית של מר שפיצן עלה נושא הסיבות לפרוץ האינתיפאדה,
24 כאשר בתחילה עמד העד על דעתו לפיה לא הייתה לפלסטינים כל סיבה
25 להתאמן חוץ מרצונם לפתוח באינתיפאדה, וזאת משום שלא היה כל חשש
26 שצה"ל ייכנס לשטחים. החקירה בנושא זה הייתה ארוכה ובסופה הודה העד
27 כי אכן מדינת ישראל העבירה לפלסטינים מסר כי 'אם הם יכריזו על עצמם
28 כמדינה הם ישאו בתוצאות קשות'. משמעות הדבר הינה, בניגוד לניסיון העד
29 להציג את הדברים אחרת לכל אורך החקירה, כי הייתה לפלסטינים סיבה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לחשוש מפלישה ישראלית ובהחלט סביר להניח כי ההכנות והאימונים
2 שביצעו היו כצעד הגנתי ובוודאי לא כהכנה לאינתיפאדה שהם עצמם
3 התכוונו ליזום".
- 4 1501. לטענת עו"ד ארנון, גישה זו מתיישבת עם דברי העד מטעם הנתבעים ד"ר אלמסרי,
5 שטען בחוות דעתו "באופן ברור כי האינתיפאדה השניה לא תוכננה מראש וכי עלייתו
6 של אריאל שרון למסגד אל אקצה היה הטריגר לכך" (סעיף 502 סיפא).
- 7 1502. בהמשך מבקש ב"כ הנתבעים להסיק מדברי העד שפיצן כי יש לבדוק כל מקרה לגופו
8 ואין להתייחס לאחריות כוללת של הרש"פ (סעיפים 503-504 לסיכומי הנתבעים).
- 9 1503. עו"ד ארנון מוצא פגם במומחיותו של העד לעניין תשובותיו ביחס לפת"ח, לרבות
10 השאלה הוכרז כארגון טרור (סעיפים 505-507), ומסקנתו היא כי "מדובר בעניינים
11 מהותיים שיש בהם כדי להשפיע על משקל עדותו וחוות דעתו" (סעיף 507 סיפא).
- 12 1504. בהתאם לתיזה הכללית של הנתבעים לפיה חוות הדעת של התובעים הן כלליות,
13 ומבחינה מסוימת מהוות ניסיון להציג את הרש"פ באופן שלילי, נכתב על ידי ב"כ
14 הנתבעים, ביחס לדברי העד שפיצן, כדלקמן (סעיפים 508-509; ההדגשות במקור):
- 15 "508. בהמשך עבר הדיון לפסים עוד יותר פשטניים כגון טענתו הכללית
16 ביותר של העד כי 'בין 96 ל-2004 הפת"ח עסק בטרור וישראל נלחמה
17 בו'. אמירה זו מתעלמת לחלוטין מן הנסיבות המורכבות בשטח
18 הידועות לבית המשפט, כגון המתחים הפנימיים וחילוקי הדעות
19 בתוך ארגון הפת"ח עצמו, חוסר שליטה על אנשי השטח (כפי העולה
20 למשל מהכרעת הדין בעניינו של מרואן ברגותי) – עניינים המחייבים
21 התייחסות בערבון מוגבל לכל אמירה גורפת שכזו.
- 22 509. יצוין כי העד הקפיד לסייג את דבריו ולהזכיר כי עדותו, לפחות בכל
23 הנוגע לפעילותה או אי פעילותה של הרשות הפלסטינית כנגד ארגון
24 החמאס, מתייחסת 'לגבי התחום האזרחי של החמאס, לגבי מעטפת
25 הטרור', וכי 'חוות דעתי היא לגבי הפעילות אזרחית'. דהיינו, העד
26 הודה כי אינו מצוי בפרטי התיאום הביטחוני של הרש"פ מול ישראל
27 – עובדה שמפחיתה ממשקלה של חוות דעתו באופן משמעותי".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1505. לעניין יחס הרש"פ לאגודות הצדקה של החמאס (פעלה לסגור אותן ולאחר מכן פתחה אותן מחדש) טענת הנתבעים היא, כי דברי העד מבוססים על הערכה אישית ולא על עובדות, ובכל מקרה כאשר מדובר במסמכים שאינם חד משמעיים, מקשה ב"כ הנתבעים כיצד יוכל בית המשפט לקבוע כי המסמך הוא אמת לאמיתה כאשר העד עצמו התייחס למסמך ואמר שאינו משקף את האמת (סעיף 512 לסיכומי הנתבעים). הוא הדין, מבחינת קו הטיעון לעניין סוגיית הכספים של אגודות החמאס (סעיף 513 לסיכומי הנתבעים).
1506. דוגמאות אלה, לשיטת עו"ד ארנון, תומכות בגישתו העקרונית לפיה בית המשפט והליך תביעת הנזיקין אינו המקום הראוי להכרעה בנושאים אלה, כאמור בסעיפים 514-515 לסיכומי הנתבעים (עמ' 141-140):
- 514" אין זאת אלא שכפי שטענו הנתבעים לכל אורך הדרך – טענתם הכללית של התובעים אינה פלוגתא ראויה, אינה שפיטה, המסמכים והראיות שצורפו לחוות דעת התובעים הינם בגדר עדות שמיעה לא קונקלוסיביות – אף לטעם המומחים עצמם. לא ניתן להסיק מסקנות חותכות ביחס לתמיכת או אי תמיכת הרש"פ בפעילות טרור על סמך חוות דעת אלו, שמצד אחד הן מאד נחרצות וחד צדדיות, ומצד שני מגלות מציאות מורכבת שבלתי ניתן ואף לא ראוי להכריעה בבית המשפט.
515. זאת ועוד, רוב רובה של חוות הדעת של מר שפיצן אינו רלבנטי לצורך מתן הכרעה בתיקים אלו, שכן נושא אגודות הצדקה מרוחק מאד מנושא התיקים ולכל היותר מדגים את המורכבות הרבה בקיומם של פלגים שונים בחברה הפלסטינית וביחסים המורכבים עד מאד בין הרש"פ והחמאס. גם אם ייקבע – והנתבעים סבורים כי התובעים לא הרימו את הנטל בסוגיה זו – כי הנתבעים התרשלו במידה זו או אחרת כשלא פעלו לסגור אגודות צדקה כאלה ואחרות או לא פעלו מהר מספיק או לא סגרו אותן לזמן מספיק ארוך – עדיין לא הוכח – לא באמצעות העד ולא באמצעות ראיות אחרות – כי יש קשר בין סגירת או אי סגירת אגודה כזו או אחרת ובין הארועים נשוא התביעות".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1507. וכך מסכם עו"ד ארנון את עמדת הנתבעים ביחס לחוות דעתו של מר שפיצן, ומסקנתו
2 הינה כי משקלה נמוך (סעיף 516 לסיכומי הנתבעים):

3 "לסיכום, האמור בחוות דעתו של מר שפיצן לא רלבנטי לצורך הכרעה
4 בשאלת אחריות הנתבעים לארועים נושא התיקים שבפנינו, באשר היא אינה
5 מתייחסת כלל לארועים אלו. בחקירתו גילה העד חוסר התמצאות בפרטים
6 בסיסיים; הודה כי ישראל איימה על הנתבעים כי אם יכריזו על עצמם
7 כמדינה ישאו בתוצאות קשות; והביא את בית המשפט למסקנה כי עליו
8 לבדוק את נסיבות כל תיק ותיק בנפרד. העד הקפיד לומר כי תחום מומחיותו
9 הוא התחום האזרחי בחמאס ולא תחום הלחימה והודה כי הנתבעים פעלו
10 לסגור אגודות צדקה של החמאס. העד הציג עמדה קיצונית, בלתי מאוזנת
11 וחד ממדית של הארועים. יש לקבוע כי מדובר בחוות דעת שמשקלה נמוך".

12 כה.5.18.4 חוות דעתו של פרופ' קארש

13 1508. הביקורת של הנתבעים על חוות דעת זו, מצויה בפרק טו(4) לסיכומיהם, והיא רחבה
14 יותר מזו שכתבו הנתבעים ביחס למומחים שהובאו קודם (קופרווסר, דחוח הלוי
15 ושפיצן).

16 1509. לעניין זה ניתן להביא את הסעיפים הראשונים שבפרק טו.4 לסיכומי הנתבעים, שזה
17 לשונם (ההדגשות במקור):

18 "517. התזה של פרופ' קארש מטעם התובעים מרחיקת לכת אף מאלו של
19 יתר המומחים שהופיעו מטעמם. לטענתו 'הסכם אוסלו וכל מה
20 שאנחנו קוראים התהליך המדיני, היה הונאה אסטרטגית מצידו של
21 ערפאת'.

22 518. מפתיעה במובן זה טענתו של פרופ' קארש לפיה היה מתומכיו של
23 הסכם אוסלו ואף היה ממגניו, אלא שבסביבות שנת 1999 הוא
24 'התפכח' ומאז הוא אווז בדעה המנוגדת והנחרצת לעיל.

25 519. תפיסתו של פרופ' קארש, כפי שהתבררה במהלך הדיונים היא
26 דיכוטומית. הכל אצלו 'שחור ולבן'. אין 'באמצע': ערפאת לא שינה
27 מעולם את עמדתו האסטרטגית כלפי ישראל; הרש"פ, אש"פ
28 וערפאת הם היינו הך לכל דבר ועניין; אין כל הבדל אסטרטגי בין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 חמאס לאש"פ; מנגנוני הביטחון של הרש"פ מוצגים רק במרכאות
2 כפולות, וכן הלאה. בתזה מוחלטת וקיצונית זו אחז העד גם במהלך
3 החקירה הנגדית".
- 4 1510. כאשר מתייחס ב"כ הנתבעים לעמדת המומחה לעניין "חומת מגן", אשר לשיטתו
5 שיפרה את שליטת הרש"פ בשטח, כותב עו"ד ארנון כי "מדובר בטענה בלתי סבירה
6 ובלתי הגיונית" (סעיף 520 סיפא).
- 7 1511. מאחר והמומחה העיד שאינו בעל ידע מבצעי ביחס לפיגועים, מבצעהם ומימונם, וכי
8 לדבריו התבסס ברוב הדברים על קטעי עיתונות, סובר ב"כ הנתבעים כי עניין זה
9 מפחית את משקל חוות הדעת באופן משמעותי והיא אינה דומה לחוות דעת אחרות,
10 הנשענות על מחקרים עצמאיים ועל מחקרים של מומחים אחרים (סעיף 521).
- 11 1512. לעניין תוכן חוות הדעת, סבור ב"כ הנתבעים כי מדובר בתפיסה תמוהה והוא מוצא
12 בה את הפגמים הבאים (סעיפים 522-524 לסיכומי הנתבעים):
- 13 "522. בחוות דעתו מתעלם המומחה לחלוטין מהויכוחים הפנימיים הקשים
14 ומהמתנגדים לערפאת בתוך הגופים השונים (אש"פ, פת"ח, רש"פ
15 וכו') ומהמתחים הקשים בינם ובין ארגונים כמו החמאס והג'יהאד
16 האסלאמי.
- 17 523. מקריאת חוות דעתו עולה למעשה כי ישראל, קברניטיה, צה"ל וגופי
18 המודיעין כולם יחד הולכו שולל על ידי ערפאת, בעצם החתימה על
19 הסכם אוסלו ומימוש שלביו הראשונים. מדובר בתפיסה תמוהה,
20 המעלה שאלות רבות, בלשון המעטה.
- 21 524. שיתוף הפעולה הביטחוני עם ישראל, שאפילו מומחים אחרים מטעם
22 התובעים מודים כי התקיים לאורך השנים, זוכה בקושי לאזכור
23 בחוות דעתו, כמו גם פעולות הרש"פ לפגיעה בתשתיות חמאס וסיכול
24 פעולות טרור. אלו מוצגות כ'הצגות' בלבד או כמעשים שנעשו רק בשל
25 לחץ חיצוני שהופעל על ערפאת.
- 26 1513. בסעיף 525 לסיכומי הנתבעים מזכיר עו"ד ארנון את עדותו של פרופ' קארש בתיק אחר
27 שבה קיבל את עמדת הנתבעים לפיה "אם אש"ף נלחם בצה"ל, באזורים מסוימים,
28 כחיילים, אז זה לא פיגוע טרור" (סעיף 525 סיפא).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1514. וכך מסכם ב"כ הנתבעים את עמדתו ביחס לחוות דעתו של פרופ' קארש (סעיף 526,
2 עמ' 143, לסיכומי הנתבעים):

3 "לסיכום, עסקינן בחוות דעת קיצונית ובלתי מאוזנת עוד יותר מקודמותיה
4 הרואה בכל מדינאי ישראל ואנשי הביטחון של ישראל אנשים שהולכו שולל.
5 רק פרופ' קארש זכה לראות את האור. בנוסף, העד הודה כי חוות דעתו נשענת
6 ברובה על קטעי עיתונות. מדבר לכל זה ועל אף עמדתו הקיצונית של מומחה
7 זה, לחימה בין אש"ף לצה"ל איננה טרור והדבר משליך על תביעת סודאי.
8 הנתבעים סבורים כי אין לתת לחוות דעת זו כל משקל".

9 כה.6.18.4 חוות דעתו של רוני שקד

10 כה.1.6.18.4 מבוא

11 1515. בעיני ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, חוות דעתו של רוני שקד היא חשובה, ולכך הקדיש
12 את פרק טו(5) לסיכומיו שהוא פרק גדוש הכולל נושאי משנה, שאף הם יובאו להלן
13 בסקירתי בפסקאות הבאות.

14 1516. מדובר בחוות הדעת הארוכה ביותר בתיק, אשר לצורך חקירתה על ידי ב"כ הנתבעים
15 הוקדשו שבע ישיבות (סעיף 529 רישא).

16 1517. אתייחס להלן לנושא המשנה, שהובאו על ידי הנתבעים, כסדרם.

17 כה.2.6.18.4 היקף חוות הדעת – גדול ומיותר

18 לשיטת הנתבעים

19 1518. ב"כ הנתבעים סבור כי מדובר בחוות דעת החורגת בהרבה מן הנחוץ להכרעה בתיקים
20 אלה, אשר העמיסה מלל רב על תיק בית המשפט (סעיף 528).

21 1519. במסגרת ביקורתנו על היקף חוות הדעת, התייחס ב"כ הנתבעים גם לצורת תשובותיו
22 של העד לאורך הישיבות שבהן נחקר על ידי ב"כ הנתבעים, כדלקמן (סעיף 529, עמ'
23 143-144 לסיכומים):

24 "...מדובר באדם היוזע לדבר, לספר סיפורים, לעגל פינות ולחלוק חוויות. כל
25 ישיבה החלה בסיפורים בהם נזכר בתום הישיבה הקודמת והתקדמה בקושי
26 בין סיפור לסיפור. באומנות הדיבור, הסיפור והחוויה הצליח העד לחמוק
27 משאלות קשות שהציבו בפניו ב"כ הנתבעים ולעטוף את התחמקויותיו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 בסברותיו ודעותיו האישיות בניסיון להסתיר את העובדה שחוות דעתו אינה
2 בגדר חוות דעת מומחה כי אם בגדר סיפור, מתובל בדמיון והפניות
3 לאינטרנט".

4 כה.3.6.18.4 "הלבנת מסמכים"

5 1520. לשיטת ב"כ הנתבעים, חוות דעתו של רוני שקד אינה חוות דעת מומחה במובן הרגיל;
6 עו"ד ארנון סבור כי חוות הדעת הייתה ניסיון של ב"כ התובעים להציג את עמדתם
7 באמצעות אותו מומחה ובדרך זו להלבין מאות ראיות שאינן קבילות, באמצעות
8 עיתונאי מספר סיפורים (סעיף 530 לסיכומי הנתבעים).

9 1521. עו"ד ארנון מסיק זאת בין היתר משיטת כתיבת חוות הדעת, לפיה מר רוני שקד היה
10 כותב פרק ושולח אותו להערות ב"כ הנתבעים, דבר שהוא לשיטת ב"כ הנתבעים:
11 "התנהלות זו אינה ראויה ופוגמת באמינות המומחה" (סעיף 531 סיפא).

12 1522. בעיני ב"כ הנתבעים, עצם כתיבת חוות הדעת הארוכה עם מאות רבות של הערות
13 שוליים, יש בה פגם מהותי כמוסבר בסעיף 532 ו-533 לחוות הדעת (עמ' 144-145
14 לסיכומים):

15 "532. כפי שעולה מהפניות בהערות שוליים שונות, לא מדובר רק בהערות
16 תוכן וסגנון, אלא גם בהפניה וצרוף מאות מסמכים לא קבילים.
17 למעשה חוות הדעת של רוני שקד מנסה להיות מסלול עוקף 'להלבנת'
18 ראיות שאינן קבילות כשלעצמן. הוא מתבסס בעיקר על מסמכים
19 המהווים עדות שמיעה. חוות דעתו, כמו גם חקירתו הנגדית,
20 התבססה על הודעות משטרה, כתבי אישום, הכרעות דין וגזרי דין
21 של אנשים שאינם נתבעים בתביעות דנן, עשרות כתבות עיתונאיות
22 ואינטרנטיות, רובן בערבית ללא תרגום, פרסומים של דובר צה"ל,
23 רשימות שמיות שהוציא מהאינטרנט, רובן בערבית ללא תרגום,
24 תמונות אנשים ששלף מהאינטרנט, תמונות כרזות ששלף
25 מהאינטרנט, התכתבויות בפורום אינטרנטי בערבית, תמלולי
26 ראיונות ששלף מהאינטרנט, מסמכי בית משפט בארה"ב וכד'.
27 המסמכים לא הוגשו כדין ואין לקבלם כראיה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "533. חוות דעתו נשענת באופן מאסיבי על מסמכי שלל ועל מסמכים מתוך
2 בתי משפט צבאיים. אין בכך כדי להכשיר את קבילותם, כנטען לעיל.
3 למעשה, חלקים נכבדים מחוות דעתו נשענים על מידע פרטני ביחס
4 לאנשים מסוימים שלטענתו הרש"פ נמנעה מלעצרו ו/או עצרה
5 ושחררה ו/או היו פעילים במנגנוני הביטחון ועסקו במקביל גם
6 בטרור. כל הטענות – כולל הטענות בדבר עצם ונסיבות המעצרים ו/או
7 השחרורים, הטענות בדבר המעורבות הנטענת בטרור, והטענות כי
8 המעצרים בוצעו רק בעקבות לחצים כבדים על הרש"פ – לא הוכחו
9 ברמה הנדרשת ומדובר בעדויות שמיעה".
- 10 1523. ביקורת נוספת מושמעת על ידי ב"כ הנתבעים, ביחס לכך שהמומחה בחר להביא מתוך
11 מסמכי השלל אחוז בודד ולא את מלוא המסמכים (סעיף 534).
- 12 1524. לשיטת ב"כ הנתבעים, לא ניתן במסגרת חוות דעת להתבסס על ראיות בלתי קבילות
13 (ראה סעיפים 535-536 וההפניות והציטוטים מהפסיקה ומספרי המלומדים המופיעים
14 שם), ולכן, מסקנתו המשפטית של ב"כ הנתבעים היא זו (סעיף 538 לסיכומי
15 הנתבעים):
- 16 "כאשר מומחה המתיימר לדעת את העובדות שבבסיס חוות דעתו ממקורות
17 ראשוניים, מביא כאסמכתאות ראיות שאינן קבילות ואינן אמינות, הדבר
18 מוריד ממשקלה של חוות הדעת, המהימנות ושל המומחיות הנטענת כולה".
- 19 כה.4.18.4. ערבוב בין עובדות להשערות
- 20 1525. וכך פותח ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, את תת הפרק שכותרתו הובאה לעיל (סעיף 539):
- 21 "אך בכך לא די. מחוות הדעת לא ברור מה בעיני המומחה הן עובדות ומה הן
22 הערכותיו. הוא משלב את עמדותיו האישיות ואת מסקנותיו, הלא הכרחיות,
23 כעובדות לכל דבר ועניין עד כי נראה שהוא עצמו לא יודע להבדיל ביניהם.
24 במהלך חקירתו הנגדית התברר לא אחת כי טענות בחוות דעתו הנראות
25 לקורא התמים כקביעות המסתמכות על עובדות שנבדקו, מתבררות כהערכות
26 שלו בלבד".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1526. לשיטת ב"כ הנתבעים, בהתבסס על דוגמה נוספת המופיעה בסעיף 540, אין לתת
2 משקל לחוות דעת של עד אשר לומד ממסמך אינטרנטי על קיומה של פגישה בין שני
3 אנשים, מעריך מה נאמר בה, וכותב את הערכותיו כעובדות לכל דבר.
- 4 1527. ביקורת נוספת בעניין זה מובאת בתחילת סעיף 421 לסיכומים, כאשר האסמכתא לכך
5 היא ציטוט פרוטוקול לאורך עמ' 147-148 לסיכומים:
- 6 "ועוד, עמודים שלמים בחוות דעתו של המומחה מפנים לפרסומים בנציבות
7 הפת"ח בטענה שכל פרסום שם מהווה עידוד מטעם הנתבעים למפגעים.
8 כשהעד נשאל כיצד הוא לומד שאתר הנציבות של הפת"ח ששיך [שייך]
9 לרש"פ, מתגלה ועולה כי מדובר בדעתו האישית".
- 10 1528. ואף בהמשך נטענות טענות לגבי מומחיותו של העד, בראש סעיף 542: "כאשר
11 המומחה נשאל כיצד ידע מה עשה מפגע מסוים לפרטי פרטים המתוארים בחוות
12 דעתו כעובדות חלוטות, מסתבר כי התיאור הסיפורי נלקח מדמיונו והוא עוד סבור כי
13 מדובר במומחיות".
- 14 1529. לאחר הבאת דוגמה נוספת (הרישא של סעיף 543), מסקנת ב"כ הנתבעים בתת פרק
15 זה, מובאת בסיפא של סעיף 543, כדלקמן:
- 16 "במצב דברים זה של ערבוב בין עובדות להערכות, של המצאת פרטים והפיכתן
17 לעובדות וכד' קשה עד בלתי אפשרי ליתן משקל לדברים הכתובים בחוות הדעת".
- 18 כה.5.6.18.4 חד צדדיות מגמתית
- 19 1530. טענה זו מופיעה בסעיפים 544-545 לסיכומי הנתבעים:
- 20 "544. חוות הדעת של רוני שקד כמו חוות הדעת של חבריו, משתמשת
21 באותה רטוריקה חד צדדית ומגמתית, וקובעת קביעות פסקניות לגבי
22 הגופים שהיא בוחנת והיחסים ביניהם, כולל הפת"ח, אש"פ,
23 הרש"פ ועוד. גם מר שקד מתייחס אל מנגנוני הביטחון של הרש"פ
24 במרכאות כפולות.
- 25 545. קביעותיו של מר שקד בחוות דעתו הן נחרצות, מתעלמות מן
26 המורכבות ומכך שהמציאות אף פעם איננה 'שחור או לבן' ומציגות
27 תמונה פשטנית של הארועים, הגופים והנסיבות. כך למשל, לטענתו:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 'הביטחון המסכל' לא סיכל ולא ניסה לסכל פיגועים נגד
2 ישראלים במהלך אינתיפדת אלאקצא'.
3 אמירה נחרצת זו מתעלמת משיתוף הפעולה הביטחוני האינטנסיבי
4 של מנגנוני הביטחון, כולל הביטחון המסכל, עם ישראל, שאף העדים
5 האחרים מטעם התובעים לא חלקו על קיומו ומעלה סימני שאלה
6 ביחס למשקל חוות הדעת כולה".
- 7 1531. לאחר הבאת דברי המומחה מר שקד לכך שהרש"פ, אש"ף ופת"ח לא עשו מאמץ לבצע
8 "טיפול שורש" בתשתית החמאס (כמצוטט וכמובא בסעיף 546 לסיכומי הנתבעים),
9 מציג ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, את עמדתו לעניין אמירה זו של העד (סעיף 547
10 לסיכומיו):
- 11 "אמירה זו מתעלמת ממקומה של תנועת החמאס בחברה הפלסטינית,
12 חשיבותה ופועלה החברתיים והתמיכה המאסיבית לה היא זוכה ברחוב
13 הפלסטיני. זו אינה תנועה שולית קיצונית שהרש"פ יכולה לבצע לה 'טיפול
14 שורש', אך לו רצתה בכך. זו אינה רק תשתית טרור. למעלה ממחצית העם
15 הפלסטיני תומך בערכי התנועה. רוני שקד עצמו העיד על כך במקום אחר:
- 16 'הרי בסופו של דבר על חמאס היא תנועה לאומית, יש לה מטרות
17 פוליטיות, אין לה דברים אחרים, לא רק מטרות דתיות
18 ולכן, ...'
19 ת. לא, לא. קודם כל חמאס היא תנועה לאומית והיא אומרת את זה
20 באמנה הפלשתינית".
- 21 1532. וכך מוצגת המגמתיות של חוות דעתו של שקד, בעיני ב"כ הנתבעים עו"ד ארנון
22 (סעיפים 548-552 לסיכומי הנתבעים, עמ' 151-150 לסיכומים):
- 23 "548. באמירות מגמתיות וחד צדדיות אלו סותר רוני שקד את עצמו
24 במקומות אחרים:
- 25 'ש'. אבל גם כשצה"ל החזיק ושלט בשטחים הוא לא עצר את כל
26 אנשי החמאס?
27 ת. ודאי שלא, הוא לא יכל לעצור, לא כל איש חמאס הוא היה
28 מה שנקרא אווז נשק'.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 נראה שבשל המגמתיות בתשובותיו, מתעלם רוני שקד מעובדות
2 שידועות גם לו.
- 3 549. הדוגמאות למגמתיות רבות הן. כך לדוג' כאשר מזכיר מר שקד כי
4 הרש"פ ביצעה מעצרים של פעילי טרור, הוא מסביר כי הדבר נעשה
5 רק:
6 *על רקע לחצים חיצוניים כבדים...'. הוכחה ללחצים אין.*
- 7 550. רוני שקד ממשיך וקובע כי *'בהזדמנות הראשונה בה הרש"פ חשה*
8 *שהיא מסוגלת לשחררם... היא עושה זאת.'*
- 9 551. אלו טענות דמגוגיות המבקשות ליתן הסבר מגמתי למציאות שאינה
10 נוחה לכותב – שהיו גם היו מעצרים על ידי הנתבעים. טענות אלו
11 עומדות בסתירה גמורה לעדות המומחה מטעם הנתבעים, ד"ר
12 אלמסרי, שהעיד כי הרש"פ פעלה ללא לאות לעצור את פעילי הטרור
13 משום שפעילות זו גרמה לה ולאינטרסים שלה נזק רב.
- 14 552. חוות הדעת המגמתית באופן קיצוני מתעלמת באופן מופגן מרטוריקה
15 בעד השלום ומניסיונות של הנתבעים לשלוט בטרור. היא אף
16 מתעלמת מהשפעת הרקע הכללי של התקופה, מהפגיעה הקשה של
17 ישראל במנגנוני הביטחון של הרש"פ, ומן העובדה שבאותם ימים
18 שררה לחימה עזה בין הצדדים – לחימה המשפיעה על הלך הרוח של
19 כל הצדדים, על רוח הפרסומים וסגנון ההתבטאות הכללי באמצעי
20 התקשורת, ואף על קיצונים המבקשים על דעת עצמם לבצע פעולות
21 טרור".
- 22 1533. לאחר ציטוט כמה קטעים מחקירתו הנגדית של מר שקד, מסכם ב"כ הנתבעים כי
23 "פעם אחר פעם, מודה מומחה התובעים שלתובעים לא הייתה שליטה ולא ניתן היה
24 להפסיקה. הדברים מדברים בעד עצמם!" (סעיף 553 סיפא לסיכומי הנתבעים;
25 ההדגשות במקור).
- 26 1534. בסיכומיהם טוענים הנתבעים, כי רוני שקד עצמו הודה שערפאת לא הורה על ביצוע
27 פיגועים (סעיף 554 לסיכומי הנתבעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1535. וכך מסכם ב"כ הנתבעים את טיעונו בנקודה זו (סעיף 555 לסיכומי הנתבעים);
2 ההדגשות במקור):

3 "מר שקד גם הודה בטענה נוספת של הנתבעים לפיה היה תכנון פלסטיני
4 להכריז על מדינה, וצה"ל התחיל להתכונן בסוף 96 למלחמה הבא, כולל
5 תכניות התקפיות וכולל חומת מגן. עובדות אלו מחזקות את התזה של
6 הנתבעים לפיה הפלסטינים התכוננו לתקיפה ישראלית אפשרית (שתבוא על
7 רקע הכרזת עצמאות פלסטינית) ולא תכננו לפתוח באינתיפאדה. גם חימוש,
8 ככל שהוכח בראיות קבילות, מתיישב עם תזה זו ושומט את הקרקע תחת
9 הטענה ניסו לקבוע התובעים לפיה חימוש = טרור:

10 'הוא כותב בפירוש שביצוע היערכות צבאית הנדרשת לקראת
11 העימותים שייכתן ויפרצו בין הרש"פ לבין ישראל לאחר
12 הכרזה על הקמת מדינה...".

13 כה.6.18.4 מעורבות מנגנוני הביטחון בטרור

14 1536. השאלה האם פעילי מנגנוני הביטחון של הרש"פ היו מעורבים בפיגועי טרור והאם
15 הדבר נעשה בידיעתם או בהוראתם של הממונים עליהם, הינה, לדעת ב"כ הנתבעים,
16 אחת השאלות החשובות בתיק זה, והוא מציג את הסתירה שבדברי המומחה רוני שקד
17 בין דברים שכתב בעיתון לבין דבריו בחוות הדעת ובעדות בפניי, כמתואר בסעיפים
18 556-559 כדלקמן (עמ' 152-153; ההדגשות במקור):

19 "556. בחוות הדעת מפורטים פרטיהם של פעילי מנגנוני הביטחון של
20 הרש"פ שלטענת מר שקד היו מעורבים בפיגועי טרור. אף אם היה
21 המידע מאומת בראיות קבילות, לא הוכיח רוני שקד כי פעילותם זו
22 נעשתה בידיעתם או בהוראת הממונים עליהם.

23 557. אולם גם מר רוני שקד, שמילים הן הצד החזק שלו ותשובותיו
24 הארוכות משתרעות על פני עמודי פרוטוקול רבים מאד, לא הצליח
25 למצוא הסבר משכנע, כשהוצגה לו כתבה שהוא עצמו כתב בידיעות
26 אחרונות ב-21.2.2002, בה נכתב: 'במשך חודשי האינתיפדה הקפיד
27 ערפאת להשאיר את כוחות הביטחון שלו מחוץ למעגל הלחימה,
28 הקצינים והחיילים מקרב ארבעים אלף כוחות הביטחון הפלסטינים
29 שבחרו בדרך הטרור עשו זאת על דעת עצמם'.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בצר לו ניסה המומחה למצוא הסבר לאמירתו הברורה שלו עצמו,
2 וטען כי לא ערפאת הוא זה שהורה לבודדים לבצע פיגועים אלא
3 מפקדיהם הם שעשו כן, אולם ברור לכל כי מדובר בהסבר בלתי
4 הגיוני וכי הדברים הברורים שכתב בעיתון אומרים אחרת.
- 5 558. בפנינו הודאה של המומחה כי בזמן אמת החזיק בעמדות שונות
6 לחלוטין מאלו שהציג בבית המשפט – עמדות העולות בקנה אחד עם
7 טענת הנתבעים לכל אורך הדרך כי אנשים מקרב מנגנוני הביטחון
8 הפלסטינים שביצעו פיגועים עשו זאת על דעת עצמם!
- 9 559. בחקירתו הנגדית התגלו גם סדקים בקביעות נוספות שלו, וכך הוא
10 הודה כי אחד מראשי מנגנוני הביטחון אל הרש"פ באותה תקופה,
11 ג'יבריל רג'וב, התנגד באופן ברור לטרור. לדבריו, רג'וב: 'פחות מאשר
12 האחרים, הבין שהטרור הזה גורם נזק לרשות הפלסטינית יותר
13 מאשר מביא תועלת וג'יבריל רג'וב גם בגלל זה איבד את משרתו
14 ואיבד הרבה מהכח שלו...".
- 15 1537. לעניין חוות הדעת של המומחה שקד ביחס לתוכניות הטלויזיה הפלסטינית בנושא
16 האסירים, טוען ב"כ הנתבעים כי הדוגמאות המפורטות בחוות הדעת עוסקות
17 בשידורים בשנים מאוחרות בהרבה לתקופה הרלבנטית, ולכן, לשיטת ב"כ הנתבעים,
18 לא ניתן להסתמך עליהם (סעיף 560).
- 19 1538. וכך מסיים ומסכם ב"כ הנתבעים את עמדתו ביחס לחוות דעתו של שקד ובעקבותיה
20 את עמדתו לעניין חוות הדעת של המומחים מטעם התובעים, כדלקמן (סעיפים
21 561-562 לסיכומיו, עמ' 153-154):
- 22 "561 לסיכום, אין לתת לחוות הדעת של שקד משקל. שקד לא מבחין בין
23 עובדות להערכות ונשען בעיקר, אם לא רק, על מסמכים לא קבילים.
24 על אף שחוות הדעת היא מגמתית הודה שקד במהלך חקירותיו כי
25 לנתבעים לא הייתה שליטה על האינתיפאדה, כי לא ניתן לעצור
26 טרור, כי השלטונות לא ידעו הכל וכי המשטרה להם לא הייתה
27 חזקה. המומחה הודה כי תנועת חמאס היא תנועה לאומית עם
28 מטרות פוליטיות כך שלא כל חבריה הם 'אוחזים בנשק' ואף הודה
29 שישראל איימה על הנתבעות מהשלכות קשות במידה ויכריזו על

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 עצמם כמדינה מה שמחזק את טענת התובעים לסיבה להתחמשות
2 ככל שזו הוכחה בראיות. חוות הדעת מגמתית ומתעלמת מכל מה
3 שאינו תואם את המטרה שסימן המומחה מראש. בנסי[ב]ות אלו אין
4 ליתן לחוות הדעת האפופה סיפורים, חלקם נחמדים וחלקם מעוררי
5 אימה, כל משקל.
6 562. לסיכום יטענו הנתבעים כי חוות דעת התובעים, חרף אורכן המרשים,
7 אינן אלא עמדות פשטניות ומגמתיות, המבטאות עמדות חלק
8 ממערכת הביטחון הישראלית, הרואה בנתבעים אויב. חוות הדעת
9 אינן מאוזנות ואינן מציגות את מורכבות המציאות ששררה בשטח,
10 ודי בכך כדי לקבוע כי משקלן נמוך. זאת עוד, מדובר בחוות דעת
11 המסתמכות על עדויות שמיעה או על עמדה אישית של כותביהן, ללא
12 שהעובדות המשמשות בסיס להן הוכחו בראיות כנדרש. אין בחוות
13 דעת אלו כדי לשכנע בדבר קיומה של מדיניות טרור, כנטען על ידי
14 התובעים."

כה.19.4 נושא ההסתה

כה.1.19.4 התייחסות לראיות התובעים

17 1539. בתשובה לטענת התובעים כי הנתבעים הפעילו מערכת משומנת של הסתה לאלימות
18 אשר השפיעה על הלך הרוח הציבורי, דבר שעורר ועודד מחבלים לעשות מעשי טרור
19 (סעיף 563), מקדיש ב"כ הנתבעים את פרק טז לסיכומיו.
20 1540. הטענה הראשונה במסגרת פרק זה היא טענה דיונית ראייתית, כדלקמן (סעיף 564 ;
21 ההדגשות במקור):
22 "כהערה מקדמית יטענו הנתבעים כי המומחים שהגישו חוות דעת מטעם
23 התובעים אינם מומחים לתקשורת ומסקנותיהם נשענות על פרסומים
24 שצורפו בחלקם לחוות הדעת מטעמם אולם הפרסומים עצמם הם בגדר עדות
25 שמיעה והמומחים עצמם כמובן אינם יכולים לאשר את אמתותם. יש בכך
26 כדי לפגוע משמעותית במשקלן של חוות דעת המומחים בנושא זה".
27 1541. טענה נוספת היא על העדר קשר סיבתי בין ההסתה לבין אחריות הנתבעים לאירועי
28 האינתיפאדה (סעיף 565):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "כמו כן, לא נטען כי יש בפרסומים שהוגשו קשר כלשהו (ישיר או עקיף)
2 לארועים שבפנינו וממילא ההתייחסות לנושא ההסתה הינה חלק מניסיון
3 התובעים להוכיח את טענתם הכללית בדבר אחריותם של הנתבעים לאירועי
4 האינתיפאדה".
- 5 1542. לטענת הנתבעים, תוך ציטוטים של מומחי התובעים, אין הפרסומים הנטענים
6 מסיתים או קוראים לאלימות על ידי הרש"פ (סעיפים 566-568), ואם יש דברים כאלה
7 מדובר בכרוזים או בפרסומים של ארגון החמאס או הג'יהאד המוסלמי (סעיפים
8 569-570).
- 9 1543. כאשר התובעים מתבססים על חוות דעתו של רוני שקד, בעניין הסתה, תשובת
10 הנתבעים הינה זו (סעיף 573; ההדגשות במקור):
- 11 "התובעים ממשיכים ומפנים לחוות דעתו של שקד, אולם גם ביחס לדוגמאות
12 רבות מבין אלו שנכללו בחוות דעתו קשה לטעון ברצינות כי מדובר בהסתה
13 לאלימות או לפיגועים – כזו שבית המשפט יקבע לגביה כי הוכח קשר בינה
14 ובין הארועים נשוא התביעות. מדובר שם על פרסומים רבים שנעשו שנים
15 רבות אחרי האינתיפאדה ואחרי מותו של ערפאת, והמתייחסים ברובם
16 לסוגיית האסירים. לטענת הנתבעים, אין לקבל את הטענה כי תמיכה
17 פומבית בשחרור אסירים, שהיא סוגיה טעונה ובעלת משקל רב בחברה
18 הפלסטינית, נחשבת הסתה לאלימות ולפיגועים (בנושא זה ר' בהמשך
19 לסיכומים אלה).
- 20 1544. לשיטת ב"כ הנתבעים, יש לנהוג באופן שווה הן ביחס לדברי העד מרכוס מטעם
21 התובעים והעד עגירמי מטעם הנתבעים, ולקבוע כי כאשר מדובר בצירוף של פרסומים
22 כלשהם, הרי הם בגדר עדות שמיעה (סעיפים 574-575 לסיכומי הנתבעים).
- 23 1545. בעניין האחריות בנויקין של הנתבעים ביחס לפרסומים, תשובת הנתבעים היא זו
24 (סעיפים 577-578 לסיכומי הנתבעים; ההדגשות במקור):
- 25 "577. הנתבעים יטענו כי בין הפניה לפרסומים מסוימים ובין הוכחת טענת
26 הסתה שיש בה כדי להוות עוולה בנויקין מצד הנתבעים – המרחק רב
27 וכי יסודות העוולה הנטענת לא הוכחו על ידי התובעים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כן יטענו הנתבעים כי רוב רובם של הפרסומים התובעים הסתמכו
2 עליהם אינם מסיתים או קוראים לאלימות, כי פרסומים רבים מבין
3 הפרסומים שהתובעים הסתמכו עליהם – אין לשייכם דווקא לראשי
4 הנתבעים או בכיריה או אף לאנשים הנתפסים בציבור כמייצגים את
5 עמדותיהם, כי לא הוכח ברמה הנדרשת כי הנתבעים שלטו על אמצעי
6 התקשורת בשטחי הרש"פ ברמה המאפשרת לייחס להם אחריות
7 מוחלטת לדברים שפורסמו באמצעי התקשורת, כי את הפרסומים יש
8 לקרוא ולפרש באספקלריה של התקופה במהלכה ארעה לחימה בין
9 שני הצדדים ולבסוף כי לא הוכח כלל במסגרת התיקים שבפנינו (או
10 בכלל) קשר סיבתי בין ההסתה לקרות הארועים".
- 11 1546. ב"כ הנתבעים מצביע על כך שחלק מהמומחים מטעם התובעים מתייחסים לפרסום
12 בכלי תקשורת זרים, וברור שאלה לא השפיעו על תושבי הרש"פ לבצע פיגועים (סעיף
13 579 לסיכומי הנתבעים).
- 14 1547. לגבי היקף הפרסומים, ומקום פרסומם, מובאות טענות אלה מטעם ב"כ הנתבעים,
15 עו"ד ארנון, בתשובה לעדותו של מר מרכוס מטעם התובעים, כדלקמן (סעיפים
16 580-583 לסיכומי הנתבעים):
- 17 "580. מר מרכוס ציין לעומת זאת בתצהירו כי איסוף החומרים על ידי מכונו
18 נעשה בעיקר מתוך שלושה עיתונים פלסטיניים, שידורי הטלוויזיה
19 הפלסטינית וספרי לימוד, אולם לא ציין אם הסתמך על אמצעי
20 תקשורת נוספים (והודה כי אינו עוקב אחר סוכנות הידיעות הרשמית
21 או עיתונים נוספים). גם התייחסותו במהלך החקירה הנגדית לאחוזי
22 הצפייה והקריאה היו מאד מעורפלים ('אני לא אדויק כאן עד לנקודה
23 הספציפית, אבל מסקרים שאני זוכר מהתקופה של בוא נגיד 202,
24 2003, העיתון שקוראים ביותר זה היה אל קודס ואם אני זוכר נכון,
25 זה היה לקראת 50%, המספר השני היה אל איאם ואולי 14%-15%
26 או 20%...'), כאשר מדובר על אחוז מכלל האנשים שקוראים
27 עיתונות, נתון שגם לא הוצג בפנינו. גם ביחס לרייטינג של שידורי
28 הטלוויזיה הפלסטינית, בניגוד לשידורי רשתות אחרות, הוצגו
29 נתונים חלקיים ולא הוצגו המחקרים או הנתונים הגולמיים עליהם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הסתמך מר מרכוס בתשובתו בחקירתו הנגדית. לפיכך יש לקבוע כי
2 לא הוצגה כלל מידת השפעתם של אותם אמצעי תקשורת על הציבור.
3 581. במאמר מוסגר יצוין כי הנתון ביחס לאל קודס כלל אינו רלבנטי שכן
4 העד הודה כי עיתון זה איננו בשליטת הרש"פ – עובדה העומדת
5 בסתירה להצהרותיו לפיו הוא עוקב אך ורק על מסרים של הרש"פ
6 לאזרחיה...
7 582. מר מרכוס הודה כי: לא משנה כמה אנשים קוראים את העיתון...',
8 אלא מה שמעניין אותו הם התכנים: 'אנחנו רוצים לדעת את התכנים
9 שמעבירים הרשות הפלסטינית'. אמירה זו עומדת בסתירה לטענת
10 התובעים לפיה קיים קשר בין ההסתה ובין ארועי האלימות.
11 583. מומחי התובעים לא התייחסו גם לשאלה היכן פורסמו אותם
12 פרסומים – האם בעמוד הראשון או האחרון, האם בהבלטה או
13 בידיעה צדדית וכיוב'. נתונים שגם בהם יש כדי להשפיע על משקל
14 טענתם".
15 1548. טענה נוספת, שהיא מעין המשך של הטענה הקודמת, מופנית לדרך להוכיח האם
16 מדובר במדיניות הסתה של הנתבעים, מה היקפה, והאם יש פרסומים אחרים
17 הסותרים את אותה מדיניות הסתה נטענת.
18 1549. לעניין זה מפרט ב"כ הנתבעים את טיעונו עם דוגמאות במסגרת סעיפים 584-588
19 לסכומי הנתבעים (עמ' 158-160; ההדגשות במקור):
20 "584. בעיקר לא התייחסו התובעים לכך שכמה עשרות פרסומים
21 שלטענתם הם מסיתים – אף לו היו מוכיחים התובעים כדבעי את כל
22 הטענות המקדמיות ביחס לשליטתם המוחלטת של הנתבעים בכל
23 אמצעי התקשורת הנבדקים – בוודאי שאין די בהם כדי להוכיח
24 קיומה של מדיניות הסתה של הנתבעים, וזאת משום שלא הובא
25 בפנינו כל מחקר או טענה ביחס לאחוז הפרסומים תקופה
26 ושפרסומים רבים אחרים הביעו דווקא עמדות שונות ביחס למדינת
27 ישראל ו/או לתפיסת הסכסוך.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בנושא זה הודה מר מרכוס כי לא חיפש כלל לצורך הכנת תצהירו
2 (וספק אם הוא מחפש פרסומים כאלה בכלל) פרסומים שונים
3 באופיים ושאינם מסיתים: 'הקטעים שאני בחרתי בהחלט מייצגים
4 כל עידוד השנאה, עידוד האלימות מרומזת, כל זה נאמנה. אם היה
5 איזה ידיעה אחת באותה תקופה, שדיבר על שלום, אני לא זוכרת את
6 זה, אבל זה לא היה רלוונטי גם לתצהיר ...'. הנה יצא המרצע מן השק
7 – מר מרכוס בחר לצורך תצהירו רק את הפרסומים ה'שליילים' ועל
8 כן לא ניתן לראות בתצהירו יותר מאשר אסופה סלקטיבית של
9 הפרסומים ששירתו את התזה שלו.
- 10 586. מר מרכוס הודה גם כי לא התייחס בתצהירו לגיוויים של הנתבעים
11 לפיגועים משום שלדבריו ידע כי מדובר ב'גינוי מאולץ' או 'גינוי
12 סרק'.
- 13 587. במהלך חקירתו הנגדית של מר מרכוס עלה כי ציטטות רבות
14 המופיעות בתצהירו הובאו ללא ציון שם הדובר, כי חלק גדול
15 מהקטעים המקוריים כלל אינו שמור במכון שלו, כי לגבי חלק גדול
16 מהציטטות לא ידוע לו במסגרת אלו ידיעות הן פורסמו או באיזה עמוד
17 בעיתון, או אף מתי שודרו חלק מהתוכניות – הכל באופן המפחית
18 מאד ממשקל תצהירו.
- 19 588. מר מרכוס צרף לתצהירו דוגמאות שלדבריו מהוות הסתה לאלימות
20 אך לא טרח לבדוק אותן לעומק. כך למשל התברר כי הדוגמא בס' 67
21 לתצהירו (לקריאת אולם ספורט על שם שהיד) מתייחסת לאדם
22 שנהרג בלבנון בשנת 1982 ואין כל קשר בין ארוע זה ובין הסתה
23 לאלימות או לטרור. בהמשך נחקר העד על קטע שצרף מתוך נאום אבו
24 מאזן והתברר כי צורף רק קטע קטן מתוך ריאיון שלם וכי בהמשך
25 הדגיש אבו מאזן 'את הצורך לחיים משותפים זה לצד זה, בשלום,
26 בביטחון וביציבות'.
- 27 הימנעות העד מצירוף הרעיון בכללותו, כמו גם הימנעותו מצירוף כל
28 קטעי העיתונות שהוא הסתמך עליהם במלואם – אומרת דרשני. לא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ניתן להתייחס ברצינות למספר שורות או למספר פסקאות מתוך
2 מאמר שלם ולהסיק מהן מסקנה קונקלוסיבית כלשהיא".
- 3 1550. וכך מסכם ב"כ הנתבעים את הערכתו לגבי טיעוני התובעים וראיותיהם בסוגיית
4 ההסתה (סעיף 589 לסיכומי הנתבעים):
- 5 "לסיכום, טענות התובעים בנושא ההסתה לא הוכחו. התובעים לא טרחו
6 להוכיח את טענתם והפנו לפיסות מידע שהן בגדר עדות שמיעה. חלק
7 מהדוגמאות שהביאו אינן מהוות הסתה; חלקן לא מיוחסות לנתבעים; חלקן
8 לא רלוונטיות לתקופה; חלקן פורסמו ברשתות זרות שאין לנתבעים כל
9 שליטה עליהם. התובעים לא הביאו ראיות בנוגע לאחוז הידיעות המסיתות,
10 אחוז הצפייה בהן, השליטה שהייתה לנתבעים על הפרסומים והקשר בינם
11 לבין הארועים הספציפיים נושא התביעות דנן".
- 12 **כה.2.19.4 התייחסות לראיות הנתבעים**
- 13 1551. בפתח טיעוניו בנושא זה (פרק טז(1)), מבקש ב"כ הנתבעים להעמיד על דיוקם את
14 ניסיונו ומעמדו של עד ההגנה מטעמו מר עג'רמי (סעיף 590 לסיכומי הנתבעים;
15 ההדגשות במקור):
- 16 "הנתבעים הגישו במסגרת ראיותיהם הנגדיות את תצהירו של מר עג'רמי,
17 ששימש במגוון תפקידים, כולל עיתונאי ופרשן, ובתשע השנים האחרונות
18 מנהל מרכז תקשורת ברמאללה. הנתבעים מוחים על בחירתם של התובעים
19 להשתמש במרכאות לצורך התייחסות אל העד כ'מתמחה בתקשורת' (ס' 284
20 לסיכומיהם), שכן מומחיותו בתקשורת אינה מוטלת בספק והוא בוודאי יותר
21 מנוסה בתקשורת בכלל ובתקשורת פלסטינית בפרט, מרוב עדי התובעים, גם
22 כעיתונאי גם כמנהל מרכז תקשורת. הוא גם היחיד שלמד תקשורת כתואר
23 כאקדמי".
- 24 1552. ב"כ הנתבעים מבקש לאמץ את חוות דעתו של מר עג'רמי ובהמשך מבקש הוא כי בית
25 המשפט ישתכנע שהדוברים המוזכרים בחוות דעתו של מרכוס אינם בעלי תפקידים
26 ברש"פ (סעיף 591 לסיכומי הנתבעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1553. אשר לטענה בדבר הסתה בספרי לימוד, עמדת ב"כ הנתבעים היא כי יש לאמץ את דברי
2 העד מר עג'רמי כי בשנת 2001 החליפה הרש"פ את תוכנית הלימודים וכי בתוכנית
3 החדשה אין הסתה או אלימות (סעיף 593).
- 4 1554. בתשובה לטענה של הסתה בעצם קריאת רחובות וכיכרות על שם מחבלים, נכתבו על
5 ידי ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, תשובות מפורטות, כולל התייחסות להבנת הרוח
6 הפלסטינית והנושאים הרגישים בחברה הפלסטינית המתייחסים לשאהיד. כדי
7 שהדברים יהיו ברורים, ראיתי לנכון לצטט אותם במלואם (סעיפים 498-594; עמ'
8 161-162, ההדגשה במקור):
- 9 "594. מר עג'רמי נשאל בחקירתו הנגדית שאלות ביחס לסוגית קריאת
10 שמות של כיכרות על שם שהידים. בנושא זה יטענו הנתבעים ראשית
11 כי אין מדובר בתופעה נרחבת וגם התובעים לא הצביעו על מקרים
12 רבים כאלה, כך שלא ניתן לייחס לה משקל רב. שנית, דרך נושא זה
13 ניתן להסביר את המורכבות ואת הקושי של הצד הישראלי בהבנת
14 החשיבה הפלסטינית והתפיסה הפלסטינית של הסכסוך ו'הלבשת'
15 דרך חשיבה וניתוח ישראלית על התנהגות של עם אחר. נושא זה
16 ממחיש היטב מדוע בלתי ניתן ובלתי ראוי לשפוט בתיק זה על פי
17 נורמות מקובלות במשפט הישראלי ומדוע שיפוט דרך 'עיניים
18 ישראליות' יחטיא את המטרה ויביא למסקנה לא נכונה.
- 19 595. רק על מנת לסבר את האוזן, בתצהירו של מר מרכוס מופיעות
20 דוגמאות בודדות של מה [ש] הוא מכנה 'האדרת מחבלים', אף אחת
21 מהן לא עוסקת בקריאת כיכרות על שם מחבלים והאחרות גם כן אינן
22 משמעותיות. כך למשל, אחת מהן נוקבת בשמו של אדם שמר מרכוס
23 אינו מציין מדוע נחשב 'שהיד' והאם ביצע פעולות טרור (ס' 67),
24 השניה מתייחסת לאחד מבכירי אש"פ ופת"ח שחוסל בשנת 1991 –
25 גם כאן קשה להתייחס לכך כאל ביטוי להאדרת מחבלים (ס' 142).
- 26 596. על פניו טענתם של התובעים נראית שובת לב ופשוטה – מי שקורא
27 כיכרות או משחקי כדורגל על שם שהידים שביצעו פיגועים – חזקה
28 עליו שהוא תומך בפעולתם, מעודד את מעשיהם ורוצה להאדיר את
29 שמם. בפועל, הסביר מר עג'רמי, המציאות מורכבת בהרבה. תפיסת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 השהיד בחברה הפלסטינית רחבה הרבה יותר וכוללת לא רק את מי
2 שביצעו פיגועים. אלו מהווים למעשה, מיעוט, מכלל השהידים.
3 החברה הפלסטינית חיה תחת כיבוש, נאבקות על זכויותיה
4 ושאיפותיה הלאומיות (בראייתה) ורבים מצאו במאבק זה את מותם.
5 על פי תפיסתם, כל מי שמצא את מותו במסגרת המאבק – בין אם
6 בפיגוע ובין אם 'אנשים שמתו ככה בהתקף לב כאשר היו גדולים
7 באש"ף רואים בהם חללים... יש הרבה אנשים שהם לא השתתפו
8 במאבק', נחשב כשהיד וכמי שיש לשמר את זכרו. (אגב גם עד
9 התובעים מר שפיצן הסכם לכך כשהודה שכשאהיד ייחשב כל מי
10 שנהרג במהלך האינתיפאדה – כולל) בעימותים עם ישראל וכולל מי
11 שעוכבה במחסום צה"ל ומתה מהתקף לב). מר עג'רמי המשיך
12 והסביר כי אם הרשות הפלסטינית תצא נגד התפיסה הרווחת ברחוב
13 של הנצחת מי שנאבקו בכיבוש – בכל דרך – הדבר יגרום מהומות:
14 'מאות אלפים יהיו ברחוב נגד יאסר ערפאת ונגד אבו מאזן ונגד כולם
15 ואני לא חושב שזה יעודד את הרשות הפלסטינית להיות מתונה
16 וללכת בתהליך מדיני!'

17 העד המשיך והסביר כי הנושא רגיש מאוד בחברה הפלסטינית וגם .597
18 'אבו מאזן, אני מכיר אותו באופן אישי לפני שהוא היה נשיא... הוא
19 נגד באופן מוחלט וחד משמעית נגד כל סוגי האלימות אפילו זריקת
20 אבנים. אבל אבו מאזן לא יכול להגיד שזה לא שאהיד אסור לקרוא
21 לכיכר כזה בשמו...!'

22 משמעות הדבר, כי בחברה הפלסטינית, גם אלו המתנגדים לאלימות .598
23 מחויבים לנורמת הנצחת השהיד באשר הוא שהיד, ולכן לא ניתן
24 לקבוע באופן קטגורי כי אלו הקשורים לפעולות הנצחה שכאלה – או
25 שאינם פועלים למנוע אותן – תומכים באלימות. מדובר במסקנה
26 שאינה מתחייבת כלל וכלל ולמעשה רחוקה מן האמת."

27 1555. אשר לטענת התובעים כי מר עג'רמי מצא רק שלושה דוגמאות של ביקורת על הרש"פ
28 בעיתונות, משיב עו"ד ארנון, כדלקמן (סעיף 599, עמ' 162-163 לסיכומים):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "מר עג'רמי נשאל מעט מאוד בחקירתו ביחס לסוגיית ההסתה. התובעים
2 מפנים בסיכומיהם לכך שהעד צרף לתצהירו רק שלוש דוגמאות של קטעי
3 עיתונות פלסטינית ובהם ביקורת על הרש"פ (עמ' 148 לסיכומיהם). בכל
4 הכבוד, אין בכך דבר. העד הסביר כי הוא הביע דוגמאות ולא יותר. העד לא
5 התיימר לעשות מחקר או להיגרר אחר בחירתם של התובעים ולהעמיס על
6 תיק בית המשפט כמויות של מסמכים וחומר. ויוזכר – הנתבעים התנגדו לכל
7 אורך הדרך להתנהלותם זו של התובעים ולהחלטתו של בית המשפט לאפשר
8 לתובעים לפרוש יריעת מחלוקת רחבה בהרבה מזו הנדרשת לצורך מתן
9 הכרעה בתיקים אלו. עול הבאת הראיה מוטל על התובעים, והנתבעים
10 רשאים להחליט אלו ראיות הם מביאים ובאלו ראיות הם סבורים שדי להם.
11 מעבר לטענתם הכללית כי אין צורך לדון כלל בשאלת ההסתה באופן כללי,
12 שכן אין טענה כי המעורבים בתיקים שבפנינו הושפעו מהסתה כלשהי, סברו
13 הנתבעים בנושא זה שהתובעים לא הרימו את נטל ועל כן לא ראו צורך
14 'לעשות מחקר' או להגיש תילי תילים של מסמכים מיותרים".

15 1556. בשלב זה של טיעוני ב"כ הנתבעים, לאחר הכחשה כי הייתה הסתה כאמור לעיל, מובא
16 טיעון נוסף לפיו אכן היו פרסומים בעלי תכנים קשים בתקשורת הפלסטינית, אך לכך
17 יש בפי עו"ד ארנון הסבר סוציולוגי זה (סעיף 600 לסיכומי הנתבעים):

18 "לסיכום, אין בראיותיהם של התובעים ניסיון להציג תמונת מצב אמיתית
19 של המציאות התקשורתית המורכבת בשטח. הנתבעים מודים, ואין רבותא
20 בכך, כי אכן פורסמו באמצעי התקשורת בשטחיהם פרסומים בעלי תכנים
21 קשים, שיש בהם כדי לשקף ולהביע את רוח התקופה הקשה, בה שררה
22 לחימה עזה בין הצדדים ובמהלכה נפצעו ונהרגו פלסטינים רבים.
23 הפלסטינים חשו שהחזון שהובטח בתהליך אוסלו למדינה פלסטינית
24 מתפוגג לנגד עיניהם והתקשורת שיקפה את הלך הרוח הזה. מסרים
25 שמטרתם ניסיון לרומם את רוח העם ודומים להם התפרסמו גם בכלי
26 התקשורת בישראל. אין ספק גם כי באותם אמצעי תקשורת הובעה עוינות
27 לישראל ולישראלים, ובוודאי גם הטחת זעם נוכח צעדים ישראלים ונוכח
28 המצב – אולם בין אלו ובין פרסומים המסיתים לאלימות או לפיגועים – כאלה
29 שיש לראות קשר סיבתי בינם ובין הארועים נשוא התביעות – המרחק רב
30 מאוד".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1557. מאחר ומטרת התובעים, בנושא ההסתה, הוא להוכיח הלך רוח ציבורי התומך בטרור
2 ומעודד אותו, מציג ב"כ הנתבעים עמדה אחרת, הפוכה (סעיף 601-602 לסיכומי
3 הנתבעים, עמ' 163-164; ההדגשות במקור):

4 "601. יצוין כי ברקע טענת ההסתה עומדת ככל הנראה הנחת מוצא של
5 התובעים כי לנתבעים שליטה על 'הלך הרוח הציבורי'. בחקירה
6 הנגדית נשאל מר עג'רמי מה יכול אבו מאזן היום לעשות בעניין
7 ההסתה (על אף שהשאלה כלל אינה רלבנטית). העד הסביר כי
8 הרחוב הפלסטיני הוא 99% נגד אבו מאזן והראה לבית המשפט את
9 הפרסומים המסיתים כנגד העד עצמו, בהם הוא מכונה בוגד,
10 בתקשורת הפלסטינית. העד הסביר כי זהו הלך הרוח של העם, כי
11 העם מתוסכל ומיואש ולא רואה עתיד, כי 'הילדים שלנו אשר גם
12 אנחנו מדרבנים אותם ומדברים איתם על שלום הם קמים בבוקר
13 אחת משתי התמונות או חייל במחסום או מתנחל. מה אתה יכול
14 לעשות לשנות את דעת הקהל...'. ההנהגה לא יכולה לשנות את הלך
15 הרוח בעם ואינה אמורה לצנזר הבעת הלך רוח זה באמצעי התקשורת.
16 רוב רובם של הפרסומים שצורפו [שצירפו] התובעים לראיותיהם
17 הצביעו על הלך רוח כזה. הא ותו לא. ככל היו פרסומים שעסקו באופן
18 ברור בהסתה לאלימות – הרי שהם היו בשוליים ואין לייחס אותם
19 לנתבעים.

20 602. לא ניתן ואין לייחס אחריות לקיומו את היווצרותו של הלך רוח ציבורי
21 לרש"פ. הרשות הפלסטינית אינה אחראית לקביעת כל הלכי הרוח
22 של יחידים בעם והעם הפלסטיני אינו מובל ללא בחירה אישית אחר
23 העומד בראשו. הרשות הפלסטינית לא שולטת שליטה מוחלטת
24 בראשיהם, לבבותיהם וגופיהם של תושביה ואינה יכולה להורות
25 להם מה לכתוב או להרגיש. בדיוק כפי המצב לגבי מדינת ישראל".

26 1558. מול טענת התובעים כי לערפאת הייתה שליטה מוחלטת בכלי התקשורת, תשובת
27 הנתבעים היא כי גם אם ערפאת יכול היה לנקוט בהליכים כנגד אמצעי התקשורת
28 שפעלו כנגד האינטרסים של הרש"פ, אין משמעות הדבר שהייתה לו שליטה על אמצעי
29 התקשורת (סעיפים 603-604 לסיכומי הנתבעים), ולעניין זה מסכם ב"כ הנתבעים
30 בסעיף 605 כדלקמן: "העד ענה באופן ברור שהתקשורת ברשות הפלסטינית הייתה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 חופשית ושלא הייתה התערבות בתכנים ולכן אין קשר בין יכולת נקיטת הליכים נגד
2 אמצעי תקשורת (כפי הדבר גם בישראל) ובי 'שליטה מוחלטת'. גם ד"ר אלמסרי ענה
3 תשובה זהה".
- 4 1559. בעוד שלאורך הפרקים הקודמים, ביקש ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, כי לא אפעל על פי
5 החלטתי בפרשת בן שלום שבה קבעתי את אחריות הרש"פ, ואף הזכיר לא פעם ולא
6 פעמיים כי הגיש ערעור על החלטתי בבית המשפט העליון, בנושא ההסתה, שבו לא
7 קיבלתי את עמדת התובעים בפרשת בן שלום, אלא את עמדת הרש"פ, מבקש עו"ד
8 ארנון כי דווקא אאמץ את מסקנותיי בפרשת בן שלום בסוגיית ההסתה גם על 17
9 התיקים נשוא מסמך זה.
- 10 1560. וכך כותב עו"ד ארנון בסעיפים 607-608 לסיכומיו:
- 11 "607. לסיכום, במקרה דנן בדומה לעניין בן שלום, נסקרו מספר מועט של
12 כלי תקשורת; הוצגו פרסומים מתוך כלי תקשורת זרים (שבוודאי אין
13 קשר בינם ובין הנתבעים כאן); לא הוכח ברמת ההוכחה הנדרשת כי
14 הנתבעים הסיתו לאלימות ולרצח; לא הוכח ברמת ההוכחה הנדרשת
15 כי הנתבעים שלטו על כלי התקשורת באופן המקיים זהות בין
16 הרש"פ ובין הגופים המפרסמים; ולא הוכח כי הרשות עומדת
17 מאחורי הפרסומים שצורפו. מאידך, הוכח כי אופן בחירת הפרסומים
18 היה מגמתני, לא סופקו נתונים ביחס למיקום הפרסום בעיתון,
19 ובעיקר לא הובהרו קריטריון בחירת הפרסומים ואחוז הפרסומים
20 הללו מתוך שלל הפרסומים בתקופה הרלבנטית.
- 21 608. הנתבעים מקבלים את קביעתו של בית המשפט בנושא זה בעניין בן
22 שלום ויטענו כי לא ניתן להסיק מראיות התובעים שידול לאלימות או
23 אשרור מעשי החבלה והטרור מצד הנתבעים. אין די בראיות שהובאו
24 כדי לקבוע כי הנתבעים ביצעו עוולה נזיקית כלשהיא".
- 25 כה.20.4 מניעת הטרור – עדויות הנתבעים כפי שנתחו בסיכומי הנתבעים
- 26 1561. פרק יז לסיכומי הנתבעים מוקדש לנושא האמור לעיל, תוך התייחסות, הן לעדי
27 הנתבעים והן לתוכן עדותם.
- 28 1562. בסעיף 610 מתייחס ב"כ הנתבעים לעד ד"ר אלמסרי, כדלקמן:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "ד"ר אלמסרי מטעם הנתבעים, ששימש בזמנים הרלבנטיים בתפקידים
2 בכירים במנגנון המודיעין הכללי הפלסטיני וידיעותיו הן מכלי ראשון
3 בסוגיות נשוא חוות דעתו, התייחס לסוגיה זו וטען כי הרש"פ פעלה למנוע
4 טרור, ובין היתר ביצעה מעצרים בקרב תנועות ההתנגדות (כגון חמאס או
5 תנועות וארגוני שמאל כמו החזית העממית והדמוקרטית), אספה נשק בלתי
6 חוקי, פעלה לעצירת מקורות מימון חיצוני ושיתפה פעולה עם ישראל לצורך
7 השגת המטרה המשותפת של סיכול טרור".

8 1563. לאחר הבאת ציטוטים מעדותו של ד"ר אלמסרי (סעיפים 611-613 לסיכומי הנתבעים),
9 ממנה מבקש ב"כ הנתבעים להסיק כי יש להאמין לעד זה, שכן עדותו הינה אמיתית
10 וכנה (סוף סעיף 612 לסיכומי הנתבעים), מבקש ב"כ הנתבעים כי תתקבל גרסת מר
11 עג'רמי לאחת הנקודות המרכזיות בתיק והיא: האם מבצעי הפיגועים עשו זאת באופן
12 פרטי או בידיעה או בהנחיה של מפקדיהם (סעיפים 614-615 לסיכומי הנתבעים);
13 ההדגשות במקור):

14 "614. מר עג'רמי, עד הנתבעים, נשאל על ידי ב"כ התובעים בחקירה
15 הנגדית שאלות רבות ביחס להיבט הביטחוני של הפיגועים, ביצועם
16 וסיכולם על אף שתצהירו עסק בעיקרו בנושא התקשורת וסוגיית
17 ההסתה, על אף שכיהן כשר האסירים ולא התיימר להיות מומחה
18 בנושא הביטחוני או מניעת הפיגועים. כך למשל, נשאל העד אם נכון
19 שפיגועי רבים באינתיפאדה השניה בוצעו על ידי אנשי מנגנוני
20 הביטחון הפלסטיני. העד הסביר כי אמנם היו אנשי מנגנוני הביטחון
21 שנטלו חלק בפיגועים אולם הם עשו זאת באופן פרטי ללא ידיעת או
22 הנחיית מפקדיהם, וזאת בשל האנרכיה ששררה בשטחי הרשות
23 לאחר הפצצת צה"ל (מיד עם פרוץ האינתיפאדה) ופלישת צה"ל (החל
24 ממבצע חומת מגן). העד חזר על גרסתו זו כי באותה תקופה:

25 'לא היו מנגנוני הביטחון עובדים בכלל, הם הלכו כל אחד
26 לבית שלו עם הנשק שלו, התפוררו לגמרי, אתם לא רוצים
27 להבין".

28 615. העד המשיך והסביר כי מעולם לא ניתנה הוראה מצד המפקדים לבצע
29 פיגועים:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 'אף מפקד במנגנוני הביטחון שאמר למישהו יש לכם את כל
2 העדויות שלהם ויש הרבה מהם בבתי הכלא ואתם יכולים
3 להביא עדות של האנשים האלה אם מישהו נתן להם הוראות
4 או לא לעשות פיגועים".
- 5 1564. בעיני עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים, יש לגישה זו של עו"ד אלמסרי, "תמיכה" בדרך הצגת
6 ראיות התובעים עצמם, כפי שכותב הוא בסעיף 616 לסיכומיו (ההדגשות במקור):
- 7 "דברי העד נתמכים בראיות התובעים עצמם, שהעמיסו על תיק בית המשפט
8 עשרות רבות של תיקי בתי המשפט הצבאיים של נאשמים שונים, חלקם
9 אנשי מנגנוני הביטחון הפלסטינים, ובחקירתו של אף אחד מהם לא עולה כי
10 הם קיבלו הוראה כלשהי, באופן ישיר או עקיף, לבצע פיגועים או כי הייתה
11 התארגנות כזו במסגרת מקום העבודה".
- 12 1565. לאחר הסבר של עו"ד ארנון מדוע העד עגירמי לא נתן פרטים על פרשת קארין A, ועל
13 פואד שובכי ואף על מרואן ברגותי, בנימוק כי "הדבר משול לחקירת שר לשעבר
14 בממשלת ישראל על יחסיו של ראש הממשלה עם אחד מבכירי משרד האוצר" (סעיף
15 617), מרחיב ב"כ הנתבעים את תשובתו האמורה לכלל הנושאים השנויים במחלוקת
16 בתיק זה, בהמשך לקו הטיעון שלו לאורך סיכומיו (סעיף 618):
- 17 "ניסיונו של ב"כ התובעים לחלץ מפי העד תשובות שיעזרו לו בנושאים אלה
18 אך מחזק את טענת הנתבעים ביחס לשיפוט בתיק זה – הנתבעים אינם חברה
19 מסחרית קטנה אלא גוף ריבוני גדול ומסורבל בעל סמכויות של מדינה. לא
20 ניתן לקבוע קביעות משפטיות כוללות ביחס להתנהלות ו/או למדינ[ות]
21 הרשות הפלסטינית בתקופת האינתיפאדה. מדובר בפלוגתא רחבה, כוללת,
22 ובלתי שפיטה".
- 23 1566. לעניין הטענות כי לאותו עד אין מידע מלא ואין לו מסמכים שהתבקש להביאם, משיב
24 עו"ד ארנון, בדומה לקו האמור, כדלקמן (סעיף 619):
- 25 "כך לדוג', העד נשאל פעמים רבות שאלה תמוהה והיא האם ישנה רשימה
26 במשרדי הרש"פ של אנשי מנגנוני ביטחון שביצעו פיגועים ומדוע לא
27 הומצאה רשימה כזו. קו שאלות זה כלל לא ברור משום התובעים התיימרו
28 לכלול בראיותיהם מסמכים ביחס למקרים בהם היו מעורבים אנשי מנגנוני

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הביטחון בפיגועים והנתבעים לא הכחישו כי היו מקרים כאלה. זאת ועוד,
2 התובעים טענו ביחס לכל ארוע ואירוע מי בדיוק היו המעורבים בו, עד לרמת
3 השמות, התאריכים והפרטים וכללו בראיותיהם פרטים אלו. מה התועלת
4 שבקבלת רשימה כזו, בהעדר נתון נוסף חשוב (שאותו לא ביקשו התובעים)
5 הוא מהו אחוז אנשי מנגנוני הביטחון מכלל מבצעי הפיגועים!"
- 6 1567. בהקשר זה, "מגלגל" ב"כ הנתבעים את הכדור למגרשם של התובעים, בכותבו כדלקמן
7 (סעיף 620):
- 8 "במאמר מוסגר יצוין כי אילו סברו התובעים כי הם זקוקים למידע מסוג זה
9 על מנת להוכיח את תביעותיהם, חזקה שהיו מבקשים זאת במסגרת גילוי
10 המסמכים ואז היה מתנהל מעין משפט זוטא בשאלת נחיצות המידע
11 וביכולתה ו/או אי יכולתה של הרש"פ להפיק מידע כזה במאמץ סביר
12 ונחיצותו לבירור התביעות".
- 13 1568. אי הצגת מסמכים על ידי העד, מוסברת על ידי ב"כ הנתבעים במספר טעמים, כפי
14 שנכתבו על ידו במפורט בסעיפים 621-624 לסיכומיו, והכל על בסיס השוואה בין המצב
15 ברש"פ לבין המצב במדינת ישראל, כדלקמן:
- 16 "621. דומה כי שאלה בנוסח 'אין לך הסבר מדוע הרשות הפלסטינית
17 הנתבעים בתיק זה בחרו שלא להביא את שני סוגי הרשימות האלה
18 לפה, אין לך הסבר?' – היא מיותרת לחלוטין ובכל מקרה אינה
19 מקדמת את עניינם של התובעים שכן כאמור הנתבעים לא הכחישו
20 כי היו פעילי מנגנוני הביטחון מבין מבצעי הפיגועים.
- 21 622. שאלות דומות נשאל העד ביחס למעצרים של אנשי חמאס וג'יהאד
22 על ידי הרשות וגם ביחס לכך נשאל אם 'יש תיעוד על זה? יש ניירת
23 על זה?' כשענה העד (שיוזכר שאיננו מומחה ביטחוני!) כי הניירת
24 קיימת במנגנוני הביטחון המשיך ב"כ התובעים ושאל מדוע 'לא
25 קבלנו אפילו נייר אחד'.
- 26 623. אולם, העד אינו העד המתאים לשאלות מסוג זה ותצהירו כאמור עסק
27 באופן בלעדי בנושא ההסתה. כמו כן, ברור כי רשימות של מעצרים
28 ועצורים, תיעוד פעולות לסיכול טרור – הינם בגדר מידע מסווג שאף

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שירות ביטחון לא יאפשר הגשתו לבית המשפט, כולל לא שירות
2 הביטחון הכללי הישראלי. ד"ר אלמסרי התייחס לכך בחקירתו.
3 624. האם יעלה על הדעת שבמסגרת משפט אזרחי בין פלוני לבין הרשות
4 הפלסטינית תתבקש הרשות הפלסטינית על ידי בית המשפט
5 להמציא רשימת מעצרים כללית שביצעה ולדווח על פעולות כלליות
6 שביצעה למניעת טרור – כשפעולות אלו אינן תחומות בזמן, במקום,
7 בזהות המעורבים? זוהי בקשה לא סבירה בעליל שלא הייתה מועלית
8 באף בית משפט אחר בעולם! אולם בתיקים שבפנינו, כאמור,
9 התחושה היא שלתובעים הכל מותר, שאין דין ואין דין, שדיני
10 הראיות וסדרי הדין נעשו פלסטר ושדעתו של המותב מוטה מראש
11 כנגד הנתבעים וכל טענה – הזויה ככל שתהיה – עשויה להתקבל".
- 12 1569. וכך מסיים ומסכם ב"כ הנתבעים את טיעוניהם ביחס לדברי התובעים, לפיהם, כביכול,
13 לא עשו הרש"פ ואש"ף דבר כדי למנוע את פיגועי הטרור (סעיף 625):
- 14 "לסיכום, טענות התובעים בפרק זה ביחס לכך שהנתבעים לא עשו מאומה
15 כדי למנוע את פיגועי הטרור, שהנתבעים היו שותפים פעילים בביצוע
16 פעולות הטרור, שהנתבעים היו מודעים היטב לזהות מבצעי הפיגועים,
17 שהנתבעים עבדו בשת"פ צמוד עם ארגוני הטרור – כל אלו לא הוכחו. ראיות
18 התובעים בעניין זה נשענו על דעות אישיות ודמגוגיות של מומחיהם ועל
19 מסמכים שאינם אלא עדות שמיעה. עדותו של ד"ר אלמסרי בנושא
20 ההתמודדות עם הטרור ועדותו של פרופ' קליין בנוגע לעמדתם העקרונית של
21 הנתבעים ביחס לטרור – לא נסתרו".
- 22 כה.21 תשובת הנתבעים לטענות התובעים בדבר העברת מימון ואמצעי
23 לחימה על ידי הרש"פ
- 24 1570. בפרק יח לסיכומי הנתבעים בנושאים המופיעים בכותרת תת פרק זה, עמדת ב"כ
25 הנתבעים היא, כנאמר, בתמצית, בסעיף 629 לסיכומי הנתבעים (עמ' 171-170):
- 26 "לא הוכח כי הנתבעים אישרו בקשות למימון טרור, שילמו משכורות לפעילי
27 טרור, העבירו כספים לג'יהאד ולחמאס [ל] צורך ייצור מטעני חבלה ועוד.
28 מסקנות אלו לא עולות מראיות התובעים, בוודאי לא בוודאות של למעלה מ-
29 51%".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1571. לטענת הנתבעים, יש לאמץ את דברי העד ד"ר אלמסרי מטעם, בנימוק הבא (סעיף
2 :633)
- 3 "עדותו זו של ד"ר אלמסרי הינה עדות ישירה של מי ששרת באותן שנים
4 במודיעין הכללי – אחד ממנגנוני הביטחון של הרש"פ. זאת, בעוד שעדותם
5 של מומחי התובעים בנושאים אלו נשענת על עדויות שמיעה ולכל היותר על
6 מסמכי מודיעין שלא ניתן ואף לא נעשה ניסיון להציגם".
- 7 1572. ב"כ הנתבעים ער להחלטותיי בנושאים אלה בפרשת בן שלום, וכותב את הדברים
8 הבאים (סעיף 634 לסיכומיו):
- 9 "בנושא זה, חוזרים הנתבעים וטוענים כי אין הם מקבלים את קביעותיו של
10 בית המשפט הנכבד בעניין זה בפרשת בן שלום שם שגה בית המשפט הנכבד
11 וקבע כי אין מחלוקת בעניין. הנתבעים סבורים כי בפסק דינו פרש בית
12 המשפט בצורה לא נכונה את דבריו של העד בעניין זה. ערעור בעניין זה תלוי
13 ועומד בבית המשפט העליון (ס' 336 לסיכומי התובעים)".
- 14 1573. לאחר ניתוח וציטוט של דברים שאמר פרופ' מנחם קליין (סעיפים 635-636 לסיכומי
15 הנתבעים) טוען ב"כ הנתבעים כי אופן הצגת הדברים על ידי התובעים כאילו פרופ'
16 קליין הודה בנושא העברת אמל"ח וכספים, אינה נכון וכי עמדתו בעניין זה היא כי
17 מדובר בגופים בלתי מאורגנים שלא ניתן להסיק מהם כי ערפאת העביר כספים למימון
18 פעולות טרור.
- 19 1574. וכך מסיים עו"ד ארנון את דבריו בפרק זה (סעיף 638 לסיכומי הנתבעים):
- 20 "לפיכך, אין מדובר כלל ב'הודאת' המומחה בהעברת כספים 'לצורך ביצוע
21 פיגועי טרור' וטענת התובעים גם בנושא זה מוציאה דברים מהקשרם
22 ומסלפת את התמונה כפי שהתקבלה במהלך ההוכחות".
- 23 כה.22.4 תשובת הנתבעים לטענות התובעים בנושא התשלומים לאסירים
- 24 1575. פרק יט לסיכומי הנתבעים, שאינו קצר, מתחיל במעין "הערת אזהרה", כלפי השופט
25 (סעיפים 639-640, עמ' 173 לסיכומיהם):
- 26 "639. עם כל הכבוד הראוי יבקשו הנתבעים כי בית המשפט הנכבד יבחן
27 סוגיה זו בצורה אובייקטיבית ככל שניתן, ובהתעלם מהמתקפה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הנשמעת בהקשר זה לאחרונה בתקשורת הישראלית ואף בכנסת
2 ישראל.
- 3 640. על בית המשפט לבחון את הסוגיה מנקודת מבטם של הנתבעים ולא
4 מנקודת המבט האישית שלו, שכן עליו לבחון את היסוד הנפשי
5 שלהם (ר' ע"א 6871/99 משה רינת נ' משה רום). ככל שיוכחו
6 הנתבעים כי בהעברת תשלומים למשפחות אסירים לא הייתה להם
7 כוונה לשדל לביצוע מעשה עוולה או לאשרר מעשה עוולה, הרי שאין
8 לפסוק לחובתם. ככל שלא הוכח קשר סיבתי בין התשלומים
9 למשפחות לבין המעשים, הרי שאין לפסוק לחובתם. הנתבים יטענו
10 כי את העדר הכוונה ואת העדר הקשר הסיבתי הוכיחו באמצעות
11 עדים מומחים".
- 12 1576. ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, מתייחס לשני עדי הגנה שהביעו עמדתם והציגו את
13 התשלומים לאסירים: הראשון, עו"ד ג'וואד עמאוווי, שניהל את המחלקה המשפטית
14 במשרד האסירים הפלסטיניים ובנוסף לכך שימש יו"ר תת הוועדה בעניין תקנות
15 האסירים והיה חבר בוועדת החקיקה של הממשלה הפלסטינית (סעיף 641); והשני,
16 מר אשרף עג'רמי, שהיה שר האסירים בשנים 2007-2009 (סעיף 642 רישא). עו"ד ארנון
17 מציין כי ההסברים והנימוקים של שני העדים הללו זהים, על אף שהעידו בנפרד (סעיף
18 642 מציעתא).
- 19 1577. ההסבר הסוציולוגי-האנתרופולוגי, וניתן לומר כי הוא גם ההסבר האידיאולוגי, כפי
20 שעולה מחוות דעת שני עדי הגנה הנ"ל, מוצג על ידי עו"ד ארנון בזו הלשון (סעיף
21 643):
- 22 "שני העדים מטעם הנתבעים הדגישו בפני בית המשפט הנכבד חזר והדגש
23 כי לתשלומים למשפחות האסירים אין שום קשר לפעולות שעשו האסירים
24 ואין לראות בהם תמיכה או הסכמה למעשיהם מראש או בדיעבד. התשלומים
25 ניתנים לאסירים בשל מספר טעמים שפורטו בחוות הדעת של עו"ד עמאוווי:
26 בשל אחריות של הנתבעים לבני עמם וחובתם לספק חיים בכבוד לאזרחיהם
27 בהעדר מערכת מיוחדת שתבטיח להם מקור פרנסה; בשל הזעם שנוצר
28 ברחוב הפלסטיני בעקבות הצפיה הגדולה, שלא התממשה, לשחרור
29 האסירים בתום חמש שנים מהחתימה על הסכם אוסלו; על מנת למנוע חיבור

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בין בני משפחות האסירים לבין גורמים קיצוניים שיפתו אותם בממון בשעת
2 מצוקה; מתוך אמונה בהפרדה בין חובות כגון – עונש מאסר לבין זכויות
3 סוציאליות והזכות לחיים בכבוד; בגלל עצם ישיבת [של] האסירים בבתי
4 הכלא של כוח כובש, כאסירים ביטחוניים או כעצירים מנהליים ללא משפט.
5 המומחה הדגיש כי התשלומים למשפחות לא ניתנים בשל המעשים שהביאו
6 את האסירים לבתי הסוהר וכי אינם מהווים תמריץ למעשי אלימות".
- 7 1578. ב"כ הנתבעים מציין כי אין מחלוקת בין הצדדים כי התשלומים מועברים למשפחות
8 האסירים, ולא לאסירים עצמם (סעיף 644, כולל ציטוט מחקירה נגדית של מומחה
9 התובעים, רוני שקד).
- 10 1579. בראש סעיף 645 נכתבו המילים הבאות (ההדגשה במקור):
- 11 "המומחים ציינו כי מרבית האסירים הביטחוניים שנכלאו בבתי הכלא
12 בישראל לאורך 51 שנות כיבוש הגדה המערבית ורצועת עזה לא רצחו
13 איש".
- 14 [קשה להבין הצהרה זו לאור הנתונים שפורטו בפרקים ג-יט (למעט פרקים ו-ו), שכן
15 מהחומר העולה מכתבי התביעה, כאשר הנתבעים עצמם לא הכחישו את האירועים
16 עצמם, להשתמש בביטוי "לא רצחו איש", הוא ביטוי שרחוק מהאמת ת"ק על ת"ק
17 פרסה].
- 18 1580. העמדה המוצגת על ידי ב"כ הנתבעים, בשם הרש"פ על בסיס עדי הנתבעים, עו"ד
19 עמאווי ואשרף עג'רמי, היא זו (סעיף 645 מציעתא):
- 20 "הם הורשעו בעבירות שונות כגון השתייכות להתאגדות אסורה, תרומה
21 להתאגדות אסורה, פגיעה ברכוש, פגיעה בקודשי דת, השתתפות בהפגנות,
22 נוכחות באימון צבאי, החזקת נשק, אימון בנשק, הסתה לאלימות, מתן
23 מחסה, מזון, משקה, הסעה או ביגוד לעושה מאחד מאלה אף אם לא ידע על
24 מעשיו, איום, מי שהתעורר בו חשד לגבי כוונות אחר ולא דיווח, זריקת אבנים
25 ועוד עשרות עבירות המסווגות כעבירות ביטחוניות. לדברי המומחה עמאווי:
26 'יש לזכור כי רוב האסירים הפלסטיניים, ידיהם אינן מגואלות בדם, שכן כל
27 אסיר המוגדר על ידי ישראל כאסיר ביטחוני – זכאי לתמיכה. בנוסף, מאות,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **ובמצטבר לאורך השנים – אלפים, הם אסירים מנהליים שלא הוגשו נגדם**
2 **כתבי אישום והם לא הועמדו לדין על פשע שבצעו".**
- 3 בהמשך אותו סעיף מצוטטים דברים שאמר מר עג'רמי ברוח דומה (ראה סעיף 645
4 סיפא, עמ' 175-176 לסיכומי הנתבעים; עמ' 3347 לפרוטוקול מיום 12.4.18).
- 5 1581. בהמשך קו הטיעון האמור, מתבסס ב"כ הנתבעים על עדויות המומחים מטעמו לפיהן
6 מאז 1967 יותר מ-800,000 פלסטינאים נכנסו לבית סוהר, שהם יותר מרבע
7 מהתושבים הפלסטינאים בשטחי הרש"פ וכמעט כל גבר פלסטינאי ישב במעצר
8 בישראל (סעיפים 647-648).
- 9 1582. בהמשך מובאת השוואה ליחסה של ההנהגה הציונית לאסירים בני הישוב היהודי
10 שישבו בכלא הבריטי על שפגעו ורצחו חיילים ושוטרים בריטים, ערבים או עוברי אורח
11 תמימים, ונטען כי המדינה מכירה בהם כחללי מערכות ישראל על כל ההטבות
12 הקשורות בכך וחלקם הפכו למנהיגים ישראליים (ראה פירוט הטענה בסעיף 649
13 וציטוט מדברי העד עג'רמי בעמ' 3340 לפרוטוקול מיום 12.4.18).
- 14 1583. מעבר לטענות דלעיל, מוצגת בפני בית המשפט, על ידי ב"כ הנתבעים, מפי עדי
15 הנתבעים, נימוק נוסף של העדר יכולת של הרש"פ ואש"ף להפסיק לתמוך באסירים
16 כי בכך הם ייאבדו את הלגיטימיות שלהם, כאמור בסעיף 651 לסיכומיו:
- 17 **"הנתבעים סבורים כי התנערות של כל תנועה לאומית מבניה ובנותיה**
18 **הכלואים בכלא של הכובש, בעוון עבירות הקשורות קשר ישיר לסכסוך**
19 **הלאומי (להבדיל מעבירות שנעשו לשם רווח אישי, כמו גניבה, שוד או מכירת**
20 **סמים), אינה אפשרית. ובהקשר דנן, אם יודיעו הנתבעים שהם מנתקים כל**
21 **קשר עם משפחות האסירים הפלסטינים ומפסיקים את התמיכה בהן, בו**
22 **במקום הם יאבדו את הלגיטימיות שלהם ויחדלו להתקיים. זוהי מציאות**
23 **שגם מדינת ישראל אינה מעוניינת בה".**
- 24 1584. תשומת הלב למשפט האחרון בקטע המצוטט. אם הבנתי אותו נכון, טענת הנתבעים
25 היא, כי מדינת ישראל היא זו שרוצה שהרש"פ יממן את האסירים (או בני
26 משפחותיהם) מבצעי הפיגועים, מחשש שמא הנתבעים יאבדו את הלגיטימיות שלהם,
27 ואז הדבר לא יהיה מתאים למדינה. אתייחס לכך בחלק הדין.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1585. מעבר לטענת הלגיטימיות נטען כי אין לאש"ף ולרש"פ ואבו מאזן סמכות להפסיק את
2 התשלומים, כאמור בסעיף 652 רישא:
- 3 "מר עג'רמי הוסיף וציין כי להבנתו אין זה בסמכותם של הנתבעים לבטל את
4 התשלומים גם כאשר הם יודעים שאסיר יושב בכלא הישראלי התכוון לפגוע
5 ברשות עצמה: 'עניין התשלום לאסירים זה לא עניין של הרשות הפלסטינית.
6 אבו מאזן לא יכול ואף אחד לא יכול להפסיק את זה כי זה מאש"ף. מלפני
7 קום הרשות הפלסטינית אש"ף משלם לאסירים. ואבו מאזן, לא כל מנהיג
8 פלסטיני, אין לו הסמכות להפסיק את התשלומים. אין לו. אין לאף אחד בעם
9 הפלסטיני סמכות. בלי לקבל החלטה מהמועצה הלאומית הפלסטינית של
10 אש"ף אף אחד אין לו זכות לומר אני לא יכול לשלם או אני מבדיל בין ככה".
- 11 1586. טענה נוספת היא כי התשלום הוא ממניעים סוציאליים וכדי להבטיח מקור פרנסה
12 והכנסה (סעיף 653 רישא):
- 13 "התשלום למשפחות האסירים מתבצע מתוך אחריות של הנתבעים לבני
14 עמם וחובתם לספק חיים בכבוד לתושביהם, בהעדר מערכת מיוחדת לביטחון
15 חברתי וביטוח לאומי אשר תבטיח למשפחות אלה מקור פרנסה".
- 16 1587. כנגד הטענה של התובעים כי אין קשר בין רמת ההכנסה לבין מבצעי הפיגועים בשל
17 העדר מבחן הכנסה, תשובת ב"כ הנתבעים היא כי בפועל מרבית האסירים הביטחוניים
18 באים ממשפחות קשות יום (סעיפים 654-656), ובהמשך לכך, נטענה הטענה הבאה
19 (סעיף 657; ההדגשות במקור):
- 20 "בנוסף, הסבירו המומחים כי התשלום ניתן על בסיס בקשה. ככל שארע
21 מקרה של אסיר ביטחוני שמשפחתו לא זקוקה למעט הכסף שמעבירים
22 הנתבעים למשפחות, המשפחה לא תגיש בקשה: 'רק אני רוצה להגיד לך
23 כבוד השופט, יש הרבה אנשים שהילדים שלהם נמצאים בכלא ולא מקבלים.
24 לא מגישים, אם לא מגישים ואומרים אנחנו, לא מקבלים את זה. יש הרבה
25 מאוד אנשים כאלו שלא מגישים ולא מקבלים'.
- 26 ברור כי אין הצדקה כלכלית להחזיק מנגנון בחינה של בקשות שיעלה ממון
27 רב ולא יצדיק את החזקתו".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1588. טענה נוספת של הנתבעים היא, כי האסיר הכלוא עולה למשפחתו כסף. המשפחה
2 מוציאה כסף לביקורים ומימון אוכל ושתיה, כי לטענת הנתבעים, בכל בתי הכלא
3 האסירים אוכלים על חשבונם (סעיף 658 לסיכומי הנתבעים).
- 4 1589. נימוק נוסף הוא "מסורת ארוכת שנים בחברה הפלסטינית" המוצג על ידי ב"כ
5 הנתבעים בסעיף 659 כדלקמן:
- 6 "התשלום למשפחות האסירים הוא מסורת ארוכת שנים בחברה
7 הפלסטינית. הוא אינו קשור לעידוד אלימות דווקא סביב האינתיפאדה
8 השניה או לארוע מסוים. כפי שהעיד המומחה עמאוי, אסירים פלסטינים
9 קיבלו תשלומים מאז שנות ה-70 של המאה הקודמת. האחריות על העברת
10 התשלומים עברה בין אורגנים שונים לאורך השנים. מדובר במסורת ארוכת
11 שנים של תמיכה כלכלית במשפחות של אלו אשר נאבקו למען עצמאות העם
12 הפלסטיני".
- 13 1590. ב"כ הנתבעים קושר את המסורת האמורה, בהבנתם כי חמש שנים לאחר חתימתם על
14 הסכם אוסלו היו צריכים האסירים להשתחרר, וכי אי שחרורם עלול להביא להפיכה,
15 ורק המימון הכספי האמור יכול למנוע זאת (סעיף 660 לסיכומי הנתבעים):
- 16 "הנתבעים מחזיקים בעמדה לפיה מסורת זו הייתה אמורה להגיע לסיומה
17 עם הגעת הצדדים להסכמי קבע, חמש שנים לאחר החתימה על הסכמי
18 אוסלו, בשנת 2000. בסוף תקופת הסכמי הביניים הציפייה של תושבי
19 הרש"פ הייתה שהאסירים הפלסטיניים בבתי הכלא הישראליים ישתחררו
20 ויחזרו לחייהם הרגילים ואל תפקידם בבניין מוסדות הרשות הלאומית
21 ובהמשך – המדינה. אלא שהנסיגות בתהליך השלום גרמו לכך ששלב
22 הביניים שנקבע בהסכמי אוסלו הפך נצחי. שוחררו מעט אסירים, והדבר
23 גרם לנטל מדיני, חברתי וכלכלי על הרשות. הדבר גרם לתסכול בקרב העם
24 הפלסטיני ולזעם שהופנה כלפי הרשות הלאומית הפלסטינית. הרשות
25 הלאומית הפלסטינית, אשר מעוניינת לשמור על מעמדה בקרב עמה, מחויבת
26 לתמוך כלכלית במשפחות האסירים כדי להתמודד עם הזעם מאי שחרורם
27 בעקבות הסכם אוסלו ועם התסכול מהעדר אופק מדיני. שלילת התמיכה
28 ארוכת השנים ממשפחות האסירים תפנה את הזעם, התסכול והייאוש
29 ברחוב הפלסטיני כלפי הרשות הלאומית הפלסטינית, דבר שעלול להביא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 להפיכה ולעליית גורמים קיצוניים לשלטון גם בגדה'. זוהי נקודת המוצא של
2 הנתבעים לסוגיית האסירים".
- 3 1591. לשיטת הנתבעים, אמת המידה לקביעה מי מבין האסירים יהיה זכאי לאותה תמיכה
4 כספית אינה נקבעת על ידי הרש"פ אלא דווקא על ידי מדינת ישראל בשל עצם
5 העמדתם של אותם פלסטינאים לדין פלילי בבתי המשפט הצבאיים (סעיפים 661-
6 662):
- 7 "661. המומחה הוסיף והסביר בחוות דעתו כי הנתבעים לא מחליטים מי
8 נכנס להגדרת אסיר ביטחוני. מדינת ישראל מחליטה זאת.
9 'התשלומים מתבססים על הגדרות שרות בתי הסוהר הישראלי.
10 כאשר אסיר מסווג כ'אסיר ביטחוני', ובמידה ומשפחתו פונה למשרד
11 לענייני אסירים, מבקשת קצבה ומגבה את בקשתה במסמכים
12 מישראל המאשרים כי מדובר באסיר ביטחוני – היא זכאית לתמיכה
13 חברתית מהרשות הלאומית הפלסטינית. באופן זה, ישראל היא
14 שקובעת בפועל מי יהיה זכאי לתמיכה כספית מהרשות הלאומית
15 הפלסטינית ומי לא'.
- 16 662. המומחה הסביר כי התשלום נובע בין השאר מהעובדה כי האסירים
17 לא נשפטו בבתי המשפט של המערכת הפלסטינית אלא במערכת
18 המשפט הישראלית שהיא זרה למערכת הפלסטינית. 'אסירים
19 שנשפטים ברשות ומורשעים בעבירות שיש בהן קלון יאבדו את
20 מקום עבודתם".
- 21 1592. נימוק נוסף, שניתן לסווגו כטקטי-מדיני הוא כי הפסקת התשלומים על ידי אש"ף
22 ורש"פ לאסירים יכולה לגרום לכך שהתשלומים יבוצעו על ידי גורמים קיצוניים כמו
23 חמאס ואיראן (סעיף 663 רישא לסיכומים):
- 24 "המומחה הוסיף והסביר כי הנתבעת 'מאמינה כי הדאגה למשפחות
25 האסירים מצמצמת את המשך האלימות, ומסייעת לרשות לא להפקיר את
26 בניהם של האסירים טרף לארגונים קיצוניים המעוניינים בגיוסם תוך ניצול
27 צרכיהם הכלכליים. תמיכה כלכלית המגיעה מהרשות הלאומית הפלסטינית
28 מצמצמת את התלות של משפחות אנשי חמאס בארגון. מניעת תשלום לאלו
29 תפקיר את הזירה לחמאס להמשך ההסתה נגד הרשות וגיוס דעת קהל נגדה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 ידוע שהסביבה הטובה ביותר לפעולת הארגונים הקיצוניים היא העוני
2 והיאווש אליהם מתדרדרים אנשים. התשלומים מועברים למשפחות עקב
3 האחריות החברתית המוטלת על כתפי הרשות הלאומית לדאוג למשפחות
4 האסירים ולא להשאיר אותם כטרף קל לארגונים קיצוניים ולעצור את
5 סחרחורת האלימות והדם".

6 לאחר ציטוט ארוך של עדות מר עג'רמי (עמ' 183-181), מסכם ב"כ הנתבעים באותיות
7 מודגשות כדלקמן (סעיף 663 סיפא):

8 "כלומר הרשות הפלסטינית פעלה באופן אקטיבי במטרה שלא יכנסו גורמים
9 זרים קיצוניים ויפתו בני משפחה של אסירים הנמצאים במצוקה כלכלית
10 להצטרף אליהם באמצעות תשלום. הדבר מחזק את טענת המומחה על אחד
11 הרציונלים העומד בבסיס התשלומים המשמשים את הרש"פ למנוע חבירה
12 של גורמים קיצוניים למשפחות האסירים".

13 1593. במסגרת "השוואה" שעורך ב"כ הנתבעים בין המחבלים הנמצאים בכלא מכוח פסקי
14 דין של בתי המשפט הצבאיים, לבין ישראלים שלטענתו ביצעו עבירות דומות, מועלה
15 הטיעון הבא (סעיף 664):

16 "על פי מומחי הנתבעים: 'זכותן של משפחות האסירים לקבל סיוע חברתי
17 ללא שום קשר או התייחסות לפשע אשר בצעו קרוביהם'. לדברי המומחה
18 'גם מדינת ישראל אינה שוללת תשלומים וקצבאות ממי שהורשעו במעשים
19 חמורים ואיומים כגון יגאל עמיר, אהוד יתום, משה זר, ורבים אחרים,
20 ובוודאי שלא מבני משפחותיהם. ברור שהדבר אינו מצביע בהכרח על
21 תמיכתה באותם מעשים'. טענות אלו לא נסתרו על ידי התובעים".

22 1594. טענה משפטית בנושא התשלום לאסירים מבוססת על סתירה לוגית בין שידול, אשרור
23 או תמריץ להשתתף באינתיפאדה, לבין התשלום לאסירים, כאשר לטענת ב"כ
24 הנתבעים אין קשר סיבתי בין הדברים (סעיף 665):

25 "הפסיקה קבעה כי על מנת לקבוע כי מעשה מהווה שידול או אשרור יש
26 להוכיח קשר סיבתי בינו לבין העוולה. הנתבעים סבורים כי הטענה שמתן
27 התשלומים למשפחות האסירים היוו תמריץ לאנשים להשתתף בפעולות
28 התנגדות במהלך האינתיפאדה השניה במטרה להיאסר אינה נכונה ואינה
29 הגיונית ובכל מקרה אינה נכנסת תחת הגדרת הקשר סיבתי הנדרש. בניגוד

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לאופן שבו ניסו התובעים להציג את הסוגיה, הרי שהמומחה הסביר כי
2 התשלומים למשפחות האסירים היו נמוכים ביותר בתקופה הרלוונטית
3 לתביעות 'ולא הגיעו לרף התחתון של צרכי מחיה של משפחה ולא אפשרו
4 חיים בכבוד למשפחות האסירים, במיוחד אלו שמפרנסיהן שהו ושוהים
5 בכלא שנים ארוכות".
- 6 1595. יתרה מזו, לפי שיטת המומחה מטעם הנתבעים, דווקא בתקופת ביצוע הפיגועים
7 הסכום ששולם לאסירים היה קבוע, ללא תלות במאסר (סעיף 666):
- 8 "כפי שכתב המומחה מר עמאוו, 'בחודש מאי 1995 החלו תשלומים
9 למשפחות האסירים בבתי הכלא הישראליים, כהקצבות סיוע מאת המשרד
10 לעניינים חברתיים (המקביל משרד הרווחה בישראל) של הרשות הלאומית
11 הפלסטינית. גובה הסיוע היה \$100 לחודש למשפחת אסיר רווק שער הדולר
12 באותו הזמן היה כ-3 ₪ = \$1. בתקופה שבין השנים 2000-2003, תקופת
13 האינתיפאדה השנייה, עמדו ההקצבות על 900 ₪ לחודש למשפחת אסיר
14 רווק. זה היה הסכום הקבוע לכל משפחה ללא תלות במשך המאסר'. דבריו
15 אלו של המומחה לא נסתרו על ידי התובעים".
- 16 1596. פועל יוצא מנתונים אלה, לשיטת הנתבעים היא כי אין היגיון בכך שאדם יבצע עבירות
17 ביטחון ויסתכן במאסר עולם על מנת לזכות בסכום חודשי נמוך (סעיף 667; ההדגשה
18 במקור):
- 19 "אם כן, בתקופה הרלוונטית לתביעות לא גדל הסכום המשולם למשפחות
20 האסירים בהתאם למשך הכליאה. עובדה זו סותרת חזיתית את טענת
21 התובעים כאילו הנתבעים שידלו לאלימות ובפרט את הטענה כי שידלו דווקא
22 אלימות חמורה בהבטחת סכומים גבוהים. בשנים הרלוונטיות לתביעות
23 הסכום, הנמוך, נשאר אחיד לכל אורך שנות הכליאה בפועל. גם אם נקבל את
24 טענת התובעים, המוכחשת, כי בסכום פעוט זה יש כדי לעודד אנשים לעשות
25 מעשים שיביאו לכליאתם, הרי שההיגיון אומר שיעברו עבירות ביטחון קלות
26 ולא יסתכנו במאסרי עולם, על מנת לזכות בתשלום החודשי הנמוך שלטענת
27 התובעים הוא כה נכסף. לדברי המומחה: 'לא יעלה על הדעת שאדם יבחר
28 להעביר את כל שנותיו בכלא כדי לקבל \$300 בחודש. שלילת חירות אינה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 נקנית בכסף, ודאי לא בפרוטות, וכל טענה אחרת סותרת את נוהגי החיים
2 ויסודותיהם".
- 3 1597. בקו החשיבה של התובעים, יש סתירה פנימית בעניין זה של מימון התשלום לאסירים
4 ועידוד פיגועים, כמוסבר בסעיף 668 רישא לסיכומי הנתבעים, עמ' 184-185, כאשר כל
5 הקטע מופיע בסיכומים באותיות בולד:
- 6 "התובעים לא יכולים להחזיק את החבל משתי קצותיו. מחד לטעון כי
7 התקנה שקבעה עליה בתשלום החודשי ככל שתקופת המאסר בפועל
8 מתארכת מעודדת פיגועים קשים, ומאידך לטעון כי בתקופת האינתיפאדה,
9 במהלכה לא הייתה עליה בגובה התשלום, עודדו הנתבעים ביצוע פיגועים
10 קשים באמצעות התשלומים למשפחות. אף אם נבחן את טענת התובעים
11 לפיה אנשים העדיפו למכור את חירותם עבור \$300 בחודש, הרי שההיגיון
12 אומר שאדם צעיר ישאף לעשות מעשה אלימות קל ככל האפשר, לבלות זמן
13 מינימאלי בכלא במהלכו תקבל משפחתו סיוע כלכלי, ולאחר שישוחרר יוכל
14 לנסות שוב את מזלו להרוויח משכורת נאה עבור משפחתו כאדם חופשי".
- 15 1598. טענה עובדתית נוספת של הנתבעים היא כי אלה שיושבים שנים ארוכות בכלא ובני
16 משפחותיהם מקבלים סכומים גבוהים הם כ-10% מכלל האסירים בבתי הסוהר,
17 ולדברי המומחה עמאוו, הם נכלאו לפני פרוץ האינתיפאדה השניה (סעיף 669).
- 18 1599. בכל מקרה, מדגיש ב"כ הנתבעים כי לא ניתן לקשור בין התשלום לאסירים לבין טענת
19 התובעים לעניין תמריץ לבצע פיגועים, כמוסבר בסעיף 670 לסיכומים (ההדגשות
20 במקור):
- 21 "הטענה כי תשלומים למשפחות האסירים מהווה תמריץ למעשיהם נופלת
22 במבחן המציאות. על פי דברי המומחה, שלא נסתרו, הסכומים המשולמים
23 למשפחות האסירים עלו משמעותית לאחר תום האינתיפאדה השניה דווקא,
24 אולם רמת האלימות ירדה פלאים. אם הסכומים עצמם, או גובהם, היו
25 התמריץ למפגעים לוותר על חירותם, היינו צריכים לראות עליה ברמת
26 האלימות ככל שהסכומים המשולמים למשפחות עולים, אולם ההפך הוא
27 הנכון. בחינת מציאות זו גם היא שומטת את הקרקע תחת טענת התמריץ".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1600. באשר לזיקה הנטענת על ידי התובעים לכך שככל שהאסיר מרצה תקופת מאסר
2 ארוכה יותר, הסכום שהוא מקבל מהרש"פ גבוה יותר, והדבר מהווה עידוד לבצע
3 פיגועים "איכותיים" המביאים למות ישראלים, תשובת הנתבעים מופיעה בסעיף 673
4 לסיכומי הנתבעים:

5 "גם בנקודה זו תאמה עדותו של מר עג'רמי: שהמשכורת למשפחות
6 האסירים עולה עם הותק של האסיר בכלא וגובה המשכורת אינו קשור כלל
7 וכלל למעשה שביצע האסיר. העד גם הסביר את הסיבה לכך: 'בגלל
8 שהחובות שלו במשפחה שלו גדולים יותר, אנשים שהילדים שלהם גדלים,
9 המשפחות שלהם'".

10 1601. בתשובה לטענות התובעים לעניין תקנות והחלטות ממשלה פלסטיניות הנותנים
11 הטבות למבצעי הפיגועים, תשובת הנתבעים היא כי מבחינה כרונולוגית ההחלטות
12 והתקנות האמורות נחקקו שנים רבות לאחר האירועים נושא התובענות, כמוסבר
13 בסעיף 674 לסיכומים:

14 "התובעים מפנים לתקנות והחלטות ממשלה וטוענים כי גם אלו מהווים
15 תמריץ למפגעים נושא התביעות דנן. אלא שכל התקנות נחקקו שנים רבות
16 לאחר האירועים נושא התובענות. החלטת ממשלה מספר 19 בעניין מתן
17 פטור לאסירים המשוחררים מתשלום שכר לימוד בבתי הספר
18 ובאוניברסיטאות, מן הביטוח הרפואי וקורסים להכשרה אושרה בשנת 2010
19 ואינה רלוונטית לתקופה נושא התביעות; החלטת ממשלה מספר 15 בעניין
20 תקנות לאבטחת המשרות ל[אסירים] המשוחררים אושרה בשנת 2013 ואינה
21 רלוונטית לתקופה נושא התביעות; והחלטת ממשלה מספר 22 בעניין תקנות
22 הבטחת הצרכים המשפטיים של האסירים בתוך בתי הסוהר הישראליים
23 אושרה בשנת 2010 ואינה רלוונטית לתקופה נושא התביעות".

24 1602. גם בסיום פרק זה מתייחס ב"כ הנתבעים למעורבות בית המשפט בחקירה הנגדית של
25 העד עג'רמי, והעיר כי עצם השימוש במילה "פרס" בשאלת בית המשפט אל העד,
26 "מגלה דעתו של בית המשפט על הנושא ומדובר בהתנהלות בלתי ראויה המצדיקה
27 פסילה של המותב" (סעיף 675 סיפא).

28

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **כה.23.4 התייחסות לחוק הישראלי בעניין קיזוז הכספים על ידי ישראל**
- 2 1603. כזכור, לאחר שנחקק החוק להקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה
3 לטרור מהכספים המועברים אליה מממשלת ישראל, התשע"ח-2018, ניתנה על ידי
4 החלטה ביום 10.7.18, המאפשרת לב"כ שני הצדדים להשלים סיכומיהם בעניין (ראה
5 פרק כד.1.3).
- 6 1604. סיכומי התובעים בעניין זה הובאו לעיל בתת פרק כד.3.3.
- 7 1605. ב"כ הנתבעים, כאשר התייחס לחוק האמור, בפרק יט(1) לסיכומיו פתח את טיעונו
8 בדברים הבאים (סעיף 676 לסיכומים):
- 9 "בהקשר זה יצוין כי להפתעת הנתבעים ביקש המותב הנכבד מיוזמתו, את
10 עמדת התובעים לחוק להקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה
11 לטרור מהכספים המועברים אליה מממשלת ישראל, התשע"ח-2018 (להלן:
12 חוק הקיזוז) אשר נחקק לאחר הגשת סיכומיהם. יוזמה זו של המותב הנכבד
13 מצטרפת להתנהלותו לכל אורך המשפט כאשר פעם אחר פעם הנחה את
14 התובעים מיוזמתו כיצד עליהם לפעול כדי לשכנעו בתביעתם, מה עליהם
15 לטעון ואלו ראיות עליהם להגיש. גישה זו של המותב השפיעה על ההליך
16 ופגעה בזכויות הנתבעים".
- 17 1606. בעיני ב"כ הנתבעים, אין משקל משפטי לחוק הכנסת, אשר, כדבריו, כולל אמירות
18 פוליטיות. גם בעניין זה ראוי, כדי שהקורא יבין את מלוא טיעוני הנתבעים, לצטט את
19 דברי הנתבעים מילה במילה (ההדגשות במקור) מסעיפים 677-678, עמ' 187-188
20 לסיכומי הנתבעים:
- 21 "677. לגופו של עניין, הנתבעים יטענו כי עמדת המחוקק אל לה להשפיע
22 על החלטת בית המשפט בשאלה אם כספים המועברים למשפחות
23 האסירים מהווים שידול או אשרור למעשים נושא התביעות דנן.
24 אמירות פוליטיות של כנסת ישראל אינן משנות את כללי ההוכחה
25 בנזיקין. עמדת המחוקק כפי שהיא מתבטאת בדברי הסבר לחוק או
26 בלשון חוק אינה הופכת את העמדה לעובדה. אכן מהצעת החוק עולה
27 כי ככל הנראה המחוקק הישראלי סבור כך, אך אין זו עובדה
28 שפרשנות המחוקק נכונה היא ואותה עדיין יש להוכיח בראיות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 קבילות על פי פקודת הראיות במשפט. ונבהיר – העובדה שכנסת
2 ישראל קבעה בחוק כי היא רואה בכספים שמועברים למשפחות
3 אסירים וחללים תמריץ כלכלי לא הופכת את אותם תשלומים
4 לתמריץ. את השאלה האם הם מהווים תמריץ אם לאו על התובעים
5 להוכיח הן באופן כללי והן באופן ספציפי ביחס לכל מפגע ומפגע בכל
6 אחד מהתיקים דנן – האם הוא או משפחתו קיבלו תשלום והאם היה
7 זה שידול או אשרור ביחס למעשה הספציפי. אמירה של כנסת
8 ישראל איננה הוכחה עובדתית בנקודה זו. לכל היותר היא הוכחה
9 לעמדת המחוקק הישראלי בלבד.

10 יצוין כי חוק הקיזוז חוקק מתוך הנחה שגויה כי התשלומים מועברים
11 למשפחות המפגעים 'בשל היותם פעילי טרור' או 'בשל ביצוע או
12 ניסיון לביצוע עבירה' (ר' ס' 2 לחוק). אולם כפי שפרטנו בהרחבה
13 לעיל, מומחי הנתבעים הסבירו בהרחבה כי התשלומים לא מועברים
14 למשפחות האסירים מסיבות אלו. עמדת הנתבעים בסוגיה זו היא
15 שצריכה להנחות את בית המשפט הנכבד בבוחנו את הסוגיה שכן יש
16 להוכיח יסוד נפשי של הנתבעים."

17 1607. לעניין המשמעות המשפטית של החוק ויישומו על פי "המשבצות המשפטיות" של
18 פקודת הנזיקין, עמדת ב"כ הנתבעים היא זו (סעיף 680 לסיכומי הנתבעים):

19 "למעלה מן הצורך יצוין כי טענת התובעים שהושמעה בלשון רפה לראשונה
20 בסיכומי ההשלמה מיום 16.07.2018 לפיה התשלומים למשפחות האסירים
21 הופכים את המעוולים ל'שלוחים' של הנתבעים הנכנסים בגדרי ס' 14
22 לפקודת הנזיקין אין לה על מה לסמוך. התובעים לא טרחו לטעון לכל אורך
23 סיכומיהם כי יסודות הסעיף מתקיימים באופן כללי ובאופן ספציפי ביחס
24 לכל אחד מהמעוולים בכל תביעה."

25 1608. כנגד טענת התובעים כי בית המשפט בישראל חייב על פי החוק לתת משקל לחוקי
26 הכנסת, עונה ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, את הדברים הבאים (סעיף 681; ההדגשות
27 במקור):

28 "גם הפניית בית המשפט הנכבד לס' 2 לחוק יסוד השפיטה באותם סיכומי
29 השלמה אינה רלוונטית. מטרתו של הסעיף בחוק יסוד השפיטה הייתה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שבית המשפט כפוף לדין ולא לשום דבר אחר. לא ניתן לקרוא לתוכו אמירה
2 לפיה בית המשפט מחוייב לדעות ועמדות פוליטיות ששרבב המחוקק לחוק.
3 החוק קובע מה על שר הביטחון ועל ועדת השרים לעשות בהקשר לכספים
4 המוגדרים בחוק. קביעות אלו מחיבות. ס' 1 לחוק מגדיר מהי מטרת החוק
5 אך עצם העובדה שנכתב בסעיף בחוק שכספים מסוימים שולמו בזיקה
6 לטרור אינה מחייבת את בית המשפט שכן הדבר אינו הוראת חוק
7 אופרטיבית".
- 8 1609. וכך מסכם ב"כ הנתבעים את עמדתו ביחס לתשלומים למשפחות האסירים (סעיף 682
9 לסיכומים):
- 10 "לסיכום, הנתבעים הוכיחו באמצעות מומחה ועד מטעמם כי העברת
11 תשלומים למשפחות אסירים אינה מהווה שידול או אשרור למעשיהם של
12 האסירים. הן היסוד הנפשי הנדרש והן הקשר הסיבתי לא מתקיימים.
13 התובעים לא הרימו את הנטל המוטל עליהם להוכיח אחרת".
- 14 כה. 24.4 תשלומים למשפחות חללים
- 15 1610. לעניין זה מוקדש פרק כ לסיכומי הנתבעים.
- 16 1611. בסיכומיו מתבסס ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף ארנון, על תצהירו של ח'אלד ג'ברין שעבד
17 בתפקידים בכירים במוסד לטיפול במשפחות חללים. ההסבר מדוע לא הובאה כעדה
18 מנהלת המשרד או מנהלת הפרוייקט, אום ג'יהאד, הוא כי אינה מתעסקת בעניינים
19 השוטפים של המשרד (סעיף 683 סיפא לסיכומי הנתבעים).
- 20 1612. לדברי העד ג'ברין, גוף זה הוקם משנת 1968, ופועל מאז בתצורות משתנות, לשיטת
21 ב"כ הנתבעים, מדובר במוסד העוסק בעזרה סוציאלית, ובהתאם לשיטתו הוא משווה
22 אותו למוסד הישראלי הבא: "בדומה למחלקות מסוימות במוסד לביטוח לאומי
23 ישראלי" (סעיף 484 סיפא).
- 24 1613. לטענת ב"כ הנתבעים, לא ניתן לייחס את התשלומים למשפחות החללים, לא לרש"פ
25 ולא לאש"ף, שהן הנתבעות בתיק זה, שכן בתקופה הרלבנטית לתביעה המימון נעשה
26 מקרן תמיכה של בנק הפיתוח האסלאמי, כמוסבר בסעיף 685 לסיכומי התובעים
27 (ההדגשות במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "העד ג'יברין ציין בתצהירו כי דווקא בשנים הרלוונטיות לתביעות – 2001-
2 2006 הועברו התשלומים למשפחות החללים מקרן התמיכה של בנק הפיתוח
3 האסלאמי, בנק ששייך לאגודה העולמית האסלאמית שמרכזה בג'דה
4 שבסעודיה ישירות לזכאים. הפצעים באותן שנים קיבלו סכומים קצבאות
5 מקרנות אסלאמיות. לא אש"ף ולא הרשות הפלסטינית מימנו או העבירו את
6 התשלומים לזכאים בשנים אלו".

7 1614. וכאן, מציג עו"ד ארנון תיזה לפיה תשלום לשאהיד אינו כפי שכל קורא עיתון חושב כי
8 מדובר במחבל שהרג יהודים או ישראלים (כטענת התובעים), אלא כפי שנכתב על ידו
9 בסעיפי 687-688 לסיכומיו (עמ' 190):

10 "687. העד הסביר כי שאלת הגדרת אדם כחלל (שאהיד) היא שאלה
11 מורכבת ומסובכת תרבותית, חברתית ודתית. מאחר והתפיסה
12 העומדת בבסיס פעולתו של המוסד היא סוציאלית, בחר המוסד
13 הגדרה רחבה אשר מקנה זכאות גם למי שלפי חלק מהדעות איננו
14 חלל. המוסד לא עובד על פי קריטריונים מפורשים, ועל כן על פי רב
15 כאשר יש ספק אם אדם נכנס להגדרת חלל, והמשפחה מגישה בקשה
16 ועומדת בקריטריונים הסוציאליים הנדרשים, יכירו בזכאותה.

17 688. לדברי העד הגדרת 'חלל' אינה קשורה בהכרח לפעולות טרור או
18 לאלימות כנגד ישראל. העד הדגים ואמר שאוכלוסיות הזכאים
19 כוללות בין השאר משפחות של חללים פלסטינים שנפגעו במלחמות
20 האזרחים בלבנון; חללים מאנשי ביטחון מסכל שנהרגו בעימותים עם
21 החמאס; חללים פלסטינים שנפגעו בעימותים עם הצבא הירדני;
22 חללים שנכנסו בטעות לשדה מוקשים כלשהו –
23 ירדני/בריטי/ישראלי; פלסטינים שנפגעים בדרכם לקיים את מצוות
24 העלייה לרגל במכה; פלסטינים שעמדו בחזית המאבק הפוליטי
25 והמדיני לעצמאות פלסטינית ונפטרו מוות טבעי; כל מי שנפטר בשל
26 סממן כלשהו הנוגע לכיבוש הישראלי כולל כל מי שנפגע בשל עיכוב
27 בקבלת טיפול רפואי בשל מחסומי צה"ל וכיו"ב. העד הרחיב וציין כי
28 פרט לאלו, ומאחר ומדובר בהגדרה רחבה, ישנם מקרים נוספים
29 שהמוסד החליט להעניק סיוע סוציאלי כגון במקרה של משפחות 14

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרור

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הילדים שנהרגו בתאונת דרכים הקטלנית בה היה מעורב אוטובוס
2 הילדים בשנת 2012".
- 3 1615. לאחר ציטוט מדברי העד עג'רמי, מטעם הנתבעים (סעיף 689), והמומחה מטעם
4 התובעים רוני שקד (סעיף 690), מסקנת ב"כ הנתבעים היא זו (סעיף 691): "אם כן,
5 (באותה שורה).
- 6 "אם כן, אין מחלוקת כי התשלומים למשפחות החללים הם עזרה סוציאלית
7 למשפחות של חללים שהלכו לבית עולמם מסיבות שונות ולא בהכרח בהקשר
8 לפעילות טרור".
- 9 1616. לטענת הנתבעים מדובר בהיקף תשלום נמוך יחסי, והמטרה היא למנוע משיכת
10 צעירים לגורמים קיצוניים, וכן דאגה למשפחות חללים ואסירים הנמצאים במצוקת
11 עוני שיכולים היו להגיע לגופים קיצוניים שיסיתו לאלימות (ראה: סעיפים 692-693,
12 עמ' 191-192; ההדגשות במקור):
- 13 "692. העד ג'יברין הסביר כי הסכומים המשולמים על ידי המוסד נמוכים,
14 מתוך תפיסה שמדובר בתשלומים שנועדו בעיקרם למניעת עוני. שכן
15 כפי שפורט לעיל, בעיני הנתבעים, עוני הוא כר פורה למשיכת
16 צעירים על ידי גורמים קיצוניים. בהקשר זה יצוין כי מומחה
17 התובעים, מר רוני שקד, ציין בחוות דעתו: 'במבצע חומת מגן כוחות
18 צה"ל תפסו במשרדי הארגון ברמאללה חומר רב בנוגע לתמיכת
19 עיראק במתקפת הטרור על ישראל ובעיקר בהפיכתה של חזית
20 השחרור הערבית לזרוע של משטר סדאם חוסיין ביהודה [ו]שומרון
21 לצורך חלוקת מענקים כספיים לבני משפחות מחבלים מתאבדים
22 (בתחילה סך של 15,000 דולר למשפחתו של כל מחבל-מתאבד ולאחר
23 מכן 25,000 דולר לכל משפחה) ולבני משפחות 'שאהידים' שנהרגו
24 בעת ביצוע פיגועים אך שלא במסגרת פיגועי התאבדות (בסך 10,000
25 דולר לבני משפחתו של 'שאהיד' מסוג זה) לתמיכות אלו (כמו ליתר
26 התמיכות הכספיות והאחרות בפעילי טרור) הייתה לפי נסיוני
27 המקצועי (וזו הערכה המקובלת) השפעה משמעותית על נכונותם של
28 פלסטינים להשתלב בפעילות טרור בכלל, ובביצוע פיגועי
29 התאבדות... הסכומים בהם מדובר הם סכומי עתק במונחים של

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 החברה הפלסטינית ובפרט במונחים של תושבי מחנות הפליטים
2 והשכבות החלשות מבחינה כלכלית ברש"פ – מקרבים באו רבים
3 ממבצעי פיגועי ההתאבדות בפרט ומפעילי הטרור בכלל'.
4 דבריו של מומחה התובעים מצביעים על כך שהחשש העומד בבסיס
5 התשלומים למשפחות החללים מבוסס – אכן היה על הנתבעים
6 לדאוג למשפחות החללים והאסירים ממצוקת העוני שאחרת היו
7 נופלים טרף לגופים קיצוניים שיסיתו אותם לאלימות. דבריו גם
8 מחזקים את טענת הנתבעים לפיה אין צורך במבחן סוציאקונומי שכן
9 מרבית מבצעי הפיגועים באו מהשכבות החלשות מבחינה כלכלית".
- 10 1617. גם בפרק זה טוען ב"כ הנתבעים כי בית המשפט התערב בחקירת העד, לא הבין את
11 דבריו, וזאת לעומת עמדתו העקבית והבוטחת של העד. לעניין זה הוקדשו סעיפים
12 694-699, כולל ציטוטים של פרוטוקולים וזאת לאורך עמ' 192-195.
- 13 1618. גם הערות בית המשפט או שאלותיו לעד, היכן מסמכי המשרד ומדוע לא הוצגו,
14 ותשובות העד כי הם נבזזו על ידי צה"ל ב-2002, מוצג על ידי ב"כ הנתבעים כשאלות
15 לא נאותות של בית המשפט או זלזול של בית המשפט בדברי העד (סעיפים 701-700).
- 16 1619. וכך מסכם ב"כ הנתבעים את טענותיו לעניין התשלומים למשפחות החללים (סעיף
17 702, עמ' 196):
- 18 "לסיכום, הנתבעים הראו כי במועד הרלוונטי לתביעות לא הועברו תשלומים מאת
19 הנתבעים כי אם מגורמים זרים. התובעים מצדם לא הרימו את הנטל המוטל עליהם
20 להוכיח מי ממשפחות המעוולים בתביעות דנן מקבלות תשלומים, מה היסוד הנפשי
21 שבבסיס התשלומים או את קיומו של קשר סיבתי בין התשלומים לבין המעשים נושא
22 התביעות. הנתבעים מצדם הוכיחו באמצעות עד המומחה בתחום כי התשלומים לבני
23 משפחות החללים נובעים מסיבות סוציאליות שונות בהתאם לחוק בהעדר מערכת
24 הבטחת הכנסה, כפי שאותו מוסד מטפל גם בגמלאים שלא צברו פנסיה. התשלומים
25 אינם ניתנים למשפחות בשל מעשי יקיריהם כי אם בשל מותם".
- 26 "לסיכום, הנתבעים הראו כי במועד הרלוונטי לתביעות לא הועברו תשלומים
27 מאת הנתבעים כי אם מגורמים זרים. התובעים מצדם לא הרימו את הנטל
28 המוטל עליהם להוכיח מי ממשפחות המעוולים בתביעות דנן מקבלות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 תשלומים, מה היסוד הנפשי שבבסיס התשלומים או את קיומו של קשר
2 סיבתי בין התשלומים לבין המעשים נושא התביעות. הנתבעים מצדם
3 הוכיחו באמצעות עד המומחה בתחום כי התשלומים לבני משפחות החללים
4 נובעים מסיבות סוציאליות שונות בהתאם לחוק בהעדר מערכת הבטחת
5 הכנסה, כפי שאותו מוסד מטפל גם בגמלאים שלא צברו פנסיה. התשלומים
6 אינם ניתנים למשפחות בשל מעשי יקיריהם כי אם בשל מותם".

7 כה.25.4 עמדת הנתבעים ביחס לטענות התובעים כי הרש"פ אחראית

לפעולות הפת"ח

9 1620. בפרק כא של סיכומיו, מסביר עו"ד ארנון כי יש הבדל משפטי משמעותי בין אש"ף
10 רש"פ ופת"ח, גם אם בראש שלושת הגופים הללו עמד אדם אחד: יאסר ערפאת בחייו,
11 וכיום אבו מאזן.

12 1621. עו"ד ארנון מציין כי גם אם בין מבצעי הפיגועים היו אנשים המזוהים עם פת"ח,
13 עמדתו היא כי "חרף כך, ארגון הפת"ח אינו נתבע בתיקים אלו" (סעיף 703 סיפא).

14 1622. עו"ד ארנון מוסיף ומסביר את עמדתו בסעיף 705 (עמ' 197; ההדגשות במקור),
15 כדלקמן:

16 "בראיות או בסיכומי התובעים אין דיון אמתי בשאלה מדוע יש מקום להטיל
17 אחריות משפטית על הרש"פ בגין פעולות שביצעו אנשים המזוהים עם
18 הפת"ח שאינם עובדים ו/או שלוחים של הרש"פ עצמה! הנתבעים כמוכן
19 מתנגדים בתוקף לטענות אלו".

20 1623. לעניין השוני בין הרש"פ לבין הפת"ח ראה דברי ב"כ הנתבעים בסעיפים 706-707
21 לסיכומיו:

22 "706. אין מחלוקת בקרב מומחי התובעים שהרש"פ והפת"ח הינם שני
23 ארגונים שונים, שנוסדו בפערים של עשרות שנים זה מזה,
24 שמטרותיהם, מוסדותיהם ומנגנוניהם שונים בתכלית אלו מאלו.

25 707. מומחי הנתבעים הסבירו כי 'ארגון הפת"ח הוא גוף נפרד מהרשות
26 הלאומית הפלסטינית...'. פרופ' קליין פירט בחוות דעתו על כך
27 שתנועת הפת"ח נוסדה עשרות שנים לפני הקמת הרשות וכי העובדה
28 שרבים מבכירי הרש"פ הם גם בכירים בפת"ח לא מטשטשת אבחנה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 זו אלא להיפך – התקיימה יריבות קשה בין 'דור המייסדים' (כגון
2 ערפאת) ובין 'שכבת המנהיגות הצעירה'".
- 3 1624. הבחנה נוספת עליה עומד ב"כ הנתבעים היא: גם אם אנשי הפת"ח או התנזים ביצעו
4 פיגועים כלפי יהודים או ישראלים, מבקש ב"כ הנתבעים לאמץ את עמדת פרופ' קליין,
5 לפיה "גם בקרב אנשי הפת"ח לא הייתה אחידות מטרות ודעות וכי שררו מחלוקות
6 רבות בתוך הארגון פנימה" (סעיף 709 סיפא לסיכומי ב"כ הנתבעים). בהקשר זה
7 מדגיש עו"ד ארנון, כי כאשר נשאל פרופ' קליין, האם הפת"ח עבר לפעול בתוך ישראל,
8 הקפיד העד להפריד בין אנשי הפת"ח והפת"ח כארגון (סעיף 710 לסיכומי הנתבעים,
9 כולל הציטוט בעמ' 198 מהפרוטוקול מיום 21.6.17 עמ' 2988).
- 10 1625. הדברים מוקדו ולובנו בסעיפים 711-712 לסיכומי של ב"כ הנתבעים, כדלקמן
11 (ההדגשות במקור):
- 12 "711. העד הסביר שוב ושוב כי גם בתוך הארגון לא הייתה שליטה מרכזית
13 באנשי הפת"ח וכי אלה מבניהם שביצעו פיגועים לא עשו זאת
14 בהוראת מפקדיהם, אלא היו אלה יוזמות פרטיות שלהם. העד חזר
15 על עמדתו זו לכל אורך הדיונים.
- 16 712. העובדה שבהכרעת הדין של מרואן ברגותי נכתב 'עבר הפת"ח לפעול
17 בתוך ישראל' אינה עומדת בסתירה לדברי העד. הכרעת הדין לא
18 התיימרה להכריע או אף להיכנס לדקויות אלה – דהיינו אם הכוונה
19 לפת"ח כארגון או להתארגנויות הפת"ח העצמאיות – שגם הן
20 מוזכרות בהרחבה בהכרעת הדין. קו חקירה זה של ב"כ התובעים לא
21 הועיל להם במאומה (ר' עמ' 2988 לפרו' ואילך).
- 22 1626. גם בתת נושא זה, המשיך עו"ד ארנון באותו קו ומצא כי באחת משאלות בית המשפט
23 המתייחס לשאלה האם מרואן ברגותי היה מנהיג הפת"ח, נקט בית המשפט בלשון
24 שאינה מקובלת על ב"כ הנתבעים, בכך שהסתמך על משפט בודד מתוך הכרעת הדין
25 של מרואן ברגותי, בעוד שלשיטת ב"כ הנתבעים, בהכרעת הדין קיימות קביעות מהן
26 עולה כי לברגותי לא הייתה שליטה מוחלטת על הארגון (סעיף 715 סיפא לסיכומי
27 הנתבעים). בעניין אחרון זה, לאחר ציטוט של דברי פרופ' קליין על מרואן ברגותי (סעיף
28 716), כתב ב"כ הנתבעים על בית המשפט את הדברים הבאים (סעיף 717 לסיכומי
29 הנתבעים):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "הפליאה שהביע בית המשפט בשאלה הנ"ל (על כך שברגותי הוא
2 אופוזיציונר לערפאת) מעידה כי בית המשפט נשען על דעות מוקדמות, על
3 ידיעות פרטיות בלתי מבוססות ועל תמונת מצב שהתגבשה בראשו בכל הנוגע
4 לעניינים נושא תביעות אלו. הנתבעים שבים וטוענים כי אל לו לבית המשפט
5 להיכנס לסוגיות מורכבות אלו ולקבוע בהן מסמרות שכן הראיות שהובאו
6 בפניו בנושאים אלו אינן מתחילות להקיף את מכלול העניינים הנחוצים
7 לצורך מתן הכרעה בשאלתם הכללית של התובעים".
- 8 1627. התיזה של עו"ד ארנון לפיה אין להטיל אחריות בנוזיקין על גוף אחד שהאנשים
9 המועסקים בו ביצעו מעשים כלשהם, אלא אם כן הוכח כי הייתה זאת במסגרת
10 עבודתם, נכתבה בלשונו בסעיף 718, והיישום הינו בסעיף 719 (שני הסעיפים מצוטטים
11 להלן):
- 12 "718. הנתבעים יחזרו ויטענו כי בדיוק כפי טענתם בנוגע ליחסים בין
13 הרש"פ לאש"פ (על כך בהמשך), הרי שחפיפה במטרות או
14 באידאולוגיה או אף בבעלי תפקידים בין שני גופים אינה יכולה
15 לשמש בסיס להטלת אחריות על גוף אחד למעשיו של משנהו, בוודאי
16 לא באופן גורף. חפיפה במטרות, באידאולוגיה או בבעלי תפקידים
17 אינה יכולה להפוך אנשים למועסקים ולעובדים של גוף אחד, כאשר
18 אין כל יחסי עובד ומעביד ביניהם, והתובעים לא הוכיחו כי התקיימו
19 המבחנים המקובלים לקיומם של יחסי עובד ומעביד בין הרש"פ
20 והפת"ח.
- 21 719. ויודגש, העובדה שפעילי פת"ח, ואפילו בכירים, הועסקו בתפקידים
22 שונים ברשות הפלסטינית אין בה כדי לחייב את הרשות הפלסטינית
23 באחריות למעשיהם של פעילי פת"ח אחרים שאינם מועסקים על ידי
24 הרשות".
- 25 1628. גם במישור זה (בדומה לטענות משפטיות בסוגיות קודמות, כפי שהובא לעיל), מבקש
26 ב"כ הנתבעים כי בית המשפט יתבונן על אש"פ ורש"פ ועל מנהיגיו בדומה למנהיגים
27 שהיו למנהיגי הישוב היהודי בתקופה שקדמה להקמת המדינה או למצב של היחס בין
28 מפלגות פוליטיות לבין השלטון במדינת ישראל. יש שיאמרו כי הדברים מקוממים.
29 מכל מקום, בית משפט זה בוחן כל טענה לגופה ועל כן ראיתי לנכון להביא את הטענות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 במלואן, ככתבן וכלשונון כפי שנכתבו על ידי ב"כ הנתבעים בסעיפים 720-724 לסיכומי
2 הנתבעים:

3 720". עוד ויודגש – איש פת"ח הוא מי שמזהה את עצמו כתומך התנועה,
4 בדיוק כפי שפעיל 'ישראל ביתנו' או 'פעיל ליכוד' עשוי לכנות את
5 עצמו או להיות מכונה על ידי אחרים. אין לבלבל בין 'פעיל פת"ח' או
6 'איש פת"ח' לבין מי שמועסק על ידי ארגון הפת"ח, בדיוק כפי שאין
7 לבלבל בין 'פעיל הבית היהודי' לבין מי שמועסק בתפקידים שונים
8 במנגנוני מפלגה זו. רוב אוכלוסיית הרש"פ מזדהה עם מפלגה או
9 תנועה כזו או אחרת ולכן רוב האזרחים הם או 'אנשי פת"ח' או 'אנשי
10 חמאס' או 'אנשי החזית העממית' וכו'. כינויים אלה אינם יוצרים
11 קשרים משפטיים כלשהם בינם ובין תנועות אלו כמובן ואין כל סיבה
12 להטיל אחריות על תנועות אלו בגין מעשיהם. ולכן, בכל מקום
13 שמוזכר בראיות שהוגשו בתיקים אלו למשל הכינוי 'איש פת"ח', אין
14 הכוונה בהכרח לאדם המועסק על ידי התנועה שקיימת לגבי מעשיו
15 שאלה של אחריות שילוחית ויש לבחון את העניין נקודתית בכל
16 מקרה ומקרה. דומה היה במהלך הדיונים כי המותב הנכבד אינו
17 מודע לאבחנה זו כלל.

18 721. גם הטענה לפיה מאחר שערפאת שימש במקביל כראש הרש"פ
19 וכראש הפת"ח, ומאחר שברגותי היה חבר בפת"ח, אזי יש לחייב את
20 הרשות הפלסטינית בגין מעשיו של ברגותי, משולה לחיובה של
21 מדינת ישראל בגין מעשים של חבר מרכז ליכוד, גם אם העומד בראש
22 מפלגת הליכוד הוא ראש ממשלת ישראל, שאף תמך (לצורך הדוגמא)
23 בהזדמנות כזו או אחרת באותו חבר מרכז ליכוד סורר שהסב נזקים
24 למאן דהו!

25 722. הדבר דומה ליחסים ששררו בין מדינת ישראל ומפלגת מפא"י בזמנו.
26 מפא"י הייתה במשך שנים רבות מפלגת השלטון הגדולה, כאשר
27 בראש המפלגה ובראש הממשלה עמד אותו אדם – דוד בן גוריון. גם
28 במפא"י צמחה אופוזיציה פנימית (סיעה ב'), שחלקה על בן גוריון
29 בעניינים שונים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 המקרה הפלסטיני דומה למקרה הציוני – בהבדל מכריע אחד: כושר
2 המנהיגות, היעילות והשליטה של בן גוריון עלו בהרבה על אלו של
3 ערפאת ומכאן גם הציות להכרעות המנהיג כאשר רמת הציות
4 להכרעות בן גוריון הייתה גבוהה בהרבה מאלו של ערפאת.
- 5 724. בכל מקרה, לא הייתה מתקבלת על הדעת קביעה שיפוטית שתחייב
6 את מדינת ישראל בשל פעולה של פעיל מפלגת מפא"י, בכיר ככל
7 שיהיה, אך ורק בשל קיומה של חפיפה רבה ברמה האישית בבעלי
8 התפקידים בשני המוסדות ורק בשל העובדה שבראש שני הגופים
9 עמד אותו אדם."
- 10 1629. יישום "תקדימים היסטוריים" אלה מובא על ידי ב"כ הנתבעים בסעיפים 725-727
11 רישא לסיכומי הנתבעים, עמ' 201; ההדגשות במקור:
- 12 725" הפת"ח לא שולט מבחינה ארגונית על הרשות הפלסטינית, אלא
13 היווה בתקופות הרלבנטיות רוב במוסדותיה. יש בכך כדי להקנות לו
14 שליטה פוליטית ותו לא. הפת"ח אינו אורגן של הרש"פ, הוא לא זרוע
15 שלה, לא קיימים ביניהם יחסי שליחות. אלה הם שני גופים שונים
16 שקיימת ביניהם חפיפה פרסונאלית מסוימת ותו לא.
- 17 726. יצוין כי בהכרעת הדין בעניינו של מרואן ברגותי לא נזכרים היחסים
18 בין הרש"פ לפת"ח ולא נקבעו בה כל ממצאים לגבי הרשות או
19 תמיכתה בטרור ולכן לא ניתן להסתמך עליה לצורך קביעת ממצאים
20 כלשהם בנוגע ליחסים בין הרש"פ לפת"ח.
- 21 727. יצוין כי גם בסוגיה זו היה ברור כי בית המשפט גיבש את דעתו כבר
22 במהלך הדיונים וכי הוא אינו עומד כלל על ההבדל המהותי בין שני
23 גופים אלו. כך, בחקירתו של רוני שקד, נשאל הנ"ל, ביחס לסעיף
24 בחוות דעתו בו תאר דיווח באתר של משרד נציבות הקשרים
25 הלאומיים של פת"ח, האם בראייתו משרד זה מחייב גם את הפת"ח,
26 את אש"פ ואת הרש"פ...".
- 27 1630. לאחר הבאת עמודים שלמים של חקירות העדים, כולל שאלותיי כלפי העדים, טוען
28 ב"כ הנתבעים כי ניסיונם של התובעים לטשטש את ההבדלים בין הרש"פ לבין אש"ף
29 נכשל ולא כל מה שאומר איש פת"ח מחייב את הרש"פ (סעיף 728), כאשר לטענת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הנתבעים, המצב הוא זה (סעיף 729; ההדגשה במקור): "ברי אם כן כי מעשים שעשו
2 אנשי פת"ח, או המזוהים עם ארגון זה, בכובעם הזה – אינם מחייבים את הרש"פ,
3 בוודאי כל עוד הם אינם מועסקים גם אצל רש"פ".
- 4 1631. בסעיף 730 מתייחס ב"כ הנתבע לכך שהיו שרים ברש"פ שלא היו שייכים לפת"ח, וזאת
5 לדבריו עובדה העומדת בסתירה "לתפיסתו הדיכוטומית של בית המשפט לפיה כדי
6 להתקבל לרש"פ צריך להיות איש פת"ח" (סעיף 730 רישא).
- 7 1632. ובכך מסיים ב"כ הנתבעים את תת פרק זה (סעיף 731 לסיכומים):
8 "לסיכום יטענו הנתבעים כי אין מקום לייחס באופן גורף מעשים של אנשי
9 פת"ח, או אנשי גדודי חללי אל אקצה או כל גוף אחר שלגביו נטען כי הוא
10 משויך לפת"ח, שאינם אוחזים תפקיד ברש"פ, לרשות הפלסטינית. הרש"פ
11 והפת"ח אינם היינו הך ואם סבורים התובעים כי הפת"ח אחראי לארועים
12 נושא התביעות, אזי היה עליהם לצרפו כנתבע".
- 13 כה. 26.4 חוות דעתו של פרופ' מנחם קליין מטעם הנתבעים
- 14 1633. פרופ' מנחם קליין הוא איש אקדמיה, ובפרק כב לסיכומי הנתבעים מבקש עו"ד ארנון
15 להציג את מלוא המורכבות של עדותו של פרופ' קליין, ולשכנע את בית המשפט כי יש
16 לאמץ את דבריו, ולהעדיפם על פני המומחים מטעם התובעים.
- 17 1634. גם כאן מוטחים דברים כלפי בית המשפט כאילו יש לבית המשפט דעות קדומות ביחס
18 לחלק מהסוגיות השנויות במחלוקת, ולדברי ב"כ הנתבעים, מן הראוי להתבונן בחוות
19 דעתו ובעדותו של פרופ' קליין באופן פתוח ובנפש חפצה וכי אם בית המשפט יעשה כן,
20 יגיע למסקנות הנכונות, דהיינו: אלה של הנתבעים.
- 21 1635. בשאלה ההיסטורית הראשונה השנויה במחלוקת, דהיינו למה פרצה האינתיפאדה,
22 מוצגת עמדת פרופ' קליין בסעיף 734 לסיכומי הנתבעים, כדלקמן:
- 23 1636. "כך למשל כשנשאל המומחה (שוב, על ידי בית המשפט) אם 'האינתיפדה הייתה קורית
24 גם בלי שרון', הסביר המומחה: 'אתה מחבר בין דברים שעל פי המחקר שלי מתחברים
25 אחרת'. העד הסביר שביום 13.9.99 תמו 5 השנים של תקופת הביניים על פי הסכמי
26 אוסלו ומאחר שלא הושג הסכם קבע כצפוי, הודיעו הפלסטינים שהם יכריזו על
27 עצמאות. ראש ממשלת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1637. דאז, אהוד ברק, הודיע בתגובה כי 'אם ככה יקרה אנחנו נכנס ואנחנו לא נרשה לזה
2 לקרות'. הפלסטינים התכוננו לפיכך למקרה שישראל תכנס 'כדי לסכל את העצמאות
3 הזאת שתוכרז'. פרופ' קליין הסביר כי המציאות מורכבת מאד ולא ניתן לדעת 'האם
4 האינתיפדה הייתה פורצת אלמלא עליית שרון כי היה איזה התמרמרות על הכיבוש או
5 משהו כזה? אי אפשר לדעת...".
- 6 1638. לשיטת ב"כ הנתבעים, יש לתת משקל גדול יותר לחוות דעתו של פרופ' קליין המסתכל
7 על התמונה הכוללת במבט אקדמי, ולהעדיפה על פני דברים שנאמרו מפי מרואן
8 ברגותי, כמודגם בסעיף 736 ו-738 לסיכומי הנתבעים:
- 9 "736. המומחה נשאל מדוע מרואן ברגותי אומר שהאינתיפדה הייתה
10 קורית ממילא והוא ענה: 'אני לא חייב לקבל כל דבר שהוא אומר...'
11 ובאותה נשימה הסביר כי גם האמירה מתוך הכרעת הדין של ברגותי,
12 שלכאורה הובאה מפיו (דבר שאיננו בידיעת בית משפט זה) נתונה
13 לפרשנות – 'האם הוא התכוון אינתיפדה אלימה? אינתיפדה לא
14 אלימה'. בחקירתו החוזרת הרחיב העד בנושא זה והסביר, מה שהפך
15 כמעט לידיעת הכלל, כי 'אינתיפדה היא התעוררות, התנגדות,
16 התקוממות. היא יכולה להעשות בדרכים אלימות והיא יכולה
17 להעשות בדרכים אחרות'."
- 18 738. פרופ' קליין הסביר כי את האמירות של ברגותי (ולצורך העניין גם
19 את האמירות של כל אדם אחר בתפקידי מפתח בכל ארגון שהוא
20 שהתבטא בנושא) יש לקחת בערבון מוגבל וזאת לאור הנסיבות בהן
21 נאמרו:
- 22 'בזכרון הדברים הוא לא יכול לבוא ולומר אני לא מפקד כשהוא נמצא
23 במעצר בידי האויב שלו והאויב שלו רוצה להוכיח, רוצה לקחת אותו
24 לאיזה התכחשות לפקודיו'."
- 25 1639. והכל על בסיס ההנחה כי יש עדיפות מובנית לכישוריו של חוקר אקדמי והיסטוריון,
26 כמוסבר על ידי ב"כ הנתבעים, תוך ציטוט מדברי פרופ' קליין, כדלקמן (סעיף 737
27 לסיכומי הנתבעים):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "ניסיונם של התובעים לפשט את העובדות המורכבות וההיסטוריות שבתיק
2 זה – אין ליתן לו יד ואין לדון כלל בטענות אלו. בית המשפט אינו בעל כלים
3 להכריע בשאלות אלו ואין זה ראוי שבית המשפט יפסוק בהן. כפי שאמר
4 פרופ' קליין:
5 'אתה צריך להבין שחוקר אקדמי והסטוריון מסתכל על הנסיבות, לא
6 רק על הטקסט היבש המילולי אלא נסיבות...'"
- 7 1640. בכל מקרה, לשיטת ב"כ הנתבעים, אין ללמוד מהכרעת הדין בעניין מרואן ברגותי
8 דברים לחובת הרש"פ או אש"ף, כאמור בסעיף 740, שכן הכרעת הדין לא התיימרה
9 לדון בנושאים הנזיקיים או באחריות הרש"פ, ועסקה בעניינים אלה כעניין טפל וכרקע
10 כללי ולכן לא ניתן לראות באמירות כאלה או אחרות מהכרעת הדין, קביעות שהן ראייה
11 לכאורה לתיקי הנזיקין שבפנינו (סעיף 741).
- 12 1641. כל זאת, לעומת דברי החוקר האקדמי פרופ' קליין, שדבריו צריכים להיות ראה
13 מחייבת, כפי שמסביר ב"כ הנתבעים לשיטתו (סעיף 742):
- 14 "נקודת המבט של המומחה רחבה ושונה מזו של צוות השופטים שהכריעו
15 בתיקו הפלילי של ברגותי, שנתנו את פסק דינם אך ורק על סמך ראיות
16 התביעה שהונחו בפניהם באותו מקרה, ולא שהובאו בפניהם כל ראיות
17 נגדיות. ראיות התביעה שהונחו בפניהם היוו קובץ עובדות שאספה התביעה
18 הכללית, בהסתמך על מה שסברה שיהיה נחוץ לה לצורך הרשעה בעבירות
19 הספציפיות. הא ותו לא".
- 20 1642. לכך יש גם הסבר נוסף מפי ב"כ הנתבעים (סעיף 744 לסיכומי הנתבעים):
- 21 "מומחה אקדמי אינו מוגבל בכמות המקורות העומדים לרשותו והם יכולים
22 להיות מגוונים ורבים יותר מאשר אלה העומדים בפני מותב פלילי. גם נושאי
23 המחקר שלו אינם מוגבלים והוא קובע אותם לעצמו".
- 24 1643. ב"כ הנתבעים התמודד גם עם תשובות המומחה מטעמו לשאלות ב"כ התובעים לעניין
25 מעמדו של מרואן ברגותי, וכותב את הדברים הבאים (סעיפים 747-748, עמ' 209-208
26 לסיכומי הנתבעים, ההדגשות במקור):
- 27 "747. לדוגמא, ב"כ התובעים מתאמץ בחקירתו לחלץ מן המומחה 'הודאה'
28 כי ברגותי היה 'מנהיג השטח של הפת"ח בגדה ואחראי על הפעילות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הצבאית של הפת"ח בכל שטחי הגדה' (כפי שנכתב בהכרעת הדין).
2 העד הסביר את מורכבות המציאות כך שהיררכית אכן זה היה
3 תפקידו, אולם בפועל מדובר בהכללה, שכן הייתה יריבות פנימית
4 ופיצול. לדבריו: "ש בזה מן האמת, אין בזה את כל המציאות
5 ההסטורית... שהיא יותר מורכבת". (בהמשך אותו פרוטוקול
6 התייחס העד למורכבות ולאי דיוקים הרבים שמצאו דרכם אל הכרעת
7 הדין של ברגותי ובית המשפט מוזמן להתרשם מכך).
- 8 **748.** נדמה שבמשפט קצר זה מתמצה המשפט כולו – גרסתם של כל חוות
9 הדעת של התובעים אינן מתייחסות כלל, ולמעשה אף אינן מזכירות,
10 את המורכבות הנ"ל, או את המורכבות ביחס לכל נושא ונושא שעלה
11 במהלך הדיונים בתיקים אלו, ובכך חטאו. לא ניתן להסתמך על חוות
12 דעת אלו, המציגות תמונה פשטנית וחד ממדית של המציאות
13 ומתעלמות מן המציאות המורכבת ששררה בשטח".
- 14 1644. ב"כ הנתבעים מאשר שהמומחה מטעמו לא התיימר לחקור ולא חקר את הפן הצבאי
15 של הפיגועים או את מימונם, ולכן מבקר הוא את ב"כ התובעים שהקדיש שעות רבות
16 לשאלות בנושאים אלה בחקירתו הנגדית של העד פרופ' קליין. לשיטת ב"כ הנתבעים,
17 טקטיקה כזו של ב"כ התובעים בסופו של דבר לא סייעה לו כלל (סעיף 749 לסיכומי
18 הנתבעים).
- 19 1645. כאשר יש סתירה או "מחלוקת" בין ברגותי לבין פרופ' קליין, מציג עו"ד ארנון, ב"כ
20 הנתבעים את עמדתו כאשר הוא מסביר שבית המשפט, כלשונו, "נפל למלכודת שטמנו
21 לו התובעים" (סעיף 750; ההדגשה במקור):
- 22 "דבריו של בית המשפט באותו דיון ממש המחישו כי בית המשפט עצמו נפל
23 למלכודת שטמנו לו התובעים ושוב עשה שימוש בתפיסה מוקדמת שלו. כך,
24 בית המשפט שאל את פרופ' קליין: 'מה אני צריך לעשות עכשיו? להגיד אותו
25 נתבע יהיה פטור מלשלם פיצוי לאותו משפחת נרצחים בגלל שפרופ' קליין
26 בידע האקדמי שלו סבור שהוא יודע יותר טוב מברגותי מה האמת'. עם כל
27 הכבוד, בית המשפט לא צריך להכריע בין ברגותי לבין קליין. השניים לא
28 נמצאים בעימות זה מול [זה] בהליך דנן. בית המשפט צריך לתת להכרעת דין
29 במשפט שהתבסס כולו על הודעות משטרה וזכ"ד של שב"כ ולא על עדויות,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 והתמקד בפן הפלילי ולא באזרחי, את המשקל המתאים לה בתביעה היחידה
2 מבין התביעות דנן שמרואן ברגותי נתבע בה. ולתת לחוות דעתו המלומדת של
3 פרופ' קליין, המצביעה על מורכבות המציאות שהביאה בין השאר להכרעת
4 דין זו, את המשקל הראוי לה".
- 5 1646. בהמשך לאורך כעשרה סעיפים מסביר ב"כ הנתבעים מדוע שאלות ב"כ התובעים בדבר
6 חוסר התאמה בין עדות פרופ' קליין לבין הכרעת הדין בעניין ברגותי או בעניין שובכי,
7 אינם רלבנטיים (סעיפים 751-759 לסיכומי הנתבעים).
- 8 1647. וכך מתמודד ב"כ הנתבעים עם טענת התובעים כי רכישת הנשק אושרה על ידי ערפאת,
9 בניגוד לדעת המומחה פרופ' קליין, כדלקמן (סעיף 760 רישא, עמ' 211; ההדגשות
10 במקור):
- 11 "האם העובדה שערפאת אישר רכישת כלי נשק עומדת בסתירה לטענתו של
12 המומחה בחוות דעתו כי ערפאת לא שלט שליטה מוחלטת באנשיו? וודאי
13 שלא. ולכן, היכולת להסיק מקו שאלות זה מסקנות כלשהן – אינה קיימת".
- 14 1648. ב"כ הנתבעים מצטט בהסכמה את דברי פרופ' קליין, האומר כי היסטוריון של העת
15 הנוכחי חושד בכל דבר שבא לפניו, כולל הכרעת דין, כי במחקר יש לשאול מי כתב מה
16 ומה היו האינטרסים שלו (סעיף 762 לסיכומי הנתבעים, הכולל ציטוט מדברי העד
17 פרופ' קליין בעמ' 3170 לפרוטוקול).
- 18 1649. נימוק נוסף אשר לשיטת ב"כ התובעים מצדיק העדפת דברי המומחה על פני הכרעות
19 דין של בתי משפט צבאיים מובאת בסעיף 763 לסיכומיו:
- 20 "כאמור, אין ספק שנקודת המבט של בית המשפט הצבאי הפלילי ביחס
21 לעבירה ספציפית שהוא דן בה התחומה במקום וזמן מצומצמת בהרבה מן
22 היריעה הנפרשת כאן. אותן ערכאות לא התיימרו לעסוק כלל בסוגיות כלליות
23 ורחבות וקיבלו כפשוטן עובדות שנכתבו בכתבי האישום (זאת גם אם ייקבע
24 בניגוד לעמדת הנתבעים כי הכרעות הדין הללו קבילות כראיה בתיקים
25 שבפנינו). הנאשמים ברוב המקרים הודו בכתבי האישום כלשונם, במסגרת
26 עסקת טיעון – ועל כן ממילא לא ניתן לומר כי מתקיים כאן הרציונל של ס'
27 42א' – דהיינו כי הקביעות בפסק הדין נעשו מתוך חקירה ובדיקה
28 מעמיקות".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1650. נושא נוסף שמבקש ב"כ הנתבעים כי אאמץ את דברי המומחה, וזאת בסוגיית הקשר
1 והחברות בין ערפאת לבין ברגותי. לדברי עו"ד ארנון, יש להעדיף את עמדת פרופ'
2 קליין, לפיה גם אם בעבר היו ערפאת וברגותי "חברים" לא מן הנמנע כי התגלעו
3 ביניהם חילוקי דעות קשים, במיוחד נוכח התקופה והאירועים הקשים (סעיפים 765-
4 766 לסיכומי הנתבעים). ב"כ הנתבעים חוזר גם בנקודה זו לתיזה הכללית שלו לפיה
5 בית המשפט אל לו להיכנס לסוגיות אלו ולקבוע בהן מסמרות כי קשה להקיף את כל
6 מכלול העניינים הדרושים להכרעה בנושאים כאלה (סעיף 767 לסיכומים).
7
1651. לדברי ב"כ הנתבעים, יש לקבל את הסברו של פרופ' קליין כי אין צורך שיפגוש את
8 מרואן ברגותי כדי לבצע מחקר הקשור אליו וזאת לאור הפגמים המתודולוגיים של
9 ראיונות אישיים, שבגינם החליט שלא לראיין את מרואן ברגותי (סעיף 769 לסיכומי
10 הנתבעים).
11
1652. ככל שהמדובר במעורבות ערפאת בטרור, מבקש ב"כ הנתבעים כי אאמץ את חוות
12 דעתו של פרופ' קליין גם אם יש מומחים אחרים החולקים עליו, כפי שנכתב בסעיף
13 771 לסיכומי הנתבעים, עמ' 215-214.
14
1653. כאשר הוצגה בפני פרופ' קליין עמדתו של פרופ' שלמה בן עמי, שר לשעבר, שפרופ'
15 קליין היה עוזר שלו, ועמדה זו עומדת בסתירה לדעתו של פרופ' קליין, מסביר את
16 הדברים עו"ד ארנון, תוך ציטוט גם מדברי פרופ' קליין, באופן הבא (סעיפים 772-773
17 לסיכומי הנתבעים; ההדגשות במקור):
18
- "772. גם ניסיונם של התובעים לעמת את העד עם דברים שאמרו מומחים
19 אחרים בתחום כגון פרופ' שלמה בן עמי (שגם המומחה עצמו ציטט
20 מתוך דבריו בחוות דעתו) שאמר לטענת התובעים כי ערפאת הפעיל
21 'לחץ מדיני וטרור במינונים שונים' – לא סייע להם. פרופ' קליין אמר
22 כי הוא מכיר את הביקורת של פרופ' בן עמי על ערפאת וכי הוא לא
23 מסכים עם דבריו:
24**
- 'הוא עושה את זה אחרי שהוא פרש מתפקידו, אחרי שהוא
25 כתב את אכזבתו אולי מהמשא ומתן, אבל כבר, אני אומר שוב,
26 בזמן אמת, בוודאי שהיום במבט לאחור אני חולק עליו'.
27**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **גם קו חקירה זה הוביל את התובעים למבוי סתום. העובדה שפרופ'**
2 **קליין שימש בתקופה מסוימת כעוזרו של פרופ' בן עמי אינה אומרת**
3 **שהוא חייב להסכים עם כל עמדותיו! כמו כן, פרופ' קליין הסביר**
4 **שהאמרות שיוחסו לפרופ' בן עמי נאמרו על ידו בתקופה מאוחרת**
5 **יותר, כשהתאכזב מכישלון המו"מ. פרופ' קליין התייחס באריכות**
6 **לכל משפט וחצי משפט מתוך הדברים של פרופ' בן עמי והסביר מדוע**
7 **הוא אינו מקבל אותם, עניינית ואף הוסיף: 'אני הייתי שמח מאד**
8 **להתווכח עם שלמה בנושא...'. הסבריו היו מעמיקים ורציניים ולא**
9 **נסתרו".**
- 10 1654. אשר למקורות המידע ששימשו את פרופ' קליין במחקריו, וטענת ב"כ התובעים מדוע
11 פרופ' קליין לא ביקש תיעוד מהרשות הפלסטינית (שהוא עד מומחה מטעמה), מציג
12 עו"ד יוסף ארנון את העמדה הבאה ביחס למומחה פרופ' קליין (סעיף 775, עמי
13 215-216, ההדגשות במקור):
- 14 **"התובעים טוענים כנגד חוות דעתו של פרופ' קליין כי הנ"ל לא פנה, לצורך**
15 **מחקריו או לצורך הכנת חוות דעתו, לבקש תיעוד מהרשות הפלסטינית לגבי**
16 **מניעת פיגועים, רכישות נשק, רשימות אסירים, מעורבות שוטרים בפיגועים**
17 **וכו'. לטענת הנתבעים – אין בכך דבר ואין בכך כדי לפגום במשקל חוות הדעת**
18 **כהוא זה. פרופ' קליין חזר ואמר לאורך כל הדיונים כי הוא חוקר מדיני ולא**
19 **חוקר צבאי. הפריזמה דרכה הוא בוחן את המאורעות ומסיק מסקנות שונה**
20 **מזו של מומחי התובעים שהינם 'אנשי השטח'. המומחה הכין את חוות דעתו**
21 **על סמך מחקריו לאורך שנים רבות (חלקם פורסמו), על סמך ראיונות**
22 **ומפגשים, על סמך מחקרים של אישים, גופים וחוקרים בעלי שם בארץ**
23 **ובעולם".**
- 24 1655. לשיטת ב"כ הנתבעים, דווקא הרקע והמתודה של חוות דעתו של פרופ' קליין, "חזקה
25 יותר" מחוות הדעת של המומחים מטעם התובעים, כאמור בסעיף 776 לסיכומי
26 הנתבעים:
- 27 **"ואם כבר במשקל עסקינן, חוות דעתו של פרופ' קליין הינה בוודאי**
28 **אובייקטיבית יותר מזו של כל מומחי התובעים גם יחד – שהינם כאמור אנשי**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הממסד המודיעיני/ביטחוני של ישראל, והאוחזים בתזה דמונית ופשטנית
2 כנגד הנתבעים – האויב".
- 3 1656. ב"כ הנתבעים מזכיר את החלטת בית המשפט המחוזי במחוז מרכז בפרשת הראל, שם
4 יש התייחסות לחוות דעתו של פרופ' קליין, ומוצגת התיזה שלו לפיה לרש"פ לא היו
5 אמצעי שליטה באזור, לא היו לה חוליות עצמאיות והיא לא יזמה את האינתיפאדה
6 (סעיף 777 לסיכומי הנתבעים).
- 7 1657. וכך מסתיים פרק זה הדין בעניינו של פרופ' קליין, כאשר מתוחמת בו מטרת חוות
8 הדעת, ומוסבר מדוע יש בה מעלות רבות המצדיקות את אימוצה על ידי בית המשפט
9 (סעיפים 778-781, עמ' 217-216; ההדגשות במקור):
- 10 "778. חוות דעתו של המומחה לא התיימרה לעסוק בהרחבה בסוגיה של
11 פעולות ספציפיות למניעת טרור, וככל שעשתה כן, היה הדבר
12 בשוליים או כאשר הנושא עלה באופן כללי. בנושא זה הגישו
13 הנתבעים את חוות דעתו של ד"ר אלמסרי.
- 14 779. התייחסותם (הקצרה) של התובעים בסיכומיהם לחוות דעתו של
15 פרופ' קליין תחת הפרק 'האם עשו הנתבעים 1 ו-2 כדי למנוע פעולות
16 טרור?' עוסקת אך ורק בהעדרם של נתונים ספציפיים ביחס לפעולות
17 למניעת טרור שביצעו הנתבעים. והרי אין בכך דבר. חוות דעתו של
18 פרופ' קליין, כפי שאמר בעצמו ואף נטען בסיכומים אלה לעיל, לא
19 התיימרה לעסוק בפן הצבאי של סיכול ומניעת טרור. המומחה ביסס
20 את חוות דעתו על מחקריו הרבים לאורך שנים ועל ראייתו הכוללת
21 את הגופים הפועלים במרחב הפלסטיני, מהקמתם ועד התקופה
22 הרלבנטית, בראייה מדינית מקיפה, וזאת בהתייחס לאינטרסים
23 שלהם, להצהרותיהם ולמעשיהם.
- 24 780. חוות דעתו של פרופ' קליין נועדה לשמש חוות דעת נגדית לחלקים
25 רבים של חוות דעת התובעים, על ראייתם הפשטנית והחד ממדית,
26 אך לא לכל חלקיהם.
- 27 781. מאידך, התובעים לא התייחסו בסיכומיהם כלל לויכוחים הרחבים
28 ולמחלוקת שנפרשה בין המומחים שלהם ובין פרופ' קליין. ומכאן
29 עולה השאלה – אם התובעים סבורים כי חלקים כה רחבים בחוות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הדעת אינם חשובים דיים כדי להתייחס אליהם בסיכומים, מדוע
2 טרחו וכללו אותם בראיותיהם מלכתחילה!?"
- 3 **כה.27.4 הקשר של מרואן ברגותי לטענה הכללית**
- 4 1658. בתחילת פרק זה של סיכומי הנתבעים (פרק כג) מדגיש ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, כי
5 מרואן ברגותי נתבע באופן אישי אך ורק בת.א. 2301/08 (פרק יז לעיל), ולעניין זה
6 יידרש ב"כ הנתבעים בחלק הפרטני (סעיף 782 לסיכומים).
- 7 1659. מכל מקום, הטענה הכללית של התובעים, כאילו בגלל תפקידו הבכיר בפת"ח, ברגותי
8 הינו מייצג של עמדת ערפאת, הרש"פ ואש"ף, לשיטת הנתבעים "אין בה כדי לחייב את
9 הנתבעים בגין פעולותיו של הנ"ל, לאור כך שאין מחלוקת כי הוא לא היה בעל תפקיד
10 ברשות הפלסטינית" (סעיף 783 סיפא).
- 11 1660. הנתבעים חוזרים על טענתם הדיונית-ראייתית, לפיה הכרעת הדין בעניין ברגותי אינה
12 קבילה להגשה בתיקים שבהם הוא איננו נתבע, וזאת בנוסף לכך שהכרעת הדין אינה
13 מחייבת את הרש"פ, שכן המעשים שנעשו ("ככל שנעשו", כלשון ב"כ הנתבעים) היו
14 במסגרת תפקידו של מרואן ברגותי בארגון הפת"ח (סעיף 784 לסיכומי הנתבעים).
- 15 1661. ב"כ הנתבעים אינו מקבל את עמדתו בהחלטה בפרשת בן שלום לגבי מעמדו של מרואן
16 ברגותי, והוא חוזר על ההשוואה בין המצב בתיק זה לבין המצב בישראל ("קביעה זו
17 מתעלמת לחלוטין מההבחנה בין הפת"ח והרש"פ, והיא דומה לחיוב מדינת ישראל
18 בנזיקין על מעשיו של חבר מפלגת הליכוד" – סעיף 785 סיפא). לטענת הנתבעים,
19 הציטוטים בפרשת בן שלום מתייחסים לתפקידו של מרואן ברגותי בארגון הפת"ח,
20 ולא ברש"פ (סעיף 786 לסיכומי הנתבעים).
- 21 1662. לדברי ב"כ הנתבעים, גם אם ניתן להתבסס על הכרעת הדין, הרי ממנה דווקא עולה
22 כי לא הייתה לברגותי שליטה מוחלטת על אנשי החוליה, וכי הייתה להם עצמאות רבה
23 בביצוע הפיגועים, וכמוסבר בסיפא של סעיף 787 לסיכומי הנתבעים, "הם לא נהגו
24 בדרך כלל לערב אותו בתכנון הפיגועים או לדווח לו לפני ביצועם, וכי לא היה לו בדרך
25 כלל קשר ישיר עם אנשי השטח".
- 26 1663. לטענת ב"כ הנתבעים, ניתן להתבסס על ממצאים שנקבעו לצורך הרשעתו של מרואן
27 ברגותי ולא לצורך זיכוי, כמוסבר בסעיפים 788-789 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות
28 במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 788". זאת ועוד, עיון בהכרעת הדין מעלה כי אותן קביעות כלליות בנוגע
2 לקשר של ברגותי עם חלק מאנשי החוליות לא היו נדרשו לצורך
3 הרשעתו אלא מדובר בקביעות שנקבעו בהקשר לזיכוינו! על פי
4 ההלכה בעניין זה, מקום שפסק הדין מרשיע בחלק מן העבירות,
5 כבמקרה דנן, יתקבלו מתוכו כראיה רק הממצאים והמסקנות
6 המתייחסים להרשעה, להבדיל מאלו שעליהן מבוסס הזיכוי החלקי
7 (ר' קדמי, על הראיות, עמ' 1556).
- 8 789. כאמור, הממצאים בהכרעת הדין הדנים בחלקו ותפקידו של ברגותי
9 בפיגועים באופן כללי (ס' 167) מתייחסים לזיכוי (ר' ס' 174 להכרעת
10 הדין הקובע כי לא ניתן להרשיע את ברגותי בעבירות של מבצע
11 בצוותא או בסיוע או בשידול, כאשר הוא עצמו איננו מעורב אישית)
12 וכאמור, על פי הפסיקה בעניין זה, בית משפט רשאי להסתמך אך
13 ורק על הממצאים המתייחסים להרשעה".
- 14 1664. טענה נוספת קרובה לכך היא כי הכרעת הדין "אינה מזכירה את הרשות הפלסטינאית
15 ואף לא את אש"ף, ובוודאי שלא דנה בה, במעשיה וביחסיה עם ברגותי" (סעיף 790
16 לסיכומי הנתבעים), ומכאן נובעות מסקנות נוספות לעניין אי הצדקה להשתמש
17 בהכרעת הדין לצורך ההכרעה במשפט שבפנינו (סעיפים 791-793 לסיכומי הנתבעים,
18 עמ' 218-219; ההדגשות במקור):
- 19 791". תפקידו של ברגותי בפרלמנט הפלסטיני לחלוטין אינו רלבנטי לצורך
20 בירור אשמתו הפלילית, ובית המשפט הפלילי לא דן כלל בקשר בין
21 ארגון הפת"ח ובין הרשות הפלסטינית או בין כל אדם ו/או ארגון אחר
22 המוזכר בהכרעת הדין ובין הרשות הפלסטינית. בית המשפט הפלילי
23 לא דן גם כלל בשאלה, שלא הועלתה בפניו, בנוגע למידת מעורבותה
24 של הרש"פ בטרור.
- 25 792. אין בהכרעת הדין אמירות כלליות באשר לאחריותו של ברגותי
26 לאינתיפאדה כולה ובוודאי שאין בה ההתייחסות למעורבותה של
27 הרשות הפלסטינית באינתיפאדה.
- 28 793. הכרעת הדין דנה אך ורק בארגון הפת"ח וביחסים שלו עם ארגונים
29 נוספים (לא עם הרשות הפלסטינית) ואישים שונים, ולא ניתן לקרוא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **לתוכה את מה שאין בה ואת מה שמנסים לייחס לה התובעים – את**
2 **אותה חולייה חסרה שתקשר בין הפת"ח ובין הרשות הפלסטינית".**
- 3 1665. לאחר ציטוט מדברי בית המשפט הפלילי, לפיהם פעילותו הצבאית של ברגותי נעשתה
4 במקביל לפעילותו הפוליטית כמזכ"ל הפת"ח בהיותו חבר פרלמנט פלסטינאי (סעיף
5 794) מסקנת ב"כ הנתבעים היא זו (סעיף 795; ההדגשות במקור):
- 6 **"דהיינו, בית המשפט הפלילי מצא לנכון להפריד בין כובעיו השונים של**
7 **ברגותי בפת"ח וברשות הפלסטינית והכרעת הדין התייחסה באופן בלעדי**
8 **לפעילותו של ברגותי בפת"ח".**
- 9 1666. מצד אחד טוען ב"כ הנתבעים כי הקביעות שהיו בפסק הדין בעניין מרואן ברגותי –
10 ביחס לרש"פ ולאש"ף – הן שוליות לצורך מתן ההכרעה ולא ניתן להסתמך עליהן
11 כעובדות שהוכחו לכאורה לתיק שלפנינו (סעיף 796 לסיכומי הנתבעים), ומצד שני,
12 מוצא הוא בהכרעת הדין דברים הסותרים את טענות התובעים ודווקא תומכות
13 בטענות הנתבעים (סעיף 797 לסיכומי הנתבעים והדוגמה המופיעה בסעיף 798).
- 14 1667. טענה נוספת של ב"כ הנתבעים היא זו: דווקא מהכרעת הדין ניתן להסיק כי לברגותי
15 לא הייתה שליטה על אנשי החוליות ומפקדיהם וכי הייתה להם מידה רבה של עצמאות
16 והם נהגו שלא לערב את מרואן ברגותי בתכנון הפיגועים (סעיף 799). בהמשך לכך,
17 מצוטט מפסק הדין קטע קצר התומך בעמדת הנתבעים לפיה גודי חללי אל אקצה
18 אינם גוף מאורגן תחת הנהגה אחת אלא מקבץ של חוליות שטח שלכל אחד יש מפקד
19 משלה (סעיף 800 לסיכומי הנתבעים), וזאת, לשיטת ב"כ הנתבעים, מתיישב עם
20 עמדתם המשפטית העובדתית העקרונית של הרש"פ ואש"ף בתיק זה, כמצוין בסעיף
21 801 לסיכומים:
- 22 **"קביעות אלו ואחרות מחזקות את טענת הנתבעים לפיה לא הייתה קיימת**
23 **בארגון הפת"ח שליטה מסודרת והכוונה מלמעלה על אותם אנשים פרטיים**
24 **שכינו עצמם בשם פעילי פת"ח. התיאור בהכרעת הדין הוא של שרשרת**
25 **פיקוד לקויה, בדיוק כפי שטענו הנתבעים".**
- 26 1668. ברוח דומה נכתב בסעיף 802 לסיכומי הנתבעים כדלקמן:
- 27 **"בעמ' 20 להכרעת הדין נכתב כי ברגותי קיבל אישור להעברת כספים 'בלי**
28 **שציין את מטרת הסיוע הכספי'. דברים אלו תומכים בטענת הנתבעים כי**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 העובדה שערפאת אישר הקצאת כספים לא מלמדת כי הוא ידע מה מטרת
2 הכספים ובוודאי שאינה כשלעצמה מובילה למסקנה כי הוא היה מעורב
3 בטרור או תמך בו. בעמוד 47 מצוטט ברגותי כמי שמסביר כי את בקשות
4 הפעילים היה מעביר לערפאת 'תחת הכותרת 'סיוע אישי' או 'סיוע כלכלי',
5 והנתבעים יטענו כי גם בכך יש לתמוך בטענתם כי לא הוכח כי ערפאת ידע כי
6 מדובר בכספים שמיועדים לפעילי טרור".

7 1669. דוגמה נוספת מובאת בסעיף 803 לעניין מטרת הכספים :

8 "גם בהמשך עמ' 47 נכתב במפורש כי לדברי ברגותי 'הוא לא היה מציין
9 בפנייתו לערפאת כי הכסף מיועד לרכישת נשק'. אם ברגותי עצמו מודה בכך,
10 אזי כיצד זה סבורים התובעים שהם יכולים להוכיח כי ערפאת ידע את מטרת
11 הפנייה?!"

12 1670. מסקנת הביניים של ב"כ הנתבעים מובאת בסעיף 804 לסיכומי הנתבעים, עמ'
13 220-221 ; ההדגשות והקו במקור) :

14 "הנה רואים אנו כי הסתמכותם של התובעים על הכרעת הדין אינה במקומה
15 והתובעים אינם רשאים לבחור על אלו ממצאים מתוך הכרעת הדין להסתמך
16 ומאלו להתעלם. בכל מקרה, התמונה המתקבלת מהכרעת הדין היא מורכבת
17 ולא ניתן לגזור ממנה מסקנה אחת חותכת התומכת באופן מובהק בטענות
18 התובעים".

19 1671. טענה משפטית נוספת בתחום דיני הראיות, יסודה בנתון העובדתי שאין לגביו
20 מחלוקת, לפיו מרואן ברגותי החליט שלא להביא ראיות להגנתו ונמנע מלהסתייע
21 בסניגור, ומכאן מסקנת ב"כ הנתבעים בסעיף 809-807 לסיכומיו, לעניין משקלה
22 ומשמעותה של הכרעת הדין בעניינו של מרואן רגותי (עמ' 221-222 ; ההדגשה במקור) :

23 "807. ראשית, הכרעת הדין ניתנה בהעדר הגנה. בית המשפט הפלילי דן
24 במפורש בכך שברגותי נמנע מלהגיב לכתב האישום, נמנע מלהגיש
25 ראיות להגנתו ואף נמנע מלהסתייע בסניגור. בנסיבות אלו הסתמך
26 בית המשפט אך ורק על ראיות שהגישה התביעה. עובדה זו מפחיתה
27 מיכולתו של בית המשפט הפלילי להגיע לחקר האמת. בעוד שאין
28 עובדה זו כשלעצמה כדי לפגום במעמדו כפסק דין פלילי לכל הדבר,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הרי שבבואו של בית המשפט להפעיל את ס' 42א' ולהשתמש
2 בממצאים ובמסקנות כבראיות לכאורה, יש בעובדה שהנאשם לא
3 התגונן כדי פגם המפחית ממשקלן של ממצאים ומסקנות אלו.
- 4 808. על פי הפסיקה, הוראות ס' 42א' אינן מבוססות על השתק, אלא על
5 הרעיון 'שחקירה ודרישה שנעשתה על ידי שופט פלילי ראוי לעמוד
6 בחזקת האמת' (ר' קדמי, עמ' 1557). ואולם, החקירה והדרישה
7 שנעשו במקרה שבפנינו היו חד צדדיות לחלוטין ולכן ספק אם ניתן
8 להסתמך עליהן לצורך התיק שבפנינו.
- 9 809. כמו כן, כאמור לעיל, לטענת הנתבעים, כל האמירות מתוך הכרעת
10 הדין שהתובעים הפנו את המומחה אליהן, אינן חלק מן הממצאים
11 והמסקנות של פסק הדין, כפי לשונו של ס' 42א' לפקודת הראיות,
12 ולפיכך אין אמירות אלו יכולות לשמש כראיה לכאורה בתיקים אלו.
13 גם לו ייקבע כי מדובר בחלק מהממצאים והמסקנות, אזי בכל מקרה
14 מדובר בקביעות בעלות משקל נמוך ביותר, שעה שהערכאה הפלילית
15 לא דנה לעומק ולא התיימרה לפסוק בסוגיות אלה – של היחסים בין
16 ברגותי ובין אחרים (מעליו, מתחתיו או אחרים)".
- 17 1672. וכך מסכם ב"כ הנתבעים את עמדתו לעניין ברגותי (סעיפים 812-817 לסיכומי
18 הנתבעים, עמ' 222-223; ההדגשות במקור):
- 19 "812. לסיכום יטענו הנתבעים כי הכרעת דינו של ברגותי – אין די בה כדי
20 להטיל חבות נזיקית על הרש"פ ואש"פ (כטענת התובעים בס' 406
21 לסיכומיהם). הכרעת הדין דנה במעשיו של ברגותי במסגרת פעילותו
22 ותפקידו בארגון הפת"ח ולא במסגרת תפקידו כחבר פרלמנט
23 פלסטיני.
- 24 813. לא התקיימו בינו ובין הרשות הפלסטינית כל יחסים משפטיים שיש
25 בהם כדי להטיל אחריות על הרשות הפלסטינית בגין מעשיו, באשר
26 אין קשר בין היותו חבר פרלמנט ובין מעשיו, ככל שנעשו, וברור כי
27 מעשים אלו לא נעשים במסגרת תפקידו זה או מטעם הפרלמנט
28 הפלסטיני וגם לא הוכח כי עיסוקו של הפרלמנט הפלסטיני הוא
29 בטרור, כפי שדורשים דיני השליחות, אודותם יורחב בפרק נפרד.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לסיכום, הנתבעים סבורים כי אין כל סתירה בין גרסתם בתיקים אלו
2 ובין האמור בהכרעת הדין של ברגותי. להיפך, הכרעת הדין מאשרת
3 את טענת הנתבעים כי הנתבעים לא שלטו שליטה מוחלטת בשטח
4 וגם בתוך הפת"ח היו חילוקי דעות קשים וחוליות רבות פעלו באופן
5 עצמאי – אך ללא ידיעתו ובוודאי ללא אישורו של ברגותי. כל אלו
6 עולים בבירור מהכרעת הדין. הכרעת הדין עולה בקנה אחד עם קו זה
7 ועם עדותו של המומחה מטעם הנתבעים.
- 8 814. כאמור לעיל, פרופ' קליין העיד (והדבר לא נסתר על ידי התובעים) כי
9 ברגותי שימש כאופוזיציה בתוך הפת"ח לערפאת.
- 10 815. בנסיבות אלו, אין כל מקום לייחס לרשות הפלסטינית אחריות בשל
11 מעשי פת"ח ו/או מי מבכיריו.
- 12 816. לחילופין בלבד יטענו הנתבעים כי באם יקבע בית המשפט כי ניתן
13 להטיל אחריות על הרש"פ בגין מעשיו של ברגותי, אזי לכל היותר
14 ניתן לעשות זאת ביחס למעשים בהם הורשע במסגרת הכרעת דינו
15 ולא במעשים נושא תיקים אלו, שכן, כאמור לעיל, על פי דברי בית
16 המשפט העליון – יש להוכיח קשר סיבתי וזיקה ביחס לכל ארוע
17 ואירוע בכל מקום ומקום".
- 18 כה. 28.4 הטענות כנגד אש"ף
- 19 1673. בפתח פרק כד לסיכומי הנתבעים מובאת הטענה הבאה (סעיף 818):
- 20 "התובעים אינם עושים את ההפרדה בין אש"פ והרש"פ ומתייחסים אל שני
21 הגופים הללו כאחד. לכל אורך ראיותיהם ואף סיכומיהם, בעת בחינת
22 הראיות השונות, מתייחסים התובעים אל הנתבעים (אש"פ ורש"פ) כהינו
23 הך, גם כאשר הראיות הנדונות כלל אינן מזכירות את ארגון אש"פ".
- 24 1674. אכן, גם ב"כ הנתבעים מסכים שיאסר ערפאת שימש יו"ר הרש"פ ויו"ר אש"פ אך עדיין
25 מדובר בגופים נפרדים לגמרי זה מזה שנוסדו בפער זמנים של שנים רבות זה מזה (סעיף
26 819 לסיכומי הנתבעים).
- 27 1675. ב"כ הנתבעים מתבסס בעניין זה גם על חוות דעתו של המומחה מטעם התובעים תת
28 אלוף במיל' קופרווסר, אשר "הודה כי מדובר (סעיף 820 סיפא).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "הודה כי מדובר בגופים נפרדים, ולדבריו אש"פ יושב בתוניס ומייצג את כל
2 העם הפלסטיני, הרש"פ הוקמה מתוקף הסכם אוסלו כדי לנהל את השטחים
3 שהועברו לשליטתה ופת"ח הוא אחד הארגונים הפועל במסגרת אש"פ".
- 4 1676. אשר לתיק שבפנינו, מציין ב"כ הנתבעים את העדר הראיות בעניין אש"ף והיותו נתבע
5 רק בחלק מהתביעות כמפורט בסעיפים 821-824 לסיכומי הנתבעים (ההדגשות
6 במקור):
- 7 821. התובעים נמנעים מלפרט בסיכומיהם את הראיות שהביאו לתמיכה
8 בטענותיהם כנגד אש"פ ולפיכך יש לקבוע כי התובעים לא הרימו את
9 נטל ההוכחה ביחס לטענותיהם כנגד אש"פ ובהתאמה יש לדחות את
10 התביעות כנגדו, כפי שנעשה בעניין בן שלום שם קבע בית המשפט
11 כי 'מבחינה משפטית, חפיפה אידאולוגית – איננה בסיס לחבות
12 בנזיקין'.
- 13 822. יצוין כי אש"פ נתבע רק ב-11 מתוך 17 התביעות המאוחדות שבפנינו
14 ובכל מקרה, גם אם ייקבע כי התובעים הוכיחו את אחריותו לארועים,
15 לא ניתן יהיה להטיל עליו אחריות בתיקים בהם אינו נתבע.
- 16 823. גם בתיקים שבפנינו לא הוכח כי אש"פ היה 'מודע או סייע או מסוגל,
17 היה למנוע בכל דרך שהיא' את ביצוע הפיגועים נושא תביעות אלו.
18 לא הובאו ראיות ספציפיות ביחס לאש"פ הקושרות אותו לארועים
19 נושא התביעות ו/או לטענות התובעים הכלליות ביחס לתמיכה
20 בטרור. כל שנאמר ביחס לאש"פ היה מפי המומחים הכלליים של
21 התובעים שהעלו טענה זו כהערכה בלא שהוצגה ראיה על כך.
- 22 824. טענות המומחים מטעם התובעים ביחס לאש"פ הסתמכו על תפיסה
23 כללית שלהם ביחס לשותפות אידאולוגית ולדרך משותפת בין אש"פ
24 והרש"פ, אולם לא הובאו ראיות ספציפיות להוכחת הטענה בדבר
25 מעורבות אש"פ בטרור".
- 26 1677. גם באופן מעשי לא ניתן להטיל אחריות על אש"ף, שכן אין לו מנגנונים לעצור פעילי
27 טרור או לנהל בתי כלא, כמו הרש"פ, והכל כמוסבר בסעיף 825 לסיכומי הנתבעים:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "אש"פ חתום על ההסכמים הבינלאומיים שמכוחם הוקמה הרשות
2 הפלסטינית בלבד. הרשות הפלסטינית היא הגוף לו הוענקו סמכויות
3 בלעדיות בשטחיה ולאש"פ אין כל אחיזה באלה. לאש"פ אין שליטה בשטח,
4 אין לו כוחות ביטחון בשטח, אין לו בתי כלא בשטח ואין לו עיתונים בשטח.
5 לא ניתן לטעון כנגד אש"פ כי הוא נמנע מלעצור פעילי טרור, כי הוא הסית
6 לאלימות וכיוב'".

7 1678. פרק קצר זה של סיכומי הנתבעים (הוא פרק כד) מסתיים בסיכום המסקנות הא
8 (סעיפים 826-827):

9 "826. לפיכך, חרף קיומה הנטען של 'שותפות אידיאולוגית' מסוימת או של
10 חפיפה של בעלי תפקידים בין אש"פ והרש"פ, עדיין לא הוכחו
11 היסודות העובדתיים הנדרשים ביחס למעשה ו/או מחדל של אש"פ
12 הרלבנטי לסוגיות שבמחלוקת.

13 827. לפיכך יש לדחות את כל התביעות כנגד אש"פ".

14 כה.29.4 ראיות התובעים בתקופת הסיכומים

15 1679. בפרק זה של הסיכומים (פרק כז) מתייחס ב"כ הנתבעים לכך שלאחר ששני הצדדים
16 הצהירו "אלה עדיין" ביקש ב"כ התובעים להוסיף ראיות נוספות: האחת, שהוגשה
17 ימים ספורים לפני הגשת סיכומי התובעים; והשניה ימים ספורים לאחר הגשתם
18 (סעיף 828 לסיכומי הנתבעים).

19 1680. לטענת הנתבעים, הבקשה לראיות נוספות הוגשה לאחר שהתובעים גילו בעת כתיבת
20 סיכומיהם כי לא הרימו את הנטל וכי הם זקוקים לראיות נוספות (סעיף 829 רישא).

21 1681. ב"כ הנתבעים מתאר כך את החלטת בית המשפט לאפשר הגשת ראיות נוספות (סעיף
22 829 סיפא):

23 "בית המשפט הנכבד, בניגוד למקובל, ובהמשך להעדפתו הברורה לתובעים
24 לאורך כל ההליך, איפשר גם את החרוג הזה על אף שלא התקיימו התנאים
25 הקבועים בפסיקה להגשת ראיות באיחור ובתפזורת, תוך שהוא אף מחווה
26 דעתו על נחיצות הראיה (שכאמור הורדה מעל דפי המרשתת, הוגשה שלא
27 באמצעות עד והמותב טרם שמע את ראיות הנתבעים כנגדה)".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1682. ב"כ הנתבעים מספר את השתלשלות העניינים לגבי הראיה הנוספת הראשונה שהיא
2 בקשת התובעים מיום 21.12.17 להגיש את נאומו של מחמוד עבאס מיום 6.12.17. ב"כ
3 הנתבעים מספר את טעמי התנגדותו להגשת ראיה נוספת ומציין כי החלטת בית
4 המשפט לפיה על הנתבעים להכחיש או לאשר את עצם הנאום בטרם יחליט אם לקבל
5 אותו כראיה היא החלטה תמוהה. ועל כך הגישו הנתבעים בקשה לעיון מחדש בהחלטה
6 (סעיפים 830-831 לסיכומי הנתבעים). כך גם מתוארת הבקשה השניה של התובעים
7 מיום 4.1.18 להגיש נאום נוסף של מוחמד עבאס מיום 31.12.17, שגם לבקשה זו
8 התנגדו הנתבעים כלשונם "ללא הועיל", תוך ציון כי מאחר ובית המשפט לא הכריע
9 בבקשה זו, לשיטת ב"כ הנתבעים, נאום זה לא נכלל בסל ראיות התובעים (סעיף 832
10 סיפא).
- 11 1683. החלטתי בעניין קבלת הראיה הנוספת החלטה מפורטת ביום 23.1.18 (פרק כב.11)
12 לפסק דין זה), אשר זכתה לביקורת ב"כ הנתבעים בסעיף 833 לסיכומיו.
- 13 1684. בהמשך תיאור ההליכים, מציין ב"כ הנתבעים, כי הם עצמם ביקשו להגיש ראיה
14 נוספת ביום 6.2.18. ב"כ התובעים התנגד לבקשה של הנתבעים באומרו שהלכה ידועה
15 היא שפרסומים בכלי התקשורת אינם מהווים ראיה, ומכוח זאת מבקש ב"כ הנתבעים
16 שלא לתת משקל למאות הכתבות שצירפו התובעים לראיותיהם, לפי שיטתם, ולחייבם
17 בהוצאות (סעיפים 835-836 לסיכומי הנתבעים).
- 18 1685. בסופו של יום, בדיון שהתקיים ביום 26.3.18 עמדו בפני בית המשפט נאומו של אבו
19 מאזן וחוות דעתו של המומחה אשרף עג'רמי מטעם הנתבעים, ותצהיר של קצין
20 פלסטינאי ושוטר פלסטינאי המעידים על כך ששוטרים פלסטינאים מחלצים חיילים
21 ישראלים ואזרחים ישראלים (סעיף 837 לסיכומי הנתבעים).
- 22 1686. על כל פנים, עמדת הנתבעים לגוף העניין היא שאין לתת משקל לנאום של אבו מאזן
23 המתייחס לאירועים שקרו 20 שנה לפני המעשים נשוא הדיונים בבית משפט זה,
24 ובמיוחד כאשר מדובר ביו"ר שהתחלף מאז שאירעו אותם אירועים (סעיף 840
25 לסיכומי הנתבעים).
- 26 1687. אשר לטענת התובעים בדבר אשרור, תשובת הנתבעים מובאת בסעיף 841 (עמ' 227-
27 228) כדלקמן:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "בהקשר זה יצוין כי בהחלטתו מיום 23.01.2018 הפנה המותב להחלטת
2 האחריות בעניין בן שלום מיום 22.9.2014 ביחס לשתיקת מרואן ברגותי
3 למשמע הפיגוע שם קבע כי שתיקה זו מהווה אשרור בדיעבד. בהתעלם
4 מהעובדה שהתובעים חולקים על המותב בנקודה זו, הרי שלא ניתן להקיש
5 מתגובת מרואן ברגותי מיד בסמוך לארוע מסוים, לנאום פוליטי שניתן קרוב
6 ל-20 לאחר קרות הארועים. לא יעלה על הדעת כי דברים של מאן דהו, חשוב
7 ככל שיהיה, שני עשורים לאחר ארועים, לאחר שהמעוולים כבר מרצים
8 עונשי מאסר ארוכים או נהרגו על ידי צה"ל, יהוו אשרור בדיעבד של
9 פעולתם! פרק הזמן המשמעותי שחלף מעקר את תוכן האשרור ככל שזה
10 קיים בדברי הברכה. היעלה על הדעת כי מי שמביע הערכה היום לפעילות
11 המחותרות, 70 שנה לאחר שפורקו, מאשרר בדיעבד את מעשי הרצח שביצעו
12 חלק מאנשיהם?? אם כך הדבר, מנהיגי ישראל לדורותיהם ומורי מערכת
13 החינוך של מדינת ישראל צריכים לתת את הדין".
- 14 1688. מכל מקום, לטענת הנתבעים, אין מדובר בפעולת אשרור וכי הפרשנות הנכונה של דברי
15 אבו מאזן, כלשונו, "שונה מזו הניתנת להם על ידי האו"ן הישראלית", וזאת בנוסף
16 לטענה שכבר הועלתה בעבר על ידי ב"כ הנתבעים לפיה "חובה על הנשיא לאומרם
17 כחלק מהמאזן הפוליטי" (שני הציטוטים הינם מסעיף 843 לסיכומי הנתבעים).
- 18 1689. הפרשנות האמורה נתמכת בדבריו של המומחה מטעם הנתבעים והיא מוצגת על ידי
19 ב"כ הנתבעים יחד עם התיזה לפיה נאום זה נועד למצוא פתרון של שלום (ראה:
20 הסעיפים הארוכים שהינם, סעיפים 844-845 לסיכומי הנתבעים, עמ' 228-229;
21 ההדגשות במקור):
- 22 "844. המומחה אמר באופן הכי מפורש: 'אף פעם הנשיא אבו מאזן, ואני
23 ערב לזה, אף פעם לא שיבח מעשה של אף אחד'. נשיא הרשות
24 הפלסטינית המכהן, מחמוד עבאס, 'מאמין בדרך השלום ועושה
25 מאמצים כבירים בכל שנות שלטונו להילחם בטרור בכל דרך
26 אפשרית. כך לדוגמא, בנאומו בפני העצרת הכללית של האו"ם ביום
27 20.09.2017 אמר אבו מאזן בבירור: 'אנחנו הפלסטינים נגד הטרור
28 המקומי, האזורי והבינלאומי, תהא אשר תהא צורתם, יהא אשר יהא
29 מקורם. אנחנו נגד הטרור הבינלאומי ואנו פועלים להילחם בו'.
30 בנאומו בפני מועצת הביטחון של האו"ם ביום 20.2.2018 אמר אבו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 מאזן: 'אנו משוכנעים היטב, ועמדתנו ברורה לגבי השימוש בנשק
2 מכל סוג שהוא. לכן אנו להוטים להפיץ את תרבות השלום ולהתנער
3 מאלומות. גילינו עניין בפיתוח בר קיימא, בבניית בתי ספר ובתי
4 חולים, תיעוש וייצור של הטכנולוגיה ולא בהקמת מפעלי נשק... כי
5 אנחנו רוצים שהאנשים שלנו יחיו באופן חופשי ובכבוד, רחוק
6 ממלחמה והרס, הרחק מטרור וקיצוניות בהם אנחנו נלחמים ללא
7 הרף'. זוהי דרכו של אבו מאזן לאורך כל שנות שלטונו, בדיבורים
8 ובמעשים. אבו מאזן פועל בשיתוף פעולה עם הביטחון הישראלי
9 לאורך כל השנים. על פי פרסומים בתקשורת הישראלית מודים בכך
10 גם ראשי מנגנוני הביטחון הישראליים.

11 845. אם כן, כיצד משתלבים נאומים אלו, הלהוטים למצוא פתרון של
12 שלום, עם דברי הברכה המשולבים בסופם? המומחה הסביר כי
13 'בתרבות הפלסטינית מקובל לברך את [ה]משפחות החללים,
14 האסירים והפצועים בכל נאום לאומה, מבלי להבחין ביניהם.
15 דיבורים על חללים, שבויים ופצועים נדרשים לכל נאום פלסטיני
16 רשמי. הם כמו מס מילולי אך אינם מביעים תמיכה משום סוג
17 בפעולה מסוימת. לראיה כי מדובר במס שפתיים תרבותי ולא
18 בתמיכה בטרור אני מפנה לציטוט נוסף מנאומו של אבו מאזן בפני
19 העצרת הכללית של האו"ם ביום 20.09.2017. בסוף נאומו, בצמוד
20 למס המילולי, המסורתי הנדרש, מברך הנשיא את בני עמו במילים:
21 'האיחולים שלי לעמנו, האיתן במולדתו פלסטין, אשר למרות כל
22 הסבל, נאבק נגד הכיבוש בדרכי שלום, מתוך תרבות של שלום
23 המופצת בקרב הפלסטינים... ברכות לבני עמנו בירושלים המספקים
24 את התמונות הטובות ביותר להתנגדות עממית בדרכי שלום נגד מעשי
25 הכיבוש הקולוניאלי הישראלי. כאשר מנעו מהם להתפלל [באל
26 אקצה], הם התפללו בחוץ ונלחמו באמצעות הורדת המצח לאדמה'.
27 הציטוט הזה מראה את תמיכתו של הנשיא במאבק בכיבוש אך ורק
28 בדרכי שלום, וזאת למרות שב[ה]משך יש את משפט הברכה
29 המסורתי".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1690. טענה נוספת בהקשר זה היא כי אין אנו מבינים את המונח "שאהיד" וכי אין הוא
מתייחס למחבלים שהרגו ישראלים או יהודים, אלא גם חל על מנהיג פלסטיני שלא
מת במהלך קרב, וזאת כפי שמפרט ב"כ הנתבעים, בהתבססו על דברי העד מטעמו
(סעיף 846 לסיכומי הנתבעים, עמ' 229-230):

"המומחה הפנה את תשומת ליבו של בית המשפט לכך שרוב אלה המוזכרים
כחללים בנאומים רשמיים הם מנהיגים פלסטיניים שלא מתו במהלך קרב.
הוא הזכיר כי מרבית החללים והפצועים הפלסטיניים אינם טרוריסטים.
'במאבק הפלסטיני לחירות נהרגו עשרות אלפי פלסטינים, מרביתם חפים
מפשע ורק בודדים מהם טרוריסטים. אלפי חפים מפשע נהרגו ונפצעו לאורך
השנים, אנשים ששהו בביתם ונהרגו מהפצצות ויריות, יצאו למכולת לתומם
ולא חזרו או ניסו לעבור במחסום כדי להביא פרנסה למשפחותיהם ולא שבו.
הברכות המסורתיות מתייחסות לרוב זה'. לדבריו, 'גם מרבית האסירים
אינם טרוריסטים במובן של רוצחים ומפגעים. חלק גדול מהאסירים עצורים
על עבירות קלות: השתתפות בהפגנות, אחזקת נשק בלתי חוקי, חברות
בהתארגנות בלתי חוקית, כניסה לישראל ללא היתר למטרת חיפוש פרנסה
ועוד ועוד'. כלומר מה שנשמע באוזניים ישראליות כתמיכה במפגעים, נשמע
באוזניים פלסטיניות כתמיכה במשפחות פצועים וחללים שסבלן גדול ומוכר
לצערנו משני צידי המתרס".

1691. טענה כללית יותר היא כי יש להתייחס לנאום בכללותו, ולא למשפט אחד בו (סעיף
847 לסיכומי הנתבעים), ובעקבות זאת ובהמשך לכך נכתב על ידי ב"כ הנתבעים
באותיות מודגשות דברים כלליים בסעיף 848 לסיכומים כדלקמן:

"אין מחלוקת בין הצדדים כי נאומים של פוליטיקאים יש לקרוא בהתאם
לנסיבות, ההקשר והתזמון והקהל. מומחה התובעים, מר רוני שקד אמר זאת
בעצמו: 'צריך להבין, כל פוליטיקאי צריך לקרוא את הדברים שלו בהתאם
לנסיבות, להקשר, לתזמון ולקהל היעד".

1692. בהמשך יש התייחסות פרטנית לדברי הנאום בעניין הכרזת נשיא ארה"ב על ירושלים
כבירת ישראל (סעיפים 848-852 לסיכומי הנתבעים), נושאים החורגים ממסגרת תיק
זה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1693. אשר לנאום הנשיא עבאס ביום 31.12.17, טוען ב"כ הנתבעים כי מדובר בנאום המציין
2 את יום היווסדות הפת"ח, שהוא כלשונו – "התנועה המובילה את תהליך השלום מול
3 ישראל" (סעיף 853 לסיכומי הנתבעים).
- 4 1694. וכאן מסביר המומחה מטעם הנתבעים את הנרטיב הפלסטיני, ומפרש את דברי אבו
5 מאזן על השאהידים באופן הבא (סעיפים 854-856 לסיכומי הנתבעים, עמ' 231,
6 ההדגשות במקור):
- 7 "854. המומחה הסביר כי: 'חשוב מאוד להבין שהנרטיב הפלסטיני שונה
8 מהנרטיב הישראלי. הפוך ממנו. בעיני חלק גדול מבני העם
9 הפלסטיני, הצבא הישראלי הורג בבני העם הפלסטיני, שרובו חף
10 מפשע, ושכמויות ההרוגים והפצועים בו גדולות פי כמה וכמה מבני
11 העם הכובש והחזק. בעיני העם הפלסטיני, הם סובלים תחת כיבוש
12 ואילו ישראל מקבלת הכרה לא מוצדקת בירושלים כולה כבירתה על
13 אף שהנושא הוא חלק ממשא ומתן לשלום ועל אף מאמצי הנשיא אבו
14 מאזן להילחם בטרור. אבו מאזן חושש שלאור הנאום של נשיא
15 ארה"ב, בני העם הפלסטיני יתייאשו מדרך השלום ויחשבו שאינה
16 מובילה להישגים ועל כן יפנו לדרך הטרור. לכן הוא פונה לבני עמו.
17 בנאומו מחזק הנשיא את בני העם, המתמודדים עם מציאות לא
18 פשוטה של חיים תחת כיבוש. הוא פונה לכל בני העם, גברים ונשים,
19 ומחזק את ידיהם על שלא נחלשה רוחם ועל שלא עזבו את אדמתם'.
- 20 855. לדברי המומחה: 'מי שקורא בנאום בתום כל רואה שעל אף הרגשות
21 הקשים אבו מאזן אינו קורא לאלימות או להתקוממות. הוא אומר
22 שהעם הפלסטיני חפץ בשלום. הוא אומר שהוא ממשיך במאמצים
23 מדיניים. הוא קורא לישראל לשנות מדרכיה. הוא מדגיש כי הוא
24 מדבר על מדינה פלסטינית בגבולות 1967 שבירתה מזרח ירושלים
25 ולא מעבר לכך'.
- 26 856. מחמוד עבאס אומנם מברך את החללים אך לדברי המומחה: 'המילה
27 שאהידים – אין משמעותה בהכרח טרוריסטים. אבו מאזן מכנה
28 בנאומו את הנשיא ערפאת, את ג'ורג' חבש ואת מחמד אמין אל
29 חוסייני כשאהידים על אף שלא נפטרו בעת ביצוע מעשה טרור.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מנהיגי העם הפלסטיני שנפטרו, גם אם בשיבה טובה, מכונים בכינוי
2 כבוד, שאהידים, כרבים אחרים".
- 3 1695. כנגד טענת התובעים כי אבו מאזן שיבח לא רק אנשי פת"ח אלא גם אנשי חמאס כמו
4 אחמד יאסין, מבקש ב"כ הנתבעים עו"ד ארנון, כי אאמץ את הסברו של המומחה
5 מטעמו מר עג'רמי כדלקמן (סעיף 857 לסיכומי הנתבעים):
- 6 "המומחה מוסיף כי בנאומו: 'אבו מאזן נוקב בשמות מההיסטוריה
7 הפלסטינית שלחמו בשנת 1948 ואף קודם לכן. הוא לא נוקב בברכותיו
8 בשמות של אנשים שביצעו מעשי טרור בתקופת האינתיפאדה, חללים או
9 אסירים. היוצא דופן היחיד הוא אחמד יאסין שהוא נוקב בשמו מתוך מחווה
10 של רצון טוב לחמאס מאחר ומתקיימים מאמצי פיוס בין שני המחנות. פיוס
11 שגם מדינת ישראל מעוניינת בו".
- 12 1696. לאחר הערות וחלוקת ציונים של ב"כ הנתבעים לב"כ התובעים במסגרת חקירתו
13 הנגדית של העד מר עג'רמי (סעיף 858 לסיכומי הנתבעים), מסיים ומסכם עו"ד ארנון
14 את סיכומיו לעניין הראיות הנוספות של התובעים בדברים הבאים (סעיף 859 לסיכומי
15 הנתבעים):
- 16 "בית המשפט מתבקש להביא בחשבון את התנהלות ב"כ התובעים במהלך
17 החקירה בעודו בוחן את עדות המומחה וליתן לה משקל רב. העד היה עקבי
18 ואמין והסביר לבית המשפט הנכבד את המשקל, ההקשר והתוכן של דברי
19 הברכה. העד הסביר את תוכן מילות הברכה – שאינן מברכות טרוריסטים כי
20 אם את האסירים כולם (רובם לא טרוריסטים) ומשפחות החללים והפצועים
21 כולם (רובם לא טרוריסטים) אלא אנשים שגורלם התאכזר אליהם. מדברי
22 המומחה עולה בבירור כי מהקשר דבריו של מחמוד עבאס אשר נאמרו כ-20
23 שנה לאחר האירועים הרלוונטיים לנו, לא ניתן ללמוד על אשרור מעשי טרור
24 כלשהם, והמעשים נושא התביעות דנן בפרט".
- 25 **כה.30.4 ראיות הנתבעים בתקופת הסיכומים**
- 26 1697. בפרק זה של סיכומי הנתבעים (פרק כה (1), דן ב"כ הנתבעים בראיות שהוגשו מטעמו
27 ובהן תצהיריהם של שני שוטרים אשר הדגימו את דבריו של המומחה מטעם הנתבעים
28 מר עג'מי על כך שהמטרה הפלסטינית פועלת על פי הנחיות ברורות למנוע פגיעה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בישראלים הנמצאים בשטחה (סעיף 860 רישא). ומכאן, לשיטת ב"כ הנתבעים, עו"ד
2 ארנון, "הדבר מוכיח מעל לכל ספק שאין כל קשר בין נאומים פוליטיים, ובפרט דברי
3 ברכה מקובלים, לבין מעשים" (סעיף 860 סיפא).
- 4 1698. לאורך סעיפים רבים מצוטטים דברים של העדים, השוטרים הפלסטינים, כולל
5 תשובותיהם בחקירות הנגדיות (סעיפים 861-863), ואף מזכיר ב"כ הנתבעים כי הוצג
6 לבית המשפט, בהסכמת התובעים, סרטון קצר שבו העד נראה מגבו, לבוש מדי שוטר
7 פלסטיני, כשהוא מנסה לפעול בזמן שההמון מתנפל על העד. לדברי ב"כ הנתבעים
8 "הסרטון תומך בגרסתו האמינה של העד" (סעיף 864 סיפא).
- 9 1699. בהמשך כתב ב"כ הנתבעים את הדברים הבאים (סעיף 865):
10 "העד הדגיש כי פעל בהתאם להוראות הדרגים הגבוהים ביותר, וכי אין זו
11 הפעם הראשונה שהוא אישית מעורב באירוע מסוג זה."
- 12 1700. לאור תשתית עובדתית זאת, טוען ב"כ הנתבעים את הדברים הבאים (סעיף 866):
13 "דברים אלו של קצין המשטרה הפלסטינית אלנירוז מחזקים את טענת
14 הנתבעים לפיה אין ללמוד ממילות הברכה של מחמוד עבאס בשנת 2017 על
15 תמיכה באלימות כנגד ישראל. המילים הן לא יותר ממס שפתיים פוליטי.
16 מעשיו של אלנירוז מוכיחים כי מילות הברכה לא משקפות תמיכה בטרור
17 שכן ההנחיות הניתנות לכוחות הביטחון הפלסטיניים הם חד משמעיות –
18 למנוע אלימות וטרור. משכך, אין לראות בדברי הברכה בנאומים משום
19 אשרור לפעולות טרור כי אם חיזוק לעם שטרם זכה בעצמאות מפי מנהיגם
20 אשר בחר בדרך השלום."
- 21 1701. בהמשך פרק זה מתייחס ב"כ הנתבעים לתצהיר של השוטר הפלסטיני הנוסף (סעיפים
22 867-868), ובעקבות זאת הוא כותב את הדברים הבאים (סעיף 869):
23 "כך תופס ומבין שוטר פלסטיני את עבודתו בשנים 2018, באותה העת שיו"ר
24 הנתבעת 2, מחמוד עבאס, מברך משפחות חללים ופצועים. אין זאת כי עמדת
25 הנתבעים לפיה דברי הברכה המסורתיים אינם מצביעים על אשרור מעשי
26 האלימות כי אם על מס שפתיים פוליטי, נכונים הם גם באוזני האזרח
27 הפלסטיני הקטן".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשטינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1702. על כל פנים, ב"כ הנתבעים מתייחס לטענת התובעים (שטרם הועלתה), האם ניתן להסיק מפעולות המשטרה הפלסטינית בג'נין ובאבו דיס משנת 2018 על האירועים נשוא תביעות שהיו כ- 20 שנה קודם, באומרו את הדברים הבאים (סעיף 870):

"בשולי הדברים יוער כי אם בכוונת התובעים לטעון כי מפעולת המשטרה הפלסטינית בג'נין ואבו דיס 2018 ניתן להסיק על יכולתיה כ-20 שנה קודם לכן בתקופת האירועים נושא התביעות, הרי שטענה זו מגוחכת ולא הוכחה. התנאים בהם פועלים הכוחות היום, כאשר, הרשות חוגגת 23 שנים להיווסדה, שונים מהותית מהתנאים שהיו לה כחמש שנים לאחר היווסדה – סדרי הכוחות שונים, היקף המימון שונה, כמות כלי הנשק שונה והתמיכה לה זוכה הרשות הפלסטינית ברחוב שונה. התובעים לא הביאו ראיות התומכות בטענתם זו".

1703. וכך מסכן ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, פרק זה של סיכומיו (סעיפים 871-872, עמ' 236-237; ההדגשות במקור):

"871. לסיכום, לא ניתן ללמוד דבר מנאומי מחמוד עבאס בשלהי שנת 2017 על יחסם של הנתבעים למעשים נושא התביעות שארעו קרוב ל-20 שנים קודם לכן. התובעים הסבירו והדגישו מדוע טענה זו חסרת בסיס ונופלת במבחן המציאות.

872. נזכיר בשנית כי מאחר והתובעים טרם הגישו סיכומים ביחס לראיות בהן עסקנו כעת וככל שיתייחסו לכך לראשונה בסיכומי התשובה, יש ליתן לנתבעים לענות להם בסיכומים מטעמם בהתאם לסדרי הדין".

כה.4.31 ההסתה

1704. נושא זה של הסתה המובא בפרק כו (1) בסיכומי הנתבעים, הינו בהמשך לטענות המשפטיות הכלליות של ב"כ הנתבעים, לפיהן אין מקום ליתן הכרעה כללית ביחס לאחריות הנתבעים למכלול אירועי האינתיפאדה (סעיף 873), וכי בכל מקרה אין להכיל את הדין הישראלי אלא את הדין הפלסטיני (סעיף 874). אף על פי כן, מחמת הזהירות, מקדיש ב"כ הנתבעים את טענותיו בתשובה לטענות התובעים המסתבכים על ההכרעה בעניין בן שלום, אשר בכל מקרה, לשיטת ב"כ הנתבעים אין בסיס משפטי להטלת אחריות על הרש"פ (סעיפים 875-876), וכי לא הוכחו הנתונים העובדתיים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 הנטענים על ידי התובעים לעניין מעורבות הרש"פ ו/או אש"פ בביצוע הפיגועים (סעיף
2 877), ואף לא הוכח על ידי התובעים כי קיים קשר סיבתי בין המדיניות הנטענת של
3 אש"פ והרש"פ לבין הפיגועים, ובכלל, ובאותם אלה שהם נשוא 15 התביעות, בפרט.
- 4 1705. דברי הקדמה אלה, הנמצאים בראש פרק כו לסיכומי הנתבעים חלים על נושאי המשנה
5 המפורטים בתת פרק זה ובתתי הפרקים הבאים, כאשר הראשון שבהן הוא עניין
6 ההסתה.
- 7 1706. ב"כ הנתבעים מזכיר כי בפרשת בן שלום פסקתי כי לא הוכחו היסודות הדרושים
8 להטלת אחריות בנזקים על רש"פ או אש"פ בגין הסתה, וכי התובעים, בטענותיהם
9 בתיק הנוכחי, סבורים כי הוכיחו את הדברים שהיו חסרים בפרשת בן שלום (סעיף
10 880).
- 11 1707. אולם, לטענת הנתבעים, התובעים לא עמדו ברף הראייתי המוצג על ידם. וכך כותב
12 עו"ד יוסף ארנון, ב"כ הנתבעים בסעיפים 881-883 לסיכומיהם:
- 13 "881. במקרה זה, 'כמות' – אין פירושה 'איכות', והתובעים לא הצליחו
14 להוכיח כי הייתה מדיניות של הסתה שנשלטה שליטה מלאה על ידי
15 הנתבעים. בוודאי לא הוכחה ה'אפקטיביות' של ההסתה ולא ברור
16 כלל על מה מבססים התובעים טענתם זו (ס' 424 לסיכומי התובעים).
- 17 882. הנתבעים הראו לעיל כי התובעים לא הוכיחו כי הנתבעים הם הם
18 המפרסמים של דברי ההסתה ולא הוכיחו כי העיתונות והרשות
19 הפלסטינית חד הם (כלשונו של בית המשפט בעניין בן שלום).
- 20 883. הפרסומים שצוטטו על ידי עדי התובעים הינם ציטוטים סלקטיביים
21 התואמים את התזה שלהם, ובעוד שהם מוכיחים כי היו פרסומים
22 מסיתים בכלי תקשורת בשטחי הרש"פ בתקופה הרלבנטית (אם כי
23 רובם לא הסיתו לאלימות!) הם אינם מאפשרים קבלת הכרעה
24 קונקלוסיבית בשאלת קיומה של מדיניות הסתה מכוונת מטעם
25 הרשות הפלסטינית. שני הדברים אינם זהים זה לזה כלל וכלל ודומה
26 שהתובעים אינם עומדים על כך".
- 27 1708. ב"כ הנתבעים מסכים עם קביעתי בפרשת בן שלום, כי לא ניתן להסיק שידול האלימות
28 או אישור מעשי חבלה וטרור בפרסום או אי פרסום של כתבה כזו או אחרת (סעיף

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 ; (884), ועל כן, מסקנתו בסוף תת פרק העוסק בהסתה, היא זו (סעיף 885, עמ' 239-238;
2 ההדגשות במקור):

3 "לפיכך יש לקבוע כי לא הוכחה מדיניות הסתה שניתן ליחסה למי
4 מהנתבעים, לא הוכח קשר סיבתי בין הסתה כלשהי ובין הארועים נושא
5 התביעות ו/או בין הסתה ובין כלל הפיגועים או כל פיגוע ספציפי ועל כן יש
6 לדחות את טענות התובעים ככל שהם מסתמכים על טענת ההסתה".

7 כה.32.4 טענה בדבר העברת נטל הראיה

8 1709. לעניין נטל הראייה, כותב ב"כ הנתבעים, בראש תת פרק כו (2) כי ככל שמדובר בנטל
9 ראייה כולל הוא כבר התייחס לכך לעיל בפרק ט לסיכומיו (ראה: תת פרק
10 כה.13.4, לעיל) (סעיף 886), וכי הוא מייחד את הדברים להלן לעניין העברת נטל
11 הראייה ברשלנות, אשר ביחס לכך כותב הוא את הדברים הבאים (סעיף 887;
12 ההדגשות במקור):

13 "ביחס לטענת התובעים בדבר העברת נטל הראיה ברשלנות לגבי דברים
14 מסוכנים, התובעים לא הוכיחו העברת נשק מהרשות הפלסטינית אל ארגוני
15 טרור ו/או אל אנשים המשויכים לארגונים כאלה (בניגוד לקביעה השגויה
16 בעניין בן שלום). קיומם של כלי נשק באופן כלל בידי הרשות הפלסטינית
17 אינו מוכיח כי כלי נשק אלה הועברו אל חוליות מפגעים וממילא מסמכי
18 השלל בעניין זה אינם קונקלוסיביים, אינם חד משמעיים, ובעיקר אינם
19 קבילים. הכל כפי שפורט בהרחבה לעיל".

20 1710. בהמשך לטיעון זה, מצייין ב"כ הנתבעים כי אם היו מקרים שבהם אנשי מנגנוני
21 הביטחון הפלסטיני סיפקו נשק לחברי ארגוני טרור, הרי הדבר היה על דעת עצמם,
22 וזאת ללא ידיעת הממונים עליהם ובוודאי שללא הוראתם, כאשר לדברי ב"כ
23 הנתבעים, התובעים לא הוכיחו אחרת (סעיף 888).

24 1711. לשיטת ב"כ הנתבעים אין מקום להעביר נטל ראייה באופן כללי, ללא קשר לפיגוע
25 ספציפי וגם הוראות סעיף 38 לפקודת הנזיקין מתייחס לנזק ספציפי וממוקד, ולא ניתן
26 לעשות בסעיף האמור שימוש כללי וגורף, כפי שחפצים התובעים (סעיף 889).

27 1712. בהמשך לטענה זו נכתב בסעיף 890 כדלקמן (סעיף 890; ההדגשה במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "גם אם ייקבע, על אף שמוכחש, כי הרשות הפלסטינית העבירה כלי נשק או
2 כספים, לאנשים הפעילים בארגוני טרור (כפי שקבע בית המשפט בטעות
3 בעניין בן שלום), אין בכך כדי להעביר את נטל הראיה ביחס לכלל הפיגועים
4 שארעו בתקופת האינתיפאדה".

5 1713. וכך מסכם עו"ד ארנון ב"כ הנתבעים, את טענותיו לעניין העברת נטל הראייה ברשלנות
6 (סעיף 891; ההדגשה במקור):

7 "לסיכום, ס' 41 לפקודת הנזיקין נועד לחול ולהבחן בנסיבות מקרה ספציפי
8 ואין הוא מתאים לחול לגבי טענה כללית רחבה, שממילא הנתבעים סבורים
9 כי היא אינה שפיטה, אינה רלבנטית ויש לדחותה. התובעים לא הוכיחו כי
10 הם עומדים בתנאי ס' 41 לפקודת הנזיקין ביחס למי מהאירועים
11 הספציפיים".

12 כה.4.33.4 רשלנות

13 כה.4.33.4 כללי

14 1714. לאורך 8 עמודים, גם ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, בתת פרק כו (3) לסיכומיו בטענות
15 התובעים כי חלים דיני רשלנות על הרש"פ, כאשר הם מתבססים על החלטתי בעניין
16 בן שלום, ובהחלטת בית המשפט העליון בפרשת מנטן (סעיף 892).

17 1715. אסקור את טיעוני הנתבעים על פי הכותרות, המופיעות בתת פרק כו (3).

18 כה.4.33.4 חובת הזהירות

19 1716. הנתבעים אינם מקבלים את עמדת התובעים בדבר חובת זהירות המוטלת על הרש"פ.
20 לדברי ב"כ הנתבעים, הפסיקה קובעת כי יש להטיל חובת זהירות רק על יסוד הנסיבות
21 הקונקרטיות של המקרה ויש לבחון אם קיימים שיקולים מיוחדים המצדיקים אם
22 לקיים את החובה או לשלול אותה, חרף יכולת הצפייה (סעיף 893), כאשר השיקולים
23 לשלילת חובת הזהירות נובעים משיקולי מדיניות משפטית (סעיף 894).

24 1717. לשיטת ב"כ הנתבעים המדיניות המשפטית הכללית (שהשיקולים, ביחס אליה מובאים
25 בתמצית בסעיף 895, תוך הפנייה לספרו של פרופסור ישראל גלעד, דיני הנזיקין –
26 גבולות האחריות (ראה הערה 306)), ויישומם לגבי התיקים שבפנינו מביא לתוצאה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 הבאה (סעיף 896, עמ' 240-241; הסעיף כולו הודפס באותיות בולד, והחלק המסומן
2 בקו במקור, מסומן בקו גם בציטוט להלן):

3 "הנתבעים יטענו כי החלת שיקולי מדיניות מובילה למסקנה בדבר העדר
4 קיומה של חובת זהירות של הנתבעים כלפי התובעים. הנתבעת העיקרית
5 במקרה זה הינה הריבון בשטחים שמחוץ לשטחי מדינת ישראל שנמסרו
6 לשליטתה המלאה על פי הסכמי אוסלו. מדובר על גוף זר לישראל, שלא
7 יכולה להיות מחלוקת כי לא חלים עליו החוק הישראלי או נורמות ההתנהגות
8 הישראליות. עצם שפיטתו בפני ערכאות ישראליות הינה אך ורק צילום
9 מצבם העגום של היחסים המדיניים הנוכחיים בין ישראל לרשות
10 הפלסטינית, שבעטים לא נקבעה חסינות. ברור כי בכל סיטואציה דומה
11 אחרת בין שתי ישויות מדיניות שכנות – הייתה מסולקת התביעה על הסף
12 בטענת חסינות ואי שפיטות".

13 1718. בהתאם לקו חשיבה זה של ב"כ הנתבעים לא ניתן להטיל חובת זהירות על הרש"פ
14 כלפי אזרחי ישראל, כמוסבר בסעיף 897 לסיכומי (ההדגשה במקור):

15 "בשל כך יטענו הנתבעים להלן כי יש לקבוע כי לא מתקיימים בינה ובין
16 אזרחי מדינת ישראל יחסי קרבה או שכנות שקיומם נחוץ על מנת שתוטל
17 חובת זהירות. על פי גלעד 'חובה תוכר ואחריות תוטל רק כאשר בין הניזוק
18 למזיק קיימת זיקה מיוחדת המאפיינת את הקשר שביניהם: קרבה פיזית
19 (זמן ומקום), קרבה משפטית (שמקורה בדיני החוזים, הקניין, האמון,
20 עשיית עושר וכו'), קרבה משפחתית או קשר אישי, קרבה הנובעת מיצירת
21 מצג ומהסתמכות, קרבה הנובעת מתלות באחר או בשליטה באחר ועוד'. האם
22 ניתן לומר כי נסיבות אלו התקיימו בעניינו? נדמה כי התשובה היא שלילית".

23 1719. גם לעניין חובת הזהירות חוזר ב"כ הנתבעים על הטענה כי הרש"פ היא ישות מדינית,
24 ובשל כך מדובר על ישות המפעילה נורמות זרות, ועל כן, לשיטת הנתבעים בית המשפט
25 אינו יכול לבחון את חובת הזהירות שלה והפרתה (סעיף 898; ההדגשות והקווים
26 במקור):

27 "זאת ועוד, כאמור לעיל, בית המשפט נעדר כלים לבחון את היקף חובת
28 הזהירות והפרתה מאחר והטענות הן כנגד גיבוש והפעלת מדיניות של
29 הנתבעת בכובעה כריבון זר, הפועל על פי מעטפת נורמות זרה. גיבוש והפעלת

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מדיניות נמצאות בלב ליבה של הסמכות המוענקת לרשות שלטונית וההלכה
2 בעניין זה הינה כי בית המשפט יימנע מלהתערב בהחלטות שלמקבלן יש
3 יכולת טובה יותר מאשר לו להגיש [להגיע] להחלטה הראויה. כאמור, טענה
4 זו נכונה מקל וחומר כאשר המדיניות הנטענת היא של ישות מדינית זרה".
- 5 1720. ב"כ הנתבעים מוסיף וטוען בהקשר זה כי לקביעותיו לעניין חובת הזהירות יש היבטים
6 מדיניים שיש להם השלכה על היחסים בין הרש"פ ובין מדינת ישראל, על אף שהוא ער
7 לכך כי מדובר בתביעת נזיקין של אנשים פרטיים נגד הרש"פ, כאשר מדינת ישראל
8 אינה צד להליכים (למעט הליכי צד ג'), שבהם אינם עוסקים במסגרת סיכומים אלה.
9 וכך הוא קו הטיעון של הנתבעים (סעיפים 899-900, עמ' 241-242; ההדגשות במקור):
- 10 "899. גם שיקולים נוספים מטים, לטענת הנתבעים, את הכף לטובת
11 הקביעה לפיה לא קיימת במקרה דנן חובת זהירות של הרשות
12 הפלסטינית כלפי התובעים. כך, באיזון האינטרסים שעל בית
13 המשפט לבצע בבואו להכריע בשאלה אם להטיל אחריות בנזיקין עליו
14 להתחשב גם בשיקולים ציבוריים רחבים. שיקולים ציבוריים
15 מחייבים כי בית המשפט יימנע מקביעות שיש בהן אספקט מדיני
16 ושעשויה להיות להן השלכה על היחסים בין הנתבעת ומדינת
17 ישראל. שכן, אם למשל תוטל על הנתבעת אחריות גורפת למעשי
18 האלימות שארעו במהלך האינתיפאדה – תתלווה לכך בהכרח אמירה
19 מדינית המיוחסת למדינת ישראל, לאמירה זו תהא מצידה השלכה
20 ישירה ומידית על עתידו של תהליך מדיני בפרט ועל היחסים בין
21 העמים ככלל. הנתבעת תחזור ותטען כי לטעמה אין זה מקומו של בית
22 המשפט הישראלי לדון במסכת העובדות שעניינה הסכסוך
23 הישראלי-פלסטיני באשר מדובר בעניינים מדיניים מובהקים
24 שמקומם ביחסים בין העמים ובמישור הבינלאומי.
- 25 900. לטענת הנתבעים, המשפט הישראלי לא אמור לרצות להחיל את עצמו
26 על סיטואציה מעין זו משום שדיני הנזיקין לא נועדו לחול
27 בסיטואציה בה המזיק, כביכול, הוא גוף זר לישראל, ובפרט גוף זר
28 במעמד של ריבון זר. לא לסיטואציות כאלה נועדו דיני הנזיקין".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1721. ב"כ הנתבעים מביא טענות נוספות לגבי חובת הזהירות, וטוען כי לא מתקיימים מבחני הצפיות, כמוסבר על ידו בסעיף 901 לסיכומיו:

1721. "מבלי לגרוע מהאמור לעיל ומהנימוקים שהעלו הנתבעים בעניין העדר חובת הזהירות, יוטעם, כי גם לא מתקיימים לגביהם מבחני הצפיות [ס' 36 לפקודת הנזיקין]. לצורך הקביעה האם הרשות הפלסטינית הייתה צריכה לצפות את התרחשות הנזק – הרי שהטעמים שהובאו לעיל בעניין מדיניות שיפוטית ראויה בכל הנוגע לתובענה בה הנתבעת הינה ישות ריבונית זרה – מבטלים בהכרח את מבחן הצפיות הנורמטיבית".

1722. ב"כ הנתבעים ער לקביעתי בעניין בן שלום, אך טוען כי " הנחת היסוד העובדתית בעצם הקביעה בדבר קיומה של חובת הזהירות, היא שגוייה – שכן, הנתבעים לא העבירו ביודעין כספים או אמצעי לחימה לאנשים המעורבים בטרור" (סעיף 902; ההדגשה במקור).

כה.4.3.3 חובת זהירות קונקרטי

1723. לשיטת הנתבעים, גם אם על הרש"פ היה לצפות את קרות הנזק (דבר המוכחש על ידי הנתבעים), לא יתקיים השלב השני של מבחן הציפיות הקונקרטי (סעיף 903), כאשר לעניין מבחן זה מצטט הוא דברים שכתבתי בתיק אחר (ת.א. 5380/03 עזבון רכלין ז"ל נ' ציסין, דהיינו האם המזיק הספציפי צפה, הלכה למעשה, או אם היה עליו לצפות, כי התרשלותו, בנסיבות המקרה תגרום נזק ספציפי לניזוק ספציפי (סעיף 904)).

1724. יישום נורמות אלה על הפיגועים הקונקרטיים נשוא 16 התביעות, מביא למסקנות הבאות, לשיטת ב"כ התובעים (סעיפים 905-906; ההדגשות והקווים במקור):

1724. "905. הנתבעים יבהירו, כי על אף שהתובעים סבורים כי טענותיהם הוכחו או כי הן 'מובנות מאליהן', הרי שבחינת ראיות התובעים מלמד על ההיפך. לא הוכח כי הרשות הפלסטינית צפתה או יכולה הייתה לצפות, באופן קונקרטי, את קיומו של אף אחד מהאירועים נושא התביעות והתובעים ממילא לא עמדו בנטל ההוכחה המוטל עליהם לצורך הוכחת הקשר הסיבתי בין התנהלות כלל המפגעים לבין הרשות הפלסטינית.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 906. מכלל האמור לעיל נדמה אפוא כי אין לייחס לנתבעים חובת זהירות
2 כלפי הניזוקים (התובעים) וכאמור, על פי מבחן הצפיות שמטרתו
3 לבחון את צפיות הנזק ברמה הנורמטיבית-מושגית והקונקרטי, הרי
4 שראש קיימים שיקולים של מדיניות משפטית המצדיקים את
5 שלילת חובת הזהירות או צמצומה, כמבואר בהרחבה לעיל, הרי שאלו
6 גוברים חרף יכולת הצפייה הפיסית. לפיכך, יש לקבוע כי הרשות
7 הפלסטינית ואש"פ אינם חבים בחובת זהירות כלפי התובעים".

8 כה.4.33.4 התרשלות (הפרת חובת הזהירות)

9 1725. כטענה חילופית או מטעמי זהירות, אם לא תתקבלנה הטענות הקודמות של הנתבעים
10 לפיהם אין הם חייבים בחובת זהירות, ואם ייקבע כי מוטלת על הרש"פ חובת זהירות
11 קונקרטי, סבור ב"כ הנתבעים כי " לא הובאו כל ראיות שיש בהן כדי להוכיח את
12 היסוד השני הנדרש במסגרת בחינת עוולת הרשלנות – הוא הפרת חובת הזהירות
13 (התרשלות) " (סעיף 907; כל הקטע כולו המצוטט מופיע בסיכומים באות בולד).

14 1726. לטענת הנתבעים הטענות שהופנו נגדם הם במישור של עידוד, הסתה, אי מניעה,
15 העברת מימון או כספים; אולם אלה, לשיטת הנתבעים אינם טענות המייחסים להן
16 ביצוע ממש של הפיגועים עצמם (סעיף 908).

17 1727. טענה נוספת בכיוון דומה היא כי לא הובאו ראיות על ידי התובעים שמהם עולה כי
18 הנתבעים ידעו על זהות המפגעים באף אחד מן הפיגועים, בזמן אמת, ואין ראיות כי
19 הנתבעים יכלו למנוע את הפיגועים ולא עשו כן (סעיף 909).

20 1728. לשיטת הנתבעים צריך להוכיח הפרת חובת זהירות על ידי מעשים או מחדלים של
21 הרש"פ עצמה ואין לקבל את האחריות למעשה של אורגן (סעיף 910).

22 1729. סיכומה של נקודה זו לדברי הנתבעים מובאת בסעיפים 911-912 (סעיף 912 מודפס
23 כולו בבולד):

24 "911. על כן יטענו הנתבעים כי לא הוכחו יסודותיה של ההתרשלות
25 והתובעים לא עמדו בנטל זה. לפיכך, ממילא אין להטיל חובת זהירות
26 על הנתבעים. אף אם יסבור בית המשפט הנכבד כי יש לעשות כן, הרי
27 שהתובעים לא עמדו בנטל להוכיח את ההתרשלות כטענה כללית.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **912. ביחס לפיגועים הספציפיים נושא התביעות שבפנינו הרי שהתובעים**
2 **לא הוכיחו קיומה של התרשלות של הנתבעים בכל מקרה ומקרה,**
3 **כפי שפרטו הנתבעים בחלק הפרטני של סיכומיהם".**
- 4 1730. לאחר הסיכום האמור מתייחס ב"כ הנתבעים לפסק הדין של בית המשפט העליון
5 בפרשת מנטין. לפי פירושו שני שופטים קבעו אחריות על פי העובדות הקונקרטיות של
6 המעשה ולא בשאלה הכללית של התרשלות (סעיף 914). גם לעניין הפיצויים העונשים
7 הדגיש אחד השופטים כי אין מדובר באחריות גורפת למעשי האלימות שאירעו במהלך
8 האינתיפאדה אלה הנסיבות הקונקרטיות של אותו מקרה (סעיף 905).
- 9 **כה.5.33.4 שאלת הקשר הסיבתי והיעדרו**
- 10 1731. לטענת ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון התובעים לא דנו בנושא האמור, ולא בכדי (סעיף
11 916 רישא).
- 12 1732. עמדת ב"כ הנתבעים היא גם אם ייקבע כי יוכחו טענות הנתבעים לעניין תמיכת הרש"פ
13 בטרור, אי מניעתו, העברת כספים או אמל"ח עדיין לא הוכח קיומו של קשר סיבתי
14 בין התמיכה הנטענת לבין קיומם של כלל הפיגועים או של פיגוע ספציפי ביחס לאחת
15 מן התביעות (סעיף 916); זאת בהמשך לטענה הכללית של הנתבעים לפיה אין ליתן
16 הכרעה כללית ביחס לאחריות הכוללת של הנתבעים לכלל הפיגועים שכן נסיבות של
17 כלל הפיגועים במהלך אינתיפאדת אל אקצה לא הוכחו, ובשל כך לא ניתן לקבוע באופן
18 פוזיטיבי כי קיים קשר סיבתי בין מעשה ומחדל כלשהו של הנתבעים לבין אותם
19 פיגועים (סעיף 917). בהקשר זה מתבסס ב"כ הנתבעים על פרשת מנטין המתייחסת
20 לאירוע קונקרטי אחד שבו הוכח קשר סיבתי ספציפי ובכך מתייחס הוא להחלטה של
21 הרכב בית המשפט העליון בפרשת אר-אל (סעיף 918). ב"כ הנתבעים מביא דוגמא לכך
22 כי גם אם יוכח שהנתבעים הקצו כספים לפעילים מסוימים בתאריך מסוים, דבר
23 המוכח על ידי הנתבעים, אין בכך כדי ללמד על קשר סיבתי בין אותה ההקצאה לבין
24 ביצוע הפיגוע על ידי אותו פעיל שלא הוכח כי הוא קיבל כספים (סעיף 919).
- 25 1733. וכך מסיים ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, את טיעונו בנקודה זו (סעיף 920; הסעיף כולו
26 מודגש באות בולד):
- 27 **"ושוב, יוזכר ויודגש כי לטענת הנתבעים לא ניתן לעשות שימוש בפקודת**
28 **הנזיקין ו/או בעוולת הרשלנות כדי לקבוע אחריות כוללת למכלול הפיגועים**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 – בלא הוכחת מבצעים או נסיבותיהם. עולת הרשלנות לא נועדה לקביעות
2 כלליות שכאלה ולשונה אינו מאפשר קבלת הכרעה כללית שכזו".

3 כה.6.33.4 סעיף 12 לפקודת הנזיקין

4 1734. לטענת הנתבעים, סעיף 12 לפקודת נזיקין דומה לאחריות פלילית ויש להפעילו
5 בצמצום באופן זהיר ומבוקר (סעיפים 921-922), כאשר מהן עולה המסקנה המשפטית
6 הבאה (סעיף 923):

7 "הטלת אחריות בנזיקין מכוח הוראת ס' 12 לפקודה מותנית בכך שתרומתו
8 או השתתפותו של הנתבע במעשים הייתה לביצוע עוולה, ואי די
9 בביצוע בלתי נאות של מעשה מותר".

10 1735. ב"כ הנתבעים סבור כי גם אם תתקבל טענת התובעים כי הוכח שהנתבעים העבירו
11 מימון ונשק לארגוני טרור (דבר המוכחש), אין להחיל את הוראות סעיף 12 לפקודת
12 הנזיקין, ואין לראות בהעברת הכספים כשיתוף או כסיוע למעשה, וזאת, לטענת
13 הנתבעים, " מאחר ולא הוכח כי מטרת העברת הכספים או הנשק הייתה לצורכי טרור
14 ולא – כטענת הנתבעים – לצרכים אישיים שונים או לצורכי פעולות לגיטמיות של
15 הכוחות הביטחון הפלסטינים. בנסיבות אלו, הנתבעים לא שיתפו עצמם בביצוע
16 עוולה, גם אם הכסף או הנשק התגלגל בסופו של יום לביצוע עוולה מסוימת, מבלי
17 שהנתבעים התכוונו לכך או שידעו על כך" (סעיף 924 סיפא).

18 1736. בהמשך, נטען על ידי הנתבעים כי יש צורך להוכיח מודעות וכוונה של ממש, ולטענתם
19 הדבר לא הוכח על ידי התובעים, כפי שנאמר בסעיף 925 לסיכומים (ההדגשה הוספה):

20 "הפסיקה הכירה בדרישה ליסוד נפשי של 'מודעות' לצורך הטלת אחריות
21 מכח ס' 12 ונקבע כי תנאי להטלת אחריות על 'משדל' (נותן ההוראה לביצוע
22 העוולה) הוא הוכחת כוונה ממש לכך שהמשדל יבצע עוולה. התובעים לא
23 הוכיחו כי לנתבעים הייתה כוונה ממש שיבוצעו עוולות. לא הוכח כי
24 הנתבעים פיתו או שידלו את המפגעים בכוונה לבצע פיגועים באופן כללי ואף
25 מומחי התובעים טענו באופן כללי ליצירת אורח כללית בלבד (כאמור, טענה
26 שלדידן אינה יכולה, אינה צריכה ואינה יכולה להיות מוכרעת כאן) ולא הוכח
27 כי הנתבעים ידעו כל [על] הכוונה לבצע את כלל הפיגועים ולא הוכח כי
28 הנתבעים ידעו על הכוונה לבצע פיגוע ספציפי".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1737. ב"כ הנתבעים ער לדברי בפרשת בן שלום, אך כותב הוא בראש סעיף 926 כי אינו מקבל
2 את קביעתי, ובכל מקרה קביעה זו חלה רק ביחס למקרים ספציפיים שבהם הוכח כי
3 הועברו מימון ואמל"ח (סעיף 926), וכי הטלת האחריות על הנתבעים מכוח סעיף 12
4 בפרשת בן שלום הנ"ל הייתה בהסתמך על נסיבות עובדתיות כפי שנקבע שהוכחו
5 באותו מקרה פרטני (סעיף 927).

6 1738. ב"כ הנתבעים חוזר גם בהקשר זה על הטענה כי אין להסתפק בהוכחות ביחס לכלל
7 הפיגועים אלא יש להביא ראיות לכל פיגוע ופיגוע, כנאמר בסעיפים האחרונים
8 המסכמים את טענות הנתבעים לעניין היעדר הרשלנות (סעיף 928-930, עמ' 247-248 ;
9 ההדגשות במקור):

10 "928. הנתבעים ישובו ויטענו כי על מנת להטיל אחריות על הנתבעים על

11 כלל הפיגועים מכח סעיף זה, יש להוכיח מעשה או מחדל ספציפיים

12 ביחס לכל פיגוע ופיגוע ו/או ביחס לכל מפגע ומפגע. בחלק הפרטני

13 של סיכומיהם הדגימו הנתבעים כי לא הוכחה העברת מימון או

14 אמל"ח ביחס לאף אחת מהתביעות הספציפיות. ככל שהדבר נוגע

15 לחלופת האישור בדיעבד נקבע בפסיקה כי יש להראות שהמאשרר

16 ידע שהמעשים שבוצעו מהווים עוולה או להוכיח שהוא נטל על עצמו

17 את הסיכון והאחריות לכך. כפי שפורט בהרחבה בפרק על

18 התשלומים לאסירים הוכח כי התשלומים ניתנים לאסירים בשל

19 מספר טעמים שפורטו בחוות הדעת של עו"ד עמאוו. הנתבעים

20 הוכיחו שם כי הטענה שמתן התשלומים למשפחות האסירים היו

21 תמריץ לאנשים להשתתף בפעילות התנגדות במהלך האינתיפאדה

22 השניה במטרה להיאסר אינה נכונה ואינה הגיונית ובכל מקרה אינה

23 נכנסת תחת הגדרת הקשר סיבתי הנדרש. הנתבעים הוכיחו

24 שהסכומים בתקופה הרלוונטית היו נמוכים מאוד ולא עלו בהדרגה

25 לפי משך תקופת המאסר; כי מבחן המציאות מראה שדוקא כשהועלו

26 הסכומים, לאחר תום האינתיפאדה – ירדה רמת האלימות; ושכל

27 התקנות שנטען כי הן מהוות תמריץ חוקקו רק בשנת 2010 ואילך כך

28 שאינן רלוונטיות לתביעות דנן.

29 929. לא הוכח גם כי הנתבעים אשררו בידיעה את ביצוע כלל הפיגועים

30 (טענה שאינה צריכה להידון) ולא הוכח כי אשררו ארוע ספציפי נושא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 התביעות. לא ניתן להטיל אחריות כללית על סמך מסקנה
2 אינדוקטיבית. דבר זה אין לקבל.

3 930. לסיכום, התובעים לא הרימו את הנטל להוכיח כי מתקיימת במקרה
4 דן אחת החלופות של ס' 12 לפקודת הראיות, לא ביחס לטענתם
5 הכללית ולא ביחס למי מהאירועים באופן ספציפי ולפיכך אין לחייב
6 את הנתבעים בתביעות אלו ויש לדחותן".

7 **כה.4.34 תקיפה**

8 1739. לטענת הנתבעים, סיכומי התובעים בעניין זה אינם ברורים, כאשר הם טוענים הן
9 לאחריות שלוחית למעשה התקיפה, והן לאחריות ישירה לעוולת התקיפה, ומסתפקים
10 בהפניה לקביעות בית המשפט לפרשת בן שלום, ללא ביצוע ניתוח משפטי מסודר.
11 לטענת הנתבעים, בקטע זה של סוגיית התקיפה, חוזרים התובעים על טענותיהם
12 הכלליות ביחס להוכחת מדיניות מוצהרת ומונחית לביצוע פיגועי טרור, כפי שעושים
13 בכל פרק אחר של סיכומים (סעיף 931). אף על פי כן, ולמעלה מן הצורך מתייחסים
14 הנתבעים בסוגיית התקיפה בפרק כו(4) של סיכומיהם.

15 1740. אשר לטענה הכללית של התובעים לעניין תקיפה ומדיניות הטרור, תשובת הנתבעים
16 מובאת בסעיף 933 לסיכומיהם (עמ' 249-248):

17 "נדון תחילה בעוולת התקיפה ביחס לטענתם הכללית של התובעים לקיומה
18 של מדיניות טרור ו/או אי מניעת פיגועים ו/או יצירת אוירה המעודדת טרור.
19 טענת הנתבעים הינה כי טענות אלו לא הוכחו, אולם ככל שייקבע בטעות כי
20 אלו הוכחו, אזי לטענת הנתבעים לא יכולה להיות תחולה להוראות סעיף 22
21 לפקודת הנזיקין בענייננו, זאת, שכן לא מיוחס לנתבעים ביצוע הפיגועים
22 עצמם, דהיינו 'שימוש בכוח', אלא הטענה נגדם הינה כי הם עודדו ו/או
23 הסיתו אחרים לכך. לפיכך ברור כי עוולה זו אינה חלה ביחס לטענתם הכללית
24 של התובעים".

25 1741. ביחס לפיגועים הפרטניים, טענת הנתבעים היא כי יש לבחון את טענת התקיפה,
26 ראשית כעוולה ישירה, ושנית – כעוולה המבוצעת באופן שיוכי (סעיף 934).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1742. עמדת הנתבעים ביחס לעוולה הישירה, מוצגת על ידם בסעיף 935 לסיכומיהם, כאשר
2 בעניין זה תומכים הנתבעים בקביעותי בפרשת בן שלום, וכותבים את הדברים
3 הבאים:

4 "ביחס לעוולת התקיפה כעוולה ישירה יש לקבוע כי אותו רציונל המפורט
5 ביחס לטענה הכללית חל גם כאן, שכן התובעים לא הוכיחו מעורבות ישירה
6 של הנתבעים בפיגועים נושא התביעות. גם בית המשפט בעניין בן שלום דחה
7 טענה זו וקבע כי לא תוטל אחריות בגין תקיפה אלא על בסיס אישי בלבד".

8 1743. ככל שמדובר בעוולת התקיפה כעוולה שילוחית, מתייחס ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף
9 ארנון, למצב המשפטי ולתיקוני החוק בישראל, ומחלק בין שני קבוצות של תובענות,
10 וכותב את הדברים הבאים (סעיפים 936-937; ההדגשה במקור):

11 "936. ביחס לעוולת התקיפה כעוולה שילוחית, הרי שבמועד הגשת רוב
12 התובענות דנן היה בתוקף סעיף 25 לפקודת הנזיקין, אשר שלל
13 אחריות שילוחית של מעביד לעוולת התקיפה. סעיף זה בוטל בשנת
14 2005 ונקבע בו כי התיקון יחול על תובענה שהוגשה ביום התחילה
15 ולאחריו, דהיינו החל מיום 10.2.06. על פי הפסיקה, המועד הקובע
16 לתחולת התיקון הוא מועד הגשת התובענה. לפיכך, על פי המצב
17 המשפטי שהיה קיים ביום הגשת רוב התובענות דנן, לא ניתן לטעון
18 לאחריות שילוחית של הנתבעים לפיגועים הספציפיים.

19 937. ביחס למיעוט התובענות שהוגשו לאחר היום הקובע (למיטב הבנת
20 הח"מ יש 6 תביעות כאלה), שאז יש לבדוק את טענת האחריות
21 השילוחית לעוולת התקיפה בהתאם לתנאי סעיף 13 או 14 לפקודת
22 הנזיקין. הנתבעים יראו בפרק הבא לסיכומיהם כי לא הוכחו יסודות
23 סעיפים אלו ביחס לפיגועים הפרטניים. על כן יש לקבוע כי אין
24 להטיל על הנתבעים אחריות במסגרת עוולת התקיפה".

25 כה.4.35 טענת האחריות השילוחית

26 1744. בפרק כו(5) לסיכומיהם, מתייחסים הנתבעים בסיכומי התובעים לסוגיית האחריות
27 השילוחית, וטוענים כי התובעים לא פרטו והסתפקו בהפנייה לסעיפים 11, 13, 14
28 לפקודת הנזיקין, תוך הפנייה להחלטתי בעניין בן שלום (סעיף 938).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1745. לשיטת הנתבעים אחריות שילוחית היא חריג לעיקרון הייסוד בדיני הנזיקין לכך שאדם אחראי למעשיו ולא למעשי זולתו, ולכן יש לפרשו בצמצום, ולהחיל אותו רק במקום שבו הוכח מעבר לכל ספק כי התקיימו היסודות שפורטו בפסיקה (סעיף 939); ובהקשר זה מתמודד ב"כ הנתבעים עם המשל שנתתי הן בדיונים בתיק זה והן בתיקים קודמים, וכותב את הדברים הבאים (סעיף 940; ההדגשה במקור):
- 6 **"הדוגמא שניתנה על ידי בית המשפט הנכבד שוב ושוב במהלך הדיונים**
7 **בתיקים אלו ביחס למנהלי בתי חולים, שימוש לא נכון במזרקים על ידי אחות**
8 **ו/או אי שטיפת ידיים לפני ניתוח – אינה רלבנטית לתביעות שלפנינו**
9 **וליישום של דיני הנזיקין עליה, שכן היא דנה במעשים שעשו עובדי הארגון**
10 **במהלך עבודתם. ואילו טענת התובעים כי התקיימו יחסי שליחות בין**
11 **הנתבעים ובין המפגעים הספציפיים – לא הוכחה על ידם כלל, כפי שפורט**
12 **בסיכומים הפרטניים מטעם הנתבעים."**
1746. בתשובה לטענת התובעים כי המקור לאחריות השילוחית הוא הרעיון שמחמוד עבאס שבו דרש את שחרור האסירים, משיבים הנתבעים, בנוסף לכל טענותיהם שפורטו לעיל (ראה במיוחד תת פרק כה.2.12.4), ומוסיפים וכותבים כי "לא יעלה על הדעת כי ריאיון טלוויזיוני משנת 2005 ישמש בסיס להטלת אחריות שילוחית על הנתבעים בשל כלל אירועי האינתיפאדה" (סעיף 941 סיפא).
1747. בהמשך פרק כו(5) של סיכומי הנתבעים הם מנתחים את המקור המשפטי לחוות באחריות שילוחית על פי סעיפי פקודת הנזיקין וטענות נוספות, כמפורט להלן.
- 20 **כה.1.35.4. סעיף 13 לפקודת הנזיקין (חבות מעביד)**
1748. ב"כ הנתבעים מתפלא מדוע מתבססים התובעים על סעיף 13 לפקודת הנזיקין ביחס לכלל הפיגועים, כאשר התובעים לא הוכיחו כי כלל המפגעים היו עובדים של הנתבעים (סעיף 943). ביחס לפיגועים הספציפיים – מפנה ב"כ הנתבעים לסיכומי הפרטניים, מהם עולה כי לא הוכחו יחסי עובד מעביד בין הנתבעים לבין אותם מפגעים ספציפיים (סעיף 944).
1749. ב"כ הנתבעים ער לכך כי חלק מהפיגועים בוצעו על ידי מפגעים שהיו עובדים הרש"פ, ועל כך יש בפיו מספר תשובות מדוע לא ניתן לייחס לרש"פ אחריות שילוחית, כמעביד,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ביחס לאותם מבצעי פיגועים, כאשר עיקר טענותיו הוא בתחום הראיות, כפי שמפורט
2 בסעיפים 945-947 לסיכומיו (הדגשות במקור):
- 3 "945. לחילופין ומחמת הזהירות בלבד יטענו הנתבעים כי ככל שייקבע כי
4 הוכח ביחס לארועים הפרטניים כי בין המפגעים היו גם אנשים
5 שהועסקו בזמנים הרלבנטיים על ידי הרש"פ, אזי ישיבו הנתבעים כי
6 גם במקרה כזה לא הוכיחו התובעים כי הפיגוע נעשה תוך כדי
7 העבודה; כי הוא בגדר 'התפקידים הרגילים של עבודתו והכרוכים
8 בה'; כי הייתה להם שליטה מלאה על אותו עובד ספציפי; או כי
9 הרשו או אשררו את המעשה הספציפי. ראיות כלליות אינן מספיקות
10 לשם כך!!
- 11 946. בוודאי לא הוכח כי המעשים נעשו במהלך ביצוע תפקיד שהוטל על
12 המפגעים על ידי הנתבעים. 'מהלך העבודה' הוגדר בפסיקה ככולל
13 את סך הפעולות המותרות להן הוסמך העובד על ידי מעסיקו ונדרש
14 יחס בין העוולה לבין היקף הפעולות המותרות (ברק, אחריות
15 שילוחית, עמ' 142). לא הוכח כי ביצוע פיגועים הינו בגדר הפעולות
16 המותרות להן הוסמכו העובדים, ככל שהוכח כי אכן היו עובדים, על
17 ידי הנתבעים.
- 18 947. מראיותיהם של התובעים לא עלה כי בנסיבות הפיגועים הספציפיים
19 היה אישור או הרשאה של הפיגועים על ידי הנתבעים. כמו כן, לא
20 הוכח כי הפיגועים הספציפיים נעשו תוך כדי העבודה או תוך ביצוע
21 התפקידים הרגילים של העבודה, כלשון סעיף 13 לפקודת הנזיקין".
- 22 1750. על פי פסיקה שמובאת בהמשך הסיכומים, הקובעת את האינדיקציות לחיוב מעביד
23 במעשה של עובד, הכוללות את בדיקת המטרה המנחה את העובד והאם מטרתו לבצע
24 דבר עבירה, הרשעה בפלילים, אופי העבירה ושיקולי מדיניות משפטית, טוען ב"כ
25 הנתבעים, על בסיס פסיקה, כי כאשר נשק שימש ביד חייל לביצוע עבירה, השימוש
26 שנעשה בנשק היה מעשה שעשה למטרות עצמו ולא לעניין המעביד (סעיפים 948-949),
27 ואם השימוש שנעשה בנשק חרג לחלוטין מגדר התפקיד שלמענו נמסר לו הנשק, נקבע
28 בפסיקה כי אין להטיל אחריות שילוחית על המעביד (950-951).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1751. היישום של המבחנים הללו על נתוני 15 התיקים של הפיגועים שבפניי, לשיטת
2 הנתבעים, מביא לתוצאה לפיה אין להטיל אחריות שילוחית על הרש"פ, כפי שכותב
3 עו"ד יוסף ארנון בסעיפים 952-953 לסיכומי:

4 "952. לסיכום, יטענו הנתבעים כי לא הוכחו יחסי עובד ומעביד ביחס לכלל
5 הפיגועים ואף לא ביחס לפיגועים נשוא תביעות אלו. ככל שייקבע כי
6 הוכחו יחסי עובד ומעביד בין המפגעים הספציפיים ובין הנתבעים
7 כאן, אזי יש לקבוע כי מאחר שמטרת המפגעים הייתה לבצע דבר
8 עבירה וכי מהרשתם הפלילית לא עולה כי פעולתם נעשתה בהוראת
9 המעביד ו/או בהרשאתו, הרי שאין מקום להטיל אחריות על המעביד
10 בנסיבות אלה.

11 953. משכך, לא ניתן להטיל על הנתבעים אחריות מכח ס' 13 לפקודת
12 הנזיקין ביחס לכל מקרה ומקרה או באופן כללי על כל ארועי
13 האינתיפאדה".

14 כה.2.35.4 סעיף 14 לפקודת הנזיקין (חבותו של שולח)

15 1752. בתחילת טיעוניו לעניין זה, מציין עו"ד ארנון כי התובעים לא פרטו את הסוגיה
16 בסיכומיהם, וטענו טענות כלליות בלבד (סעיף 954).

17 1753. לאחר ציטוט סעיף 14 לפקודת הנזיקין, העוסק באחריות שלוח שאיננו עובד (סעיף
18 955), מובאת פרשנותו של הסעיף בפסיקה ממנה עולה כי ניתן להטיל אחריות למשלח
19 אם הפעולה של פלוני אינה נעשית באופן עצמאי, אלא פעילותו היא חלק פנימי
20 ואינטגרלי לפעולתו העסקית של הנתבע (ראה הפסיקה המובאת בסעיף 956 לסיכומי
21 הנתבע).

22 1754. יישום הכללים המשפטיים הללו על התיקים שבפניי, מביא – לשיטת הנתבעים –
23 לתוצאה כי לא ניתן ליחס לרש"פ אחריות, מנימוקים שאצטט עתה, כאשר גם כאן
24 חוזרת האנלוגיה ליחסים שבין מדינת ישראל לכלל אזרחיה (סעיפים 957-960;
25 ההדגשות במקור):

26 957. הנתבעים יטענו כי לא ניתן להחיל סעיף זה ביחס לכלל הפיגועים,
27 כפי שמבקשים התובעים לעשות, שכן אף אם יתקבלו טענותיהם
28 הכלליות של התובעים ביחס לקיומה של מדיניות טרור ו/או אי

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מניעת טרור וכיוב' – הרי שהיחסים בין הרש"פ ובין אזרחיה אינם,
2 ולא יכולים להיחשב, כיחסי שולח-שלוח כמובנם בפקודת הנזיקין
3 בדיוק כפי שיחסי מדינת ישראל עם כלל אזרחיה אינם כאלה.
- 4 958. יחסי שליחות אינם יחסים ערטילאיים או כלליים ולא ניתן לקבוע כי
5 בשל כך שהנתבעים עודדו טרור ו/או לא מנעו אותו ו/או הסיתו לו
6 (ככל שהוכחו טענות אלו), אזי יש לראות את כל המפגעים כשלוחיהם
7 כמובנו של מונח זה בפקודת הנזיקין. ס' 14 לא נועד לסיטואציות
8 כאלה בהן השליחות נלמדת לכאורה באופן כללי מהסיטואציה ואין
9 לה ראיות מוחשיות בשטח. השלוח צריך להיות מודע לקיומה של
10 השליחות ולפעול באופן מודע לביצועה. לא הובאו ראיות לכך.
- 11 959. בהתאמה, לא ניתן לומר כי כלל המפגעים פעלו 'במסגרת הפעולות
12 העסקיות' של הרש"פ באופן המהווה 'חלק פנימי ואינטגרלי'
13 לפעולתה העסקית.
- 14 960. הנתבעים יבקשו לחדד בנקודה זו כי אף אם יקבע בית המשפט כי
15 התובעים הוכיחו קיומה של מעורבות הנתבעים בטרור, עדיין לא ניתן
16 לראות בכל מפגע ומפגע, בכל מקום ומקום, ובכל עת ועת בגדר שלוח
17 של הנתבעים ולא הוכחו יסודות ס' 14 לפקודת הנזיקין".
- 18 1755. בהמשך מובאת פסיקה של השופט ברק לפיה כדי לקבוע האם חלים יחסי שליחות בין
19 הצדדים לעניין דיני הנזיקין, יש להחיל את מבחן היד הארוכה (סעיף 961). לטענת
20 הנתבעים רציונאל זה אינו חל בכלל בסיטואציה של התביעות שלפנינו, כנטען בסעיף
21 962 לסיכומי הנתבעים (הדגשות במקור):
- 22 "הנתבעים יטענו כי גם הרציונל של דיני השליחות אינו חל במקרה דנן, שכן
23 על פי הפסיקה, השלוח הוא מי שפועל למען השולח ולא עבור עצמו ואילו
24 בסוגיה שבפנינו לא הוכח כי המפגעים פעלו למען הנתבעים. קביעה כזו
25 תהיה בגדר הכללה עובדתית גורפת מאד שלא נתמכה בראיות. זאת, כאשר
26 לא ניתן לשלול כי המפגעים השונים הונעו מטעמים רבים, חלקם ממניעים
27 אישיים ורצון לנקמה על פגיעה בבן משפחה או חבר, חלק ממניעים
28 אידיאולוגיים, חלקם ממניעים חברתיים, חלקם ממניעים פוליטיים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **הנתבעים גם לא הוכיחו כי המפגעים פעלו למען הנתבעים והם מבקשים**
2 **מבית המשפט להסיק עובדה זו יש מאין".**
- 3 1756. גם לעניין זה חוזר ב"כ הנתבעים על עמדתו לפיה הנתבעים הם "המוציא מחברו עליו
4 הראיה", ולכן מוטל עליהם הנטל להוכיח את כל היסודות של עילת התביעה כולל
5 אחריות שילוחית, ולטענת הנתבעים התובעים לא עמדו בנטל זה (סעיף 963).
- 6 1757. טענה נוספת של הנתבעים היא זו: "חרף טענות הנתבעים בעניין זה, עסקיהם של
7 הנתבעים איננו בטירור, כי אם בהקמת וניהול ריבונות חדשה עבור תושביהם" (סעיף
8 964; ההדגשה במקור).
- 9 1758. מעבר לטענות הכלליות, כותב עו"ד ארנון, ב"כ הנתבעים, את הדברים הבאים ביחס
10 לפיגועים הספציפיים (סעיף 965; ההדגשה במקור):
- 11 **"המסקנה ביחס לאי תחולת ס' 14 נכונה מקל וחומר גם ביחס לפיגועים**
12 **הספציפיים נושא תובענות אלו. לא הוכח שהמפגעים הספציפיים פעלו**
13 **כשלוחיהם של מי מהנתבעים, ולא הוכח כי התקיים בינם ובין הנתבעים**
14 **קשר כלשהו הנדרש לצורך ביסוס עוולה זו, כפי שהראו בחלק הפרטני של**
15 **סיכומיהם. לחילופין ומחמת הזהירות בלבד יטענו הנתבעים כי המפגעים**
16 **פעלו על דעת עצמם, בלא שהתבקשו לעשות כן מטעם הנתבעים. הנתבעים**
17 **לא היו יכולים לדעת כי המפגעים יפעלו כפי שפעלו ולא הוכח כי ידעו על**
18 **הכוונה לבצע פיגוע ספציפי כלשהו ו/או כי יכלו למנעו".**
- 19 1759. לשיטת הנתבעים, בהעדר ראיות לא ניתן לקבוע כי המפגעים הספציפיים פעלו מטעם
20 הנתבעים או למענם. יתרה מזו, ב"כ הנתבעים כותבת כי על פי הגיונם של הדברים ועל
21 פי הראיות שהובאו "יותר סביר שהמפגעים פעלו על דעת עצמם או על דעת חבורת
22 אנשים בשטח עמם מפעלו, מאשר כי פעלו מטעם הנתבעים" (סעיף 967).
- 23 1760. ב"כ הנתבעים הביא פס"ד של בית המשפט המחוזי בת"א המסביר מדוע לא יעלה על
24 הדעת שהמדינה הסמיכה את אותו אדם המופקר שם, כשלוחה, לבצע עבירות פליליות,
25 ובהמשך נכתב בפסק הדין כי מסקנה מעין זו היא מרחיקת לכת ומופרכת, ומקומה לא
26 יכירנה במדינה מתוקנת ותרבותית (סעיף 968).
- 27 1761. בסעיף המסכם של תת פרק זה, מבקש ב"כ הנתבעים לקבוע "כי אין להטיל על
28 הנתבעים אחריות שילוחית למעשי המפגעים הספציפיים" (סעיף 969).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 כה.3.35.4 אחריות שילוחית מכוח ידיעת בכירים על הפיגועים

2 1762. גם כאן קובל ב"כ הנתבעים על כך שהתובעים לא הציגו תזה משפטית מפורטת
3 והסתפקו בהפניה להחלטתי בעניין בן שלום (סעיף 970).

4 1763. אולם, גישת הנתבעים שונה היא, גם אם תתקבל ההכרעה בעניין בן שלום, וזאת
5 מהטעמים הבאים (סעיף 971; ההדגשות במקור):

6 "טענות התובעים בתת פרק זה – בטעות יסודן. עיון מדוקדק בהכרעה בעניין
7 בן שלום מעלה כי בבסיס הטלת האחריות השילוחית על הרש"פ למעשיו של
8 ברגותי עמדו שתי קביעות עובדתיות ספציפיות – האחת, כי מעמדו של
9 ברגותי 'מקנה לו מעמד לכל הפחות כעוסק בעשיית 'מעשה או סוג של
10 מעשים למענה של הרשות' (על אף שקביעה זו מוכחשת על ידי הנתבעים)
11 והשניה, כי ברגותי 'קיבל דיווח על ביצועו של הפיגוע הנדון'. לא ניתן ל'ייצא'
12 קביעה ספציפית זו ולהסיק ממנה קביעה כללית ביחס לאחריות שילוחית
13 של הרש"פ בין מעשיהם ו/או ידיעותיהם של מי מבכיריה".

14 1764. מעבר לטענות לעניין מרוואן ברגותי כפי שעלו בפרשת בן שלום, וכפי שהתייחסו
15 אליהם הנתבעים, כמצוטט בפיסקה הקודמת, מעלה עו"ד ארנון טענה רחבה יותר לגבי
16 עצם השימוש של התובעים בטענות כנגד "בכירים" ברש"פ, מבלי לנקוב בשמם ומבלי
17 להתייחס לפיגוע פלוני, כאשר לשיטתו העדר ראיות ספציפיות מביא לתוצאה של
18 דחיית התביעה, כפי שנכתב בסעיפים 972-973 לסיכומי:

19 "972. התובעים לא פרטו בסיכומיהם באלו 'בכירים' מדובר, ובראיותיהם
20 נטענו שלל טענות ביחס לשלל 'בכירים', שלא תמיד ברור לגבי כל
21 אחד ואחד מהם באיזה תפקיד הוא מחזיק. התובעים עשו כמיטב
22 יכולתם לבלבל את בית המשפט ולכלול בסל ה'בכירים' גם אנשים
23 שאינם מחזיקים בתפקידים ברשות הפלסטינית או באש"פ. בנוסף,
24 התובעים לא פרטו אילו מעשים ספציפיים הם מייחסים לאותם
25 'בכירים ספציפיים' – מעשים שביחס אליהם ניתן יהיה להטיל
26 אחריות שילוחית. משכך, לא ניתן ללמוד מהחלטת המותב ביחס
27 לברגותי בן שלום ל'בכירים ספציפיים' עלומי שם, כאן.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 הנתבעים יחזרו שוב על טיעונם לעיל לפיו ככל שייקבע כי התובעים
2 הוכיחו כי בכיר מסוים של הרש"פ היה מעורב בביצוע פיגוע מסוים,
3 ניתן לבחון את שאלת תחולתו של ס' 14 באותו מקרה. מאחר
4 והתובעים לא עשו כן, או לכל הפחות לא פירטו בסיכומיהם באיזו
5 תביעה פרטנית הם סבורים שעשו כן, לא ניתן לבחון את טענתם
6 ביחס למקרה ספציפי. אולם כאשר טענת התובעים היא כללית, לא
7 ניתן ואין זה אפשרי להחיל את ס' 14 באופן כללי על מעשים כלליים
8 ולא ספציפיים, ועל בכירים כלליים ולא ספציפיים. טענה זו אינה
9 עומדת במבחן השכל הישר ופקודת הנזיקין אינה סובלת תחולה כזו".

10 **כה.4 תורת האורגנים**

11 1765. לעניין זה מדגיש ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, את פרק כו(6) לסיכומיו, ופותח בכך
12 שהתובעים לא פירטו עניין זה והסתפקו בהפניה לקביעת בית המשפט לעניין בן שלום
13 (סעיף 975).

14 1766. לאחר הפניות לספרות המשפטית בעניין תורת האורגנים בדיני החברות (סעיפים 976-
15 977), מציין ב"כ הנתבעים כי תורת האורגנים נקלטה לחוק החברות,
16 תשנ"ט-1999, וסעיף 23(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (סעיף 978), אולם, לשיטת
17 ב"כ הנתבעים, "תורת האורגנים איננה חלה על הרשות הפלסטינית (ובוודאי שלא על
18 אש"ף) ואין להשוות את מעמדה של הרש"פ ו/או של אש"ף לזה של חברה או חברה
19 בע"מ או תאגיד מסחרי אחר" (סעיף 979).

20 1767. לאחר הבאת פסיקה שבה יושמה תורת האורגנים (סעיפים 980-981), מסיים ב"כ
21 הנתבעים את דבריו בעניין זה באומרו: "ככל הידוע לנתבעים, אין בנמצא פסקי דין
22 שהטילו על גוף שאיננו תאגיד, אחריות שילוחית מכוח תורת האורגנים" (סעיף 981
23 סיפא).

24 1768. וכך מסיים עו"ד ארנון את טיעונו לעניין אי תחולת תורת האורגנים בתיק שבפנינו
25 (סעיפים 982-983):

26 "982. בעניין בן שלום נמנע בית המשפט מלהכריע בשאלה האם ניתן להחיל
27 את עקרונות תורה זו על ישות ציבורית שכן לדעתו 'בבסיסה של
28 קביעת האחריות לפי ס' 14 לפקודת הנזיקין עומדים עקרונות דומים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 לעקרונות תורת האורגנים'. עוד נקבע שם כי לא הוכח כי המפגעים
2 עצמם היו אורגנים של הרשות ולכן לא הוטלה אחריות ישירה על
3 הרש"פ ביחס למעשיהם של המפגעים עצמם.
4 מאותם הטעמים שפורטו לעיל ביחס לתחולת ס' 14 לפקודת הנזיקין 983.
5 – אין מקום להטיל אחריות על הנתבעים גם מכח תורת האורגנים,
6 אף לו היה נקבע כי יש מקום לשקול החלטה במקרה של גוף שאיננו
7 תאגיד, שכן, התובעים לא הוכיחו פעולות ספציפיות של בכירים
8 ספציפיים שניתן להטיל בגינם אחריות".

כה.4.37 הפרת חובה חקוקה

10 1769. בפרק כו(7) לסיכומי הנתבעים דנים הם בעילת "הפרת חובה חקוקה" כאשר הם
11 מציינים שהתובעים מתבססים על הפרת סעיפים שונים מחוק העונשין ומהפקודה
12 למניעת טרור (סעיף 984 לסיכומי הנתבעים).

13 1770. לשיטת הנתבעים, חוק העונשין והפקודה למניעת טרור אינם חלים על הנתבעים,
14 בהיותם גופים הפועלים מחוץ לישראל, שלא חלים עליהם החוק והנורמות
15 הישראליות, ועל כן, עמדת הנתבעים היא, כי יש לדחות את טענת התובעים ולקבוע כי
16 הנתבעים לא ביצעו עוולה של הפרת חובה חקוקה (סעיף 985 לסיכומי הנתבעים).

17 1771. לחלופין ומחמת זהירות, כלשון ב"כ הנתבעים, מתייחס הוא לחמשת היסודות של
18 הפרת חובה חקוקה, אך טוען כי התובעים עצמם נמנעו מפירוט יסודות העוולה ביחס
19 לכל סעיף וסעיף. מכאן, מסקנת ב"כ הנתבעים היא, כי חוסר ההתייחסות של התובעים
20 מלמד על זניחת הטענה וכי אין בדעת הנתבעים להיכנס לעובי הקורה באשר ליסודות
21 העוולה בכל הנוגע לכל סעיף וסעיף שבחוק העונשין (סעיף 986 לסיכומי הנתבעים).

22 1772. אשר לסעיפי הפקודה למניעת טרור, עמדת הנתבעים היא זו (סעיף 987 לסיכומי
23 הנתבעים):

24 "גם ביחס לפקודה למניעת טרור טענו התובעים באופן סתמי כי הנתבעים 1
25 ו-2 עונים להגדרת 'ארגון טרור' שבפקודה. אולם לא הוכח כי הנתבעים תמכו
26 בארגוני טרור בהתאם לס' 4 לפקודה ובכלל זאת לא הוכח כי הנתבעים נתנו
27 כסף לארגון טרור כלשהו (בוודאי שלא ביוזעין) או העבירו לו כלי נשק מתוך
28 ידיעה כי ישמש לפעולות טרור".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1773. גם בנקודה זו של הפרת חובה חקוקה, סבור ב"כ הנתבעים כי אין מקום לקבל את מה שפסקתי בפרשת בן שלום, בשל הנימוקים המפורטים בסעיף 988 לסיכומיו:

"הנתבעים אינם מקבלים את ניתוחו של בית המשפט הנכבד בעניין זה בתיק בן שלום ולחילופין יטענו כי הקביעה שם התבססה על ראייה ספציפית ביחס להעברת כלי נשק ספציפיים ו/או ביצוע תשלום לחולייה ספציפית. בתיקים שבפנינו מדובר בטענה כללית ולא הוכחה העברת כלי נשק ספציפיים ו/או ביצוע תשלום לחולייה ספציפית, שגרמו נזק ספציפי באחד מהאירועים נושא התביעות. טענות כלליות כי הנתבעים סיפקו נשק והעבירו כספים לארגוני טרור ו/או לאנשים המזוהים עם ארגונים לא הוכחו בראיות קבילות ובעלות משקל כפי שפורט בהרחבה לעיל".

כה.4.38 סיכום

1774. בפרק הסיכום (פרק כז לסיכומי הנתבעים) חוזר ומדגיש ב"כ הנתבעים כי התובעים לא הרימו את הנטל המוטל עליהם להוכיח קשר סיבתי בין הרש"פ ואש"ף לבין כל אחת מהתביעות. הוא מזכיר כי בע"א 1206/14 קיבל בית המשפט העליון את עמדת הנתבעים וקבע שלא הוכח אותו קשר (סעיף 989 לסיכומי הנתבעים).

1775. ב"כ הנתבעים ער לפסיקה ההפוכה שבה נקבעה אחריות, הן בפרשת מנטין (בבית המשפט המחוזי ובבית המשפט העליון), והן בפרשת בן שלום שנכתבה על ידי, אך לדבריו יש שוני בין המקרים. בשתי הפרשות הללו נקבע קיומו של קשר סיבתי ישיר בין המעשה ו/או המחדל של הנתבעים לבין האירוע הספציפי (על אף שהנתבעים חולקים על הקביעות הללו והגישו ערעור לבית המשפט העליון על החלטתי בעניין בן שלום), וזאת לעומת התביעות שבפנינו שבהן, לשיטת הנתבעים, "לא הוכח קשר סיבתי ישיר בין מעשה או מחדל של הנתבעים לבין אירוע ספציפי" (סעיף 990 סיפא).

1776. בפי הנתבעים, בפרק הסיכומים יש טענות על דרך הבאת הראיות של התובעים, כאמור בסעיף 991, שזה לשונו:

"התובעים מנסים לאחוז את החבל בשני קצותיו: אם לא יצליחו להוכיח קשר ישיר בין הנתבעים ובין האירועים הספציפיים, יטענו כי הרש"פ אחראית לכלל הפיגועים ובדרך זו יבקשו להטיל אחריות. אל לו לבית המשפט לאפשר זאת. הנתבעים טענו פעמים רבות כי לא ראוי ולא ניתן ליתן הכרעה כללית

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בדבר אחריות הנתבעים לאירועי האינתיפאדה. הנתבעים הראו כי בשל אופי,
2 היקף ומורכבות הנושא, בלתי אפשרי ובלתי ראוי לקבוע במסגרת דיון בבית
3 משפט ישראלי קביעה עובדתית כלשהי בנושאים אלו".
- 4 1777. ב"כ הנתבעים חוזר וממקד את טענותיו בעניין הבאת הראיות מטעם התובעים, ומציג
5 אותן כמגמתיות וחד צדדיות, ובלתי קבילות מבחינה דיונית, כמפורט בסעיפים
6 992-994 לסיכומיו:
- 7 "992. הנתבעים הראו כי ראיות התובעים הכלליות, מעבר לכך שמטרתן
8 היחידה לתמוך בטענה שלא ראוי לדון בה, הן גם מגמתיות ויוצרות
9 תמונה מעוותת של המציאות בשאלה מורכבת ומסועפת, מרובת
10 נושאים, עניינים, תקופות, אישים, תנועות ויחסי גומלין".
- 11 993. הראיות הכלליות של התובעים הוגשו מטעם אנשי המזהים לחלוטין
12 עם מערכת הביטחון של מדינת ישראל. אלו אינם מומחים
13 ניטראליים שחקרו את הנושאים מנקודת מבט חיצונית בלתי תלויה.
14 הם באים מבית גידול הרואה בנתבעים 'אויב'. בנוסף, חוות דעתם
15 נסמכות ברובן על עדויות שמיעה או על 'מסמכי מודיעין' שלא הוגשו.
- 16 994. התובעים הסתמכו באופן מאסיבי על הכרעות דין ועל מסמכי שלל
17 שרובם אינם נוגע כלל לארועים נושא התיקים והינם כשלעצמם עדות
18 שמיעה בלתי קבילה להגשה כראיה לאמיתות תוכנה".
- 19 1778. הנתבעים חזרו על טענת אי השפיטות וכי מדובר בשאלה היסטורית, ולא משפטית,
20 כאשר עומס ואופי הראיות מעיד על כך (סעיף 995 לסיכומי הנתבעים), ובהמשך לטענה
21 זו מופנית הביקורת אל בית המשפט כאמור בסעיף 996 לסיכומי הנתבעים, שיובא
22 בלשונו:
- 23 "הנתבעים נגררו לדיון בטענות אלו, לאחר שבית המשפט לא הפעיל את
24 סמכותו לעצור את מהלך הדיון ולכוון אותו למסלולו הראוי. בית המשפט נתן
25 'יד חופשית' לתובעים ואמר להם, במילים אחרות, כי יקבע קביעה בכל נושא
26 שיבקשו ממנו. זאת אינה הדרך. לא הכל שפיט".
- 27 1779. טענות נוספות בהקשר זה מופנות לב"כ התובעים ולהימשכות ההליכים, כאמור בסעיף
28 998 לסיכומים:

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "בחלוף כעשרים שנות דיונים אין אלא הצטער על כך שבאי כח התובעים
2 ניצלו את אולם בית המשפט והפכו את עניינם הפרטי של התובעים,
3 המשפחות והנפגעים, ל'משפט האינתיפאדה'. משמעות הדבר הייתה ניהול
4 משפט מסובך שגרר את בית המשפט למחוזות נידחים ובלתי רלבנטיים,
5 במשך שנים ארוכות, על גב המשפחות. אין אלא להצטער על כך שבית
6 המשפט הנכבד לא שם לכך את הגבולות הראויים במועד המתאים".
- 7 1780. ב"כ הנתבעים גם בסיכום סיכומיו חוזר על הטענה לפיה אין מקום לשפוט את הרש"פ
8 על פי הדין הישראלי ועל פי נורמות ההתנהגות הישראלית, וכי שיקולים של מדיניות
9 משפטית מחייבים שלא להטיל על הרש"פ חובת זהירות כלפי התובעים (סעיף 999
10 לסיכומי הנתבעים).

כו. תשובת התובעים

11 כו.1. הבקשה וההחלטות בעניין מחיקת סעיפים ופרקים מסיכומי הנתבעים

כו.1.1. בקשת התובעים מיום 24.7.18

- 12 1781. סמוך לאחר הגשת סיכומי הנתבעים (שעל פי נט המשפט הוגשו ביום 22.7.18), הוגשה
13 ביום 24.7.18 בקשה של התובעים שזו כותרתה: "בקשה דחופה למחיקת סעיפים
14 ופרקים מסיכומי הנתבעים ובקשה לחיוב הנתבעים בהוצאות לדוגמא על הטעייה
15 בוטה ומכוונת של ביהמ"ש הנכבד".
- 16 1782. בפתח של הבקשה נאמר כי היא מתייחסת לסיכומי הנתבעים, החלק הכללי, שהוגש
17 באותו יום, ולאחר שקרא אותם ב"כ התובעים, עו"ד אברהם משה סגל, הוא מבקש
18 למחוק סעיפים ופרקים מסיכומי הנתבעים, לחייב את הנתבעים בהוצאות לדוגמה,
19 כלשונו: "על שהינו להוליך את בית המשפט בכחש בזדון וביודעין".
- 20 1783. הבקשה מתייחסת למספר סעיפים מסיכומי הנתבעים שצוטטו לאורך הבקשה.
- 21 1784. בסעיף 2 לבקשה נכתב (ההדגשות במקור):
- 22 "כפי שנראה להלן, והדברים נאמרים בצער רב, הנתבעים אינם מהססים,
23 לאחר קרוב ל-20 שנות התדיינות, להעלות, בפעם הראשונה טענה אשר לווה
24 מופיע בסיפת סעיף 161 לסיכומים ובלשונום:
25
26

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 **'הנתבעים מוחים על כך ויטענו כי מדובר בהתנהלות בלתי ראויה**
2 **המצדיקה את פסילת המותב, ושהעניקה לתובעים יתרונות דינוניים**
3 **רבים' (ההדגשה במקור א.ס.)."**

4 1785. בהמשך, נכתב על ידי ב"כ התובעים כדלקמן (סעיפים 3 ו-4; ההדגשות במקור):

5 **"3. לבד מהעובדה כי, כידוע לכל בר בי רב, טענת פסלות יש להעלות**
6 **בהזדמנות הראשונה – ואין ולא יכולה להיות מחלוקת כי טענה**
7 **מקוממת, שקרית וכוזבת זו – לא הועלתה בהזדמנות הראשונה (ודי**
8 **בכך כדי לדחותה), הרי שכל תכליתה של הטענה – ולהלן נפרט עד**
9 **לאיזו דיוטא תחתונה מוכנים הנתבעים לרדת – היא להלך אימים על**
10 **בית המשפט הנכבד.**

11 **4. משאמרנו זאת, נראה לבית המשפט הנכבד, עד כמה חמורים הדברים**
12 **ומדוע יש למחוק, כבר כעת, את כל הסעיפים בסיכומי הנתבעים אשר**
13 **כל שיש בהם הוא הכפשה מכוערת ובלתי ראויה הן של מותבו זה של**
14 **בית המשפט הנכבד והן של התובעים (למעשה, מן הראוי למחוק את**
15 **כל סיכומי הנתבעים ולהשיבם לידיהם בשאט נפש).**

16 1786. לאחר שפרס לאורך כל בקשתו (עמ' 7-2) את הציטוטים של אותם סעיפים שביקש כי
17 יימחקו מסיכומי התובעים, כאשר בחלק מהמקרים גם הוא מדגיש מילים או קטעים,
18 כותב הוא בסעיף 40 לבקשתו את הדברים הבאים:

19 **"הח"מ מוכרח להתוודות, ולו כ-officer of the court, כי זו הפעם**
20 **הראשונה בחייו המשפטיים בה הוא נתקל בביטויים פוגעניים שכאלה כלפי**
21 **ערכאה שיפוטית. דומה, שהנתבעים איבדו כל רסן, ומצוקתם בתיקים**
22 **הנדונים, הביאה אותם לעברי פי פחת עד כדי גידופים והאשמות חסרות שחר**
23 **ובסיס כלפי לא אחר מבית המשפט הנכבד."**

24 1787. בסעיף 41 לבקשה מצוטטים כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-
25 1986. לטענת התובעים, ההתבטאויות הנ"ל של הנתבעים בסיכומיהם עומדות בניגוד
26 קוטבי לאותם כללי לשכת עוה"ד הנ"ל (כללים 2, 32, ו-33).

27 1788. בפי ב"כ התובעים יש הסבר או השערה מדוע נקט ב"כ הנתבעים בלשון החריפה כלפי
28 בית המשפט בסיכומיו (סעיף 42 לבקשה):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "הנתבעים, לא בחלו בלשון משתלחת כלפי בית המשפט הנכבד בסברם,
2 בטעות רבתי, כי בית המשפט ייבהל מההתבטאויות הקיצוניות והמכוערות
3 שהפנו כלפיו. הנתבעים נהגו כן כי הם יודעים, ידוע היטב, כי אין כל הגנה
4 בסלם וכי דין התביעות להתקבל, ועל כן, בייאושם כי מר, פנו לדרך חתחתים
5 בלתי ראויה ובלתי מתקבלת על הדעת".
- 6 1789. טענה נוספת של ב"כ התובעים, עו"ד סגל, מתייחסת לעיתוי העלאת טענות אלה (סעיף
7 43 לבקשתו):
- 8 "לא זו בלבד שכאמור לעיל, טענות מסוג זה (משוא פנים, דעה מוקדמת,
9 ידיעות אישיות בלתי מבוססות של בית המשפט הנכבד וכיו"ב) היה על
10 הנתבעים לטעון בהזדמנות הראשונה ודי בכך כדי לדחות ולמחקן, אלא
11 שהנתבעים הגישו בקשות ארכה אינסופיות וזכו מבית המשפט לנדיבות אין
12 קץ, והכל כדי לכתוב (בסיכומים!!!) כי בית המשפט התנהל בצורה בלתי
13 ראויה וצריך לפסול את עצמו?!".
- 14 1790. בפרק הנושא כותרת "המסגרת הנורמטיבית" מפנה ב"כ התובעים לתקנה 91(א)
15 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, המסמיכה שופט בכל עת למחוק כתב
16 טענות שאין בו צורך או שהוא מביש או עלול להפריע לדיון הוגן בתובענה, לסבכו או
17 להשעותו; בעקבות הציטוט האמור, מוסיף וכותב ב"כ התובעים בסעיף 47 לבקשתו
18 את הדברים הבאים: "נדמה שבדיוק למצב דברים כגון דא כיוון מתקין התקנות.
19 מדובר בכתב סיכומים מביש (בלשון המעטה). והדברים ברורים".
- 20 1791. הפרק השלישי של הבקשה מתייחס לכך שהנתבעים הכניסו לסיכומיהם את פרוטוקול
21 בית המשפט העליון, למרות החלטה מפורשת של בית המשפט הנכבד האוסרת זאת.
22 לעניין זה מתייחס ומצטט ב"כ התובעים את החלטתי מיום 18.7.18 שבה נדחתה
23 בקשת הנתבעים להגיש את פרוטוקול בית המשפט העליון בע"א 1206/14.
- 24 1792. ב"כ התובעים כותב בהקשר זה בסעיף 50 את הדברים הבאים (במקור נכתבו הדברים
25 באותיות בולד):
- 26 "חרף החלטה ברורה ומפורשת זו, שרבבו הנתבעים לסיכומיהם את
27 פרוטוקול הדיון הנ"ל ואף פרוטוקול נוסף, וצטטו אותו בהרחבה – מדובר

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 במעשה שלא יעשה העומד בניגוד קוטבי להחלטת בית המשפט הנכבד
2 ובניגוד לדין".
- 3 1793. לאחר שהסביר כי ראוי למחוק את הסעיפים המצטטים את הפרוטוקולים מן הסיכומים של
4 הנתבעים, ויפה שעה אחת קודם, כאמור בסעיף 53 לבקשתו, מתייחס הוא להוצאות
5 משפט באופן הבא (סעיף 54 לבקשה):
- 6 "נציין ונדגיש, כי התובעים ביקשו לחייב את הנתבעים בהוצאות ובשכ"ט
7 בגין הגשת הבקשה לצרף את הפרוטוקול כראיה. בית המשפט הנכבד דחה
8 בקשה זו ולא חייב את הנתבעים בהוצאות. אילו היה בית המשפט הנכבד
9 נעתר לבקשה, לא היו הנתבעים מעלים על דעתם לבזות בזדון וביודעין את
10 החלטת בית המשפט הנכבד".
- 11 1794. הפרק הרביעי של הסיכומים שכותרתו "הנתבעים הטעו בזדון וביודעין את בית
12 המשפט הנכבד", מתייחס לכך שהנתבעים כתבו בסיכומים כי ככל הידוע להם לא
13 הוצאו תעודות שר חוץ. אולם, כפי שטוען ב"כ התובעים, ניתנה על ידי השופט שדן
14 בתיקים לפניי, כב' השופט (כיום הנשיא) אהרן פרקש, החלטה שבה נאמר בין היתר
15 "לאחר שהתקבלו תעודות שר החוץ בתיקים אלה" (מצוטט בסעיף 58 לבקשה). ב"כ
16 הנתבעים היה עו"ד יוסף ארנון (סעיף 59 לבקשה).
- 17 1795. לאחר דברים אלה, כותב ב"כ הנתבעים בסעיפים 62-60 לבקשתו את הדברים הבאים:
18 "60. ונשאלת השאלה, מדוע לכזב כך בפני בית המשפט הנכבד?!"
19 "61. מדוע לכתוב דברים שאין להם שחר ויסוד?!"
20 "62. לאור האמור מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כי בתיקים אלו
21 הוגשו תעודות שר החוץ ולקבוע, כבר כעת, כי גם בטענת הנתבעים
22 הנוגעת לתעודות שר החוץ אין מאומה".
- 23 1796. וזו לשון הפרק האחרון של הבקשה, שכותרתו סיכום ומסקנות (סעיפים 63-67
24 לבקשה):
- 25 "63. הנתבעים, בהבינם כי אין להם הגנה מפני התביעות אינם בוחלים
26 באמצעים, והם מוכנים לגדף, לחרף ולהשמיץ את בית המשפט
27 הנכבד (שלא לדבר על התובעים).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 .64 התנהגות מעין זו לא זו בלבד שהיא מנוגדת לדין, אלא אם היו
2 לנתבעים טענות לבית המשפט הנכבד, היה עליהם להעלותן
3 בהזדמנות הראשונה. הנתבעים לא עשו כן, ולא בכדי, וכיום, כאשר
4 הם מבינים שאין באמתחתם מאומה כדי להדוף את התביעות הם
5 מוציאים את 'נשק יום הדין' ובאים בטענות לבית המשפט הנכבד
6 (טוב שהם לא טענו שרצפת בית המשפט הנכבד עקומה...). התנהגות
7 והתנהלות מעין זו אין להתיר בשום אופן ופנים ויש להוקיעה ויפה
8 שעה אחת קודם.

9 .65 הנתבעים אף אינם מהססים לרמוס ברגל גסה החלטות של בית
10 המשפט הנכבד וגם לכך אל לו לבית המשפט הנכבד ליתן את ידו.

11 .66 ולבסוף, הנתבעים גם אינם מהססים להטעות את בית המשפט
12 הנכבד ולכך, בוודאי, שבית המשפט הנכבד לא יכול להסכים.

13 .67 בית המשפט הנכבד מתבקש אפוא להיעתר לבקשה ולהורות כמבוקש
14 בכל פרקיה והכול תוך חיוב הנתבעים בהוצאות לדוגמא למען: 'ישמעו
15 ויראו ולא יזידון עוד'.

16 כ.ו.1.2 ההחלטה מיום 24.7.18

17 1797. מיד עם קבלת הבקשה, באותו יום, ניתנה על ידי – על אתר – החלטה בפתקית, שזו
18 לשונה:

19 "אין זה זמן להתחיל בהליך חדש של בקשה, תשובה ותגובה, ביחס לבקשה
20 למחיקת סעיפים ופרקים מסיכומי הנתבעת.

21 ב"כ התובעים יוכל להעלות את טענותיו (כפי שכלולים בבקשה), בסיכומי
22 התשובה של התובעים.

23 למותר לציין כי אין בכך הבעת כל עמדה ביחס לסיכומי הנתבעת, שטרם
24 קראתי אותם.

25 לשלוח לצדדים".

26

27

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **כו.1.1 תגובת התובעים**
- 2 1798. ביום 25.7.18 (לאחר ההחלטה שניתנה על ידי ביום 24.7.18; ראה: תת פרק כו.1.2),
- 3 הוגשה על ידי ב"כ הנתבעים, עו"ד יוסף ארנון, תגובה לבקשה הדחופה למחיקת
- 4 סעיפים מסיכומי הנתבעים (בקשה 221), הפותחת במילים אלה (סעיף 1):
- 5 "עסקינן בבקשה נוספת ומיותרת מבית מדרשו של ב"כ התובעים שנראה
- 6 שאינו מסוגל לכתוב כתב בי-דין ללא הטלת רפש בנתבעים ובבאי כוחם
- 7 והוספת סימני פיסוק מוגזמים".
- 8 1799. לעניין בקשת המחיקה, והטענה מופיעה בסעיף 40 של ב"כ התובעים כלפי ב"כ
- 9 הנתבעים, כותב עו"ד ארנון את הדברים הבאים (סעיפים 2 ו-3 לתגובה):
- 10 **2". הנתבעים מבקשים להדגיש כי בניגוד לדברי התובעים (ס' 40 לבקשת**
- 11 **התובעים), הראשונים שמרו על לשון נקיה ומכובדת כלפי המותב**
- 12 **לאורך כל שנות הדיונים ומעולם לא גידפו אותו ולא השתמשו כלפיו**
- 13 **בביטויים פוגעניים ח"ו. טענה זו של התובעים היא שקר וכזב**
- 14 **ומטרתה להסית[ט] את תשומת ליבו של המותב הנכבד מהסוגיות**
- 15 **המשפטיות שעלו בסיכומי הנתבעים. דוקא התבטאויותיו הקשות**
- 16 **של ב"כ התובעים כלפי הנתבעים ועדיהם בכל הזדמנות אינה מציבה**
- 17 **אותו בעמדה נוחה להתבטא בנושא כללי האתיקה של עורכי הדין.**
- 18 **ודוק.**
- 19 **3. כעו"ד מיצג חובה של הח"מ להציג לבית המשפט את התמונה**
- 20 **המלאה בתיק וכך עשה, תמיד בדרך ארץ, בלשון נקיה ומכובדת**
- 21 **כנדרש מתפקידו. ב"כ הנתבעים מיצג את לקוחותיו בנאמנות,**
- 22 **במסירות, ללא מורא, תוך שמירה על הגינות, על כבוד המקצוע ועל**
- 23 **יחס כבוד לבית המשפט".**
- 24 1800. בהמשך דבריו, מתייחס עו"ד ארנון ב"כ הנתבעים, לטענת עו"ד סגל, ב"כ התובעים,
- 25 בסוגית פסלות השופט, וכותב את הדברים הבאים (סעיף 4 לתגובה):
- 26 "בניגוד לטענת התובעים, הרי שהנתבעים לא העלו טענת פסלות חדשה.
- 27 הנתבעים לא ביקשו בסיכומיהם לפסול את המותב. הנתבעים ביקשו לתאר
- 28 לבית המשפט, כנדרש מהם כבאי כוח, את שארע באולמו והדגימו את

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 טענותיהם בפרוטוקולים הרבים כמקובל. לו היו הנתבעים מתעלמים
2 מהתנהלות המותב היו חוטאים לתפקידם כלפי לקוחותיהם".
- 3 [בהקשר זה אעיר, כי ב"כ התובעים, בסיכומי תשובתו בסעיף 189, המתייחס לדברי
4 ב"כ הנתבעים לפיהם הם לא ביקשו בסיכומיהם לפסול את המותב, מפנה לסעיף 675
5 לחלק הכללי של סיכומי הנתבעים, אשר בהם נכתבו המילים הבאות: "עצם השימוש
6 במילה 'פרס' מגלה את דעתו של בית המשפט על הנושא ומדובר בהתנהלות בלתי
7 ראויה המצדיקה פסילה של המותב"].
- 8 1801. ב"כ הנתבעים מוסיף וטוען כי כל מעשיו נעשו באופן מכובד ואתי, ועל כן אין מקום
9 למחוק סעיפים או פרקים מסיכומיו, וזאת כפי שמפורט בסעיפים 5-8 לתגובה
10 האמורה:
- 11 5". יצוין כי בטענות אלו של הנתבעים אין חדש ואין פסול אתי או
12 משפטי. הנתבעים השמיעו אותן בפני המותב בכל הזדמנות. הדברים
13 נאמרו ונכתבו למותב פעם אחר פעם כאשר ב"כ הנתבעים ביקש
14 מהמותב להפסיק לסייע לתובעים בניהול חקירותיהם וב'שיעורים
15 בדיני ראיות' שנהג להעביר להם, ולנהוג בשוויון בין הצדדים במתן
16 אורכות ובפסיקת הוצאות – דבר שלא נעשה (כזכור – התובעים
17 הגישו ראיות במנות לאורך לא פחות משבע שנים ומעולם לא נפסקו
18 להם הוצאות ואילו לנתבעים נפסקו הוצאות לאחר כשנה).
- 19 6. התייחסות הנתבעים לנושא נעשתה בכבוד המרבי תוך ציטוט מדויק
20 מתוך הפרוטוקולים. אכן, צר לנתבעים כי זו הייתה המציאות עמה
21 נאלצו לנהל את הדיונים. הציטוטים מתוך פרוטוקולי בית המשפט
22 הם הפוגעניים (כלפי הנתבעים!) ואילו הנתבעים רק עמדו על כך
23 בסיכומיהם.
- 24 7. אין הצדקה למחוק את הסעיפים והם רלבנטיים לסיכומים משום
25 שלהתנהלות בית המשפט כלפי הנתבעים משקל עת הוא בא לבחון
26 את הטענות שהועלו בפניו וליתן משקל לעדויות העדים השונים,
27 והנתבעים בקשו לעמוד על כך.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לפיכך יש לדחות את בקשת התובעים וככל שהם סבורים שמדובר
2 ב'האשמות חסרות שחר', הם מוזמנים להתייחס לכך בסיכומי
3 התשובה שלהם".
- 4 1802. לעניין הציטוטים מהפרוטוקולים של בית המשפט העליון, מבדיל ב"כ הנתבעים בין
5 הבאת הפרוטוקולים כראיה לבין ציטוט מהם בסיכומים, שלדבריו אין בכך פגם,
6 ובהזדמנות זו גם מעיר לב"כ התובעים על נושא אחר, הכל כאמור בסעיפים 9-10
7 לתגובה:
- 8 9." נראה שב"כ התובעים זקוק ל'שיעור' נוסף מהמותב הנכבד שכן אינו
9 מבדיל בין ראיה לסיכומים. הנתבעים לא סטו מהחלטות בית
10 המשפט הנכבד ולא צרפו כראיה פרוטוקולים של דיונים בערעורים
11 שנדונו בבית המשפט העליון על זכויות של הרש"פ בתיקים דומים.
12 עם זאת, הנתבעים, כמי שנכחו בדיונים בבית המשפט העליון, חשו
13 בהלך הרוח החד משמעי של שופטי בית המשפט העליון ושמעו את
14 דבריהם החד משמעיים, מצאו לנכון לצטט מדבריהם בסיכומיהם,
15 גם אם מדובר בעדות שמועה לשיטת בית משפט נכבד זה. יודגש
16 בשנית כי בהתאם להחלטת המותב לא צורפו הפרוטוקולים כראיה.
- 17 10. נזכיר את דברי ינאי המלך לאשתו במסכת סוכה כב ב בעניין הפרושין
18 והצבועין. התובעים הניחו בתיק בית המשפט כמות בלתי נתפסת של
19 עדויות שמועה וראיות לא קבילות והסתמכו עליהם כתורה למשה
20 מסיני, בידיעה שהן לא קבילות, שהרי ב"כ התובעים כתב לבית
21 המשפט ביום 8.3.2018: 'הלכה ידועה היא, כי פרסומים בכלי
22 התקשורת אינם מהווים ראיה, ולו לכאורית, להוכחת העובדות
23 המוצגות בהם, והם חסרי משקל ראייתי'. ההלכה הברורה והידועה
24 לו לא מנעה מב"כ התובעים להגיש לבית המשפט מאות פרסומים
25 בכלי התקשורת הישראלים והפלסטיניים, להפנות אליהם
26 בסיכומיהם ולהסתמך עליהם. על כך נאמר 'טול קורה מבין עיניך'
27 ונזכיר כי יש להתעלם מ'ראיות' אלו".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1803. גם בעניין זה מסיים עו"ד ארנון את טיעונו בכך שאין הצדקה למחוק את הסעיפים
2 מסיכומיו וכי התובעים "מוזמנים להתייחס למשקל טענות הנתבעים בעניין זה
3 בסיכומי התשובה שלהם" (סעיף 11 סיפא).
- 4 1804. לעניין תעודת שר חוץ, נכתב בסעיפים 12-13 לתגובת הנתבעים כדלקמן:
5 "12. גם בעניין זה מגיבים התובעים בהיסטריה האופיינית להם שהרי
6 הנתבעים נזהרו בלשונם בניסוח הסיכומים וכתבו כי 'ככל הידוע
7 להם' לא הוצאו תעודות שר חוץ.
8 13. לא ניתן להלין על הנתבעים שיתכן וחמקה מעיניהם החלטה אחת
9 מתוך 369 החלטות בתיק, החלטה בת שורה שניתנה לפני 12 שנים.
10 בשל כך נזהרו הנתבעים בניסוחם".
- 11 1805. לגופו של עניין, תגובת עו"ד ארנון הינה בסעיף 14 לאותו מסמך תגובה, כדלקמן:
12 "עם קבלת בקשת התובעים ובה הפניה לתאריך ההחלטה, פנו הנתבעים
13 ועיינו בה. מלשון החלטת השופט פרקש לא ניתן להבין מה הם 'תיקים אלו'
14 בהם התקבלו תעודות ובפרט כאשר החלטה זו קודמת להכרעה בשאלת
15 איחוד התיקים. הדבר עולה גם מנוסח המשך ההחלטה בה נכתב כי במסגרת
16 קדם המשפט שיקבע תידון השאלה 'האם קיימות שאלות משותפות
17 בתובענות אלו שניתן לדון בהן במאוחד'. אם כן, עסקינן בהחלטה טרם
18 הוחלט על איחוד הדיון ומהאופן בו נוסחה אין לדעת האם התקבלו תעודות
19 שר חוץ בכל 17 התיקים או בחלקם. גם ב"כ התובעים לא הפנה לתעודות
20 עצמן".
- 21 1806. בכל מקרה, עו"ד ארנון אינו נסוג מעמדתו, כאמור בסעיף 15 לתגובה:
22 "יודגש כי העובדה שניתנה החלטה לפיה הוגשו תעודות שר חוץ בחלק
23 מ'תיקים אלו' אינה משנה את טענותיהם העקרוניות של הנתבעים ביחס
24 לעצם זכאותם לחסינות כפי שפורט בהרחבה בסיכומיהם. בית המשפט
25 הנכבד מתבקש להתייחס לטענות הנתבעים בסוגיה זו בהחלטתו בעניין
26 האחריות".
- 27 1807. וזה לשון פרק הסיכום והמסקנות של התגובה (סעיפים 16-19):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 16". הנתבעים עמלו רבות להגשת סיכומים בסוגיות רחבות מיני ים
2 החורגות בהרבה מהנדרש בתיקים אלו בשל ההיקף החריג של טענות
3 התובעים ובשל העובדה שבית המשפט הנכבד איפשר חריגה זו.
4 17. אין צורך להכביר מילים ביחס לבקשותיהם המתלהמות של
5 התובעים המנסים להסיט את הדיון מטענותיהם החזקות
6 והמבוססות של הנתבעים בסיכומיהם, טענות שיש בהן כדי לדחות
7 את התביעות.
8 18. לבי המשפט הנכבד שיקול דעת נרחב באשר למשקל שבדעתו ליתן
9 לכל סעיף וסעיף בסיכומי הנתבעים, ואין כל סיבה או צורך במחיקת
10 סעיפים מסוימים, גם אם אינם נעימים לאוזני התובעים.
11 19. בית המשפט הנכבד מתבקש לפסוק לתובעים הוצאות לדוגמא בגין
12 בקשה מיותרת זו, בגין לשונם הממהרת להשתלח ובגין הטענה
13 חסרת השחר כי גידפו את המותב".

14 כ.ו.1.4 החלטה מיום 25.7.18

15 1808. וזו לשון החלטה שניתנה על ידי (בפתיקית) ביום 25.7.18, ביחס לתגובת הנתבעים
16 שפורטה בתת הפרק הקודם:

17 "תגובה זו הגיעה ביום 25.7.18, לאחר שכבר אתמול, 24.7.18, ניתנה על ידי
18 החלטה בפיתקית, על גבי בקשת התובעים שהוגשה, ביום 24.7.18, כי אינני
19 מתכוון למחוק קטעים מן הסיכומים של הנתבעת – כבקשת התובעים.
20 כנראה, שהב"כ הנתבעת, טרם הספיק לראות את החלטתי הנ"ל, וטרם
21 להגיב על בקשת ב"כ התובעים למחיקת סעיפים מסיכומי הנתבעת.

22 אני חוזר ומבהיר, כי כל סיכומי הנתבעת כלשונם (שטרם הספקתי לעיין
23 בהם), הינם חלק בלתי נפרד מן המסמכים בתיק, ואף קטע ואף בעיף [סעיף]
24 שבהם לא נמחקים.

25 אני מצפה כי ב"כ הצדדים יסכימו על מועד והיקף תשובת התובעים לסיכומי
26 הנתבעת, ואם לא תהיה הסכמה יפעלו ב"כ הצדדים, כאמור בסיפא של
27 החלטתי (השנייה) מיום 23.7.18.

28 המזכירות תשלח העתק החלטה זו לב"כ הצדדים".

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 2. כו. סיכומי התשובה מטעם התובעים
- 2 כו.2.1 כללי
- 3 1809. סיכומי התשובה של התובעים הוגשו ביום 15.8.18, בהיקף של 65 עמודים.
- 4 1810. בדומה לדברי הפתיחה שלי בפרק כה.1.1, כדי שלא להלאות את הקורא, לא אתייחס
- 5 לכל הבקשות, התגובות והחלטות הביניים לעניין מועדי הגשת סיכומי התשובה
- 6 התובעים והיקפם. אני מבהיר באופן ברור וחד משמעי כי סיכומי התשובה של
- 7 התובעים מתקבלים במלואם, ללא קשר למועד הגשתם, וכל הטענות הנגדיות – נדחות
- 8 בזה.
- 9 1811. גם כאן, בדומה לדרך שבה סקרתי את סיכומי הנתבעים, אעבור על תשובת התובעים
- 10 על פי סדר כתיבת המסמך שהגיש עו"ד סגל.
- 11 כו.2.2 מבוא
- 12 1812. תחת הכותרת "אקדמות מילין" פותח עו"ד סגל את סיכומיו בסעיף 1, שזה לשונו:
- 13 "הקו שעובר כחוט השני לכל אורכם ורוחבם של סיכומי הנתבעים מחולק
- 14 לשני ראשים:
- 15 האחד, שבית המשפט איננו ראוי לשבת בדין, שבית המשפט הוא בעל דעות
- 16 קדומות, על ידיעות פרטיות בלתי מבוססות ועל תמונת מצב שהתגבשה
- 17 בראשו בכל הנוגע לעניינים נושא תביעות אלו, שבית המשפט גיבש דעתו
- 18 ונהג איפה [ו]איפה כנגד הנתבעים וכו' וכו' (ר' להלן בפירוט טענות אלו של
- 19 הנתבעים המופיעות בעשרות סעיפים בסיכומיהם).
- 20 השני, ש'פערי מנטליות, תרבות, תפיסות עולם ואף התנהגות הביאו לכך
- 21 שדברי העדים מטעם הנתבעים לא הובאו ולא הובנו כהלכה או פורשו באופן
- 22 מוטעה' (ר' לדוגמא סעיף 9 לסיכומי הנתבעים).
- 23 ובלשון אחר: 'בית המשפט – בתוך עמו הוא יושב. עמו ולא עם אחר. שיפוט
- 24 בתיקים אלו מחייב מתן פרשנות לדברים שנשמעו בתקשורת כגון אלו
- 25 שהושמעו לעד, אולם בית המשפט חסר את הכלים ליתן את הפרשנות
- 26 הנכונה, המתיישבת עם תפיסת עולמם של הפלסטינים. בית המשפט אינו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 יכול לשפוט עם אחר על פי נורמות חשיבה ואמונה שלו עצמו' (סעיף 241
2 לסיכומי הנתבעים)".
- 3 1813. לעניין הטענה הראשונה מסביר ב"כ התובעים כי יקדיש את הפרק הראשון של סיכומי
4 וזאת מאחר שבית המשפט החליט שלא למחוק סעיפים מסיכומי הנתבעים אלא הורה
5 לתובעים להתייחס לכך בסיכומי התשובה (סעיף 2 לתשובה).
- 6 1814. לעניין הנושא השני של ההבנה או המשקל שיש לתת לדברי העדים של הנתבעים, כותב
7 ב"כ התובעים את הדברים הבאים (סעיפים 3-4 לתשובה):
- 8 3" הראש השני האמור לעיל מלמד אותנו כי גם הנתבעים מסכימים לכך
9 שדברי העדים מטעמם מחייבים את קבלת התביעות ולכן, הם
10 נאלצים לטעון, כי דברי עדיהם 'לא הובנו כהלכה', 'פורשו באופן
11 מוטעה' והכל נוכח פערי תרבות, מנטליות, תפיסות עולם וכיו"ב.
12 הנתבעים טוענים, למעשה, כי אל לו לבית המשפט הנכבד לדון
13 בתביעות אלו על פי דיני הראיות הרגילים (המחייבים, אף לגרסת
14 הנתבעים, את קבלת התביעות), אלא יש לייצר דיני ראיות חדשים
15 שיתאימו לנתבעים.
- 16 4. למעשה, לוז טענת הנתבעים בראש השני, היא כי אותם פערי תרבות
17 מביאים את עדיהם לשקר ולכזב, אבל אל לו לבית המשפט הנכבד
18 לתפוס אותם בקלקלתם, מפני שפערי תרבות, מנטליות, תפיסות
19 עולם, מחייבות את העדים לשקר ולכזב. תרבות (השקר) של
20 הנתבעים היא זו שהביאה את העדים שלא לומר אמת (לשון
21 המעטה), ובית המשפט הנכבד, כך הנתבעים, מתבקש להבין זאת
22 (אם כי הוא איננו מסוגל לכך – כך הנתבעים)".
- 23 1815. בהמשך לקו חשיבה זה, משיב ב"כ התובעים לטענת הנתבעים, לעניין המשמעות
24 והמשקל הראייתי של דברי מחמוד עבאס (אבו מאזן), שאישר כי הרש"פ פקדה על
25 האסירים לבצע את מה שביצעו, וזאת כאמור בסעיף 5 לתשובה, שזה לשונה (ההדגשות
26 והקווים במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "זו גם הסיבה, כך גורסים הנתבעים, שאין לייחס משקל ראייתי כלשהו
2 לדברי העומד בראשם (מחמוד עבאס) שהצהיר מעל כל במה אפשרית כי הוא
3 תומך בטרור ובמחבלים:

4 'אני דורש את שחרור האסירים מכיוון שהם בני אדם, שביצעו פעולה
5 שאנחנו – אנחנו פקדנו עליהם לבצע, אנחנו כרשות הפלסטינית...';

6 וכן, כך סבורים הנתבעים, אין לייחס חשיבות ומשקל ראייתי לדברי שריו
7 (לדוגמא שר האסירים לשעבר אשרף אל עג'רמי) שהצהיר:

8 'אדון ההתנגדות החמושה, ללא ספק וללא עוררין הוא השהיד יאסר
9 ערפאת. אפילו האינתיפאדה הזאת שחמאס ניסתה – בעוול, בעושק,
10 בשקר ובזיוף – להניף את דגלה, דגלה של האינתיפאדה שייך ליאסר
11 ערפאת בלבד. המנגנונים האלה [מנגנוני הביטחון של הרש"פ] שילמו
12 מחיר כבד באינתיפאדה השניה, בין אם כשהידים ובין אם כאסירים.
13 מספר האסירים הגדול ביותר הוא מהסקטור של מנגנוני הביטחון,
14 הם מבין אלה אשר נשאו נשק וביצעו את הפעולות הגדולות ביותר
15 והחשובות ביותר נגד הכיבוש הישראלי ובמיוחד נגד החיילים, מבין
16 הפעולות המפורסמות בגדה המערבית, עין עריכ, ואדי אל חרמייה,
17 סורדא ואחרים. הן בוצעו על ידי גיבורי כוחות הביטחון הפלסטיניים,
18 שהגנו על המולדת ועל האינטרס הלאומי."

19 1816. עו"ד סגל בהמשך דבריו, מציג את התמיהה הבאה (סעיף 7 לתשובה):

20 "ונשאלת השאלה, מה בעצם מבקשים הנתבעים? שבית המשפט לא יאמין
21 לעדיהם שאישרו את הדברים?! שבית המשפט יקבע כי עדי הנתבעים
22 מכזבים ומשקרים ונוכח כך יידחה את התביעות?! שבית המשפט לא ידון על
23 פי דיני הראיות!?"

24 1817. לדברי ב"כ התובעים, ניתן היה לסכם את סיכומי התשובה כבר בשלב זה, שכן בסיכומי
25 הנתבעים מקופלת ההנחה, שלדבריו היא הנחה צודקת, כי נוכח דברי עדי ההגנה, יש
26 לקבל את התביעות (סעיף 10). אולם מאחר ולצאת בלא כלום אי אפשר, מפרט ב"כ
27 התובעים, לשיטתו, כי "אין מאומה בסיכומי הנתבעים – ממש כך".

28

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **כו.3.2 מחיקת סעיפים ופרקים מסיכומי הנתבעים**
- 2 1818. פרק זה של סיכומי התשובה של התובעים, הוא למעשה חזרה, לעיתים מילולית
3 ולעיתים מורחבת, על הטענות שהובאו בבקשת התובעים מיום 24.7.18 (תת פרק
4 כו.1.1).
- 5 1819. לפיכך, במסגרת סקירת פרק זה של תשובת התובעים, אתייחס רק לחידושים מעבר
6 לבקשה הנ"ל מיום 24.7.18, והקורא מופנה לאמור בפרק כו.1.1, הכולל ציטוטים
7 מלאים ונרחבים של הבקשה.
- 8 1820. לעניין העיתוי של בקשת הנתבעים לפסלות השופט, ואי העלאתה בהזדמנות הראשונה
9 – טענה שהופיעה גם בפתח הבקשה של התובעים מיום 24.7.18 – מצוטטת החלטה
10 חדשה של שופט בית המשפט העליון ניל הנדל, המסביר כי אי העלאת בקשה לפסלות
11 בהזדמנות הראשונה, "עשויה ליצור רושם כאילו לא מדובר בבקשת פסלות 'נקה'
12 אלא כזו המשלבת שיקולי כדאיות בהתאם להתפתחות ההליכים" (בשג"ץ 3767/18
13 מיום 16.5.18 המצוטט בסיפא של סעיף 14 לתשובה).
- 14 1821. גם בסיכומי התשובה חוזר ב"כ התובעים ומצטט את אותם סעיפים בסיכומי הנתבעים
15 אותם הוא מבקש למחוק, כפי שהופיעו בבקשה הנ"ל מיום 24.7.18 (ראה: עמ' 7-12
16 לתשובה).
- 17 1822. לאחר הבאת דברים כמעט מילה במילה מבקשתו הנ"ל, כולל הטענה בדבר הצורך של
18 הנתבעים להגיש טענות אלה בהזדמנות הראשונה, מתייחס ב"כ התובעים לתשובת
19 הנתבעים בתגובתם (התגובה הובאה, כולל ציטוטים נרחבים, בתת פרק כו.3.1 לעיל),
20 וכותב את הדברים הבאים (סעיף 55 לתשובה; ההדגשות במקור):
- 21 "נוסיף ונטעים בהקשר זה, כי תוך כדי כתיבת הסיכומים הובאה בפני הח"מ
22 תגובת הנתבעים לבקשה למחיקת סעיפים מהסיכומים, בה טוענים
23 הנתבעים כי 'לא ביקשו בסיכומיהם לפסול את המותב' (סעיף 4 לתגובת
24 הנתבעים) האם גם המילים המפורשות שכתבו הנתבעים בסיכומים ולפיהם
25 'מדובר בהתנהלות בלתי ראויה המצדיקה את פסילת המותב' (סעיף 161
26 לסיכומים) וכי 'הנתבעים סבורים כי ההלכה הנ"ל (הלכה בדבר פסלות מותב
27 שצוטטה בסעיף 162 לסיכומים א.ס) חלה גם בענייננו, כי גם בתיקים
28 שבפנינו נחצו הקווים וכי התערבותו של בית המשפט כפי שתוארה לעיל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ו(חזרה על עצמה כל אורך ניהול התיק) פגמה באובייקטיביות השיפוטיות
2 שלו. התערבותו והאקטיביות היתרה שלו ביטאה משוא פנים ונטייה ברורה
3 לטובת התובעים' (סעיף 163 לסיכומים) 'לא הובנו כהלכה', 'פורשו באופן
4 מוטעה' והכל נוכח פערי תרבות, מנטליות, תפיסות עולים וכיו"ב?! –
5 השאלה שאלה והתשובה בה!!!".
- 6 1823. בנוסף לכך ובדומה למה שביקש ב"כ התובעים בבקשתו הנ"ל, מעבר לעתירה להורות
7 על מחיקת הסעיפים מסיכומי הנתבעים (סעיף 56 לתשובה) נכללת בקשה לחייב את
8 הנתבעים בהוצאות לדוגמה, הן לתובעים והן לאוצר המדינה, "על כך שההינו להגיש
9 כתב סיכומים מביש ומבייש כזה" (סעיף 57).
- 10 1824. בהמשך לכך, כותב ב"כ התובעים את הדברים הבאים (סעיף 58):
- 11 "והחשוב מכל, הניסיון להלך אימים על בית המשפט הנכבד, הוא ניסיון
12 פסול המצביע יותר מכל על כך שהנתבעים מבינים היטב כי נוכח חומר
13 הראיות, דברי העדים והמומחים מטעמם, יש לקבל את התביעות – הכל
14 כאמור וכמפורט בסיכומי התובעים".
- 15 1825. ב"כ התובעים חוזר על טענותיו (שהועלו בבקשה מיום 24.7.18) למחוק סעיפים
16 מסיכומי הנתבעים שבהם צוטטו פרוטוקולים של בית המשפט העליון, דבר שנעשה
17 בניגוד להחלטתי מיום 18.7.18.
- 18 1826. לאחר הבאת הדברים כפי שנכתבו בבקשה (סעיפים 62-67 לתשובה), מתייחס ב"כ
19 התובעים לתגובה שהגיש עו"ד יוסף ארנון (כמובא בתת פרק כו.3.1.), ועליה כותב עו"ד
20 סגל, ב" התובעים, את הדברים הבאים (סעיף 68 לתשובה):
- 21 "גם כאן, עמדנו פעורי פה נוכח דברי הנתבעים בתגובתם לבקשה למחיקת
22 סעיפים, בה כתבו הם, בין היתר: 'הנתבעים לא סטו מהחלטות בית
23 המשפט...'. בכך שציטטו מהפרוטוקולים. החלטת בית המשפט הנכבד
24 צוטטה לעיל וקבעה באופן מפורש שלא ניתן לעשות שימוש בפרוטוקולים
25 בסיכומים (אלא בפסה"ד). האם גם את החלטת בית המשפט לא הבינו
26 הנתבעים נוכח פערי תרבות, מנטליות, תפיסות עולם וכיו"ב?! – השאלה
27 שאלה והתשובה בה!!!"

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1827. ב"כ התובעים חוזר על הבקשה למחוק את הסעיפים הללו מן הסיכומים (סעיף 69
2 לתשובה) וכן על בקשתו לחייב את הנתבעים בהוצאות משפט כולל הטיעון שהובא
3 בבקשה אם היה בית המשפט מחייבם בהוצאות בשלב הראשון הם לא היו מעלים על
4 הדעת לבזות בזדון וביודעין את החלטת המשפט (סעיף 70 לתשובה).

5 כו.2.4 דחיית טענות הנתבעים ביחס לתעודות שר החוץ

6 1828. ב"כ התובעים מקדיש את פרק ג לתשובתו, להתייחסותו לטענות הנתבעים לעניין
7 תעודת שר חוץ, כפי שהובאו בסיכומי הנתבעים (ראה התמצית שבפרק כה.4.4,
8 במסגרת הדיון על החסינות), וזאת בהמשך לבקשתו מיום 24.7.18, לפיה הנתבעים
9 הטעו בזדון וביודעין את בית המשפט, בכך שהעלו בסיכומיהם את הטענה שככל הידוע
10 להם לא הוצאו תעודות שר חוץ.

11 1829. "ב"כ התובעים, בפרק ג.1 לסיכומיו מבקש כי בית המשפט ידחה את טענת הנתבעים
12 מחמת השתק או מניעות. בתגובה לטענת הנתבעים לפיה אינם זוכרים אם הודו בכתבי
13 טענותיהם כי הם אינם נהנים מחסינות על פי ההלכה הפסוקה, מצטט ב"כ התובעים
14 בסעיף 72 לתשובתו דברים שכתבו הנתבעים עצמם לבית המשפט ביום 9.9.12, בנוסח
15 זה: **"בהקשר זה יוער, כי בהתאם למצב המשפטי ברגע כתיבת שורות אלו אמנם**
16 **המבקשת איננה נהנית בהליך זה מחסינות ריבון בדומה למדינות וגופים אחרים..."**

17 1830. ב"כ התובעים הוסיף ומדגיש כי הודעה זו של הנתבעים לא הייתה בחלל ריק אלא
18 ניתנה לאחר שכבר הוצאו תעודות שר חוץ אשר קבעו בתיקים בכותרת, בשמו של
19 היועץ המשפטי של משרד החוץ, כי בהתאם להנחיית שר החוץ, **"הרשות**
20 **הפלשתינאית ו/או המועצה הפלשתינאית אינן נהנות מחסינות משיפוט בתיק"**
21 (הציטוט המלא מובא בסעיף 73 לסיכומי התשובה).

22 1831. מכאן, טענתו הבאה של ב"כ התובעים, כאמור בסעיף 74 לסיכומי תשובתו: **"די**
23 **בהודאה זו של הנתבעים בכתבי טענותיהם כדי להביא לסילוק על הסף של טענה**
24 **מקוממת וכוזבת זו"**.

25 1832. ב"כ התובעים, עו"ד סגל, מתייחס בהמשך לתגובתו של עו"ד ארנון, כפי שהובאה בפרק
26 כו.1.3, וכותב את הדברים הבאים (סעיפים 75-76 לסיכומי התשובה); ההדגשות
27 במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים
בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 75" הנתבעים, בתגובתם לבקשה למחיקת סעיפים מהסיכומים שהוגשה
2 על ידי התובעים, חצו את כל הקווים האדומים, כאשר כתבו הם שהם
3 'נזהרו בלשונם' וכי הם כתבו 'ככל הידוע להם' בשל כך. מילא
4 שהחלטת בית המשפט הנכבד נעלמה מעיניהם, אבל דברים שהם
5 כתבו בעצמם כפי שצוטטו לעיל גם הם נעלמו מעיניהם?! או שמא גם
6 הדברים שהם כתבו בעצמם 'לא הובנו כהלכה', 'פורשו באופן מוטעה'
7 והכל נוכח פערי תרבות, מנטליות, תפיסות עולם וכיו"ב?! – השאלה
8 שאלה והתשובה בה!!
- 9 76. בכל הכבוד ראוי והניתן, יש גבול לכל תעלול וגם לסבלו של הנייר
10 (שאכן, בסיכומי הנתבעים הוא סובל הכל) יש לשים קץ".
- 11 1833. פרק ג.2 לסיכומי תשובתו, שעניינו דחיית הטענה לגופה, הוא, למעשה, העתקה של
12 בקשת התובעים מיום 24.7.18 (כפי שפורטה בתת פרק כו.1.1), כולל התייחסות
13 להחלטת כב' השופט (כיום הנשיא) אהרן פרקש, שבה נכתב, בין היתר, "לאחר
14 שהתקבלו תעודות שר החוץ בתיקים אלה" (סעיף 81 לסיכומי התשובה), כאשר גם
15 באותה עת מי שייצג את הנתבעים היה עו"ד יוסף ארנון (סעיף 82 לסיכומי התשובה).
- 16 1834. להלן נוסח סעיף 85 לסיכומי התשובה, המסכם את טענות התובעים לעניין זה:
17 "לאור האמור מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כי בתיקים אלו הוגשו
18 תעודות שר החוץ ולקבוע, כי גם בטענת הנתבעים הנוגעת לתעודות שר החוץ
19 אין מאומה".
- 20 כו.5.2 התייחסות התובעים לטענות הנתבעים לעניין מעמד הרש"פ
21 "מעשה מדינה"
- 22 1835. הטענה המרכזית בפרק ד לסיכומי התשובה של התובעים, היא כי נושאים אלה של
23 מעמד הרש"פ וטענתם לעניין החסינות או לעניין מעשה מדינה, כל אלה – נידונו
24 והוכרעו, הן בהחלטות שנתתי שעליהן לא הוגש ערעור, והן בפסק דינו של בית המשפט
25 העליון בפרשת מנטין.
- 26 1836. ב"כ התובעים מתייחס להחלטה שנתתי בתיק זה ביום 16.1.13, שבה הזכרתי כי
27 הטענות לעניין מעמד הרש"פ ומעשה מדינה נידונו בהחלטתי בת.א. 4071/02 מיום
28 15.10.12, כאשר לכך מוסיף ב"כ התובעים את המילים הבאות: "יוטעם בהקשר זה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 כי על החלטה זו לא הוגשה בקשת רשות ערעור ודי בכך כדי להביא לדחיית מלוא
2 טענות הנתבעים בפרק ג' לסיכומיהם" (סעיף 88 סיפא לסיכומי התשובה של
3 התובעים).
- 4 1837. מעבר לכך, טוענים התובעים, כי יש לתת משקל לפסק הדין החדש של בית המשפט
5 העליון בפרשת מנטין, והם מסבים את תשומת הלב לסעיפים 51-53 לאותו פסק דין,
6 שכותרתו: "חסינות דיונית", וכן לסעיף 54 שכותרתו "אי שפיטות ומעשה מלחמה",
7 כאשר בסעיף 55 לאותו פסק דין מובאות אסמכתאות מן הספרות ומן הפסיקה שמהם
8 עולה "בהקשר הנזיקי בו אנו דנים, נעלה מספק כי המעשים המיוחסים לרש"פ אינם
9 באים בגדר 'פעולה מלחמתית' במשמעות שנודעת לה בהלכה הפסוקה". בהמשך
10 מובא פסק דין אמריקאי משנת 2007 בעניין דומה ובסופו קובע השופט סולברג
11 "סבורני כי אין מניעה מלדון באחריות הרש"פ הנובעת מן המעשים הנדונים בהתאם
12 לדיני הנזיקין".
- 13 1838. בהמשך פסק דין בפרשת מנטין נקבע כי הרש"פ אינה עומדת לדין על פעולותיה כריבון
14 ולכן אינה נהנית מחסינות, וכי המעשים שנדנו בפרשת מנטין אינם "מעשי מדינה",
15 אלא, כלשון בית המשפט העליון: "מתן סיוע פעיל לפשעי טרור נתעבים נגד חפים
16 מפשע. הכללים המוחלים כאן ביחס לרש"פ הם שווים לכל נפש, זהים לכל נתבע
17 אחר אשר ייתבע בגין סיוע למעשה טרור, יהא אשר יהא" (סעיף 56 לפסק הדין
18 בפרשת מנטין המצוטט בסעיף 94, עמודים 20-21 לסיכומי התשובה של התובעים).
- 19 1839. וכך מסיים ב"כ התובעים את טיעונו בעניין זה (סעיפים 95-96):
- 20 "95. הנתבעים לא משלימים עם קביעות בתי המשפט וחוזרים וממחזרים
21 את טענותיהם פעם אחר פעם בכל התיקים, אף שאלו נדחות. כך גם
22 מתבקש שייעשה בתיק זה. בהקשר זה מופנה בית המשפט הנכבד
23 גם לפסק דינו בת.א. (י-ם) 3361/09 יורשי שרון בן שלום נ' הרשות
24 הפלסטינית (פורסם בנבו; 22.9.2014) [להלן: 'פרשת בן שלום']
25 ובעיקר לאמור בפרק כה' בפרשת בן שלום. כן מופנה בית המשפט
26 הנכבד לת.א. (י-ם) 5074/03 ע.ג. ו-17 אח' נ' הרשות הפלסטינית
27 (פורסם בנבו; 3.5.17) מאחר ומדובר בפסק דין הפרוס על פני 1,800
28 עמודים מבקשים התובעים להפנות את בית המשפט הנכבד
29 להכרעות העוסקות בטענות הנתבעים המקבילות והזהות לטענות

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 בתיקים דנן ולראות באמור שם חלק בלתי נפרד מסיכומי טענות
2 התובעים.
- 3 96. לא נאריך מקום בו ניתן לקצר, רק נאמר כי לאור כל האמור והמקובץ
4 לעיל ולאור הקביעות החד משמעיות של בתי המשפט השונים (ובהם
5 בית המשפט העליון) יש לדחות את כל האמור בפרק ג' לסיכומי
6 הנתבעים על תתי פרקיו, סעיפיו וסניפיו."
- 7 כו.6.2 התייחסות התובעים לטענות הנתבעים לעניין הליכי צד ג' נגד מדינת
8 ישראל
- 9 1840. מאחר והנתבעים טענו בפרק ד לסיכומיהם (הובא, בתמצית, לעיל בתת פרק כה.8.4)
10 כי יש הסכמה דיונית שלא לדון בשלב זה בהליכי צד ג נגד המדינה, כותב ב"כ התובעים
11 כי לא מצא באותו פרוטוקול דיוני שאליו הפנה ב"כ הנתבעים, את אותה הסכמה
12 שקיבלה תוקף של הסכמה (סעיף 97 לסיכומי התשובה של התובעים).
- 13 1841. מאחר והנתבעים לא מפנים להסכמה הדיונית האמורה, מבקש ב"כ התובעים לדחות
14 את האמור בפרק ד לסיכומי הנתבעים (סעיף 98 לסיכומי התשובה של התובעים).
- 15 כו.7.2 התייחסות התובעים לטענות הנתבעים בתשובתם לכך שאין הודאת
16 בעל דין של הנתבעים
- 17 1842. פרק ו של סיכומי התשובה של התובעים מתייחס לפרק ח לסיכומי הנתבעים, העוסק
18 בהודאות בעל דין של הנתבעים, כפי שהובאו לעיל בתת פרק כה.12.4.
- 19 1843. ב"כ התובעים מתייחס לשתי טענות של הנתבעים, אותן הוא מציג בסעיף 100
20 לסיכומיו (ההדגשות במקור):
- 21 "את טענות הנתבעים בעניין הודאות בעל הדין (שנסקרו בהרחבה בסיכומי
22 התובעים) ניתן לחלק לשניים:
- 23 א. טענת ה'קוזק הנגזל' – דהיינו, הטענה החוזרת ונשנית של הנתבעים
24 כאילו הדברים: 'לא הובנו כהלכה', 'פורשו באופן מוטעה' והכל נוכח
25 פערי תרבות, מנטליות, תפיסות עולם וכיו"ב.
- 26 ב. טענות בדבר משקלן של הודאות בעל הדין."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1844. לטענת ב"כ התובעים, הודאות בעל הדין של הנתבעים הינן, לכל הפחות, הודאות מסוג
2 "הודאת חוץ", אשר בעניינה מצוטטים דברים שכתב קדמי בספרו על הראיות (הערות
3 4-5, בעמוד 22 לסיכומי התשובה) ומתן עולה כי הודאת חוץ כזאת יכולה להיות ראייה
4 מספקת לאמיתות תוכנה ובמקרים מסוימים יכולה לשמש ראייה יחידה לאמיתות
5 תוכנה.
- 6 1845. מסקנת ב"כ התובעים, עו"ד סגל, על בסיס דברי השופט קדמי בספרו, על הראיות, היא
7 זו (סעיף 103 לסיכומי התשובה; ההדגשה במקור):
- 8 "נמצאנו למדים, אפוא, שדי בהודאות בעל הדין של הנתבעים כדי להביא
9 לקבלת התובענות. עוד למדנו, כי נוכח הודאות בעל הדין, הנטל עובר לשכמי
10 הנתבעים כדי להוכיח שאין ליתן משקל להודעות בעל הדין".
- 11 1846. ב"כ התובעים מצין כי גם הנתבעים מבינים זאת היטב, וכי מובן להם שדברי אבו מאזן
12 ובכירים אחרים ברש"פ די בהם כדי להביא לקבלת התביעות, אם נבין את דברי אבו
13 מאזן כפשוטם, ולכן, לדברי עו"ד סגל, טענת ההגנה של הנתבעים היא כדבריו לא
14 הובנו, כאשר הדבר מסווג במסגרת "טענת הקוזק הנגזל" (סעיף 104 לסיכומי התשובה
15 של התובעים).
- 16 1847. לשיטת התובעים, בכל מקרה, אין ספק כי הודאות בעל הדין של הנתבעים, מעבירות
17 את הנטל לכתפי הנתבעים, אך אלה לא הרימו נטל זה. בהקשר זה מציין ב"כ התובעים
18 כי לא הובאו ראיות פרטניות על ידי הנתבעים רק לת.א. 2538/00, הוא פרשת הלינץ'
19 ברמאללה (סעיף 105 לסיכומי התשובה).
- 20 1848. בהתייחסו לדברי פרופ' קליין המומחה מטעם הנתבעים, כותב עו"ד סגל, ב"כ
21 התובעים את הדברים הבאים (סעיפים 106-107; ההדגשות במקור):
- 22 "106. ממשיכים הנתבעים וטוענים כי גם דבריו של המומחה מטעמם
23 (פרופ' קליין) לא הובנו כהלכה וכי הח"מ (ב"כ התובעים) קטע את
24 דבריו לא נתן לו להשלים את עדותו ועוד כהנה וכהנה טענות מעין
25 אלו. זאת במקום להתמודד עם אמירותיו המפורשות של פרופ' קליין
26 (כפי שאלו צוטטו בסיכומי התובעים) ואשר על פיהן המדיניות
27 המוצהרת של הרשות הפלסטינית ואש"פ הייתה לבצע פיגועים,

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לרבות פיגועי התאבדות, ולרבות פיגועים המופנים כלפי נשים
2 וילדים בגדה המערבית.
- 3 107. ודוק היטב. פרופ' קליין, אמר באופן מפורש (ר' ציטוטים בסיכומי
4 התובעים) כי הנתבעים 1 ו-2 הנחו לבצע פיגועים, לרבות פיגועי
5 התאבדות, כנגד נשים, ילדים וחיללים, בגדה המערבית – פרופ' קליין
6 השתמש בביטוי 'הנחיה' על כל הנובע והמשתמע מכך. זו הייתה
7 ההנחיה של הנתבעים 1 ו-2!!!".
- 8 1849. ב"כ התובעים מתייחס לטענות הנתבעים בעניין פואד שובכי, כדלקמן (סעיף 109
9 לסיכומי התשובה):
- 10 "כאשר עוברים הנתבעים לעסוק בפואד שובכי, עוברת עזות המצח של
11 הנתבעים כל גבול אפשרי. ראשית, טוענים הנתבעים כי מאחר ושובכי איננו
12 נתבע, הרי שלא ניתן לעשות שימוש בהכרעות הדין וגזרי הדין בפרשת שובכי
13 (עפ"י סעיף 42א' לפקודת הראיות); שנית, טוענים הנתבעים כי גם אם ניתן
14 לעשות שימוש בהכרעות הדין וכיו"ב, הרי שלא ניתן ללמוד מהם את
15 שמבקשים התובעים ללמוד מהם".
- 16 1850. אשר לטענה המשפטית לפיה לא ניתן לעשות שימוש בהכרעות דין ובגזרי דין בתיקים
17 שבפניי, כי שובכי אינו נתבע, מצטט ב"כ התובעים את סעיף 42א לפקודת הראיות כולל
18 התיקון לשנת תשע"ז-2017 ומסביר כי אותם ממצאים של פסק דין יהיו קבילים אם
19 "המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע... הוא בעל דין במשפט
20 אזרחי", ומכאן מסיק ב"כ התובעים: "אין חובה שהמורשע יהיה נתבע" (סעיף 111
21 סיפא).
- 22 1851. יישום הדברים ביחס לשימוש שניתן לעשות בהכרעת הדין וגזר הדין בפרשת שובכי,
23 מובא בסעיפים 112-115 לסיכומי התשובה (ההדגשות במקור):
- 24 "112. כל מי שיקרב מבטו להכרעת הדין וגזר הדין בפרשת שובכי, וכן
25 לדבריו של שובכי עצמו הן בפני בית המשפט הנכבד והן בפני בית
26 המשפט הצבאי יגלה כי מהמסמכים עולות העובדות הברורות הבאות
27 מפיו של האיש שהיה אחראי על תקציב הביטחון של הרשות
28 הפלסטינית ולפיהן: יאסר ערפאת הורה לרכוש אמל"ח בהיקפים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 עצומים בתקופה הרלוונטית; נרכש על ידי שובכי לפחות 1,000 טון
2 אמל"ח; האמל"ח הועבר בידיעה שהוא ישמש לפיגועים; הרש"פ
3 שילמה משכורת חודשית, למצער, ל-268 חברי ארגון גדודי חללי
4 אלאקצא בידיעה שאלו מבצעים פיגועים; הרש"פ העבירה למרואן
5 ברגותי אמל"ח וכן עשרות אלפי דולרים לצורך ייצור אמל"ח וייצור
6 מטענים; והכל אושר על ידי יאסר ערפאת (שהיה יו"ר אש"פ, יו"ר
7 הרש"פ ויו"ר פת"ח).
- 8 113. העולה מהאמור הוא שיש בפנינו עובדות חלוטות מפיו של לא אחר
9 מהאחראי על תקציב הביטחון ברש"פ, יד ימינו של ערפאת, והן:
10 א. הוראה ישירה של יאסר ערפאת לרכישת אמל"ח לצורך ביצוע
11 פיגועים;
12 ב. מימון ישיר של הנתבעים 1 ו-2 למבצעי הפיגועים;
13 ג. מימון ישיר של הנתבעים 1 ו-2 לאמל"ח בידיעה שזה משמש
14 לפיגועים;
15 ד. מעורבות ישירה של מנגנוני הביטחון של הרש"פ בביצוע
16 פיגועים, מימון מבצעים ומסירת האמל"ח לצורך ביצוע
17 הפיגועים;
- 18 114. לא נאריך מקום בו ניתן לקצר מפני שהדברים מובאים בהרחבה
19 בסיכומי התובעים. נזכיר, שובכי הודה בעובדות, אלא שהוא טען
20 כטענת הגנה שהוא פעל על פי הוראתו המפורשת של ערפאת!!!
- 21 115. עם כל העובדות הללו והודאות בעל הדין הללו הנתבעים לא
22 מתמודדים כלל ועיקר".
- 23 1852. וכך מסיים עו"ד סגל ב"כ התובעים את טענותיו בפרק זה (סעיפים 116-117):
- 24 "116. בסיומו של פרק זה בסיכומי הנתבעים מיתממים הנתבעים ומגלגלים
25 עיניהם לשמיים ב'חוסר הבנה' בקשר לעדותו של ד"ר אלמסרי ושל
26 שר האסירים הפלסטיני בקשר עם החומר המוחזק בידיהם של
27 הנתבעים ואשר בו ניתן למצוא בדיוק את מעורבות הרש"פ ואש"פ
28 בפיגועים (ר' סעיפים 65-69 לסיכומי התובעים). נוכח קושי מעושה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 זה בהבנה נסביר דברינו: הוכח מפי הנתבעים כי הייתה מדיניות
2 ברורה בקשר לביצוע פיגועי טרור; הוכח מפי הנתבעים כי אנשי
3 הרש"פ ואש"פ היו מעורבים בפיגועי טרור, בתכנונם וכיו"ב; הוכח
4 מפי הנתבעים כי לנתבעים יש רשימות מסודרות בהן ניתן למצוא את
5 המעורבות של אנשי הרש"פ ואש"פ בכל פיגוע ופיגוע – את הרשימות
6 הללו כומסים הנתבעים ולא הציגו לבית המשפט!!!
- 7 117. לאור האמור ובמקובץ לעיל דין טענות הנתבעים בהקשר עם הודאות
8 בעל הדין להידחות מכל וכול".
- 9 כ.ו.2. הכרעה כללית ביחס לאחריות הנתבעים, העברת הנטל והימנעות
10 הנתבעים להבאת ראיה
- 11 1853. פרק זה של סיכומי התשובה של התובעים (פרק ז), הוא תשובה לטענות הנתבעים לפרק
12 ו לסיכומיהם, כפי שהובאו לעיל בתת פרק כה. 13.4 ו- כה. 14.4.
- 13 1854. ב"כ התובעים מבקש שלא לקבל את דברי שופטי בית המשפט העליון שנאמרו במסגרת
14 דיון ואינם פסק דין (סעיף 119).
- 15 1855. בתגובה לטענת ב"כ הנתבעים כאילו בית המשפט העליון אינו קובע בפסק דינו קביעה
16 כללית ביחס למעורבות הנתבעים בטרור, תשובת התובעים היא כי בית המשפט העליון
17 עשה זאת בדיוק וזאת בסעיפים 68-94 לפסק דינו בפרשת מנטין, בפרק שכותרתו
18 "הקשר הסיבתי ומעורבות הרש"פ בטרור" (סעיף 121 לסיכומי התשובה של
19 התובעים).
- 20 1856. בהמשך מתייחס ב"כ התובעים לכך שהנתבעים לא הבינו את טיעוניו, על כן הוא
21 מבהיר את הדברים וכותב כדלקמן (סעיף 122 לסיכומי התשובה; ההדגשה במקור):
- 22 "רביעית, והיא עיקר: הנתבעים לא דקו פורתא בטיעון התובעים. התובעים
23 טענו והוכיחו כי הנתבעים היו מעורבים מכף רגל ועד ראש בייזום וביצוע
24 פעולות טרור נפשעות – זו הייתה מדיניות הנתבעים; הנתבעים החזיקו
25 מערכת משומנת של טרור, רכשו אמל"ח עבור טרור, שילמו שכר למפגעים –
26 הכול כפי המפורט בסיכומי התובעים בהרחבה יתרה. נוכח עובדות אלו, הרי
27 שאם הנתבעים מבקשים לטעון הם אינם אחראים לפיגוע כזה או אחר, הרי
28 שעליהם נטל הראיה להוכיח זאת.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לדוגמא: כאשר ראש המנגנון הכלכלי של הנתבעים (שובכי) מודה כי
 2 הנתבעים שילמו שכר (למצער ל-268 פעילי גדודי חללי אלקצא) והעבירו
 3 אמל"ח לגדודי חללי אל אקצא (ר' פרשת שובכי) לצורך ביצוע פיגועי טרור,
 4 הרי שהם צריכים לבוא ולהוכיח בכל פיגוע שבוצע על ידי גדודי חללי אל
 5 אקצא, שזה לא בוצע על ידי מי שהם שילמו לו ומי שהם סיפקו לו אמל"ח!!!
 6 ועוד דוגמא: כאשר ראש המנגנון הכלכלי של הנתבעים (שובכי) מודה
 7 שהנתבעים רכשו 1,000 טון אמל"ח לצורך ביצוע פיגועי טרור, הרי שעל
 8 הנתבעים הנטל להוכיח לאן נותב האמל"ח ואיזה פיגועים בוצעו באמצעותו
 9 ואיזה לא!"
- 10 1857. הקביעה הכללית המתבקשת מוסברת בסעיפים 123-124 לסיכומי התשובה (ההדגשות
 11 במקור):
- 12 "123. כפי שנקבע בפרשת מנטין (ויפיים הדברים שבעתיים בתיקים דנן
 13 בהם נפרסו בפני בית המשפט מאות מסמכי שלל, סקירות אמ"ן,
 14 חוות דעת מומחים וראיות אחרות למכביר) הרי שהנתבעים היו
 15 מעורבים בטרור עד צווארם, ולכן הקביעה המבוקשת היא
 16 שהנתבעים אחראים לפעולות הטרור, אלא אם יוכח על ידם אחרת.
- 17 124. דוק היטב, הנתבעים לא הביאו ולו בדל אחד של ראיה ב-16 מתוך 17
 18 התיקים נשוא הדיון, ואין בפייהם הסבר כלשהו לחידלון זה."
- 19 1858. לאחר ציטוט נרחב של דברי שלושת השופטים (השופט סולברג, השופט פוגלמן
 20 והנשיאה נאור), מפרשת מנטין (סעיף 125 לסיכומי התשובה; עמודים 26-27), כותב
 21 ב"כ התובעים כי יש ליישם את הדברים הן ביחס לדברי אבו מאזן (סעיף 127) והן
 22 ביחס לדברי שר האסירים הפלסטיני (סעיף 128), אשר מן הראוי לצטטם במלואם
 23 (ההדגשות במקור):
- 24 "127. אך ברי הוא, עוד בטרם כניסה לעובי קורת הראיות הפרטניות, כי
 25 מרגע שיו"ר הנתבעים (אבו מאזן) אומר בריש גלי כי: 'אני דורש את
 26 שחרור האסירים מכיוון שהם בני אדם, שביצעו פעולה שאנחנו –
 27 אנחנו פקדנו עליהם לבצע, אנחנו כרשות הפלסטינית...', ומאחר
 28 שאבו מאזן מתייחס לכל האסירים (ללא הבדל מכל מין וסוג שהוא),
 29 הרי שהנטל עובר לכתפי הנתבעים להוכיח באלו פיגועי טרור הם לא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 שלחו את המחבלים; הוסף לכך את העובדה שפרופ' קליין אמר באופן
2 מפורש שמדיניות הנתבעים הייתה לבצע פיגועי טרור נגד נשים
3 וילדים בגדה, וזו הייתה הנחייתם, הרי שהנטל להוכיח אחרת עבר
4 לכתפי הנתבעים;
- 5 128. כאשר שר האסירים הפלסטיני מתגאה ואומר ש: דגלה של
6 האינתיפאדה שייך ליאסר ערפאת בלבד, המנגנונים האלה [מנגנוני
7 הביטחון של הרש"פ] שילמו מחיר כבד באינתיפאדה השניה, בין אם
8 כשהידים ובין אם כאסירים. מספר האסירים הגדול ביותר הוא
9 מהסקטור של מנגנוני הביטחון, הם מבין אלה אשר נשאו נשק וביצעו
10 את הפעולות הגדולות ביותר והחשובות ביותר נגד הכיבוש הישראלי
11 ובמיוחד נגד החיילים, מבין הפעולות המפורסמות בגדה המערבית,
12 עין עריב, ואדי אל חרמייה, סורדא ואחרים. הן בוצעו על ידי גיבורי
13 כוחות הביטחון הפלסטיניים, שהגנו על המולדת ועל האינטרס
14 הלאומי', הרי שהנטל להוכיח אלו פעולות לא יזמו הנתבעים, עובר
15 כל [אל] כתפיהם.
- 16 יפים הדברים שבעתי שבעתיים, כאשר עדי הנתבעים אמרו בפירוש
17 שיש להם רשימות מדויקות ומדוקדקות בעניינים אלו (אותן כמוכן
18 לא חשפו לעיני בית המשפט הנכבד)."
- 19 1859. בהמשך, מביא ב"כ התובעים, עו"ד סגל, דוגמאות נוספות הן לעניין ההוכחות שהובאו
20 על ידי התובעים והן לעניין הצורך בהעברת הנטל ובהסבר של הנתבעים ולנקודות
21 חשובות כמו בנושא האמל"ח ומטעני החבלה, כאמור בסעיפים 129-131 לסיכומי
22 התשובה (הדגשה במקור):
- 23 "129. כאשר אין מחלוקת כי הנתבעים רכשו למצער 1,000 טון אמל"ח
24 לצורך ביצוע פיגועים, וחילקו אותו מפגעים לצורך ביצוע פיגועים (ר'
25 פרשת שובכי) ואף שילמו משכורות למפגעים (כנ"ל), הרי שהנטל
26 להוכיח להיכן נותב אותו אמל"ח ובאילו פיגועים נעשה בו שימוש,
27 מוטל על שכם הנתבעים שרכשו את האמל"ח לצורך ביצוע הפיגועים.
- 28 בהקשר זה יוער כי הנתבעים אינם מהססים לכזב במצח נחושה את
29 בית המשפט הנכבד (כפי שלא היססו לשלוח מרצחים ומחבלים

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 לרצוח נשים וילדים) כאשר הם מנסים להעלים מעיני בית המשפט
2 הנכבד את העובדה שאותו אמל"ח נרכש לצורך האינתיפאדה ולצורך
3 ביצוע פיגועים (ר' לדוגמא טענתם המקוממת בסעיף 262
4 לסיכומיהם).
- 5 130. כאשר אין מחלוקת, כי הנתבעים שילמו כספים לאנשי חמאס לצורך
6 הכנת מטעני חבלה וכן לצורך רכישת אמל"ח לביצוע פיגועים, הרי
7 שהנטל להוכיח להיכן נותב אותו אמל"ח ומה נעשה עם אותם מטעני
8 חבלה ועד להיכן הגיע שיתוף הפעולה עם חמאס מוטל על שכם
9 הנתבעים.
- 10 131. לא נאריך מקום בו ניתן לקצר גם בעניין העברת נטל הראיה והימנעות
11 הנתבעים מהבאת ראיות מפני שהארכנו בכך בסיכומים. ואולם ברור,
12 כי על פי כל מבחני הדין, הנטל הועבר על שכם הנתבעים, וזאת עוד
13 לפני שהגענו לדון בראיות הפרטניות של כל פיגוע ופיגוע".

כו.2.9 משל בית החולים

- 15 1860. בנושא זה "פתחתי", כאשר הבאתי משל זה בפסקי דין קודמים שלי וב"כ התובעים
16 חזר והרחיב אותו בסיכומיו ועל כך הגיב ב"כ הנתבעים בסיכומי הנתבעים (תת פרק
17 כה. 15.4).
- 18 1861. בפרק ח של סיכומי התשובה של התובעים מתייחס ב"כ התובעים, עו"ד סגל, לתשובת
19 ב"כ הנתבעים, עו"ד ארנון, אשר מסביר, לשיטת הנתבעים, מדוע משל בית החולים
20 אינו ישים, בכותבו את הדברים הבאים (מצוטט בסעיף 133 לתשובה): "הרשות
21 הפלסטינית הינה ריבון בשטחיה ומבצעי פעולות הטרור הם לכל היותר (ככל שיוכח)
22 אזרחים המתגוררים בתחומה. לא תקיים ביניהם קשר של יחסי עובד- מעביד ולא
23 מתקיימים יחסים מיוחדים אחרים הדומים באופיים ליחסים שבין מנהל בית חולים
24 ובין עובדיו. הטלת אחריות על הרשות הפלסטינית במקרה כזה לא תעלה על
25 הדעת...".
- 26 1862. לטענת ב"כ התובעים אמירה זו של ב"כ הנתבעים מופרכת לחלוטין, ואף מעידה כי
27 משל בית החולים (לא המקורי של בית המשפט ולא המשודרג של ב"כ התובעים) לא
28 הובן כדבעי על ידי ב"כ הנתבעים (סעיף 134 לסיכומי התשובה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1863. ב"כ התובעים אף מתמודד ישירות עם טענת ב"כ הנתבעים, ביחס לפיגועים ספציפיים,
2 וכותב את הדברים הבאים (סעיפים 135-136 לסיכומי התשובה; ההדגשות במקור):
- 3 "135. ואולם טענת הנתבעים מקוממת במיוחד שכן, האמנם לא שמעו
4 הנתבעים (או שמא 'שכחו הם') אודות שוטרי הנתבעת (חלקם
5 נתבעים בעצמם) שנטלו חלק פעיל בלינץ' ברמאללה, נושא ת.א.
6 2538/00, או לכל הפחות לא עשו דבר כדי למנוע אותו, כולל ג'האד אל
7 הוואני, מחמד שחאדה, טארק טאבש, אוסאמה סלים, נידאל אשייד,
8 אימן אל זיבן, סאמר סיף א-דין, מאג'ד צחצוח, נאפז פארס, חאתם
9 אבו עידה? ואת השוטר חליל שווארמה שהיכה את החיילים ז"ל
10 ברגליהם? ואת השוטרים ג'מאל עוואיצה, ברכה חשאיכה וחסן בזור,
11 שהיכו את החיילים באלות? והשוטר ראד שייך, שהיכה את החייל
12 המנוח ואדים נורז'ץ בצינור ברזל בראשו כארבע או חמש פעמים עד
13 אשר החל להשמיע קולות חירחור ודימם? את זאת עשה האחרון לצד
14 שוטרים נוספים, ונוכחות קצינים ושוטרים פלסטינים נוספים
15 ששהו בחדר, כולל אחמד טלמס, מחמד אסמעיל, ורבים אחרים. ומה
16 לגבי השוטר חסן מוצטפא א-לוח, שהכה גם הוא את אחד החיילים?
17 ומחמד דרוויש, שהיכה בראשו של החייל באמצעות מפתח צלב?
18 והשוטר ואסם ראדי שהחליף את דרוויש כשהתעייף? התובעים
19 יחסכו מבית המשפט את המשך מניין השמות ויסתפקו בסקירה
20 חלקית זו.
- 21 136. שמא באותו התקף שכחה פרחו מזיכרונם של הנתבעים גם השוטרים
22 הפלסטינים פרג' אסעד סאלם עדואן ופאוזי מוראד שפצעו באורח
23 קשה את הגב' שושנה גוטליב בת.א. 2079/08. כן נשכחו בכיר הרשות
24 מרוואן ברגותי ועוזרו הבכיר מחמד רחמאן סאלם מצלח, לצד שאר
25 חברי החוליה שרצחה את הנער רונן לנדאו [ז"ל] לעיני אביו, וכן את
26 יואלה חן ז"ל לעיני דודתה רשל עיני שנפצעה בעצמה בפיגוע? זאת
27 בת.א. 2301/08 הוא הדין לגבי עובד הרשות הפלסטינית, שהיה
28 מפקד בכיר במנגנון הביטחון המסכל ברפיח, יאסר מחמוד אל חטיב,
29 שפיקד על רצח האם הצעירה אהובה אמרגי ז"ל, בת.א. 3258/09."

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1864. ב"כ התובעים מצייין כי מדובר במעט מזער ממעורבות הנתבעים במעשי רצח הנפשעים,
2 שנמנו בהרחבה בסיכומי התובעים, וכלשונו, הם "נחקקו עלי ספר במסגרת הררי
3 הראיות שהגישו התובעים, ונשנו בסיכומיהם" (סעיף 137 סיפא לסיכומי התשובה
4 של התובעים).
- 5 1865. בתשובה לטענות הנתבעים, הן לעניין הנורמות המחייבות את הרש"פ והן לעניין
6 הארגונים שביצעו את מעשי הטרור, וכהכחה לכך שמשל בית החולים חי וקיים, נכתב
7 על ידי ב"כ התובעים כדלקמן (סעיפים 139-138):
- 8 "138. בהקשר זה ייאמר, כי אף אם נקבל את הטענה ולפיה נטל הראיה
9 הראשוני בתביעה מוטל על התובעים (ואיננו אומרים כן ור' בהרחבה
10 בעניין זה סיכומי התובעים), הרי שגם במסגרת זו, אל לנתבעים
11 להוליך את בית המשפט בכחש בטענות שאין בהן ממש. הנתבעים
12 טוענים כי 'אין בית המשפט רשאי ל'הלביש' על הנתבעים נורמות
13 ישראליות, כאשר אין מחלוקת כי מדובר בגופים שאינם ומעולם לא
14 היו, ישראליים; אינם פועלים בשטחי מדינת ישראל; והם כפופים
15 למערכת נורמות וערכי תרבות שונים לחלוטין מאלו המקובלים
16 במדינת ישראל'. שמא פעם אחת ולתמיד יסבירו הנתבעים לבית
17 המשפט הנכבד ולתובעים לאילו נורמות כן כפופים הנתבעים?!
- 18 במסגרת אילו נורמות אכן מקובל שרשות כלשהי תמצא את אנשיה
19 שוב ושוב מעורבים במעשי טבח אכזריים של אזרחים חפים מפשע?
20 בתחומם של אילו מרחבים ערכיים מקובל שעוד ועוד עובדי רשות
21 כלשהי על פני האדמה מבצעים לינץ' בעוברי אורח תמימים,
22 מרסקים את איבריהם בכלי מתכת כבדים, יורים בקור רוח בילדים
23 ובצעירים לעיני הוריהם, מחסלים נשים צעירות ואימהות לילדים,
24 וקוטעים גפיים לילדים קטנים בדרכם לבית הספר? יואילו הנתבעים
25 פעם אחת ולתמיד להבהיר את מהותן של טענות סרק אלו לבית
26 המשפט!
- 27 139. גם הטענות כאילו הנתבעים וארגוניהם אינם ארגונים מונוליטיים
28 ואין בהם היררכיה ברורה, עומדות בסתירה גמורה להסכמי אוסלו
29 עליהם חתומים הנתבעים (אש"ף חתום עליהם, והרשות הוקמה

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 מכוחם), שהרעיון המרכזי שלהם הוא כי הנתבעים הינם האחראים
2 לכל הנעשה מכוחם בכל השרשרת האישית והארגונית שתחתיהם".
- 3 **כו.2.10 קבילות ראיות התובעים**
- 4 1866. בתשובה לטענות הנתבעים לעניין קבילות הראיות (ראה תת פרק כה. 16.4), תשובת
5 התובעים כי מדובר בטענות סרק (סעיף 141).
- 6 1867. הטענה הראשונה של התובעים בעניין זה היא כי מדובר במסמכים שהמומחה מטעמם,
7 פרופ' קליין, לא התכחש לאותנטיות שלהם (לא בתיק בן שלום ולא בפרשת מנטין,
8 שהוסכם כי עדותו בתיקים אלה הם חלק בלתי נפרד בתיק זה – כאמור בסעיפים 143-
9 146), ולכן הנתבעים מושתקים ומנועים לעלות טענות בעניין זה (סעיף 142 וכן סעיף
10 146 סיפא).
- 11 1868. ככל שמדובר בדו"ח נווה, תשובת התובעים היא כי הנתבעים לא יתנגדו להגשתו ופרופ'
12 קליין ציטט מן הדו"ח, ועל כן חלים על הנתבעים כללי ההשתק והמניעות (סעיפים
13 147-150).
- 14 1869. גם ביחס למסמכי השלל ולסקירות המודיעין, לא חלק פרופ' קליין על האותנטיות
15 שלהם ואך עיין במסמכי השלל (סעיף 151), כאשר לכך יש להוסיף את אישור
16 המומחים מטעם התובעים, הן תת אלוף קופרווסר והן סגן אלוף דחוח הלוי, הן לעניין
17 האותנטיות והן לעיסוק בהם (סעיפים 152-153).
- 18 1870. בתשובה לטענות הדיוניות – ראיותיות של הנתבעים, ביחס לדרך להוכיח את מסמכי
19 השלל, תגובתו של ב"כ התובעים מנוסחת בלשון החריפה הבאה (סעיף 154):
- 20 "לטענה שמסמכי השלל לא הוגשו באמצעות עורכייהם – אין גבול לחוצפה
21 ואין גבול לעזות המצח של חבורת המרצחים הנ"ל – מי מהם החותמים על
22 המסמכים?! נמנה מקצתם: יאסר ערפאת; מרואן ברגותי; ג'יבריל רג'וב,
23 טיראווי; ועוד רבי מרצחים אחרים?! מדוע לא הובאו הם לעדות על ידי
24 הנתבעים?! מדוע לא ביקשו הנתבעים להפריך את האמור במסמכי השלל על
25 ידי אותם אנשים!?"
- 26 1871. תשובת התובעים לטענות הנתבעים בקשר לסקירות המודיעין היא שלושה מומחים
27 של התובעים (קופרווסר, הלוי ושפיצן) הינם קציני מודיעין ברמות גבוהות, אשר עסקו

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 במשך שנים רבות (בתקופות הרלוונטיות לתביעות) בכתיבת סקירות מודיעין ובניתוח
2 סקירות מודיעין, ולכן אין בסיס לטענת התובעים כאילו לא ניתן להגיש את הסקירות
3 הללו באמצעות אותם מומחים (סעיף 156).
4 1872. בסיום פרק זה מפנה ב"כ התובעים לפסק הדין בעניין מנטין על הקביעות שנקבעו בו
5 לעניין קופרווסר, לעומת הקביעות לגבי פרופ' קליין (סעיף 157).

כ.ו.11.2 הכרעות דין ופסקי דין

- 6
7 1873. לעניין זה מקדיש ב"כ התובעים, עו"ד סגל, את תגובתו לטענות התובעים לעניין אי
8 קבילות הכרעות הדין ופסקי הדין של מבצעי הפיגועים.
9 1874. בתשובה לטענת התובעים כי לא ניתן להגיש את הכרעות הדין ופסקי הדין על פי סעיף
10 42א(א1), כפי שהוסף בתיקון מס' 18 בשנת 2017 [הובא לעיל בתת פרק כב.6, בסופו],
11 שכן מדובר בהכרעות דין ופסקי דין שניתנו לפני שנת 2017, ולא ניתן להחיל את התיקון
12 רטרואקטיבית, מפנה עו"ד סגל, ב"כ התובעים, לציטוט מספרו של קדמי, על הראיות,
13 המתייחס לפסק דין שניתן בשנת 1974, ומזכיר כי מאחר ומדובר ב"דיני ראיות שהם
14 חלקי מהמשפט הפרוצדורלי", איפשר בית המשפט העליון להגיש פסק דין מרשיע
15 בשנת 1971, בעוד שהתיקון מס' 2 לפקודת הראיות, שהוסיף את סעיף 42א (המקורי,
16 לפני התיקון הרלבנטי לענייננו) לפקודת הראיות היה משנת תשל"ג-1973. מכאן מסיק
17 ב"כ התובעים כי אין מניעה להגיש את הכרעות הדין ופסקי הדין בתיקים שבפנינו
18 (ראה: סעיפים 158-161 לסיכומי התשובה של התובעים, עמ' 33-32).
19 1875. הטענה הדיונית השנייה של התובעים היא כי ניתן להגיש רק הכרעות דין, ולא ניתן
20 להגיש כתבי אישום וגזרי דין. על כך משיב ב"כ התובעים, ואף זאת בהסתמך על
21 ציטוטים מספרו הנ"ל של קדמי, כי ברגע שנאשם מודה בעובדות כתב אישום ומורשע
22 על פי הודאתו, רואים את עובדות כתב האישום כמוכחות כלפיו, ובשל כך הן נחשבות
23 כ"ממצאים" שבפסק הדין, וזאת בנוסף להוראת סעיף 42ב, לפיה בית המשפט האזרחי
24 המקבל פסק דין כראיה, רשאי לעיין בכל חומר המצוי בתיק הפלילי – כתב אישום,
25 פרוטוקול ומוצגים – אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בפסק הדין הפלילי. יש
26 ליישם את הדברים למקרים שלפנינו (ראה הציטוטים בסעיפים 162 לסיכומי התשובה
27 של התובעים, עמ' 34-33).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1876. גם לעניין הגשת הכרעות דין נוכח העובדה שחלק מהמורשעים אינם בעלי דין
2 בתובענות, מפנה ב"כ התובעים לספרו של קדמי, ומבקש כי בית המשפט ידחה טענה
3 זו של הנתבעים (סעיף 164 לסיכומי התשובה).

4 1877. מעבר לכל הטענות המשפטיות הללו, כותב ב"כ התובעים את תגובתו לטענות ב"כ
5 הנתבעים ביחס למרואן ברגותי, שובכי ועבדאללה ברגותי, בניסוחים חריפים אלה
6 (סעיפים 165-167; ההדגשות במקור):

7 "165. הנתבעים בנסותם לנוס מן הדין, מוכנים לרמוס ברגל גסה את האמת
8 (מי שרוצח נשים וילדים כשיטה, מהי האמת בשבילו). כך הם
9 מסלפים את האמת בנוגע למעמדו של מרואן ברגותי; כך הם רומסים
10 את העובדות בכל הנוגע לשובכי; ואף מגדילים לעשות ככל שהדבר
11 נוגע לרב המרצחים עבדאללה ברגותי.

12 אותו עבדאללה ברגותי (67 מאסרי עולם) טוענים הנתבעים, קיבל
13 'רק' 500 דולר לייצור מטענים מידי הנתבעים (מידיו של מרואן
14 ברגותי); אותו עבדאללה ברגותי ייצר 'רק' מטעני חבלה בודדים
15 לבקשת מרואן ברגותי; אותו עבדאללה ברגותי 'רק' בשלושה פרטי
16 אישום קשור לגדודי חללי אל אקצא (אותם גדודים שקיבלו משכורות
17 מידיו של שובכי...);

18 לקרוא ולהקיא!!!

19 166. הנתבעים מבינים הבן היטב שהראיות הנ"ל (הכרעות הדין) מוכיחות
20 את כל שנדרש (ואף הרבה מעבר לכך) ודי בהן כדי לקבל את התביעות
21 (או למצער להעביר את הנטל לנתבעים – ונזכיר אלו לא הביאו ולו בדל
22 של ראיה באף אחת מהתביעות, למעט הלינץ' ברמאללה)."

23 כו.2.12 תרגומים

24 1878. בפרק ט.4 לסיכומי התשובה של התובעים, מתייחס הוא לכך שהנתבעים, כלשונו
25 "מלינים לכל אורך סיכומיהם (הן הפרטניים והן הכלליים) על כך שהתרגומים של
26 המסמכים, הסרטים וכיו"ב אינם נכונים" (סעיף 168 לסיכומי התשובה).

27 1879. וזאת התשובה ה"משולשת" של ב"כ התובעים לטענות אלה של הנתבעים (סעיף 169
28 לסיכומי התשובה):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 "טענה (כבושה) זו יש לדחות בשתי ידיים מכמה וכמה סיבות שדי בכל אחת
2 מהן כדי להביא לדחייתה:
- 3 א. המסמכים על תרגומם הוגשו לפני שנים ארוכות, הן לבית המשפט
4 והן לנתבעים והם לא חלקו על התרגומים.
- 5 ב. לא זו בלבד שהנתבעים לא חלקו על התרגום, אלא שהם לא הציגו
6 תרגום נגדי.
- 7 ג. עדי הנתבעים, אישרו את התרגום לסרטונים שהוצגו להם (ר' לעניין
8 זה הפניות התובעים בסיכומים לדברי העד אשרף אל אג'רמי)".
- 9 1880. נימוק נוסף התומך בעמדת התובעים הוא הדברים שנקבעו בבית המשפט העליון
10 בפרשת מנטין לעניין מסמכי השלל, אשר צורפו לחוות הדעת שם יחד עם התרגומים,
11 כאשר בית המשפט העליון כותב "אילו חלקה הרש"פ על התרגום או על הפרשנות
12 שניתנה למסמכים, היה עליה לציין זאת" (סעיף 75 לפסק הדין בפרשת מנטין, כפי
13 שצוטט בסיפא של סעיף 170 לסיכומי התשובה).
- 14 1881. לפיכך, מבקש ב"כ התובעים כי בית המשפט ידחה את טענות הנתבעים לעניין
15 התרגומים (סעיף 171 לסיכומי התשובה).
- 16 **כו.13.2 הסתה**
- 17 1882. כך פותח ב"כ התובעים את פרק י לסיכומי התשובה שלו (סעיף 172):
- 18 "נתחיל בעובדות בהן מודים הנתבעים:
- 19 א. הנתבעים אכן קוראים לכיכרות / מגרשי כדורגל / מוסדות ציבור על
20 שם שהידים שביצעו פיגועים (ר' סעיף 596 לסיכומיהם).
- 21 ב. באמצעי התקשורת של הנתבעים פורסמו פרסומים מסיתים
22 לאלימות כנגד ישראל וישראלים".
- 23 1883. ב"כ התובעים מסביר כי טענת הנתבעים היא כי "המציאות מורכבת בהרבה", וכי לא
24 הוכח לא כי הנתבעים הסיתו לאלימות ולא כי הייתה לנתבעים שליטה על מה
25 שמפורסם באמצעי התקשורת (סעיף 173 לסיכומי התשובה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1884. לעניין טענת הנתבעים, כי יש לאמץ את מה שקבעתי בפרשת בן שלום לעניין ההסתה
(שם דחיתי את טענת התובעים), חוזר ב"כ התובעים על כך בסיכומי המקוריים
הסביר באריכות כי יש הבדל מהותי בין הראיות שהיו בפרשת בן שלום לבין הראיות
שהניחו התובעים בתיקים שלפנינו (סעיף 174-175 לסיכומי התשובה).

1885. לאחר הפניה לסיכומי המקוריים, מזכיר ב"כ התובעים כי גם עדי הנתבעים עצמם,
"אישרו במו פיהם ולשונם כי ליאסר ערפאת הייתה שליטה מלאה על אמצעי
התקשורת" (הסיפא של סעיף 176 לסיכומי התשובה; ההדגשות במקור).

1886. הטענה האחרונה הקשורה לעניין ההסתה באמצעי התקשורת היא כי זו הייתה חלק
מהמדיניות המוצהרת של הנתבעים, שהייתה מדיניות של טרור, כאשר ההסתה הייתה
"חלק אינטגרלי ובלתי נפרד ממנה" (סעיף 177 סיפא לסיכומי התשובה).

11 כו.2.14 מניעת טרור על ידי הנתבעים

1887. בנושא זה נכתבו על ידי ב"כ התובעים בפרק יא לסיכומי תשובתו דברים קצרים, שניתן
להעתיקם במלואם:

14 "178. האמור בסיכומי הנתבעים [ב]פרק זה מעורר גיחוך.

15 179. נזכיר, כי הדוגמא היחידה שמצאו הנתבעים להראות כי עשו משהו
16 כדי למנוע טרור הייתה דוגמא אחת (!) מאמצע שנות ה-90.

17 180. בהקשר זה נבקש להפנות את בית המשפט הנכבד לפרק יז.8 לסיכומי
18 התובעים ודומה שאין צורך להוסיף ולו מילה אחת נוספת."

19 כו.2.15 התשלומים לאסירים

20 1888. בפרק יב לסיכומי תשובתו מתייחס ב"כ התובעים, עו"ד סגל, לטענות הנתבעים, ומציין
21 בתחילת הפרק כי הנתבעים התעלמו הן מראיות התובעים והן מהחקירות הנגדיות של
22 עדי הנתבעים (סעיף 181 לסיכומי התשובה)

23 1889. תחילה מתייחס הוא לשני העדים של הנתבעים, כפי שהעידו ונחקרו בחקירה נגדית,
24 ומציב את דבריהם של אותם עדים מול טענות הנתבעים בסיכומיהם כדלקמן (סעיף
25 182 לסיכומי התשובה, עמ' 36-37; ההדגשה במקור):

26 "לדבריהם, שני העדים מטעמם הסבירו מדוע הכספים המשולמים
27 למחבלים אינם מהווים תמיכה במעשיהם. בכך התעלמו הנתבעים לחלוטין

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 מחקירות העדים שהעלו כי אין כל הבדל מבחינת הנתבעים בין משפחה במצב
2 כלכלי נמוך למשפחה במצב כלכלי גבוה, וכולם יקבלו את אותה קצבה גבוהה
3 ביותר (העדים מטעם הנתבעים אישרו כי לא מדובר בתשלום סוציאלי ור'
4 לעניין זה בהרחבה בסיכומי התובעים). הנתבעים גם התעלמו מן המסמכים
5 שהוגשו על ידי התובעים ואשר דבר נכונותם אושר על ידי העדים מטעמם –
6 מסמכים שגרתיים של הנתבעים המיועדים למילוי על ידי המחבלים
7 ומשפחותיהם לצורך קבלת הקצבה – ובהם הקריטריון למילוי על ידי
8 המחבלים ומשפחותיהם לצורך קבלת הקצבה – ובהם הקריטריון היחידי
9 כמעט המופיע על מספר היהודים שרצח המחבל במקרה הנתון. מובן
10 שהנתבעים התעלמו מכל ראיות התובעים אודות היחס החיובי ל'אינתיפאדה
11 המבורכת', כלשון האישים הבכירים בנתבעים, כמעטפת להעברת הכספים
12 העצובה הזו (מיליארד ₪ בשנה!!!). עוד התעלמו הנתבעים מן העובדה
13 שהמשכורות הגבוהות הללו מגיעות אך ורק לאסירים 'ביטחוניים' ובני
14 משפחותיהם, ולא ל'סתם' אסירים פליליים (ודבר החקיקה מטעם הנתבעים
15 מורה כי ברגע שאסיר עובר מרצונו מהגדרת אסיר ביטחוני לאסיר פלילי
16 הקצבה נשללת ממנו לאלתר)".

17 1890. בהמשך מציג ב"כ התובעים סתירות בטיעוני הנתבעים (סעיף 183 לסיכומי התשובה):

18 "הנתבעים נעים להם סחור סחור בין הטענות הסותרות השונות: מחד,
19 טוענים הם כי אין מדובר בתמיכה מיוחדת למחבלים בשל היותם כאלה,
20 מאידך, מודים הם אינם יכולים לעצור את התמיכה הזו משום שהיא כל כך
21 יסודית בתרבות הפלסטינית; מחד, יש סיוע דומה לאסירים פליליים (לכך
22 לא הובאה ראיה כלשהי), מאידך, יש חשיבות דווקא בתמיכה זו כדי שלא
23 ייכנסו החמאס ואיראן תחתם בתפקיד זה; מחד, רובם של הנתמכים אינם
24 כלל מחבלים עם דם על הידיים (ובכך, כביכול, לרשות אין עניין מיוחד
25 בתמיכה דווקא במחבלים), מאידך, הרשות כלל לא קובעת מיהם אסירים
26 ביטחוניים, אלא ישראל היא שקובעת (ובכך מודה הרשות כי כל עניינה הוא
27 בתמיכה במי שפוגע ביטחונית בישראל), וכו', וכו'".

28 1891. לעניין השוואה בין חללי מערכות ישראל לבין הטרוריסטים מטעם הנתבעים, מבקש

29 ב"כ התובעים כלשונו, "שלא לרדת לשפל מדרגה זה שאליו מבקשים הנתבעים
30 להכניסם, משום שאין זה הנושא הנידון" (סעיף 184 לסיכומיו), אך בהמשך הוא כולל

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 השוואה בין מעשים שנעשו על ידי האצ"ל כולל האזהרות שנשלחו לפני הפיצוץ במלון
2 "המלך דוד", לעומת פיצוץ האוטובוס של תלמידי בית ספר והלינץ' שבוצע בשני חיילי
3 המילואים, או הפיצוץ המשולש ברחובות ירושלים (סעיף 185 לסיכומי התשובה).
- 4 1892. אשר להשוואה בין התשלומים שמשלמת מדינת ישראל לבין התשלומים שמשלמת
5 הרש"פ, כותב ב"כ התובעים את הדברים הבאים (סעיפים 186-187 לסיכומי התשובה,
6 עמ' 38; ההדגשות במקור):
- 7 "186. לדברי הנתבעים, הטענות שישראל אינה שוללת תשלומים וקצבאות
8 ממני שהורשעו במעשים חמורים, לא נסתרו על ידי התובעים. על כך
9 יאמרו התובעים: ראשית, כי טענה זו (שהיא טענת מגן) כלל לא
10 הוכחה על ידי הנתבעים; שנית, התובעים אינם מייצגים את מדינת
11 ישראל כלל ועיקר, וזהו ערבוב שגוי נוסף שחל לא פעם בדברי
12 הנתבעים. שלישית, בשום מקום בדין הישראלי, לא נקבע כי יש
13 לתגמל באופן מיוחד ישראלי שהרג פלסטינים חלילה וחס, לא נקבע
14 כי ישראלי שכזה יקבל משכורת גבוהה ביותר ממדינת ישראל, ולא
15 נקבע כי מעשה שפל שכזה יזכה לכל סיוע או תמיכה כספית. אדרבה,
16 גם לנתבעים ידוע היטב כי אותם מתי מעט שעושים מעשים שפלים
17 מן הסוג הזה משלמים את מחיר חירותם ומחירים כבדים על ידי
18 מדינת ישראל עצמה! בניגוד לנתבעים שכאשר מחבל שרצח
19 משתחרר הוא מקבל מעמד ומשכורת של שר!!!!!!"
- 20 187. לטענת הנתבעים, מתן התשלומים אינו מהווה תמריץ להשתתף
21 באינתיפאדה, והדבר הזה לא הוסבר בשום פנים ואופן. כיצד נוכל
22 לומר שאדם (עני, בד"כ, לטענת הנתבעים עצמם), רואה את חבריו,
23 מכריו, שכניו, ואולי קרובי משפחתו, מבצעים פיגועים, וכתוצאה מכך
24 זוכים לכבוד ולתהילה, מוזמנים לעתים להיפגש עם יושב ראש
25 הנתבעים, זוכים הם ומשפחתם למשכורות עתק, וכל זאת פעם אחר
26 פעם, באופן עקבי ועל פי החוק הפלסטיני, ואין בכך כדי לעודדו
27 ולאשרר לו כי כדאי שיצא לבצע פיגוע?! – השאלה שאלה והתשובה
28 בה!!"

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 1893. ב"כ התובעים מתמודד עם טענת הנתבעים לעניין העדר קשר סיבתי והעיתוי של
2 החלטות התשלומים לאסירים, לבין פיגועי האינתיפאדה נשוא תיק זה, כאשר הוא
3 כותב את הטענות הבאים (סעיף 188 לסיכומי התשובה):

4 "גם ניסיונות הנתבעים לטעון כאילו במהלך האינתיפאדה השנייה
5 המשכורות ששולמו היו נמוכות באופן שלא עודד את המחבלים לפגוע ולהרוג
6 חפים מפשע, אין בהם ממש. כפי שהראו התובעים בראיותיהם הרבות
7 ובסיכומיהם המפורטים, הנתבעים נהגו ונוהגים עד עצם היום הזה לעודד
8 טרור בתגמולים, בתשלומים, ובשאר גינוני כבוד והדר כבר שנים רבות לאחר,
9 מאז שנות התשעים של המאה העשרים. על מנת לסמא את עיני בית המשפט
10 טוענים הנתבעים כי תקנות והחלטות הממשלה בנתבעת, ניתנו רק בשנת
11 2010 והלאה, אלא שהנתבעים שוכחים לציין כי החוק עליו מתבססות תקנות
12 והחלטות אלו הללו הינו חוק משנת 2004-2005, והראיות שהובאו בדבר
13 תגמולים למחבלים הינן אף מוקדמות יותר, והפיגועים נשואי התיקים דנן
14 הינם מאוחרים יותר, לפחות חלקם".

15 כ.ו.16 התייחסות התובעים לטענות הנתבעים בעניין חוק הקפאת הכספים
16 (חוק הקיזוז)

17 1894. בפתח פרק יב.1 לסיכומי התשובה של התובעים בעניין זה, מציין עו"ד סגל כי בית
18 המשפט "לא הנחה את התובעים בעניין זה אלא ביקש את עמדת שני הצדדים אודות
19 משמעות החוק לענייננו, ובצדק ביקש, משום שהדברים קשורים בעבותות לסוגיות
20 שעל הפרק בתיקים דנא" (סעיף 190 סיפא).

21 1895. טענתו הראשונה של ב"כ התובעים, לעניין החוק כאמור, היא כי בחוק עצמו יש קביעה
22 כי הרש"פ מעודד ומאשרר מעשי טרור, כמוסבר על ידי עו"ד סגל, ב"כ התובעים,
23 בסעיף 192 לסיכומי התשובה (ההדגשות במקור):

24 "בסעיף 1 לחוק הקיזוז נכתב כי 'חוק זה מטרתו להביא להפחתת פעילות
25 טרור ולבטל את התמריץ הכלכלי לפעילות טרור, באמצעות קביעת הוראות
26 לעניין הקפאה של כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור...'.
27 בכך מתייתר כל הדיון בשאלה אם תשלומי הנתבעים (הרש"פ ואש"ף)
28 למחבלים ולבני משפחותיהם, בין אם במסגרת תשלומי האסירים, ובין אם

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 במסגרת תשלומי המשפחות ('השהידים'), מהווים עידוד ואשרור למעשי
2 הטרור מצד הנתבעים אם לאו, והתשובה בעניין זה ברורה".
- 3 1896. לעניין משמעות החוק, ויחסו של בית המשפט לחוקי הכנסת, מצטט ב"כ התובעים,
4 כהקדמה לטיעוניו, את דברי ב"כ הנתבעים באופן הבא (סעיף 193 לסיכומי התשובה):
- 5 "בעניין זה טענו הנתבעים כך: **עמדת המחוקק, אל לה להשפיע על החלטת**
6 **בית המשפט בשאלה אם כספים המועברים למשפחות האסירים מהווים**
7 **שידול או אשרור למעשים נושא התביעות דנן'. למקרא הדברים, מתעוררת**
8 **כמובן השאלה, מדוע אל לעמדת המחוקק' להשפיע על החלטת בית**
9 **המשפט, זאת בניגוד גמור לסעיף 2 לחוק יסוד: השפיטה, ובניגוד לכלל**
10 **היסוד של שלטון החוק בכל מדינה מתוקנת. ועל כך עונים הנתבעים:**
11 **'אמירות פוליטיות של כנסת ישראל אינן משנות את כללי ההוכחה בנוזיקין.**
12 **עמדת המחוקק כפי שהיא מתבטאת בדבר הסבר לחוק או בלשון חוק אינה**
13 **הופכת את העמדה לעובדה'.**
- 14 1897. לפני התמודדות משפטית מדוקדקת עם טענות אלה, פותח ב"כ התובעים את
15 התייחסותו לדברי הנתבעים באומרו כי הגדרת חלקים בחוק על ידי הנתבעים
16 כ"אמירות פוליטיות של כנסת ישראל", מהווה, כלשון ב"כ התובעים, "שפל חדש גם
17 **עבורם"** (סעיף 194 סיפא לסיכומי התשובה).
- 18 1898. ביחס לשאלה המשפטית של המשקל שיש ליתן לחלקים השונים של החוק, כותב ב"כ
19 התובעים כדלקמן (סעיף 195 לסיכומי התשובה):
- 20 "לחלוקה כזו בין חלקים שונים של החוק, אין כל יסוד במשפט הישראלי
21 ובכלל. ניסיון שכזה, ליצור פער בין 'רציו' ואוביטר' בתוך לשון החוק, כמקובל
22 בפסקי דין, הינו ניסיון מגוחך, ולא רק שאין לו כל מקום, אלא שהוא נוגד את
23 כל המקובל בדין הישראלי, בפסקי בתי המשפט, בדברי המלומדים וכן
24 במשפט המשווה. למעשה, ניתן בזהירות לומר שזו טענה שאיש לא ניסה
25 לטעון עד היום בדברי ימי המשפט בישראל, וזאת מן הסיבה הפשוטה:
26 מדובר בסתירה לכל התשתית של המשפט בישראל, שמופיע, כאמור, בסעיף
27 2 לחוק יסוד: השפיטה, לפיו:
- 28

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 **'בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות**
2 **שפיטה, זולת מרותו של הדין'.**
- 3 כל הכלים הפרשניים המצויים בידי בתי המשפט, כל המבנים הלוגיים של
4 התכליות הסובייקטיביות והאובייקטיביות של החוק עומדים מעל גבי יסוד
5 זה, היסוד של לשון החוק".
- 6 1899. יתרה מזו, ב"כ התובעים מביא מדברי פרופ' אהרן ברק (נשיא בית המשפט העליון
7 בדימ') בספרו פרשנות במשפט, על חשיבות עיון בלשון החוק ובמטרות החוק, כאשר
8 דווקא לשיטתו של הנשיא ברק, ראוי שתכלית החקיקה תופיע במפורש בסעיפי החוק
9 (ראה: הציטוטים בסעיף 196-198 לסיכומי התשובה).
- 10 1900. לעניין חשיבותם של דברי ההסבר לחוק ופרשנותו, מפנה ב"כ התובעים לפסק דין של
11 השופט – כתוארו אז – מנחם אלון (סעיף 199 לסיכומי התשובה).
- 12 1901. מועד התשלום לאסירים או לבני משפחותיהם אינו תם עם השחרור מהמאסר וממשיך
13 לאחר מכן, כפי שמסביר ב"כ התובעים בסעיף 200 לסיכומי תשובתו (ההדגשה
14 במקור):
- 15 **"הנתבעים אף טוענים כי תשלומי המחבלים ומשפחותיהם נפסקים עם**
16 **שחרורם מן המאסר, על אף שההיפך הוא הנכון. עם שחרורם מקבלים**
17 **המחבלים מענק שחרור בסכומי עתק וכן הבטחה לסיוע במציאת עבודה**
18 **במגוונים הממשלתיים, והטבות נוספות, שאינן נופלות בחלקם של אסירים**
19 **על רקע שאינו ביטחוני – כד על פי החקיקה של הנתבעים עצמם!!!"**
- 20 1902. אשר לטענת הנתבעים כאילו התובעים זנחו את טענת התשלום האמור כהוכחה לכך
21 שהאסירים הם שלוחים של הנתבעים, כותב ב"כ התובעים כדלקמן (סעיפים 201-202
22 לסיכומי התשובה):
- 23 **"201. טענה תמוהה נוספת בדברי הנתבעים היא זו: 'יצוין כי טענת**
24 **התובעים שהושמעה בלשון רפה לראשונה בסיכומי ההשלמה...**
25 **לפיה התשלומים למשפחות האסירים הופכים את המעוולים**
26 **ל'שלוחים' של הנתבעים הנכנסים בגדר ס' 14 לפקודת הנזיקין אין**
27 **לה על מה לסמוך. התובעים לא טרחו לטעון לכל אורך סיכומיהם כי**

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 יסודות הסעיף מתקיימים באופן כללי ובאופן ספציפי ביחס לכל אחד
2 מהמעוולים בכל תביעה'.
3 202. טענה זו מופרכת ב מיוחד, שהלא פעמים רבות מספור שבו התובעים
4 וחזרו על טענותיהם כי אחריות הנתבעים נובעת לחלופין ממספר
5 הוראות בפקודת הנזיקין [נוסח חדש], שעיקרם בסעיפים 11-14
6 לפקודה. הדברים מופיעים החל מכתבי התביעה ועד לאחרוני
7 הסיכומים. ראו, למשל, בסעיף 45 לכתב התביעה בת.א. 2538/00,
8 בסעיף 33 לכתב התביעה בת.א. 4421/02, בסעיף 38 לכתב התביעה
9 בת.א. 2079/08, בסעיף 26 לכתב התביעה בת.א. 3196/01, בסעיף 39
10 לכתב התביעה 4307/02, וכן בכולם".

11 כו.2.17 תשלומים למשפחות השאהידים

12 1903. בפרק יג לסיכומי תשובתו מגיב ב"כ התובעים לטענות הנתבעים בעניין זה, כאשר
13 בסעיף הראשון (סעיף 203 לסיכומי התשובה) הוא אומר את הדברים הבאים:

14 "גם בנושא זה מאחזים הנתבעים את עיני בית המשפט בטענות מטענות
15 שונות, שכל עניינן להסתיר את העובדה האחת הבסיסית ולפיה: הרשות
16 הפלסטינית ואש"ף פועלים, או לכל הפחות פעלו בזמנים הרלבנטיים
17 לתביעות דנן, בדרכים רבות ושונות לעודד ולאשרר את פעולות הטרור נגד
18 ישראל. גם אם הגדרת השאהידים היא הגדרה 'רחבה', כלשונם, כיצד זה
19 משנה עובדה זו? גם אם אירע מקרה שבו אדם שנכנס בטעות לשדה מוקשים
20 בריטי, ומשפחתו קיבלה בגינו קצבה, האם מקרה כזה משנה ת המהות?
21 והמהות היא זו שעליה מעידים ראשי הנתבעים פעם אחר פעם אחר פעם
22 (וחוזר חלילה) בכל נאומיהם המרכזיים, ובכתבים רבים, שאותם הביאו
23 התובעים אין ספור פעמים, תמיד מוזכרים השאהידים, באופן הידוע לכל:
24 מחבלים מתאבדים, טרוריסטים לסוגיהם, וראשי ארגוני טרור שרצחו
25 יהודים וישראלים חפים מפשע רבים ככל שיכלו, ובאופנים האכזריים
26 ביותר".

27 1904. בעניין זה חוזרים ומפנים התובעים לנאום מחמוד עבאס (אבו מאזן) יו"ר הנתבעים
28 (סעיף 204 לסיכומי התשובה, עמ' 42-43; ההדגשות במקור):

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1 "בעניין זה יפנו התובעים, בין היתר, גם לראיה שהגישו בתיק זה ביום
2 4.1.18, בדמות נאומו המלא של מחמוד עבאס, יו"ר הנתבעים. בנאום זה
3 מביע היו"ר תמכיה בלתי מסויגת ב'אסירים הגיבורים' וב'שאהידים',
4 שביצעו את פעולות הטרור כנגד ישראלים ויהודים. ולכל מי שמצא מקום
5 להתלבט בדבר משמעות המושג 'שאהידים', עושה היו"ר את מלאכתו
6 לפשוטה יותר, וכך הוא מסיים את נאומו: 'לא נרשה לאף אדם באשר הוא
7 לפגוע בזכויותינו ובעקרונות היסוד שלנו. זוהי דרכם של יאסר ערפאת, של
8 עבד אל-קאדר אל-חוסייני, של עזא-דין אל-קאסם, של ג'ורג' חבש, של
9 אחמד יאסין, ועוד לפנייהם של החאג' מוחמד אמין אל-חוסייני, המופתי
10 הגדול של פלסטין, ושל עמיתיהם, המנהיגים והשאהידים של העם
11 הפלסטיני... תהילה וניצחון לשאהידים שלנו, חופש לאסירינו האמיצים,
12 החלמה מהירה לפצועים הגיבורים..."

13 באופן תמוה מאוד (או שלא...), ובניגוד לתזה המופרכת של
14 הנתבעים, כל השאהידים שנמנו הם ראשי ארגוני טרור פלסטיני
15 לסוגיהם (אש"ף, חמאס, החזית העממית לשחרור פלסטין),
16 האחראים באופן ישיר לרצח של המוני בני אדם חפים מפשע, בדגש
17 על יהודים וישראלים, אך לא רק. אין בשמות הללו, שהזכיר אבו
18 מאזן, אף לא אחד ש'נכנס לשדה מוקשים בטעות' או ש'נפגע בדרכו
19 למכה'..."

20 1905. מקור נוסף שבו רואים התובעים בסיס לעמדת אבו מאזן ביחס לשאהידים, הוא נאומו
21 ביום 6.12.17. אביא, עתה, את ציטוט מסיכומי התשובה של התובעים, המביאים
22 תחילה (סעיף 205) את הקטעים מהנאום, ובסעיף 206 עוסקים בפרשנותו של הסעיף,
23 ובסעיף 207 דנים בעיתוי הדברים ובהיותם חלק מ"נאום לאומה". וזה נוסח סעיפים
24 205-207 לסיכומי התשובה (ההדגשות במקור):

25 "205". עוד נפנה בעניין זה, לדברים שאמר אבו מאזן בנאומו מיום 6.12.2017,
26 אשר צורף כראיה לתיק. וכך אמר שם אבו מאזן:

27 'ברכות לשאהידים ברי הלבב שלנו ולמשפחותיהם, לאסירים
28 הגיבורים ולפצועים אמיצי הלב שלנו, אשר הקריבו קרבנות
29 למען פלסטין ולמען ירושלים'.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 דבריו של אבו מאזן מדברים בעד עצמם ומשמעותם ברורה ונהירה
2 לכל בר בי רב, לאמור, אבו מאזן, חוזר שוב על הצהרותיו והצהרות
3 בכירים בנתבעים 1 ו-2 במספר הזדמנויות (ואלו הוצגו בפני בית
4 המשפט הנכבד ועליהם הרחבנו בסיכומים):
- 5 א. השהידים הם ברי לבב והם מבורכים.
6 ב. האסירים שביצעו פיגועי טרור הם גיבורים.
7 ג. הפצועים שנפגעו תוך כדי טרור הם אמיצי לב.
8 ד. כל אלו עשו את פעולותיהם (ובין היתר פיגועי טרור) למען
9 פלסטין ולמען ירושלים.
- 10 207. נטעים ונדגיש, כי דבריו אלו של אבו מאזן תלושים מכל הקשר וחרף
11 כך הוא החליט ב'נאום לאומה' לומר את הדברים שצוטטו לעיל
12 כשורה התחתונה של נאומו."
- 13 1906. וכך מסיים ב"כ התובעים, עו"ד סגל, את דבריו בפרק על השאהידים (סעיף 208
14 לסיכומי התשובה):
- 15 "לאורם של דברים אלו, טענת הנתבעים כאילו הגדרת המונח 'שאהיד' היא
16 רחבה הופכת למגוחכת (לשון המעטה) כאשר יו"ר הנתבעים מתייחס באופן
17 מפורש לשאהידים ואסירים (שיושבים בבתי הכלא על מעשי טרור) אשר
18 הקריבו קורבנות למען פלסטין ולמען ירושלים ולא לאלו שמתו מהתקף לב".
- 19 כו.2.18 אחריות הרש"פ לפעולות הפת"ח
- 20 1907. גם כאן ניתן לצטט במלואו את פרק יד לסיכומי התשובה של התובעים, כדלקמן
21 (סעיפים 209-212):
- 22 "209. באופן טבעי ומתבקש ממי שאין לו הגנה בסלו, מנסים הנתבעים
23 להיאחז בכל סדק שכביכול הם יצליחו למצוא, רק כדי שלא ניתן יהיה
24 להטיל אחריות על אף אחד, בגין עשרות הנרצחים שבתיקים דנו,
25 ובגין הפיגועים הרבים הנדונים. אלא שגם כאן אוחזים הנתבעים
26 בקש. שכן כל הראיות אודות הקשר בין הרש"פ, אש"פ ופת"ח, וכן

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 גופים נוספים, הוגשו ונדונו לעייפה בידי בית המשפט הנכבד, ואין
2 התובעים מתכוונים לחזור על אלו במסגרת זו.
- 3 210. בהקשר זה רק נסבר את האוזן ונזכיר דוגמאות שהובאו בחוות הדעת
4 מטעם התובעים, לפיהן אישים בפת"ח היו מקבלים את משכורתם
5 מידי הרשות הפלסטינית, אף בלא שהיה להם כל תפקיד רשמי
6 ברשות, ועוד.
- 7 211. כן נפנה את בית המשפט הנכבד למסמכי השלל, שם ניתן למצוא
8 שהרשות העסיקה אנשי תנזים (פת"ח), שילמה שכר ל-268 פעילים
9 מגדודי חללי אל אקצה ועוד ועוד.
- 10 212. בכל הכבוד הראוי והניתן, מדובר באותה גברת בשינוי אדרת וניסיונם
11 של הנתבעים להסתתר תחת זהויות כאלה ואחרות, הוא ניסיון עקר
12 וחסר תוחלת. זאב נשאר זאב גם אם הוא עוטה עור של כבש".
- 13 כו.2.19 התייחסות לתיקים הפרטניים – טענות משפטיות משותפות
- 14 1908. בתחילת פרק טו לסיכומי התשובה של התובעים (סעיף 213 רישא), חוזר ב"כ התובעים
15 על כך שהנתבעים לא הביאו כל ראיה מטעמם בעניין 16 מתוך 17 התיקים (הובאו
16 ראיות לעניין הלינץ' ברמאללה בלבד).
- 17 1909. טענה כללית נוספת היא כי אין בהתייחסות של התובעים לטענות הנתבעים בתיקים
18 הפרטניים כדי לגרוע מטענת התובעים לעניין תחולת סעיף 12 לפקודת הנזיקין, כאשר
19 לעניין זה מוזכרים שוב נאומי אבו מאזן והתשלומים למחבלים (סעיף 213 סיפא
20 לסיכומי התשובה).
- 21 1910. עניין עקרוני נוסף המובא בפרק טו.1 לסיכומי התשובה, הוא נטל הראיה. לשיטת
22 התובעים, נטל הראיה מוטל על התובעים, אך גם אם תתקבל הנחת הנתבעים לפיה
23 נטל הראיה מוטל על שכם התובעים, עדיין מדובר בנטל ראשוני, ולאור הלכת מנטין,
24 כפי שמפרש אותה ב"כ התובעים, "מרגע שהתובעים הרימו את הנטל הלכאורי, עובר
25 הנטל לכתפי הנתבעים" (סעיף 215 סיפא לסיכומי התשובה).
- 26 1911. בכל מקרה, לשיטת התובעים, הם הביאו ראיות ברורות וחד משמעיות לפיהן המסקנה
27 ברורה, בדבר אחריות הנתבעים לפיגועי הטרור נושא התביעות (סעיף 216 לסיכומי
28 התשובה).

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 1912. במסגרת פרק טו.2, הנושא כותרת "הערה כללית על עדות המחבלים", מתייחס ב"כ
2 התובעים, עו"ד סגל, לטענות הנתבעים כאילו אין לסמוך על ההודאות של המחבלים
3 בפני בית המשפט או בפני המשטרה, כי הם "לא ידעו על מה חתמו" או "היו תחת
4 עינויים", כאשר לדברי ב"כ התובעים, מדובר בהאשמות סרק, חסרות שחר ותכלית
5 (סעיף 218 לסיכומי התשובה).
- 6 1913. בהמשך, מסביר ב"כ הנתבעים בארבעה נימוקים, מדוע יש לדחות טענות אלה של
7 הנתבעים (סעיף 219 לסיכומי התשובה).
- 8 "טענות אלו יש לדחות מכל וכל. ראשית, בכל המשפטים שנוהלו כנגד
9 המחבלים, טענו המחבלים טענות סרק אלו (לעתים במשפטי 'זוטא') וטענות
10 אלו נדחו על ידי הערכאה המרשיעה (בית המשפט הצבאי). שנית, רבים
11 מהמחבלים כלל לא השיבו לשאלות ב"כ התובעים בחקירה בבית המשפט
12 ורק בחקירתו הנגדית של ב"כ הנתבעים 'נזכרו' לפתע כי 'עונו' 'לא הבינו'
13 וכיו"ב ועל כן מדובר בטענות כבושות חסרות כל ערך ראיתי. שלישית,
14 המקום להעלות טענות שכאלה היה בפני הערכאה המרשיעה ואם לא הועלו
15 טענות שכאלה בפני הערכאה המרשיעה, הרי שהמחבלים מושתקים
16 ומנועים מלהעלותה (בוודאי שהנתבעים אינם יכולים להעלותה); רביעית, על
17 פי סעיף 42 לפקודת הראיות אם הנתבעים רצו לסתור את ממצאי פסקי הדין
18 הרי שהיה עליהם לבקש להביא ראיה מפריכה (סעיף 42ג'). הנתבעים לא
19 ביקשו להביא ראיות לסתור (ונזכיר, הנתבעים לא הביאו ראיות בכלל
20 לפיגועים הפרטניים, למעט הלינץ' ברמאללה)".
- 21 1914. לאור זאת מבקש ב"כ התובעים כי בית המשפט יתעלם מטענות הנתבעים בעניין זה,
22 בכל אחד מן הפרקים העוסק בפיגועים הספציפיים (סעיף 220 לסיכומי התשובה).
- 23 1915. ב"כ התובעים, כדי לקצר, אינו מתייחס בתשובותיו בפרקים הפרטניים לעניין קבילות
24 מסמכים בכל פרק ופרק, ומפנה לעמדתו לעניין קבילות מסמכי השלל והכרעות הדין
25 כפי שפורטו לעיל (סעיפים 211-222 לסיכומי התשובה).
- 26 1916. הערה כללית נוספת מצויה בפרק טו.4 לעניין הכרעת הדין של מרואן ברגותי. ב"כ
27 התובעים מזכיר כי הנתבעים טוענים שלא ניתן להסתמך על הכרעת הדין של מרואן
28 ברגותי אלא רק בפיגועי טרור בהם הוא הורשע (וגם באלו טוענים הנתבעים שהם לא

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 אחראים להם), וכי כל יתר הממצאים, לשיטת הנתבעים, מהווים עדות שמועה וגם
2 בשל כך לא ניתן להסתמך עליהם (סעיפים 223-224 לסיכומי התשובה).
- 3 1917. עמדת ב"כ התובעים היא כי טענה זו "בטעות שורשית יסודה" (סעיף 226 לסיכומי
4 התשובה), כאשר הנימוקים וההסברים לעמדת התובעים מובאים בסעיפים 226-228
5 לסיכומי התשובה; ההדגשות במקור:
- 6 "226. מרואן ברגותי לא הורשע רק בעבירות רצח, אלא הוא הורשע גם
7 בעבירות הבאות (סעיף 179 להכרעת הדין): ניסיון לרצח, פעילות
8 בארגון טרור, חברות בארגון טרור וקשירת קשר לביצוע פשע.
- 9 227. בנסיבות אלו הרי שה'ממצאים והמסקנות', שבפסק הדין המרשיע
10 נוגעים גם לעבירות הנוספות.
- 11 228. עובדה בסיסית זו 'שכחו' הנתבעים".
- 12 1918. בהמשך פרק זה (טו.5-טו.20) יש התייחסות פרטנית לכל אחד מן התיקים. כפי
13 שכתבתי לעיל, הן לעניין סיכומי התובעים והן לעניין סיכומי הנתבעים, לא אביא את
14 טענותיהם בחלק זה של פסק הדין. אתייחס לכל אחת מן הטענות בפרקים הפרטניים
15 במסגרת החלק השלישי של פסק דין זה.
- 16 כו.20 הראיות הנוספות של התובעים
- 17 1919. ב"כ התובעים מציין כי דברי אבו מאזן בשני הנאומים שהוגשו במסגרת הראיות
18 הנוספות הם ברורים ונחרצים (סעיף 367 לסיכומי התשובה), כאשר יש ציטוטים
19 מלאים בסעיפים 368 ו-369, ומהם מסיק ב"כ התובעים את הדברים הבאים (סעיף
20 370-372 לסיכומי התשובה; ההדגשות במקור):
- 21 "370. כפי שאמרנו לעיל דברי אבו מאזן מדברים בעד עצמם ומשמעותם
22 ברורה ונהירה לכל בר בי רב, לאמור, אבו מאזן, חוזר שוב על
23 הצהרותיו והצהרות
- 24 בכירים בנתבעים 1 ו-2 במספר הזדמנויות (ואלו הוצגו בפני בית המשפט
25 הנכבד ועליהם הרחבנו בסיכומים):
- 26 א. השהידים הם ברי לבב והם מבורכים.
- 27 ב. האסירים שביצעו פיגועי טרור הם גיבורים ואמיצים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

- 1 ג. הפצעים שנפגעו תוך כדי פיגועי טרור הם אמיצי לב וגיבורים.
2 ד. כל אלו עשו את פעולותיהם (ובין היתר פיגועי טרור) למען פלסטין
3 ולמען ירושלים.

- 4 371. הנתבעים מודים בנאמר ומודים כי לאדם הסביר מדובר אכן בתמיכה
5 בלתי מסוייגת בטרור ואשרור מעשי הטרור. אלא שהנתבעים טוענים
6 כי יש לתת פרשנות אחרת לדברים, כי אבו מאזן לא באמת התכוון, כי
7 הוא חייב לומר את הדברים הללו ועוד כיוצא באלה דברי הבל וסרק.
8 ואולם גם אם נניח שטענות הנתבעים נכונות – הרי שאם חייב יו"ר
9 הרשות לכזב יתכבדו ויקחו הם אחריות ולא ישתפנו ויטענו כי גם
10 היו"ר שלהם כזבן שלא מתכוון לדבריו.

- 11 372. הנתבעים מוכנים להרחיק לכת עד כדי כך שהם מוכנים להקריב
12 אפילו את היו"ר שלהם ולומר שהוא שקרן, אשר נאומיו רווי דברי
13 שקר וכזב".

14 כו.21.2 הראיות הנוספות של הנתבעים

- 15 1920. ב"כ התובעים, למעשה, מודה בתוכן העובדתי של ראיות הנתבעים לעניין המעשים
16 שביצעו השוטרים הפלסטינים שהצילו יהודים, ותגובתו היא זו האמורה בפרק טז.2.
17 (סעיף 374 לסיכומי התשובה), שזה לשונה:

18 "על ראיות אלו נאמר שניים:

- 19 א. גם אם נניח שסיפורי הנתבעים נכונים הרי שמדובר בראיות שאינן
20 רלוונטיות בשל העובדה שמדובר במקרים שקרו בשנה החולפת ואין
21 בהן כדי ללמד מאומה על הפיגועים נושא התביעות.
22 ב. דווקא סיפורי הנתבעים הללו מוכיחים שכאשר הנתבעים רוצים, הם
23 יודיעם למנוע פיגועי טרור. בכל אירועי הטרור נושאי התביעות
24 הנתבעים פשוט לא רצו ולא זו בלבד שלא רצו אלא שהם רצו ההפך
25 כפי שהוכח".

26

27

בית המשפט המחוזי בירושלים בפני סגן הנשיא, כב' השופט משה דרורי

8.7.19

ת"א 2538-00 נורז'ץ ליטבק ואח' נ' הרשות הפלשתינית ("המועצה הפלסטינית") ואח'

1

כ.ו.22 סיכום

2 1921. בפרק יז (סעיף 375 לסיכומי התשובה) מבקש ב"כ התובעים, עו"ד אברהם משה סגל,

3 כי בית המשפט ייעתר לתובענות, יקבע כי הנתבעים כולם חייבים בנזיקין, וכי

4 הנתבעים כולם, ביחד ולחוד, יחוייבו בהוצאות משפט ובשכר טרחת עורך דין אשר

5 הוציאו התובעים בשלב האחריות.

6